

De medicina. Libri viii / [Aulus Cornelius Celsus].

Contributors

Celsus, Aulus Cornelius.

Publication/Creation

Venetii : Impressor Ioannes Rubeus Verzellensis fuit, Die 8 mensis Iulii, 1493.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/k3prd4ns>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Case 2-d.10.

1
Van
2
93

Celsus, Ven. Rubeus, 1493

CELSUS, AULUS CORNELIUS, De medicina ll. VIII. Venetiis, Joannes Rubeus, 1493. Folio. Rom. et graec. char., c. sign. et ff. n., 61 ll., 62 ff. Einige Bl. gering fleckig, einige Wurmstiche, zum Teil ausgebessert. Biegsamer Pergamentbd. aus einem alten Antiphonar. (Venezia 1493)

Hain-Copinger 4837; Proctor 5134, Type 2; Brit. Mus. Cat. V, S. 417; Schweiger II, S. 90; Choulant, Handbuch der Bücherkunde für die ältere Medizin S. 168. Interessantes medizinisches Werk des im 1. Jahrhundert nach Christi lebenden römischen Arztes. G.KW. 6458

H.-Cop 4837

Proctor 5134

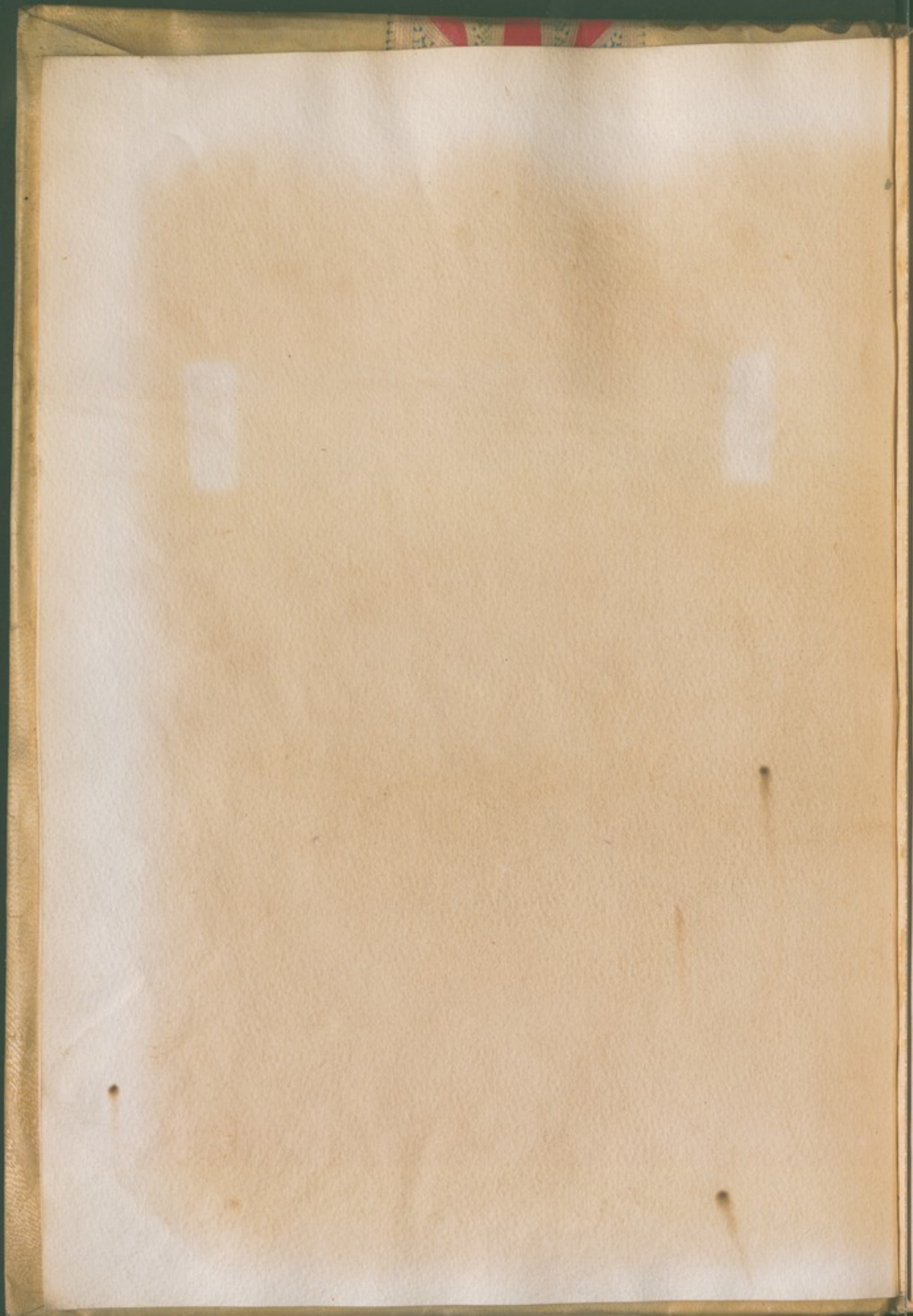
Pelland 3466

Walt, B. 4235

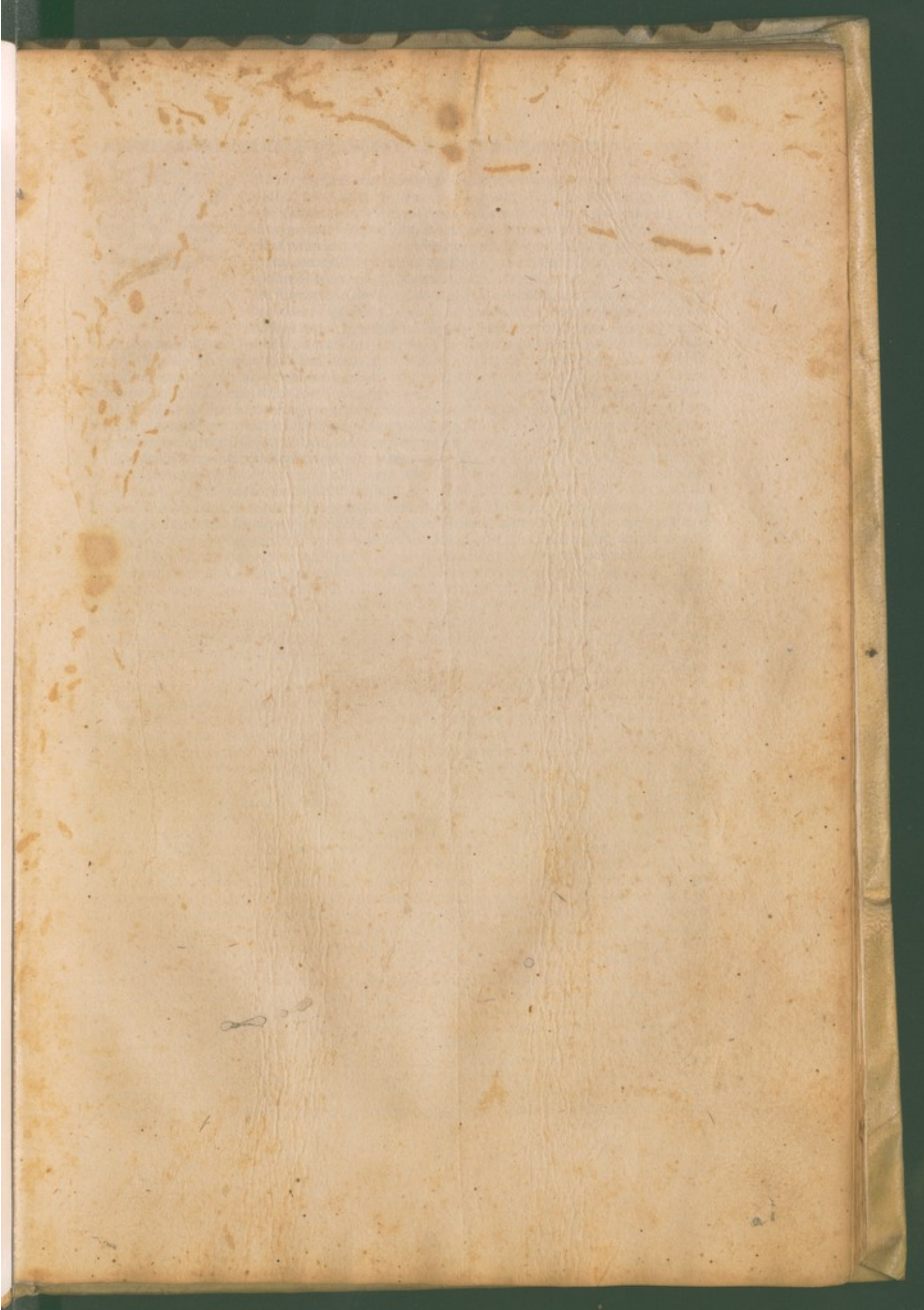
Brit. Mus. Cat. V, 417/18

Wiesing 5.66 (5 Copla.)

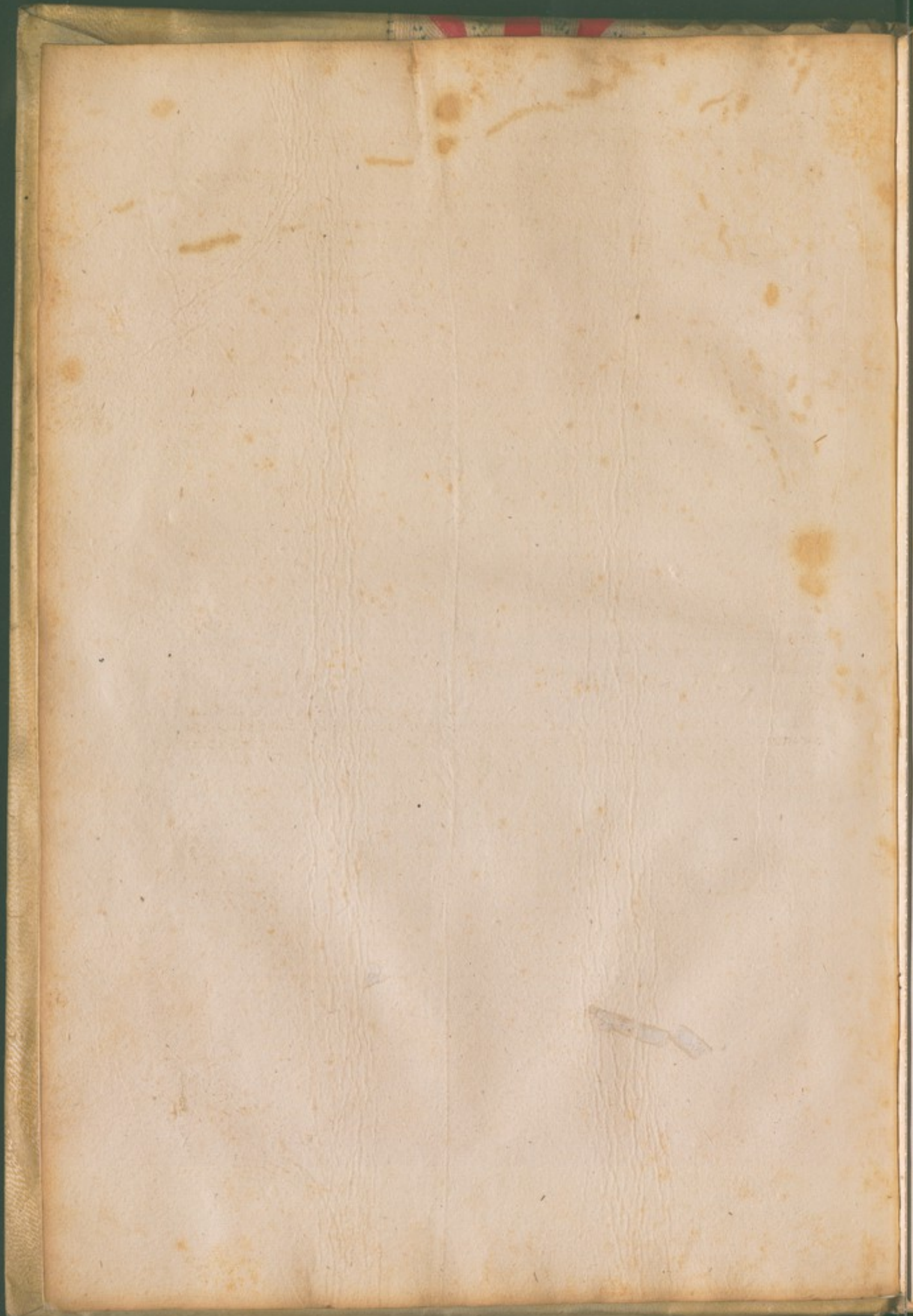

T alimenta sanis corporibus agricultura: sic sanitatem ægris medicina promittit. Hæc nusquã quidẽ non est. Si quidem et imperitissimæ gentes herbas: aliaque prompta in auxilium uulnerum: morborumque nouerunt. Verum tamen apud græcos aliquãto magis quam in cæteris nationibus exulta est. ac ne apud hos quidẽ a prima origine: sed paucis ante nos sæculis: utpote cum uetustissimus auctor Aesculapius celebretur. Qui quoniam adhuc rudem & uulgare hanc scientiam paulo subtilius excoluit: in deorum numerum receptus est. Huius deinde duo filii Podalirius & Machaon bello troiano ducem Agamennonem secuti non mediocrem opem cõmilitonibus suis attulerunt. Quos tamen Homerus non in pestilentia: neque in uariis generibus morborum aliquid attulisse auxiliũ: sed uulneribus tantummodo ferro & medicamentis mederi solitos esse proposuit. Ex quo apparet has partes medicinæ solas ab his esse tentatas: easque esse uetustissimas. Eodemque auctore disci potest morbos tum ad iram deorum immortalium relatos esse: & ab iisdem opem posci solitam. Verique simile est inter nonnulla auxilia aduersæ ualitudinis plerumque tamen eã bonam contigisse ob bonos mores: quos neque desidia: neque luxuria uitiant. Si quidẽ hæc duo corpora prius in græcia: deinde apud nos affligerunt. Ideoque multiplex ista medicina: neque olim: neque apud alias gentes necessaria: uix aliquos ex bonis ad senectutis principia perducit. Ergo et post eos: de quibus retruli nonnulli clari uiri medicinã exercuerunt donec maiore studio litterarum disciplina agitari cœperit: quæ ut animo præcipue omnium necessaria: sic corpori inimica est. Primoque medendi scientia: sapientiæ pars habebatur. ut & morborum curatio & rerum naturæ contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit. Scilicet his hanc maxime requirentibus: qui corporum suorum robora in quietâ cogitatione nocturnaque uigilia minuerant. Ideoque multos ex sapientiæ professoribus peritos eius fuisse accepimus. Clarissimos uero ex his Pythagoram & Empedoclem & Democritum. Huius autem: ut quidã crediderunt: discipulus Hippocrates eous primus quidem ex omnibus memoria dignus ab studio sapientiæ disciplinã hanc separauit: uir & arte & facundia insignis. Post quem Diocles caristius: deinde Praxagoras & Chrysippus. tum Herophilus & Erasistratus sic artẽ hanc exercuerunt: ut et in diuersas curandi uias processerint. Iisdemque temporibus in tres partis medicina diducta est: ut una esset quæ uictu: altera quæ medicamentis: tertia quæ manu merederetur. Primam $\Delta\iota\alpha\epsilon\tau\eta\tau\iota\kappa\eta$ idest diætaeticam: secundam $\Phi\alpha\rho\mu\alpha\kappa\epsilon\upsilon\tau\iota\kappa\eta$ idest pharmaceuticam: tertiam $\chi\epsilon\iota\rho\upsilon\rho\upsilon\gamma\iota\kappa\eta$ idest chirurgicam græci nominauerunt. Eius autem quæ uictu morbos curat longe clarissimi auctores et alius quædam agitare conati rerum quoque naturæ sibi cognitionẽ uendicauerunt: tanquã sine ea trunca & debilis medicina esset. Post quos Serapion primus omnium nihil hanc rationalem disciplinam pertinere ad medicinam professus in usu & experimentis eam posuit. Quem Apollonius & Glaucias & aliquanto post Heraclides tarentinus & alii qui non mediocres uiri secuti ex ipsa professione se empiricos appellauerunt. Sic in duas partis ea quoque quæ uictu curat medicina diuisa est: aliis rationalem artem: aliis usum tantum sibi uedicantibus: nullo uero quicquam post eos qui supra comprehensi sunt agitante nisi quod acceperat: donec Asclepiades medendi rationem ex magna parte mutauit. Ex cuius successoribus Themison nuper ipse quoque quædam in senectute deflexit. Et per hos quidẽ maxime uiros salutaris ista nobis professio increuit. Quoniam autem ex tribus medicinæ partibus ut difficillima sic et clarissima est ea: quæ morbis medetur: ante omnia de hac dicendum est. Et quia prima in ea dissensio est: quod alii sibi experimẽtorum tantummodo notitiã necessariã esse contendunt: alii nisi corporum rerumque ratione comperta non satis potentẽ usum esse proponunt indicandum est quæ maxime ex utraque parte dicantur: quo facilius nostra quoque opinio interponi possit. Igitur hi qui rationalem medicinã profitentur: hæc necessaria esse proponunt: abditas & morbos continentium causarum notitiã: deinde euentium: post hæc etiã naturalium actionum: nouissime partium interiorum. Abditas causas uocant in quibus requiritur ex quibus principiis nostra corpora sint: quid secundã: quid aduersam ualitudinem faciat. Neque. n. credunt posse eum scire quomodo morbos curare cõueniat: qui unde hi sint ignoret. Neque esse dubium: quin alia curatione opus sit: si ex quattuor principiis uel superans aliquid uel deficiens aduersam ualitudinẽ creat: ut quidã ex sapientiæ professoribus dixerunt. alia si in humidis oẽt uisum est: ut Herophilo uisum est. alia si in spiritu: ut Hippocrati. alia si sanguis in eas uenas: quæ spiritui accommodatæ sunt: transfunditur & inflammationẽ quã græci $\phi\lambda\epsilon\gamma\mu\omicron\eta\eta$ idest phlegmonẽ nominat excitat: eaque inflammatio talẽ motum efficit: qualis in febre est: ut Erasistrato placuit. alia si manantia corpuscula per uisibilia foramina subsistendo iter claudunt: ut Asclepiades cõtendit. Eũ uero recte curaturum: quẽ prima origo causæ non sefellerit. Neque uero inficiantur experimenta quoque esse necessaria. Sed ne ad hæc quidẽ aditũ fieri potuisset: nisi ab aliqua ratione contendunt. Non. n. quilibet antiquiores uiros ægris inculcasset: sed cogitasse quid maxie conueniret: & id usu explorasse: quod ante coniectura aliqua duxisset. Neque interesse an nunc iam pleraque explorata sint: si a consilio tamen cœperunt. Et id quidem in multis ita se habere. Sæpe uero etiam noua incidere genera morborum: in quibus nihil adhuc usus ostenderit.

cino malo saepe succurrerint: & per eius similitudinem opé reperturum. Neq; n. se dicere consilio medicum non egere: & irrationabile aial hanc arte posse prestare: sed has latentiú rerú coniecturas ad rem non pertinere: quia non interfit: quid morbum faciat: sed quid tollat. Neq; ad rem pertineat quomodo: sed quod optime digeratur: Siue hac de cá concoctio incidat: siue de illa. & siue concoctio sit illa: siue tantum digestio. Neq; quare dū esse quomodo spiremus: sed quid graue tardūq; spiritū expediat. Neq; quid uenas moueat: sed quid quæq; motus genera significant. Hæc aut cognosci experimētis: & in oibus eiusmodi cogitationibus in utraq; parte differi posse. Itaq; ingeniū & faciendā uincere: morbos aut non eloquentia sed remediis curari. Quæ si quis elinguis: usu discreta bene norit: hūc aliquāto maiore medicū futurū: q̄ si sine usu linguā suā excoluerit. Atq; ea quidē: de quibus est dictū: superuacua esse tantūmodo. Id uero quod restat etiā crudele: uiuorum hoīum aluū atq; p̄cordia incidi & salutis humanæ p̄sidē artem non solum pestem alicui: sed hanc etiā atrocissimā inferre: cū præsertim ex his: quæ tāta uolentia querant: alia non possint oīo cognosci: alia possint et sine scelere. Nā colorē: liuorē: mollitiē: duritiem: similiaq; oīa non eē talia iciso corpore qualia integro fuerint. quia cū corporibus uiolatis: hæc tamen metu: dolore: inedia: cruditate: lassitudine mille aliis mediocribus affectibus saepe mutant: multo magis uerisimile est iteriora: quibus maior mollities: lux ipsa noua sit: sub grauissimis uulneribus & ipsa trucidatōe mutari: Neq; quicq; esse stultius: quā quale quidq; uiuo hoīe est tale existimare esse morietē: imo iam mortuo. Nā uteq; quidē qui minus ad rē pertineat spirante hoīe posse diduci? Simulatq; uero ferrum ad p̄cordia accessit: & discissum transuersum septū ē: quod membrana quadā superioris partes ab inferioribus diducit (diaphragma græci uocāt) hoīem p̄tinus animā amittere. Ita demū mortui p̄cordia & uiscus omne incōspectū latrocinantis medici dari: qđ necesse sit tale eē: q̄le mortui sit: non quale uiui fuit. Itaq; cōseq; medicū: ut hoīem crudeliter iugulet. non ut sciat qualia uiuice ra habeamus. Si quid tamē sit: quod adhuc spirante hoīe cōspectū subiiciat: id saepe casum offerre curantibus. Interdū enī gladiatorē in arena: uel milite in acie: uel uiatorē a latronibus exceptū sic uulnerari: ut eius interior aliqua pars aperiat: & in alio alia: ita sedem: positum: ordinem: figuram: similiaq; cognoscere prudentem medicum non cadem: sed sanitatem molietem: idq; per misericordiam discere: quod alii dira crudelitate cognouerint. Ob hoc ne mortuorum quidem laceratōnem necessariā esse. Quæ & si non crudelis: tamē foeda sit: cū aliter pleraq; in mortuis se habeat. Quantum uero in uiuis cognosci potest ipsa curatio ostendat. Cum hæc p̄ multa uolumina: per quæ magnæ cōtentionis disputationes a medicis saepe tractata sint atq; tractentur subiiciendum est quæ p̄xima uero uideri possint: Ea neq; addicta alterutri opinioni sunt: neq; ab utraq; nimium abhorrentia: media quodammodo inter diuersas sententias. Quod in plurimis contentionibus deprehendere licet sine ambitione uerum scrupantibus: ut in hac ipsa re. Namque demum causæ uel secūdam ualetudinem præstent: uel morbos excitent: quomodo spiritus: aut cibus uel detrahatur uel digeratur: ne sapientiæ quidem professores scientia comprehendunt: sed coniectura persequuntur. Cuius aut rei non eē certa noticiā: eius opinio certum reperire remedium non potest. Verumq; est ad ipsam curandi rationem nihil plus conferre: q̄ experientiam. Quāq; igitur multa sint ad ipsas artes proprie non pertinentia: tamē eas adiuuat excitando artificis ingenium. Itaq; ista quoq; naturæ rerum contemplatio quis non faciat medicum aptiorem: tamen medicinæ reddit profectum. Veriq; simile est & Hippocratem & Erasistratū: & quicumq; alii non contenti febres & ulcera agitare: ideo quoq; maiores medicos extitisse. Ratione uero opus ē ipsi medicinae & si non inter obscuras causas: neq; inter naturales actiones: tamen saepe. Est. n. hæc ars coniecturalis: neq; respondet ei plerūq; non solum coniectura: sed etiam experientia. Et interdum non sebris: non cibus: non somnus subsequitur sicut assueuit. Rarius: sed aliquando morbus quoq; ipse nouus est: quem non incidere: manifeste falsum est: cum ætate nostra quædā ex naturalibus partibus carne prolapsa & arente: intra paucas horas expiauerit: Sic ut nobilissimi medici: neq; genus mali: neq; remedium inuenerint: Quos ego nihil tentasse iudico: quia nemo in splendida persona periclitari coniectura sua uoluerit: ne occidisse: nisi seruasse: uideretur. Veri tamen simile est: potuisse aliquid cogitare detracta tali uerecundia: & fortasse respōsurum fuisse id quod aliquis esset expertus. Ad quod medicinæ genus neq; semper similitudo aliquid confert & si quando confert: tamen id ipsum rationale est inter multa similia genera & morboꝝ & remediorum cogitare: quo potissimum medicamento sit utendum. Cum igitur talis res incidit: medicus aliquid oportet inueniat: quod non utiq; fortasse: sed sapius tamen etiam respondeat. Petet autem nouum quoq; consiliū non ab rebus latētibus (istæ enim dubiæ & incertæ sunt: sed ab his quæ explorari possunt: id est euidētibus causis. Interest enim fatigatio morbum: an sitis: an frigus: an calor: an uigilia: an fames fecerit: an cibi: uiniq; abūdentia: an intemperantia libidinis: neq; ignorare hunc oportet: quæ sit ægri natura: humidum magis: an magis siccū corpus eius sit: ualidi nerui an infirmi: frequens aduersa ualetudo an rara. ea quæ cū eū: uæ hemes eē soleat: an leuis: breuis: an longa. Quod is uitæ genus sit secutus: laboriosum: an quietū: cū luxu: an cū frugalitate. Ex his enī: similibusq; saepe curandi noua rō ducēda est. Quāuis ne hæc quidē sic præteriri debent: quasi nullā cōtrouersia recipiant. Nā & Erasistratus non ex his fieri morbos dixit: quoniā & alii & iudem alias: post ista non febricitarent: & quidam medici sæculi nostri sub auctore: ut ipsi ui-

deri uolunt: Themifone contendunt nullus causæ noticiam quicquid ad curationes pertinere: fatiscque esse: quædam cõmunia morborum intueri. Si quidem horum tria genera esse: unum adstrictum: alteru fluens tertium mixtum. Nam modo parum excernere agros: modo nimium: modo alia parte paru: alia nimium. Hæc autem genera morborum: modo acuta eẽ: mō lōga: & mō icrescere: mō cōsistere: mō minui consueuerunt. Cognito igitur eo quod ex his est: si corpus adstrictum est: digerendum esse: si profuuiio laborat: continendum: si mixtum uitium habet: occurrẽdum subinde uahementior malo. & aliter acutis morbis medendum aliter uetustis: aliter increscentibus: aliter substinentibus: aliter iã ad sanitatem inclinantibus. Horum obseruationem medicinam esse. quam ita finiunt: ut quasi uia quædam: quæ methodon græci nominant. eorumque quæ in morbis communia sunt: contemplatricem esse: contendunt: ac neque rationalibus se neque experimenta tantu spectantibus annumerari uolunt: cum ab illis eo nomine dissentiant quod in coniectura rerum latentium uolunt esse medicinã ab his eo quod parum artis esse in obseruatione experimentorum credunt. Quod ad Erasistratu pertinet: primu ipa euidencia eius opinioni repugnat: quia raro nisi post horum aliquid morbus uenit. Deinde nõ sequitur: ut quod alium non afficit: aut eundem alias: id ne alteri quidem: aut eidem tempore alio noceat. Possunt enim quædam subesse corpori: uel ex infirmitate eius: uel ex aliquo affectu. quæ uel i alio nõ sunt: uel in hoc alias non fuerunt: eaque per se nõ tanta ui concitant morbum: tamen obnoxium magis aliis iniuriis corpus efficiunt. Quod si contemplationem rerum naturæ: quam temere medici sibi uendicant: satis comprehendisset etiam illud scisset: nihil oĩno ob unam cãm fieri sed id pro cã apprehendi: quod contulisse plurimum uidetur. Potest autem id dum solum est non mouere: quod iunctu aliis maxime mouet. Accedit ad hæc: quod ne ipse quidem Erasistratus: qui transfuso in arterias sanguine febrem fieri dicit: idque nimis repleto corpore icidere repperit: cur ex duobus æque repletis alter in morbum incidere: alter omni periculo uacare: quod quotidie fieri apparet: nõ discreuerit. Ex quo disci potest: ut uera sit illa transfusio: tamẽ illam non per se cum plenum corpus est fieri sed cum horum aliquid accesserit. Themifonis uero æmuli si perpetua quæ promittit habent: magis etiam quæ illi rōales sunt. Neque. n. si quis non oĩa tenet quæ rōalis alius probat: prius alio nouo noie artis indiget. Si modo: quod primu e. nõ memoriæ soli: sed rōni quoque insitit. Si uero: quod prius est: uix ulla perpetua pcepta medicinalis ars recipit: idẽ sunt quæ hi: quos expimenta sola sustinet. Eo magis quoniã si cõpresserit aliquem morbus an fuderit: quilibet etiã ipitissimus uidet. Quid aut cõpressum corpus resoluat: quid solutu teneat: si a ratõne tractu est: rationalis est medicus. Si ut ei qui se rationale negat: cõfiteri necesse est: ab expientia empiricus e. Ita apud eũ morbi cognitio extra artẽ: medicina itra usum est. Neque adiectum quicquid empiricoge professioni: sed demptu est: quoniã illi multa circumspiciunt: hi tantum facillima & non plus quæ uulgaria. Nam & hi qui pecoribus ac iumentis medentur: cum ppria cuiusque ex multis animalibus nosse non possint: communibus tantummodo insunt. Et exteræ gentes cum subtilem medicinæ rationem non nouerint: communia tantum uident. Et qui ample ualitudinarios nutriunt: quia singulis summa cura consulere non substinent: ad communia ista cõfugiunt. Neque hercules istud & antiqui medici nescierunt: sed his contenti non fuerunt. Ergo etiam uetustissimus auctor Hippocrates dixit mederi oportere & communia & propria intuentem. Ac ne isti quidem ipsi intra suam professionem consistere ullo modo possunt. Si quidem & compressorum & fluuientium morborum genera diuersa sunt: facilliusque id in his quæ fluunt: inspicere potest. Aliud est. n. sanguinem: aliud bilem: aliud cibum mouere: aliud deiectionibus: aliud torminibus laborare: aliud sudore digerere: aliud tabe consumi. Atque in partes quoque humor erumpit ut in oculos aureque. Quo periculo nullum humanum membrum uacat: Nihil aut horum sicut aliud curatur. Ita protinus in his a communi fluentis morbi contemplatione ad propriam medicina descendit. Atque i hac quoque rursus alia ppriatatis noticia sæpe necessaria est. quia nõ eadem oĩbus etiã in similibus casibus opitulantur. Si quidem certæ quædam res sunt: quæ in pluribus uentrẽ aut astringunt aut resoluunt: Inueniuntur tamẽ in quibus aliter atque in cæteris idẽ eueniat. In his ergo cõmuniũ inspectio contraria est: priorum tantu salutaris. Et causæ quoque astimatio sæpe morborum soluit. Ergo etiã ingeniosissimus sæculi nostri medicus: quẽ nuper uidimus. Cassius febricitati cuidã & magna siti affecto: cũ post ebrietatẽ eũ præmi cœpisse cognosceret: aquã frigidã ingessit. Qua ille epota: cũ uini uim miscẽdo fregisset: prius febrem somno & sudore discussit. Quod auxilium medicus oportune puidit: nõ ex eo: quod aut strictu corpus erat: aut fluebat: sed ex causa: quæ ante præcesserat. Estque etiã propriu aliquid & loci & temporis istis quoque auctoribus: qui cum disputant quemadmodum sanis hominibus agẽdum sit: præcipiunt ut grauib aut locis aut temporibus magis uitetur frigus: æstus: frigiditas: labor: libido: magisque ut cõquiescat hisdem aut locis aut temporibus si quis grauitatẽ corporis. itac neque uomitu stomachu: neque purgatõne aluum sollicitet. Quæ uera quidẽ iunt: a cõmunibus tamen ad quædam propria descendunt. nisi persuadere nobis uolunt: sanis quidem considerandũ esse. quod cælum: quod tempus anni sit: agris uero non esse. Quibus tanto magis omnis obseruatio necessaria est: quãto magis obnoxia ofensis infirmitas est. Quin etiam morborum in hisdem hominibus alia atque alia proprietates sunt: & qui secundis aliquando frustra curatus est: cõtrariis sæpe restituitur. Plurimaque in blando cibo discrimina reperiunt. Ex quibus contentus uno ero. Nã famem facilius fert adolecẽs quã puer: facilius in

PRIMVS

denso caelo:quam in tenui:facilius in hyeme quam aestate:facilius uno cibo:quã prandio quoq; assue-
tus:facilius in exercitatus:quam exercitatus homo sustinet.Sæpe autem in eo magis necessaria cibi se-
stinatio est:qui minus in ediam tolerat.Ob quæ competit cum qui propria non nouit:communis tan-
tum intueri debere:eumque qui nosse propria potest:illa quidem non oportere negligere:sed his quo-
que insistere.Ideoque cum par scientia sit utiliore tamen medicum esse amicum:q̃ extraneum. Igitur
ut ad propositum meum redeam:rationalem quidem puto medicinam esse debere:instrui uero ab euidẽ
tibus causis:obscuris omnibus non a cogitatione artificis:sed ab ipsa arte reiectis. Incidere autem ui-
uorum corpora & crudele & superuacuum est:mortuorum corpora discentibus necessarium. Nam
positum & ordinem nosse debent. Quæ cadauera melius quam uiuis & uulneratus homo represen-
tant: Sed & cætera quæ modo in uiuis cognosci possunt: i ipsi curationibus uulneratorum paulo tar-
dius. sed aliquando mitius usus ipse monstrauit. His propositis primum dicam quemadmodum sanos
agere conueniat: tum ad ea transibo: quæ ad morbos curationesque eorum pertinebunt.

Caput primum quemadmodum sanos agere conueniat.

Anus homo qui & bene ualet & suæ spontis est: nullis obligare se legibus debet: ac neque
medico: neque alijs egeret. Hunc oportet uarium habere uitæ genus, modo ruri esse: modo
in urbe: sapius que in agro: nauigare: uenari: quiescere interdum: sed frequẽtius se exer-
ceret. Si quidem ignauia corpus hebetat: labor firmat illa naturam fenestrem: hic longam
adolescẽtiam reddit. Prodest etiam interdum balneo: interdum aquis frigidis uti: modo ungi: modo
id ipsum negligere. nullum cibi genus fugere: quo populus utatur interdum in conuiuio esse: interdum
ab eo se retrahere. modo plus iusto: modo nõ amplius assumere. bis die potius: quam semel cibum ca-
pere & semper quã plurimum: dum modo hunc concoquat. Sed ut huius generis exercitationes: cibique
necessarii sunt: sic athletici: superuacui. Nam & intermissus propter ciuiles aliquas necessitates ordo
exercitationis: corpus affigit: & ea corpora quæ more eorum repleta sunt: celerrime & fenescunt &
agrotant. Concutitur uero neque nimis concupiscendus neque nimis pertimescendus est. Rarus cor-
pus excitat. frequens soluit. Cum autem frequens non numero sit: sed natura: ratione ætatis & corpo-
ris scire licet eum non inutilem esse: quem corporis neque languor: neque dolor sequitur. Idem interdum
peior est: noctu tutior. ita tamen si neque illum cibus: neque hunc cum uigilia labor statim sequitur.
Hæc firmis seruanda sunt: cauendumque ne in secunda ualitudine: aduersæ præsidia consumantur.

Quæ stomacho imbecillis seruanda sint.

Caput secundum.

Imbecillis stomacho: quo in numero magna pars urbanorum omnesq; pene cupidi li-
terarum sunt: obseruatio maior: necessaria est. ut quod uel corporis uel loci: uel studij ra-
tio detrahit: cura restituat. Ex his igitur qui bene concoxit: mane tuto surget. qui parum
quiescere debet. & si mane surgendi necessitas fuerit: redormire. Qui non concoxit: ex to-
to conquiescere: ac neque labori se: neque exercitationi: neque negotio credere. Qui crudum sine præcor-
diorum dolore ructat: is ex interuallo aquam frigidam bibere: & se nihilo minus continere. Habitare
uero ædificio lucido per flatum æstiuum hibernum solem habente. cauere meridianum solem: matu-
tinum & uespertinum frigus: itemque auras fluminum atque stagnorum: minimeque nubilo caelo so-
li aperienti se committere: ne modo frigus: modo calor moueat. Quæ res maxime grauedines destilla-
tionesque concitat. Magis uero grauibilibus locis ista seruanda sunt: in quibus etiam pestilentiam faciunt.
Scire autem licet integrum corpus esse: cum quotidie mane urina alba: dein ruffa est. Illud concoque
re: hoc concoxisse significat. Vbi experrectus est aliquis: paulum intermittere: deinde nisi hyems est:
fouere os multa aqua frigida debet: longis diebus meridiari potius ante cibum: sin minus: post eum. p
hyemem potissimum totis noctibus conquiescere. Sin lucubrandum est: nõ post cibum id facere: sed
post concoctionem. Quem interdum uel domestica: uel ciuilia officia tenuerunt: huic tempus aliquod
seruandum curationi corporis sui est. Prima autem eius curatio exercitatio est: quæ semper antecede-
re cibum debet: in eo qui minus laborauit & bene concoxit amplior: in eo qui fatigatus est & minus
concoxit remissior. Commode uero exercent: clara lectio: arma pila: cursus ambulatio. Atque hæc nõ
utique plana commodior est. Si quidem melius ascensus quoque & descensus cum quadam uarietate
corpus moueat: nisi tamen id per quam imbecillum est. Melior autem sub diuo: quam in porticu.
melior si caput patitur in sole: quam in umbra. melior in umbra quam parietes aut uiridaria: efficiunt:
quam quæ tecto subest. melior rebus quam flexuosa. Exercitationis autem plerumque finis esse debet
sudor: aut certe lassitudo: quæ non fatigationem sit. idque ipsum: modo minus modo magis facien-
dum est. Ac ne his qualem athletarum exemplo: uel certa esse lex: uel imodicus esse labor debet. Exer-
citationem recte sequitur: modo unctio uel in sole uel ad ignem: modo balneum: sed conclauis quam
maxime & alto & lucido & spaciofo. Ex his uero neutrum sæpe fieri oportet: sed sapius alteru-
trum pro corporis natura. Post hæc paulum conquiescere opus est. Vbi ad cibum uentum est:
nunquam utilis est nimia facietas. Sæpe inutilis nimia abstinentia. sæpe si qua intemperantia subest
durius est in potione quam in esca. Cibus a farsamentis: oleribus: similibusque rebus melius

incipit. Tum caro assumenda est, quæ assa optima aut elixa est. Condita omnia duabus de causis inutilia sunt, quoniam & plus propter dulcedinem assumitur; & quod modo par est; tamen ægrius concoquitur. Secunda mensa bono stomacho nihil nocet; in imbecillo coacescit. Si quis itaque hoc parum uidelicet palmulas pomarum & similia melius primo cibo assumit. Post multas portiones quæ aliquantum sitim excesserunt; nihil edendum est, post facietatem; nihil agendum. Vbi expletus est aliquis; facilius concoquit; sic quicquid assumpsit portione aquæ frigidæ includit; tum paulisper inuigilat; deinde bene dormit. Si quis interdiu se implebit; post cibum neque frigori, neque aestui; neque labori se debet committere. Neque enim tam facile hæc inani corpore quam repleto nocent. Si quibus de causis futura inedia est; labor omnis uitandus est.

Observationes quædam prout res nouæ accidunt & corporum genera & sexus & ætates & tempora anni sunt.

Caput tertium.

Tæ hæc quidem pene perpetua sunt. Quasdam autem observationes desiderant & nouæ res & corporum genera & sexus & ætates & tempora anni. Nam neque ex salubri loco in grauem, neque ex graui in salubrem transitus fatis tutus est. Ex salubri in grauem prima hyeme; ex graui in eum qui salubris est prima æstate transire melius est. Neque uero ex multa fame, nimia facietas; neque ex nimia facietate fames idonea est. Periclitaturque & qui semel & qui bis die cibum incontinenter contra consuetudinem assumit. Item neque ex nimio labore subitum ocium neque ex nimio ocio subitus labor sine graui noxa est. Ergo cum quis mutare aliquid uolet; paulatim debet assuescere. Omnem etiam laborem facilius uel puer uel senex; quam infuetus homo sustinet. Atque ideo quoque minus ociosa uita utilis non est; quia potest incidere laboris necessitas. Si quando tamen infuetus aliquis laborauit; aut multo plus quam solet, etiam si qui assueuit; huic ieiuno dormiendum multo magis si etiam os amarum est; uel oculi caligant; aut uenter perturbatur. Tum enim non dormiendum tantummodo ieiuno est; sed etiam in posterum diem permanendum; nisi cito id quies sustulit. Quod si factum est, surgere oportet & lente paululum ambulare. At si somni necessitas non fuit quæ modice magis aliquis laborauit; tamen ingredi aliquid eodem modo debet. Communia deinde omnibus sunt post fatigationem cibum sumpturus; ubi paulum ambulauerunt, si balneum non est; calido loco uel in sole; uel ad ignem ungi atque sudare si est ante omnia in tepidario residere; deinde ubi paulum conquieuerunt; intrare & descendere in folium; tum multo oleo ungi leniterque perfricari; iterum in folium descendere. Post hæc os aqua calida fouere; deinde frigida. Balneum his feruens idoneum non est. Ergo si nimium alicui fatigato pene febris est; huic abunde est loco tepido demittere se in uentibus tenuis in aquam calidam; cui paulum olei adiectum; deinde totum quidem corpus maxime tamen eas partes; quæ in aqua fuerunt leniter perfricare ex oleo; cui uinum & paulum contriti falis sit adiectum. Post hæc omnibus fatigatis aptum est cibum sumere; eoque humido uti; aqua uel certe diluta portione esse contentos; maximeque ea quæ moueat urinam. Illud quoque nosse oportet; quod ex labore sudanti frigida portio perniciosissima est, atque etiam cum sudor se remisit itinere fatigatis inutilis. A balneo quoque uenientibus Asclepiades inutilem eam iudicauit. Quod in his uerum est; quibus aluus facile nec tuto resoluitur; quique facile inhorrescunt; perpetuum in omnibus non est; cum potius natura se sit portione æstuantem stomachum refrigerari; frigentem calefieri. Quod ita præcipio; ut tamen fatear ne ex hac quidem causa sudanti adhuc frigidum bibendum esse. Solet etiam prodesse post uarium cibum; frequentesque dilutas portiones; uomitus; & postero die longa quies; deinde modica exercitatio. Si assidua fatigatio urget; inuicem modo aqua; modo uinum bibendum est; raroque balneo utendum. Leuatque lassitudinem etiam laboris mutatio; eumque quem nouum genus eiusdem laboris presertit; id quod in consuetudine est; reficit. Fatigato quotidianum cubile tutissimum est; insolitum contra lassat. Quod enim contra consuetudinem est; nocet; seu molle; seu durum est. Proprie quædam ad eum pertinent; qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipso quoque itinere frequens frictio, post iter; primum sedile; deinde unctio; tum calida aqua in balneo magis superiores partes; quam inferiores foueat. Si quis uero exustus in sole est; huic in balneo prius eundem est; profundendumque oleo corpus & caput; deinde in folium bene calidum descendendum est; tum multa aqua per caput infundenda prius calida; deinde frigida. At ei qui perfrigit; opus est in balneo primum inuoluto sedere donec insudet; tum ungi; deinde lauari; cibum modicum; portiones meracas assumere. Is uero qui nauigauit & nausea pressus est; si multam bilem uomuit; uel abstinere cibo debet; uel paulum aliquid assumere. Si pituitam acidam effudit; utique sumere cibum; sed assuetio leuiorem, si sine uomitu nausea fuit; uel abstinere; uel post cibum uomere. Qui uero toto die; uel in uehiculo uel in spectaculis sedet; huic nihil currendum; sed lente ambulandum est. Lenta quoque in balneo mora; dein cæna exigua presertit; ne uenerunt. Si quis in balneo æstuat; reficit hunc ore exceptum & in eo retentum acetum. Si id non est; eodem modo frigida aqua assumpta. Ante omnia autem norit quisque naturam sui corporis. quoniam alii graciles alii obesi sunt; alii calidi; alii frigidi; alii humidi alii sicci; alios astricta; alios resoluta aluus exercet. Raro quisquam non aliquam partem corporis imbecillam habet. Tenuis uero homo implere se debet; plenus extenuare; calidus refrigerare; frigidus calefacere; madens siccare; siccus madefacere. itaque aluum firmare is cui fusa; soluere is; cui astricta est. Succurrendumque semper parti maxime laboranti est. Implet autem corpus modica exercitatio; frequen-

PRIMVS

tior quies:unctio:& si post prædium est balneum:cōtracta aluus:modicū frigus hyeme:somnus & plenus & non nimis longus:molle cubile:animi securitas:assumpta per cibos & potiones maxime dulcia & pingua:cibus & frequentior & quātus plenissimus potest concoqui.Extenuat corpus aqua calida si quis in eam descendit:magisq; si falsa est:in ieiunio balneum:inurens sol:& omnis calor:cura:uigilia:somnus nimium uel breuis:uel longus:lectus per æstatem terra:hyeme durum cubile:curfus:multa ambulatio:omnisq; uæhemens exercitatio:uomitibus:deiectio:acidæ res & austeræ & semel die assumptæ epulæ:& uini non perfrigidi ieiuno potio in consuetudinem adducta. Cum uero inter extenuantia posuerim uomitum & deiectionem:de his quoque proprie quædam dicenda sunt. Eiectum esse ab Asclepiade uomitum in eo uolumine:quod de tuenda sanitate composuit:uideo.neque reprehendo:si offensus eorum est consuetudine:qui quortidie eiiciendo uorandi facultatem moluunt. Paulo etiam longius processit: idem purgatiões quoq; eodem uolumine expulit. Et sunt hæc perniciosæ: si nimis ualentibus medicamentis fiunt. Sed hæc tamen submouenda esse non est perpetuum: quia corporum temporumq; ratio potest ea facere necessaria:dum & modo:& non nisi cum opus est:adhibeantur. Ergo ille quoque ipse si quid iam corruptum esset:expelli debere confessus est. Ita non ex toto res condemnanda est. Sed esse eius etiam plures causæ possunt,estque in ea quædam paulo subtilior obseruatio adhibenda. Vomitus utilior est hyeme:quam æstate. Nam tum & pituita plus: & capitis grauitas maior subest. Inutilis est gracilibus:& imbecillum stomachum habentibus. Vtilis est plenis & biliosis omnibus:si uel nimium se replerunt:uel parum concoxerunt. Nam siue plus est:quam quod concoqui possit:periclitari ne corrumpatur:non oportet. Si uero corruptum est:nihil commodius est:quam id:qua uia primum expelli potest:eiicere. Itaq; ubi amari ructus cum dolore & grauitate præcordiorum sunt:ad hunc protinus confugiendum est. Item prodest ei:cui pectus æstuat:& frequens salua:uel nauæa est:aut cui sonant aures:aut madent oculi:aut os amarum est. Similiterque ei: qui uel cælum:uel locum mutat:hisq; quibus:si per plures dies non uomuerunt. dolor præcordia infestat. Neque ignoro inter hæc præcipi quietem. quæ non semper contingere potest agendi necessitate habentibus:nec in omnibus idem facit. Itaque istud luxuriæ causa fieri non oportere confiteor. Interdum ualetudinis causa recte fieri experimentis credo. Commoneo tamen ne quis: qui ualere & fenescere uolet:hoc quortidianum habeat. Qui uomere post cibū uolet:si ex facili facit:quã tantum tepidã ante debet assumere. si difficilius: aqua: uel salis: uel mellis paulū adiciere. At qui mane uomiturus est:ante bibere mulfum: uel isopū: aut esse radicula debet. deinde aquã tepidã: ut supra scriptū est: bibere. Cætera quæ antiqui medici præceperunt: stomachū omnia infestant. Post uomitū: si stomachus firmus est: paulū cibi: sed huius idonei: gustandū: & aquæ frigidæ cyathi tres bibedi sunt. Si aut uomitus fauces exasperauit: qui uomit: si mane id fecit ambulare debet: tū ungi: deinde coenare. Si post cenã: postero die lauari. & in balneo sudare. hinc proximus eibus: mediocris utilior est: isq; esse debet cū pane hesterno: uino aultero meraco: & carne assa: cibisq; oibus quã siccissimis. Qui uomere bis in mense uult: melius consulet: si biduo cōtinuarit: quã si post quintū decimum diē uomuerit: nisi hæc mora grauitatē pectori faciat. Deiectio aut medicamento quoque petenda est: ubi uenter suppressus parū reddit: ex eoque inflamationes: caligines: capitis dolores. aliaq; superioris partis mala increfcunt: quid enim inter hæc adiuuare possunt quies & inedia quæ p illas maxime eueniunt: Qui eiicere uolet: pri mū cibis uinisq; utetur his: quæ hoc præstant: Dehinc si parū illa proficiant: aloen sumat. Sed purgatiões quoq; ut interdū necessariae sunt: sic ubi frequetes sunt: piculum afferunt. Assuefcit. n. nō ali corpus: & ob hoc infirmū erit: cū oibus morbis obnoxia maxime ifirmitas sit. Calefacit aut unctio: aqua falsa: magisq; si calida est. oia falsa: amara: carnosã: si post cibū est balneū: uinū aulterū. Refrigerat in ieiunio & balneum & somnus nisi nimis lōgus est & oia acida: aqua q̄ frigidissima: oleū si aqua miscetur. Humidum aut corpus efficit labor maior q̄ ex cōsuetudine: frequens balneū: cibus plenior: multa potio: post hac ambulatio & uigilia. Per se quoq; ambulatio multa & uæhemens & matutina exercitatio & non protinus cibus adiectus: ea genera eicæ quæ ueniunt ex locis frigidis & pluuiis & irrigu is: Cōtra siccit modica exercitatio: fames: unctio sine aqua: calor: sol modicus. frigida aqua cibus exercitatio statim subiectus: & is ipse ex siccis & æstuosis locis ueniens. Aluū astringit labor: sedile: creta si gularis corpori illita: cibus iminutus: & is ipse semel die assumptus ab eo qui bis solet: exigua potio ne que adbibita nisi cū cibi q̄s quātū assumpturus ē cepit: post cibū q̄s. Contra soluit aucta ambulatio atq; esca: post motus q̄ post cibū ē: subinde potiões cibo imixtæ. Illud quoq; scire oportet: qd uetrem uomitus solum comprimit: compressum soluit. Itemque comprimit is uomitus: qui statim post cibum est: soluit is qui tarde superuenit. Quod ad ætates uero pertinet: inediam facillime sustinent medie ætates: minus iuuenes: minus uero pueri & senectute confecti. Quo minus fert facile quisque: eo sapius debet cibum assumere. maximeque eo eger qui increfcit. Calida lauatio & pueris & senibus apta est. Vinum dilutius pueris: senibus meracius. neutri ætati quæ inflationes mouent. Iuuenum minus quæ assument & quomodo curentur: interest. Quibus iuuenibus fluxit aluus plærūq; i senectute cōtrahitur. quibus in adolefcentia fuit astricta: sæpe in senectute soluitur. Melior est autem i iuvene fusior: in sene astrictior. Tempus quoq; anni considerare oportet. Hyeme plus esse conuenit: minus: sed meracius bibere: multo pane uti: carne potius elixa: modice oleribus: semel die cibum capere: nisi si ni

mis uenter attrictus est: Si prandet aliquis: utilius est exiguum aliquid & ipsum siccum sine carne: sine potione sumere. Eo tempore anni calidis oibus potius utendum est: uel calorem mouētibus. Venus tū non æque perniciofa est. Atque paulum cibo demendum: adiiciendūq; potioni: sed dilutius tamē bibendum est: magis carne utendum. magis oleribus: transeundū paulatim ad assā ab elixis: Venus eo tempore anni tutissima est. Aestate uero & potione & cibo corpus sæpius eget. Ideo prandere quoque commodum est. Eo tempore aptissima sunt & caro & olus: potio quam dilutissima: ut & sitim tollat: nec corpus incendat: frigida lauatio: caro assa: frigidi cibi: uel qui refrigerent. Vt sæpius aut cibo utendum: sic exiguo est. Per autumnum propter cæli uarietatem periculum maximum est. Itaque neque sine ueste: neq; sine calciamentis prodire oportet: præcipueq; diebus frigidioribus: neq; sub diuo nocte dormire: aut certe bene operiri. Cibo uero iam paulo pleniore uti licet: mīus: sed meracius bibere. Poma nocere quidam putant: quæ immodice toto die plerunque sic assumuntur ne quid ex densiore cibo remittatur. Ita non hæc sed consumatio oīum nocet. Ex quibus in nullo tamen minusq; in his noxæ ē. Sed his uti non sæpius quam alio cibo conuenit. Deniq; aliquid densiori cibo cum hic accedit: necessarium est demi. Neque æstate uero neque autumnū utilis uenus est: Tolerabilior tamen per autumnum: æstate in totum si fieri potest abstinendum.

De his qui aliqua parte corporis laborant: & primum de his quibus caput infirmū est. Caput, III. Roximum est ut de his dicam: qui partes aliquas corporis imbecillas habent. Cui caput infirmū est: is si bene cōcoxerit: leniter perfricare id mane manibus suis debet. nūquam id si fieri potest: ueste uelare: aut ad cutem tonderi. Vtileq; lunā uitare: maximeque, ante ipsam lunæ: solisq; concursum, sed nusquā post cibū p̄gredi. Si cui capilli sunt: eos quotidie peccere multū ambulare. sed si licet neq; sub tecto neq; i sole. Vbiq; aut uitare solis ardorē: maximeq; post cibū & uinū: potius ungi: q̄ lauari: nunq; ad flammā ungi: iterdū ad prunā. Si in balneū uenit: sub ueste primum paulū in tepidario insudare: ibi ungi: tum transire in calidariū, ubi sudabit: in solium non descendere: sed multa calida aqua per caput se totum perfundere: tum tepida: dein frigida: diutiusq; ea caput: quā cæteras partes perfundere: deinde id aliquandiu perfricare: nouissime detergere & ungere. Capiti nihil æque p̄dest atq; aqua frigida. Itaq; is cui hoc infirmū est: p̄ æstatem id bene largo canali quotidie debet aliquandiu subiicere. Semp̄ aut̄ ēt si sine balneo unctus est: neq; totū corpus refrigerare sustinet: caput tamen aqua frigida perfundere. Sed cum cæteras partes attingi nolit: demittere id ne ad ceruicem aqua descendat: eamq; ne quid oculis: aliisue partibus noceat defluentē subinde manibus ad os regere. Huic modicus cibus necessarius ē: quem facile cōcoquat. isq; si ieiunio caput læditur: asumēdus etiam medio die est. Si nō læditur semel potius. Bibere huic assidue uinum dilutum: leue: quam aquā magis expedit: ut cum caput grauius esse cœperit: sit quo confugiat. eique ex toto neque uinum neq; aqua semper utilia sunt. medicamentum utrumque est: cum inuicem assumitur. Scribere: legere: uoce contendere huic opus non est utiq; post cœnam: postq̄ nec cogitatio quidem ei satis tuta est: maxime tamen uomitus alienus est.

De his qui lippitudine: grauedine destillatione: tonsillisque laborant: Caput quintum. Eiq; uero his solis quos capitis imbecillitas torquet usus aquæ frigidæ prodest: sed his etiam: quos assidue lippitudines: grauedines: destillationes: tonsilliaque male habent: His autem non caput tantum quotidie perfundendum est: sed os quoque multa frigida aqua fouendū est. Præcipueq; oibus qbus hoc utile auxiliū est: eo utendū est ubi grauius cælū aut stri reddiderunt. Cumq; omnibus inutilis sit post cibū aut contentio: aut cogitatio animi: tū his præcipue: q; uel capitis uel arteriæ dolores habere cōsuerūt uel quoslibet alios oris affectus. Vitari ēt grauedines: destillationesq; possunt: si quā minime eū: q; his oportunus est: aerē: uel loca aquasq; mutet. si caput i sole p̄tegit ne incendat: ne ue subitū ex repentino nubilo frigus id moueat. Si post concoctionem ieiunus caput radit. Si post cibum neque legit: neque scribit.

Ad solutam aluum remedia. Caput sextum.

Veni uero frequenter cita aluum exercet: huic opus est pila: similibusq; superiores partes exercere: dū ieiunus ē ambulare: uitare solis nimium ardorē: continua balnea: ungi citra sudorē: nō uti cibus uariis: minimeq; uirulentis aut leguminibus: oleribusue his quæ celeriter descēdūt: oīa deniq; fugere quæ tarde cōcoquunt. Venatio: duriq; pisces: & ex domesticis aīa libus assa caro maxime iuuat. Nunquā uinū salsum bibere expedit: ne tenue qdē aut dulce: sed austerrū & plenius: neq; id ipsum puetus. Si multo uti uolet: id ex decocto melle faciendū est. Si frigidæ potiones uentrem eius non turbant: his utendum potissimum est. Si quid offensæ i cœna sensit: uomere debet: idque postero quoque die facere. tertio modici ponderis panis ex uino esse: adiecta uua. uel olea: uel ex defruto: similibusq; aliis. deinde ad consuetudinem redire. Semper autem post cibum conuiescere: ac neq; intendere animum: neq; ambulatione quamuis leui dimoueri.

Remedia ad coli dolorem. Caput septimum.

T si laxius intestinum dolere consueuit: quod colum nominant: cum id nihil nisi genus inflammationis sit: id agendum est: ut concoquat aliquis: ut lectione & aliis generibus exerceat: utatur balneo calido: cibus quoq; & potōnibus calidis: deniq; omnimodo frigus euitet. itē

SECUNDVS

dulcia omnia: leguminaq; & quicquid inflare consuevit.

Quæ agenda sint stomacho laborantibus. Caput octauum.

Iquis uero stomacho laborat: legere clare debet: post lectionem ambulare: tum pila: uel ar mis: alioque quo genere: quo superior pars mouetur: exerceri. Nō aquam: sed uinum calidū bibere ieiunus. Tum cibum bis die assumere: sic tamē ut facile concoquat: Vt uino tenui & austero: & post cibum frigidis potōnibus potius. Stomachum autem infirmū indicant: pallor: macies: præcordiorum dolor: nauſea & nolentiū uomitūs: in ieiuno dolor capitis. Quem quo non sunt: is firmi stomachi est. Neq; credendum utiq; nostris est: qui cum in aduersa uale tudine uinū aut frigidā aquam concupierunt: deliciarum patrocinium in accusationem non merentis stomachi habent. At qui tarde concoquunt: & quorum ideo præcordia inflant quie ppter ardorem aliquem noctu sitire consuerunt: antequam cōquiescant: duos tresue cyathos per tenuem fistulā bibant. Prodest ēt aduersus tardā concoctionē clare legere: deinde ambulare tū uel ungi: uel lauari assidue: uinum frigidū bibere: & post cibū magnā potionē: sed ut supra dixi per siphonē. deinde omnes potiones aqua frigida includere: Cui uero cibus aceſcit: is ante eū bibere aquā egelidā debet & uomere. At his qui ex hoc frequens deiectione incidit: quotiens aluus ei cōstitērit: frigida potione potissimum utatur.

Quid obseruandum sit dolore neruorum laborantibus. Caput nonum.

I cui uero dolore nerui solent: quod in podagra. chiragraue esse consuevit: huic quantum fieri potest: exercendum id est. quod affectum est: obiciendumque labori & frigori: nisi cū dolor increuit. Sub diuo quies optima est. Venus semper inimica est Concoctio: sicuti in oibus corporis affectibus necessaria est. Cruditas. n. id maxime lædit. & quoties offensum corpus est: uiciosa pars maxime sentit. Vt concoctio autē oibus uitiis occurrit: sic rursus aliis frigus: aliis calor. Quæ sequi quisq; p habitu corporis sui debet. Frigus inimicū est seni: tenui: uulneri: pcor diis: intestinis: uescicæ: auribus coxis: scapulis: naturalibus: ossibus: dētibus: neruis: uulue: cerebro. Idē sū mam cutem facit pallidā: aridam: durā: nigram. Ex hoc horrores. tremoresq; nascūtur. At prodest iu uenibus & omnibus plenis. erectiorq; mens est & melius concoquitur ubi frigus quidem est: sed caue tur. Aqua uero frigida infusa præter quā capiti etiam stomacho prodest. Item articulis doloribus: qui sunt sine ulceribus. item rubicundis nimis hominibus: si dolore uacant. Calor autem adiuuat omnia: quæ frigus infestat. item lippietes: si nec dolor: nec lacrimæ sunt. Neruos quoque: qui contrahunt p̄ci pueq; ea ulcera: quæ ex frigore sunt. Idem corporis colorem bonum facit: urinam mouet. Si nimius ē corpus effoemiat: neruos emollit: stomachum soluit. Minime uero aut frigus: aut calor tuta sunt: ubi subita insuetis sunt. Nam frigus lateris dolores: aliaque uitia: frigida aqua strumas excitat. Calor concoctionem prohibet: somnum aufert: sudorem digerit obnoxium morbis pestilētibus corpus efficit.

Obseruatio in pestilentia. Caput. x.

St etiam obseruatio necessaria: qua quis in pestilentia utatur adhuc integer: cum tamē se curus esse non possit Tum igitur oportet peregrinari: nauigare. Vbi id nō licet: gestari ambulare sub diuo ante æstum leniter: eodemque modo ungi: & ut supra comprahēsum ē: uitare fatigationem: cruditatem: frigus: calorem: libidinem: multoq; magis se continere si qua grauitas in corpore est. tum neq; mane surgendum: neq; pedibus nudis ambuladum est: minimeque post cibum aut balneum. neq; ieiuno neq; cœnato uomendum est. Neq; mouenda aluus. atq; ēt si per se mora est: comprimenda est. Abstinentum potius si plenius corpus est: itemq; uitandum bal neum: sudor: meridianus somnus utique: si cibus quoq; anteceſsit: qui tamen semel die tunc commo dius assumit: insup ēt modicus: ne cruditatē moueat. Alternis diebus inuicē modo aqua: modo uinū bibendum est. Quibus seruatis ex reliqua uictus consuetudine quam minimū mutari debet. Cum ue ro hæc in oī pestilentia facienda sint: tum in ea maxime: quā austrī excitarint: Atq; etiam peregrinan tibus eadem necessaria sunt: ubi graui tempore anni disceſserunt ex suis sedibus: uel ubi in graues re giōnes uenerunt. Ac si cætera res aliqua phibeat: utiq; abstinere debebit. Atq; ita ab uino ad aquā ab hac ad uinum eo qui supra positus est modo transitus ei esse.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER SECUNDVS.

Nstātis autē aduersæ uale tudinis signa complura sunt. In quibus explicādis non dubitabo autoritate antiquorum uiuorum uti maximeque Hippocratis: cum recen tiores quorūdam licet: quamuis quædam in curationibus mutarint: tamen hæc il lun: opti: p̄a: sagisse fateantur. Sed antequam dico quibus præcedentibus mor borum timor subsit: non alienum uidetur exponere. quæ tempora anni: quæ tem pestatum genera: quæ partes ætatis: qualia corpora maxime tuta: uel periculis opor tuna sint. quod genus aduersæ uale tudinis in quoque timeri maxime possit. Non

quo non omni tempore i omni tempestatum genere omnis ætatis: omnis habitus hominum per om nia genera morborum & ægrotent & moriantur: sed quod frequentius tamē quædam eueniat. Ideo que utile est scire unumquenque quid & quando maxime caueat.

Quæ anni tempora: quæ tempestatu genera: quæ partes ætatis qualia corpora uel tuta uel morbis oportuna sunt: & quod ualetudinis genus in quoque timeri possit. Caput. I.

Gitur saluberrimum uer è proxima deinde ab hoc hyems: periculiosior æstas. Autumnus longe periculiosissimus. Ex tempestatibus uero optimæ æquales sunt: siue frigida: siue calida: pessimæ: quæ uariant maxime. Quo fit ut autumnus plurimos opprimat. Nam fere meridianis temporibus calor: nocturnis atq; matutinis: simulq; etiam uespertinis frigus è.

Corpus ergo & æstate & subinde meridianis caloribus relaxatum: subito frigore excipitur. Sed ut eo tempore id maxime fit: sic quandocunq; euenit noxium est. Vbi æqualitas autem est: tamen saluberrimi sunt sereni dies: meliores pluuii: quam tantu nebulosi aut nubili: optimiq; hyeme: qui omni uento uacant: æstate quibus fauonii perflant. Si genus aliud uentorum est: salubriores septentrionales q̄ subsolani uel austri sunt. Sic tamen ut in hæc interdum regionum sorte mutantur. Nam fere uentus ubiq; a mediterraneis regionibus ueniens: salubris: mari grauis est. Neq; solum in bono tempestatum habitu certior ualetudo est: sed priores morbi quoque: si qui inciderunt: leuiores sunt & promptius finiuntur. Pessimum ergo cælum est: q̄ ægrum fecit: adeo ut in id quoque genus: quod natura peius est in hoc statu: salubris mutatio sit. At ætas media tutissima est: quæ neque iuuentæ calore: neq; senectutis frigore infestatur. Longis morbis senectus: acutis adolescentia magis patet. Corpus aut̄ habilissimu quadratum est: neq; gracile: neq; obesum. Nam longa statura ut in iuuenta decora est: sic matura senectute conficitur. Gracile corpus: infirmum: obesum: hebes est. Vere tamen maxime quæcunq; humoris motu nouant̄ in metu esse consuerunt. Ergo tum lippitudines: pustulæ: p̄fusio sanguinis: abscessus corporis: quæ apostemata græci nominant: bilis atra: quæ melancholiam appellant: infania: morbus comitialis: angina: grauedines: destillationes oriri solent: Hi quoq; morbi: qui in articulis: neruisque modo urgent: modo quiescunt: tum maxime & incohantur & repetunt. At æstas non quidem uacat pleriq; ab his morbis: sed adiicit febres: uel continuas: uel ardentes: uel tertianas: uomitibus: alui deiectiones: auricularum dolores: ulcera oris: caneros & in cæteris quidẽ partibus: sed maxime oscenis: & quicquid sudore hominem resoluit. Vix quicquam ex his in autumnum non incidit: sed oriuntur eo quoq; tempore febres incertæ: lienis dolor: aqua inter cutem. tabes: quam græci p̄thifin nominant: urinæ difficultas: quam stranguriam appellant: tenuioris intestini morbus: quem ileon nominant. Fit item lenitas intestinorum: quæ lienteria uocatur. coxæ dolores: morbi comitiales. Idemq; tempus & diutinis malis fatigatos & ab æstate tantum proxima pressos interimit: & aliis nouis morbis conficit: & quosdam longissimis implicat: maximeq; quartanis: quæ per hyemem quoq; exerceant. Neq; aliud magis tempus pestilentia patet: cuiuscunq; ea generis est: quauis uariis rationibus nocet. Hyems autem capitis dolores: tussim: & quicquid in faucibus: in lateribus: in uisceribus mali contrahitur: irritat. Ex tempestatibus aquilo tussim mouet: fauces exasperat: uentrem astringit: urinam suppressit: horrores excitat: item dolores lateris & pectoris. Sanum tamen corpus pissat & mobilius atq; expeditius reddit. Aufter aures hebetat sensus tardat: capitis dolores mouet: aluum soluit: totum corpus efficit hebes: humidum: languidum. Cæteri uenti quo uel huic uel illi propiores sunt: eo magis uicinos his: illisue affectus faciunt. Deniq; omnis calor: & iecur & lienem inflammat: mentẽ hebetat: ut anima deficiat: ut sanguis prorumpat efficit. Frigus modo neruorum distentionem modo rigorem infert. illud σπασμ. uoc̄ id est spasmus: hoc τετανωσ. i. tasmus græce nominatur: nigritiem in ulceribus: horrore in febribus excitat. In siccitatibus acutæ febres: lippitudines: tormina: urinæ difficultas: articulorū dolores oriunt̄. Per ibres longæ febres: alui deiectiones: angina: cancri: morbi comitiales: resolutio neruorū: q̄ paralyfin græci noiant. Neq; solu interest q̄les dies sint: sed et̄ q̄les ante p̄cesserit. Si hyems sicca septentriõales uentos habuit uer aut̄ austros & pluuias exhibet: fere subeunt lippitudines: tormina: febres: maximeq; in mollioribus corporibus: iõq; p̄cipue in mulieribus. Si uero austri: pluuiæq; hyemẽ occuparunt: uer autem frigidum & siccu est: grauidæ quidẽ foemina: quibus tum adest p̄tus abortu periclitantur. Hæc uero quæ gignunt: imbecillos: uixq; uitales edunt. Cæteros lippitudo arida: & si seniores sunt: grauedines atq; destillationes male habent. At si a prima hyeme austri ad ultimum uer continuarunt: lateru dolores & infania febricitantiu: quæ phrenesin appellant: quæ celerrime rapiunt. Vbi primo calor a primo uere orsus æstatẽ quoq; similem exhibet: necesse est multu sudore in febribus subsequi. At si sicca æstas aquilões habuit: autũno uero imbres: austriq; sunt: tota hyeme: quæ proxima est: tussis: destillatio: rauicitas: in quibusdam etiã tabes oriuntur. Sin aut autumnus quoque æq; sicca hisdẽ aquilonibus perflatur: oibus quidem mollioribus corporibus: inter quæ muliebria esse p̄posui: secũda ualetudo contingit. Durioribus uero ista possunt & arida lippitudines: & febres partim acutæ: partim longæ: & hi morbi: qui ex atrabile nascunt̄. Quod ætates uero p̄tinet. pueri: proximeq; his: uere optime ualent & æstate prima tutissimi sunt. Senes ætate & autũni prima pte. luuenes hyeme. quiq; inter iuuentam senectutemq; sunt. inimicior senibus hyems: æstas adolescentibus est. Tu si qua imbecillitas oritur: pximum est ut infantes: tenerosq; adhuc pueros serpentia ulcera oris: quæ aphthas græci nominant: uomitus: nocturnæ uigilia: aurium humor: circa umbilicu inflamationes exercent. Proprie et̄ detentium gingiuarum exulcerationes: distentiones neruorum: febricula: alui deiectiones: maximeq; caninis dentibus orientibus male habent. Quæ pericula plenissimi cu

uer saluberrimum.
Hyems salubris.
Æstas periculiosior.
Autumnus periculiosissimus.
Tempestatibus æqualis opt.
uarietas aeris max.

iufq; sunt: & cui maxime uenter astrictus est. At ubi ætas paulū processit: glandulæ & uertebrae: quæ in spina sūt: aliquæ iclinatiōes: strumæ: uerruagæ: quædā genera dolētia: (acrochordonas græci appellat) & plura alia tubercula oriunt. Incipiente uero iam pube ex his dē multæ & longæ febres: sanguinis ex naribus cursus. Maximeq; oīs pueritia primū circa quadragessimū diem: deinde septimo mense: tum septimo anno: postea circa pubertatē periclitatur. Si qua etiā genera morboꝝ in infante incidunt: ac neq; pubertate: neq; primis coitibus: neq; in scemina primis mēstruis finita sūt: fere lōga sunt. Sæpius tamen morbi pueriles: qui diutius manserūt: terminant. Adolescentia morbis acutis: itē comitialibus: tabiq; maxime obiecta est: fereq; iuuenes sunt. qui sanguinē expuūt. Post hanc atate lateꝝ & pulmonis dolores: lethargus: colera: insania: sanguinis per quædā etiā uelut ora uenagæ: (hæmorroidas græci appellat) profusio. In senectute spiritus & urinæ difficultas: grauedo articulorū & renū dolores: neruorū resolutiones. malus corporis habitus (cachesiā græci appellat) nocturnæ uigilia: uitia longiora auriū: oculorū: etiā nariū: præcipueq; soluta aluus. quæ sequunt hanc tormina: uel leuitas intestinorum: cæteraq; fusi uentris mala. Præter hæc graciles: tabes: deiectiones: destillationes: itē uiscerū & laterū dolores fatigant. Obesi plerunq; acutis morbis & difficultate speradi strangulant. subitoq; sæpe moriuntur. Quod in corpore tenuiore uix euenit.

De signis aduersæ ualitudinis futuræ.

Caput secundum.

Nte aduersam autē ualitudinē: ut supra dixi: quædā notæ oriunt: quarū oīum cōmune est. aliter se corpus habere atq; consuevit: neq; in peius tantū: sed etiā in melius: Ergo si plenior aliq; & speciosior & coloratior factus est: suspecta habere bona sua debet. Quæ quia neq; in eodē habitu subsistere: neq; ultra p̄gredi possunt: fere retro quasi ruina quadā reuoluunt. Peius tamē signū est ubi aliq; cōtra cōsuetudinē emacuit: & calorē decorēq; amisit. quoniā in his quæ superant. est qd̄ morbus demat. in his quæ defunt: non est quod ipsum morbū ferat. Præter hæc p̄tinus timeri debet. si grauiora mēbra sunt. si crebra ulcera oriunt. si corpus supra cōsuetudinē icaluiit. si grauior somnus pressit. si tumultuosa somnia fuerūt. si sæpius exp̄giscit aliq; q̄ assuevit: deinde iteꝝ soporat. si corpus dormiētis circa partes aliq; cōtra cōsuetudinē insudat: maximeq; circa pectus aut ceruices aut crura uel genua uel coxas. Itē si marcet aīus. si loqui & moueri piget. si corpus torquet. si dolor præcordiorū est: aut totius pectoris: aut in plurimis uenis capitis. si saliuæ plenū est os. si oculi cū dolore uertunt. si tēpora astricta sunt. si mēbra inhorrescūt. si spiritus grauior est. si circa frontē intentæ uenæ mouentur. si frequētes obscitationes: si genua q̄ si fatigata sunt: totumue corpus lassitudinē sentit. Ex quibus sæpe plura nunquā nō aliqua febrē antecedūt. In primis tamen illud cōsiderandū est. Nūquid sæpius horū aliqd̄ eueniat: ac neq; ideo corporis ulla difficultas subsequat. Sunt enim quædā pp̄riates hominū: sine quæꝝ notitia nō facile quicq; in futuꝝ prælagiri potest: Facile itaq; securus est in his aliq; quæ sæpe sine periculo euasit. Ille sollicitari debet: cui hæc noua sunt: aut qui ista nunq; sine custodia sui tuta habuit.

Quæ bona in ægrotātibus signa sunt.

Caput secundum.

Bi uero febris aliquē occupat: scire licet nō periclitari si in latus aut dextrū: aut sinistrū: ut ipsi uisum est cubat: cruribus paulū reductis. qui fere sani quoq; iacentis habitus est: si facile cōuertitur: si noctu dormit. Si interdiu uigilat. si ex facili spirat. si nō cōsistat. si circa umbilicum & pubem cutis plana est. si præcordia eius sine ullo sensu doloris æqualiter mollia in utraq; parte sunt. Quod si paulo tumidiora sunt: sed tamen digitis cedūt & nō dolent: hæc ualitudo: ut spaciū aliquod habebit: sic tuta erit. Corpus quoq; quod æqualiter molle & calidū est: quodq; æqualiter totū insudat: & cuius febricula eo sudore finit: securitatē pollicet: quādo iam ad sanitatē uenit corpus. Sternutamētum etiā inter bona iditia est. Et cupiditas cibi uel a primo seruata: uel etiā post fastidiū orta. Neq; terere debet ea febris: quæ eodē die finita est. ac ne ea quidē: quæ quis longiore tēpore euauit: tamē ante alterā accessionē ex toto quieuit sicut corpus integrū: qd̄ ilicrines græci uocant: fieret. Si quis autē incidit uomitus: mixtus esse & bile & pituita debet: & in urina subsidere albū. leue. æquale: sic ut etiā si quæ quasi nubeculæ innatarint: in unū deserant. At uenter ei qui a periculo tutus est: reddit modo mollia figurata eodē fere tēpore: quo secūda ualitudine assuevit: modo cōueniētia his quæ assumuntur. peior cita aluus est. sed ne hæc quidē terrere protinus debet: si matutinis tēporibus coacta magis est: aut si procedēte tēpore paulatim contrahit & ruffa est: neq; foeditate odoris similit aluū sani hominis excedit. Ac lumbricos quoq; aliquos sub fine morbi descēdisse nihil nocet. Si inflamatio in superioribus partibus dolorē: tumorēq; fecit: bonū signū est. Sonus uentris in ad inferiores partes euolutus: magisq; etiā si sine difficultate cum stercore excessit.

Mala signa ægrotantium.

Caput quartum.

Contra grauis morbus: aculū est: ubi supinus æger iacet porrectis manibus & cruribus. Vbi residere uult in ipso acuti morbi impetu: præcipueq; pulmonibus laborātibus. Vbi nocturna uigilia premittit: etiā si interdiu somnus accedit. Ex quo tamē peior est: qui inter quartā horam & noctē: qui matutino tēpore ad quartā. Pessimū tamen est si somnus: neq; noctu neq; interdiu accedit. Id enim fere sine cōtinuo dolore esse nō potest. Aequē uero signū malū est etiā somno ultra debitū uergeri: peiusq; quo magis se sopor interdiu: noctuq; cōtinuat. Mali etiā morbi testimoniū est uehementer & crebro spirare: a sexto die coepisse inhorrescere: pus expuere: uix excreare: dolorē habere cōtinuum: difficulter ferre morbiū: aetate brachia & crura: sine uolūtate lacrimare: habere humorē glutinosum

dentibus inhaerentem: cutē circa umbilicū & pubem macram, precordia inflammata: dolentia, dura, tumida, intenta: magisq; si hæc: dextra parteq; sinistra sunt, periculosissimum tamē est: si uenæ quoq; ibi uehementer agitantur. Mali etiā morbi signū est: nimis celeriter emacrescere: caput & pedes manusq; calidas habere uentre & lateribus frigentibus aut frigidis extremas partes acuto morbo urgente: aut post sudorē inhorrescere, aut post uomitū singultum esse, uel rubere oculos, aut post cupiditatem cibi: postue longas febres hunc fastidire: aut multum sudare: maximeq; frigido sudore, aut habere sudores non per totum corpus æquales: quiq; febrē non finiant: & eas febres: quæ quotidie tēpore eodem reuertantur: quæ uel semper pares accessiones habeant: neq; tertio quoq; die leuentur: quæ uel continentur: uel per accessiones incrementum per discessiones tantū molliantur, nec unq; integrū corpus dimittant. Pessimū est si ne leuatur quidē febris: sed æque concitata cōtinuant. Periculosum est etiā post arquantum morbum febrē oriri utiq; si præcordia dextra parte dura manserūt ac dolentibus his leua. Nulla acuta febris leuiter terere nos debet. Neq; unq; in acuta febre: ut a somno non est terribilis neruorum distentio. Timere etiā ex somno mali morbi est. Itemq; in prima febre protinus mentem esse turbatā: membrū uel aliquod esse resolutum. Ex quo casu quāuis uita redditur: tamen id fere membrū debilitatur. Vomitus etiā periculosus est sinceræ pituitæ uel bilis: peiorq; si uiridis aut niger est. At mala urina est in qua subsidūt subrūbra aut liuida deterior in qua quasi fila quædā tenuia atq; alba, pessima ex his si tanq; ex furfuribus factas nubeculas representat. Diluta quoq; atq; alba uitiosa est: sed in phreneticis maxime. Alius autē mala est ex toto suppressa. Periculosa etiā quæ inter febres fluens conquiescere hominē in cubili non patitur: utiq; si quod descendit: est perliquidū aut albidum: aut pallidū: aut spumans. Præter hæc periculū ostendit id quod excernitur si est exiguū, glutinosum: leue album: idemq; subpallidum: uel si est aut liuidū aut biliosum aut cruentū aut peioris odoris: quæ ex cōsuetudine. Malum est etiā: quod post longas febres sincerum est.

De signis longæ ualitudinis.

Caput quartum.

Ost hæc inditia notum est longū morbū fieri. Sic enim necesse est: nisi occidit. Neq; uitæ alia spes in malis magnis est: q̄ ut impetū morbi trahēdo aliquis effugiat: porrigaturq; in id tēpus quod curationi locū præstet. Protinus tamē signa quædā sunt: ex quibus colligere possumus morbū & si nō interemerit: longius tamen tempus habiturū. Vbi frigidus sudor inter febres non acutus circa caput tantū & ceruices oritur, aut ubi febre nō quiescēte corpus insudat. Aut ubi corpus modo frigidū: modo calidū est: & color alius ex alio fit. Aut ubi quod inter febres aliqua parte abscessit: ad sanitatē nō peruenit. At ubi æger pro spatio parum emacrescit: item si urina modo liquida & pura est: modo habet quædā subsidētia leuia: atq; alba rubraue sunt, quæ in ea subsidūt aut si quædā quasi maculas representat, aut si bullulas excitat.

De inditiis mortis.

Caput quintum.

Ed inter hæc quidem proposito metu spes tamen superest. Ad ultima uero iam uentum esse testantur: nares acutæ: collapsa tempora: oculi concaui: frigidæ languidæq; aures & imis partibus leniter uersæ: cutis circa frontem dura & intenta: color aut niger: aut perpallidus. multoq; magis si ita hæc sunt: ut neq; uigilia præcesserit: neq; uentris resolutio: neq; inedia. Ex quibus causis interdū hæc species oritur: sed uno die finitur. Itaq; diutius durans mortis index est. Si uero in morbo uetere iam triduo talis est: in propinquo mors est: magisq; si præter hæc oculi quoq; lumen refugiunt & illacrimant: quæq; in his alba esse debent: rubescūt atq; in hisdē uenulæ pallent: pituitaq; in his innatans nouissime angulis inhaerescit: alterq; ex his minor est: hicq; aut uehementer subsederūt aut facti tumidiōres sunt: perq; omnū palpebræ non cōmittuntur: sed inter has ex albo oculoq; aliquid apparet: neq; id fluens alius expressit: eademq; palpebræ pallent: & idem pallor labra & nares decolorat. Eadēq; labra & nares oculiq; & palpebræ & supercilia: aliquaue ex his peruertūtur: isq; propter imbecillitatē iam nō audit: aut nō uidet eadem: mors denuntiatur. Vbi ægri supini cubant: hisq; genua cōtracta sunt. Vbi deorsum ad pedes subinde delabitur. Vbi brachia & crura nudat & inæquabiliter dispergit: neq; his calor subest. Vbi hiat, ubi assidue dormit, ubi his qui mētis suæ non est: neq; id facere sanus solet: dentibus stridet. Vbi ulcus quod aut ante: aut in ipso morbo natū est: aridum & aut pallidum aut liuidū factum est. Illa quoq; mortis indicia sunt: ungues digitiq; pallidi: frigidus spiritus: aut si manibus quis in febre & acuto morbo uel insania: pulmonis uel dolore uel capitis: in ueste floccos legit: simbræ sue diducit: uel si adiūcto pariete si qua minuta eminent: carpit. Dolores etiā circa coxas & inferiores partes orti si ad uiscera trāsierant subitoq; desierunt: mortē subesse testantur: magisq; si alia quoq; signa accesserūt. Neq; is seruari potest: qui sine ullo timore febricitans subito strangulatur: aut deuorare saluā suā nō pōt. Cuiue in eodē febris corporisq; habitus: cuius cōuertit, sic ut deuorare æque nihil possit. Aut cui simul & cōtinua febris & ultima corporis infirmitas est. Aut cui febre nō quiescente exterior pars friget: interior sic calet: ut etiā sitim faciat. Aut q; febre æque nō quiescente: simul & delirio & spirādī difficultate uexat. Aut q; epoto ueratro exceptus distentiōe neruorū est. Aut qui ebrius obmutuit. Is enim febre adiecta neruorū distentione cōsumitur: nisi aut febris accessit: aut eo tempore: quo ebrietas solui debet: loqui cepit. Mulier quoq; grauida acuto morbo facile cōsumit: & is cui somnus dolorē auget: & cui protinus in recenti morbo bilis atra uel infra uel supra se ostēdit: cuiue alterutrum modo se prompsit: cum iam lōgo morbo corpus eius esset extenuatū & affectū, sputum etiā biliosum

& purulētum. siue seperatim ista: siue mixta. pueniunt interitus periculū ostēdūt. Ac si circa septimū diem tale esse coepit: proximum est ut is circa quartūdecimum diem decedat: nisi alia signa meliora peioraue accesserint. Quæ quo leuiores grauioraue subsecuta sunt: eo uel feriore mortem: uel maturiorem denūciant. Sudor quoq; frigidus in acuta febre pestiferus est. atq; in omni morbo uomitus: qui uarius & multorum colorum est: præcipueq; si malus in hoc odor est. Ac sanguinē quoq; in febre uomuisse pestiferū est. Vrina uero rubra & tenuis in magna cruditate esse cōsueuit: & sepe anteq; spacio mature scat hominē rapit. Itaq; si talis diutius permanet: piculū mortis ostendit. Pessima tamē est præcipueq; mortifera: nigra. crassa. mali odoris. Atq; in uiris quidē & mulieribus talis deterrima est. In pueris uero quæ tenuis & diluta est. Aluus quoq; uaria pestifera est: quæ strigmētum: sanguinem: bilem uiridem: aliquid modo diuersis temporibus: modo simul: & in mixtura quadam: discreta tamē representat. Sed hæc quidem potest paulo diutius trahere. In præcipiti uero iam esse denūciat quæ ligida: eademq; uel nigra uel palida uel pinguis est: utiq; si magna foeditas odoris accessit. Illud interrogari me posse ab aliquo scio. Si certa futuræ mortis indicia sunt: quomodo interdum deserti a medicis conualescant: quosdāq; fama prodiderit in ipsis funeribus reuixisse. Quin etiā uir iure magni nominis Democritus ne finitæ quidē uitæ satis certas notas esse proposuit. quibus medici credidissent adeo illud non reliquit ut certa aliqua signa futuræ mortis essent. Aduersus quos ne dicā illud quidē quod in uicino sæpe quædā notæ positæ non bonos sed iperitos medicos decipiunt quod Asclepiades funeri obuius intellexit eū uiuere qui efferebatur: ne protinus crimen artis esset si qd̄ professoris sit: illa tamen moderacijs subiiciam. Coniecturalem artē esse medicinam: rōnemq; cōiecturæ talē esse: ut cum sæpius aliquādo responderit: interdū tamen fallat nos. Si quid itaq; uix in millesimo corpore aliquando decipit: id notā non habet: cū par innumetabiles hoies respondeat. Idq; non in his tantum: quæ pestifera sunt: dico: sed in his quoq; quæ salutariā. Si quidem etiam spes interdū frustratur & moris aliquis: de quo medicus securus primo fuit. Quæq; medēdi causa reperta sunt nō nunq̄ in peius aliquid conuertunt. Neq; id euitare humana ibecillitas in tāta uarietate corporū potest. Sed est tamē medicinæ fides: quæ multo sæpius per que multo plures agros prodest. Neq; tamē ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas esse & salutis & mortis.

De notis quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit. Caput sextū.

Ed cū propoluerim signa quæ in omni aduersa ualitudine cōia esse cōsueuerūt: ea quoq; trāsi-
bo: ut quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit notas: indicē. quædam autē
sunt quæ ante febres: quædā quæ iter eas qd̄ aut intus sit: aut ueturū sit ostēdūt. Ante febres
si caput graue est: aut ex somno oculi caligant: aut frequētia sternutamēta sunt: circa caput aliquis pi-
tuitæ ipetus timeri potest. Si sanguis aut calor abundat: proximum est ut aliqua parte profluuiū san-
guinis fiat. Si sine causa quis emacrescit: ne in malū habitū corpus eius recidat: metus est. Si præcordia
dolent: aut inflāmatio grauis est: aut non toto die concocta fertur urina: cruditatē esse manifestum est
Quibus diu color sine morbo regio malus est. hi uel capitis doloribus consistātur: uel terram edunt
Qui diu habent faciem pallidā & tumidam: aut capite aut uisceribus: aut aluo laborāt. Si in continua
febre puero uenter nihil reddit: mutaturq; ei color: nec somnus accedit: ploratq; is assidue: metuenda
neruorum distentio est. Frequēs autē destillatio in corpore tenui: longoq; tabem timidam esse testat.
Vbi pluribus diebus non descendit aluus: docet aut subitam deiectionē: aut febriculam instare. Vbi
pedes turgēt: longæ deiectiones sunt. Vbi dolor in imo uentre & coxis est: aqua inter cutē instat. Sed
hoc morbi genus ab ilibus oriri solet. Idem propositum periculum est his: quibus uoluntas desidendi
est: uenter nihil reddit: nisi & ægre & durum: tumor in pedibus est idemq; modo dextra: mo-
do sinistra parte uentris inuicem oritur atq; finitur. sed a iocinere id malum proficisci uide-
tur. Eiusdem morbi nota est: Vbi circa umbilicum intestina torquentur (Strophon græci nomi-
nant) coxæq; dolores manent: eaq; neq; tempore neq; remedijs soluuntur. Dolor autē articulorum
prout in pedibus manibus aut alia qualibet parte sic est: ut eo loco nerui contrahātur: aut si id mēbze
ex leui causa fatigatum æque frigido calidoq; ostenditur: podagram chiragramue: uel eius articuli in
quo id sentitur morbum futurum esse denūciat. Quibus in pueritia sanguis ex naribus fluxit: dein
fluere desiit: hi uel capitis doloribus consistētē necesse est: uel in articulis aliquas exulcerationes gra-
ues habeant: uel aliquo morbo etiam debilitentur. Quibus foeminis menstrua non proueniunt: neces-
se est capitis acerbissimi dolores sint: uel quælibet alia pars morbo infectatur. Eadēq; his picula sunt
quibus articulorū uitia dolores tumoresq; sine podagra similibusq; morbis oriunt & desinūt: Vtiq; si
sæpe tēpora hisdē dolēt: noctuq; corpora insudant: si frōs prurit lippitudinis metus est. Si mulier a par-
tu uehementēs dolores habet: q; præter ea signa mala sūt: circa uigesimalū diem aut sanguis per nares
erumpet: aut in inferioribus partibus aliquid abscedet. Quicumq; etiā dolorem ingentē circa tempo-
ra & frontem habebit: is alterutra ratione eum finiet: magisq; si iuuenis erit: per sanguinis profusio-
nem: si senior: per suppurationē. Febris autē quæ subito sine ratione sine bonis signis finita est: fere re-
uertitur. Cui fauces sanguine & interdū & noctu replent sic ut neq; capitis dolores: neq; præcordio-
rum: neq; tussis: neq; uomitus: neq; febricula præcesserit: huius aut in naribus: aut in faucibus ulcus
reperiet. Si mulieri ex igne febricula orta est: neq; causa apparet: ulcus in uulua est: Vrina autē cras-
sa ex qua qd̄ desidēt albū est: significat circa articulos: aut circa uiscera dolorem metumq; morbi esse.

Eadē uiridis aut uisceꝝ dolorē tumorēq; cū aliquo periculo subesse: aut certe corpus integrū nō esse testatur. At si sanguis aut pus in urina est: uel uesica uel renes exulcerati sunt. Si hæc crassa cariculas quasdam exiguas quasi capillos habet: aut si bulla & male olet & interdū quasi harenā interdum quæ si sanguinem trahit: dolent autē coxæ: quæq; inter has super quæ pubē sunt: & accedunt frequētes rutus: interdū uomitus biliosus: extremæq; ptes frigescent: urinæ crebra cupiditas sed magna difficultas est: & qd' inde excretum est aquæ simile uel rufum uel palidū est: paulū tamē in eo leuamēti est: alius uero cū multo spiritu redditur: utiq; in renibus uitū est. Aut si paulatim destillat: uel si sanguis per hanc editur: & in eo quædā cruetā cōcreta sunt: idq; ipsum cū difficultate reddit: & circa pubem inferiores partes dolent: in eadem uesica uitū est. Calculosi uero his inditiis cognoscunt. Difficiliter urina reddit: paulatimq; interdū etiā sine uolūtate destillat. Eadē harenosa est: nōnunq; aut sanguis: aut cruentū aut purulētum aliquid cū ea excernitur. Eaq; quidā prōptius recti: quidā relupinati: maximeq; hi qui grandes calculos habēt: quidā etiā inclinati reddūt: colemq; extēdendo: dolorē leuant. Grauitatis quoq; cuiusdā in ea parte sensus est: atq; ea cursu omniq; motu augētur. Quidā etiā cū torquentur pedes inter se subinde mutatis uicibus iplicāt: Fœminæ uero oras naturalū suorū manibus admotis scabere crebro cogunt: Nōnunq; si digitū admouerunt ubi uesicæ ceruicē is urget calculum sentiunt. Atq; spumātē sanguinem excreant: his in pulmone uitū est. Mulieri grauidæ sine modo fusa alius elidere partū potest. Eidē si lac ex māmīs profluit: ibecillum est qd' intus gerit: Duræ māmæ sanum illud esse testatur. Frequēs singultus & præter cōsuetudinē cōtinuus: iecur inflāmatum esse significat. Si tumores super ulcera subito esse desierunt: idq; a tergo incidit: uel distentio neruorū uel rigor timeri potest. At si a priore parte id euenit: uel lateris acutus dolor: uel insania expectanda est. Interdum etiam huiusmodi casum: quæ tutissima inter hæc est: profusio alui sequit. Si ora uenarum sanguinē solita fundere subito suppressa sunt: aut aqua inter cutē: aut tabes sequit. Eadem tabes subit si in lateris dolore orta suppuratio: intra quadraginta dies purgari nō potuit. At si longa tristitia cum longo timore & uigilia est: atræ bilis morbus subest. Quibus sepe ex naribus fluit sanguis: his aut lie nis tumet: aut capitis dolores sunt: quos sequitur ut quædam ante oculos tanq; imagines obuersent. At quibus magni lienes sunt: his gingiuae male sunt: & os olet: aut sanguis aliqua parte prorumpit. Quoꝝ si nihil euenit: necesse est in cruribus mala ulcera: & ex his nigre cicatrices fiant. Quibus causa doloris neq; sensus eius ē his mēs labat. Si in uētrē sanguis cōfluxit ibi: in pus uertit. Si a coxis & ab inferioribus partibus dolor in pectus trāsit: neq; ullū signū malū accessit suppuratiōes eo loco periculū est. Quibus sine febre aliqua ex parte dolor aut prurigo cū rubore aut calore est: ibi aliquid suppurat. Urina quoq; quæ in hoīe sano parum liqda est: circa aures futuram aliquā suppuratiōē esse denūnciat. Hæc uero cum sine febre quoq; uel latētium uel futurarum rerū notas habeāt: multo certiora sunt ubi febris accessit: atq; etiā aliog; morboꝝ tū signa nascuntur. Ergo protinus insania timenda est: ubi expeditior alicuiusq; sani fuit sermo est: subitaq; loquacitas orta est: & hæc ipsa solito audacior: aut ubi raro quis & uehementer spirat: uenasq; concitatas habet precordiis duris & tumētibus. Oculog; quoq; frequēs motus: & in capitis dolore offusæ oculis tenebræ: uel nullo dolore substante somnus ereptus: cōtinuatq; nocte & die uigilia: uel prostratū contra consuetudinē corpus in uētrē sic ut ipsius alui dolor id non coeperit. Item robusto adhuc corpore insolitus dentiū stridor: insaniæ signa sunt. Si quid etiam abscessit anteq; suppuraret manente adhuc corpore insolita febre subsedit: periculum affert primū furoris: deinde interitus: Auris quoq; dolor acutus cum febre continua uehementiq; sæpe mentē turbat: & ex eo casu iuniores: interdū intra septimū diem moriuntur seniores tardius, quoniam neq; æque magnas febres experiuntur: neq; æque insaniūt. ita sustinet dū his affectus intus uertatur. Suffuse quoq; sanguine mulieris māmē: furorē uerturū esse testatur. Quibus autē longæ febres sunt: his aut abscessus aliquid: aut articulorū dolores erunt. Quoꝝ faucibus in febre eliditur spiritus: instat his neruorum distentio. Si angina subito finita est: in pulmone id malum transit: idq; sæpe intra septimū diem occidit. Quod nisi incidat: sequitur: ut aliqua parte suppuret. Deinde post alui longam resolutionē: tormina. Post hæc intestinorū leuitas oritur. Post nimias distillationes: tabes, post lateris dolores: uitia pulmonū. post hæc: insania. Post magnos feruores corporis: neruorum rigor aut distentio. Vbi caput uulneratū est: delirium. Vbi uigilia torsit: neruog; distentio. Vbi uehementer uenæ sup ulcera mouentur: sanguinis profluitū erit. Suppuratio uero pluribus morbis excitatur. Nā si longæ febres sine dolore: sine manifesta cā remanēt: in aliquā ptē id malū incūbit: in iunioribus tamē. nam in senioribus ex eiusmodi morbo quartana fere nascitur. Eadē suppuratio fit: si præcordia dura dolēt: ante uigesimalū diē hominē non sustulerunt: neq; sanguis ex naribus fluxit: maximeq; in adoleſcētibus utiq; si inter principia aut oculorum caligo: aut capitis dolores fuerunt. I cum inferioribus partibus aliquid abscessit. Aut si præcordia tumorē mollem habent neq; habere intra sexaginta dies desinunt: hæretq; per omne id tēpus febris. Sed tum in superioribus partibus fit abscessus: ac si inter ipsa ulcera non fuit: circa aures erumpit. Cūq; omnis longus tumor ad suppuratiōē fere spectet: magis eo tendit is: qui in præcordiis: q̄ is: qui infra est. Si lassitudinis etiam sensus in febre est: uel in maxillis: uel in articulis aliquid abscedit. Interdum quoq; urina tenuis & cruda sic diu fertur: ut alia salutaria signa sint. Ex quo eo casu plerunq; infra transuersum septimū: quod diaphragma græci uocant: fit abscessus. Dolor autē pulmonis si neq; p sputa: neq; per cucurbitulas: neq; per sanguinis detractionē: neq; p uictus

ratione finitus est: uomica aliquas interdum excitat aut circa uigesimū diē: aut circa quadragesimū nōnunquā etiam circa sexagesimū. numerabimus autē ab eo die: quo primum febricitauit aliquis: aut inhorruit: aut grauitatē eius partis sensit. Sed hæc uomica: modo a pulmone: modo a cōtraria parte nascuntur. Quod suppurat ab ea parte quā afficit: dolorē inflātionemque cōcitāt ipsum calidius est: & si in partē sanam aliquis decubuit: onerare eam ex pondere aliquo uidetur. Omnis etiā suppuratio quæ nondum oculis patet sic deprehendi potest. Si febris nō dimittit: eaq; interdū leuior est: noctū in crefcit: multus sudor oritur: cupiditas tussendi est & pene nihil in tussi excreatur: oculi caui sunt: malæ rubent uenæ sub lingua inalbescunt: in manibus fiunt adunci unguēs: digiti: maximeq; sūmi: pallēt in pedibus tumores sunt: spiritus difficilius trahitur: cibi fastidium est pustulæ toto corpore oriūtur. Quod si protinus initio dolor & tussis fuit & spiritus difficultas: uomica uel ante uel circa uigesimū diē erumpet. Si ferius ista cōperint: necesse est quidē increfcant, sed quo minus cito affecerint: eo tardius soluetur. Solent etiam in graui morbo pedes cum digitis unguibusq; nigrescere. Quod si non est mors consecuta & reliquū corpus inualuit: pedes tamen decidunt.

Quæ notæ in quoq; morbi genere uel spem uel pericula ostēdāt Caput septimū

Equitur ut in quoq; morbi genere proprias notas explicē: quæ uel spem uel periculū ostendāt

s Ex uesica dolente si purulenta urina processit: inque ea leue & albū subfedit: metum detrahit.

In pulmonis morbo si sputo ipse leuatur dolor quāuis id purulētum est: tamē æger facile spirat: facile excreat: morbū ipsum non difficulter fert: potest ei secunda ualitudo contingere. Neq; inter initia terri cōuenit si protinus sputum mixtū est ruffo quodā & sanguine: dummodo statim edatur Laterum dolores suppuratiōe facta: deinde intra quadragesimum diem purgata finiunt. Si i iocineris uomica est & ex ea fertur pus purum & album: salus ei facilis. Id enim malum in tunica est. Ex suppuratiōibus uero hæc tollerabiles sunt: quæ in exteriorem partem feruntur & acuuntur. Et ex his quæ intus procedūt: hæc leuiorē: quæ contra se cutē non afficiunt eamq; & sine dolore esse & eiusdem coloris: cuius reliquæ partes sunt: sinunt esse. Pus quoq; quacūq; parte erumpit: si est leue album & unius coloris: sine ullo metu est: & quo effuso febris protinus conqueuit: desieruntq; urgere cibi fastidium & potioni desiderium: si quādo etiā suppuratio descendit i crura: sputumq; eiusdem factum pro ruffo purulentū est: periculi minus est. At in tabe eius qui saluus futurus est: sputum esse debet album æquale totum: eiusdemq; coloris sine pituita: eiq; etiam simile esse oportet si quid in nares a capite destillat. Longe optimū est febrem omnino non esse: secundum est: tantulū esse: ut neq; cibum impediatur: neq; crebram sitim faciat. Aluus in hac ualitudine ea tuta est: quæ quotidie coacta: eaq; conuenientia his quæ assumuntur reddit. Corpus id qd' minime tenue maximeq; lati pectoris atq; fetosi est. cuiusq; cartilago exigua & carnosā est. Super tabem si mulieri quoq; suppressa mēstrua fuerūt & circa pectus atq; scapulas dolor mansit: subitoc; sanguis erupit: leuari morbus solet. Nā & tussis minuit & sitis atq; febricula desinit. Sed iisdem fere nisi redit sanguis: uomica erumpit: quæ quo cruentior eo melior ē. Aqua autē inter cutē minime terribilis est: quæ nullo antecedente morbo cōepit. deinde quæ longo morbo superuenit. Vtiq; si firma uiscera sunt: si spiritus facilis. si nullus dolor. si sine calore corpus est æqualiterq; in extremis partibus macrum est: si uenter mollis. si nulla tussis: nulla sitis: si lingua ne p somnū quidē inarescit. si cibi cupiditas est. si uenter medicamētis mouetur. si per se excernit mollia & figurata. si extenuatur. si urina & uini mutatione & epotis aliquibus medicamētis mutatur. Si corpus sine lassitudine est & morbū facile sustinet. si quidem in quo omnia hæc sunt: is ex toto tutus ē in quo plura ex his sunt: is in bona spe est. Articulorum uero uitia ut podagra chiraagra: si iuuenes tentauerunt. neq; callum induxerunt: solui possunt: maximeq; torminibus leniuntur & ex quocūq; modo uenter fluit iisdem morbus comitialis ante pubertatē ortus nō ægre finitur: & in quo ab una parte corporis uenientis accessionis sensus incipit. optimū est a manibus pedibusue initium fieri: deinde a lateribus: pessimū inter hæc a capite. Atq; in his quoq; ea maxime profunt: quæ per deiectiones excernunt. Ipsa autē deiectio sine ulla noxa est: q; sine febre est: si celeriter desinit: si contracto uētre nullus motus eius sentit: si extremā aluū spiritus sequitur. Acris tormina quidē periculosa nō sūt. si sanguis & strigmetā descēdunt: dū febris ceteraq; accessiones huius morbi absint. adeo ut etiam grauida mulier non solum referuari possit: sed etiā partum referuare. Prodestq; in hoc morbo si iam ætate aliquis processit Cōtra intestinorum leuitas facilius a teneris ætatibus depellitur: utiq; si ferri urina & ali cibo corpus incipit. Eadem ætas pdest & in coxæ dolore & humerorū & in omni resolutione neruorum. Ex quibus coxa si sine torpore ē: si leuiter friget: quāuis magnos dolores habet: tamē & facile & mature sanatur: resolutūq; mēbrum si nihilominus aliter fieri sanū pōt. oris resolutio etiam aluo cita finitur. Omnisq; deiectio lippier i præuarix ortus: uel per ora uenarum subita profusio sanguinis: uel tormina: infantiā tollūt. i iocineris dolores: qui ad scapulas uel manus tendunt: uomitu atrabilis soluentur. Et quisquis dolor deorsum tendit: sanabilior est. Sigultus sternutamētū finitur: Longas deiectiones supprimit uomitus. mulier sanguinē uomēs profusis mēstruis liberatur. Quæ mēstruis non purgatur: si sanguinē ex naribus sudit: omni periculo uacat. Quæ locis laborat: aut difficulter partū edit: sternutamētō leuatur æstiuā quartana fere breuis est cui calor & tremor est: saluti delirium est. Lienosis bona tormina sunt. Deniq; ipsa febris: quod maxime mirum uideri potest: saepe præsidio est. Nā & precordiorum dolores si sine inflātionē sunt: finit: & i iocineris dolore succurrit. & neruorū

distentione rigorēq; si postea coepit: ex toto tollit. & ex difficultate urinæ morbū tenuioris intestini ortum: si urinā p calore mouet: leuat. At dolores capitis qbus oculoꝝ caligo & rubor cū quadā frontis pruriginē accedūt: sanguinis profusione uel fortuita uel etiā petita sumouētur. Si capitis ac frontis dolores ex uēto uel frigore aut æstu sunt: grauedine & sternutamētis finiūtur. Febrē autē ardētē: quam græci causodē uocāt: subitus horror exoluit. Si in febre aures obtusæ sunt: si sanguis e naribus fluxit: aut uēter resolutus est: illud malū definit ex toto. Nihil plus aduersus surditatē quā biliosa aluus potest. Quibus in fistula urinæ uti minuti abscessus: quos thinata græci uocāt: esse coeperunt: iis ubi pus ea parte profluxit: sanitas redditur. Ex quibus cū pleraq; per se proueniāt: scire licet interea quoq; quæ ars adhibet: naturā plurimū posse. Cōtra si caput febre cōtinēti dolet: neq; quicquā reddit: malū atq; mortiferū est: maximeq; id periculū est pueris a septimo anno ad quartūdecimū. In pulmonis morbo si sputū primis diebus nō fuit: deīde a septimo die coepit & ultra septimū māsit. piculosū ē. Quā toq; magis mixtos neq; iter se diductos colores habet: tāto deterius. Et tamē nihil peius ē q̄ sineq; id edī: siue ruffum est: siue cruētū: siue albū: siue glutiosū: siue pallidū: siue spumās nigrū tamē pessimū ē. In eodē morbo piculosa sūt tussis: destillatō: etiā qd̄ alias salutare habet sternutamētū. Periculosissimūq; ē si hæc secuta subita deiectio ē. Fere uero q̄ i pulmōis: eadē i lateris doloribus & mitiora signa & asperiora esse cōsuerunt. Ex iocinere si pus cruētū exit: mortiferū est. At ex suppurationibus hæc pessime sunt: quæ intus tendunt sic ut exteriorem quoq; cutē decolorēt. Ex his deinde: quæ in exteriorē partē prorūpit: quæ maxie: quæq; planissime sunt. Quod si ne rupta quidē uomica uel pute extrinsecus emissio febris q̄uit: aut quāuis quieuerit: tamē repetit. itē si sitis est: si cibi fastidiū: si uenter liquidus: si pus est liuidū & pallidū: si nihil æger excreat: nisi pituitā spumātē: periculū certū est. Atq; ex his quidē suppurationibus: quas pulmonū morbū cōcitarunt: fere senes moriuntur: ex cæteris iuniores. At in tabe sputū mixtū purulētū: febris assidua: quæ & cibi tempora eripit & siti affligit in corpore tenui periculū subesse testatur. Si quis etiā in eo morbo diutius traxit: ubi capilli fluunt: ubi urina quæ dā araneis similia subsidētia ostēdit. atq; in his odor foedus est: maxieq; ubi post hæc orta deiectio est: protinus mori. Vtiq; si tēpus autūni est: quo fere qui cætera parte anni traxerūt: resoluūtur. Itē pus expuisse in hoc morbo: deinde ex toto spūere delisse: mortiferum est. Solēt et̄ in adolecētibus ex eo morbo uomica: fistulæq; oriri: quæ nō facile sanescunt: nisi si multa signa bonæ ualitudinis subsequuta sunt. Ex reliquis uero minime facile sanātur uirgines: aut hæc mulieres: quibus super tabē menstrua suppressa sunt. Cui uero sano subitus dolor capitis ortus est: dein somnus oppressit sic ut stertat: neq; expurgiscatur: intra septimū diē pereūdū est: magis si eū aluus cita nō antecesserit. Si palpebræ dormientis nō coeūt. si albū oculorū apparet. Quos tamē ita mors sequitur: si id malū nō est febre discussū. At aqua inter cutē si ex acuto morbo coepit: ad sanitatē raro pducitur. utiq; si cōtraria his quæ supra posita sunt subsequunt. æque in ea quoq; tussis spē tollit. Itē si sanguis surū deorsūq; erupit: & aqua mediū corpus ipleuit. Quibusdam etiā in hoc morbo tumores oriuntur: deinde definiunt: deinde rursus assurgūt. Hi quidē tutiores sunt: quā qui supra cōprehensi sunt: si attendunt. Sed fere fiducia se cunda ualitudinis opprimuntur: illud iure aliquis mirabitur: quomodo quædā simul & affligunt. nostra corpora & parte aliqua tueant. Nā siue aqua inter cutē quem impleuit: siue i magno abscessu multum puris coit: simul id omne effudisse æque mortiferum est: ac si quis sani corporis uulnere factus exanguis est. Articuli uero qui sic dolent ut super eos ex callo quædā tubercula innata sunt: nunquā liberantur. quæq; eorum uitia uel in senectute coeperunt: uel in senectutem ab adolecētia peruenerunt: ut aliquādo leniri possunt: sic nūquam ex toto finiuntur. Morbus quoque comitialis post annum quintū & uigesimū ortus ægre curat: multoq; ægrius his q̄ post q̄dragesimū annū coepit: adeo ut in ea ætate aliqd̄ i natura spei uix q̄quā i medicina sit. In eodē morbo si simul totū corpus afficitur: neq; ante in p̄tibus aliq; ueniētis mali sensus est: sed hō ex iprouiso cōcidit. cuiuscūq; is ætatis ē uix sanescit. Si uero aut mēs læsa ē: aut neruorū facta resolutio: medicinæ locus nō ē. Deiectiōibus quoque si febris accessit: si inflammatio iocineris: aut præcordiorum: aut uentris: si in modica sitis: si longius tempus: si aluus uaria: si cum dolore est: etiā mortis periculum subest: maximeq; si inter hæc tormina uetera esse coeperunt: isq; morbus maxime pueros absumit usque ad annum decimum. Cæteræ ætates facilius sustinent. Mulier quoque grauida eiusmodi casu rapi potest: atq; etiā si ipsa conualuit: partum tamen perdit. Quin etiā tormina ab atra bile orsa mortifera sunt. aut si sub his extenuatō iam corpore subito nigra aluus profluxit: aut intestinorū leuitas: Periculosior est: si frequens deiectio est. Si uenter omnibus horis & cum somno & sine hoc profluit. Si similiter noctu & interdū. Si quod excernitur aut crudum est: aut nigrum: & præter id etiā leue & mali odoris sit: si sitis urget. si post potionem urinā nō redditur. quod euenit quia tunc liquor omnis non in uesicam: sed intestina descendit. si os exulceratur. si rubet facies & quæ si maculis quibusdam colorum omnium distinguitur. si uenter est quasi fermentatus: pinguis atq; rugosus: si & cibi cupiditas non est. Inter quæ cum euident mors sit: multo euidentior est: si iam longum quoque id uitium est: maxime etiā si in corpore senili est. si uero in tenuiore intestino morbus est: uomitus: singultus: neruorum distentio: delirium: mala sunt. At in morbo arquato durum fieri iecur perniciosissimum est. Quos lienis male habet si tormina prehenderunt: deinde inuersa sunt: uel in aquam inter cutem: uel intestinorum leuitatem: uix ulla medicina pericu-

lo subtrahit, Morbus intestini tenuioris: nisi resolutus est: intra septimum diem occidit. Mulier ex partu si cum febre uehementibus etiam & assiduis capitis doloribus premitur: in periculo mortis est. si dolor atque inflammatio est in his partibus: quibus uiscera continentur: frequenter spirare signum malum est. Si sine causa longus dolor capitis est: & in ceruices ac scapulas transit: rursusque in caput reuertitur: aut a capite ad ceruices scapulasque peruenit: perniciosus est: nisi uenicam aliquam excitauit sic: ut pus extussiretur. aut nisi sanguis ex aliqua parte prorupit: aut nisi in capite multa prurigo: totou corpore pustulae ortae sunt. Aequae magnum malum est ubi torpor atque prurigo peruagatur modo per totum caput modo in parte: aut sensus alicuius ibi quasi frigoris est: eaque ad summam quoque linguam perueniunt. Et cum in hisdem abscessibus auxilium sit: eo difficilior sanitas est: quo minus saepe sub his malis illi subsequuntur. In coxae uero doloribus si uehemens torpor est: frigescitque crus & coxa: aluus nisi coacta non reddit: idque quod excernitur mucosum est: etiamque aetas eius hominis quadragessimum annum excessit: is morbus erit longissimus: minimeque annuus: neque finiri poterit: nisi aut uere aut autumno. Difficilis aequae curatio est in eadem aetate ubi humerorum dolor: uel ad manus peruenit: uel ad scapulas tendit: torporemque & dolorem creat: neque bilis uomitu leuatur. Quaecumque uero parte corporis membrum aliquod resolutum est: si neque mouetur & emacrescit: in pristinum habitum non reuertitur: eoque minus quo uetustius id uitium est: & quo magis in corpore senili est. Omnique resolutioni neruorum ad medicinam non idonea tempora sunt: hyems & autumnus. aliquid separatim post uere & aetate. Isque morbus mediocri uix sanatur. uehemens sanari non potest. Omnis etiam dolor minus medicinae patet: qui sursum procedit. Mulieri grauidae: si subito mammae emacruerunt: abortus periculum est. Quae neque peperit: neque grauida est si lac habet: a menstruis defecta est. Quartana aestiua breuis: autumnalis fere longa est: maximeque quae coepit hyeme appropinquante, si sanguis profluxit. deinde secuta esse dementia cum distentione neruorum: periculum mortis est. Itemque si medicamentis purgatum & adhuc inanem neruorum distentio oppressit: aut si in magno dolore extremas partes frigent. Neque is ad uitam redit: qui ex suspendio spumante ore detractus est. Aluus nigra sanguini atro similis repetina siue cum febre siue etiam sine hac est: perniciosa est.

De morborum curationibus.

Caput octauum.

Ognitis inditiis: quae nos uel spe consolentur: uel metu terreant: ad curationes morborum transeundum est. Ex his quaedam communes sunt: quaedam proprie. communes: quae pluribus morbis opitulantur. Propriae: quae singulis. Ante de communibus dicam. Ex quibus tamen quaedam non aegros solum: sed sanos quoque sustinent. quaedam in aduersa tantum ualitudine adhibentur. Omne uero auxilium corporis: aut demit aliquam materiam: aut adiciit: aut euocat: aut reprimit: aut refrigerat aut calefacit: simulque aut durat aut mollit. Quaedam non uno modo tantum: sed etiam duobus inter se non contrariis adiuuant. Demitur materia: sanguinis detractione: cucurbitula: deiectione: uomitu: frictione: pestatione: omnique exercitatione: corporis abstinentia: sudore. De quibus protinus dicam.

De sanguinis detractione per uenas.

Caput nonum:

Anguinem incisa uena mitti nouum non est. Sed nullum pene morbum esse: in quo non mittatur: nouum est. Item mitti iunioribus & foeminae uterum non gerentibus: uetus est. In pueris uero idem experiri & in senioribus & in grauidis quoque mulieribus: uetus non est. si quidem antiqui primam ultimamque aetatem sustinere non posse hoc auxilii genus iudicabant: persuaseratque sibi mulierem grauidam: quae ita curata esset: abortum esse facturam. Postea uero usus ostendit nihil ex his esse perpetuum: aliasque potiones obseruationes adhibendas esse: ad quas dirigi curatis consilium debeat. Interest enim non quae aetas sit: neque quid in corpore intus gerat: sed quae uires sint. Ergo si iuuenis ibecillus est: aut si mulier: quae grauida non est: parum ualet: male sanguis emittitur. Emoritur enim uis si quae supererat hoc modo erepta est. At firmus puer & robustus senex & grauida mulier ualens: tuto curantur. Maxime tamen in his medicus imperitus falli potest: quia fere minus roboris illis aetatibus subest. Mulierique praegnanti post curationem quoque uiribus opus est non tantum ad se sed etiam ad partum sustinendum. Non quicquid autem intentione animi aut prudentia exigit: protinus faciendum est: cum praecipua in hoc ars sit: quae non annos numeret: neque conceptionem solam uideat: sed uires aestimet: & ex eo colligat: possit nec ne superesse quod uel puerum: uel senem: uel in una muliere quod duo corpora simul sustineat. Interest enim inter ualens corpus & obesum: inter tenue & infirmum. Tenuioribus magis sanguis: plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractione eiusmodi sustinet: celeriusque ea si nimium est pinguis affligit. Ideoque uis corporis melius ex uenis quam ex ipsa specie aestimatur. Neque enim solum haec consideranda sunt: sed etiam morbi genus quoque. Vtrum superans an deficiens materia laesit. Corruptum corpus sit an integrum. Nam si materia uel deest: uel integra est: istud alienum est. At si uel copia sui male habet: uel corrupta est: nullo modo melius succurritur. Ergo uehemens febris ubi rubet corpus: plenaeque uentum tument: sanguinis detractionem requirit. Item uiscerum: morbi: neruorumque resolutio & rigor & distentio: quicquid denique fauces difficultate spiritus strangulat. quicquid subito suppremit uocem. quisquis intolerabilis dolor est: & quacumque de causa stratum aliquid intus atque collisum est. Item malus corporis habitus: omnesque acuti morbi: qui modo ut supra dixi non infirmitate sed onere nocent. Fieri tamen potest: ut morbus quidem id desideret: corpus autem uix pati posse uideat. Sed si nullum

tamen apparet aliud auxiliū: periturusq; sit qui laborat nisi temeraria quoq; uia fuerit adiutus: in hoc statu: boni medici est ostēdere: quā nulla spes sine sanguinis detractioe sit: fateriq; quātus in hac ipsa re metus sit. Et tum demū si exigetur: sanguinē mittere. De quo dubitari in eiuſmodi re nō oportet: Satius enim anceps auxiliū experiri: quā nullum. Idq; maxime fieri debet ubi nerui resoluti sunt. Vbi subito aliquis obmutuit. Vbi angina strangulat. Vbi prioris febris accessio pene cōfecit: paremque subsequi uerisimile est: neq; eandē uidentē sustinere aegri uires posse. Cum sit autē minime crudo sanguis mittendus: tamen ne id quidē perpetuū est. Neq; enim semp concoctionē res expectat. Ergo si ex superiore parte aliquis decidit. si cōtus est. si ex aliquo subito casu sanguinē uomit: quāuis paulo ante sumpsit cibū: tamen protinus ei demenda materia est: ne si subsederit: corpus affligat. Idemq; etiā in aliis casibus repentinis qui strāgulabunt: dictum erit. At si morbi ratio patiet: tum demū nulla cruditatis suspectione remanēte id fiet. Ideoq; ei rei uidef aptissimus aduersae ualitudinis dies secundus aut tertius. Sed ut aliquādo etiam primo die sanguinē mittere necesse est: sic nunq̄ utile post diem quartū est: cum iam spatio ipso materia & exhausta est & corpus corrumpit: ut detractio imbecillum id facere possit: nō possit integrum. Quod si uehemēs febris urget: in ipso impetu eius sanguinem mittere: hominem iugulare est. Expectanda ergo remissio est. si nō decrescit: sed crescere desit: neq; speratur remissio: tunc quoq; quāuis peior: sola tamen occasio nō omittēda est. Fere etiam ista medicina ubi necessaria est: in biduum diuidenda est: Satius est enim iprimū leuare aegrum: deinde perurgare: quam simul omni ui effusa fortasse praecipitare. Quod si in cura quoq; aquae: quae inter cutem est ita respōdet: quanto magis necesse est in sanguine respondeat? Mitri uero is debet si totius corporis causa sit: ex brachio. si partis alicuius. ex ea ipsa parte: aut certe quam proxima. quia non ubiq; mitti potest sed in temporibus in brachiis: iuxta talos. Neq; ignoro quosdā dicere quam longissime sanguinem inde: ubi laedit: esse mittendū. Sic enim auerti materiae cursum: at illo modo in id ipsum quod grauat eouocari. Sed id ipsum falsum est. Proximū enim locum primo exaruit. Ex ulterioribus autem eatenus sanguis sequitur: quatenus emittitur ubi is suppressus est: quia nō trahitur: ne uenit quidē. Videtur tamē usus ipse docuisse: si caput fractū est: ex brachio potius sanguinē mittendū esse. Si quod in humero uicium est: ex altero brachio: credo quia si quid parum cesserit: opportuniore hae partes iniuriae sūt: quae iam male habent. Auertitur quoq; interdum sanguis: ubi alia parte prorumpens. alia emittitur. Desinit enim fluere qua uolumus: inde obiectis quae prohibeant: alio dato itinere. Mittere autem sanguinē cum sit expeditissimum: usum habenti: tum ignaro difficillimum est. Iuncta enim est uena arteriis. his nerui. Ita si neruū scalpellus attigit: sequitur neruoe distentio: ea quae hominē crudeliter consumit. At arteria incisa neq; coit: neq; sanescit: interdum etiam ut sanguis uehemēter erumpat: efficit. Ipsi quoq; uenae: si forte praecisa est: capita comprimuntur: neq; sanguinē emittūt. At si timide scalpellus demittitur: summam cutē lacerat: neq; uenā incidit. Non nunq̄ etiam ea latet: neq; facile reperitur. Ita multae res id difficile incio faciunt. quod perito facillimū est. Incidenda ad mediū uena est: ex qua cum sanguis erumpit: colorē eius habitumq; oportet attendere. Nam si his crassius & niger est: uitiōsus est: Ideoq; utiliter effunditur. Si rubet & pellucet: integer est. Ea q; missio sanguinis adeo nō prodest: ut etiam noceat protinusq; is suppressus est. Sed id euenire nō potest sub eo medico: qui scit ex quali corpore sanguis mittendus sit. Illud magis fieri solet: ut aequae niger assidue ac primo die pfluat. Quod quāuis ita est: tamen si iam satis fluxit: suppressus est. Semperq; ante finis faciendus est: q̄ anima deficiat. Deligādumq; brachiū super imposito expresso ex aqua frigida penicillo & postero die aduerso medio digito uena ferienda: ut recens coitus eius resoluat: iterumq; sanguinem fundat. Siue autem primo: siue secundo die sanguis: qui crassus & niger initio fluxerat & rubere & pellucere coepit: satis materiae detractum est: atq; quod superest: sincerum est. Ideoq; protinus brachium deligandum: habendumq; ita est: donec ualens cicatricula sit. quae celerime in uena confirmatur.

De sanguinis detractioe per cucurbitulas. Caput. x.

Vcurbitularum uero duo genera sunt: aeneum & corneū. Aenea altera patet: altera clausa est. Cornea altera parte aequae patens: altera foramen habet exiguū. In aeneam linamentum ardens conicitur: ac sic os eius corpori aptatur: imprimiturq; donec inhaereat. Cornea per se corpori imponitur: deinde ubi ea parte qua exiguum foramen est: ore spiritus adductus est: superq; caera cauū id clausum est: aequae inhaereat. Vtraq; non ex his tantum materiae generibus: sed etiam ex quolibet alio recte fit. At si caetera defuerunt: caliculus quoq; aut pultarius oris compressioris: ei rei cōmode aptatur. Vbi inhaesit: si concisa ante scalpello cutis est sanguinē extrahit. si integra est: spiritū. Ergo ubi materia quae intus est: laedit. illo modo. Vbi inflatio: hoc imponi solet. Vfus autem cucurbitulae praecipuus est: ubi non in toto corpore sed in parte aliqua uitium est. quae uenae uirtuti ad confirmandam ualitudinem satis est. Idq; ipsum testimonium est etiam scalpello sanguinē uoi m. oro succurrit ab ea potissimū parte: quae iam laesa est: esse mittendū: quod nemo cucurbitulā diuersae parti iponit: nisi cū perfusione sanguinis eo auertit: sed ei ipsi quae dolet quaeq; liberada est. Opus etiam cucurbitula potest in morbis longis: quāuis etiam spacium aliquod accessit: siue corrupta materia: siue spiritu male habēte. In acutis quoq; quibusdā si & leuari corpus debet: & ex uena sanguinē mitti uires nō patiunt. Idq; auxiliū ut minus uehemens ita magis tutū. Neq; unq̄ periculosum est etiā si in medio febris ipetu etiā si in cruditate adhibet. Ideoq; ubi sanguinem mitti opus est: si incisa uena. praiceps periculum est: aut si in

parte corporis etiam vitium est: huc potius cōfugiendū est. Cum eo tamen ut sciamus: hic ut nullum periculū: ita leuius præsidiū esse: nec posse uehementi malo: nisi æque uehementē auxiliū succurrere.

De deiectione. Caput. xi.

Deiectionē autem antiqui uariis medicamētis: crebraq; alui ductione in oībus fere morbis moliebant: dabantq; aut nigrū ueratrū: aut siliculā: aut squamā æris: quā lepidochalcon græci uocant: aut lactucæ marinæ lac: cuius gutta panī adiecta abunde purgat. aut lac uel asininum uel bubulū uel caprinū: eiq; salis paulū adiciēbant: decoquebantq; id: & sublatis his: quæ coierant: quod quasi serum supererat: bibere cogebant. Sed medicamenta stomachū fere lædunt. Ideoq; omnibus catharticis aloë miscenda est. Alius si uehementius fluit: aut sæpius ducit: hominē infirmat. Ergo nunq; in aduersa ualitudine medicamentū eius rei causa recte datur: nisi ubi is morbus sine febre est. Ut cū ueratrū nigrum: aut atra bile uexatis: aut cum tristitia infantiētib;: aut is quorū nerui parte aliqua resoluti sunt: datur. At ubi febres sunt: satius est eius rei causa cibos potionesq; assumere: qui simul & alant & uentrem molliant. Suntq; ualitudinis genera: quibus ex lacte purgatio cōuenit. Plerunq; uero alius potius ducenda est. quod ab Asclepiade quoq; sic temperatū: ut tamen seruatum sit. uideo plerunq; seculo nostro præteriri. Est autē ea moderatio: quam is secutus uidet: aptissima: ut neq; sæpe ea medicina tentetur: & tamen semel sumptum uel bis: nō omittatur. Si caput graue est. si oculi caligant. si morbus maioris intestini est: quod græci colum nomināt. si in imo uentre: aut in coxa dolores sunt. si in stomachū quædam biliōsa cōcurrunt: uel etiam pituita eo se: humore uel aliquis aquæ similis confert. si spiritus difficilis redditur. si nihil per se uenter excernit. utiq; si iuxta quoq; stercur est & intus remanet. aut si stercoreis odorem nihil deiciens æger ex spiritu suo sentit: aut si corruptū est quod excernitur. aut si prima inediā febrē non sustulit. aut si sanguinē mittit: cum opus sit: uires nō patiuntur: tempusue eius rei præterit. aut si multū ante morbū aliquis portauit. aut si is qui sæpe uel sponte uel casu purgatus est: subito habet aluū suppressam. Seruanda uero illa sunt: ne ante diem tertiu ducatur. ne ulla crudelitate substante. ne in corpore infirmo: diuq; in aduersa ualitudine exhausto: neue in eo: cui satis alius reddit quotidie quiue eam liquidā habebit. ne in ipso accessionis impetu. quia qd' tum infusum est: aluo cōtinetur: regeſtumq; in caput multo grauius periculum efficit. Pridie uero abstinēri debet æger: ut aptus tali curationi sit. Eodē die ante aliquot horas aquā calidam habere: ut superiores eius partes madescant. tum iniicienda aluus est: si leui medicina contenti sumus: pura aqua: si paulo ualentiori: mulla: si leni ex aqua: in qua scœnum græcū uel ptisana uel malua decocta sit. Si reprimēdi causa: ex uerbis. acris autē est marina aqua uel alia sale adiecto: atq; utraq; decocta cōmodior est. Acrior sit adiectio uel oleo uel nitro uel melle quoq;. Si acrior est: eo plus extrahit: sed minus facile sustinetur. Id quod infundit: neq; frigidum esse oportet: neq; calidū: ne alterutro modo lædat. Cū infusum est: quantum fieri potest continere se in lectulo debet æger: ne primæ cupiditati deiectionis protinus cedere. Vbi necesse est tum demum desidere. Fereq; eo modo dempta materia superioribus partibus leuatis morbū ipsum tollit. Cū uero quotiens res coegit desidēdo aliquis se exhaustus: paulisper debet cōquiescere: & ne uires deficiant: utiq; eo die cibū assumere. qui plenior an exiguus sit dandus: ex ratione eius accessionis: quæ expectabitur: aut in metu nō erit: æstimari oportebit.

De uomitu. Caput. xii.

Uomitū ut in secūda quoq; ualitudine sæpe necessariū biliōsis est: sic etiam in his morbis: quos bilis cōcitauit. Ergo omnibus: qui ante febres horrore & tremore uexant: omnibus: qui colera laborāt: omnibus etiā cum quadā hilaritate infantiētib;: & comitali quoq; morbo oppressis: necessariū est. Sed si acutus morbus est: sicut in colera si febris est: ut inter horrores: a superioribus medicamētis opus nō est. sicut in deiectionibus quoq; supra dictū est. satiq; est ea uomitus causa sumi: quæ sanis quoq; sumēda esse proposui. At ubi longi ualētesq; morbi sine febre sunt: ut comitalis aut infania: ueratro quoq; albo utendum est: id neq; hyeme neq; æstate recte datur: optime uere: tolerabiliter autumno. Quisq; daturus erit: id agere ante debet: ut accepturi corpus humidius sit. Illud scire oportet. omne eiulmodi medicamentū: quod potui datur: non semp ægris prodesse: semper sanis nocere.

De frictione. Caput. xiii.

Frictione uero & gestatione adeo multa Asclepiades tanq̄ inuentor eius posuit: quod in eod uolumine quod cōmuniū auxilioꝝ scripsit: cū triū tantū faceret mentionē: huius & equi & gestatiōis: tamē maximā partē in hoc cōsumperit. Oportet autē neq; recētiōres uiros in his fraudare: quæ uel reppererunt: uel recte secuti sunt. & tamen ea: quæ apud antiquiores aliquos posita sunt: auctoribus suis reddere. Neq; dubitari potest quin latius quidē & dilucidius ubi & quomodo frictione utendū esset Asclepiades receperit: nihil tamen reppererit: quod nō a uetustissimo auctore Hippocrate paucis uerbis cōprehensum sit. q̄ dixit. frictione si uehementē sit: durari corpus: si lentis molliari: si multa: minui: si modica impleri. Sequit̄ ergo ut tū utēdū sit: cū aut astringēdū corpus sit: qd' fluēs est. aut molliēdū qd' iduruit. aut digerēdū in eo qd' copia nocet. aut alendū id q̄ tenue & infirmū est. Quas tamen species si qs curiosius æstimet qd' iā ad medicū nō ptinet: facile itelliget oēs ex una causa pēdere quæ demit. Na & astringit aliqd eo dēpto: qd' iterpositū ut id laxaret: effecerat. & molliē eo detracto: quod duriciē creabat & implet nō ipsa frictione: sed eo cibo: qui postea usq; ad cutē digestionē quadā relaxatā penetrat. Diuersaq; uero rerū in modo causa est. Inter unctiōnē autē & frictiōnē multū itereſt.

Neq; terrere autem ea res: si tempestiua est: debet. & ante tempus nocet. Quisquis febre liberatus est: simul atq; ea uno die non accessit: eo qui proximus est post tempus accessionis: tuto lauari potest. At si circuitum habere ea febris solita est: sic ut tertio quartoue die reuertatur: quandoq; non accessit: balneum tutum est. Manētibus uero adhuc febribus: si hae sunt lentae: lienesq; iam diu male habent: recte medicina ista tentatur. Cum eo tamen ne praecordia dura sint: neue ea tumeant: neue lingua aspera sit: neue aut in medio corpore: aut in capite dolor ullus sit: neue tum febris increseat. At in his quidē febribus: quae certū circuitum habent: duo balnei tempora sunt. alterq; ante horrorem: alterum febre finita. In his uero: qui lentis febriculis diu detinentur. cum aut ex toto recessit accessio: aut si id nō solet certe lenita est: iamq; corpus tam integrū est: quā maxime esse in eo genere ualitudinis solet: imbecillus homo iturus in balneū uitare debet: ne ante: frigus aliquod experiat. Vbi in balneū uenit: paulisper resistere: expeririq; num tempora astringantur & an sudor aliquis oriatur. Illud si incidit: hoc non secutum est: inutile eo die balneū est: perungendus est is leniter & auferendus est: uitandūq; omni modo frigus: & abstinentia utendum. At si temporibus integris: primū ibi: deinde alibi sudor incipit: fouendum os aqua calida: tum in folio desidendū est: atq; ibi quoq; uidendum: num sub primo contractu aquae calidae summa cutis inhorrescat. quod uix tamen fieri potest: si priora recte accesserunt. Certum id autē signum inutile balnei est. Ante uero: an postea quā in aquam calidam se demittat aliquis perungi debeat: ex ratione ualitudinis suae cognoscat. Fere tamen: nisi ubi nominatim: ut postea fiat id praecipietur: moto sudore leniter corpus perungendū: deinde in aquā calidam demittendū est. Atq; hic id quoq; habenda uitium ratio est. Neq; committendum ut per aestum anima deficiat: sed maturius is auferendus: curiosq; in uestimētis inuoluendus est. ut neq; ad eum frigus aspiret: & ibi quoq; anteq; aliquid assumat: insudet. Fomenta quoq; calida sunt: milium: sal: arena: quodlibet eoz calefactum & in linteum coniectū. Si minore uis opus est: etiam solum linteū. At si maiore: extinctiones: in uolutiq; panniculi & sic circumdati. Quin etiam calido oleo replentur utriculi: & in uasa fictilia: ad similitudinē quas lenticulas uocant: aqua conicitur: & sal sicco linteo excipitur. demittiturq; in aquā bene calidā tum super id membrū: quod fouendum est: collocatur: iuxtaq; ignē ferramenta duo sunt capitibus paulo latioribus: alterumq; ex his demittitur in eum salem: & aqua super leuiter aspergitur. Vbi frigere coepit: ad ignē refertur: & idem in altero fit: deinde inuicem in utroq; inter quae descendit salus & calidus succus: qui contractis aliquo morbo neruis opitulatur. His omnibus commune est diggerere id quod uel praecordia onerat: uel fauces stragulat: uel in aliquo mēbro nocet. Quando autem quoq; utendū sit: in ipsis morboz generibus dicitur.

Qui cibi: potionesue: aut ualētis aut mediae aut imbecillae materiae sint. Caput. xvii.

Vm de his dictum sit: quae detrahendo iuuant ad ea ueniendum est: quae nos alunt: id est cibū & potionem. haec autē non omnium tantum morborum: sed etiam secundae ualitudinis communia praesidia sunt. Pertinetq; ad rem omnium proprietates nosse. primū ut sani sciant quomodo his utantur. deinde ut exsequentibus nobis morborum curationē liceat species rerum: quae assidue necessariae erunt subiicere. Neq; necesse est subinde singulas eas nominare. Scire igit oportet oīa legumina: quaeq; ex frumētis panificia sunt: generis ualētissimi esse. Id ualētissimū uocō: in quo plurimum alimenti est: item omne animal quadrupes dominatum. omnem grandem feram: quales sunt capreae: ceruus: aper: onager: omnem grandem auem: quales sunt anser & pauo & grus. omnes beluas marinas: ex quibus cetos est: quaeq; his pares sunt. Item mel & caseum. quo minus mirum est: opus pistorium: ualētissimū esse: quod ex frumento: adipe: melle. caseo constat. In media uero materia numeri ex oleribus debere ea: quorum radices uel bulbos assumimus. Ex quadrupedibus leporem aues omnes a minimis ad phoenicopterum. item pisces omnes: qui salem nō patiuntur: solidiue saliantur. Imbecillissimā uero materiam esse omne olus & quicquid in cauliculo nascitur. qualis est cucurbita & cucumis & capparīs: omnia poma: oleas: coeleas: itemq; conchilia. Sed quāuis haec ita discreta sunt: tamen etiam quae sub eadē specie sunt: magna discrimina recipiunt: aliaq; res alia: uel ualētior est uel infirmior. Si quidē plus alimenti est in carne: quā in ullo alio. Firmius est triticum: quam milium: id ipsum: quam hordeum: & ex tritico firmissima siligo: deinde simila: deinde cui nihil ademptū est: quod autopyron graeci uocant: infirmior est. ex polline infirmissimus cibarius panis. Ex leguminibus uero ualētior faba: uel lenticula: quā pisum. Ex oleribus ualētior rapa: napiq; omnes bulbi. in quibus cepam quoq; & allium numero: quā pastinaca: uel quae specialiter radice appellat. Item firmior brassica & beta & porrum: quam lactuca: uel cucurbita: uel asparagus. At ex fructibus furculoz ualētiores uae: ficus: nucēs: palmulae: quae poma propriae nominantur. Atq; ex his ipsis firmiora: quae succosaf: quae frigida sunt. itemq; ex his auib;: quae in media specie sunt. ualētior ea quae pedibus: quā quae uolatu magis nititur: & ex his quae uolatu fidunt: firmiores sunt: quae grādiore aues: quam quae minutae sunt ut ficedula & turdus: Atq; eae quoq;: quae in aqua degunt leuiorē cibum praestāt: quam quae natandi scientiam non habēt. Inter domesticas uero quadrupedes: leuissima suilla est: grauissima bubula. Itemq; ex feris quo maius quodq; animal: eo robultior ex eo cibus est. Pisciumq; eorum: qui ex media materia sunt. quibus maxime utimur tamen: grauissimi sunt ex quibus falsamenta quoq; fieri possunt: qualis lacertus est. deinde qui quāuis teneriores: tamen duri sunt: ut aurata: coruus: scarus: oculata: tum plani: post quos etiam leuiores lupi: mullig; & post hos omnes saxatiles.

Necq; uero in generibus rerū tantūmodo discrimen est: sed etiā in ipsis, qđ & ætate fit & mēbro & solo & cælo & habitu. nā quadrupes animal omne si lactans est: minus alimēti præstat. Itē quo tenerior pullus cohortalis est. In piscibus quoq; media ætas: quæ nondū summā magnitudinē impleuit. Deinde ex eodē suæ unguis: rostrū: aures: cerebellū. ex agno: hedoue cū pectiolis totū caput aliquāto quā cætera mēbra leuiora sunt: adeo ut in media materia poni possint. Ex auib; colla alæue recte infirmis an numerant. Quod ad solū uero ptinet: frumentū quoq; ualentius est collinū quā campestre. leuio piscis inter saxa editus: quā in harena: leuio in harena: quā in limo. Quo fit: ut ex stagno: uel lacu: uel flumine eadē genera grauiora sint. Leuioq; qui in alto: quā qui in uado uixit. Omne etiā sæge animal domesticū leuius: & quodcunq; humido cælo: quā qđ sicco natū est. Deinde eadē omnia pingua: quam macra: recentia: quā salia: noua: quā uetusta plus alimenti habēt. Tum res eadē magis alit iurulēta: quā assa: magis assa: quā frixa. Ouum durū ualētissimæ materiæ est: molle uel forbile: imbecillissimæ. Cū quæ panificia omnia firmissima sint: elota tamen quædā genera frumēti: ut alica: oriza: ptisana: uel ex his facta forbitio: uel pulticula. Et aqua quoq; madens panis: imbecillissimis annumerari potest. Ex portionibus uero quæcunq; ex frumēto facta est: itemq; lac: mulsum: defrutū: passum: uinū aut dulce: aut uehemens aut mustū: aut magnæ uetustatis: ualētissimi generis est. At acetū: & id uinū: qđ paucoꝝ annoz; uel austerum: uel lene est: in media materia est. Ideoq; infirmis nunq; generis alterius dari debet. Aqua oium imbecillissima est. firmioꝝ ex frumēto potio est: quo firmius fuit ipsum frumentum. firmior ex eo uino: quod bono solo: quā quod tenui: quodq; tēperato cælo: quā quod aut nimis humido: aut nimis sicco: nimumq; aut frigido: aut calido natū est. Mulsum quo plus mellis habet: defrutū quo magis incoctū est: passum quo ex sicciore uua est: eo ualentius est. Aqua leuissima pluuialis est: deinde fontana: tum ex flumine: tum ex puteo: post hæc ex niue: aut glacie. grauior his ex lacu: grauiissima ex palude. Facilis etiā & necessaria cognitio est naturā eius requirētibus. Nā leuis: pondere apparet: & ex his quæ pondere pares sunt: eo melior quæq; est: quo celerius & calefit & frigescit: quoq; celerius ex ea legumina pcoquunt. Fere uero sequit: ut quo ualētior quæq; materia est: eo minus facile cōcoquatur: sed si concocta est: plus alat. Itaq; utendū est materiæ genere pro uiribus: modisq; oibus: pro genere sumendus. Ergo imbecillis hominibus: rebus infirmis: opus est. Mediocriter firmos: media materia optime sustinet. & robustis apta: ualidissima est. Plus deinde aliquis assumere ex leuioꝝ ribus potest. magis in his: quæ ualētissima sunt: temperare sibi debet.

Quæ natura ac proprietas cuiusq; rei sit: qua uescimur.

Caput. xviii.

Eq; hæc sola discrimina sunt: sed etiā aliæ res boni succi: aliæ mali sunt: quas euchylas: uel caco chylas græci uocant. Aliæ lenes: aliæ acres: aliæ crassiorē pituitā in nobis faciunt: aliæ tenuioꝝ rem: aliæ idoneæ sunt stomacho: aliæ alienæ sunt. Itemq; aliæ infant: aliæ ab hoc absunt. aliæ calefaciunt: aliæ refrigerāt: aliæ facile in stomacho acefcunt: aliæ non facile intus corripunt. aliæ mouent aluū: aliæ supprimūt. aliæ citant urinā: aliæ tardant. Quædā somnū mouent: quædā sensus excitant. Quæ oīa ideo noscēda sunt: quoniā aliud aliter: uel corpori uel ualitudini conuenit.

Quæ res boni succi sint.

Caput. xix.

Oni succi sunt: triticū: siligo alica: oriza: amilū. Itē & lenes sunt & stomacho aptæ & calefaciūt: tragus: ptisana: lac: caseus mollis: omnis uenatio: omnes aues: quæ ex media materia sunt. Ex maioribus quoq; hæ: quas supra nominauimus. Medii inter teneros durosq; pisces: ut mullus & lupus uerna: lactuca: urtica: malua: cucumis: cucurbita: ouum forbile: portulaca: cochlea: palmula. ex pomis quodcunq; neq; acerbum: neq; accidū est. Vinū dulce uel lene: passum: defrutū: olea: quæ ex his duobus in alterutro seruata: sunt: uulua: rostra: tronculiq;. In summa omnis pinguis caro: omnis glutinosa: omne iecur.

Quæ res mali succi sint.

Caput. xx.

Ali uero succi sunt: miliū: panicum: hordeū: legumina: caro domestica permacra: omnisq; caro salia: omne falsamentum: garum: uetus caseus: cicer: radica: rapa: napi: bulbi: brassica: magisq; etiam cima eius: asparagus: beta: cucumis: porrum: eruca: nasturciū: thimū: nepeta: saturia: hisopum: ruta: anetū: feniculū: cuminum: anesum: lapatium: sinapi: & alliu: cepa: lienes: renes: intestina: pomum quodcunq; acidum uel acerbum est: acetum: omnia acria: acida. acerba: oleū pisces quoq; saxatiles omnesq; qui ex tenerrimo genere sunt: aut hi qui rursus nimum duri: uirosiq; sunt: ut fere quos stagna: lacus: limosue riuu fuerūt: qui ue in nimum magnitudinem excesserunt.

Quæ res lenes: quæue acres sint.

Caput. xxi.

Enes autē sunt: forbitiones: pulticula: laganū: amilum: ptisana: pinguis caro & quæcunq; glutinosa est. Quod fere quidē in omni: quæ domestica: sit: præter hæc tamen in unguis: trunculisq; suum: in pectiolis: capitulisq; hedoz; & uituloz; & agnorum: in tribusq; cerebellis. item si qui proprie bulbi nominant: lac: defrutū: passum: nuclei pinei. acria sunt omnia nimum austera: omnia acida: omnia salia: & mel quidē in quo melius est: eo magis. Item allium cepa: cruca: ruta: nasturciū: cucumis: beta: brassica: asparagus: sinapi: radica: intubus: ocyum lactuca: maximaq; olerū pars.

Quæ res crassiorē: quæue tenuioꝝ rem pituitam faciunt.

Caput. xxii.

Rassioꝝ autē pituitā faciunt: oua forbilia: alica: oriza: amilum: ptisana: lac bulbi: omniaq; fere glutinosa. Extenuant eandem omnia salia atq; acria & accida.

Quæ res stomacho idoneæ sunt.

Caput. xxiii.

Tomacho autem aptissima sunt: quæ cunctæ austeræ sunt: etiam quæ accida sunt: quæq; contra sale modico sunt. Item panis sine fermento: & elota alica: uel orixa: uel ptisana: omnis auis
 s omnis uenatio: atq; utraq; uel assa uel elixa. Ex domesticis animalibus bubula. Siquid ex cæteris sumitur: macrum potius: q̄ pingue. Ex sue ungulæ: rostra: aures: uulua: sterileq;. Ex oleribus intubus: lactuca: pastinaca: cucurbita elixa: sifer. Ex pomis cerasium: morum: sorbum: pirus fragile: quale crustuminū uel meuanū est. Itē pira quæ reponuntur tarentina atq; signina. Malum orbiculatum aut scaudianum uel amerinum uel cotoneum uel punicum. Vuæ ex olla: molle ouū: palmula: nuclei pinei: oleæ albæ ex dura muria: eadē aceto intintæ, uel nigræ: quæ in arbore bene permaturuerunt: uel quæ in passio: defrutoue seruata sunt. Vinū austerū: licet iam asperum sit: item resinatū: Duri ex media materia pisces: ostrea: pectines: murices: pupura: cochlea: cibi: potionesque uel frigidæ uel feruentes: absinthium.

Quæ res alienæ stomacho sunt.

Caput. xxiiii.

Liena uero stomacho sūt omnia tepida: omnia falsa: oia iurulenta: prædulcia: oia pingua: forbitio: panis fermētatus: itēq; uel ex milio: uel ex hordeo: oleum: radices: olerum: & quodcunq; olus ex oleo: garoue estur: mel: mullum: defrutum: passum: lac: ois caseus: uua recens: ficus & uiridis & arida: legumina oia quæq; inflare consueuerunt. item thimum: nepeta: saturea: isopum: nasturtium: lapatiū: lapianū: in glādes. Ex his autē intelligi potest non quicqd boni succi est: protinus stomacho cōuenire: neq; quicquid stomacho cōuenit: protinus boni succi esse.

Quæ inflāt aut inflationē leuāt.

Caput. xxv.

Nflant autē omnia fere legumina: oia pingua: omnia dulcia: omnia iurulenta mustum: atq; etiam id uinum: cui nihil adhuc ætatis accessit. Ex oleribus allium: cepa: brassica: omnesq; radices excepto sifere & pastinaca: bulbi: ficus etiam aridæ. sed magis uirides: uua recetes: in ues omnes exceptis nucleis pineis: lact: omnisq; caseus. q̄ quid deinde subcrudum aliquis assumpsit. Minima inflatio fit ex uenatione: aucupio: piscibus: pomis: oleis: cōchiliis: ouis uel mollibus: uel forbilibus: uino uetere. Funiculum uero & anetum inflationes etiā leuāt.

Quæ res aut calefaciunt aut refrigerāt.

Caput. xxvi.

T calefaciunt piper: sal: caro: omnis iurulenta: allium: cepa: ficus arida: falsamentum: uinum: & quo meracius ē eo magis. Refrigerant olera: quorū crudi caules assumuntur: ut intubus & lactuca. Itē coriandrum: cucumis: elixa cucurbita: beta: mora: cerasia: mala austeræ: pira fragilia: caro elixa: præcipueq; acetum: siue cibus ex eo: siue potio assumitur.

Quæ res intus facile uitiant: uel minime corrumpuntur.

Caput. xxvii.

Acile autē intus corrumpuntur. panis fermētatus & quisquis alius: quā ex tritico est: lac: mel: ideoq; lactantia atq; omne pistorium opus: teneri pisces: ostrea: olera: caseus & recens & uetus crassa uel tenera caro: uinum dulce: mullum: defrutum: passum: quicquid deinde uel iurulentum est: uel nimis dulce: uel nimis tenue. At minime intus uitiantur: panis sine fermēto: aues: & eæ potius duriores: aurati pisces: neq; solū aurata pura: aut scarus: sed etiam lolligo locusta: polypus. Itē bubula: omnisq; dura caro: eadēq; aptior est si macra. si falsa est. oiaq; falsamēta: cochlea: murices: pupura: uinum austerum: uel resinatū.

Quæ res aluum mouent.

Caput. xxviii.

T aluum mouent: panis fermētatus: magisq; si cibarius uel hordeaceus est. brassica: si subcruda est lactuca: anetum: nasturtium: ocymū: urtica: portulaca: radícula: capparisa: allium: cepa: mala: lapathiū: beta: asparagus: cucurbita: cerasia: mora: uua omnia mitia: ficus: etiā arida: sed magis uiridis: uua recentes pingues: minutæ aues: cochlea: garū: falsamēta: ostrea: pelorides: echini: musculi. & omnes fere conchule: maximeq; ius earum: saxatiles: & omnes teneri pisces: sepiarum atramentum: si qua caro assumitur pinguis eadem uel iurulenta uel elixa: aues quæ natant: mel crudum: lac: lactantia omnia: mullum: uinum dulce: uel falsum: aqua: tenera omnia tepida: dulcia: pingua: elixa iurulenta: falsa: diluta.

Quæ res aluum astringant.

Caput. xxviiii.

Ontra astringunt: panis ex siligine uel ex simila: magis si sine fermento est: magis etiā si uetus ē. itē diciturq; uis eius etiā si bis coquit. Pulticula uel ex halica: uel ex panico: uel ex milio. itēq; ex hisdē forbitio: & magis si hæc ante fricta sunt. Lenticula: cui uel beta uel intubus uel ambubeia uel plantago adiecta est: magisq; etiā si illa ante fricta est per se etiam intubus uel ex plantagine uel abubeia fricta: minuta olera: si fricta bis decocta: dura oua: magisq; si assa sunt: minutæ aues merula: palumbus: magisq; si pauca decoctus est: grus: omnes aues: quæ magis currunt: quā uolant: lepus caprea: iecur ex his: quæ seuum habent: maximeq; bubulum: ac seuum ipsum: caseus: qui uehementior uetustate fit: uel ea mutatione: quā i caseo transmario uidemus: aut si recens ē ex melle: mullus uel decoctus. Item mel coctū: pura imatura: sorba: magisq; ea: quæ torminalia uocantur: mala cydonia & punica: oleæ uel albæ uel permaturæ: myxa: palmula: purpureæ: murices: uinum resinatū uel asperū: item meracū: acetū mullū qd̄ inferuit. item defrutum: passū: aqua uel tepida uel præfrigida dura idest ea quæ tarde putrefcit: ideoq; pluuia potissimū. omnia dura: macra austeræ: aspera: tosta: & in eadē carne: assa potius q̄ elixa.

Quæ res urinam mouent.

Caput. xxx.

Rinā autē mouent quæcunq; in horto nascētia boni odoris sunt: ut apium rutā: anetum: ocy-
 mū: mēta: isopū: anelum coriandrum: nasturcium: eruca: feniculū Præter hæc asparagus: capa-
 ris: nepeta: thimū: satureia: lapfanū: pastinaca: magisq; agrestis: radica: fiser: cepa. Ex uenatiōe
 maxime lepus: uinū tenue: piper & rotundū & longum: sinapi: absinthium. nuclei pinci.

Quæ res somnū mouēt: aut sensus excitant. Caput. xxxi.

Omno uero aptū est papauer. lactuca. maximeq; æstiuā. cuius cauliculus iā lacte repletus est:
 morū: porrum. Sensus excitāt nepeta. thimū. satureia hisopū. præcipueq; puleiū. ruta. & cepa.
 Quæ res corpus aut erodāt. aut reprimāt. aut refrigerēt. aut calefaciāt. aut durent. aut emoliant.

Caput. xxxii.

Vocare uero materiā multa admodū possūt. Sed ea q; ex pegrinis medicamētis maxie cōstāt:
 aliisq; magis: quā quibus ratione uictus succurritur: opitulantur: in præsentia differā. Ponā ea
 uero: quæ prompta & his morbis: de quibus protinus dicturus sum: apta: corpus erodunt: &
 sic eo qd' mali est: extrahūt. Habet autē hanc facultatē femina eruca: nasturcium radicle præcipue ta-
 mien oium sinapi. Salis quoq; & fici eadem uis est. Leniter uero simul & reprimūt & molliunt lana suc-
 cida uel aceto uel uino: quo oleū adiectū est. Cōtrita palmula: surfures in salsa aqua: uel aceto deco-
 cta. At simul reprimūt & refrigerant herba muralis partheniū uel perdicū appellat: serpillum: pule-
 ium: ocy-mū: herba sanguinalis: quā græci polygonium uocāt: portulaca papaueris folia: capreoliq; ui-
 tium: coriandri folia: hyoscyamū: muscus: fiser: apium: solanū: q; strychnū græci uocāt: brassicæ folia:
 intubus: plantago: feniculi semen: cōtrita pira uel mala: præcipueq; cydonia: lenticula: aqua frigida: ma-
 ximeq; pluuialis: uinū: acētū: & ex horū aliquo magis: madens uel panis: uel farina: uel spongia: uel ci-
 nis: uel lana succida: uel etiā linteolū: creta cimolia: gypsum: melinū: myrteū: rosa: acerbū oleum: uer-
 benarū cōtrita cū teneris caulibus folia: cuius generis sunt olea: cupressus: myrtus: lentiscus: tamaris: li-
 gustrum: rosarubus: laurus: hederā: punicū malū. Sine frigore autē reprimūt cocta mala cydonia: ma-
 licoriū: aqua calida: in qua uerbenæ coctæ sūt: quas supra proposui. puluis uel ex fece uini: uel ex myr-
 tri foliis: amaræ nuce. Calefacit uero ex qualibet farina cataplasma: siue ex tritici siue ex farris: siue hor-
 dei siue herui uel lolii uel milii uel panici uel lenticulæ uel fabæ uel lupini uel lini uel sceni græci: ubi
 ea deseruuit: calidaq; ipsa est. Valētior tamē ad id oīs farina est ex mulso: quā ex aqua cocta. Præte-
 rea ciprinū: irinū. medulla. adeps ex felle iuncta oleo: magisq; si uetus est: sal nigrū: git: piper qui queso-
 lium: fereq; quæ uehementē & reprimūt & refrigerant. Durant quæ calefaciunt & digerunt: & emolli-
 unt. Præcipueq; ad emolliēdū pōt cataplasma ex lini uel sceni græci semie. His autē oibus & simplici-
 bus & pmixtis uarie medici utūt: ut magis qd' qsq; persuaferit sibi appareat: quā qd' euidēter cōperit.

CORNELII CELSI DE MEDICINA TERTIVS LIBER INCIPIT.

De morborū generibus. Caput primū.

Rouis omnibus: quæ pertinet ad uniuersa genera morborū: ad singulorum cura-
 tiones ueniam. Hos autē in duas species græci diuiserūt: aliosq; ex his acutos: alios
 longos esse dixerunt. Ideoq; quoniā nō semper eodē mō respondebāt: eosdē alii in-
 ter acutos: alii inter longos retulerunt. Ex quo plura eorū genera esse manifestum
 est. Quidā enī breues utiq; sunt: qui cito uel tollunt hominē: uel ipsi cito finiuntur.
 Quidā longi: sub quibus neq; fanitas in propinquo: neq; exitiū est. Tertiūq; genus
 eorū est: qui modo acuti: modo lōgi sunt. Idq; nō in febribus tātūmodo: in quibus
 frequētissimū est: sed in aliis quoq; fit. Atq; etiam præter hos: quartū est: quod neq; acutū dici potest:
 quia nō perimit: neq; utiq; longū: quia si occurritur: facile sanat. Ego cū de singulis dicā: cuius quisq;
 generis sit: indicabo. Diuidā autē omnes in eos: qui in totis corporibus consistere uidentur: & eos qui
 oriunt in partibus. Incipiā a prioribus: pauca de oibus præfatus. In nullo quidē morbo minus fortu-
 na sibi uēdicare: quā ars potest: ut pote cū repugnāte natura: nihil medicina pficiat. Magis tamē igno-
 scēdum medico est parum proficenti in acutis morbis: quā in longis. Hic enī breue spatium est: intra
 quod: si quod auxilium nō profuit: æger extinguitur. Ibi & deliberationi & mutationi remedioꝝ tem-
 pus patet: adeo ut raro: si inter initia medicus accessit: obsequens æger sine illius uitio pereat. Longus
 tamen morbus cum penitus insedit: quod ad difficultatem pertinet: acuto par est. Et acutus qui-
 dem quo uetustior est longus autē quo recētiore: eo facilius curatur. Alterū illud ignorari non opor-
 tet: qd' nō oibus ægris eadē auxilia cōueniūt. Ex quo incidit: ut alia atq; alia sūmi auctores quasi sola
 uēdicauerit: put cuiq; cesserant. Oportet itaq; ubi aliquid nō respondit. nō tātū putare auctore: quātū
 ægrum: & expiri aliud atq; aliud. Sic tamē. ut in acutis morbis cito qd' nihil pdest. in lōgis: quos
 tepus ut facit: sic etiā soluit: nō statim cōdēnes. si qd' nō statim profuit. Minus uero remoueat si qd' pau-
 lum saltē iuuat: qd' pfectus tepore explet.

Quomodo morbi cognoscant & an increscāt an cōsistāt an minuātur: & qua rōne ab initio qui lague-
 re incipit curari debeat. Caput secundum.

Rotinus autē inter initia scire facile est. Quis acutus morbus q; lōgus sit: nō in his solis: in qui-
 bus semp ita se habet: sed in his quoq; in quibus uariat. Nā ubi sine intermissionibus accessiōes
 & dolores graues urgēt: acutus morbus est. Vbi lenti dolores: lēteue febres sūt: & spacia inter accessiō-
 nes porrigitur: acceduntq; ea signa: quæ in priore uolumine exposita sunt: lōgū hūc futurū esse mani-

festū est. Viuēdū etiā est: morbus an increſcat: an conſiſtat: an minuatur. quia quædā remedia increſcētibz morbis: plura iclinātibus cōueniūt: Eaꝝ quæ decreſcētibz apta ſūt: ubi acutus increſcēs urget: in remiſſionibus potius expiēda ſūt. Increſcit aut morbus dū grauiorez doloz: accēſſiōeſq; ueniunt: hæꝝ & anteq; proxie reuertunt & poſtea deſinūt. Atq; in lōgis quoꝝ morbis et tales notaz nō habentibus ſcire licet increſcere: ſi ſomnuſ incertuſ eſt: ſi deterior concoctio: ſi ſœdiores deiectioneſ: ſi tardior ſenſuſ: ſi pigrior mēſ: ſi pcurrit corpus friguſ: aut calor: ſi id magis paller. Ea uero quæ cōtraria hiſ ſūt: decedētis eiuz notaz ſunt. Præter hæc in acutis morbis ſeriuſ æger alēduſ eſt: nec niſi iā inclinatiſ: ut priō dēpta materia ipetū frāgat. In lōgis maturiuſ ut ſuſtinere ſpatiū affecturi mali poſſit. Ac ſi quādo iſ nō ī toto corpore: ſed in pte eſt: magis tamē ad rē ptinet uim totiuſ corporiſ molliri: quā proprie ptes ægre ſanētur. Multū etiā intereſt ab initio qz recte curatuſ ſit: an pperā. quia curatio minus hiſ prodeſt: in qbus aſſidue fruſtra fuit. Si qz temere habituz adhuc integriſ uiribuſ uiuit: admota curatio one momēto reſtituiſ. Sed cū ab hiſ cōperim: quæ notaz quæſdā futuræ aduerſæ ualitudinibz exhibēt curationū quoꝝ principiū ab aīaduerſione eiudē tēporiſ faciā. Igitur ſi qd ex hiſ: quæ ppoſita ſūt incidit: oīum optia ſunt: qz & abſtinētia. Si qd bibēdū: aqua. Idꝝ interdū uno die fieri ſatis eſt. Interdū ſi terrentia manēt biduo pximeꝝ abſtinētia ſumēduſ eſt cibuſ exiguiſ: bibēda aqua: poſtera die etiā uinū. deide iuicē alterniſ diebus: mō aq; mō uinū: donec oīſ cauſæ metuſ finiā. Per hæc. n. ſæpe iſtāz grauiſ morbuſ diſcutit. Plurimiq; fallūtur dū ſe priō die ptinuſ ſublaturuſ lāguorē aut exercitatione aut balneo: aut coacta deiectione: aut uomitu: aut ſudationibuſ: aut uino ſperāt. Nō quo nō interdum id icidat: aut nō decipiat: ſed quo ſæpiuſ fallat: ſolaꝝ abſtinētia ſine ullo piculo medeā. Cū præſertim etiā pro mō terroriſ moderari liceat: & ſi leuiora iditia fuerūt: ſatis ſit a uino tātū abſtinere: qd ſubtra ctū pluſq; ſi cibo aliqd dematur: adiuuat. ſi paulo grauiora: facile ſit nō aquā tātum bibere: ſed et cibo carnem ſubtrahere. interdum panis quoꝝ minus: quam pro cōſuetudine aſſumere: hūidoꝝ cibo eſſe cōtētū: & olere potiſſimū. Satiſq; ſit tū ex toto a cibo: a uino: ab oī motu corpis abſtinere: cū uehemētes notaz teruerunt. Neꝝ dubiū eſt quin uix qſquā: qui nō diſſimulauit: ſed per hæc mature morbo occurrat: ægrotet.

De febrū generibuſ.

Caput tertiu.

Tꝝ hæc qdē ſaniſ faciendā ſūt tantū cām metuētibuſ: ſeqtur uero curatio febrū. qd & in toto corpore & uulgare maxie morbi genus ē: Ex hiſ una quottidiana: altera tertiana: altera qrtana eſt. Interdū et lōgiore circuitu quædā redeūt. Sed id raro euēit. In prioribuſ & morbi ſūt & medicina. At quartanæ qdē ſimpliciorez ſūt. Incipiūt ſere ab horrore: deinde calor erumpit: finitæꝝ febre biduū integrū eſt. ita quarto die reuertitur. Tertianarū uero duo genera ſūt. Alterū eodē modo quo quartana & icipiēſ & deſinēſ: illo tātū iterpoſito diſcrimine: qd unū diē præſtat itegrū: tertio redit. Alterū lōge pnicioſuſ: qd tertio qdē die reuertit: ex octo aut & quadragita horiſ ſere ſex & triginta p accēſſionē occupat: interdū et uel minus uel pluſ: neꝝ ex toto in remiſſione deſiſtit: ſed tantū leuiuſ eſt. Id genus pleriq; medici hemitritæō appellāt. Quottidianæ uero uariæ ſūt & multiplicez. Aliæ enī ptinuſ a calore icipiūt: aliæ a frigore: aliæ ab horrore. Friguſ uoco ubi extremæ partez mēbrorum inalgēſcunt. horrore ubi totū corpus itremit. Ruruſ aliæ ſic deſinūt: ut ex toto ſequat itegritaz. aliæ ſicut aliquātū quidē minuatur ex febre. nihilominuſ tamē quædā reliq; remaneāt: donec altera accēſſio accedat: ac ſæpe aliæ uix quicquā aut nihil remittant: ſed ita ut cōtinuēt. Deinde aliæ ſeruorē in gētē habēt: aliæ tollerabile: aliæ quottidie pares ſunt: aliæ ipares. atq; iuicē altero die leniorez: altero uehemētiorez. aliæ tpe eodē poſtridie reuertūtur. aliæ uel ſeriuſ uel celeriuſ. aliæ diē noctēꝝ accēſſionē & deceſſionē implēt: aliæ minus: aliæ pluſ. aliæ cū decedūt ſudorē mouēt: aliæ nō mouēt. atq; aliaſ p ſudorē ad integritatē uenitur: aliaſ corpus tātū ibecilliuſ redditur. Accēſſionez etiā mō ſingulæ ſinguliſ diebus ſiunt: mō binæ plureſue cōcurrūt. Ex quo ſæpe euenit: ut quottidie plurez accēſſionez: remiſſioneſq; ſint. Sic tamē ut unaquæꝝ alicui priori reſpōdeat. Interdū uero accēſſionez quoꝝ cōfunduntur ſic: ut notari neꝝ tēpora earū: neꝝ ſpacia poſſint. Neꝝ uerū eſt qd dicitur a quibuſdā: nullam febrē inordinate eē: niſi aut ex uomica: aut ex inſlāmatione: aut ex ulcere. Faciliorenim ſemp curatio foret: ſi hoc uerū eſſet. Sed qd euidēteſ cauſæ faciūt: ſacere et abditæ poſſunt. Neꝝ de re ſed de uerbo cōtrouerſiā mouēt. Qui cū aliter: aliterq; in eodē morbo febrez accedāt. nō eaſdē inordinate redire: ſed aliaſ aliaſq; ſubinde oriri dicūt. Quod tamē ad curādī rōnē nihil ptineret: et ſi uere diceretur. Tēpora quoꝝ remiſſionū mō liberalia: mō uix ulla ſunt. De curationū d rſiſ generibuſ. Caput. iiii.

T febrū quidē ratio maxie talis eſt. Curationū uero diuerſa genera ſunt: put auctorez aliquoſ habēt. Aſclepiadeſ officiū eē medici dicit: ut tuto: ut celeriter: ut iocunde curet. Id uotū eſt ſed ſere periculofa eſſe. Feſtinatio & uoluptaſ ſolet. Qua uero moderatione utendū ſit: ut quātū fieri poteſt oī ta cōtinuāt: prima ſemper habita ſalute in ipſiſ partibuſ curationum cōſiderādū erit. Et ante omnia quæritur: primis diebuſ æger qua rōne cōtinēduſ ſit. Antiqui medicamētis qz buſdā datis cōcoctionē moliebant: eo qd cruditatē maxie horrebant: deinde eā materiā: quæ lædere uidebatur ducēdo: ſæpiuſ aluū ſubtrahebāt. Aſclepiadeſ medicamēta ſuſtulit: aluum non totiēſ: ſed ſere tamen in omni morbo ſubduxit. Febre uero ipſa præcipue ſe ad remedium uti profeſſuſ eſt. Conuellendaz enim uirez ægri putauit: luce: uigilia: ſiti ingenti ſic: ut ne oſ quidem primis diebuſ elui ſineret. Quo magis falluntur qui per omnia iocundam eiuz diſciplinam eſſe cōtendunt. Hiſ enim ulterio ribz quidē diebuſ cubantiſ etiam luxuriæ ſubſcripſit: primis uero tortoriſ uicem exhibuit. Ego

autē medicamētorum dari potiones & aluum duci non nisi raro debere: concedo. Et id non ideo tamen agendū: ut aegri uires conuellantur: existimo: quoniam ex imbecillitate summū periculū est. Minui ergo tantum materiam superatē oportet: quā naturaliter detrahatur ubi nihil noui accedit. Itaq; abstinendus a cibo primis diebus est: in luce habendus aeger: nisi infirmus interdiu est. quoniam corpus ista quoq; digerit: isq; cubare quā maximō cōclauī debet. Quod ad sitim uero somnūq; pertinet: moderandum est: ut interdiu uigilet: noctu: si fieri potest: cōquiescat. Ac neq; potest: neq; nimīū siti crucietur. Os etiā eius elui potest: ubi & siccum est & ipsi foetet. quāuis id tēpus aptum potioni non est. Commodēq; Erasistratus dixit saepe in inferiore parte humorē non requirente: os & fauces requireret: neq; ad rem male haberi aegrū pertinere. Ac primo quidem sic tenendus est. Optimū uero medicamentū est: oportune cibus datus. qui quādo primū dari debeat: quæritur. Pleriq; ex antiquis tarde dabant: saepe quinto die: saepe sexto. & id fortasse uel in asia uel in aegypto cæli rō patitur. Asclepiades ubi aegrū triduo per omnia fatigarat: quarto die cibo destinabat. At Themison nuper non quādo cœpisset febris: sed quando defisset aut certe leuata esset: considerabat: & ab illo tēpore expectato die tertio: si nō accesserat febris: statū: si accesserat ubi ea uel defierat: uel si assidue inhærebat: si certe se icliauerat: cibū dabat. Nihil autē horū utiq; ppetuū est. Nā potest prio die primus cibus dandus esse: potest secundo: potest tertio: potest non nisi quarto: aut quinto: potest post unā accessionē: potest post duas: potest post plures. Refert enim qualis morbus sit: quale corpus: quale cælū: quæ ætas: quod tēpus anni. minimeq; in rebus multū inter se differentibus ppetuū esse præceptū tēporis potest. In morbo qui plus uirium auferat: celerius cibus dandus est. itēq; eo cælo: quo magis digerit. Ob quā causam in africa nullo die aeger abstineri recte uidetur. Maturius etiā puero: quā iuueni: ætate: quā hyeme dari debet. Vnū illud est: semper quod ubiq; seruādum est: ut aegri uires subinde assidens medicus inspiciat: & quādiu supererunt: abstinentia pugnet. si imbecillitatē uereri cœperit: cibo subueniat. Id enim eius officium est: ut aegrū neq; superuacua materia oneret: neq; ibecillitatem fame perdat. Idēq; apud Erasistratum quoq; inuenio: qui quāuis parū docuit quādo ueter: quando corpus ipsum exinaniretur: dicendo tamen hæc esse uisenda: & tum cibum dādū: cū corpori debere: satis ostendit dum uires superessent: dari non oportere: ne deficerent: cōsulendū esse. Ex his autem intelligi potest ab uno medico multos non posse curari: eumq; si artifex est: idoneum esse qui nō multū ab aegro recedit: sed qui quæstui seruiunt: quoniam is maior ex populo est libenter amplectuntur ea præcepta: quæ sedulitatem non exigunt: ut in hac ipsa re: facile est enim dies uel accessiones numerare his quoq; qui aegrū raro uident: ille assidueat necesse est: qui: quod solū opus est: uisurus est: quando nimis ibecillus futurus sit: nisi cibū acceperit. In pluribus tamē ad initium cibi dies quartus aptissimus esse consueuit. Est autem alia etiā de diebus ipsis dubitatio: quoniam antiqui potissimū ipares sequebantur: eosq; tanquā tunc de aegris iudicare: crīsimos nominabāt. Hi erant dies tertius: quintus: septimus: nonus: undecimus: quartusdecimus: unus & uigesimus: ita ut summa potentia septimo: deinde quartodecimo: deinde uni & uigesimo daretur. Igitur sic aegros nutriebant: ut dierum imparium accessiones expectarent: deinde postea cibum quasi leuioribus accessionibus instantibus darent. adeo ut Hippocrates si alio die febris defisset: recidiam timere sit solitus. Id Asclepiades iure ut uanum repudiavit: neq; in ullo die: quia par: imparue esset: his uel maius uel minus periculū esse dixit. Interdum enim peiores dies pares fiunt: & oportuni us post eorum accessiones cibus datur. Nōnunquā etiam in ipso morbo: dierum rō mutatur: sitq; grauior: qui remissior esse consueuerat. atq; ipse quartusdecimus par est: in quo esse magnam uim antiqui fatebantur. Qui cū octauū primi naturam habere cōtenderent: ut ab eo secundus septenarius numerus inciperet: ipsi sibi repugnabant: non octauū neq; decimum neq; duodecimū diem summēdū quasi potentiorē. Plus enim tribuebant nono & undecimo. Quod cū fecissent sine ulla probabili ratione: ab undecimo nō ad tertiumdecimū: sed ad quartūdecimū trāsibant. Est etiam apud Hippocratē: ei quem septimus dies liberaturus sit: quartum esse grauissimū. Ita illo quoq; auctore in die pari & grauior febris esse potest & certa futuri nota. Atq; idem alio loco quartum quēq; diem: ut in utroq; efficacissimum apprehendit: id est quartum: septimum: undecimum quartumdecimum: decimumseptimū: in quo & ab impari ad paris numeri rationem transit. & ne hoc quidē propositum conseruauit: cū a septimo die undecimus: non quartus sed quintus sit. adeo apparet quacūq; ratione ad numerū respeximus: nihil rōnis sub illo quidem auctore reperiri. Verum in his quidem antiquos tūc celebres ad modū pythagorici numeri sefellerunt: cum hic quoq; medicus nō numerare dies debeat: sed ipsas accessiones intueri: & ex his cōiectare quando dandus cibus sit. Illud autem magis ad rem pertinet sci re: tum oporteat dari cū iam bene uenæ cōquiesuerunt: aut etiam nō manētibus reliquiis febris. Antiqui enim quā integerrimis corporibus alimentum offerebant. Asclepiades in linata quidem febre: sed adhuc tamen inhærente. In quo uanam rationem secutus est: non quo non sit interdum maturius cibus dandus: si mature timetur altera accessio: sed quo scilicet quā sanissimo dari debeat. Minus enī corrumpitur quod integro corpori infertur. Neq; tamē uerum est quod Themisoni uidebatur: si dubius horis integer futurus esset aeger: satius esse tunc dare: ut ab integro corpore potissimum diduce retur. Nam si diduci tam celeriter posset: id esset optimum. Sed cum hoc: breue tempus non præstet: satius esse principia cibi a decedente febre: quam reliquias ab incipiente excipi. ita si longius tempus secundum est: quam integerrimo dandus est: si breue: etiā anteq̄ ex toto integer fiat. Quo loco uero

unus & uigesimus.

integritas est: eodē est remissio: quæ maxime in febre continua potest esse. Atq; hie quoq; quæritur: utrum tot horæ expectandæ sint: quot febrem habuerunt: an satis sit: primâ partem earum præteriri: ut ægris iocundius insidat: quibus interdum non uacat. Tutissimū est autem ante: totius accessionis tempus præterire. quâuis ubi longa febris fuit: potest indulgeri ægro maturius: dum tamē ante minimē pars dimidia prætereat. Idq; non in ea sola febre: de qua proxime dictū est: sed in omnibus ita seruandū est.

De febrium speciebus & singularum curationibus & primo quādo cibus febricitantibus dandus sit.

Caput quintum.

AEc magis per omnia genera febrium perpetua sunt: nunc ad singulas earum species descēdā.

h Igitur si semel tantum accessit deinde desit: eaq; uel ex inguine: uel ex lassitudine: uel ex æstu: aliaue simili re fuit sic: ut interior nulla causa metum fecerit: postero die cum tēpus accessio- nis ita transit: ut nihil moueret: cibus dari potest. At si ex alto calor uenit: & grauitas uel capitis: uel præcordiorum secuta est: neq; apparet quid corpus confuderit: quâuis unam accessionē secuta integri- tas est: tamē: quia tertiana timeri potest: expectandus est dies tertius: & ubi accessionis tēpus præterit: cibus dandus est: sed exiguus: quia quartana quoq; timeri potest. Et die quarto demum: si corpus inte- grum est: eo cum fiducia utendum. Si uero postero: tertio uel quarto die secuta febris est: scire licet morbum esse. Sed tertianarum quartanarumq; quarum & certus circuitus est & finis integer est: & quia liberaliter quæta tempora sunt: expeditior: ratio est. De quibus suo loco dicam. Nunc uero eas explicabo: quæ quotidie urgent. Igitur tertio quoq; die cibus ægro commodissime datur: ut alter fe- brem minuat: alter uiribus subueniat. Sed his dari debet: si quotidiana febris est: quæ ex toto definit: simul atq; corpus integrum factum est si quâuis non accessiones: febres tamen iunguntur: & quotidie quidem increfcunt sed sine integritate tamen remittūt cum corpus ita se habet: ut maior remissio nō expectetur. Si altero die grauior: altero leuior accessio est: post grauiorē. Fere uero grauiorē accessionē leuior nox sequitur. quo fit ut grauiorē accessionē nox quoq; tristior antecedit. At si cōtinua febris: neq; leuior unquā sit: & dari cibum necesse est: quādo dari debeat magna dissentio est. Quidā: quia fe- re remissius matutinū tēpus ægris est. tunc putant dandū. Quod si respōdet: nō quia mane est: sed quā remissior est æger. dari debet. Si uero ne tunc quidē ulla requies ægris est hoc ipso peius id tempus est quod cum sua natura melius esse debeat: morbi uitio non est. simulq; insequitur tempus meridianū: a quo cum omnis æger fere peior fiat: timeri potest: ne ille magis etiam quam ex consuetudine urgea- tur. Igitur alii uespere tali ægro cibum dant. Sed cū eo tempore fere pessimi sint: qui ægrotant: ueren- dum est: ne si quid tunc mouerimus: fiat aliquid asperius. Ob hæc ad mediam noctem decurro: id est finito iam grauissimo tēpore: eodēq; longissime distante: secuturis uero antelucanis horis: quibus om- nes fere maxime dormiunt: deinde matutino tempore: quod natura sua leuissimū est. Si uero febres uagæ sunt: quia uerendum est: ne cibum statim subsequatur: quādo cūq; quis ex accessione leuatus ē: tunc debet assumere. At si plures accessiones eodē die ueniunt: considerare oportet: pares ne per om- nia sint: quod uix fieri potest: an ipares. Si per omnia pares sint: post eam potius accessionē cibus dari debet: quæ non inter meridiem & uesperē definit. Si ipares sunt: considerandum est. quo distent. Nā si altera grauior: altera leuior est: post grauiorem dari debet. si altera longior: altera breuior: post lon- giorē. si altera grauior: altera longior est: considerandum est: utra magis affligat: illa uel an hæc tem- pore: & post eam dandus est. Sed plane plurimum interest: quantæ: qualesq; inter eas remissiones sint. Nam si post alteram febrem motio manet: post alteram integrum corpus est: integro corpore: cibo tē- pus aptius est. Si semper febricula manet sed alterum tamē longius tempus remissionis est: id potius eligendum est: adeo ut ubi accessiones continuantur protinus inclinata: priore dandus cibus sit. Et enim perpetuum est: ad quod omne consilium dirigi potest: cibum quā maxime semper ab accessione fu- tura reducere & hoc saluo dare quā integerrimo corpori. Quod non inter duas tantum: sed etiam in- ter plures accessiones seruabitur. Sed cum sit aptissimū tertio quoq; die cibum dare: tamen si corpus infirmū est: quotidie dandus est multoq; magis si continentes febres sine remissione sunt: quanto ma- gis corpus affligunt: aut si duæ pluresue accessiones eodē die ueniunt. Quæ res efficit: ut & a prio die protinus cibus dari quotidie debeat. Si protinus uene conciderunt: & sæpius eodem die: si inter plu- res accessiones subinde uis corpori deest. Illud tamen in his seruandū est: ut post eas febres minus cibi detur: post quas: si per corpus liceret: omnino nō daretur. Cū uero febris instet: incipiat: augeatur: con- sistat: decedat: deinde in decisione consistat: aut finiatur: scire licet: optinē cibo tempus esse febre fini- ta. deinde cū decessio eius cōsistat. tertiu si necesse est. quādo cūq; decedit: cætera omnia periculosa eē. Si tamen propter infirmitatem nec sillas urget: satius esse cōsistente iam incremento febris aliquid of- ferre: quā increfcēte. Sotius est: quā incipiente: cum eo tamē ut nullo tēpore is qui deficit nō sit sustinendus. Neq; l. acule fatis ē ipsas tantum febres medicum intueri sed etiā totius corporis ha- bitum: & ad eū dirigere curationē: seu supersunt uires: seu desunt: seu quidam mali affectus interue- niunt. Cū uero semp ægros securos agere cōueniat: ut corpore tantum non etiam animo laborēt: tū præcipue ubi cibū sumplerunt. Itaq; si qua sūt quæ exasperatura eorū aios sūt optimū est ea dū agro- tāt eorū noticiæ subtrahere. Si id fieri nō potest: sustinere tamē post cibū usq; somni tēpus: & cū expre- cti sunt: tū exponere.

Quādo potiones febricitantibus dari expedit. Caput sextū.

Ed de cibo facilior quidē cū aëgris rō est. quoz̄ sæpe stomachus hunc respuit: etiam si mens cō
 cupiscit. De potione uero ingens pugna est: eoq; magis: quo maior febris est. Hæc enī siti accē
 dit: & tū maxie aquā exigit: cū illa piculosissima est. Sed docēdus æger est: ubi febris quieuerit:
 protinus sitim quoq; quieturā: lōgiorēq; accessionē fore si qd̄ ei datū fuerit alimētū. Ita celerius eū de
 sinere sitire qui nō bibit. Necessē est tamē quāto facilius etiā sani famē: quā siti sustinent: tanto magis
 aëgris in potioē: quā in cibo indulgere. Sed priō qdē die nullus humor dari debet: nisi subito sic uenæ
 cōciderunt: ut cibus quoq; dari debeat. Secūdo uero: cæterisq; et qbus cibus nō dabit: tamē si magna
 sitis urgebit: potio dari potest. Ac ne illud qdē ab Heraclide tarentino dictum rōne caret: ubi aut bilis
 ægrum: aut cruditas male habet: expedire quoq; p̄ medicas potioēs misceri nouā materiā corruptæ. Il
 lud uidēdū est: ut qualia tēpora cibo legunt: talia potioni quoq; ubi sine illo datur: deligatur: aut cū
 ægrū dormire cupiemus. Quod fere sitis phibet. Satis aut cōuenit: cū omnibus febricitatibus nimius
 humor alienus sit: tū præcipue esse sceminis: quæ ex partu in febres inciderūt. Sed cū tēpora cibo po
 tioniq; febris & remissionis ratio det: nō est expeditissimū scire: quādo æger febricitet: quādo melior
 sit: quādo deficiat. Sine qbus dispēfari illa nō possunt. Venis enī maxie credimus fallacissimæ rei. quia
 sæpe istæ leniores: celerioresue sunt & ætate & sexu & corporū natura. Et plerunq; satis sano corpore
 si stomachus infirmus est: nōnūquā etiā incipiēte febre subeūt & quiescūt: ut ibecillus is uideri possit.
 cui facile laturo grauis instat accessio. Cōtra sæpe eas cōcitat & relouit sol & balneū & exercitatio &
 metus & ira & quilibet alius animi affectus. Adeo ut cū primū medicus uenit: sollicitudo ægri dubitā
 tis quomodo ille se habere uideatur: eas moueat. ob quā causam periti medici est: nō protinus ut ue
 nit apprehēdere manu brachiū. Sed primū residere hilari uultu: p̄ cōtariq; quēadmodū se habeat: & si
 quis eius metus est: eū probabili sermone lenire. tū deinde eius corpori manū admouere. Quas uenas
 autē cōspectus medici mouet quā facile mille res turbant. Altera res est: cui credimus calor æque fal
 lax. Nā hic quoq; excitat æstu: labore: somno: metu: sollicitudie. Igit̄ itueri quidē etiā ista oportet. Sed
 his nō oīa credere: ac p̄tinus qdē scire nō febricitare eū: cuius uenæ naturaliter ordinatæ sūt: teporē
 talis ē: qualis eē sanis solet. Nō protinus aut sub calore motuq; febrē sese cōcipe: sed ita. si sūma quoq;
 arida inæq̄liter cutis est si calor & in frōte est & intimis præcordiis orit̄. si spiritus ex naribus cū seruo
 re prorūpit. si color: aut rubore: aut pallore nouo mutatus est. si oculi graues: & aut p̄fici: aut subhu
 midū sūt. si sudor cū sit: inæqualis est. si uenæ nō æquis iteualis mouetur. Ob quā cām medicus neq;
 in tenebris: neq; a capite ægri debet residere: sed illustri loco aduersus eū: ut oīs notas ex uultu quoq;
 cubātis p̄spiciat. Vbi uero febris fuit atq; decreuit: expectari oportet. nū tēpora: partēue corporis aliæ
 paulū madescāt: quæ sudorē ueturū eē testent. Ac si qua nota est: tūc demū dare potui calidā aquā. cu
 ius salubris effectus est: si sudorē p̄ oīa mēbra dissūdit. Huius aut rei cā continere æger sub ueste satis
 multa manus debet: eademq; crura pedesq; cōtegere: qua male pleriq; ægros in ipso ipetu febris: pessī
 meq; ubi ardēs ea est: male habēt. Si sudare corpus cōepit: lēteū tepescere oportet: paulatimq; singula
 mēbra detergere. At ubi sudor oīs finitus est: aut si is nō uenit: ubi quā maxie potuit: idoneus eē cibo
 æger uidet̄ sub ueste leniter ungedus est: tū detergedus: deinde ei cibus dandus. Cibus aut febricitati
 bus humidus est aptissimus: aut humori certēq; proximis: utiq; ex materia quā leuissima: maxieq; sor
 bitio. eaq; si magnæ febres fuerunt: quā tenuissima eē debet. Mel quoq; despumatū huic recte adiciit̄:
 quo corpus magis nutria: sed id: si stomachū offendit: supuacuū est: sicut ipsa quoq; sorbitio. Dari ue
 ro inuicē eius potest: uel itrita ex aqua calida: uel alica elota. si firmus est stomachus & cōpressa aluus
 ex aqua mulsa. si uel ille lāquet uel hæc profluit: ex pusca. Et priō quidē cibo ita satis est. secūdo uero
 aliquid adici potest: ex eodē tamē genere materie: uel olus: uel cōchiliū uel pomū. Et dū febres quidē
 increscūt: hic solus idoneus cibus est. Vbi uero aut desinūt: aut leuantur: semp quidē incipiēdū est ab
 aliquo ex materia leuissima: adiciēdū uero aliquid ex media: rōne habita subinde & uiriū hoīs & mor
 bi. Ponēdi uero ægro uariū cibi: sicut Asclepiades præcepit: tū demū sunt ubi fastidio urgeat: neq; satis
 uires sufficiūt: ut paulū ex singulis degustando famē uitet. At si neq; uis neq; cupiditas deest: nulla ua
 rietate sollicitandus æger est: ne plus assumat: quā cōcoquat. Neq; uerū est: quod ab eo dicitur: facilius
 cōcoqui cibos uarios. Edunt enī facilius. Ad cōcoctionē autē materie genus & modus pertinēt. Neq;
 inter magnos dolores: neq; increscēte morbo tutū est ægrū cibo ipleri sed ubi incliata iam in melius
 ualitudo est. Sūt aliæ quoq; obseruatōes in febribus necessariae. atq; id quoq; uidēdū est: quod quidā
 solū præcipiūt: an astrictū corpus sit. an profluat. Quorū alterū strangulat quod cōtinet: alterū dige
 rit. nā si astrictū est: ducēda aluus est: mouēda urina: eliciēdus omni modo sudor. In hoc genere mor
 borū sanguinē etiā misisse: cōcussi sē uehementibus gestatiōibus corpus: in lumine habuisse: imperasse
 famē: siti: uigiliā: p̄dest. Vtile ē etiā ducere in balneū: prius dimittere in soliu: tū ungere: itē ad soliu re
 dire: multaq; aq̄ fouere inguina: interdū etiā oleū in solio cū aqua calida miscere: uti cibo rarius & fe
 rius tenui: simplici. molli. calido. exiguo: maximeq; oleribus: qualia sunt: lapatium. urtica. malua: uel
 iure etiam concharum: muscutorumue: aut locustarum: neq; danda caro nisi elixa est. At potio esse
 debet magis liberalis & ante cibum & post hunc & cum hoc ultra quam sitis coget. Poteritq;
 a balneo etiam pinguius aut dulcius dari uinum. poterit semel aut bis interponi græcum salsum.
 Contra uero si corpus profluat: sudor coercendus: quies adhibēda erit tenebris somniq; quādo cūq;
 uolet: utendum. non nisi leui gestatione corpus agitandū: & pro genere mali subueniendum.

Nam si uenter fluit: aut si stomachus nō continet: ubi febris decreuit: liberaliter oportet aquam tepidam potui dare & uomere: cogere: nisi aut fauces: aut præcordia: aut latus dolet: aut uetus morbus est. Si uero sudor exercet: durāda cutis est uel nitro uel sale: quæ cum oleo miscent. At si leuius id uitium est: oleo corpus ungendū est. si uehemētius: rosa uel melino uel myrteo: cui uinū austerū sit adiectum. Quisquis autē fluere æger est: cum uenit in balneū prius ungendus: deinde in soliu demittendus est. Si in cute uitium est: frigida quoq; quā calida aqua melius utetur. Vbi ad cibum uentū est: dari debet is ualens. frigidus. siccus simplex: qui quā minime corrumpi possit: panis tostus: caro assa: uinū asperū: uel certe subausterū: si uenter profluit: calidum: si sudores nocent: uomitusq; sunt frigidū.

Quomodo pestilentes febres curari debeant. Caput septimum.

Esiderat etiā propriam animaduersionem in febribus pestilentiæ casus. In hac minime utile est: d aut fame: aut medicamētis uti aut ducere aluū. Si uires sinunt: sanguinē mittere optimum est: præcipueq; si cum dolore febris est: Si id parū tutū est: ubi febris aut tenuata est: aut leuata est: uomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius: quā in aliis morbis ducere in balneum opus est: uinū calidum & meracius dare & omnia glutinosa. Inter quæ quoq; carnē generis eiusdē. Nam quo celerius eiusmodi tēpestates corripiunt: eo maturius auxilia: etiā cū quadam temeritate rapiēda sunt. Quod si puer est: qui laborat: neq; tantū robur eius est: ut sanguis mitti possit: siti ei utendū est. ducenda aluus uel aqua: uel psisanæ cremore tum demū is leuibis cibus nutriēdus. Et ex toto non sic pueri ut uiri curari debent. Ergo: ut in alio quoq; genere morborum parcius in his agendū est. Non facile sanguinē mittere nō facile ducere aluū: nō cruciare uigilia: fame ue: aut nimia siti: nō uino curare satis conuenit. Vomitus post febrē eliciēdus est: deinde dandus cibus ex leuissimis tum is dormiat. postero quoq; die si febris manet: abstineat. Tertio ad similitudinem cibum redeat. Dandaq; opera est quantū fieri potest: ut inter oportunā abstinentiā cibosq; oportunos: obmissis cæteris nutriat. Si uero ardens febris extorret: nulla medicamēti dāda potio est. sed in ipsis accessionibus oleo & aqua refrigerādus est. quæ miscenda manu sunt donec albescant: & cōclauī tenendus: quo multū & purū aerem trahere possit: neq; multis uestimētis strangulādus sed admodū leuibis tantū uelādus est. Possunt etiam super stomachū imponi folia uitis in aqua frigida tincta. Ac ne siti quidē nimia uexādus est: alendus maturius est: id est a die tertio & ante cibū hisdē perungendus. Si pituita in stomacho coisit: inclinata iam accessione: uomere cogēdus est. & tunc dandum frigidū olus: aut pomū ex his: quæ stomacho cōueniunt. Si siccus manet stomachus: protinus uel psisanæ uel alicæ uel orizæ cremor dandus est cū quo recens adeps cocta sit. Cū uero in summo incremēto morbus est: utiq; nō ante diem quartum magna siti antecedēte: frigida aqua copiose præstāda est: ut bibat etiā ultra satietatē: & cum iam uenter & præcordia ultra modū repleta fatiq; refrigerata sunt: uomere debet. Quidā ne uomitū quidē exigunt: sed ipsa aqua frigida tantum ad satietatē data pro medicamento utunt. Vbi utrumlibet factū est: multa ueste operiēdus est & collocādus ut dormiat. Fereq; post longam sitim & uigiliam: post multam satietatē: post infractū calorem plenus somnus uenit per quē ingens sudor effunditur. idq; præsentissimū auxiliū est. Sed in his tamen in quibus præter ardorē: nulli dolores: nullus præcordioꝝ tumor: nihil prohibens uel in thorace uel in pulmone uel in faucibus: nō ulcus: nō defectio: nō deiectio: nō profluuium alui fuit.

Curatio semitertianæ febris quæ hemitritæos dicit. Caput octauum.

Tubi id genus tertianæ est: quod hemitritæon medici appellāt: magna cura opus est: ne id fallat. a Habet. n. plerūq; frequentiores accessiones decessionesq;: ut aliud morbi genus uideri possit: por rigitq; febris iter horas uiginti quatuor & triginta sex. ut quod idē ē: nō idē ē uideat. Et magnope necessariū est: neq; dari cibū: nisi i ea remissioe: quæ uera est: & ubi ea uenit: ptinus dari: plurimiq; sub alterutro curātis errore subito moriunt. ac nisi magnope aliq; res phibet: iter initia saguis mitti debet: tū dari cibus: neq; icitet febrē: & tamē lōgū eius spatium sustineat. Curatio lentæ febrū. Caput. ix.

Onnunq; etiā lentæ febres sine ulla remissione corpus tenent: ac neq; cibo: neq; ulli remedio locus est. In hoc casu medici cura esse debet: ut morbū mutet. Fortasse enim curatiōi oportunior fiet. Sæpe igit ex aqua frigida: cui oleū sit adiectū: corpus eius tractandū est. quoniā interdū sic euenit: ut horror oriatur: & fiat initiū quoddā noui motus: exque eo cū magis corpus icaluit: sequatur etiā remissio. In his frictio quoq; ex oleo & sale salubris uideat. at si diu frigus est & torpor & iactatio corporis: non alienū est in ipsa febre dare mulsi tres aut quattuor cyathos: uel cum cibo uinū bene dilutū. Intēdit. n. sæpe ex eo febris: & maior ortus calor: simul & priora mala tollit: & spem remissiois in ea curatiōe ostēdit. Neq; hercules ista curatio noua est: quā nūc quā traditos sibi ægros: quibus sub cautiōribus medicis trahebant: interdū contrariis remediis sanāt. Si quē apud antiquos quoq; ante Erophilū & Erasistratū: maximeq; post Hippocratē fuit Petro quā febricitantē hoīem ubi acceperat multis uestimētis opiebat: ut simul calorē ingentē sitimq; excitaret. Deinde ubi paulū remitti cœperat febris: aquā frigidā potui dabat: ac si mouerat sudorem: explicuisse se ægrum indicabat. si non mouerat: plus etiam aquæ frigidæ igerebat: & tum uomere cogebat. Si alterutro modo febre liberauerat: protinus suiliam assam & uinum homini dabat. Si non liberauerat: decoquebat aquam sale adiecto: eamq; bibere cogebat: ut mouendo uentrem purgaret. Et intra hæc omnis eius medicina erat. Ea q; non minus grata fuit his: quos Hippocratis successores non resecerant quam nunc est his: quos Erophili uel Erasistrati æmuli diu tractos non expedierunt. Neq; ideo tamen non est temeraria ista medicina: quia

LIBER

plures si protinus a principiis excepti: intererunt. Sed cum eadem omnibus conuenire non possint: fere quos ratio non restituit: temeritas adiuuat. Ideoque eiusmodi medici melius alienos aegros: quam suos nutriunt. Sed est circumspecti quoque hominis & nouare interdum & augere morbum & febres accedere: quia curatione ubi id quod est non recipit: potest recipere id quod futurum est. Remedia in febribus ad capitis dolorem & praecordiorum inflammationem & ariditatem & scabritiem linguae. Caput. x.

Considerandum etiam est: febres ne solae sint: an alia his quoque mala accedant. id est num caput doleat: num lingua aspera: num praecordia intenta sint. Si capitis dolores sunt: rosam cum aceto miscere oportet: & in id ingerere: deinde habere duo pittacia: quae latitudinem frontis longitudinemque aequet. Ex his inuicem altege in aceto & rosa habere: altege in fronte: aut intinctam hirsutam succidam imponere. Si acetum offendit: pura rosa utendum est. Si rosa ipsa laedit: oleo acerbo. si ista parum iuuant: teri potest uel iris arida: uel nuces amarae: uel quaelibet herba ex refrigerantibus. Quoque quidlibet ex aceto impositum dolum minuit: sed magis aliud in alio. luuat etiam panis cum papauere iniectus: uel cum rosa: cerussa: spumaue argenti. Olfacere quoque uel serpillum uel anetum non alienum est. At si in praecordiis inflammatio & dolor est: primo super imponenda sunt cataplasmata reprimetia: ne si calidiora fuerint plus eo materiae concurrat. Deinde ubi prima inflammatio se remittit: tunc demum ad calida & humida ueniendum est: ut ea quae remanserint: discutiant. Notae uero inflammationis sunt quatuor: rubor & tumor cum calore & dolore. Quo magis errauit Erasistratus: qui febre nullam sine hac esse dixit. Ergo si sine inflammatione dolor est: nihil imponendum est. Hunc enim statim ipsa febris soluit. At si neque inflammatio: neque febris: sed tantum praecordiorum dolor est: primum calidis & siccis fomentis uti licet. Si uero lingua sicca est & scabra: detergenda primum penicillo est ex aqua calida. Deinde unguenta mixtis iterum se rosa & melle. Mel purgat. rosa reprimat: simulque siccescere non sinit. At si scabra non est sed arida: ubi penicillo deterfa est: ungi rosa debet: cui caerae sit paulum adiectum. Remedia contra frigus: quod febre praecedat. Caput. xi.

Olet etiam ante febres esse frigus: idque uel molestissimum morbi genus est. Vbi id expectat: omnipotens prohibendus aeger est. Haec enim paulo ante data multum malo adiicit. Ite maturius ueste multa tegendus est. ad mouenda partibus his: pro quibus metuimus: sicca & calida fomenta sic ne statim uehementissimi calores incipiant: sed paulatim crescant. Perfricanda quoque cae partes manibus unctis ex uetere oleo sunt: etque adiciendum aliquid ex calefacientibus. Ceterumque medici quidam una frictioe etiam ex quo libet oleo sunt. In hae febrium remissionibus nonnulli tres aut quatuor forbitionis cyathos etiam num ultra manente febre dant. Deinde ea bene finita reficiunt stomachum cibo frigido & leni. Ego tum hoc putotentandum: cum paucis cibis semel & post febre datus praestet. Sed curiose perspicendum est: ne tempus remissionis decipiat. Saepem enim in hoc quoque genere ualitudinis iam minui febris uideat & rursus intendat. Itaque ei remissioni credendum est: quae etiam imorat & iactatione scotorum: quendam oris: quem ozen graeci uocant: minuit. Illud satis conuenit: si quotidie pares accessiones sunt: quotidie paruulum cibum dandum: si ipares: post grauiore cibum: post leuiore: aquam nullam. Curatio horroris in febribus. Caput. xii.

Ortor autem eas fere febres antecedit: quae certum habet circuitum & ex toto remittunt. Ideoque turpissimae sunt maxime: quae curationes admittunt. Nam ubi incerta tempora sunt: neque alui ductio: neque balneum: neque uinum: neque medicamentum aliud recte datur. incertum est enim quando febris uetura sit: ita fieri poterit: ut si subito uenerit: summa in eo pernicies sit: quod auxilii causa sit inuentum. Nihilque aliud fieri potest: quam ut primis diebus bene abstineat aeger. deinde successu febris eius quae grauissima est: cibum sumat. at ubi certus circuitus est: facilius omnia illa tentant: quia facilius proponere nobis & accessionum & decessionum uices possumus. In his autem cum ueterauerunt: utilis famis non est: Primis tantummodo diebus ea pugnandum est: deinde diuidenda curatio est: & ante horror: tum febris discutienda. Igitur cum primum aliquis inhorruit & ex horrore incaluit: dare ei oportet potui tepidam aquam subfalsam & uomere eum cogere. nam fere talis horror ab his oritur: quae biliosa in stomacho resederunt. idem faciendum est si proximo quoque circuitu aequae cessit. saepe enim sic discutit. itaque quod genus febris sit: scire licet. itaque sub expectatione proxime accessionis: quae istare tertia potest: deducendus in balneum est: dandaque opa est: ut per tempus horroris in solio sit. Si ibi quoque senserit: nihilominus idem sub expectatione accessionis quartae faciat. si quidem eo quoque modo saepe id discutit. si nec balneum quidem profuit: ante accessionem alium edat: aut bibat calidam aquam cum pipere si quidem ea quoque assumpta calore mouet: qui horrorem non admittit. Deinde eo modo quo in frigore preceptum est: antequam inhorrescere possit. opiat. Fomentisque protinus ualidioribus totum corpus circumdare conuenit: maximeque in uolutis extinctis testis & titionibus. Si nihilominus horror perripit: multo oleo calefacto inter ipsa uestimenta perfundat: cui aequae ex calefacientibus aliquid sit adiectum. adhibeaturque frictio quam is sustinere poterit: maximeque in manibus & pedibus & spiritum ipse contineat. neque desistendum est etiam si horror est. Saepem enim pertinacia iuuat. ualium corporis uincit. Si quod euomuit: danda aqua tepida: iterumque uomere cogendus est. utendumque eisdem est donec horror finiatur. Sed praeter haec: ducenda aluus est: si tardius horror quiescet. si quidem id quoque exonerato corpori praestet. Vltima quoque post haec auxilia sunt gestatio & frictio. Cibum autem in eiusmodi morbis maxime dandus est. qui mollis: aluum praestet. Caro glutinosa. uinum: cum dabitur: austerum. Curatio quotidianae febris. Caput. xiii.

Aec ad omnes circuitus febrium pertinent. discernenda tamen singulae sunt: sicut ratione habent dissimile. si quotidiana est: triduo primo magnopere abstinere oportet. tum cibis altero quoque die uti. Si res inueterauerit: post febre experiri balneum & uinum: magisque si horrore sublato

hæc superest.

Curatio tertianæ febris.

Caput. xiiii.

I tertiana uero: quæ ex toto intermittit: aut quartana est: mediis diebus & ambulationibus uti oportet: aliisq; exercitationibus & unktionibus. quidam ex antiquioribus medicis Cleophantus in hoc genere morborū multo ante accessionē caput ægri multa calida aqua perfundebat: deinde uinum dabat. Quod quāuis pleraq; eius uiri præcepta securus est Asclepiades: recte tamē præterit. Est. n. anceps: ipse: si tertiana febris est: tertio die post accessionē dicit aluū duci oportere. quinto post horrore: uomitū elicere. deinde post febrē: sicuti illi mos erat: adhuc calidis dare cibū & uinū. Sexto die in lectulo detineri. sic enim fore: ne septimo die febris accedat. Id sæpe fieri posse uerisimile ē. Tutius tamen est: ut hoc ipso ordine utamur Tria remedia: uomitus: alui ductionis: uini potus per tri duum: id est die tertio & quinto & septimo tentare. nec unum nisi post accessionē die septimo bibat. Si uero primis diebus discussus morbus nō est: inciditq; in uetustatē: quo die febris expectabitur: in lectulo se cōtineat: post febrē perfricetur: tum cibo assumpto bibat aquam. postero die: quo cibo uacat & ab exercitatione unktioneq; aqua tantum contētus cōquiescat. Et id quidē optimū est. Si uero ibecillitas urgebit: & post febrē uinum: & medio die paulū cibi debebit assumere.

Curatio quartanæ febris:

Caput. xv.

Adem in quartana faciendi sunt. Sed cū hæc tarde admodū finiat: nisi primis diebus discussa est: diligentius ab initio præcipiendū est: quid in ea debeat fieri. Igitur si cui cum horrore febris accessit: eaq; desit: eodē die & postero tertioq; cōtinere se debet: & aquam tantūmodo calidā primo die post febrē sumere: biduo proximo quantū fieri potest ne hanc quidem. si quarto die cū horrore febris reuertitur: uomere sicut ante præceptū est deinde post febrem modicum cibum sumere: uini quadrantem. Postero tertioq; die abstinere: aqua tantūmodo calida: si sitiet: assumpta: septimo die balneo frigus præuenire: abstinere: cōtinere se debet: si febris redierit: ducere aluum. ubi ex eo corpus cōquieuerit in unktione uehemēter perfricari: eodē modo sumere cibum & uinū: biduo proximo se abstinere: frictione seruata. decimo die rursus balneū experiri: & si postea febris accessit: æque perfricari. uinum copiosius bibere. ac si proximū est: quies tot dierū: ut abstinētia cum cæteris quæ præcipiuntur: febrē tollant. Si uero nihilominus remanet: aliud ex toto sequendum est curationis genus: idq; agendum: ut quod diu sustinēdū est: corpus facile sustineat. Quo minus etiam curatio probari Heraclidis tarentini debet. qui primis diebus ducendam aluū. deinde abstinendum usq; in septimum diem dixit. Quod ut sustinere aliquis possit tamen etiam febre liberatus uix refectioni ualebit. Adeo si febris sæpius accesserit: cōcidet. Igitur si tertio decimo die morbus remanebit: balneū neq; ante febrē neq; post eam tentandum erit: nisi interdū iam horrore discusso. Horror ipse per eadem quæ supra præscripta sunt expugnādus. Deinde post febrē oportebit ungi & uehemēter perfricari: cibum & ualidum & fortiter assumere. uino uti quantum libebit. postero die cum satis quieuerit: ambulare: exerceri: ungi: perfricari fortiter: cibum accipere sine uino: Tertio die abstinere. Quo die uero febrē expectabit: ante surgere & exerceri: dareq; operā nō oportet: ut in ipsam exercitationē tempus febris incurrat. Sic. n. sæpe illa discutitur. At si in opere occupauit: tum demum se recipere. In eiusmodi ualitudine medicamenta sunt: oleum: frictio: exercitatio: cibum uinū. Si uenter alstrictus est soluendus est. Sed hæc facile ualidiores faciunt: si imbecillitas occupauit: pro exercitatione gestatio est. Si ne hanc quidem sustinet: adhibēda tamen frictio est. si hæc quoq; uehemens onerat: intra quietē & unktionem & cibū sistēdū est: dandaq; opera est: ne qua cruditas in quotidianā id malum uertat. Nam quartana neminem iugulat. sed si ex ea facta quotidiana est: in malis æger est. Quod tamen nisi culpa uel ægri uel curantis nunq; fit.

Curatio duarum quartanarum.

Caput. xvi.

T si duæ quartanæ sunt: neq; hæc: quas pposui: exercitiōes adhiberi possunt: aut ex toto quiescere opus est: aut si id difficile est: leuiter ambulare: cōsidere diligēter in uolutis pedibus: & capite. Quotiens febris accessit & desit: cibum modicum sumere & uinū. reliquo tempore nisi imbecillitas urget: abstinere. Aut si duæ febres pene iungunt: post utranq; cibum sumere. Deinde uacuo tēpore & moueri aliquid: & post unktionē cibo uti. Cū uero uetus quartana raro: nisi uere soluat: utiq; eo tēpore attendendum est ne quid fiat quod ualitudinē impediāt. Prodestq; in uetere quartana mutare subinde uictus genus: a uino ad aquam: ab aqua ad uinum: a lenibus cibus ad acres: ab acribus ad lenes trāsire: esse radicē: deinde uomere: iure uel pulli gallinacei uentrem resolvere: oleum ad frictiones adicere: calefacientia ante accessionē forberere: uel aceti cyathos duos: uel unum sinapis cum tribus græci uini falsi: uel mixta partibus portionibus & in aqua diluta: piper: castoreū: laser: myrram. Per hæc enim similiaq; corpus agitando: ut moueatur ex eo statu quo detinet. Si febris quieuit diu meminisse eius diei conuenit: eoq; uitare frigus: calorem: cruditatē: lassitudinem. Facile enim reuertitur: nisi a sano quoq; aliquād iu timeat.

Curatio quotidianæ febris: quæ ex quartana facta sit. Caput. xvii.

T si ex qrtana quotidiana facta est: cū id uitio iciderit: p biduū abstinere oportet. frictioe uti: aquā tantūmodo uespi potui dare. tertio die sæpe fit ne febris accedat. sed siue fuit: siue nō fuit: cibum post accessiōis tēpus est dādus. at si manet: p biduū abstinētia: quāta maxime i perari corpori potest: fricatione quotidie: utendū est.

De tribus ifaniæ generibus & primo de eius curatiōe: quæ a græcis phrenesis dicit. Caput. xviii.

T februm quidem ratio expofita eft. Superfunt uero alii corporis affectus: qui huic superueniunt, ex quibus eos: qui certis partibus assignari nō possunt: protinus iungā. Incipiā ab ifania: primāq; huius ipsius partē agrediar quā & acuta & in febre est: græci phrenesin appellāt. Illud ante omnia scire oportet: interdū in accessiōe ægros desipere & loqui aliena. Quod nō quidē leue est: neq; incidere potest: nisi in febre uehementi non tamen æque pestiferū est. Nā plarunq; breue esse conseruit: leuatoq; accessionis impetu, ptinus mens redit. Neq; id genus morbi remediū aliud desiderat: quā quod in curāda febre præceptū est. Phrenesis uero tum demum est: cum cōtinua dementia esse incipit: aut cū æger quāuis adhuc sapiat: tamen quasdā uanas imagines accipit, perfecta est ubi mens illis imaginibus addicta est: eius autē plura genera sunt: si quidē ex phreneticis alii hilares: alii tristes sunt: alii facilius cōtinent & intra uerba desipiunt, alii cōsurgunt & uolenter quædā manu faciunt, atq; ex his ipsis alii nihil nisi impetu peccant: alii etiam artes adhibent: summāq; ipseciem sanitatis in captadis maiorū operum occasionibus præbent: sed exitu deprehenduntur. Ex his autem eos qui intra uerba desipiunt: aut leuiter etiā manu peccant: onerare asperioribus coercitiōibus superuacuum est. Eos uero qui uiolētius se gerunt uincire cōuenit: ne uel alteri uel sibi noceant. Neq; credendū est si uinctus aliquis dum leuari uinculis cupit: sanum iam se fingat: quāuis prudēter & miserabiliter loquat: quoniā is dolus insaniētis est. Fere uero antiqui tales ægros in tenebris habebāt: eo qd' eis cōtrariū esset exterri: & ad quietem animi tenebras ipsas cōferre aliquid iudicabant. At Asclepiades tanq; tenebris ipsis terrentibus in lumine habēdos esse dixit. neutrū tamē perpetuū est: aliū enim lux: aliū tenebræ magis turbant. reperiunturq; in quibus nullū discrimen depræhēdi uel hoc uel illo modo possit. optimum itaq; est utrunq; experiri: & habere eū: qui tenebras horret: in luce: eum qui lucem in tenebris. At ubi nullū tale discrimen est: æger si uires habet: loco lucido: si nō habet: obscuro cōtinendus est. Remediā uero adhibere ubi maxime furor urget: superuacuum est. simul enim febris quoq; increfcit. Itaq; tum nihil nisi cōtinendus æger est. Vbi uero res patitur: festināter subueniendum est. Asclepiades perinde esse dixit his sanguinē mitti ac si trucident: rationē hanc secutus: quod neq; insania esset nisi febre intentā: neq; sanguis nisi in remissione eius recte mitteret. Sed ipse in his somnum multa frictione quæsiuit: cū & intentio febris somnū impediāt: & frictio nō nisi in remissiōe eius utilis sit. Itaq; hoc quoq; auxiliū debuit præterire. **Quid igitur est?** Multa in præcipiti periculo recte fiunt alias omittēda. Et cōtinuata quoq; febris habet tēpora: quibus & si nō remittit: nō tamen crescit. Estq; hoc ut nō optimū: sic tamen secundū remediū tempus. Quod si uires ægri patiuntur: sanguis quoq; mitti debet. Nec minus deliberari potest: an alius ducenda sit, tum iterposito die cōuenit caput ad cutē tondere: deinde aqua fouere in aqua uerbenæ aliquæ decoctæ sint uel ex reprimētibus: aut prius fouere deinde tondere & iterum fouere: ac nouissime rosa caput nareq; implere: offerre etiam naribus rutam: ex aceto cōtritā: mouere sternutamēta medicamētis in id efficacibus. **Quæ** tamen faciēda sunt in his: quibus uires nō defunt. Si uero imbecillitas est: rosā tantū caput adiecto serpillō: similiq; aliquo madefaciendū est. Vti les etiam in quibuscunq; uiribus herbæ duæ sunt: solanum & muralis. simul ex utraq; succo expresso caput impleatur. cum se febris remiserit frictio utendum est, parcius tamen in his qui nimis hilares quā in his qui nimis tristes sunt. Aduersus omnium autē sic insaniētū animos gerere se pro cuiusq; natura necessarium est. **Quorundā** enim uani metus leuandū sunt: sicut in homine prædiuite famem timēte incidit: cui subinde falsæ hereditates nunciabantur. quorundā audacia coercenda est: sicut in his fit: in quibus cōtinendis plagæ quoq; adhibentur. quorundā etiam intempestiuus risus & obiurgatione & minis prohibēdus est. quorundā discutiendæ tristes cogitatiōes. Ad quod symphonix & cymbala: strepitusq; proficiunt. Sæpius tamen assentiendū: quā repugnandū est. paulatimq; & nō euidenter ab his: quæ stulte dicuntur ad meliora mens eius abducenda est. Interdum etiam elicienda ipsius intentio: ut sit in hominibus studiosis litterarū quibus liber legitur: aut recte si delectant: aut perperam: si id ipsum eos offendit. Emendādo enim cōuertere animum incipiunt. **Quin** etiam recitare si qua meminerunt: cogendi sunt: Ad cibum quoq; quosdā nō desiderantes reducerunt hi: qui inter epulantes eos collocauerūt. Omnibus uero sic affectis somnus & difficilis & præcipue necessarius est. Sub hoc enim pleriq; sanescunt. Prodest ad id atq; etiam ad mentē ipsam cōponendam crocinum unguentum cum irino in caput datum. Si nihilominus uigilant hi: quidā somnū moliant potui dādo aquam: in qua pauera: aut hyoscyamos decoctā sit: alii mādragoræ mala puluino subiiciunt. alii uel amomum: uel sicamini lachrymā fronti inducunt. Hoc nomen apud medicos reperio. Sed cū græci morum sicamynō appellat: mori nulla lacrima est. sic uero significatur lacrima arboris in egypto nascētis: q̄ ibi morosū con appellāt. Plurimi decoctis papaueris corticibus ex ea aqua subiret. **Songia** os & caput fouēt. asclepiades ea superuacua esse dixit quoniā i letargum sæpe cōuerterent. **Præcipit** autem ut primo die a cibo: potionē: somno abstineret: uespere ei daretur potui aqua: tunc frictio admoueret lenis ita ut ne manū quidē qui fricaret: uehementer imprimeret: postero deinde die hisdē omnibus factis uespere ei daret forbitio & aqua: rursumq; frictio adhiberet. Per hanc enim nos cōsecuturos: ut somnus accedat. Id interdum fit & quidē adeo: ut illo cōsistente nimia frictio etiam lethargi periculum afferat. Sed si sic somnus non accessit. tum demum illis medicamentis accersendus est: habita scilicet eadem moderatione: quæ hic quoq; necessaria est: ne quem obdormire uolumus excitare postea nō possumus. **Conseruit** etiam aliquid ad somnum silanus iuxta cadēs: uel gestatio post cibum & noctu: maximeq; suspiriū

leſti motus. Neq; alienū eſt: ſi neq; ſanguis ante miſſus eſt: neq; mens cōſtat: neq; ſomnus accedit: occipitio inciſio cucurbitulā admouere. Quæ quia leuat morbū: poteſt etiam ſomnū facere. Moderatio autem in cibo quoq; adhibenda eſt. Nā neq; implēdus æger eſt: ne inſaniam. neq; ieiunio utiq; uexādus eſt: ne imbecillitate in cardiacum incidat. Opus eſt autē cibo infirmo: maximeq; forſitione: potione aquæ muſcæ. cuius ternos cyathos bis hyeme: quater æſtate dediſſe ſatis eſt. Alterū genus inſaniæ eſt: quod ſpatiū longius recipit: quia ſere ſine febre incipit: leues deinde febriculas excitat & cōſiſtit in triſtitia: quā uidetur bilis atra cōtrahere. In hac utilis detractio ſanguinis eſt. Si quid hanc prohibet: prima eſt abſtinentia: ſecunda per albū ueratrū: uomitumq; purgatio. poſt utrūlibet adhibēda bis die frictio eſt. Si magis ualet frequens etiam exercitatio. In ieiuno uomitus: cibus ſine uino dandus ex media materia eſt: Quā quotiens poſuero: ſcire licet etiam ex inſirmiſſima dari poſſe: dum ne ea ſola quis utat: ualētiffima tantūmodo eſſe remouēda. præter hæc ſeruanda alius eſt quā tenerrima. remouēdi terrores: & potius bona ſpes aſſerēda. quærēda delectatio ex fabulis ludicq; q; bus maxime capi ſanus aſſueuerat. Laudanda ſi qua ſunt ipſius opera & ante oculos eius ponenda. Leuiter obiurganda uana triſtitia. Subinde admonendus in his ipſis rebus: quæ ſollicitant: cur nō potius letitiæ: q̄ ſollicitudinis cauſa ſit. Si febris quoq; acceſſit: ſicut aliæ febres curanda eſt. Tertium inſaniæ genus eſt ex his lōgiſſimum adeo ut uitā ipſam nō impediāt. quod robuſti corporis eſſe cōſueuit. Huius autem ipſius ſpecies duæ ſunt. Nam quidā imaginibus: nō mente fallunt. qualem inſanientem Aiacem uel Oreſtem poetarum fabulæ ferūt. quidā animo deſipiunt. Si imagines fallunt: ante oīa uidendū eſt: triſtes an hilares ſint. In triſtitia nigrū ueratrū deiectionis cauſa: in hilaritate album ad uomitū excitandū dari debet. Idq; ſi in potione nō accepit: pani adiciendū eſt: quo facilius fallat. Nā ſi bene ſe purgauerit: ex magna parte morbū leuabit. Ergo etiam ſi ſemel datum ueratrū parum profecerit: interpoſito tempore iterū dari debet. Neq; ignorare oportet: leuiorem eſſe morbum cum riſu: quā ſerio inſanientiū. Illud quoq; perpetuū eſt in omnibus morbis: ubi ab inferiore parte purgandus aliquis eſt: uentrem eius ante ſoluēdū eſſe: ubi a ſuperiore: cōprimendū. Si uero cōſilium inſanientem fallit: tormētis quibusdam optime curatur. Vbi perperam aliquid dixit aut fecit: fame: uinculis: plagis coercendus eſt. Cogendus eſt & attendere & edicere aliquid & meminiffe. Sic enim fiet ut paulatim metu cogatur cōſiderare qd faciat. Subito etiam terri & expauſcere in hoc morbo prodeſt. Et ſere quicquid animū uehementer perturbat. Poteſt enim quædā fieri mutatio: cum ab eo ſtatu mens in quo fuerat: abducta eſt. Intereſt etiam ſi ipſe ſine cauſa ſubinde rideat: an meſtus dimiſſiſq; ſit. nam demens hilaritas terroribus his: de quibus ſupra dixi: melius curat. ſi nimia triſtitia eſt: prodeſt lenis ſed multa bis die frictio. Itē per caput aqua frigida inſuſa: demiffumq; corpus in aquā & oleum. Illa cōmunia ſunt: inſaniētes uehementer exerceri debere. multa frictione uti: neq; pinguem carnem: neq; uinū aſſumere. cibus uti poſt purgationē ex media materia quam leuiſſimis. non oportere eſſe uel ſol os uel inter ignotos: uel inter eos quos: aut contemnunt: aut negligant. mutare debere regiones: & ſi mens redit: annua peregrinatione eſſe iactandos. Raro: ſed aliquādo tamē: ex metu deliriū naſcitur. Quod genus inſanientiū ſpecie ſimiliq; uictus genere curandū eſt. præterq̄ quod in hoc inſanie genere ſolo: recte uinū datur.

Cardiaci morbi curatio. Caput. xix.

Vic morbo præcipue contrariū eſt id genus: quod cardiacum a græcis nominat: quāuis ſæpe ad eum phrenetici tranſeunt. Si quidē mens in illis labat in hoc conſtat. Id autē nihil aliud eſt quā nimia imbecillitas corporis. qd ſtomacho languēte imodico ſudore digerit. Licetq; protinus ſcire id eſſe: ubi uenæ exigui: imbecilliſq; pulſus ſunt. Sudor autē ſupra conſuetudinē & modo & tēpore ex toto thorace & ceruicibus atq; etiā capite prumpit: pedibus tantūmodo & cruribus ſiccioribus atq; frigentibus. At ubi id morbi genus eſt: curatio prima eſt: ſupra præcordia imponere quæ reprimant cataplaſmata. ſecunda: ſudorē prohibere. Id præſtat acerbum oleū uel roſa uel melinum aut myrteū. Quorū aliquo corpus leuiter perungendū: caratūq; ex aliquo horū tum imponendum eſt. Si ſudor uincit: delinendus homo eſt uel gypſo uel argēti ſpuma: uel cimolia creta: uel etiam ſubinde horū puluere reſpergendus. Idem præſtat puluis ex cōtritīs axidi myrri uel rubi foliis: aut ex auſteri: & boni uini arida ſece. Pluraq; ſimilia ſunt: quæ ſi deſunt: ſatis utilis eſt qlibet ex uia puluis iniectus. Sup hæc uero quo minus corpus inſudet: leui ueste debet eſſe cōtectus loco nō calido: fenestris patentibus ſic: ut per ſtatus quoq; aliquis accedat. Tertiū auxiliū eſt imbecillitati iacentis uino ciboq; ſuccurrere. Cibus nō multus quidē: ſed ſæpe tamen nocte ac die dandus eſt: ut nutriat neq; oneret. Is eſſe debet ex inſirmiſſima materia & ſtomacho aptus. Niſi autem neceſſe eſt: ad uinum feſtinare non oportet. Si uerendum eſt: ne deficiat: tum & in uia ex hoc & hoc ipſum aſterum quidē ſed tamē tenue meracum. Egelidū ſubinde & liberaliter dandū eſt adiecta poſt: ſi modo is æger parum cibi aſſumit. Idq; uinū eſſe debet neq; nullarum uiriū: neq; ingentium: recteq; tota die ac nocte uel tres heminas æger bibet. Si ualtius corpus eſt: plus etiā. Si cibus nō accipit: perunctū ante perfundere aqua frigida conuenit: & tum dare. Quod ſi ſtomachus reſolutus parū continet: & ante cibū & poſt eum: ſponte uomere oportet: rurſuſq; poſt uomitum: cibum ſumere. Si ne id quidem manſerit: forbere uini cyathum: interpoſitaq; hora ſumere alterum. ſi id quoq; ſtomachus reddiderit: totum corpus bulbis cōtritīs ſuper illinēdum eſt. Qui ubi inauerūt: efficiunt: ut uinū in ſtomacho cōtineat: exq; eo toti corpori calor: ueniſq; nis redeat. Vltimum auxiliū eſt: in aluum ptifanæ uel alicæ cremorem ex inferioribus partibus

indere si quidē id quoq; uires tuetur. Neq; alienum est: naribus quoq; æstuantis admouere quod reficiat: id est rosam & uinum. Et si qua in extremis partibus frigent: unctis & calidis manibus fouere. Per quæ si conseq̄ui potuimus: ut & sudoris impetus minuat & uita prorogetur: incipit iam tēpus ipsum esse præsidio. Vbi in tuto esse uidetur: uerendum tamen est: ne ad eādem imbecillitatem cito recidat. Itaq; uino tantum remoto: quotidie ualidiore cibū debet assumere donec satis uiriū corpori redeat.

De lethargo & eius curatione. Caput. xx.

Lethargus quoq; morbus est aliter phrenetico cōtrarius. In illo difficilis somnus: prompta ad omnē audaciam mens est. At in hormarcor & inexpugnabilis pene dormiēdi necessitas: lethargum græci nominant. atq; id quoq; genus acutū est: & nisi succurritur celeriter iugulat. Hos ægros quidam subinde excitare nituntur ad motus his quæ per sternutamenta euocantur: & his: quæ odore foedo mouent. qualis est pix cruda: lana sucida: piper: ueratrum: castoreum: acetum: allium: cepa: iuxta etiam galbanū incendū: aut pilos. aut cornu ceruinum. Si nō est: quodlibet aliud. Hæc enim cū cōburruntur. odorem foedum mouent. Tharrias uero quidam accessionis esse id malum dixit: leuariq; cum ea decessit. Itaq; eos qui subinde excitant sine usu. male habere. Interest autem in decessione expergiscatur æger: an cum febris nō leuetur: aut leuata quoq; ea somnus urgeat. Nam si expergiscit: adhibere ei ut sopito superuacuum est. Neq; enim uigilando melior fit. sed per se: si melior est: uigilat. Si uero continens ei somnus est: utiq; excitandus est. sed his temporibus quibus febris leuissima est: ut & excernat aliquid & sumat. Excitat autem ualidissime: repente aqua frigida infusa post remissionē. Itaq; perunctum oleo multo corpus tribus aut quattuor amphoris totum per caput perfundendū est. Sed hoc utemur: si æqualis ægro spiritus erit: si mollia præcordia. Sin aliter hæc erūt: ea potiora: quæ supra cōpræhensa sunt. Et quod ad somnū quidem pertinet: cōmodissima hæc ratio est. Medēdi autem causa caput radendū: deinde postea fouendū est aqua: in qua laurus aut ruta decocta sit. Altero die imponendū castoreum: aut ruta ex aceto cōtrita: aut lauri bacca: aut hedra cum rosa & aceto. Præcipueq; proficit & ad excitandum hominē naribus ad motū & ad morbum ipsum depellendū capiti frontiue impositum sinapi: Gestatio etiā in hoc morbo prodest: maximeq; oportune cibus datus id est in remissione quanta maxime inueniri poterit: Aptissima autē sorbitio est donec morbus decrefcere incipiat: sic ut si quotidie grauis accessio est: hæc quotidie detur. Si alternis: post grauiorem: sorbitio: post leuiorem: mulla aqua. Vinū quoq; cū tempestiuo cibo datum nō mediocriter adiuuat. Quod si post lōgas febres eiusmodi torpor corpori accessit: cætera eadem seruāda sunt. Ante accessionē autē tribus: quat tuorue horis castoreū: si uenter astrictus est: mixtum cū scamonea. si nō est: per se ipsum cū aqua dandū est. Si præcordia mollia sunt: cibus utendū est plenioribus. Si dura: in hisdem sorbitionibus subsistendū. imponendūq; est præcordiis quod simul & reprimat & emolliat.

De aqua inter cutem hoc est hydropico morbo. Caput. xxi.

Ed hic quidē acutus est morbus. Longus uero fieri potest eorum: quos aqua inter cutem male habet: nisi primis diebus discussus est: hydropa græci uocant. Atq; eius tres species sunt. Nam modo uentre uehemēter intēto creber intus ex motu spiritus sonus est. Modo corpus in aqua le est: tumoribus aliter aliterq; per totum id orientibus. Modo intus in unum aqua cōtrahit: & moto corpore ita mouetur ut impetus eius cōspici possit. Primū timpanitem: secundum leucophlegmatian uel yposarca. Tertium asciten græci nominant. Cōmunis tamen est humoris nimia abundātia. ob quā ne ulcera quidē in his ægris facile sanescunt. Sæpe uero hoc malū per se incipit. Sæpe alteri uetusto morbo. maximeq; quartanæ superuenit. Facilius iseruis: quā in liberis tollitur. quia cum desideret famem: sitim: mille alia tedia: longamq; patientiam: proprius his succurrit: qui facile coguntur: quā quibus inutilis libertas est. Sed ne hi quidem qui sub alio sunt: si ex toto sibi temperare nō possunt: ad salutem perducuntur. Ideoq; nō ignobilis medicus Chryssippi discipulus apud Antigonū regē amicum quendam eius notæ intemperatiæ mediocriter eo morbo implicitū negauit posse sanari. Cumq; alter medicus epirotes Philippus se sanaturū polliceretur respondit illum ad morbum ægri respicere: se ad animum. Neq; eum res fefellit. Ille. n. cum summa diligētia nō medici tantummodo: sed etiā regis custodiretur: tamen malagmata sua deuorando: bibendoq; suam urinā in exitum se præcipitauit. Inter initia tamen non difficillima curatio est: si imperata sunt corpori: quies: sitis: inedia. At si malū inueterauerit: nō sine magna molestia discutitur: Metrodorum tamen Epicuri discipulum referunt cum hoc morbo tentaretur: neq; æquā animo ferret necessariā sitim ubi diu abstinerat: bibere solitum: deinde euomere. Quod si redditur quicquid receptum est: multū tedio demit. si a stomacho retentum est: morbum auget. Ideoq; in quolibet tentandum nō est. Sed si febris nō est: hæc in primis submouenda est per eas rationes: per quas huic succurri posse propositū est. Si febris per se est: tum demū ad ea ueniendū est: quæ ipsi morbo mederi solent. Atq; hic quoq; quæcuncq; species est: si nondum nimis occupauit: hisdem auxiliis opus est. Multum ambulandum. currendū aliquid est. superiores maxime partes sic perfricandæ: ut spiritū ipse cōtineat. euocandus est sudor nō exercitatione tantūmodo: sed etiam in arena calida: uel laconico: uel clibano: similibusq; aliis. maximeq; utiles naturales & sicca sudationes sunt: quales super baias habemus in myrtetis balneum atq; omnis humor alienus est. leiuo recte cataputia dantur facta ex absinthii duabus: myrre tertia parte. Cibus esse debet ex media quidē materia: sed tamen generis durioris. Potio non ultra danda est: quā ut uitā sustineat. optimaq; est: quæ

urinam mouet. Sed id ipsum tamē molliri cibo: quam medicamento melius est. Si tamen res coget ex his aliquid quæ id præsent: erit decoquēdū eaq; aqua potui danda. Videntur autem hāc facultatem habere: iris: nardum: crocum: cinnamum: amomum: cassia: myrra: balsamum: galbanum: ladanum: oenante: panace: cardamomum: hebenus: cupressi semē. uua timinia: quā staphidagrian græci nomināt: abrotanum: rosæ folia: acorum amare nuce: tragoriganum: storax: costum: iunci quadrati & rotundi semen: illud cypyron. ecinon hoc græci uocant. Quæ quotiens posuero: nō quæ hic nascunt: sed quæ inter aromata afferuntur: significabo. Primo tamē quæ leuissima ex his sunt: id est rosæ folia: uel nardi spica tentanda sunt. Vinum quoq; utile est & austerum: sed quā tenuissimum. Cōmodū est etiam lino quotidie uentrem metiri & qua comprehendit aluū: notam iponere. postero die uidere si plenius corpus sit: an extepuerit. Id enim: quod tenuatur: medicinā sentit. Neq; alienum est metiri & potionem eius & urinam. Nā si plus humoris excernitur: quam assumitur ita demum secundæ ualitudinis spes est. Asclepiades in eo qui ex quartana in hydropa deciderat: se abstinentia bidui & frictione usum. tertio die iam & febre & aqua liberato cibum & uinum dedisse: memorie prodit. Hactenus communiter de omni specie dici potest. Si uehementius malum est: diducenda ratio curandi est. Ergo si inflatio & ex ea dolor creber est: utilis quotidianus aut alterno quoq; die post cibum uomitus est. Fomētis siccis: calidisq; utēdum est. Si per hęc dolor non finitur necessarie sunt sine ferro cucurbitulæ. Si ne per has quidem tormentum tollitur: incidēda cutis est: & tum his utendum. Vltimū auxilium est: si cucurbitulæ nihil profuerunt: per aluū infundere copiose aquam calidam: eamq; recipere. Quin etiam quotidie ter quaterue opus est uti frictione uehementi cum oleo & quibusdam calefacientibus. Sed in hac frictione a uentre abstinēdum ē. Imponēdum uero in eū crebrius: sinapi donec cutem erodat ferramentisq; cadentibus pluribus locis uenter exulcerandus ē: & seruāda ulcera diutius. Vtiliter etiam scylla cocta delinitur cutis sed diu post has inflāmationes abstinēdum ē ab oībus inflātibus. At si id uitium ē: cui leucophlegmatia nomē ē: eas partes quæ tument subiicere soli oportet: sed nō nimium: ne febricula incidat. si is uehementior ē: caput uelandum ē utēdumq; frictione madefactis tantum manibus aqua. cui sal & nitrum & olei paulum sit adiectū sic ut aut pueriles aut muliebres manus adhibeantur: quomolior earum tactus sit. Idq; si uires patiuntur ante meridiem tota hora: post meridiem semi hora fieri oportet. Vtilia etiam sunt cataplasmata quæ reprimunt: maximeq; si corpora teneriora sunt. Incidēdum quoq; est super talum quattuor fere digitis ex parte interiore: qua per aliquot dies frequens humor feratur atq; ipsos tumores incidere altis plagis oportet. Concutiēdumq; multa gestatiōe corpus est: atq; ubi inductæ uulneribus cicatrices sunt adiciēdum & exercitationibus est & cibus donec corpus ad pristinum habitum reuertat. Cibus ualēs esse debet & glutinosus: maximeq; caro. Vinum: si p stomachum licet: dulcius. Sed ita ut inuicem biduo triduoue: modo aqua: modo id bibatur. Prodest etiam lactuæ marinæ quæ grandis iuxta mare nascitur: semen cum aqua potui datum. Si ualens est quod id accipit: ei scylla cocta sicut supra dixi: delinitur. Auctoresq; multi sunt: istatius sicis pullandos tumores esse. Si uero id morbi genus est: quo in uterum multa aqua cōtrahitur: ambulare: sed magis modice oportet. malagma quod digerat ipositū habere: idq; ipsum super iposito triplici pāno fascia nō nimium tamē uehementē astringere. Quod a Tharria profectum: seruatum esse a plumbus uideo. Si iecur aut lienem affectū esse manifestum est sicum pingue cōtusam adiecto melle superponere. Si per talia auxilia uenter non siccatur: sed humor nihilominus abundat: celeriore uia succurrere: ut is per uentrem ipsum emittatur. Neq; ignoro Erasistrato displicuisse hęc curādi uia. Morbū enim hunc iocineris putauit. Ideoq; ita illū esse sanandum: frustra q; aquam emitti: quæ uitiatō illo subinde nascat. Sed primū nō huius uisceris unius hoc uitium est. Nā splene affecto & in totius corporis malo habitu fit: de inde ut inde coeperit: tamē aqua nisi emittitur quæ cōtra naturā ibi subsistit: & iocineri & cæteris inferioribus partibus nocet. Conuenitq; corpus nihilominus esse curandum. Neq; enim sanat emissus humor: sed medicinæ locū facit: quā intus inclusus ipedit. Ac ne illud quidē in controuersia uenit: quoniam non omnes in hoc morbo sic curari possint: sed iuuenes robusti: qui uel ex toto carent febre uel certe fatis liberales intermissiones habent. Nam quorum stomachus corruptus est: qui uel ex atrabile huc deciderunt: quiq; malum corporis habitū habent: idonei huic curationi nō sunt. Cibus autē quo die primam humor emissus est: superuacuos est: nisi si uires desūt. Insequētibus diebus & his uinum meracius quidem: sed nō ita multum: dari debet: pūlatiq; euocādus aeger est ad exercitationes: frictiones: solē: sudationes nauigationes & idoneos cibos donec ex toto cōualescar. Alneum rarum res amat: frequentiorē in ieiunio uomitum. Si æstas est: in mare natare commodū est. Vbi conualuit aliquis. diu tamen alienus ei ueneris usus est. De tabe & eius spēbus & curationibus. Caput. xxii.

lutiū sæpe & periculū... tabes eos male habet: quos inuasit. Atq; huius quoq; plures species sunt. Vna est qua corpus nō alit: & naturaliter semp aliquibus decedentibus: nullis uero in eorū locū subeuntibus: summa macies oritur: & nisi occurritur tollit. Acrophyan hęc græci uocant. Ea duabus fere decaus incidere cōsueuit. Aut enī nimio timore aliquis minus: aut auuiditate nimia plusq; debet: assumit. ita uel qd̄ deest: infirmat. uel quod superat: corrūpitur. Altera species est: quā græci cacexian appellant: ubi malus corporis habitus est. ideoq; omnia alimenta corrūpūtur. Quod fere fit: cū longo morbo uitiatō corpora: etiam si illo uacant: refectiōem tamen non accipiūt. aut cū malis medicamentis corpus affectū est. aut cū diu necessaria defuerunt. aut cū inuitatos & inuitiles ci

bos aliquis assumpsit: aliquidue simile incidit. Huic praeter tabe illud quoque nonnunquam accidere solet: ut per assiduas pustulas aut ulcera summa cutis exasperetur: uel aliqua corporis partes intumescant. Tertia est: longaeque periculosissima species quam graeci phthisin nominauerunt. Oritur fere a capite. inde in pulmonem destillat: huic exulceratio accedit. ex hac febricula leuis fit: quae etiam cum quieuit tamen & repetit. Frequens tussis est. pus excreatur: interdum cruentum aliquid. Quicquid excreatum est: si in igne iposatum est: mali odoris est. Itaque qui de morbo dubitant: hac nota utuntur. Cum haec genera tabis sint. animaduertere primum oportet: quid sit in quo laboratur. Deinde si tantummodo non aliud corpus appetit: causam eius attendere: & si cibi minus aliquis quam debet: assumere: adiuicere sed paulatim: ne si corpus in suetum subita multitudine onerauerit: concoctionem impediatur. Si uero plus iusto quis assumere solitus est: abstinere uno die: deinde ab exiguo cibo incipere. quotidie adiuicere donec ad iustum modum ueniat. Praeter haec conuenit ambulare locis quam minime frigidis sole uitato: per manus quoque exerceri. Si infirmior est gestari. ungi: perfricari si potest maxime per seipsum saepius eodem die & ante cibum & post eum sicut iterum oleo quaedam adiciantur calefacientia donec insudet. Prodestque ieiuno praeterdare per multas partes cutem & attrahere ut relaxetur: aut iposita resina & abducta subinde idem facere. Vtile est etiam interdum balneum: sed post cibum exiguum. Atque in ipso solio recte cibi aliquid assumere: aut si sine hoc frictio fuit post eam protinus. Cibi uero esse debent ex his: qui facile concoquuntur qui maxime alunt. Ergo uini quoque: sed austeri necessarius usus est mouenda urina. at si malus corporis habitus est: primum abstinendum est: deinde aluus ducenda. tum paulatim cibi dandi adiectis exercitationibus: unctionibus: frictionibus. Vtilius his frequens balneum est: sed ieiunis etiam usque sudorem. Cibus uero opus est copiosis: uariis: boni succi: quique etiam minus facile corrumpantur: uino austero. Si nihil reliqua proficiunt: sanguis mittendus est: sed paulatim quotidieque pluribus diebus: cum eo ut caetera quoque eodem modo ieruetur. Quod si mali plus est: sed uera phthisis est: inter initia protinus occurrere necessarium est. Neque enim facile his morbus cum inueterauerit: euincitur. Opus est si uires patiuntur longa navigatione: caeli mutatione sicut densius quam id est: ex quo discedit aeger: petatur. Ideoque aptissime Alexandria ex Italia itur. Fereque id posse inter praecipua corpus pati debet: cum hic morbus aetate firmissima maxime oriat: id est ab anno duodecimo ad annum quintum & trigessimum. Si id ibecillitas non finit: naue tamen non longe gestari commodissimum est. Si navigationem aliqua res prohibet: lectica uel alio modo corpus dimouendum est. tum a negotiis abstinendum est: omnibusque rebus: quae sollicitare animum possunt. sonno indulgendum: cauendae destillationes: ne si quid cura leuaret: exasperent. & ob id uitanda cruditas: simulque sol & frigus. Os obtegendum: fauces uelanda. tussicula suis remediis finienda & quamdiu quidem febricula incurrat: huic interdum abstinenda: interdum tepestiuus cibus medendum. Eoque tempore bibenda aqua. Lac quoque: quod in capitis doloribus & in acutis febribus: & per eas facta nimia sitis: siue praecordia tument: siue biliosa urina est: siue sanguis fluxit per ueneno est: in phthisi tamen sicut in omnibus longis difficilibusque febriculis recte dari potest. Quod si febris aut nondum incurrat aut iam remisit decurrendum est ad modicas exercitationes: maximeque ambulationes: item lenes frictiones. Balneum alienum est. Cibus esse debet primo acer: ut allium: porrum: idque ipsum ex aceto. uel ex eodem intubus: ocymum: lactuca. Deinde lenis ut sorbitio ex pituita uel ex alica uel ex amilo: lacte adiecto. Idem oriza quoque: & si nihil aliud est: far praestat. Tum iuicem modo his cibus: modo illis utendum est. Adiciendaque quaedam ex media materia: praecipueque uel ex apruna: cerebellum: uel pisciculus: & his similia. Farina etiam cum seuo ouillo: caprinoue mixta: deinde incocta pro medicamento est. uinum assumere debet leue austerum. Haecenus non magna mole pugnatur. Si uehementior noxa est: ac neque febricula neque tussis quiescit: tenuarique corpus apparet: ualidioribus auxiliis opus est. Exulceratus est ferro cadenti uno loco submerso altero in gutture: duobus ad summam utraque. ite sub imis ossibus scapularum: quas omotidas graeci uocant: sic ne sanescere ultra sinamus: nisi tussis finita. Cui per se quoque medicum esse manifestum est. Tunc ter quaterque die uehementer extremas partes perfricanda. thorax leui manu pertractandus. post cibum inter mittenda hora. & perfricanda crura: brachiaque. Interpositis denis diebus demittendus est aeger in solium in quo sit aqua calida & oleum. caeteris diebus bibenda aqua. tum & uinum: si tussis non est: potui frigidum dandum: si aestas est: gelidum. Vtile est etiam cibus in remissionibus quotidie dari: frictiones gestationesque similiter adhiberi. eadem acrimonia quarto aut quinto die sumere. interdum herba sanguinalis ex aceto uel plantagine esse. Medicamentum etiam est uel plantaginis succus per se uel marubium ex melle concoctum: ita ut illius cyathus sorbeatur huius cochleare plenum paulatim delingatur. uel inter se mixta & incocta resinae terebinthinae pars dimidia: butyri & mellis pars altera. Praecipua tamen ex his omnibus sunt uictus: uehiculum & nauis & sorbitio. Aluus cito utique uitanda est. Vomitus in hoc morbo si frequens est: pernitiosus est: maximeque sanguinis. Qui meliusculus esse coepit: adiuicere debet exercitationes: frictiones cibos. deinde ipse se superpresso spiritu perfricare: diu abstinere a uino: balneo: uenere.

De comitialis morbi curationibus: Caput. xxiii.

Inter notissimos morbos: est etiam is: qui comitialis uel maior noxiatur. Homo subito concidit. ex ore spuma mouetur: deinde interposito tempore ad se redit & per se ipsum concorsurgit. Id genus saepius uiros quam foeminas occupat. ac solet quidem etiam longum esse usque ad mortis diem & uitae non periculosum. Interdum tamen cum reces est hominem consumit: & saepe cum si remedia non sustulerunt: in pueris ueneris: in puellis menstruorum initium tollit. modo cum distentione membrorum aut neruorum prolapsis aliquis: modo sine illa quidem. Hos quoque hisdem quibus lethargicos excitare conantur. quod ad

modū superuacū est: & quia ne lethargicus quidē iis sanatur & quia cū possit ille nunq̄ exp̄gisci acc̄q̄ ita fame interire: hic ad se utiq̄ reuertitur. Vbi cōcidit aliquis: si nulla neruorū distētio accessit: utiq̄ sanguis mitti debet. Si accessit nō utiq̄ mittēdus est: nisi alia quoq̄ hortātur. necessariū aut̄ est ducere aluum: uel nigro ueratro purgare: uel utrunq̄ facere si uires patiunt̄. tunc caput tundere: oleoq̄ & aceto perungere cibū post diē tertiū simul cū trāsit hora qua cōcidit dare. Necq̄ sorbitiones autē his: aliiq̄ molles & faciles cibi: necq̄ caro: minimeq̄ suilla cōuenit: sed mediæ materiæ. Nā & uiribus opus est: & cruditates cauēdæ sunt: cū quibus fugere oportet solē: balneū: ignē: oīaq̄ calefaciētia. itē: frigus uinū: uenerē: loci præcipitis cōspectum: oīumq̄ terrētiū: uomitū lassitudinē sollicitudines: negocia oīa. Vbi tertio die cibus datus est: intermittere quartū: & iuicē alterū quēq̄: eadē hora cibi seruata donec quatuordecī dies trāseant. Quos ubi morbus excessit: acuti uim deposuit. At si manet: curādus iā ut lōgus est. Quod si nō quo die primū id incidit medicus accessit. Sed is qui cadere cōsueuit ei traditus ē: protinus eo genere uictus habitō: qui supra cōprehēsus est: expectādus est dies: quo prolaba tur. utendūq̄ tum uel sanguinis missione: uel ductione alui: uel nigro ueratro: sicut præceptū est. In sequenti bus deinde diebus p̄ eos cibos quos p̄posui: uitatis oībus quæ cauēda dixi: nutriēdus. Si per hæc morbus finitus nō fuerit: cōfugiendū erit ad albū ueratrū: ac ter quoq̄ aut quater eo utēdū: nō ita multis interpositis diebus: sic tamē ne iterū unquā sumat: nisi cōciderit. Mediis autē diebus uires eius erūt nutriēdæ quibusdā præter ea quæ scripta sunt adiectis. Vbi mane experrectus ē: corpus eius leuiter ex oleo uetere cū capite excepto uetere pmulceatur. tū ambulatione quā maxime lōga & recta utaf. post ambulationē loco tepido uehemēter & diu ac nō minus ducētis: nisi infirmus erit perfricetur: deinde per caput multa aqua frigida perfundat. paulū cibi assumat: cōquiescat: rursus ante noctē ambulatione utatur: iterū uehemēter p̄fricat: sic ut neq̄ ueter: neq̄ caput cōtingat: post hæc cōenet: iterpositisq̄ tribus aut quatuor diebus: uno aut altero acria assumat. Si ne per hæc quidē fuerit liberatus: caput radat: ungetur oleo uetere: adiecto aceto & nitro: perfundat aqua salsa: bibat ieiunus ex aqua castoreum: nulla aqua nisi decocta potionis causa utaf. Quidā iugulari gladiatoris calido sanguine epoto tali morbo se liberarunt. Apud quos miserū auxiliū tollerabile: miserus malū fecit. Quod ad medicū uero p̄tinet: ulitū est iuxta talum ex utroq̄ crure paulū sanguinis mittere: occipitiū incidere: & cucurbitulas admouere ferro cadēte in occipitio quoq̄ & infra qua sūma uerebra cū capite cōmittitur adurere duobus locis: ut p̄ ea perniciosus humor euadat. Quibus si finitū malū nō fuerit: p̄pe est: ut perpetuū sit. Ad leuādū id tātūmodo utēdū erit exercitatione multa frictione: cibisq̄ his: qui supra cōprehēsi sunt. præcipueq̄ uitāda oīa: quæ ne fierēt excepimus.

De regii morbi curatione. Caput. xxiiii.

Equē notus est morbus: quē interdū arquatū: interdū regiū nomināt. Quē Hippocrates ait: si post septimū diē febricitante ægro supueit: tutū eē: mollibus tātūmō p̄ cordis substātibus. Diocles ex toto si post febrē oritur etiā prodesse. si post hūc febris: occidere. Color aut̄ cum morbu detegit maxie oculorū: in quibus quod albū esse debet fit luteū. Soletq̄ accedere & sitis & dolor capitis & frequēs singultus & præcordiorū dextra parte durities: & ubi corporis uehēmēs motus est: spiritus difficultas: mēbrorūq̄ resolutio: atq̄ ubi diutius manet morbus: totū corpus cū pallore quodā inalbescit. Priō die abstinere ægḡ oportet: secūdo ducere aluū: tum si febris est. eā uictus genere discutere. Si nō est: scamoneā potui dare: uel cum aqua betā albā cōtritā: uel cum aqua multa nuces amaras: absinthium: anesum sic ut pars huius minima sit. Asclepiades aquā quoq̄ saliam & quidē p̄ biduū purgationis causa bibere cogebat: iis quæ urinā mouent: reiectis. Quidā superioribus omissis: per hæc & per eos cibos: qui extenuat: idē se cōsequi dicunt. Ego ubiq̄ si satis uirium est: ualidiora si paḡ: imbecillia auxilia præfero. Si purgatio fuit: post eā triduo: priō modice cibum oportere assumere ex media materia & unum bibere græcum salum. ut resolutio uētris maneat. tum altero triduo ualidiores cibos & carnis quoq̄ aliquid esse: intra aquā manere. deinde ad superius genus uictus reuerti: cum eo ut magis saties omissio græco uinō bibere integrum aufert. atq̄ ita p̄ hæc uariare: ut interdum acres quoq̄ cibos interponat: interdum ad salum uinum redeat. Per oē uero tēpus utendum est exercitatione: frictione: si hyems est: balneo si æstas: frigidis nationibus: lecto etiā & cōclauī cultiore clauso loco uti ludis: lasciuia: per quæ mēs exilaret. Ob quæ regius morbus dictus uidet̄. Malagma quoq̄ qd̄ digerat super præcordia datum prodest: uel arida ibi ficus imposita: si iecur aut linis affectus est.

De elephatiæ curatione. Caput. xxv.

Gnotus autē pene in italia: frequentissimus in quibusdā regionibus is morbus est: quē elephatiā græci uocant. i. q̄ longē numeratur. Totum corpus afficit̄ ita ut ossa quoq̄ uitari dicatur. Sūma pars corporis crebas maculas: crebosq̄ tumores habet. Rubor harum paulatim in atrū colorē conuertitur. Suma cutis i. æquabiliter crassa: tenuis: dura. mollisq̄ q̄s squamis quibusdā exasperatur: corpus emacrescit: os sura pedes itumescunt. Vbi uetus morbus est: digiti in manibus pedibusq̄ sub tumore condunt̄: febricula oritur: quæ facile tot malis obrutum hominē cōsumit. p̄tinus ergo inter initia sanguis per biduum mitti debet: aut nigro ueratro uenter solui: adhibēda tum quanta sustineri potest inedia est. paulum deinde uires rescindendæ: & ducenda aluus: post hæc: ubi corpus leuātū est: utendum est exercitatione: præcipueq̄ cursu. sudor primum labore ipsius corporis: deinde etiam siccis sudationibus euocandus. frictio adhibenda. moderandūq̄ inter hæc: ut uires conseruent̄: bal-

neum rari esse debet. Cibus sine pinguibus: sine glutinosis: sine inflatibus Vinum: præterquam pris diebus: recte datur. Corpus cõtrita piatago & illita optime tueri uidetur.

De attonitis & eorum curatione. Caput. xxvi.

Tonitos quoq; raro uidemus: quoq; & corpus & mēs stupet. Fit interdū ictu fulminis: interdū morbo, apoplexian hūc græci appellāt. His sanguis mittēdus est. Veratro quoq; albo: uelalui ductione utēdū. Tū adhibendæ frictiones: & ex media materia minime pingues cibi. qdā etiā acres: & a uino abstinēdū. De resolutōe neruorū: q̄ appolesia uel paralyfis dicit. Caput. xxvii.

Resolutio neruorū frequēs ubiq; morbus est. Sed interdum tota corpora: interdū partes ifestat. Veteres auctores illud apoplexian: hoc paralyfin noiauerunt. Nunc utrunq; paralyfin appellari uideo. Solēt autē qui per oīa mēbra uehemēter resoluti sunt celeriter rapi. ac si correcti nō sunt: diutius quidē uiuunt sed raro tamen ad sanitatē perueniunt: & plerunq; miserū spiritum trahūt: memoria quoq; amissa. In ptibus uero nūquā acutus: sæpe lōgus: fere sanabilis morbus est. Si oīa mēbra uehemēter resoluta sunt: sanguinis tractio uel occidit: uel liberat. Aliud curatiōis genus uix unquā sanitatē restituit: sæpe mortē tātū differt uitā interim infestat. Post sanguinis missione si nō redit & motus & mēs: nihil spei superest. Si rediit: sanitas quoq; prospicit. At ubi pars resoluta est: prouidet malo corporis: uel sanguis missus: uel aluus ducta. Cætera eadē in utroq; casu facienda sunt. Si qdē uitare p̄cipue cōuenit frigus: paulatimq; ad exercitationes reuertēdū est: sic ut ingrediat ipse ptinus: si potest. Si id crurū ibecillitas phibet: uel gestetur: uel motu lecti cōcuciat. tū id mēbrū qd̄ deficiet si p̄t̄: per se: si minus p̄ aliū moueat: & ut quadā ad cōsuetudinē suā redeat. Prodest etiā torpētis mēbrī sumā cutē exaspasse: uel urticis cælam: uel iposito sinapi. sic ut ubi rubere cœpit corpus: hæc remoueat. Scylla quoq; cõtrita bulbiq; cõtriti cū ture recte iponūt. Neq; alienu ē resina cutē tertio quoq; die diutius uellere. pluribus etiā locis aliquādo sine ferro cucurbitulas admouere. Vnctioni uero aptis simū est uetus oleū: uel nitrū aceto & oleo mixtū. Quin etiā fouere aq̄ calida marina. uel si ea nō est tamē salsa: magnopere necessariū ē. At si quo loco uel naturales uel etiā manu facte tales natatōes sunt: iis potissimū utēdū est: præcipueq; in his agitāda mēbra: q̄ maxie deficiūt. Si id nō est: balneū tamē p̄dest. Cibus esse debet ex media materia: maxieq; ex uenatione. potio sine uino aquæ calidæ. Si tamen uetus morbus est: interponi quarto uel quinto die purgatiōis cā uinū græcū salū p̄dest. Post cœnā uti lis uomitus est. Interdū uero ēt neruorū dolor oriri solet. In hoc casu nō oportet uomere: nō medicamentis urinā uomere: nō sine exercitatione sudores: ut quidā p̄cipiūt expedit. Bibēda aqua est bis die. In lectulo leniter satis diu corpus p̄fricādū est. Deinde retēto ipiritu ab ipsa exercitatiōe potius superiores partes mouēda. balneo raro utēdū. mutādū subinde pegrinationibus cœlū. Si dolor est: ea ipsa ps sine oleo nitro ex aqua pungēda est: deinde inuoluēda: & iubiiciēda pruna lenis & sulphur. atq; ita id suffumigādū: idq; aliquādiu faciēdum. Sed ieiuno cū bene iā cōcoxerit cucurbitulæ quoq; sæpe dolēti parti admouēda sūt: pulsandusq; leuiter inflatis uescis bubulis is locus est. Vtile est etiā seuū miscere cū hyoscyami & urticæ cõtritis seminibus: sic ut oīum par modus sit: idq; iponere: fouere aqua in qua sulphur decoctū sit. Vtricoli quoq; recte iponunt aqua calida repleti: aut bitumē cū ordeacea farina mixtū: atq; in ipso potissimū dolore utēdum gestatione uehemēti est. Quod in aliis doloribus pessimum est. Tremor autē neruorū æque uomitu medicamentisq; urinā mouetibus intēdit. Inimica etiā habet balnea: assasq; sudationes: bibēda aqua est. acri ābulatione utendum. itē unctionibus: frictionibusq; maxie per seipsum. pila: similibusq; superiores ptes dimouēda. cibo quolibet utendum dūmodo cōcoctioni utiq; studeat. Secundum cibum curis abstinendum. Rarissima uenere utendum est. Si quādo qs in eā plapfus est: tum oleo leuiter diuq; in lectulo p̄fricari manibus puerilibus potius q̄ uirilibus debet. Suppuratiōes autē quæ in aliqua interiori parte oriunt: ubi notæ fuerint: primum id age re oportet p̄ ea cataplasmata q̄ reprimunt: ne coitus inutilis materiæ fiat. Deinde si hæc uicta sunt: per ea malagmata q̄ digerunt: dissipēt. Quod si cõlecti nō sumus seqtur: ut euocet: deinde ut mature scat: oīs tunc uomicæ finis est: ut rumpat. Inditiumq; est: pus uel aluo: uel ore redditū. sed nihil facere oportet quo minus quicquid est puris excedat. Utēdū maxie sorbitiōibus est & aqua calida: Vbi pus ferri desit: trāseidū ad faciles quidē: sed tamē ualidiores & frigidos cibos: frigidāq; aquā: sic ut ab ege lidis tamē initiū fiat. primoq; cū melle quædā edēda: ut nuclei pinci uel græce nuce: uel auellanæ. Postea submouēdū id ipsū: quo maturius induci cicatrix possit. Medicamentum eo tēpore ulceri est. succus assumptus uel porri uel marubii & oī cibo porrū ipsum adiectū. Oportebit autē uti in his partibus q̄ nō afficiētur: frictionibus: itē ābulatiōibus lenibus. Vitādūq; erit ne uel luctādo uel currendo uel alia rōe sanescētia ulcera exaspentur. In hoc enī morbo pernitiōsi: ideoq; oīmodo cauendus sanguinis uomitus est.

CORNELII CELSI Q. VARTVS DE MEDICINA LIBER INCIPIT.

De humani corporis interioribus sedibus. Caput primū.

Astenus reperiuntur ea genera morborū: quæ in totis corporibus ita sunt: ut iis certæ sedes assignari nō possint. Nunc de his dicā quæ sunt in partibus. Facilius autē oīum interiorū morbi curationesq; in noticiā uenient: si prius eorū sedes breuiter ostendero. Caput igitur: eaq; quæ in ore sūt non liguā tātūmodo palatoq; terminantur: sed etiam quatenus oculis nostris exposita sunt. In dextra sinistraq; circa guttur uenæ græges: quæ

sphragitides nominantur: itēq; arteriæ: quas parotidas uocāt: sursum pcedentes ultra aures ferunt. Atq; in ipsis ceruicibus glādulæ positæ sunt: quæ interdū cū dolore itumescūt. Deinde duo itinera incipiunt. Alterum asperam arteriam noīant. alterū stomachū. Arteria exterior ad pulmonē. Stomachus interior ad uētriculū fertur. Illa spiritū: hic cibū recipit: quibus cū diuersæ uiaē sint: qua corūt exigua in arteria sub ipsis faucibus lingua est. quæ cū spiramus: attollitur: cū cibū potionēq; assumimus: arteriā claudit. Ipsa autē arteria dura & cartilaginosa in gutture assurgit: cæteris partibus residet. Constat ex circulis quibusdā cōpositis ad imaginē earū uertebrae: quæ in spina sunt. Ita tamē ut ex pte exteriorē aspera ex interiorē stomachi mō lauis sit. eaq; descendens ad præcordia cū pulmone cōmittitur. Is spōgiofus: ideoq; spiritus capax & a tergo spinæ ipsi iunctus in duas fibras unguæ bubulæ modo diuiditur. Huic cor annexū est natura mulculosum i pectore sub sinistro mōma sitū. duosq; quasi uētricos habet: at sub corde & q; pulmone transuersum ex ualida mēbrana septū est: qd' a præcordiis uterum diducit æque neruolum. multis etiā uenis p id discurrētibus a superiore pte non solū intestina: sed iecur quoq; lienēq; discernit. Hæc uiscera proxima: sed infra tamē posita dextra sinistraq; sunt. lecur a dextra pte sub pccordiis ab ipso septo ortum intrinsecus cauum: extrinsecus gibbum. qd' prominēs leuiter uentriculo insidet & in quattuor fibras diuidit. Ex inferiore uero pte sel inhæret. at lienis sinistra non eidē scepto: sed intestino innexus est: natura mollis & rarus longitudinis crassitudinisq; modicæ: isq; paulum a costag; regione in uterq; excedens ex maxia parte sub his conditur. atq; hæc qdē iuncta sunt. Renes uero diuersi: qui lumbis sub imis coxis inhærent a pte eaq; resimii: ab altera rotundi: q & uenosi sunt: & uentriculos habent: & tunicis super conteguntur: ac uiscerē qdem hæc sedes sunt. Stomachus uero q intestinoe; principiū est neruosus a septimæ spinæ uertebra incipit: ac circa pccordia cū uētriculo cōmittit. Venter autē q receptaculū cibi est: cōstat ex duobus tergoribus. is q iter lienem & iecur positus est: utroq; ex his paulū sup eū ingrediente. Suntq; etiā membranulæ tenues: per quas iter se tria ista cōnectunt: iūgūturq; ei septo: qd' trasuersū eē supra posui. Inde ima uētriculi ps paulū in dexteriorē partē cōuersa in sumū intestinum coartatur. Hæc iuncturā pylurō græci uocāt. quoniā portæ modo i inferiores ptes ea q excreturi sumus: emittit. Ab ea ieiuniū itestini incipit nō ita iplicitū: cui tale uocabulū est: q; nunq; qd' accipit cōtinet: sed protinus in inferiores partes trasmittit. Inde tenuius itestinum ē in sinus uehementer iplicitum. Orbes uero eius p membranulas singuli cum inferioribus cōnectuntur. q in dexteriorē partē cōuersi & e regione dexteroris coxæ finiti: superiores tamē partes magis cōplēt. Deinde id itestini cū crassiore altero trasuerso cōmittit. qd' a dextra pte incipiens: i sinistro peruiū & longū est: in dexteriorē nō est. ideoq; cæcū noīatur. At id qd' peruiū est late fusū atq; sinuatū: minusq; q; supiora intestina neruosum: ab utraq; pte huc atq; illuc uolutū: magis tamē sinistro: inferiorēq; partes tenēs: contigit iecur atq; uētriculū. Deinde cū qbusdā mēbranulis a sinistro rene uenientibus iūgitur. atq; hic dextra recuruatū in imo derigit qua excernit. ideoq; id ibi rectū itestini nominatur. Contegit uero uniuersa hæc omentū ex interiorē parte læue & strictū: ex superiore mollius. Cui adeps quoq; inascit: quæ sensu sicut cerebrū quoq; & medulla caret. At a renibus singulæ uenæ colore albæ ad uesicā feruntur ureteras græci uocāt: qd' per eas inde descendentē urinā in uesicā destillare cōcipiunt. Vesica autē in ipso sinu neruosa & duplex ceruice plena atq; carnosā iungitur per uenas cū intestino: eoq; osse: qd' pubi subest. Ipsa soluta atq; liberior ē aliter in uiris atq; in foeminis posita. Nā in uiris iuxta rectū itestini est potius in sinistra partē inclinata. In foeminis iuxta per genitale earū posita est: superq; elapsa ab ipsa uulua sustinet. Tū in masculis inter urinæ (paciōsius & cōpressius a ceruice huius descendit ad colē. In fæmis breuius & plenius super uulua ceruicē se ostēdit. Uulua autē in uirginibus quidē admodū exigua est. In mulieribus uero nisi ubi grauidæ sunt non multo maior: quā ut manu cōprehēdatur. Ea recta cōtinuatq; ceruice: quē canalē uocant: contra mediā aluū oriā: inde paulū ad dexteriorē coxā conuertitur: deinde super rectū itestinum progressa illius fæminæ latera sua inectit. Ipsa autē ilia inter coxas & pubem imo uentre posita sunt. a quibus ac pube abdomē sursum uersus ad præcordia peruenit: ab exteriorē pte euidēti cute ab interiori læuā membrana inclusum: quæ omēto iūgit. Peritonos autē a græcis noīatur.

De curationibus morborū qui nascuntur a capite: & priō de eius dolore: deinde de morbo qui circa faciē nascitur: tū de linguæ resolutione. postremo de destillatione ac grauedine. Caput secundū.

Is ueluti in cōspectū quendā quatenus scire curāti necessarium est adductis: remedia singulag; laborātium partium exequar: orsus a capite. Sub quo noīe nua. significo eā partem: quæ capillo tegitur. Nā oculorum: auriū: dentiū dolor. & si quis similis est: alias erit explicandus. In capite autem interdum acutus & stifer morbus est: quē cephean græci uocant. Cuius notæ sunt: horror calidus: neruorum resolutio: oculorum caligo: mentis alienatio: uomitus: sic ut uox suppressa: uel sanguinis ex naribus cursus: sic ut corpus frigescat: anima deficiat. Præter hæc dolor intolerabilis naxime circa tempora uel occipitium. Interdum autem in capite longa imbecillitas: sed neq; grauis neq; periculosa: per hominis ætatē est. Interdum grauior dolor sed breuis neq; tamen mortiferus: qui uel uino uel cruditate uel frigore uel igne aut sole cōtrahitur. Hiq; omnes dolores modo in febre: modo sine hac sunt: modo in toto capite: modo in parte interdum sic ut oris quoq; proximā partem excrucient. Præter hæc etiam iuenitur genus quod potest longum esse. ubi humor cutem inflat eaque intumescit & præmenti digito cedit. hydrocephalon græci appellant. Ex his id quod secundo loco positū

est: dum læue est: qua sit ratione curandum dixi: cū persequeretur ea quæ sani homines in imbecillitate partis alicuius facere deberent. Quæ uero auxilia sunt capitis: ubi cū febre dolor est: eo loco explicitū est: quo febrium curatio exposita est. Nūc de cæteris dicendum est. Ex quibus id quod acutum est: & id quod supra consuetudinē intenditur idq; quod ex subita causa: & si non pestiferum tamen uehemens est: primā curationē habet: qua sanguis mittatur. Sed id: nisi intolerabilis est dolor: superuacuum est. Satiusq; est abstinere a cibo: si fieri potest etiam a potione. Si non potest: aquam bibere. Si postero die dolor remanet: aluum ducere: sternutamenta euocare: nihil assumere: nisi aquam. sæpe enim dies unus aut alter totum dolorem hac ratione discutit utiq; si ex uino uel cruditate origo est. si uero in his auxiliis parum est: tonderi oportet ad cutem. deinde considerandum est quæ causa dolorem excitarit: si calor aqua frigida multa perfundere caput expedit: spongiam cōcauam imponere subinde in aqua frigida expressam: ungere rosa & aceto: uel potius his tinctam lanam succidam imponere aliaq; refrigerantia cataplasmata. At si frigus nocuit: caput oportet perfundere aqua calida marina uel certe salsa: aut in qua laurus decocta sit tum caput uehementer perfricare. deinde calido oleo implere: ueste uelare. Quidam etiam id deuinciunt. Alii ceruicalibus uestimentisq; onerāt: & sic leuantur: alios calida cataplasmata adiuuant. Ergo etiam ubi causa incognita est: uidere oportet refrigerantia magis an calefacientia leniant: & his uti. quæ experimentum approbarit. At si parum causa discerni: ur: perfundere caput: primum aqua calida sicut supra præceptū est uel salsa uel ex lauro decocta. tum frigida pusca. Illa in oī uetusto capitis dolore communia sunt: sternutamenta excitare: inferiores partes uehementer perfricare: gargarizare his quæ saliuam mouent: cucurbitulas temporibus & occipitio admouere: sanguinem ex naribus detrahere: resina subinde tempora peruellere: & iposito sinapi exulcerare ea quæ male habent ante linteolo subiecto: ne uehementer arrodant: candentibus ferramentis ubi dolor est ulcera excitare: cibum per modicum cum aqua sumere ubi leuatus est dolor in balneum ire: ubi multa aqua prius calida: deinde frigida per caput perfundi. Si discussus ex toto dolor est etiam ad uinum reuerti: sed postea semper anteq̄ quicquam aliud aquam bibere. Dissimile est id genus quod humorem in caput contrahit. In hoc tonderi ad cutem necessarium est. Deinde iponere sinapi sic ut exulceret. Si id parum profuit: scalpello utendū est. Illa cū hydropicis cōtia sunt: ut exerceatur: insudet: uehementer perfricetur: cibis potionibusq; utatur urinā præcipue mouentibus.

De morbo qui circa faciem nascit̄ quē græci cynicū spasmū uocant.

Ira faciem uero morbus inascitur: quē græci cynicos spasmos nominant. Is cum acuta fere febre oritur. Os cū motu quodam peruertitur. ideoq; nihil aliud est quam distentio oris. Accedit crebra coloris in facie totoq; corpore mutatio. Somnus in promptu est. In hoc sanguinem mittere optimum est. Si finitum eo malum nō est: ducere aluum. si ne sic quidem discussum est: albo ueratro uomitum mouere. præter hæc necessarium est uitare solem: lassitudinem: uinum. si discussū id non est: utendum est curiu: frictione in eo quod læsum est leni & multa in reliquis partibus breuiores: sed uehementi. prodest etiam mouere sternutamenta: caput radere: idq; perfundere aqua calida uel marina uel certe salsa: sic ut ei quoq; sulphur adiciatur. post perfusionem: iterum perfricari: sinapi maducare: eodemq; tempore affictis oris partibus cæratum: integris idem sinapi: donec arrodant impone re. Cibis aptissimus ex media materia est.

De resolutione linguæ.

si lingua resoluta est: quod interdum per se: interdum ex morbo aliquo fit sic ut sermo hominis non explicetur oportet gargarizare ex aqua: in qua uel thimum uel hyfopum uel nepeta decocta sit: aquam bibere: caput & os & ea quæ sub mento sunt & ceruicem uehementer perfricare: lafere linguam ipsam linire: manducare quæ sunt acerrima: id est sinapi. allium cepam: magna uiluctari ut uerba exprimentur: exerceri retento spiritu: caput sæpe aqua frigida perfundere: nonnunq̄ multā esse radicula deinde uomere.

De destillatione ac grauedine.

Est illat autem humor ex capite interdū in nares: qd̄ lene est. interdū in fauces: qd̄ peius est. interdū etiā in pulmonē qd̄ pessimū est. Si in nares destillat: tenuis per has pituita profluit caput leniter dolet: grauitas eius lentis: frequētia sternutamenta sūt. Si in fauces: has exasperat: tussiculā mouet. si in pulmonē: præter sternutamenta & tussim: est etiā capitis grauitas: lassitudo: sitis æstus biliosa urina. aliud aut̄ quāuis nō multum distans malum grauedo est. Hæc nares claudit: uocem obtundit: tussim siccam mouet sub eadem salsa est saliuā: sonant aures. uenæ mouētur in capite. turbida urina est. Hæc omnia coryzas Hippocrates nominat. Nunc uideo apud græcos in grauedine hoc nomē feruari: destillationē catastagnos appellari. Hæc autē & breuia: & si neglecta sunt longa esse cōsuerūt. Nihil pestiferum est: nisi quod pulmonē exulcerauit. Vbi aliquid eiusmodi sensimus: protinus abstinere a sole: balneo: uino: uenere debemus. Inter quæ unctiōe & assueto cibo nihilominus uti licet. abulatiōe tantū acris: sed tecta utedū ē: & post eā caput atq; os supra quāquies perfricadū. Raroq; fit: ut si biduo: uel certe triduo nobis tēperauimus: id uitium nō leuetur. Quo leuato: si in destillatione: crassa facta pituita ē: uel in grauedine nares magis patēt: balneo utedū ē: muiatq; aq̄ prius calida: post ege lidā fouedū os: caputq; deide cū cibo pleniore uinū bibedū. at si æque tenuis die q̄to pituita ē: uel nares æque clausæ uidetur: assūmedū est uinū amineū austege: deide rursus biduo aq; postq; ad balneū & ad cōsuetudinē reuertedū est. Neq; tamē illis ipsis diebus: quibus aliqua omittenda sunt: expedit tanq̄ ægros agere

sed cætera omnia quasi sanis faciēda sunt: præterq̄ si diutius aliquē & uehementius ista sollicitare cōsue-
 runt. Huic enim quædā curiosior obseruatio necessaria est. Igitur huic si in nares uel in fauces destilla-
 uit: præter ea quæ supra rettuli: protinus primis diebus multū ambulandū est. p̄fricandæ uehementer
 inferiores partes: leuior frictio adhibēda thoraci erit: leuior capiti. demēda assueto cibo pars dimidia:
 sumēda oua: amilū. similiaq; quæ pituitā faciunt crassiorē Siti quāta maxime sustineri potest: pugnan-
 dum est. Vbi p̄ hæc idoneus aliq; balneo factus: eoq; usus est: adiiciendus est cibo pisciculus aut caror:
 sic tamen ne p̄tinus iustus modus cibi sumat. Vno meraco copiosius utendū est. At si in pulmonem
 quoq; destillat: multoq; magis & ambulatione & frictione opus est. eademq; adhibita ratione in cibis:
 si nō sat̄ illi p̄ficiunt: acrioribus utendū est. magis somno indulgendū: abstinentūq; a negociis oibus
 aliquādo sed ferius tentandū. In grauedine autē primo die quiescere: neq; esse: neq; bibere: caput uela-
 re: fauces lana circūdare postero die surgere diu abstinere a potione: aut: si res coegerit: nō ultra hemi-
 nam aquæ assumere. Tertio die panis nō tam multū ex parte inferiore cum pisciculo uel leni carne su-
 mere: aqua bibere. Si quis sibi tēperare nō potuerit quo minus pleniore uictu utatur: uomere. Vbi in
 balneū uentum est multa aqua calida caput & os fouere usq; ad sudorē. tum ad uinū redire post quæ
 uix fieri potest: ut idē incōmodū maneat. Sed si māserit: utendū erit cibis frigidis: aridis. leuibus. humo-
 re q̄ minimo: seruatis frictiōibus: exercitatiōibusq; quæ ī omni tali genere ualitudinis necessaria sūt.

De ceruicis morbis curationibusq;

Caput tertium.

Capite trāsitus ad ceruicē est: quæ grauibus admodū morbis obnoxia est. neq; tamen alius im-
 portunior acutiorq; morbus est: quā is qui quodā rigore neruorū: modo caput scapulis: modo
 mentū pectori annectit modo rectā & immobilē ceruicem intēdit. Priorē græci op̄ischotonon:
 insequentē emprosthotonon ultimū tetanon appellant: quibus minus subtiliter quā id̄ discretis his nomi-
 nibus utunt̄. Ea sæpe intra quartū diē tollunt. Si hunc euaserūt: sine piculo sunt. Oia eadē ratione cu-
 rant̄: idq; cōuenit. Sed Asclepiades utiq; mittendū sanguinē credidit. Quod quā uitandū esse dixerūt:
 eo qd̄ maxime tum corpus calore egeret: isq; esset in sanguine. Verū hoc quidē falsum est. Neq; enim
 natura sanguinis est: ut utiq; caleat: sed ex his: quæ in hoīe sūt: hic celerrime uel calefcit: uel refrigescit.
 Mitti uero nec debeat: ex his intelligi potest: quæ de sanguinis missione præcepta sunt. Vtiq; autē re-
 cte dat̄ castoreū: & cū hoc piper uel laler. Deinde opus est fomento humido & calido. Itaq; pleriq; aqua
 calida multa ceruices subinde p̄fundunt. Id in præsentia leuat. Sed oportuniores neruos frigori reddidit.
 Quod utiq; uitandū est. Vtilius igit̄ est cærato liquido primū ceruicem perungere: deinde admouere
 ueticas bubulas: uel utriculos oleo calido repletos: uel ex farina calidū cataplasma: uel piper rotundū
 cum fico cōtūsum Vtilissimū tamen est humido sale fouere. Quod quomodo fieret iam ostendi. Vbi
 eorū aliqd̄ factū est: admouere ad ignē: uel si æstas est in sole: agrū oportet: maximeq; oleo ueteri: si id
 nō est: lyriaco: si ne id quidē est: adipe quā uetustissima ceruicē & scapulas & spinas p̄fricare. Frictio cū
 oibus in hoīe uertebis utilis sit tum iis præcipue quæ in collo sunt. Ergo die nocteq; interpositis ta-
 men quibusdā tēporibus hoc remedio utendū est. Dum id intermittit̄: imponendū malagma aliquod
 ex calefaciētibus. Cauendū uero præcipue frigus. Ideoq; in eo cōclauit̄: quo cubabit æger: ignis conti-
 nuus esse debet: maximeq; tēpore antelucano. quo præcipue frigus intēdit̄. Neq; inutile erit caput at-
 tonsum habere: idq; irino uel cyprino calido madefacere: & sup̄ ip̄posito pilleo uelare nonnunq; etiam
 in calidū oleum totū descendere: uel in aquā calidā: in qua scœnum græcū decoctum sit & adicēta olei
 pars tertia. Aluus quoq; ducta sæpe superiores partes resoluit. Si uero etiā uehementius dolor creuit: ad-
 mouēdæ ceruicibus cucurbitulæ sunt sic: ut cutis incidat̄: eadem aut ferramētis aut sinapi adurēdæ.
 Vbi leuatus est dolor: moueriq; ceruix cepit: scire licet cedere remediis morbum. Sed diu uitandus ci-
 bus: quifquis madendus est. Sorbitionibus utendum: itemq; ouis sorbilibus: aut a pullis mollibus ius
 aliquod assumendū. At si bene p̄cesserit: iamq; ex toto recte se habere ceruices uidebunt̄: incipiendū
 erit a pulcra: uel intrita bene madida. Celerius tamen etiā panis mandendus: quā uinum gustādum.
 si quidem huius usus præcipue periculosus: ideoq; in longum tēpus differendus est.

De faucium morbis ac curationibus. & primum de angina. deinde de difficultate spirādi. Vltimo
 de tussi.

Caput quartum.

T hoc autem morbi genus circa totam ceruicem: sic atq; æque pestiferum acutumq; in fau-
 uo cibus esse consueuit. nostri anginam uocant. apud græcos nomen prout species est. Interdum
 enim neq; rubor neq; tumor ullus apparet: sed corpus aridū est: uix spiritus trahit̄: mēbra sol-
 uuntur. Id synāchen uocant. Interdum lingua fauceq; cum rubore intumescunt. uox nihil significat.
 oculi uertuntur. facies pallet. singultusq; est: uti synanche uocatur. Illa communia sunt. æger nō cibū
 deuorare: nō potione potest: spiritus eius includitur. Lenius est ubi tumor tantummodo & rubor est:
 cætera nō sequuntur. id parasyanchen appellant. Quicquid est: si uires patiuntur: sanguis mittendus
 est. si nō abundat: secundum est ducere aluum. Cucurbitula quoq; recte sub mento & circa fauces ad-
 mouetur. ut id quod strangulat̄: euocet. Opus est deinde fomentis humidis. Nam sicca spiritū elidūt.
 Ergo admouere spongas oportet: quæ melius in calidum oleum: quam in calidam aquam subide de-
 mittuntur. Efficacissimusq; est hic quoq; salis calidi succus. Tum commodū est hyssopum uel nepeta
 uel thimum uel absinthiū uel etiam fursures aut ficus aridas aut mulsam aquā decoquere: eaq; garga-
 rizare. post hæc palatū ungere uel felle taurino: uel eo medicamento: quod ex moris est polline etiam

pipere id recte respargit. Sed per hæc parū proficit: ultimū est incidere satis altis plagis sub ipsis maxillis supra collum: & in palato citra uua uel eas uenas: quæ sub lingua sunt: ut p ea uulnera morbus erumpat. Quibus si nō fuerit æger adiutus: scire licet: malo uictū esse. Si uero his morbus leuatus est: iamq; fauces & cibū & spiritū capiunt: facilis ad bonā ualitudinē recursus est. Atq; interdū natura quoq; ad iuuat: si ex angustiore sede uitiū trāsit in latiorē. Itaq; rubore & tōmore in præcordiis orto: scire licet fauces liberari. Quicquid autē eas leuauit. incipiendum est ab humidis: maximeq; aqua mulsā decocta deinde assumēdi molles & nō acres cibi sunt: donec fauces ad pristinū habitū reuertant. Vulgo audio si quis pullū hirūdinis ederit: angina toto anno nō picitari. seruatūq; eū ex sale: cū his morbus urget: cōburit: carbonēq; eius cōtritū in aquā mulsam: quæ potui dat: infricari & pdesse. Id cū idoneos auctores ex populo habeat: neq; habere quicq; piculi possit: quis in monumētis medicorū nō legerim: tamē inserendum huic operi meo credidi.

De difficultate spirandi.

St etiā circa fauces malū: qd' apud græcos aliud atq; aliud nomē habet: prout se itēdit. Omne in difficultate spirandi cōsistit. Sed hæc dū modica est: neq; ex toto strāgulat dyspnoea appellat. Cū uehementior ē: ut spirare æger sine sono & anelatiōe nō possit aschma. Cū accessit id quoq; ne nisi recta ceruice spiritus trahatur ortopnoea. Ex quibus id: qd' primū est potest diutius trahi. Duo in sequētia: acuta esse cōsuerūt. His cōia sunt qd' propter angustias: p q's spiritus euadit: sibilū elidit: dolor in pectore præcordiisq; est: interdū etiā scapulis. isq; modo decidit: modo reuertit. ad hæc tussicula accedit. Auxiliū est: nisi aliqd' phibet: in sanguinis detractiōe. Neq; id satis est: sed lacte quoq; ueter soluedus est. Liquāda alius: interdū etiā ducēda. qbus extenuatū corpus incipit spiritū trahere cōmodius Caput autē etiā in lecto sublime habēdum est. thorax fomentis: cataplasmatiscq; calidis aut siccis aut etiā humidis adiuuādus est. & postea uel malagma sup iponēdū: uel certe cæratū ex cyprino: uel in no unguēto. Sumēda deinde ieiuno potui mulsā aqua: cū qua uel hyfopus cocta: uel contrita capparix radix sit. Datur etiā utiliter aut nitrū aut nasturciū album frictū: deinde contritū & cū melle mixtum simulq; coquat mel: galbanū resina terebinthina. & ubi coierūt ex his qd' fabæ magnitudinem habet quotidie sub lingua liquat. aut sulphuris ignē nō expti. P. X. & quadrās abortani. P. X. in uini cyatho terunt: idq; tepesactū sorbet. Est etiā nō uana opinio uulpiū iecur: ubi siccū & aridū factū est: cōrundi oportere: polentāq; ex eo potioni aspergi: uel eiusdē pulmonē quā recētissimū assum: sed sine ferro cōsum: edendū esse. Præter hæc forbitionibus & lenibus cibis utendū est. interdū uino tenui austero. nōnunq; uomitu. Profunt etiā quæcunq; urinā augēt: sed nihil magis q̄ ambulatio lenta pene usq; ad lassitudinē: frictio multa præcipue inferiori parti uel in sole uel ad ignē & p se ipsum & p alios usq; ad sudorē. In interiore uero fauciu pte interdū exulceratio esse consueuit. In hac pleriq; extrinsecus cataplasmatiscq; calidis fomētiscq; humidis utunt. Volunt etiā uaporē calidū ore recipi: p quæ molliores alii partes eas fieri dicunt. oportunioreq; uitio iam hærenti. Sed si bene sic uitari morbus potest: tuta illa præsidia. Si metus eius est: supuacua sunt. Vtiq; autē pficare fauces periculosum est. exulcerat enim. neq; utilia sunt: quæ urinæ mouēdæ sunt apta: quia possunt dum trāseūt ibi quoq; pituitā extenuare: quā suppressi melius est. Asclepiades multaq; re: q's ipsi quoq; securi fumus: auctor bonus: acetū ait quā acerrimū esse forbendū. Hoc. n. sine ulla noxa cōprimi ulcera. Sed id suppressere sanguinē potest: ulcera ipsa sanare nō potest. Melius huic rei licitū est. Quod idē quoq; æque pbat: uel porri: uel marrubii succus uel nuces græce cū trachanto cōtritæ & cū passo mixtæ: uel lini sēmen cōtritū & cū dulci uino mixtū. exercitatio quoq; ambulādi currēdiq; necessaria est. Frictio a pectore uehementi toti inferiori parti adhibēda. Cibi uero esse debent neq; nimii acres: neq; asperi. mel: lenticula: tragū: lac: prifana: pinguis caro: præcipueq; porri & qcquid cū hoc mixtū est. Potionis quā minimum esse conuenit. Aqua dari potest: uel pura uel in qua malū cydoneū: palmulæue decoctæ sunt. Gargarizatiōes quoq; lenes. sin hæc pagæ pficiunt: reprimentes utiles sunt. Hoc genus neq; acutū est & potest esse nō lōgum. curationē tamen maturā: ne uehementē & diu lædat: desiderat.

De tussi.

Vssis uero fere ppter fauciu exulcerationē molesta est. quæ multis modis cōtrahit. Itaq; illis restitutis ipsa finit. Solet tamē interdū per se quoq; male habere: & uix cum uetus facta est elidit. ac modo arida est: modo pituitā citat Oportet hyfopum altero quoq; die bibere. spiritu retento currere: sed minime in puluere. ac lectiōe uti uehementi. quæ primo ipedit a tussi post eā uincit tum ambulare. deinde per nōnus quoq; exerceri: & pectus diu perfricare. Post hæc quā pinguis sima ficus uncias tres supra prunas incoctas esse. Præter hæc si humida est: profunt frictiones ualidæ cum quibusdā calfaciētibus sic ut caput quoq; siccū uehementē perfricef. Itē cucurbitulæ pectori admotæ. sinapi ex parte exteriori faucibus impositū donec leuiter exulceret. potio ex menta nucibusq; græcis & amilo: primoq; assumptus panis aridus: deinde aliq; lenis. At si sicca tussis est: cū ea uehementissime urget: adiuuat uini austeri cyathus assumptus: dum ne amplius id interposito tēpore aliquo quam ter aut quater fiat. Itē laseris quam optimi paulum deuorare opus est: porri uel marrubii succum assumere: scyllam delingere acetum ex ea uel certe acre forbere: aut cum spica alii contriti duos uini cyathos. Vtilis etiā in omni tussi est peregrinatio: nauigatio longa: loca maritima: natationes. Cibus interdum mollis: ut malua ut urtica. interdū acer: ut lac cū allio coctū: forbitiones qbus laser sit adiectum: aut in quibus porrum incoctū tabuerit: ouum forbile: sulphure adiecto: potui primū aqua calida: deinde inuicē aliis diebus hæc aliis uinū. Magis terreri potest aliquis cum sanguinem expuit. Sed

id modo minus: modo plus periculi habet. Exit. n. modo ex gingiuis modo ex ore. & quidē ex hoc iter dum etiā copiose: sed sine tussi sine ulcere sine gīguay: ullo uitio: ita ut nihil excreet. Vēgē ut ex nari- bus: sic ex ore aliquāto prūpit. Atq; interdū sanguis pfluat: interdū simile aquæ quiddā in qua caro re- cens lota est. Nōnunq̄ autē his a summis faucibus ferē: modo exulcerata ea parte: modo nō exulcera- ta: sed aut ore uenæ alicuius ad aperto: aut turbeculis q̄buldā natis: ex his sanguine erumpente. Quod ubi icidit: neq; lædit potio aut cibus: neq; q̄c̄q̄ aut ex ulcere excreat. aliquādo gutture & arteriis exul- ceratis frequēs tussis sanguinē quoq; extundit. Interdū etiā fieri solet: ut aut ex pulmone. aut ex pecto- re aut ex latere aut ex iocinere ferat. Sæpe sāmīne q̄bus sanguis p mēstrua nō respōdet: hūc expuunt: auctoresq; medici fuerūt: uel ex ea parte aliq̄ sanguinē exire: uel rupta: uel ore alicuius uenæ patefacto. Primā diabrolin secundā rhēsinochasmū Tertiā manan gomosin appellāt. Vltima minime nocet p̄ma grauissimē. Ac sæpe qdē euenit: uti sanguinē pus sequat. iterdū aut q̄ sanguinē ipsū suppressit: satis ad ualitudinē pfuit. Sed si secuta ulcera sūt: si pus si tussis est: p ut sedes ipsa est: ita uaria & piculosa ge- nera morboꝝ sūt. Si uero sanguis tantū fluit: expeditius & remediū & finis est. Neq; ignorari oportet eis: q̄bus fluere sanguis solet. aut q̄bus spina dolet coxæue aut post cursum uehementē uel ambula- tionē: dum febris absit: nō esse inutile sanguinis mediocre pfluuiū. idq; p urinā redditū ipsam quoq; lassitudinē soluere. Ac ne in eo qdē terribile esse: q̄ ex superiore loco decidit. Si tamen in eius urina nihil nouabit. Neq; uomitū huius asserre periculū etiā cū repetit: si ante cōfirmare & implere corpus licuit. & ex toto nullū nocere: qui in corpore robusto neq; nimius est neq; tussim aut calorē mouet. Hæc perti- nēt ad uniuersū. Nūc ad ea loca quæ pposui ueniā. Si ex gingiuis exit: portulacā māducalse satis est. si ex ore: cōtinuissē eo merū uinū. si pagē id pficit: acetū. si inter hæc quoq; grauius erūpit: quia consu- mere hominē potest: cōmodissimū est: ipetū eius admota occipitio cucurbitula sic ut cutis quoq; inci- dat: auertere Si id mulieri cui mēstrua nō ferunt. euenit: eandē cucurbitulā incisis inguinibus eius ad- mouere. At si ex faucibus: interioribusue partibus pcessit: & metus maior est & cura maior adhibenda. sanguis mittēdus est: & si nihilominus ex ore pcessit: itaq; tertioq; & quotidie paulū aliqd. ptinus au- tem debet forbere uel acetū: uel etiā cū thure plātaginis aut porri succū. iponēdaq; extrinsecus supra id qd̄ dolet lana succida ex aceto est: & id spōgia subinde refrigerandū. Erasistratus hoc crura quoq; & femora brachiaq; pluribus locis deligabat: Id Asclepiades adeo non prodesse: ut etiā inimicū esset: pposuit. Sed id sæpe cōmode respōdere experimēta testant. Neq; tamē pluribus locis deligari necesse est. sed sat est infra inguina & sup talos summosq; humores: etiā brachia. Tum si febris urget: dāda est forbitio & potui aqua: in qua aliqd ex his quæ aluū astringūt: decoctum sit. at si abest febris: uel elota alica: uel panis ex aqua frigida & molle quoq; ouū dari potest potui: uel idē qd̄ supra scriptū est: uel ui- num dulce uel aqua frigida. sed sic bibēdū erit: ut sciamus huic morbo sitim pdesse. præter hæc neces- saria sunt quies: securitas silētiū. Caput huius quoq; cubātis sublime esse debet: recteq; tondef. Facies sæpe aqua frigida fouēda est. At inimica sunt uinū: balneū. uenus in cibo oleum: acria oīa. itē calida fo- menta. cōclauē calidam & inclusam. multa uestimēta corpori iniecta. etiā fricationes ubi bene etiam sanguis conqueuit. Tum uero icipiēdū est a brachiis cruribusq; a thorace abstinēdum. In hoc casu per hyemem locis maritimis: per æstatē mediterraneis opus est.

De stomachi morbis & curationibus.

Caput quintum.

Aucibus subest stomachus: in quo plura lōga uitia icidere cōsuerunt. Nam modo ingēs calor: modo inflatio hunc: modo inflamatio: modo exulceratio afficit. Interdū pituita. iterdū bilis ori- tur. frequētissimūq; est eius malum quo resoluūt: neq; ulla re magis aut afficit aut corpus affi- cit. Vt diuersa autē uitia eius sic etiā remedia sunt. Vbi exæstuat: aceto cū rosa extrinsecus subinde fouendus est. iponēdusq; puluis cū oleo & ea cataplasmata: quæ simul & reprimunt & molliunt. Potui: nisi qd̄ obstat: gelida aqua præstāda. Si inflatio est: psum admota cucurbitulæ: neq; icidere cutē neces- se est. pfunt sicca & calida fomēta: sed nō uehementissima. Interponēda abstinētia est. Vtilis in iei- uno potio est absinthii aut hysopi aut rutæ. Exercitatio primo lenis: deinde maior adhibēda est: maximeq; quæ superiores partes moueat. Quod genus in oībus stomachi uitiiis aptissimū est. Post exercitationem opus est unctioe frictioe: balneo quoq; nōnunq̄ sed rarius: iterdū alui ductiōe. Cibis deinde calidis neq; inflatibus. eodēq; modo calidis potioibus: primo aquæ: post: ubi refedit inflatio: uini austeri. Illud quoq; in oībus stomachi uitiiis præcipiendū est: ut quo modo se q̄sq; æger refecerit: eo ut sanus utat. Nā redit huic ibecillitas sua: nisi hisdē defendit bona ualitudo: q̄bus reddita est. At si inflamatio aliq̄ est: q̄ fere tumor & dolor sequit: prima sunt quies & abstinētia. lana sulphurata circumdata: in ieiuno absinthiū. Si ardor stomachi urget: aceto cū rosa subinde fouēdus est: deinde cibis quidē utendū est modicis: Imponēda uero extrinsecus quæ simul & reprimūt & molliūt. deinde his detractis utēdum calidis ex farina cataplasmatibus: quæ reliquas digerāt. Interdū aluū ducēda. Adhibēda exercitatio: & ci- bus plenior. At si exulceratio stomachum infestat eadē fere facienda sunt: quæ in faucibus exulceratis præcepta sunt. Exercitatio: frictio inferiorum partium adhibenda. Adhibendi lenes & glutinosi cibi: sed citra facietatem. Omnia acria atq; acida remouēda. Vino si febris non est: dulci: aut si id inflat: cer- te leni utendum: sed neq; præfrigidum: neq; nimis calidum. Si uero pituita stomachus impletur: neces- sarius modo in ieiunio: modo post cibū uomitus est. Vtilis exercitatio: gestatio: nauigatio: frictio. Nihil edendum: bibendumq; nisi calidum: uitatis tantum his: quæ pituitam cōtrahere cōsuerūt. Molestius

est: si stomachus bile uitiōsus est. Solēt autē hi qui sic tentant interpositis quibusdā diebus hanc: & qui dem quod pessimū est: atram mouere. His recte aluus ducit. potiones absinthio dant. necessaria gestatio nauigatio est: si fieri potest ex nausea uomitus: uitāda cruditas: sumēdi cibi faciles & stomacho nō alieni: uinū austerū. Vulgatissimū uero pessimūq; stomachi uitiū est resolutio: id est cū cibi nō tenax est: soletq; desinere ali corpus: ac si tabe cōsumi. Huic generi inutilissimū balneū est. Lectiones exercitatio neq; superioris partis necessaria. Itē unctiones frictionesq; his pfundi frigida atq; in eadē natate: canali bus eiuidē subiicere etiā stomachū ipsum: & magis etiā a scapulis id quod cōtra stomachū est. Cōsistere in frigidis: mediū capitisq; fontibus quales cutiliāq; sumbruinarūq; sunt: salutare est. Cibi quoq; assu- mēdi sunt frigidi: qui potius difficulter coquunt. quā facile uitiānt. Ergo pleriq; qui nihil aliud cōco- quere possunt: bubulā coquunt. Ex quo colligi potest: neq; auem neq; uenationē: neq; piscem dari de bere: nisi generis durioris. Potui quidē aptissimū est uinū frigidū uel certe bene calidū meracū: potissi- mum rheticū uel allobrogicū: aliud uē: quod & austere & resina conditū est. si id nō est: quā asperrimum maximeq; signinū. Si cibus nō continet: danda aqua & eliciendus plenior uomitus est: iterūq; dandus cibus: & tum admouendā duobus intra stomachū digitis cucurbitulā: ibiq; duabus aut tribus horis cōtinēdā sunt. Si simul & uomitus & dolor est: imponēda supua stomachū est lana fucida: uel spongia ex aceto: uel cathaplasma quod refrigeret. Perfricanda uero nōdiu sed uehemēter brachia & crura: & ca- lefaciēda. Si plus doloris est: infra præcordia quattuor digitis cucurbitula utendū est: protinus dādus pa- nis ex pulca frigida. Si nō cōtinuit: post uomitū lene aliqd ex his: quæ nō aliena stomacho sint. Si ne id quidē tenuit: singuli cyathi uini singulis interpositis horis donec stomachus cōsistat. Valēs etiā medi- camentū est radiculæ succus ualētius acidi punici mali cōpari modo succi: qui ex dulci punico malo est: adiecto etiā intubi succo & mēta: sed huius minima parte. quibus tantundē quantū in his oibus est aquæ frigidæ quā optime misceat. Id enim plus quā uinū ad cōprimēdum stomachū potest. suppressi- dus autē uomitus est: qui per se uenit sic si nausea est. Sed si coacuit intus cibus aut cōputruit: quorum utrūlibet ructus ostēdit: eiiciēdus est: protinusq; cibus assumptis his dē: quos proxime posui: stomachus restitūendus. Vbi sublatas est præsens metus: ad ea redeundū est: quæ supra præcepta sunt.

De laterum doloribus.

Caput sextum.

Tomachus lateribus cigit: atq; i his quoq; uehemētes dolores eē cōsuerūt. & initiū uel ex fri-
 s gore uel ex ictu uel ex nimio cursu uel ex morbo ē. Sed iterdū ne malū inera dolorē ē. isq; mō-
 tarde: mō celeriter soluit. iterdū ad pntiē quoq; pcedit. oritq; acutus morbus: q pleureticus
 a græcis noīat. Huic dolori lateris febris & tussis accedit. & p hāc excreat: si tollerabilis morbus ē: pī-
 tuita si grauis sanguis. Interdū etiā sicca tussis est: quæ nihil emolliat. Idq; primo uitio grauius: secundo
 tolerabilius est. Remediū uero est magni & recētis doloris sanguis missus. At siue leuior: siue uetustior
 casus est: uel supuacuū: uel serū id auxiliū est. cōfugiendūq; ad cucurbitulas est: ante summa cute inci-
 fa. Recte etiā sinapī ex aceto sup pectus iponit: donec ulcera pustulasq; excitet: & tum medicamentum:
 quod humorē illuc citet. Præter hæc circundare primū oportet latus absolanæ sulphuratæ. deinde cuna
 paulū inflāmatio se remisit: stecis & calidis fomētis uti. Ab his trāsitus ad malagmata est. Si uetustior
 dolor remanet: nouissime resina iposita discutit. Vtendū cibus: potionibusq; calidis. uitandū frigus. In
 ter hæc tamē nō alienū & extremas partes oleo & sulphure pficare. Si leuata tussis est: leni lectiōe uti.
 itaq; & acres cibos & uinū meracius assumere. Quæ a medicis præcipiunt: ut tamē sine his rusticos ro-
 stros epota ex aqua herba trixaquo satis adiuuet. Hæc in omni lateris dolore cōia sunt. plus negociū
 est. si acutus quoq; morbus is factus est. In hoc præter ea quæ supra posita sunt: hæc aduertēda sunt.
 ut cibus sit quā maxime tenuis & lenis: præcipueq; sorbitio: eaq; ex pitana potissimum. aut ius in quo
 porrus cū pullo gallinaceo coctus sit. Idq; nō nisi tertio quoq; die det: si tamē p uires licebit potio ue-
 ro aqua mulsa: in qua hysopum aut ruta decocta sit. Quæ quibus tēporibus dāda sint: ex rōne uel adia-
 ctæ uel leuata febris apparebit: sic: ut in remissione quā maxima dent: cū eo tamē: ut sciamus nō esse
 eius generis tussis aridas fauces cōmittēdas: Sæpe. n. ubi nihil est quod excreat: cōtinuat & strāgulat. Ob
 quā causam dixi etiā peius id genus esse tussis: quod nihil: quā quod pituitā moueret. Sed hic uinū sorbere
 ut supra præcepimus: morbus ipse nō patit. iuicē eius cremor pitanae sumēdus est. Vt his autē in ipso
 morbi feruore sustinēdus aeger est: ut sic ubi paulū is se remisit: alimēta pleniora & uini quoq; aliqd
 dari potest. dum nihil det: quod aut refrigeret corpus: aut fauces asperet. Si in refectione quoq; manserit
 tussis itermittere oportebit uno die: posteroq; cū cibo uini paulo plus assumere. Atq; incipiēte quoq;
 tussis: tū nō erit alienū: ut supra quoq; positū est: uini cyathos sorbere. Sed i hoc genere ualitudinis dul-
 ce uel certe lene cōmodius est. Si malū iueterauit: athletico uictu corpus firmandum est.

De uiscerū morbis & pmo de pulmone: deinde de iocinerē: tū de liene: postremū de renibus. Caput. vii.

Cōpagine uero corporis ad uiscera trāsēndū est. & in primis ad pulmonē ueniendū. ex quo
 a uehemens & acutus morbus orit: quē peripneumaticon græci uocant. Eius hæc conditio est
 Pulmo rotus afficit. Hūc casum eius subsequit tussis: bile uel pus trahēs præcordioz: totiusq;
 pectoris grauitas: spiritus difficultas: magnæ febris: cōtinua uigilia: cibi fastidiū: tabes. Id genus morbi
 plus periculū quam doloris habet. Oportet si satis ualidæ uires sunt: sanguinem mittere: si minores: cu-
 curbitulas sine ferro præcordiis admouere. Tum si satis ualet: gestādo agrū digerere: si parū: intra do-
 mum tamē dimouere. Potionē autē hysopi dare: cū ficus arida sit incocta: aut aquam mulsam: in qua

uel hyfopum uel ruta decocta fit. Frictione uti diutissime in fcapulis: proxime ab his in brachijs & pedibus & cruribus: leuiter cōtra pulmonē. idq; bis quotidie facere. quod ad cibū uero ptinet: huic nec falsis opus est: neq; acribus: neq; amaris: neq; aluū astringētibus: sed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda est sorbitio ptisanæ uel alicæ uel orize: cū qua recēs adeps cocta fit. Cū hac sorbibile ouum: nuclei pinci ex melle. panis uel elota alica ex aqua mulsa. potui deinde nō solū pura aqua: sed etiā mulsa egelida aut si æstas est: etiā frigida: nisi quid obstat. Hæc autē altero quoq; die increfcēte morbo dare satis est. Vbi incremēto cōstitit quantū res patit̄ ab omnibus abstinendū est: præter quam aqua egelida. Si uires defunt: adiuuādæ sunt aqua mulsa. profuntq; aduersus dolores imposta calida fomenta: uel ea quæ simul & reprimūt & emolliunt. Prodest impositus super pectus sal bene cōtritū cū cærato mixtus quia leuiter cutē erodit: eoq; impetū materiæ: quo pulmo uexatur: euocat. Vtile etiā aliquod malagma est ex his quæ materiā trahunt. Neq; alienū est dum premit morbus clausis fenestris ægrū continere. Vbi paulū leuatus est: ter aut quater die fenestris aliquāto apertis paruū aerem recipere. Deinde in refectiōe pluribus diebus a uino abstinere: gestatione: frictione uti. sorbitionibus: & prioribus cibis adicere ex oleribus porrum ex carne unguilas & summa trunculogæ atq; pisciculos sic ut diu nihil molle & lene sumatur.

De iocineris morbo & curatione.

Caput octauum.

Lterius quoq; uisceris morbo id est iocineris æque modo lōgus modo acutus esse consuevit. hepaticū græci uocant. Dextra parte sub præcordiis uehēmēs dolor est. idēq; ad latūs dextrū & ad iugulū humerūq; partis eiusdē puenit. nonnunq; manus quoq; dextra torquef. horror calidus est. Vbi male est: bilis euomit: interdum singultus prope strāgulat. Et hæc quidem acuti morbi sunt: lōgioris uero ubi suppuratio in iocinere est: dolorq; modo finitur: modo intendit: dextra parte præcordia dura sunt & tument: post cibū maior difficultas est. accedit maxillæ quædā resolutio. ubi inueterauit malū: uenter & crura pedesq; intumescunt: pectus atq; humeri: circaq; iugulū utrunq; extenuat. Initio sanguinē mittere optimū est. tum uenter soluēdus est si nō potest aliter per nigrum uerum imponēda extrinsecus cataplasmata: primū quæ reprimant: deinde calida quæ deducant. quibus recte iris uel absinthiū adiuicitur. post hæc malagma. Dandæ uero sorbitiones sunt: omnesq; cibi & calidi & qui nō multū alant: & fere qui pulmonis quoq; dolori cōueniūt: præterq; eos qui urinā mouēt: potiōesq; ad id efficaces. Vtilia in hoc morbo sunt thimum: satireia: hyfopum: nepeta: amilū: sisamū: lauri baccæ: pini flos: herba sanguinalis: menta: ex malo cotoneo mediū: columbæ iecur recens & crudum. Ex quibus quædā per se esse: quædā adicere uel sorbitioni uel potioni licet: sic tamen ut parca assumant. Neq; alienū est absinthiū cōtritū ex melle & pipere eiusq; catapotiū quotidie deuorare. abstinendū utiq; est ab omnibus frigidis: neq; enim res ulla magis iecur lædit. Frictionibus utendū in extremis partibus. uitandus omnis labor: omnis uehēmētior motus: ne spiritus quidē diutius cōtinēdus est: Ira trepidatio pondus iustus cursus inimica sunt. Perfusio corporis multa prodest ex aqua: si hyems est: calida si æstas tepida. Itē liberalis unctio: & in balneo sudor. Si uero iocur uomica laborat: eadē faciēda sunt: quæ in cæteris interioribus suppurationibus. Quidā etiam contra id scalpello aperiunt: ipsam uomicam adurunt.

De lienis morbo & curatione.

Caput nonum.

Lienis ubi affectus est: intumescit: simulq; cum eo pars sinistra: eaq; dura est: & præmēti renit: uenter intētus est. aliquis etiā cruribus tumor est. Ulcera aut omnino nō sanescunt: aut certe cicatricē uix recipiūt. In intēta ambulatione cursuq; dolor & quædā difficultas est. Hoc uitium quies auget. Itaq; exercitatione & labore opus est: habita tamen ratione: ne febre mixta si nimīū pcesserit: excites. Vnctiōes frictiōesq; & sudores necessarii sunt. Dulcia omnia inimica sunt. Item lac & caseus. Acida autē maxime cōueniunt. Ergo acetum acre per se sorbere: & magis etiā qd̄ scylla cōditū est: expedit. Edēda sunt salsamenta: uel oleæ ex muria dura tinctæ in aceto lactucae. intubiq; & betæ ex eodē. ex sinapī asparagus: armoracia: pastinaca: unguilæ: rostra: aues macræ: eiusdem generis uenatio. Potui uero ieiuno dari debet absinthiū incoctū. at post cibū aqua a ferrario fabro: in qua candens ferrū subinde tinctū sit. Hæc. n. uel præcipue lienē coarctet. qd̄ animaduersum est in his aialibus: quæ apud hos fabros educata exiguos lienes habēt potest etiā dari uinū tenue austerū: omniaq; in cibis & potionibus: quæ urinæ mouēda sunt: præcipueq; ad id ualet uel trifolii semen uel cuminū uel apiū: uel serpillum: uel citifus: uel portulaca: uel nepeta: uel thimū: uel hyfopum: uel satireia. Hæc enim inde cōmodissime uident̄ humorē deducere. Lienis quoq; bubulus utiliter esui datur: præcipueq; crura & nasturciū lienē extenuant. Imponēda quoq; extrinsecus sunt quæ leuent. Fit ex unguento & palmulis qd̄ myrabolanon græci uocant. Fit ex lini & nasturcii semine quo uinū & oleū adiuicitur. Fit ex cressido uiride & arida sicu. Fit ex sinapī cui seui hirquini a renibus q̄rta pars ponderis adiuicit: teriturq; in sale & protinus imponit: Multisq; modis huic rei capparum aptum est. Nā & ipsum cū cibo assumere: & muriā eius cū aceto sorbere cōmodū est. Quin etiā extrinsecus radicē cōtritā: uel corticē eius cū surfuribus aut ipsū capparū cū melle cōtritū imponere expedit. Malagmata quoq; huic rei aptant̄.

De renū morbis & curatiōibus.

Caput. x.

Trenes ubi affecti sūt: diu male habēt. Peius ē si frequēs biliosus uomitus accedit. Oportet cōgescere: cubare molliter: soluef aluū. si aliter nō respōdet ēt ducef: saepe desiderē i aq̄ calida: neq; cibū neq; potiōne frigidā assumef: abstinef ab oibus falsis acribus acidis pomis: bibe f liberaliter: adicere

modo cibo modo potioni pipet, porrum, ferulam: albu papauer. Quæ maxime inde urinâ mouere cõ fuerunt. Auxilio quoq; his exulceratis sunt: si adhuc ulcera purgâda sunt: cucumeris femina detractis corticibus sexaginta: nuclei ex pinu siluestri duodecim: aneli quod tribus digitis sumi possit: croci paulum: cõtrita & in duas multi potiones diuisa. Si uero dolor tantû leuâdus est: eiusdẽ cucumeris femina triginta: idem nuclei uiginti: nucẽs græce quinque: croci paululû: cõtrita & cum lacte potui data. At si per quoq; recte quædã malagmata iniiciunt: maximeq; ea quæ humori extrahendo sunt.

De intestinoꝝ morbis & primo de cholera. Caput. xi.

a Visceribus ad intestina ueniendû est: quæ sunt & acutis & lōgis morbis obnoxia. Primo æque faciendã mentio est cholere: quia cõmune id stomachi atq; intestinoꝝ uitium uideri potest. Nam simul & deiectio & uomitus est: præterq; hæc inflatio est: antelstina torquent: bilis supra ifracq; erumpit: primû aquæ similis: deinde ut in ea recens caro lota esse uideat: interdû alba: nonnunq; nigra uel uaria. Ergo eo nomine morbi hunc cholera græci nominarunt. præter ea uero quæ supra cõpræhensa sunt: sæpe etiam crura manusq; cõtrahunt: urget sitis: anima deficit. quibus concurrentibus nõ mirum est: si subito quis moritur. Neq; tamen ulli morbo minori momẽto succurritur. Protinus ergo ubi ista coeperunt aquæ tepidæ quâ plurimû bibere oportet & uomere. Vix unq; sine uomitu sequitur. sed etiã si nõ incidit: miscuisse tamen nouã materiã corruptæ prodest: parsq; sanitatis est uomitû esse suppressum. si id incidit: protinus ab omni potione abstinendû est. Si uero tormina sunt: oportet frigidis & humidis fomentis stomachû fouere uel si uenter dolet hisdẽ egelidis: sic ut uenter ipse mediocriter calèribus iuuetur. Quod si uehemẽter & uomitus & deiectio & sitis uexant & adhuc subcruda sunt quæ uomunt: nondum uino maturû tempus est. Aqua: neq; ea ipsa frigida: sed potius egelida danda est. admouendumq; naribus est puleium ex aceto. uel polèta uino asperla: uel menta secundum naturã est. At cum discussa cruditas est: tum magis uerendû est: ne anima deficiat. Ergo tum cõfugiendum est ad uinû. Id esse oportet tenue: odoratum. cum aqua frigida mixtû: uel polèta adiecta: uel mel quoq; assumere expedit: quotiensq; aliquid aut stomachus aut uenter effudit: totiens per hæc uires restituere. Erasistratus primo tribus uini guttis aut quinis aspergendã potione esse dixit: deinde paulatim merum adiciendû. Is si & ab initio uinû dedit & metum cruditatis secutus est: nõ sine causa fecit. Si uehemẽtem infirmitatẽ adiuuari possẽ tribus guttis putauit: errauit. At si inanis est homo: & crura eius cõtrahuntur: interponendã potio absinthii est. Si extremæ partes corporis frigent: ungedæ sunt calido oleo: cui cæræ paulum sit adiectû calidissq; fomētis nutriendæ. Si ne sub his quidẽ quies facta est: extrinsecus contra uentriculû ipsum cucurbitula admouenda est: aut sinapi super imponendû. Vbi is cõstitit: dormire oportet. postero die utiq; a potione abstinere. die tertio in balneû ire. paulatim se cibo reficere: somno: quisquis facile acquiescit. Itemq; lassitudine & frigore. Si post suppressã cholera febricula manet: aluum duci necessarium est. tum cibus uinoq; utendû est. sed hic quidẽ morbus & acutus est & inter intestina stomachûq; uersatur: sic ut cuius potissimû partis sit: nõ facile dici possit.

De Cœliaco uentriculû morbo. Caput. xii.

i Nipius uero uentriculû porta cõsistit is qui & lōgis esse cõsueuit: cœliacus a græcis nominat. Sub hoc ueter indurefcit: dolorq; eius est. Aluus nihil reddit: ac ne spiritû quidẽ trãsmittit. Extremæ partes frigescunt. Difficiliter spiritus redditur. Commodissimû est inter initia calida cataplasmata toto uentri imponere: ut dolorẽ leniant. post cibû uomere: atq; ita uentrẽ exinanire. Proximis deinde diebus cucurbitulas sine ferro uentri & coxis admouere. Ventrẽ ipsum liquare dato lacte & uino falso frigido. Si tempus anni patitur: etiã uiridibus ficis: sic tamẽ ne quis aut cibus aut humor uniuersus detur: sed paulatim. Ergo per interualla tẽporis sat est cyathos binos ternosue sumere & cibum pro portione huius: cõmodeq; facit cyathos lactis. cyathus aquæ mixtus & sic datus. Cibiq; inflates & acres utiliores sunt: adeo ut lacti quoq; recte cõtritum allium adiciat. procedẽte uero tempore opus est gestari: maximeq; nauigare: pericari ter aut quater die: sic ut nitrû oleo misceatur: perfundi aqua calida post cibû. deinde sinapi iponere per oia mēbra excepto capite: donec arrodatur & rubeat: maximeq; si corpus durum & uirile est. paulatim deinde faciendus est trãsitus ad ea quæ uentrẽ cõprimunt. Assã caro danda: ualens & quæ nõ facile corrumpatur. potui uero pluuiialis aqua decocta: sed quæ per binos ternosue cyathos bibat. Si uetus uitium est: oportet laser quã optimû ad piperis magnitudinẽ deuorare. altero quoq; die uinû uel aquam bibere: interdum iterposito cibo singulos uini cyathos forbere: ex inferiori par infundere pluuialem egelidam aquam maximeq; si dolor in imis partibus remanet.

De tenuioris intestini morbo. Caput. xiii.

i Nter ipsa uero intestina cõsistunt duo morbi: quoꝝ alter in tenuiore: alter in pleniore est. Prior acutus est. Insequens esse lōgis potest. Diocles carystius tenuioris intestini morbû chordapson plenioris ileon nominauit. A plerisq; uideo nunc illû priorẽ ileon; hui. chordion nominari. Sed prior modo supra umbilicum modo sub umbilico dolore mouet. Fit ex alterutro loco inflammatio: nec aluus nec spiritus infra trãsmittitur. si superior pars affecta est: cibus. si inferior sterces per os redditur. si utrunlibet uetus est: adiicitur periculo uomitus biliosus mali odoris aut uarius aut niger. Remedium est sanguinem mittere: uel cucurbitulas pluribus locis admouere: nõ ubiq; cute incisa. Id enim duobus aut tribus locis satis est: Ex cæteris spiritum euocare abunde est. Tum animaduertere oportet: quo loco malum sit. Solet enim contra id tumere. Et si supra umbilicum est: alui ductio utilis

nō est. Si infra est: aluū ducere ut Erasistrato placuit: optimū est. & sæpe: id auxilii satis est. Ducitur autē percolato ptisanæ cremore cū oleo & melle: sic ut præter ea nihil adiciat. Si nihil tumet duas manus iponere oportet supra sūmum uentrē: paulatimq; deducere. Inuenietur enī mali locus: qui necesse est: renitatur: & ex eodē deliberari poterit ducēda nec ne aluus sit. Illa cōia sunt: calida cataplasmata admo uere: eaq; imponere a māmīs usq; ad inguina & spinam: ac sæpe mutare: brachia cruraq; perfricare: de mittere totū hominē in calido oleo. Si dolor nō quiescit: etiā in aluū ex parte inferiore tres aut quat tuor cyathos calidi olei dare. Vbi per hæc cōsecuti sumus: iā ex inferiore parte spiritus transmittatur: offerre potui mulsū tepidū nō multū. Nā ante magna cura uitandū est. ne quid bibat. Si id cōmo de cessit: adiciere sorbitionē. Vbi dolor & febricula quierūt: tū demū uti cibo pleniore: sed neq; inflan te: neq; duro. neq; ualido: ne itestina adhuc imbecilla lædātur. potui uero nihil præter quā purā aquā. nā siue quid uinolētū siue acidū ē: id huic morbo alienū est. Ac postea quoq; uitare oportet balneū: ambulationē: gestationē: ceterosq; corporis motus. Nā facile id malū redire cōsueuit: & siue cum fri gus subit: siue aliqua iactatio: nisi bene iā confirmatis intestinis reuertitur.

De morbo intestini plenioris. Caput. xiiii.

Sautē morbus: qui intestino plenior est: in ea maxie parte est: quā certā esse pposui. Vehemēs inflatio: uehementes dolores dextra magis parte: intestini quod uerti uidet prope spiritū eli dit. In plerisq; post frigora cruditatesq; oritur: deinde quiescit & per ætatē sæpe repetet sic cru ciat: ut uitæ spacio nihil demat. Vbi is dolor coepit: admouere sicca & calida fomēta oportet: sed prio lenta: deinde ualidiora: simulq; frictiones: ad extremas partes id est crura brachiaq; materiā reuocare. Si discussum nō est: qua dolet cucurbitulas sine ferro desigere. Est etiā medicamētū eius rei causa com paratū: quod colicon nominatur. Id se repperisse Cassius gloriabatur. Magis prodest potui datum. sed ipositū quoq; extrinsecus digerēdo spiritū dolorem leuat. Nisi finito uero tormēto: recte neq; cibus neq; potio assumitur. Quo uictū sit utēdum qui hoc genere tētantur: iā mihi dictū est. Cōfectio medi camēti: qd' colicon nominatur: ex his cōstat. Costi: anesi: castorei singulorū. P. XIII. petroselini. P. dena riorū. III. piperis longi & rotundi singulorū. P. XII: papaueris lacrimæ: iunci rotūdi. myrræ: nardi singu larū. P. VI. Quæ melle excipiuntur. id autē & deuari pōt & ex aqua calida sumi.

De torminibus id est dyfenteria. Caput. xv.

Roxima his inter intestinorū mala: tormina esse cōsueuerūt dyfenterion græce uocatur. intus p itestina exulcerantur. Ex his cruor manat. Isq; mō cū stercore aliquo semper liquido: modo cū quibusdā quasi mucosis excernitur. interdū simul quædā carnosā descendunt: Frequens dei ciedi cupiditas: dolorq; in ano est. Cū eodem dolore exiguum aliquid emittitur. Atq; eo quoq; tormē tum intenditur. Idq; post tempus aliquod leuatur. exiguaq; requies est somnus interpellatur: febricu la oritur. longorūq; tēpore id malū cum inueterauerit: aut tollit hominē: aut etiam: si finitur. excruciat. Oportet in primis conquiescere. Si quidem omnis agitatio exulcerat: deinde ieiunium sorbere uini cy athū: cui contrita radix quinquefolii sit adiecta: iponere cataplasmata super uentrem: quæ reprimūt. quod in superioribus uentris morbis nō expedit. quotiensq; desidit: subluere aqua calida: in qua deco ctæ uerbena sint: portulacam uel coctam uel ex dura muria edisse. cibos potionesq; eas: quæ astrigūt aluum. Si uetustior morbus est: ex inferioribus partibus tepidum infundere uel ptisanæ cremorem: uel lac: uel adipem liquatam: uel medullam ceruinam: uel oleum: uel cum rosa butirum: uel cum ea dem album crudum ex ouis: uel aquam: in qua lini semen decoctum sit: uel si somnus non accedit: uel tellos cum aqua: in qua rosæ floris folia cocta sint. Leuant enim dolorem hæc & mitiora ulcera effici unt: maximeq; utilia sunt: si cibi quoq; secutum fastidium est. Themison muria dura quam asperrima sic utendū memorie pdidit. Cibi uero esse debent qui leniter uentrem desstringant & ea quæ urinā mo uent. Si ea consecuta sunt in aliam partem humorē auertendo profunt. si non sunt consecuta: noxā au gent. Itaq; nisi in quibus prompte id facere cōsuerunt: non sunt adhibenda. Potui si febricula est: aqua pura calida uel ea: quæ ipsa quoq; astringat. dari debet: si nō est: uinum lene austerum. Si pluribus die bus nihil remedia alia iuuerunt: uetusq; iam uitium est: aquæ bene frigidæ potio assūpta ulcera astrin git: & initium secundæ ualitudinis facit. Sed ubi uenter suppressus est: protinus ad calidam potionem reuertendum est. Solet autem interdum etiam putris sanies: pessimiq; odoris descendere: solet purus sanguis profluere. si superius uitium est: aluus aqua mulla duci debet: tū deinde eadem infundi: quæ supra comprehensa sunt. Valensq; est etiam aduersus ulcera intestinorum minii gleba cum salis hemi na contrita. Si minus: mixta his aqua in aluū datur. Ac si sanguis profluit: cibi potionesq; esse debent: quæ astringant.

De leuitate intestinorum. Caput. xvi.

X torminibus interdum intestinorū leuitas oritur: quæ continere nihil possunt: & quicquid e assumptum est: imperfectū protinus reddunt. Id interdum ægros trahit: interdum præcipitat. In hoc utiq; adhibere oportet comprimentia: quo facilius tenendi aliquid intestinis uis sit. Er go & super pectus ponetur sinapi: exulcerataq; cute: malagma: quod humorem euocet & ex uerbis decoctis aq; desidat: & cibos potioesq; assumat: quæ aluū astringunt & frigidis utetur pfulsiōibus. Opor tet tamen prospicere: ne simul his omnibus admotis uitium contrarium per imodicas inflationes ori atur. Paulatim ergo firmari intestina debebunt aliquibus quotidie adiectis. Et cum in omni fluore uentris: tum in hoc præcipue necessariū est: nō quotiens libet desiderare: sed quotiens necesse est: ut hæc

ipsa mora in cōsuetudinē ferendi oneris intestina deducat. Alterum quoq; quod æque ad omnes similes affectus pertinet: in hoc maxie seruadum est: ut cum pleraq; utilia insuauia sint: qualis est plantago & rubi & quicquid mali corio mixtū est: ea potissimum in his dentur quæ maxie æger uolet. Deinde si omnia ista fastidiet: excitadā tibi cupiditatē interponatur aliquid minus utile: sed magis gratū. Exercitationes: frictiones huic quoq; morbo necessariæ sunt: & cū his iolagnis: balneū: uomitus ut Hippocrati uisum est etiā albo ueratro: si cætera parū proficient euocatus.

De lūbricis aluū occupantibus. Caput. xvii.

Onnunq; autē lūbrici quoq; occupant aluū: hiq; modo ex inferioribus partibus: modo foediore ore redduntur. Atq; interdū latos eos: qui peiores sunt: interdū teretes uidemus. si lati sūt: aqua potui dari debet: in qua lupinū aut cortex mori decoctus sit: aut cui adiectū sit cōtritū uel hyfopum uel piperis acetabulū scamoneæ paulū. Vel etiam pridie cum multū alium ediderit: uomat. Posteroq; die mali punici tenues radicales colligat quātū manu cōprehenderit: easq; contulas in aquæ tribus sextariis decoquat: donec tertia pars supersit. Huc adiciat nitri paulū & ieiunus bibat. In terpositis deinde tribus horis duas potiones sumat aut aquæ uel muriaē duræ sic adiectæ. tum de fidat subiecta calida aqua in pelue. si uero teretes sunt: qui pueros maxie exercēt: & eadē dari possūt & quædam leuiora: ut contritum semē urticae: aut brassicæ: aut cumini cum aqua: uel mēta: uel absinthium decoctū: uel hyfopum ex aqua mulsā uel nasturtii semen cū aceto cōtritū. Edisse etiā & lupinū & alium prodest: uel maluæ oleum subter dedisse.

De tenefoo intestinorū morbo. Caput. xviii.

St autē aliud leuius oibus proximis: de quibus supradictū est: quod tenesmon græci uocant. id neq; acutis neq; longis morbis annumerari debet: cū & facile tollatur: neq; unq; per se iugulet. in hoc æque atq; in torminibus frequēs desidendi cupiditas est: æque dolor ubi aliquid excernitur. descēdunt aut pituitæ muccisq; similia interdū etiā leniter subcruenta. sed his interponuntur nōnūquā ex cibo quoq; recte coacta. desiderare oportet in aqua calida: sapiulq; ipsum manu nutrire. cui plura medicamēta idonea sunt: butyrum cū rosa. agacia ex aceto liquata. emplastrum id: quod tetrapharmacō græci uocant: rosa liquatū: ueneta: ueneta lana circumdatū & ita appositum. eadēq; ex inferiore parte indita: quæ torminū auxilia sunt: eadem uerbena decoctæ: ut inferiores partes foueātur: alternis uero diebus aqua: alternis leue & austerū uinū bibendum est. Potio esse debet egelida & frigida. prior rō uictus talis qualē in tormina supra præcepimus.

De uentris fluxu & curatione. Caput. xix.

Euior etiā dum recēs detectio est: ubi & liquida aluus & sapius quā ex cōsuetudie fertur. atq; interdum tolerabilis dolor est: interdū grauissimus. idq; peius est. sed uno die fluere aluum læpe pro ualitudine est: atq; etiā pluribus: dum febris ablit: & intra septimū diē id congescat. purgatur enī corpus: & qd' intus læsurū erat: utiliter effunditur. uerū spatium periculosum est. interdum enim tormina ac febriculas excitat: uiresq; cōsumit. primo die quiescere satis est: neq; ipetum uentris prohibere. si per se desit: balneo uti: paulū cibi capere si māsit: abstinere nō solū a cibo: sed etiā a portione. Postero die si nihilominus liquida aluus est: æque cōquiescere: paulum alstringentis cibi sumere: tertio die in balneū ire: uehemēter oia præter uentrem perficere: ad ignē lūbos scapulaq; admouere. cibus uti: sed uentrē contrahētibus: uino nō multū meraco. Si postero quoq; die fluat: plus edisse: sed uomere etiā ex toto: donec cōquiescat. Cōtra sitim: fame: uomitu uti. Vix enī fieri potest ut post hāc aīa ductionē aluus nō cōtrahatur. Alia uia est ubi uellis supprimere. Cænare: deinde uomere: postero die in lecto cōquiescere. uespere ungi sed leniter. deinde panis circa selibrā ex uino amineo mero sumere. tum assum aliquid: maxieq; auem: & postea uinū idem bibere aqua pluuiali mixtū: idq; usq; quintū diem facere: iterumq; uomere. Frigidā autem assidue portionē esse debere contra priores auctores. Alectepiadas affirmauit & quidem q̄ frigidissimā. Ego experimentis quæ in se credere debere existimo calida potius an frigida utatur. Interdum aut euenit: ut id pluribus diebus neglectū curari difficilius possit. a uomitu oportet incipere: deinde postero die uespere: tepido loco ungi. cibum modicum assumere: uinum meracum quā asperrimū: impositam super uentrem habere cū cærato ruram. In hoc aut affectu corporis neq; ambulatione: neq; frictione opus est. uehiculo sedisse uel magis etiā equo pdest. Neq; enī ulla res magis intelina cōfirmat. Si uero etiā medicamētis utēdū est: aptissimū est id quod ex pomis fit. Vindemiæ tēpore in grāde uas conicienda sunt pira atq; mala siluestria. si ea non sunt: pira tarētina uiridia: uel signina mala scandiana uel amerina: myrapia: hisq; adicienda sūt cotonea: & cum ipsis corticibus suis punica: sorba: & quibus magis utimur etiam torminalia: sic ut hæc tertia ollæ pte teneant. tū deinde ea multo iplenda est: coquendūq; id donec oia quæ indita sunt: liquata in unitatē quādā coeant. Id gustui nō insuauē est & quādocūq; opus est assūptū leuiter sine ulla stomachi noxa uentrē tenet. duo aut tria cochlearia uno die sumptis iatis est. Alterū ualentius genus myrti baccas legere: ex his uinū exprimere: id decoquere ut decima ps remaneat: eiusq; cyathū sorbere. tertiū qd' quādoq; fieri potest: maiū punicū excuare: exēptisq; oibus feminibus: mēbranas quæ inter ea fuerunt iterū cōticere tū ifudere cruda oua tudiculaq; miscere deui malū ipsum super prunā iponere. quod dum humor itus est nō adurif. Vbi siccū esse cōepit: remouere oportet: extractūq; cochleari quod itus est: edisse. Aliquibus adiectis maius momentū habet. Itaq; etiā in piperatū cōiicitur: misceturq; cū sale &

pipere. ē quid ex his edendū. ē pulticula etiā: cū qua paulū ex fauo uetere coctū sit: & léticula cū malo corio cocta: rubiq; cacumia i aqua decocta & ex oleo atq; aceto assumpta: efficacia sunt. atq; ea aqua: i qua uel palmulae: uel malū cotoneū: uel arida sorba. uel rubi de cocti sunt potata. Quod genus signifi co quotiēs potionē dandā ē dīco: quā astrigat. Tritici quoq; hemina i uino amineo aultero decoq- tur: idque triticū ieiuno ac sitiēti dat. superq; id: uinū id lorbet. qđ iure ualētissimis medicamētis anu- merari pōt. atq; etiā potui dat uinū signinū: uel resinatū austerū: uel quodlibet austerū. Contūditq; cū corticibus seminibusq; suis punicū malū: uinoq; tali misceat. idq; uel merū sorbet aliquis uel bibit mixtū. sed medicamētis uti nisi i uehemētibus malis superuacū est.

De uulua morbo & curationibus.

Caput uigesimalum.

e X uulua quoq; foeminis uehemēs malū nascit; pximeque ab stomacho uel afficit hęc uel cor- pus afficit. Interdū etiā sic exanimat: ut tāquā comitali morbo p̄sternat. Distat tamē hic casus: eo qđ neq; oculi uertunt: nec spuma p̄fluūt: nec nerui distēdunt. sopor tātū ē. idq; qbusdā foeminis crebro reuertēs p̄petuū ē: Vbi icidit: si satis uiriū ē: sanguis missus adiuuat. Si parū ē: cucurbitula tamē desigēda sunt in iquinibus. Si diutius aut iacet aut aliogn iacere cōsueuit: admouere oportet naribus extrictū ex lucerna linamētū: uel aliud ex his quā foedioris ēē odoris rettuli: qđ mulierē excitet. Idēq; aquā frigidā p̄fusio efficit. adiuuatque ruta cōtrita cū melle: uel ex cyprino cæratū: uel qđlibet cali- dū & humidū cataplasma naturalibus pubetenu ipositū. Inter hęc etiā perfricare coxas & poplites oportet. Deide ubi ad se redit circūcidēdū uinū ē i rotū ānū: etiā si casus idē nō reuertit. Frictiōe quo- tidie utendū totius quidē corporis: p̄cipue uero uētris & poplitū. Cibus ex media materia dādus. Si napi sup imū uētrē tertio quoq; aut q̄rto die iponendū: donec corpus rubeat. Si durities manet: molire cōmode uidet solanū in lac demissum deide cōtritū: & cæra alba atq; medulla ceruina cū irino: aut seuū taurinū uel caprinū cū rosa mixtū Dādū potui etiā uel castoreū ē: uel git: uel anetū. Si parū pura ē: purgat iūco q̄drato. si uero uulua exulcerata ē: cæratū ex rosa fiet: & recēs suilla adeps & ex ouis al- bū misceat: idq; apponat: uel albū ex ouo cū rosa mixtū: adiecto quo facilius cōsistat cōtrita rosæ pul- uere Dolēs uero ea sulphure suffumigari debet. At si purgatio nimia mulieri nocet: remedio sunt cu- curbitulae cute icifa iquinibus uel etiā sub māmīs admotæ: si maligna purgatio ē: subiiciēda sunt coe- untia. Id faciūt etiā albæ oliuæ & nigrū papauer cū melle assumptū & gūmi cū trito semine apii liq̄tū & cū cyatho passi datū Præter hęc i oibus uesicæ doloribus idoneæ potiones sunt: quæ ex odoribus fiūt: idēst spica nardi: croco: cīnamo: casia: similibusq;. Idēq; etiā decocta létiscus præstat. si tamē itole- rabilis dolor ē & sanguis p̄fluit: etiā sanguinis detractio apta ē: aut certe coxis admotæ cucurbitulae cute icifa. At cū uria sup porōnū modū ēt sine dolor p̄fluēs maciē & piculū facit: si tēuis ē: opus ē exer- citatiōe & frictiōe maxieq; i sole uel ad ignē. Balneū rarū ēē debet: neq; lōgā i eo more: cibus cōprimēs Vinū austerū meracū: p̄ ætate frigidū p̄ hyemē egelidū: sed tātū q̄ntū mimū sit. Infinita: aluus quoq; uel ducēda uel lacte purgāda ē. Si crassa urina ē: uehemētior ēē debet & exercitatio & frictio: lōgior i balneo mora: cibus opus ē teneris. uinū idē. In utroq; morbo uitāda oīa sunt: q̄ urinā mouet cōsuerūt. De nimia p̄fusioe seminis ex naturalibus.

Caput uigesimalū primū.

e St etiā circa naturalia uitū: nimia p̄fusio seminis. qđ sine uenere: sine nocturnis imaginibus sic fert: ut iterposito spatio tabe hominē cōsumat. In hoc affectu salutare sunt uehemētes frictio- nes: p̄fusioes natatiōesq; quā frigidissime. neq; cibi: nec potio nisi frigida assumpta. Vitare aut oportet cruditates: oīa islātia. nihil ex his assumere: quæ cōtrahere semē uidēt. q̄lia sunt: siligo: similia: oua ali- ca amyliū: oīs caro glutinosa: pip: eruca: bulbi: nuclei: pinei. Neq; alienū ē fouere isferiores partes aq̄ de cocta ex uerbenis cōprimētibus. ex hisdē aliq̄ cataplasmata imo uētri: iquinibusque circūdare: præci- pueq; ex aceto rutā uitare: & ne supinus obdormiat.

De coxarū morbis & curationibus.

Caput uigesimalū secundum.

f Vperest ut ad extremas partes corporis ueniā: quæ articulis iter se conserūt. initiū a coxis faciā. Harū igens dolor ēē cōsueuit. Isq; hominē sæpe debilitat: & quosdā nō dimittit. Eoq; id genus difficillime curat: qđ fere post lōgos morbos uis pestifera huc se ic linat. quæ ut illas partes liberat: sic hęc ipam quoq; affectā præhēdit. Fouēdū primū aq̄ calida ē deide utēdū calidis cataplasmatibus. Maxie p̄desse uidet aut cū hordeacea farina: aut cū ficu ex aq̄ decocta mixtus: capparidis cortex cōcīfus: uel lo- lii saria ex uino di uto cocta & mixta cū acida fece: quæ q̄ refrigescūt: iponere noctu malagmata com- modius ē Inulae quoq; radix cōtrita & ex uino aultero postea cocta & latte sup coxā iposita iter ualētif- sima auxilia ē. si ista nō soluerūt: sale calido & hūido utēdū ē. Si ne sic qđ finitus dolor ē aut tumor ei accedit: icifa cute admouēda sunt cucurbitulae: mouēda urina. Aluus si cōpressā ē: ducēda. Vltimū ē & i uteribus quoq; morbis efficacissimū: tribus aut q̄tuor locis sup coxā cutē cādētibus ferramentis exulcerare. Sed frictiōe quoq; utēdū ē: maxie i sole & eodē die sæpius: quo facilius ea quæ coēdo no- cuerūt: dirigāt. Ea q; si nulla exulceratio ē etiā ipsis coxis sicut & cæteris p̄tibus adhibēda ē. Cū uero potest huius generis ulcera sanare: sed ea trahere: donec id uitū: cui p̄ hęc opitulatur: conquiescant.

De genuum doloribus & cura.

Caput uigesimalū tertium.

c Oxis p̄xia gēua sunt. i qbus ipsis nōnūquā dolor ēē cōsueuit. In hisdē aut cataplasmatibus cucurbi- tulisq; prælidū ē: sicut etiā cū i humeris aliisue cōmissuris dolor aliq; exortus ē. Eqtare ei cui

genua dolēt: inimicissimū oium ē. Oēs aut̄ eiusmōi dolores ubi i ueterauefr̄: mix citra ultiōem finiūt.

De articularū doloribus in manibus pedibusq̄.

Caput. XXIII.

In manibus pedibusq̄ articularū uitia frequētiōra lōgioraq̄ sūt. quæ in podagris chiragrifue eē cōsuerūt. Ea raro uel castratos uel pueros ante fœminæ coitū uel mulieres: nisi quibus menstrua suppressa sunt: tētant. Vbi sentiri caperūt: sanguis mittēdus est. Id. n. inter initia statim factū sæpe ānuam: nōnūq̄ perpetuā ualitudinē p̄stat. Quidā etiā cū asinino lacte epoto se eluissent: in p̄petuū hoc malū eualerūt. Quidā cū toto āno a uino mulso: uenere: sibi tēperassent: securitatem totius uitæ cōsecuti sunt. Idq̄ utiq̄ post primū dolorē seruādū est etiā si quieuit. Quod si iā cōsuetudo eius facta ē: p̄t̄ quidē aliq̄ eē securior his t̄pibus. q̄bus dolor se remittit. Maiorē uero curā adhibere debēt hi: quibus id fuerit. Quod fere: uere autumnoue fieri solet. Cū uero dolor urget: manu gestari debet: deinde fieri. in ambulatione leui se dīmouere. & si podagra est: interpositis tēporibus exiguis inuicem mō sedere: mō ingredi. tū atēq̄ cibū capiat sine balneo loco calido leuiter perfricari: sudare: p̄fūdī aqua egelida: deinde cibū sumere ex media materia interpositis rebus urinā mouētibus: quotiesq̄ p̄ciōr ē: euomere. Vbi dolor uehemēs urget: interest sine tumore is sit: an tumor cū calore: an tumor iā etiam obcaluerit. Nā si tumor nullus est: calidis fomentis opus est. Aquā marinā uel muriā durā feruefacere oportet: deinde in peluē cōsicere: & cū iā homo pati p̄t̄: pedes demittere: sup̄: palā dare & uestimēto tegere: paulatim deinde iuxta labrū ipsum ex eadē aqua leuiter infundere: ne calor intus destituat: ac deinde noctu cataplasmata calefaciētia ip̄onere: maximeq̄ ibisci radicē ex uino coctā. sin uero tumor: calorq̄ est: utiliora sunt refrigerantia: recteq̄ in aqua quā frigidissima articuli cōtinētur. sed neq̄ quotidie: neq̄ diu sit: ne nerui indurescāt. Imponēdum uero est cataplasma: quod refrigeret. Neq̄ tamē in hoc ip̄so diu permanēdū: sed ad ea trāseundū: quæ sic reprimūt: ut emolliāt. Si maior est dolor: papaueris cortices in uino coquēdi: miscen̄ diq̄ cū cærato sunt: qd̄ ex rosa factū sit. Vel cæra & adipis suillæ tantū dē una liquādū: deinde his uinū miscēdū: atq̄ ubi qd̄ ex eo impositū est: incaluit: detrahendū & subinde ip̄onēdū aliud est. Si uero tumores etiā obcaluerūt & dolēt: leuat sp̄ogia: quæ ip̄osita subinde ex oleo uel aceto uel aqua frigida exprimit̄ aut pari portione inter se mixta: pix: cæra: alumē. Sunt etiā plura idonea manibus pedibusq̄ malagmata. Quod si nihil superiponi patit̄: id quod sine tumore est: fouere oportet spongia: quæ in aquā calidā demittat̄: in qua uel papaueris cortex: uel cucumeris siluestris radix decocta sit. tū inducere articulis crocū cū succo papaueris & ouillo lacte. at si tumor est. fouere quidē debet aqua calida: in qua lentiscus. akaue uerbena reprimētibus decocta sit. iduci uero me dicamētū ex nucibus amaris cū aceto tritis: aut ex cerula: cui cōtritæ herbæ muralis fucus sit adiectus. Lapis etiā qui carnē exedit: quē sarcophagon græci uocant: excisus sic ut pedes capiāt: demissos: eos cū dolēt: retentosq̄ ibi: leuare cōsueuit. Ex quo in asia lapidi tasto gratia est. Vbi dolor & inflamatio se re miserunt: quod intra dies quadraginta sit nisi uitium hois accessit: modicis exercitationibus: abstinentia: unctiōibus lenibus utēdū est: sic ut etiā acopo uel liquido cærato cyprino articuli perfricentur. Equitare podagricis quoq̄ alienū est. Quibus uero articularū dolor certis tēporibus reuertit̄: hos ante & curioso uictu cauere oportet: ne inutilis materia corpori sup̄sit & crebriore uomitu. & si quis ex corpore metus est: uel alui ductione uti uel lacte purgari. Quod Erasistratus in podagricis expulit: ne in inferiores partes factus cursus pedes repleret: cū euidēs sit oī purgatione nō superiora tantū modo: sed etiam inferiora exinaniri. Ex quocūq̄ aut̄ morbo quis inualefcit: si tarde cōfirmat̄: uigilare prima luce debet: nihilominus in lecto cōquiescere. circa tertiā horā leuiter unctis manibus corpus permulcere. Deinde delectationis causa quātū iuuat ambulare circūcisa oī negociosa cogitatione uel actiōe: tum gestari diu: multa fricatione uti: loca: cælū: cibos sæpe mutare. Vbi triduo: quatruiduone uinū bibit: uno aut etiam altero die interponere aquā. Per hæc. n. fiet: ne in uitia tabem inferenti: incidat: & ut mature uires suas recipiat. Cū ex toto uero cōualuerit: periculose: uitæ genus subito mutabit & inordinatē ager. Paulatī ergo debeat omiſſis his legibus eo transire ut arbitrio suo uiuat.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER Q VINT VS INCIPIT.

Ixi de his malis corporis: q̄bus uictus ratio maxime subuenit. Nūc transeūdū est ad eā medicinæ partem: quæ magis medicamentis pugnat. His multū antiqui auctores tribuerunt & Erasistratus: & hi qui se empiricos noiauerunt: p̄cipue tamen Erophilus: de ductiq̄ ab illo uiri adeo ut nullū morbi genus sine his curarēt. Multaq̄ etiam de facultatibus medicamētorum memoriæ prodiderunt. qualia sunt uel Zenonis uel Andriæ uel Apollonii. qui Mys cognominatus est. Hæc autē usū ex magna parte Asclepiades nō sine causa sustulit: & cū oīa fere medicamenta stomachū lædāt: maliq̄ suci sint: ad ipsius uictus rationē potius omnē curā suā trāstulit. Verū ut illud i plerisq̄ morbis utilius est: sic multa admodum corporibus nostris incidere cōsuerūt: quæ sine medicamētis ad sanitatē peruenire nō possūt. Illud ante omnia scire cōuenit: qd̄ oēs medicinæ partes ita innexæ sūt: ut ex toto separari nō possint: sed ab eo nomē trahāt: a quo plurimū petūt. ergo ut illa quæ uictu curat aliquando medicamentum adhibet: & illa quæ præcipue medicamētis pugnat: adhibere etiā rationē uictus debet. quæ multū admodū in oībus malis corporis p̄ficit. Sed cū oīa medicamenta proprias facultates habeant: ac sæpe simplicia op̄tulerunt: sæpe mixta: non alienum uidetur ante proponere & nomina & uires & mixturas eorum:

quo minor ipsius curationis ex sequentibus mora fit.

De simplicibus facultatibus quarūcūq; rerū ex quibus medicamēta fiunt: & priō de his: quæ san-
guinē supprimunt.

Caput primū.

Anguinē supprimūt atramētū futoriū: quod græci chalcanton appellāt: chalcitis: acacia & ex
aqua liciū: thus aloē: gummi: plūbum cōbustū: porrum: herba sanguialis: creta uel cimoliā uel
figuralis: mysi: frigida aqua: uinū: acetū: alumen: melinum: squama & ferri & æris. atq; huius
quocq; duæ species sunt: alia tātum aeris: alia rubri æris. Quæ uulnus glutināt. Caput secūdū.

Lutināt uulnus: myrra: thus: gummi: p̄cipueq; acātinū p̄silleū: tragacantha: cardamomū: bul-
g bi: lini semē: nasturtium: oui albū: glutē: iethyocolla: uitis alba: cōtusæ cū testis suis cochleæ:
mel cōstū: spōgia: uel ex aqua frigida: uel ex uio: uel ex aceto expressā. ex hisdē lana succida: si le-
uis plaga est: etiā aranea: alumē & scissile: quod sciston uocat: & liquidū: melinū: auripigmētū: ærugo:
chalcitis: atramētum futorium. Quæ cōcoquūt & mouēt pus. Caput tertiu.

Oncoquūt & mouēt pus: nardū: myrra: costus: balsamū: galbanū: propolis: styrax: thuris & su-
ligo & cortex: bitumē: pix: sulphur: resina: seuū: adeps oleū. Quæ apiūt uulnera. Caput.iiii.
Vulnera aperitūt tanq̄ ora in corporibus: quod stoma græce dicit: cynamomū: balsamū: panai-
cis: iuncus quadratus puleiū: flos albæ uiolæ: bdella: galbanū: resina terebinthina & pinea: po-
polis: oleū uetus: piper: pyretrum: chamēpitis: uua timinia: sulphur: alumē: rutæ semen.

Caput quintum.

Virgant: ærugo: auripigmētum: quod arsenicon a græcis noiatur. Huic autē & sandracæ i oīa
eadē uis: sed ualidior est squama æris: pumex: iris balsamū: styrax: thus: thuris cortex: resina &
pineæ & terebinthina liquida: oenāthe: lacerti sterces: sanguis colūbæ & palumbi & hirundinis: āmo-
niacū: bdellium: quod i omnia idem qd̄ ammoniacū p̄t: sed ualētius est: abrotanū. ficus arida: coc-
cū gnidiū: scobis eboris: omphaciū: radica: coagulū: sed maxie leporinū: cui eadē quæ ceteris coagu-
lis facultas: sed ubiq; ualidior est: fel: uitellus crudus: cornu ceruinū: gluten taurinū: mel crudū: misti-
os: chalcitis: crocū: uua timinia: abrotanū: spuma argēti: galla squama æris: lapis hæmatites: miniū: co-
stū: sulphur: pix cruda: seuū: adeps: oleum: ruta porrū: lenticula: erū. Quæ rodūt. Caput sextū.

Odūt alumē liqdū: sed magis rotūdū. ærugo. chalcitis mysi. squama æris sed magis rubri: æs
r cōbustū. sandraca. miniū synopicū. galla. balsamū. myrra. thuris cortex. galbanū. resina terebi-
thina humida. piper utrūq;: sed rotūdū magis. cardamomū. auripigmētū. calx. nitꝛ. & spuma
eius. apii semē. narcissi radix. omphaciū. alcyoniū. oleū ex amaris nucibus. allium. mel crudū. uinū. len-
tiscus. squama ferri. fel taurinū. scamonea. uua timinia. cynamomū styrax. cicuta semen: resina. nar-
cissi semē. fel. nuce amara. oleūq; earū. atramētum futorium. chryfocolla. ueratrū. cinis.

Quæ exedūt corpus.

Caput septimū.

Xedūt corpus acaciæ succus: hebenus: ærugo: squama æris: chryfocolla: cinis cyprius: nitrū ca-
e dmiā: spuma argēti. hypocyfistis: diphryges sal. auripigmētū. sulphur. cicuta. sandraca. salaman-
dra. alcyoniū. aeris flos. chalcitis: atramētū futoriū: ochra: calx: acetū: galla: alumē lac caprifici:
uel lactuæ marinæ: quæ tithimillos a græcis nosat: alcioniū: fel: thuris fuligo: spodiū: lenticula: mel
o eæ folia: marrubium: lapis hæmatites & phrygius & tasius & scissilis: mysi: uinū: acetū.

Quæ adurūt.

Caput octauū.

Durūt auripigmentū: atramentū: futoriū: chalcitis: mysi ærugo: calx: carta cōbusta: sal: squama
a æris: fex combusta: myrra: sterces & lacerti & colūbæ & palumbi & hirundinis: piper: coccum
gnidium: allium: diphryges: lac utrūq;: qd̄ pximo capite supra comprehēsum est: ueratꝛ. & albū
& nigrū: cantharides: coraliū: pyretrū: thus: salamadra: eruca: sandraca: uua timinia: chryfocolla: ochra:
alumē scyffile: ouillū sterces: oenāthe. Quæ crustas ulceribus inducūt. Caput nonum.

Adē fere crustas ulceribus tanq̄ igne adustis inducūt: sed p̄cipue chalcitis utiq; si cocta est: flos
æris: ærugo: auripigmētum: mysi & id quo magis coctum.

Quæ crustas ulceribus resoluunt.

Caput decimum.

Rustas uero has resouit farina triticea cū ruta uel porro aut lenticula: cui mellis aliqd̄ adiectū ē.
Quæ discutiat ea: quæ i aliq̄ parte corporis coierūt. Caput. xi.

D discutienda uero ea: quæ i corporis pte aliq̄ coerūt: maxie possunt: abrotanū: heleniū: amara-
cus: alba uiola: mel: liliū: fampfucus: cyprius: lac: fertula cāpana: ferpillum: cupressus: cedrus: iris: uiola
purpurea: narcissus: rosa: crocū: passum: iucus qdratus: nardū cynamomū: calia: amoniacū: cera: res-
na: uua timinia: spuma argēti: styrax: ficus arida: tragorigāus: lini & narcissi semen: bitumen: sordes ex
gymnasio: pyrites lapis aut molaris: crudus uitellus: amara nuce: sulphur.

Quæ euocant & educunt.

Caput duodecimum.

Vocat & educit: ladanū: alumē rotundū: hebenus: lini semē omphaciū: fel: chalcitis: bdellium:
resina terebinthina & pinea: p̄polis: ficus arida decocta: sterces columbæ: pumx: farina lolii:
grossi in aqua cocti: elaterium: lauri bacca: nitrū: sal. Quæ exasperata leuent. Caput. xiii.
Euat id qd̄ exasperatū est: spodium: hebenus: gummi oui albū: lac: tragacanthum.

Quæ carnē nutriunt & ulcus iplēt.

Caput. xiiii.

Arnē alit & ulcus iplet: resina: pinea: ochra actice: uel asterace: cera: butyrū.

Quæ molliunt.

Caput. xv.

Olliūt æs cōbustū: terra erythria: nitrū. papaueris lacrima: ammoniacū: bdelliū: cæra: seuum: adeps: oleū: ficus arida: fesamū. fertula cāpana: narcissi & radix & semē: rosa: folia: coagulū: uis tellus crudus: amara: nuces: medulla omnis: stibis: pix: choclea coctā: cicuta: semē: plūbi recremētū: scorīa molybdi græci uocāt: panacis: cardamomū: galbanū: resina: uua timinia: styrax: iris: balsa mū: sordes ex gymnasio: sulphur: butyrū: ruta.

Quæ cutē purgāt.

Caput. xvi.

Tem purgat mel: sed magis: si ē cū galla: uel eruo: uel lēticula: uel marrubio. uel iride: uel ruta uel nitro: uel ærugine.

De mixturis simpliciū rerū & de rōne pōderum &

quid malagma & emplastrū & pastillus inter se differāt. Caput. xvii.

Xpositis simplicibus facultatibus dicēdū est quēadmodū miscant: q̄ ex his fiant. Miscē autē uarie: neq; huius ullus modus est: cū ex simplicibus alia demant: alia adiiciant: iisdēq; seruatis: ponderū ratio mutet. Ita cū facultatū materia nō ita multiplex sit: innumerabilia mixturae genera sūt. quæ cōprehēdi si possēt: tamē eēt superuacua. Nā & iidē affectus intra paucas cōpositiones sunt: & mutare eas cuilibet cognitis facultatibus facile est. Itaq; cōtentus his ero quas accepi uelut nobilissimas. In hoc autē uolumine eas explicabo: quæ uel desiderari in prioribus potuerūt: uel ad eas curationes pertinet: quas protinus hic cōphēdā: sic ut tamē quæ magis cōia sunt: simul iungam. Si quæ singulis uel etiā paruis accōmodata sunt: in ipsorū locū differā. Sed & antea sciri uolo: in uncia pōdus denariorū septē eēt. Vnius deinde denarii pōdus diuidi a me in sex partes idest sex uncias: ut idē in uncia denarii habeā qd' græci habēt in eo: quē obolon appellāt. Id ad nostra pōdera relatu paulo plus dimidio scripulo facit. Malagmata uero atq; emplastra pastilliq; quos trociscos græci uocāt cum pluri ma eadē hēant: differūt eo quod malagmata maxime ex odoribus eorūq; etiā surculis. Emplastra pastilliq; magis ex quibusdā metallicis fiunt. deinde malagmata cōtusa abunde mollescūt. nā sup integrā cutē iniciunt. Laboriose uero cōterūt ea ex quibus emplastra pastilliq; fiunt: ne lædāt uulnera cum imposita sunt. Inter emplastrū autē & pastillū hoc interest. quod emplastrū utiq; liquati aliquid accipit. in pastillo tātū arida medicamēta aliquo humore iungunt. Tū emplastrū hoc mō sit. arida medicamēta per se terūt. deinde mixtis his instillat aut acetū aut si quis alius nō pinguis humor accessurus ē: & ea rursus ex eo terunt. Ea uero quæ liquari possunt ad ignē simul liquant: & si quid olei misceri debet: tū infūdatur. Interdū etiā aridū aliquod ex oleo prius coquit. Vbi facta sunt quæ separatī fieri debuerūt: in unū oia miscēt. At pastilli hæc ratio est. Arida medicamēta cōtrita humore nō pigui aut uis no uel aceto coquūt: & rursus cocta inarescūt. Atq; ubi utēdū est eiusdē generis hūore diluūt. tū emplastrū imponit: pastillis illinis aut alicui molliori: aut cærato miscēt.

De malagmatis.

Caput. xviii.

Malagma aduersū calidas podagras.

Is cognitis primū malagmata subiiciā: quæ fere nō sunt refrigerādi: sed calefaciēdi causa reperia. Est tamē qd' refrigerare possit ad calidas podagras aptū. Habet gallæ & imaturæ & alterius: coriandri semis: cicuta: lacrimæ aridæ gūmi: singulorū plenū acetabulū: cæрати eloti: qd' peplemēnō græci uocāt: felibrā. Reliqua fere calefaciūt. Sed qdā digerūt materiā qdā extrahunt: q̄ epipastica uocāt. pleraq; certis magis ptibus mēbroz accōmodata sūt. Malagma ad materiā extrahēdā.

I materia extrahēda est: ut in hydropico: in lateris dolore: in incipiēte abscessu: in suppuratiōe quoq; mediocri aptū est id qd' hēt resinæ aridæ: nitrū: amoniaci: galbani singulorū pondo: cæra pondo. Aut in quo hæc sunt. æruginis rasæ: turis singulorum. P. XII. ammoniaci salis. P. XVI. squamæ aris: cæra: singulorū. P. XVIII. resinæ aridæ. P. XXII. acetū cyathus. Idē præstat cumini farina cū struthio & melle. P. ii.

Malagma ad iecur dolens.

I iecur dolet: id in quo ē balsami lacrimæ. P. XXII. costi: cynamomi: casia: corticis myrræ: croci: unci rotūdi: balsami semis: iridis illiricæ: cardamomi: amomi: nardi: singulorum. P. XXVI.

Quibus adiicit nardū unguētū: donec cerati crassitudo sit: & huius qd' recētis usus ē: Si uero seruādū ē: resinæ terebithicæ. P. XXVI. cæra. P. XX. ex uis leni cōtūdū. Malagma ad lienem.

T si lenis torquet: glādis. quā balanō græci uocāt: cortex & nitrū paribus portioibus cōtūdū: respiciūt q̄. aceto quā acerrimo. Vbi cæрати crassitudinē hēt: linco antea i aqua frigida madefacto illinis & sic iponit supraq; faria hordeacea iniicit: sed manere ibi nō āplius sex horis debet: ne lienē cōsumat. Satiusq; ē id ois aut ter fieri. Cōem autē & iocineri & lienē & abscessibus & strumæ: parotidibus: articulis: calcibus quoq; suppuratibus: aut aliter dolentibus: ēt concoctio uentris. Lysias cōposuit ex hysopi: panacis: styracis: galbani resinæ: singulorū. P. XII. amoniaci: bdelliū: cæra: seui taurini: iridis aridæ. P. XIII. caclirios acetabulo: piperis granis q̄dragita. Quæ cōtrita irino unguēto tēperant.

Malagma ad laterū dolores.

D laterū autē dolores. cōpositio ē Apolliphais i q̄ sūt resinæ terebithicæ: turis fulgīs: singulorū. P. XIII. bdelliū. amoniaci: iridis: seui uitulini: aut caprini a renibus siccis singulorum. P. XIII.

Hæc aut eadē oēm dolorē leuāt: dura emolliūt: mediocriter calefaciūt. Ad idē latus Andree quoq; malagma ē: qd' ēt resoluūt: educit hūorē: pus maturat: ubi id maturū ē: cutē rūpit: ad cicatricē p̄ducit. p̄dest ipositū mūtis: maioribusq; abscessibus: itē articulis: & coxis & pedibus dolētibus. itē si qd' i corpe collisū ē. reficit. p̄cordia quoq; dura & inflata emollit ossa extrahit. ad oia deniq; ualet: q̄ adiuuare calor pōt. id habet cæra. P. XI. uisci sycamini: quam alias sycorum uocant: lacrimæ singulorū. P. XI. piperis & rotundi & longi: ammoniaci: thixmiamatis: bdelliū: iridis: illiricæ: cardamomi

amomi: xilobalsami: turis masculi: myrræ: resinæ aridæ: singulorū. P. XX. pyretri: cocci gnidi: spumæ nitri: salis ammoniaci: aristolochiæ creticæ: radicis ex cucumere agresti resinæ terebinthinæ liqdæ singulorū. P. XXX. Quibus adiicit ungueti irini quātū satis est ad ea molliēda atq; cogēda.

Malagmata ad resoluēda q̄ astricta sunt: & molliēda quæ dura sunt: & dirigēda quæ coeunt.

Recipiuū uero est ad resoluēda quæ astricta sūt: molliēda q̄ dura sunt: digerēda quæ coeunt id qd̄ ad Polyarchū auctore referf. Habet iunci q̄drati: cardamomi: turis fuliginis: amomi: cæræ: resinæ liqdæ pares portiones. Aliud malagma ad eadē.

Aliud ad eadē: nilei: croci malagmatis qd̄ quasi recrementū eius est. P. XIII. ammoniaci: thymiamatis: cæræ: singulorū. P. XXX. ex qbus duo priora ex aceto terunt: cæra cū rosa liquaf: & tum omnia iungunt. Malagma mosci ad molliendū.

Proprie etiā dura mollit id qd̄ mosci esse dicit. Habet galbani unciam: turis fuliginis. P. Z. cæræ: ammoniaci: thymiamatis triētes: picis aridæ. P. II. aceti heminas tres.

Malagma medi ad digerēda quæ coeunt.

Est etiā ad digerēda q̄ coeūt sub auctore medo: qd̄ hēt cæræ. P. z. panacis. P. semis: sc̄mæ aris: alūinis rotūdi: itē scissilis: sigulorū. P. I. plūbi cōbusti. P. I. & semis. Malagma Pāthemī ad eadē.

De eadem panthemus utebat: calcis. P. semis. sinapis cōtriti: itē sc̄ni græci: aluminis: singulorū. P. I. Seui bubuli. P. II. & semis. Malagma ad strumas.

Strumā multa malagmata inuenio. Credo autē quo peius id malū est: minusq; facile discuti: turis: eo plura esse tētata: quæ in psonis uarie respōderūt. Andreas auctor est: ut hæc misceant urticæ seminis. P. XI. piperis rotūdi: bdelli: galbani: ammoniaci: thymiamatis: resinæ aridæ: singulorū. P. XIII. resinæ liqdæ: cæræ: pyretri: piperis lōgi: lactucæ marinæ seminis: sulphuris ignē nō expti: qd̄ apyron uocaf: fecis aridæ: aceti: spumæ nitri: salis ammoniaci: sinapis: cardamomi: radicis ex cucumeris siluestri: resinæ: singulorū. P. XVIII. Quæ ex leni uino cōtūdūt. Aliud malagma ad id ualēs.

Xpeditius ad idē fit: qd̄ habet uisci: iemeni: stercoris resinæ sulphuris ignē non expti pares portiones. Et in quo est sulphuris. P. XI. lapidis quē pyriten uocant. P. XIII. cumini acetabulū. Item in quo est lapidis eiusdē pars una: sulphuris duæ partes: resinæ terebinthinæ partes tres.

Malagma ad strumā & phymata.

Rabis autē cuiusdā est ad strumā & oriētia tubercula: q̄ phymata uocant: qd̄ hæc digerit. Habet myrræ: salis ammoniaci: turis: resinæ & liqdæ & aridæ: croci magmatis: cæræ: singulorū. P. XI. lapidis eius: quē pyriten uocant. P. XIII. qbus qdā adiciunt. sulphuris. P. II.

Malagma ad strumā & tubera & carcinodas.

St etiā pficiēs in struma & in his tuberculis: quæ difficiliter cōcoquunt. & in his: quæ carcinodæ uocant: qd̄ ex his constat. sulphuris. P. XII. nitri. P. XIII. myrræ. P. XVI. fuliginis turis. P. semis: salis ammoniaci. P. z. cæræ. P. I. Malagma protarchi ad parotidas & fauū & mala ulcera.

Rotarchus autē ad parotidas eaq; tubercula: q̄ melicera. i. fauū uel phymata noiant: itē mala ulcera: pumicis: resinæ pineæ liqdæ: turis fuligis: spūæ nitri: iridis: singulorū. P. XVIII. cū cæræ. P. XIX. miscebat: hisq; olei cyathū & dimidiū adiciebat. Malagma aduersus panū & phymata.

T aduersus panū tum primū orientē: qd̄ phygetrō græci uocāt: & omne tuberculū: qd̄ phyma noiat: misceat ochra: q̄ attice noiat cū duabus partibus simlæ: hisq; cōtundit: subide mel instilaf: donec malagmatis crassitudo sit. Malagma aduersus phymata.

Iscutit etiā omne tuberculū: qd̄ phyma uocaf: id qd̄ habet calcis: nitri spumæ: piperis rotūdi: singulorū. P. XI. galbani. P. XII. salis. P. XIII. q̄ excipiunt cærato ex rosa factō.

Malagma ad supprimēdū omne quod abscedit.

Vpprimiq; omne qd̄ abscedit id: in quo est galbani: fabæ fresæ: singulorū. P. XI. myrræ: turis ex radice capparis corticis: singulorū. P. XIII. Satisq; oīa abscedentia digerit murex cōbustus & bene cōtritus aceto subinde adiecto. Malagma ad sanguinē supprimēdū & phymata.

T si satis sanguis subit: recte iponif qd̄ aduersus phymata quoq; potest. Constat ex his bdelli: styracis ammoniaci: galbani: resinæ & aridæ & liqdæ pineæ. Itē ex lentisci: turis: iridis singulorū. P. XII. Malagma ad carcinodas & phymata leniēda.

Arcinodæ uero & phymata cōmode his leniunt: galbani: uisci: ammoniaci: resinæ terebinthinæ i singulis. P. XI. seui taurini. P. semis: fecis cōbustæ: quā maxima portio: dum id siccius nō faciat: quā esse malagma oportet. Malagma ad liuorē faciei cōtusa.

Vod si facie cōtusa liuor subcruētus est: hæc cōpositio nocte & die iposita tollit. Aristolochiæ: thapsiæ: singulorū. P. XII. bdelli: styracis: ammoniaci: thymiamatis: galbani: resinæ aridæ & ex lēti sco liqdæ: turis masculi: iridis illiricæ: cæræ singulorū. P. XIII. Idē faba quoq; iposita pficit.

Malagmata stomachica ad aperiēdum.

Vnt ēt qdā malagmata: q̄ stōachica græci uocāt: quoniā apiēdi uī habēt. Quale ē qd̄ ex his cōstat. pipis lōgi: spūæ nitri: sigulorū. P. XII. erisimi. P. XIII. Quæ cū melle misceat. Idōeaq; ēt strūæ apiēdæ sūt eius generis. Vehemētiusq; ex his ē id qd̄ hēt calcis. P. XIII. pipis grana sex: nitri: cæræ: singulorū. P. XX. mellis. P. z. olei heminā. Niconis malagma ad resoluēdū apiendūq; ac purgādū.

Iconis quoq; ē qd̄ resoluuit: apit: purgat. Hēt alyoniū: sulphur: nitre: pumice paribus portioibus: qbus tātū picis & cæræ adicit: ut fiat cærati crassitudo. Malagma ad ossa & neruos.

LIBER

a D ossa autē Aristogenis fit ex his sulphuris. P. XI. resinæ terebinthinæ: nitri spumæ & ex scylla ptis iterioris: plūbi eloti singulogz. P. XII. thuris fuliginis. P. XVIII. ficus aridæ quā piguissimæ: seui taurini: singulogz. p. XVIII. cæræ. p. XXI. iridis macedoniæ. p. XVI. sesami fricti acetabulū. maximeq; neruis & articulis malagma cōuenit.

Malagma Euticlei ad articulos & ad omnē dolorem.

i Gif Euticlei est & ad articulos & ad oēm dolorē & ad uescicæ & ad recēti cicatrice cōtractos articulos: q̄s ancylas græci noiant. qđ̄ habet fuliginis thuris acetabulū. resinæ tātūdē: galbani sine furculis fescunciā ammoniaci: bdellii: singulogz. p. Z. cæræ. P. semis. Aliud itē fit: qđ̄ habet iridis: ammoniaci: galbani: nitri singulogz. p. XXIII. resinæ liq̄dæ. p. XVI. cæræ. p. XXVI.

Malagma safogore ad dolores articulorum.

a D dolores articuloz. Saogoræ: plūbi cōbusti: papaueris lacrimæ: corticis hyoscyami: styracis: peucedani: seui: resinæ: cæræ pares portiones. Chrysippi malagma ad idē ualēs.

c Hryssippi: resinæ liq̄dæ: sandaracæ: piperis singulogz. p. XXII. qbus cæræ paulū adiicitur.

Clesipontis malagma ad idē ualēs & ad parotidas & phymata & strumā.

c Lesipontis cæræ cretica: resinæ terebinthinæ nitri quā ruberrimi: singulogz. p. semis: olei cyathi tres. Sed id nitru ante p triduū istillata aqua terif & cū sextario eius incoq̄ donec ois humor cōsumat. Potest uero ea cōpositio etiā ad parotidas: phymata: strumā: oēmq; coitū humoris emolliendum.

Malagma ad articulos.

a D articulos fici quoq; aridi partē nepetæ mixtā: uel uuā timiniā sine seminibus cū puleio recte aliq; imponit. Malagma Aristonis aduersus podagras & recētia phymata & ois dolores.

e Adē podagræ p̄sidia sunt. Sed ad eā fit Aristonis quoq; qđ̄ habet nardi: cynamomi: casia: cameleōtis: iunci rotūdi singulogz. P. XVIII. seui caprini ex irino liquati. P. XXX. iridis. P. XI. quæ in aceto quā acerinro iacer e p. XX. dies debet. Idē autē etiā recentia phymata doloresq; omnes discutit.

Theofeni malagma ad pedum dolores.

a T Theofenus ad pedū dolores seui a renibus partē tertiā: salis partes duas miscebat: hisq; membranulā illitā iponebat: tum sup iniiciebat ammoniacū: thimiana in aceto liquatum.

Numenii malagma ad podagrā cæterosq; articulos induratos.

a T Numenius podagrā cæterosq; articulos induratos hoc mollebat. abrotani: rosæ aridæ: papaueris lacrimæ singulogz. P. XIII. resinæ terebinthinæ. P. XIII. turis: spumæ nitri: singulogz. P. XVIII. iridis: aristolochiæ: singulogz. P. XXII. cæræ. P. III. qbus adiicit cedri cyathus unus. olei laurei cyathi tres: olei acerbi sextarius.

Dexii malagma si quādo callus in articulis increuit.

s I quādo autē i articulis callus increuit Dexius docuit iponere calcis. P. XIII. cærussæ. P. XVIII. resinæ pineæ. P. XXX. piperis grana. XXX. cæræ. P. z. Quibus dum cōrundunt: hemina uini lenis instillat.

De emplastris. Caput decimūnonum.

e X emplastris autē nulla maiore usum p̄stant: quā q̄ cruentis ptinus uulneribus iniiciunt: enhæ ma græci uocāt. Hæc enim reprimūt inflāmationē nisi magna uis eā cogit: atq; illius quoq; i petū minuūt: tum glutinat uulnera quæ id patiunt: cicatricē hisdē inducūt. Cōstat autē ex medicamentis nō pinguibus. ideoq; alipene nominant.

Barbarum emplastrum nigrum: quod cruētis protinus uulneribus iniicitur.

o Ptimū ex his est quod barbagæ uocāt. Habet æruginis rasæ. P. XXII. spumæ argēti. P. XXX. aluminis: picis aridæ: resinæ pineæ aridæ singulogz. P. XI. qbus adiiciunt olei & aceti: singulæ hemina.

Coacon emplastrū nigrū ad idē ualens.

a Lterum ad idē: qđ̄ choacon uocāt: habet spumæ argēti. P. XC. resinæ aridæ tantundē. Sed spumaprius ex tribus olei heminis coquit. His duobus emplastris color niger est: qui fere talis fit. ex pice atq; resina. At ex bitumine nigerrimus. ex ærugine aut æris squama uiridis. ex minio rubet. ex cerussa albus.

Basilicon emplastrū nigrū ad idem.

p Auca admodū cōpositiones sunt in qbus aliqd̄ mixturæ uarietas nouat. Ergo id quoq; nigrū est. qđ̄ basilicon noiat. Habet panacis. P. XI. galbani. P. XII. picis & resinæ singulogz. P. XX. olei dimidiū cyathum. Smaragdinū emplastrum ad idem.

a T quod peruiride est: smaragdinū appellat. in quo sunt resinæ pineæ. P. XIII. cæræ. P. XI. æruginis. P. Semis. turis fuliginis. P. Z. olei tātundē. aceti quo fuligo & ærugo in unū cogant.

Emplastrum ruffum ad idem.

e St etiā coloris fere ruffi: qđ̄ celeriter ad cicatricem uulnera perducere uidet. Habet turis. P. XI. resinæ. P. XII. squamæ æris. P. XIII. spumæ argēti. P. XXX. Cæræ. P. XC. olei heminam.

Paracolleticum emplastrum ad idem.

p Ræterea est: quā paracolleticā a glutinādo uocāt. Cōstat ex his. bituminis: aluminis scissilis. P. XIII. spumæ argēti. P. X. & olei ueteris hemina.

Cephalicum emplastrum Philotæ capiti cōueniēs.

p Ræterea sunt quædā generis eiusdē: quæ: quia capitibus fractis maxime cōueniūt: cephalica a græcis nominantur. philotæ compolitio habet terræ crythriæ: chalcitidis: Singulorum .p.

XIII. myrræ: æris cōbusti. p. XX. iſthyocollæ ſinguloꝝ. p. XVI. æruginis rafæ: aluminis rotundi: myſi crudi: ariſtolochiæ: ſinguloꝝ. p. XVIII. ſquamæ æris. p. XX. thuris maſculi. p. XII. cæra. p. I. roſæ & olei acerbi ternos cyathos: aceti quantū ſatis eſt: dum arida ex eo cōteruntur.

Emplaſtrum uiride ad idem ualens.

a Liud ad idē uiride æris cōbusti: ſquamæ æris: myrræ iſthyocollæ: ſinguloꝝ. p. XVI. myſi crudi: æruginis rafæ: ariſtolochiæ: aluminis rotūdi ſinguloꝝ. p. XVIII. cæra. p. XI. olei hemina: aceti quod ſatis ſit. Tetrapharmacū emplaſtrū ad pus mouendū.

p Vri autē mouendo nō aliud melius: quā qđ expeditiſſimū eſt. tetrapharmacō a græcis nomi natur. habet pares portiones cæra: picis: reſinæ: ſeui taurini: ſi id nō eſt: uitulini.

Enneapharmacū emplaſtrū ad pus mouendū & ad purgandū ualēs.

a Lteꝝ ad idē enneapharmacū noiā: qđ magis purgat. cōſtat ex nouē rebus: cæra: melle: ſeuo: reſina: myrra: roſa: medulla uel ceruina uel uitulina uel bubula: hyſopo: butyro. Quoꝝ ipſoꝝ quoꝝ pōdera paria miſcent. Sunt autē quædā emplaſtra: qbus utriuſꝝ rei facultas eſt. quæ ſi ſingula. habēda ſunt. meliora ſunt. Sed in copia reſiciēda ſunt: hiſ potius adhibitis: quæ proprie id: qđ eo tēpo re opus eſt: cōſequunt. Exēpli cauſa duo proponam. Attalum emplaſtrū ad uulnera.

e St igiſ ad uulnera attalū: qđ habet ſquamæ æris. p. xxvi. fuliginis. p. XXV. ammoniaci tantū dē. reſinæ terebinthinæ liqda. p. xxxv. ſeui taurini tantū dē aceti heminas tres: olei ſextarium. Iudæi emplaſtrum fracto capiti accōmodatum.

a T inter ea quæ fracto capiti accōmodant: habēt quidā id qđ ad auctore iudæū referē. Cōſtat ex hiſ. ſalis. p. XIII. ſquamæ æris rubri: æris cōbusti. ſinguloꝝ. p. XXII. ammoniaci: thymiamatis: thuris fuligis: reſinæ aridæ: ſinguloꝝ. p. XVI. reſinæ colophoniæ: cæra: ſeui uitulini curati: ſinguloꝝ. p. xxx. aceti ſequicyathū: olei minus cyathum. Tetherapeumena græci appellāt quæ curata uocāt: cū ex ſeuo puta oēs mēbranulæ diligēter exemptæ ſunt: ex alio medicamēto.

Diadaphnidon emplaſtrū ad extrahendum.

s Vnt etiā quædā emplaſtra nobilia ad extrahendū. Quæ ipſa quoꝝ epipſtica noiānt. Quale eſt: qđ quia lauri baccas habet Diadaphnidon appellat. in eo eſt: reſinæ terebinthinæ. p. xx. nitrī: cæra: picis aridæ: baccæ lauri: ſinguloꝝ. p. xxx. olei paulū. Quotiēs aut baccam: aut nucē: aut ſimile aliqd poſuero: ſcire oportebit: anteq̄ expendat: ei ſummā pelliculā eſſe demēdam.

Aliud diadaphnidon ad extrahendū & pus mouendum

a Liud eo nomine: qđ puri quoꝝ mouēdo eſt: ſeui uitulini: ammoniaci: thymiamatis: picis: cæra: nitrī: baccæ lauri: reſinæ aridæ. ariſtolochiæ: pyretri pares portiones.

Philocratis emplaſtrū ad extrahendū & pus mouendū.

p Ræter haſ eſt philocratis: qđ habet ſalis ammoniaci. p. XVII. ariſtolochiæ. p. XVIII. cæra. reſinæ terebinthiæ. fuliginis thuris: ſinguloꝝ. p. XXV. ſpūæ argēti. p. xxxii. Quibus ut pus quoꝝ moueāt: iridis. p. XIII. & galbani. p. XVI. adiiciunt.

Rhypodes emplaſtrum ad extrahendum.

o Ptīmū tamē ad extrahendū eſt id: qđ a ſimilitudine ſordiū rhyodes græci appellāt. Habet myrræ: croci: iridis: ppoliſ: bdellii: capituloꝝ punici mali: aluminis & ſciſſilis & rotūdi. myſi: chalcitidis: atramēti ſutorii cōcti. panacis. ſalis ammoniaci. uifci. ſinguloꝝ. p. XIII. ariſtolochiæ. p. XVIII. ſquamæ æris. p. XXVI. reſinæ terebinthinæ. p. LXXV. cæra & ſeui uel taurini uel hircini. p. XC.

Emplaſtrū Hecatei ad extrahendū.

h Ecateo quoꝝ auctore ēplaſtrū generis eiufdē ſit ex hiſ. galbani. p. XII. fuliginis thuris. p. XIII. picis. p. XVI. cæra & reſinæ terebinthinæ. ſinguloꝝ. XVIII. qbus paulū irini unguēti miſcef.

Alexādrinum emplaſtrū uiride ad extrahendū.

u Alenſꝝ ad idē emplaſtrū uiride alexādrinū eſt. Habet aluminis ſciſſilis. p. XVIII. ſalis ammoniaci. pōdo. XVIII. Z. ſquamæ æris. p. XXVI. myrræ. thuris ſinguloꝝ. p. XXVIII. cæra. p. X. CL. reſinæ colophoniæ aut pineæ. p. XCC. olei hemina: aceti ſextariū.

De emplaſtris exedētibꝝ.

q Vædā autem ſunt emplaſtra exedētia: quæ ſepta græci uocant quale eſt id qđ habet reſinæ terebinthinæ fuliginis thuris: ſinguloꝝ. p. Z. ſquamæ æris. p. xi. galbani. p. xii. aluminis tātundē: ſpumæ argēti. p. XIII.

Emplaſtrum quod exēſt corpus & oſſa reſoluit & ſuper creſcentē carnem coerct.

e Xēſt etiā uehemēter corpus atq; oſſa quoꝝ reſoluit & ſupcreſcentē carnē coerct id qđ habet ſpumæ argēti: ſquamæ æris: uncias ſingulas: nitrī ignē nō experti: lapidis taſii: ariſtolochiæ. p. ſextates: cæra reſinæ terebinthinæ: thuris olei ueteris: atramēti ſutorii: ſalis ammoniaci. p. ſemis: erugis: rafæ. p. beſſem. aceti ſcylliti hemina. uini aminei tantūdem.

Emplaſtra aduerſus morſus & alia recētia uulnera.

Vnt etiā aduerſus morſus qđā accōmodata q̄le ē. Diogeni: nigrū: qđ hēt bituminis: cæra: reſinæ pineæ aridæ: ſinguloꝝ. p. XXX. ſpūæ argēti. p. XC. olei ſextariū. Aut i quo ſūt. ſq̄mæ æris. p. xiiii. cæruſſæ & erugis paſſæ ſinguloꝝ. p. xviii. ammoniaci. p. xxii. cæra: reſinæ pineæ: ſinguloꝝ. p. xxxv. ſpūæ argēti. p. xc. olei ſextariū. Aut i quo ſūt ſq̄mæ æris. p. xxiiii. galbāi. p. xvi. cæruſſæ & erugis rafæ ſi

LIBER

golorū. P. XVIII. ammoniaci. P. XXII. cæra: resinæ pineæ singulorū. p. xlv. spuma argēti concoquitur.
Ethesium emplastrum rubrum ad idem ualens.

r Vbrū quoq; ēplastrū qđ ethesiū uocat huc aptū ē. Hēt resinæ terebīthiæ. P. XII. galbāi. P. xiiii. miniī sinopici. P. xvi. thuris fuliginis. P. xvi. cæra: P. xviii. spūa argēti. P. xlv. olei ueteris hēinā. Aliud emplastrum ad idem ualens.

Itē id qđ ex his cōstat. squāe eris: turis fuliginis: singulorū. P. XIII. galbani. P. XVI. falis ammoniaci. P. xxii. Z. cæra: p. xxxv. olei tribus hēinis. Hæc aut aliis quoq; recētiōribus uulneribus rectē iponunt.
Leuca emplastra nō grauibus uulneribus accommodata & maxime senilibus.

s Vnt enī alba lenia: leuca græci uocat. fere nō grauibus uulneribus accommodata: præcipueq; senilibus. Quale est qđ habet cærussæ. P. XXXII. seui uitulini curati & cæra: singulorum. P. XLVIII. olei heminas tres: ex quibus ea cærussa coquitur.

Elephantinum emplastrum.

a Liud qđ habet cærussæ. P. X. cæra: p. xxxv. olei hemina: aquæ sextariū. Quæ quotiēs adiiciūt cærussæ uel spumæ argēti: scire licet illa ex his coquēda esse. Est aut ea pcandida cōpositio quæ supra posita est. ideoq; elephantina nominatur.

Lenia emplastra.

l Enia quoq; quædā emplastra sunt: q̄s liparas fere græci nominant. ut id qđ habet miniī. P. XIII. spumæ argēti. p. xxv. cæra: & adipis suillæ: singulorū. P. XXXVII. uittelos quattuor.

Emplastrum lene.

a Lia compositio generis eiusdē: cæra: resinæ terebīthinæ: singulorum. P. XVI. cærussæ. P. XVIII. spumæ argenti: plumbi recremēti: scorian molybdi græci uocat: singulorū. P. XXX. cicini: olei: & myrti: singulorum hemina.

Arcaghati emplastrum lene.

t Ertia quæ ad auctorē arcaghatū refertur: mysi cocti: aris cōbusti: singulorū. P. XIII. cærussæ coctæ. p. XVIII. resinæ terebīthinæ. p. xx. spumæ argenti. p. XVI.

Emplastra eiusdem generis ad leniendum apta.

e Tiam num generis eiusdē: spumæ argenti cæra: adipis suillæ singulorū. P. xxxvii: uitelli cocti q̄ttuor rosæ hemina. Aut cærati ex oleo myrti facti partes tres: adipis suillæ pars q̄ta: paulum ex plūbi recremēto. Aut spumæ argēti felibra ex olei hemina & aquæ marinæ altera cocta donec bulire desierit: cui paulū cæra: sit adiectū. aut pares portiōes cæra: seui: stibis: spumæ argēti: cærussæ De pastillis & priō de his q̄ ad recētia uulnera glutināda sanādaq; apti sunt. Caput uigesimum.

p Astilli quoq; facultates diuersas habēt. Sūt. n. ad recētia uulnera glutināda sanādaq; apti. Quæ is ē q̄ habet chalcitis: mysi: spumæ nitri: floris aris: gallæ: aluminis scissilis modice cocti: singulorū. P. xi. aris cōbusti: capitulorū mali punici: singulorū. P. xiii. Hūc oportet diluere aceto: sic ubi uulnus glutinādū ē illinire. At si neruosus aut musculosus is locus ē: cōmodius ē cærato miscere sic: ut illius octo partes: nona huius sit. Alius pastillus ad glutinanda uulnera.

a Lius ad idem constat ex his: bituminis: aluminis scissilis: singulorum. P. XI. aris cōbusti. P. XIII. spumæ argenti. P. XXI. olei sextarium.

De phragide pastillo: quem Polybus confecit: ad glutinādum uulnus.

s Ed longe polybi celeberrimus est. sphragis autē nominat. qui habet aluminis scissilis. P. XI. z. atramēti futorii. P. XII. myrræ. P. XV. aloes tantūdem: capitulorum punici mali: fellis taurini: singulorum. P. XVI. Quæ contrita uino austero excipiuntur.

Pastillus ad ulcera fordida & nigritiē i auribus: naris: oscenis partibus: inflammationesq; eorū;

a Dulcera fordida & nigritiem in auribus: naris: oscenis partibus: inflammationesq; eorū: chryfocollæ. P. XI. atramēti futorii: alūinis scissilis: singulorū. P. XII. haliacaccabi corticis. P. XIII. miniī. P. XVI. spumæ argēti. P. XXII. cærussæ. P. XXVI. Quæ ex aceto & cogūt & ubi utēdū ē: diluuntur.

Pastillus adronis ad uuā isflamatā ad naturalia fordida etiā cancro laborantia.

a Ndronis uero ē ad uuā isflamatā: ad naturalia fordida etiā cancro laborantia: gallæ: atramēti futorii: myrræ singulorū. P. XI. aristolochiæ: alūinis scissilis: singulorū. P. XII. capitula punici mali. P. xxxv. ex passio coacta & cū usq; exigit aceto uel uio diluta: pur ualētius aut lēius uitū ē: cui medēdū ē

Pastillus ad fixa ani: uel ora uenarū fundētia sanguinē uel cancrum.

p Roprie autē ad ani fissā: uel ora uenagē sūdētia sanguinē uel cācrū: æruginis. P. XII. myrræ. P. xxii stibis: lachriæ papaueris: acaciæ: singulorū. P. XXVI. Quæ ex uio & terūt & i ipō usu deliq̄nt.

Pastillus ad expellendum calculum cum urina.

e Xpellere autē ex uesica cū uria calculū uidet hęc cōpositio. casia: croci: myrræ: costi: nardi: cynnamomi: dulcis radices: balsami. hyperici: pares portiōes cōterūt. deīde uinū lene isstilla: & pastilli fiunt: qui singuli habeant. P. XZ: hique singuli quottidie mane ieiuno dātur.

De pessis. Caput uigesimum primum.

h Aec tria cōpositionū genera: id est q̄ i malagmatis pastillis ēplastrisq; sūt. maxium: præcipueq; uariū usum p̄stāt. Sed alia quoq; utilia sūt. ut ea q̄ foeminis subiiciūt (pessos græci uocat) Eorū hæc proprietas est Medicamenta composita molli lana excipiuntur. eaq; lana naturalibus conditur.

Ad sanguinem euocandum.

D sanguinem autē euocandū canneis duabus adiciis nitri. P. Xr. aut allii semen cōteritur. adij-
citur myrræ paululū: & unguento fusino misceat. aut cucumeris siluestris pars interior ex lacte
muliebri diluitur.

Ad uulua molliendam.

D uulua molliendam oui uitellus & scenū græcum & rosa & crocū temperantur. Aut elate
rii. P. Xz. falis tantundē. uua timinia. P. XVI. melle excipiuntur.

Alia pessi cōpositio ad idem ualens.

Vt Boeto auctore: croci: resinæ terebinthina: singulorū. P. XIII. myrræ. P. X. zz. rosæ. P. XI. se-
ui uitulini. P. XIz. cæræ. P. XII. miscentur.

Ad inflammationes uulua Numenii pessus.

Prima autem aduersus inflāmationes uulua numenii cōpositio est: quæ habet croci. P. Xz.
cæræ. P. XI. butyri. P. XVIII. adipis anserini. P. XXII. uitellos coctos duos: rosæ minus cyatho.

Ad eiiciendum e uulua infantem mortuum.

I uero infans intus decessit: quo facilius eiiciat malocoriū ex aqua terendū: eoq; utendū est.

Si mulier uitio locorū concidit qua curatione utendum sit.

I concidere uitio locorum mulier solet: cochleæ cum testis suis comburēdæ: cōterendæq; dein
de his mel adiciendum est. Si non comprehendit: adeps leonina ex rosa mollienda est.

De medicamentis quibus aridis utimur.

Caput. xxii.

Ad carnem supercrescentem exedendam.

Vædam autē mixturæ medicamētōz sunt: quibus aridis neq; coactis utimur: sic ut insperga-
mus aut cū aliquo liquido mixta ilinamus quale est ad carnem supercrescentem exedendā. q; ha-
bet squamæ: fuliginis curis singulorū. P. XI. æ ruginis. P. XII. Hæc autē eadem cū melle purgant
ulcera: cum cæra implent. Myfi quoq; & gallasi paribus portionibus misceantur: corpus consumunt.
eaq; uel arida inspergere licet: uel excepta cadmia illinire.

Ad putrem carnem continendā ne ultra serpat: eamq; leniter exedendā plures cōpositiones.

Vtreni uero carnē cōtinet. neq; ultra serpere patit & leniter exest: mel uel cū lenticula uel cum
marrubio uel cum oleæ foliis ante ex uino decoctis. Itē fertula campana in mulso cocta: dein
de cōtrita. aut calx cū cærato: aut amaræ nuces cum allio: sic ut huius pars tertia sit. paulumq;
his croci adiciat. Aut quod habet spumæ argēti. P. XVI. cornu bubuli cōbusti. P. XXII. olei myrti &
uini cyathos ternos. Aut quod ex his cōstat: floris punici mali. atramēti futorii: aloes: singulorū. P. XII.
aluminis scissilis: thuris: singulorū. P. XIII. gallæ. P. XVIII. aristolochiæ. P. XX. Vehemētius idem facit
etiam adurēdo: auripigmentū cum chalcitide & aut nitro aut calce aut charta cōbusta. Item sal cū ace-
to. Vel ea cōpositio quæ habet chalcitidis: capitalorū punici mali: aloes: singulorū. P. XII. aluminis scif-
fili: turis: singulorū. P. XIII. gallæ. P. XVIII. aristolochiæ. P. XX. mellis quantum satis sit ad ea cogenda.
Vel cantharides. XI. sulphuris. P. XI. lolii. P. XIII. Quibus adiciis picis liquidæ quantū satis est. adiungē-
dum uel chalcitis quoq; cum resina & ruta mixta. aut cū eadem resina: diphyges. aut uua timinia cum
pice liquida. Idē uero possunt feces uini cōbustæ: & calcis & nitri pares portioes. uel aluminis scissilis.
P. Xz. turis sandracæ: nitri singulorū. P. X. gallæ. P. XVIII. aristolochiæ. P. XX. mellis q̄tū satis est.

Hieræ cōpositio.

Se etiam hieræ cōpositio. quæ habet myrræ: chalcitidis: singulorum. P. XII. aloes: turis: alumi-
nis scissilis: singulorū. P. XIII. Aristolochiæ: gallæ immaturæ: singulorū. P. XVIII. malocorii con-
triti. P. XX.

Iudæi cōpositio.

T si iudæi: in qua sunt calcis partes duæ: nitri quæ ruberrimi pars tertia. quæ utina impuberis
pūeri coguntur donec strigmēti crassitudo sit. Sed subinde his locus: cui id illinitur: ma defaciē-
tus est.

Iollæ cōpositio.

T iollas: chartæ cōbustæ: sandracæ singulorum. P. XI. calcis. P. XII. auripigmenti tantundem
miscbat.

& ad inducendā cicatricē & ad coercendam carnem crescentem.

I uero ex mēbrana: quæ sup cerebrū est: pfluit sanguis: uitellus cōbustus & cōtritus ispergi de-
bet. Si alio loco sanguinis pfluuū est. auripigmēti squamæ æris: singulorū. P. XI. sandracæ. P. II.

marmoris cocti. P. XIII. ispergi debet. Eadē cæro quoq; obsistūt. Ad inducendā cicatricē: squa-
mæ æris: turis fuliginis: singulorū. P. XII. calcis. P. III. Eadē increfcentē quoq; carnē coercent.

Timei cōpositio ad ignem sacrum uel cāncrum.

Imeus autē ad ignē sacrum uel ad cāncrū his utebat Myrræ. P. XII. turis: atramēti futorii: singulo-
rū. P. XIII. sandracæ: auripigmēti: squamæ æris: singulorū. P. XIII. gallæ. P. XVI. cærulæ combu-
stæ. P. XVIII. Eadē uel arida ispsa: uel melle excepta idē præstat.

Ad sternutamēta excitada: Ternutamēta uero uel albo ueratro: uel struthio cōiecto in nares excitant: uel his mixtis. pipe-
ris: ueratri albi: singulorū. P. Xz. castorei pōdo. Xr. spumæ nitri. P. XI. struthii. P. XIII.

Gargarizationes quibus fieri debeant.

Argarizationes autē aut leuādi cau sa frūta: aut reprimēdi: aut euocādi. Leuāt lac: cremor uel ptifa
næ uel surfuge. Reprimēt aqua: in qua uel lētticula: uel rosa: uel rubus: uel cotoneū malū: uel pal-
mulæ decoctæ sūt. Euocāt: sinapi: piper. De antidotis & qbus malis opitulēt. Caput. xxiii.

Nridota raro: sed præcipue interdū necessaria sunt: quia grauiſſimis caſibus opitulant̄. Ea reſte quidē datur collisſis corporibus uel per ictus: uel ubi ex alto deciderūt: uel uisceꝝ: laterum: faucium: interiorūq; partium doloribus. Maxime autem deſiderāda ſunt aduerſus uenena uel per morſus uel per cibos aut potiones noſtris corporibus inſerta.

Compoſitio antidoti.

Num eſt: quod habet lacrimæ papaueris. P. Xz. acori: malobatri. P. XV. iridis illiricæ: gummi: ſinguloꝝ. p. XII. aneſi. p. XIII. nardi gallici: folioꝝ roſæ aridoꝝ: cardamomi: ſinguloꝝ. p. III. petroſelini. P. III. z. p. folii. p. V. caſiæ nigræ: ſiliſ: bdellii: baſſami: ſeminis piperis albi: ſinguloꝝ. P. XZ. ſtyracis. P. VZ. myrræ: oppoſonacis: nardi ſyri: turis meſculi: hypociftidis ſucci: ſinguloꝝ. P. XVI caſtoꝝ. P. XVI. coſti: piperis albi: galbani: reſinæ terebinthinæ: croci: floris iunci rotūdi: ſingulorum. P. VI. z. dulcis radicis. P. VIII. z. Quæ melle uel paſſo excipiuntur.

Aliud antidotum Ambroſia nominatum: quod zopyrus Ptolemæo regi cōpoſuit.

Lterum quod zopyrus regi Ptolemæo dicit̄ cōpoſuiſſe atq; Ambroſiam nominari: ex his cōſtat. Coſti: turis maſculi: ſinguloꝝ. P. V. piperis albi. P. z. floris iunci rotūdi. P. II. cinnamomi P. III. caſiæ nigræ. P. III. croci cilici. P. III. z. myrræ quā ſtaſten nominat. P. V. nardi idici. P. V. z. Quæ ſingula cōtrita melle cocto excipiunt̄. Deinde ubi utendū eſt: id quod ægyptiæ fabæ magnitudinem impleat: in portione uini diluitur.

Antidotum mithridatis.

Obiliſſimū autem eſt Mithridatis quod quotidie ſumēdo rex ille dicitur aduerſus uenenorū pericula tutū corpus ſuū reddidiſſe. In quo hæc ſunt. coſti. P. Si. z. acori: p. V. hyperici: cumini: ſagapeni: agaciæ ſucci: iridis illiricæ: cardamomi: ſinguloꝝ. p. II. aneſi. p. III. nardi gallici: gentianæ radicis: aridoꝝ: roſæ folioꝝ: ſingulorum. p. III. papaueris lacrimæ: petroſelini. ſinguloꝝ. p. III. z. caſiæ: ſcilis lolii: piperis lōgi: ſingulorum. p. XVI. ſtyracis. p. V. z. caſtoꝝ: turis hypociftidis ſucci: myrræ: oppoſonacis: ſinguloꝝ. p. VI. malobathri foliis. XVI. floris iunci rotūdi: reſinæ terebinthinæ: galbani: dauci cretici feminis: ſinguloꝝ. P. VI. z. nardi: opobalſami: ſinguloꝝ. P. VI. z. thiaſpis. p. XV. z. z. radicis ponticæ. p. VII. croci: zinziberis: cinnamomi: ſinguloꝝ. p. XVIII. r. Hæc cōtrita melle excipiunt̄ & aduerſus uenenu: qd̄ magnitudinē nucis græcæ impleat ex uino datur. In cæteris autē affectibus corporis pro modo eorum: uel quod ægyptiæ fabæ: uel qd̄ erui magnitudinē impleat: ſatis eſt.

De acopis.

Caput. xxxiii.

Acopum neruis utile.

Copa quoq; utilia neruis ſunt. Quale eſt qd̄ habet floris iunci rotūdi. p. II. z. coſti: iunci quædrati: lauri baccæ: ammoniaci: cardamomi: ſinguloꝝ. p. III. z. myrræ: aris cōbuſti: ſinguloꝝ. p. VII. iridis illiricæ: cære: ſinguloꝝ. p. XIII. alexadrini calami: iunci rotūdi: aſphaltis: xylobalſami: ſinguloꝝ. P. XXVIII. ſcui. P. I. unguenti irini cyathum.

Acopum elæodes neruis utile.

Lterum qd̄ elæodes uocant hoc modo fit. cære. P. Z. olei tātundē: reſinæ terebinthinæ ad nucis iuglādis magnitudinē ſimul incoquantur: deinde inſuſa in mortario terūtur: inſtillaturq; ſubinde quam optimi mellis acetabulū: tum irini unguenti & roſæ terni cyathi.

Enchriſta ad ulcera purgāda & implenda.

Nchriſta autē græci uocant liquida quæ illinunt̄. Quale eſt quod fit ad ulcera purgāda & implenda maxime inter neruos: paribus portionibus inter ſe mixtis: butyri medullæ uitulinæ: ſeui uitulini: adipis anſerinæ: cære: mellis: reſinæ terebinthinæ: roſæ: olei cilicini. Quæ ſeparatim omnia liquant̄: deinde liquida miſcent̄: & tum ſimul teruntur. Et hoc quidē magis purgat. Magis uero emollit: ſi pro roſa cyprus inſunditur.

Ad ſacrum ignem.

D ſacrum ignem ſpumæ argenti. P. XVI. corni bubuli cōbuſti. P. XII. cōteruntur: aduiciturq; in uicem uinum: & id quod ſpecialiter ſil uocatur: & myrteum: donec utriuſq; terni cyathi conuſciantur.

De catapotiiſ.

Caput. xxv.

Catapotium ad ſomnum accerſendum & leuationem doloris & ſimul ad cōcoquendū.

Atapotia quoq; multa ſunt: uariſq; de cauſis fiunt. Anodyna uocant quæ ſomno dolorem leuant. Quibus uti: niſi ſimilia neceſſitas urget. alienū eſt. Sunt enim ex uehementibus medicamentis & ſtomacho alienis. Poſſe tamē etiā ad concoquendū: quod habet papaueris lacrimæ. galbani: ſinguloꝝ. P. XI. myrræ: caſtoꝝ: piperis: ſinguloꝝ. P. XII. Ex quibus quod erui magnitudinem habet: ſatis eſt deuoraſſe.

Catapotium ualētius ad ſomnum.

Lterum ſtomacho peius: ad ſomnum ualētius ex his fit: mandragoræ. P. Z. apii feminis: item hyoſcyami feminis: ſinguloꝝ. P. III. Quæ ex uino terunt̄. Vinum autem eiſdem magnitudinis. quæ ſupra poſita eſt: abunde eſt ſumpſiſſe.

Catapotium ad plurimos dolores per ſomnum leniendos.

Iue autem capitis dolores: ſiue ulcera: ſiue lippitudo: ſiue dentes: ſiue ſpiritus difficultas: ſiue in teſtinog; tormenta: ſiue inſlāmatio uulue eſt: ſiue coxa: ſiue ſecur aut lienis: aut latus torquet:

sive uitio locog: aliqua prolabit & obmutescit: occurrit dolori p quietē eiusmodi catapotiu. Silis: aco-
ri: rute siluestris semis: singulorum. P. I. castorei: cynamomi: singulorum. P. xii. papaueris lacrimae: pa-
naxis: radices mādragorae: malorum aridorū: iunci rotūdi floris: singulog. P. II. pipis grana. LVI. Haec
p se contrita: rursus instillato subinde passo: simul oīa terūtur: donec crassitudo fordiū fiat. Ex eo pau-
lū aut deuorat: aut aqua diluif: & potui dat. Catapotiu aliud ad multa ualēs.

Vin etiā siluestris papaueris: cū iā ad excipiendā lachrymā maturū est: māipulus qui manu cō-
prehēdi potest: in uas demittitur: & sup infundif aqua: quae id cōtegat: atq; ita coquif. Vbi iā
bene manipulus is coctus est ibidē expressus pīctif: & cū eo hūore: passū pari mēsurā misef: in-
seruetq; donec crassitudine fordiū heat. Cū infrixit: catapotia ex eo fiunt: ad nostrae fabae ma-
gnitudine: habentq; usū multiplicē. Nā & somnū faciūt uel per se assumpta uel ex aqua data: & aurū
dolores leuāt: adiectis exiguo modo rute succi: ac passū. Et tormina supprimūt ex uino liquata: & issā
mationē uuluae coercēt mixta cārato ex rosa factō cū paulū his croci quoq; accessit: & ex aqua fronti
inducta: pituitā in oculos decurētē tenēt.

Catapotiu ad inducēdū somnū: qd uulua dolēs prohibuit.

Tē si uulua dolēs somnū phibuit: croci. P. xii. anesi: myrrae: singulorū. xi. papaueris lacrimae. P.
i. xiiii. cicutaē seminis. P. XVIII. miscenē: excipiunt q; uino uetere & qd lupinū magnitudine hēt
in tribus cyathis aquae diluif. Id tamē in febre periculose dat. Ad iecur sanādū.

D sanādū iecur nitri. P. Z. croci: myrrae: nardi gallici singulorū. P. I. melle excipiunt: dat q; qd
aegyptiae fabae magnitudine hēt.

Ad finiendos dolores lateris.

D lateris dolores finiendos: piperis. aristolochiae: nardi myrrae pares portiones.

Ad thoracis dolores finiendos.

D thoracis: nardi. P. I. turis: casiae: singulorū. P. III. myrrae: cynamomi singulorū. P. XVI. croci.
a P. XVIII. resinae terebinthinae quadrans: mellis heminae tres.

Catapotiu Athenionis ad tussim.

D tussim Athenionis: myrrae: piperis: singulorū. P. XI. castorei: papaueris lacrimae: singulorum.
a P. XI. Quae separati cōtusa postea iungunt: & ad magnitudine fabae nostrae bina catipotia mae:
bina noctu dormituro dantur.

Catapotium Heraclidis tarētini ad tussim & somnū.

I tussis somnū phibet: ad utrāq; Heraclidis tarētini: croci. P. XI. cynamomi. castorei: papaue-
s ris lacrimae singulorū. P. I. myrrae: piperis longi. costi: galbani: singulorū. P. Z.

Catapotiu ad purganda ulcera in faucibus tussientibus.

Vod si purganda sunt ulcera i faucibus tussientibus: panaxis: myrrae: resinae terebinthinae: singulo-
q rum. P. X. galbani. P. Z. hyssopi. P. z. cōterēda sunt, hisq; hemina mellis adicienda: & qd digito
excipi pōt: deuorādū est.

Collice cassii medici.

Ollice uero Cassii ex his cōstat: croci: anesi: castorei: singulog. P. XIII. petroselini. P. XIII. pipis
c & longi & rotundi: singulog. P. XV. papaueris lacrimae: iunci rotundi: myrrae: nardi: singulog.
P. XVI. Quae melle excipiunt. Id aut & deuorari potest: & ex aqua calida sumi.

Ad infantē mortuū aut secūdas expellit aquae potio cui salis amoniaci. P. XI. aut cui dictami

i cretici. P. XI. adiectū est. Laborantibus ex partu qd dari debeat.

X partu laborantibus erisimū ex uino tepido ieiunae dari debet.

Ad adiuuādā uocē.

Ocē adiuuat turis. P. I. in duobus cyathis uini datum.

Aduersus dfficultatē urinae.

Duersus urinae difficultatē: piperis longi: castorei: myrrae: galbani: papaueris lacrimae: croci: co-
a sti: unciae singulae: styracis: resinae terebinthinae Pondo sextantes: mel: absinthii cyathus. Ex qui-
bus ad magnitudine fabae aegyptiae & mane & coenato dari debet.

Arteriaceae cōpositio quō fiat.

Rteriace uero hoc modo fit. casiae: iridis: cynamomi: nardi: myrrae: turis: singulorū. P. I. croci.
P. I. pipis grana. xxx. ex passū tribus sextariis decoquunt: donec mellis crassitudo his fiat. Aut

a croci: myrrae: turis: singulog. P. I. cōiiciūt in passū eūdē modū. eodēq; mō decoquūt. Aut eiusdē
passū heminae tres usq; eo coquūt: donec extracta ide gutta indurescat & adiciē tritae casiae. P. I.

De quinq; generibus noxarū corporis & primo de uulneribus quae maxie per tela inferunt.

Caput uigesimali sextū.

Vm facultates medicamētoze pposueri genera i qbus noxa corpi ē: pponā. Ea qncq; sūt. Cū qd
e extrinsecus laesit: ut i uulneribus. Cū qd itra seipm corruptū ē. ut i cācro. Cū qd inatū ē: ut i ue-
fica calculus. Cū qd increuit: ut uena q intumescēs in ualicē conuertitur. Cum quid deest: ut
cum curta pars aliqua est. Ex his alia sunt: in quibus plus medicamēta. Alia i qbus plus manus pficit.
Ergo dilatis his. quae p̄cipue scalpellū & manum postulat: nunc de his dicā: quae maxie medicamētis
egēt Diuidā autē hanc quoq; curandi partē sicut priorē. Et ante dicam: quae in quālibet partem cor-
poris inducūt. Tū de his: quae certas partes infestāt. Incipiā a uulneribus. In his aut ante oīa scire medi
f

cus debet. quæ insanabilia sint. quæ difficilè curatione hēant. quæ promptiorē. Est. n. prudentis hominis primū eū qui seruari nō pōt: nō attingere nec subire specie eius ut occisi: quē fors ipius peremit. Deinde ubi grauis metus sine certa tamen desperatōe est: indicare necessariis periclitantis in difficili rē eē: ne si uicta ars malo fuerit: uel ignorasse uel se fessisse se uideat. Sed ut hæc prudētī uiro cōueniūt: sic rursus histrionis est: paruā rē attollere: quo plus præstitisse uideat. Obligariq; æquū est cōfessione pōptæ rei: quo curiosius etiā circūspiciat: ne quod per se exiguū est: maius curātis negligētia fiat.

Quæ uulnera insanabilia sint.

Eruari nō pōt: cui basis cerebri: cui coricui stomachus: cui iocineris portæ: cui in spina medulla percussa est cuiq; aut pulmo mediū: aut ieiunū: aut tēuius ītestinū aut uētriculus: aut renes uulnerati sunt. cui ue circa fauces grādes uenæ uel arteriæ præcisæ sunt.

Quæ uulnera difficilè curatione habeāt.

ix aut ad sanitatē perueniūt: quibus ulla parte pulmo: aut iocineris crassum: aut mēbrana: quæ cōtinet cerebrū: aut lienis: aut uulua: aut uelica: aut ullū ītestinū: aut septū transuersū uulneratū est: Hi quoq; īncipiti sunt: in quibus usq; ad grādes intusq; conditas uenas ī alis uel poplitibus mucro defedit. Periculosa etiā uulnera sunt ubicunq; uenæ maiores sunt quoniam exhaurit hominē profusione sanguinis possunt. Idq; euenit nō in alis tantū atq; poplitibus: sed etiā in his uēis: q; ad anū testiculosq; perueniūt. Præter hæc malū uulnus est: quodcūq; in alis uel feminibus: uel īambus locis: uel in articulis: uel inter digitos est. Itē quodcūq; mūsculū: aut neruū: aut arteriā: aut mēbranā: aut os: aut carthilaginē læ sit.

Quæ uulnera tutiorē curatione hēant.

Vtissimū oīum quod in carne est. & hæc quidē loco uel peiora uel meliora sunt. Mō uero periculū facit quodcūq; magnū est.

Observationes quædā & ætatis & corpis & uitæ & tēporis in uulneribus.

Liquid ēt in uulneris genere: figuræ est. Nā peius est qd' etiā collisum: quā qd' tātū discissum est. adeo ut acuto quoq; quā retuso telo uulnerari cōmodius sit. Peius etiā uulnus ē: ex quo aliquid excisum est ex quoue caro alia pte abscissa. alia depēdet. Pessimæq; plaga in orbē est: tutissima quæ lineæ modo recta est. Quo deinde propius huic: illiue figuræ uulnus est: eo uel deterius: uel tollerabilius est. Quin etiā confert aliquid & ætas & corpus & uitæ ppositū & anni tps. qā facilius famescit puer uel adolescēs: quā senior: ualēs quā infirmus neq; nimis tenuis: neq; nimis plenus: quā si alterū ex his est. Integri habitus: quā corrupti. exercitatus quā iners: sobrius & tēperās: quā uio ueneriq; deditus. Oportunissimūq; curationi tempus uernū est aut certe neq; feruēs neq; frigidū si quidē uulnera & nimius calor & nimiū frigus infestāt: maxie tamē horū uarietas ideq; perniciosissimus autūnus est. Sed pleraq; ex uulneribus oculis subiecta sunt quorūdā ipsæ sedes indices sunt: quas alio loco demonstrauimus cū positus interiorū partiū ostēdimus. Verūtamē qā quædā uicina sūt: interest quoq; uulnus in summa parte sit: an penitus penetrauerit: necessariū est notas subicere: per quas quid intus actū sit scire possimus: & ex quibus uel spes uel desperatio orit.

Signa percussi cordis.

Gitur corde percusso: sanguis multus fertur. uenæ languescūt color pallidissimus. sudores frigidī: maliq; odoris tanq; in rorato corpore oriunt. extremisq; partibus frigidis matura mors sequitur.

Signa pulmonis icti.

Ulmone icto: spirādi difficultas est. sanguis ex ore spumās: ex plaga rubēs: simulq; etiā spiritus cū sono fertur: in uulnus inclinari iuuat. qdā sine rōne cōsurgūt. Multi si in ipm uulnus incliati sunt: loquūtur. si in aliā partē: obmutescūt.

Signa iocineris uulnerati.

Ocineris aut uulnerati notæ sunt: multus sub dextra parte præcordioꝝ p̄fus sanguis. ad spinam reducta præcordia in uētrē cubādi dulcedo. pūctiones: doloresq; usq; ad iugulū: iūctūq; ei latus scapularū. os intētū. Quibus nōnunq; etiā biliosus uomitus accedit.

Signa percussorū reniū.

Enibus uero percussis: dolor ad inguina testiculosq; descēdit: difficulter urina reddi: eaq; aut est cruenta: aut cruor fertur.

Signa uulnerati lienis.

T liene icto sanguis niger a sinistra parte prūpit p̄cordia cū uētriculo ab eadē parte idurescūt. fitis ingēs orit. dolor ad iugulū: sicut iocinere uulnerato uenit.

Signa p̄cisæ uulua.

T cū uulua p̄cisā ē: dolor īguinibus & coxis & femoribus ē. Sanguinis pars per uulnus: pars p̄ naturale descendit. uomitus bilis īseq; Quædā obmutescūt. qdā mēte labūt. quædā sui cōpotes: neruog; oculorūq; dolore urgeri se cōtētur. morietesq; tādē: q; cordē uulnerato patiunt.

Signa p̄cussi cerebri uel mēbranae eius.

In cerebrū mēbrana ue eius uulnus accepit: sanguis per nares qbusdā ēt p̄ aures exit: fereq; bilis uomitus īsequit. Quorūdā sensus obtundunt: appellatiq; ignorant. Quorūdā trux uultus est quorūdā oculi quasi resoluti huc atq; illuc mouēt. Fereq; tertio uel quinto die deliriū accedit Multorū etiā nerui distendunt. Ante mortē aut pleriq; facias: quibus caput deligatū est. lacerāt: ac nudū uulnus frigori obiciūt.

Signa percussi stomachi.

Bi stomachus aut percussus est. singultus & bilis uomitus īseq;. Siquid cibi uel potōis assum-

ptū est: ea reddi cito. Venarū motus elanguescūt. sudores tenues oriūt: per quos extremae ptes frige-
scunt. Signa ieiuni intestini & uentriculi uulnerati, & aliorū intestinorū.

Communes uero ieiuni intestini & uentriculi uulnerati notae sunt. Nā cibus & potio per uulnus
c exeūt, p̄cordia indurescūt. Nō unq̄ bilis per os redditur. Intestino tātū sedes inferior est. Cate-
ra ītestia īsta uel stercus uel odorē eius exhibēt.

Signa percussae medullae quae in spina est.

m Edulla uero quae in spina est discussa; nerui resoluūt. aut distēdunt. sensus intercidit. īterposi-
to tēpore aliquo sine uolūtate īferiores ptes uel semē uel urinā uel ēt stercus excernūt.

Signa septi transuersi percussū.

a T si septū trāsuersū percussū ē: p̄cordia surū cōtrahūt: spina dolet: spiritus rarus est: sanguis
spumas fertur; Signa uesicae uulneratae.

u Esica uero uulnerata dolet inguina. Quod sup pubē est: itendit. pro urina sanguis: aut ex ip̄o
uulnere urina descēdit. stomachus afficit. Itaq; aut bilē uomūt: aut singultiunt. frigus: & ex eo
mors sequitur. De sanguīe & sanie & pure & eorū sp̄ibus quādoq; meli ora: deterioraue sint.

h Is cognitis etiā nūc quaedā alia noscēda sūt ad oīa uulnera ulceraq; de quibus dicturi sumus:
pertinētia. Ex his aut exit: sanguis: sanies: pus. Sanguis oībus notus est. Sanies est tenuior hoc:
uariē crassa & glutinosa & colorata. Pus crassissimū albidissimūq; glutinosius & sanguine & sanie. Exit
aut sanguis ex uulnere recentis: aut iā sanescēte. Sanies est inter utrūq; tps. Pus ex ulcere iā ad sanitatē
spectāte. Rursus & sanies & pus quāsdā sp̄s gr̄ecis noībus distinctas hēnt. Est enī quaedā sanies quae
uel hydrops uel melitera noīaf. Est pus qd' elaeodes appellaf. Hydrops tēuis: subalbidus ex malo ulce-
re exit: maxieq; ubi neruo laeso īflāmatio secuta est. Melitera crassior & glutinosior subalbida mellieq;
albo subsimilis fertur. Hae quoq; ex malis ulceribus ubi nerui circa articulos laesi sunt & īter hae lo-
ca maxie ex genibus. Elaeodes tenue subalbidū quasi unctū colore atq; p̄guitudine: oleo albo nō dissi-
mile apparet in magnis ulceribus sanescētibus. Malus aut est sanguis nimīū aut tenuis aut crassus: co-
lore uel liuidus uel niger: aut pituita mixtus: aut uarius. Optimus calidus: rubens: modice crassus: non
glutinosus. Itaq; protinus eius uulneris expedita magis curatio est: ex quo sanguis bonus fluxit. Itēq;
postea spes ī his maior est: ex quibus melioris generis quaeq; proueniūt Sanies igitur mala est multa:
nimis tenuis: liuida: aut pallida: aut nigra: aut glutinosa aut malis odoris: aut quae & ip̄m ulcus & iun-
ctā ei cutē erodit. Melior nō multa modice crassa: subrubicūda aut subalbida. Hydrops autē peior est
multus: crassus: subliuidus: aut subpallidus: glutinosus ater: calidus: mali odoris. Tolerabilior est sub-
albidus: q; caetera oīa cōtraria prioribus habet. Melitera aut mala est multa & p̄crassa. melior quae &
tenuior & minus copiosa est. Pus inter hae optimū est. Sed id quoq; peius ē multū: tenue: dilutū: ma-
gisq; si ab initio tale est. Itēq; si colore sero simile: si pallidū: si liuidū: si seculētū est. Praeter hae si male
olet: nisi tamē locus hūc odorē excitat. Melius ē: quo minus est: quo crassius: quo albidius. Itēq; si leue
est: si nihil olet: si aequale est. modo tamē cōuenire & magnitudini uulneris & tēpori debet. Nā plus ex
maiore: plus nōdū solutis īflāmationibus naturaliter fertur. Elaeodes quoq; peius ē multū: & pag; pin-
gue. quo minus etiā: quoq; idip̄m pinguis eo melius est.

Curatio aduersus p̄fusionē sanguinis in uulneribus.

q Vibis exploratis ubi aliquis ictus est: q̄ seruari pōt: protinus p̄spiciēda duo sunt: ne sanguinis
p̄fusio: neue īflāmatio interimat. Si p̄fusionē timemus: qd' ex sede uulneris & magnitudine
eius & ex ip̄e tuentis sanguis intelligi pōt: siccis linamētis uulnus īplēdū est. supraq; īponēda
spongia ex aqua frigida exp̄ssa: ac manu super cōprimēda. Si parū sic sanguis cōquiescit: saepius linamē-
ta mutanda sunt. Et si sicca parū ualēt: aceto madefacienda sunt. Id uehēmē ad sanguinē sup̄primēdū
est. Ideoq; qdā id uulneri insundūt. Sed alius rursus metus subest: ne nimis ualenter ibi retēta materia
magnā īflāmationē postea moueat. Quae res efficit neq; rodētibus medicamentis: neq; adurētibus: &
ob id ip̄sum īducētibus crustā: sit utēdū: quīs pleraq; ex his sanguinē sup̄primūt. Sed si semel ad ea de-
curritur: potiusq; mitius idē efficiūt. Quod si illa quoq; p̄fluuiū uincūt. uenae q̄ sanguinē fundunt ap-
prehēdendae: circaq; id qd' ictū est: duobus locis deligādāe intercīdendaeq; sunt ut & in se ip̄ae coeant &
nihilominus ora p̄clusa hēant. Vbi ne id qdē res patit: possunt ferro cādenti aduri. Sed etiā satis mul-
to sanguine effuso ex eo loco: quo neq; neruus: neq; musculus est: ut pur; in fronte uel superiore capi-
tis parte. cōmodissimū tamē est cucurbitulū admouere a diuersa pte: ut illuc sanguis cursus reuocē.

Curationes aduersus uulnerū īflāmationē.

e T aduersus p̄fusionē quidē in his auxiliū est. Aduersus īflāmationē autē ī ip̄o sanguis cursu ea
timeri pōt: ubi laesū est uel os. uel neruus: uel cartilago: uel musculus: aut ubi parū sanguis pro-
mō uulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit: sanguinē mature sup̄primere nō oportebit: sed pati flu-
ere dū tutū erit: adeo ut si parū fluxisse uidebit: mitti quoq; ex brachio debeat: utiq; si corpus iuueni-
le & robustū & exercitātū est: multoq; magis si id uulnus ebrietas p̄cessit. Quod si musculus laesus ui-
debit p̄acidēdus erit. Nā percussus mortiferus est: praecisus sanitatē recipit.

De glutinatiōe uulnerum.

s Anguinē aut uel sup̄presso: si nimis erūpit: uel exhausto: si per se parū fluxit: longe optimū est:
uulnus glutinari. Pōt aut id uel qd' in cute uel etiā in carne est: si nihil ei p̄terea mali accedit. Po-

test caro alia parte depédēs: alia inhærēs: si tamē ēt nū integra est & cōiūctiōe corporis fouet. In his uero quæ glutinant duplex curatio est. Nā si plaga in molli parte: sui debet: maximeq; si discissa auris ima est: uel inus nasus: uel frons: uel bucca: uel palpebra: uel labrū: uel circa guttur cutis uel uēter: Si uero in carne uulnus est: hiatq; neq; in unū orā facile attrahūt: futura quidē aliena est. Imponēda uero fibulæ sunt. ancteras græci noiant. quæ oras: paulū tamē: cōtrahūt: quo minus lata postea cicatrix sit. Ex his aut colligi potest: id quoq; qd' alia parte depédēs: alia inhærebit: si alienatū adhuc nō est: futurā an fibulā postulet. Ex quibus neutra ante debet iponi: quā intus uulnus purgatū est: ne qd' ibi cōcreti sanguis relinquat. Id enī & in pus uertitur: & inflāmationē mouet: & glutinari uulnus prohibet. Ne linamētū quidē: qd' supprimēdi sanguis causa iditum est: inibi relinquendum est. Nā id quoq; inflāmat. Cōpræhēdi uero futura uel fibula nō cutē tātū: sed aliqd' ēt ex carne: ubi suberit hæc: oportebit: quo ualētius hæreat: neq; cutē abrumpat. Vtraq; optima ē ex acia molli nō nimis torta: quo mitius corpori insidat. Vtraq; neq; nimis rara: neq; nimis crebra iniriāda est. Si nimis rara ē: nō continet. Si nimis crebra est: uehēmētē afficit. qā quo sapius acus corpus trāsiuit: quoq; plura loca iniectū uinculū mordet: eo maiores inflāmationēs oriunt: magisq; æstate. Neutra ēt uim ullā desiderat. Sed eatēus utilis est. quæ cutis ducētē quasi sua spōte sublequit. Fere tamē fibulæ latius uulnus eē patiunt. Sutura oras iungit. quæ ne ipse quidē inter se cōtingere ex toto debet: ut si quid intus hūoris cōcreuerit: sit quia emanet. Si quod uulnus neutrū horū recipit: id tamē purgari debet. deinde oī uulneri priō imponēda est spōgia ex aceto expressā. si sustinere aliquis aceti uim nō pōt: uino utendū est. Leuis plaga iuuatur etiā si ex aqua frigida expressā spongia iponit. Sed ea quocūq; mō imposita est: dū madet: prodest. itaq; ut inhærescat: nō est cōmittēdū. Licetq; sine peregrinis & cōquisitis & cōpositis medicamētis uulnus curare. Sed si quis huic parū cōfidit: iponere medicamētū debet: quod sine seuo cōpositum sit ex his: quæ cruentis uulneribus apta esse pposui. Maxieq; si caro est: barbag. si nerui: uel carthilago uel aliquid ex eminētibus: quales aures: uel labra sunt. Polybi sphragidē. Alexandrinū quoq; uiride neruis idoneū est. eminētibusq; partibus ea: quæ græci raptusam uocāt. Solet etiā collisō corpore exigua parte findi cutis. Quod ubi incidit: nō alienū est: scalpello latius aperit: nisi musculi: neruiq; iuxta sint: quos incidi nō expedit. Vbi fatis deductū est: medicamētū iponēdum est. At si id quod collisū est: quā his is parū deductū ē latius tamē apiri propter neruos aut musculos nō licet adhibenda sunt ea: quæ humorē leniter extrahant: p̄cipueq; ex his id quod rhyodes uocari proposui. Nō alienū est etiā ubi cunq; uulnus graue est: impositū: quo id iuuat insuper circumdare lanā succidā ex aceto & oleo. Vel cataplasma: si mollis is locus est: qd' leniter reprimat. Si neruosus aut musculosus: qd' emolliat.

Quo modo uulnus ligari cōueniat

f Ascia uero ad uulnus deligādū lintea aptissima est eaq; late eē debet: ut semel sicca nō uulnus tantū: sed paulū utrinq; ēt oras eius cōprehēdat. Si ab altera parte caro magis recessit: ab ea melius attrahitur. Si æque ab utraq; tranuersa cōprehēdere oras debet. aut si id uulneris rō non patitur: media primū iniicienda est: ut tū i utraq; partē ducat. Sic aut deligāda est. ut & cōtineat neq; astringat. Quod nō cōtinet: elabit. Quod nimis astrictū est: cæcro periclitat. Hyeme sapius fascia circumcurre debet æstate quotiēs necesse est. tū extrema pars eius inferioribus acu astuenda est. Nā nodus uel cus lædit: nisi tamē longe est. Illo neminē decipi decet ut propriā uiscerū curatōnē requirat: de quibus supra posui. Nā plaga ipsa curāda extrinsecus uel futura uel alio medicina genere est. In uisceribus nihil mouēdū est: nisi aut si quid ex iocinere: aut liene: aut pulmone duntaxat extremo depende: ip̄cīdatur. Alioqn uulnus interius ea uictus retio eaq; medicamēta sanabūt: quæ cuiq; uisceri cōuēire superi ore libro proposui.

De rōne uictus: & notis uulnerū curatōibusq; eorū.

h Is ita primo die ordinatis homo in lecto collocandus est: isq; si graue uulnus est: abstinere quātū uires patiunt ante inflāmationē a cibo debet. bibere donec sitim finiat aquā calidam. uel si æstas est: neq; febris neq; dolor est: etiā frigidā. Adeo tamē nihil perpetuū est. Sed semp pro uiribus corporis æstimādum: ut ibecillitas etiā cibū protinus facere necessariū possit: tenuem scilicet & exiguū: qui tantū sustineat. Multiq; etiā ex profluuiō sanguinis inter morientes: ante ullā curationem uio efficiēdi sūt. qd' alioqn inimicissimū uulneri ē. Nimis uero itūescet uulnus: piculosū: nihil itūescet: piculosissimū ē. Illud iditū ē magne inflāmationis: hoc emortui corporis. Protiusq; si mēs homini cōsistit: si nulla febris accessit: scire liceat: matur uulnus sanū fore. Ac ne febris qdē terre debet: si i magno uulnere: dū inflāmatio est: p̄manet. Illa pernitiōsa est: quæ uel leui uulneri superuenit. uel ultra tēpus inflāmationis durat: uel deliriū mouet: uel si neruorū rigor: aut distētio: quæ ex uulnere orta est: eā nō finit. Vomitus quoq; biliosus nō uolūtarius: uel protinus ut percussus est aliquis: uel dū inflāmatio manet: malū signū est: in his dūtaxat: quoq; uel nerui uel ēt neruosi loci uulnerati sunt. Spōnte tamē uomere nō alienū est: p̄cipue his: quibus in cōsuetudine fuit. sed neq; protinus post cibū: neq; iā inflāmatioē ortat: neq; cū in superioribus partibus plaga est. Biduo sic uulnere habito: tertio die id ap̄riēdū: detergēdaq; sanies ex aqua frigida est. eadēq; rursus iniicienda sunt. Quinto iā die quanta inflāmatio futura ē: eē ostēdit. Quo die rursus detecto uulnere cōsiderādus color est. Quod si liuidus aut pallidus aut uarius aut niger est: scire licet malū uulnus eē. Idq; quādōcūq; aiaduertum est terrere nos potest. Album aut rubicundū eē ulcus: cōmodissimū est. Itē cutis dura: crassa. dolens: periculū ostendit. Bona signa sunt ubi hæc sine dolore tenuis & mollis est. Sed si glutinatur uulnus: aut leniter intumuit: eadē sunt impo-

nēda: quæ primo fuerunt. Si grauis inflāmatio est: neq; glutinādi spes ē: eaq; pus moueāt: quæ quoq; calidæ necessarius usus est: ut & materiam digerat & duritiā emolliat & pus citet. Ea sic rēperāda est: ut & manu cōtingēti iocūda sit. usq; eo adhibenda donec aliquid ex tumore minuissē: colorēq; ulceri magis naturalē reddidissē uideat. maxieq; si grāde uulnus ē: tetrapharmacū, si in articulis: digitis: locis cartilaginosis: rhyppodes. Post id fomētū si lata plaga nō patet: ioni protinus emplastrū debet: & si latius hyat: illud emplastrum liquari ex irino unguento oportet. eoque illita linamenta disponi per plagā. deinde emplastrū supra dari: & super id fucidam lanam minusq; etiam: quam primo fasciæ astringendæ sunt.

Curatiōes propriæ articulorū.

Propriæ quædam in articulis uisēda sunt. in quibus si præcisi nerui sunt: qui cōtinebāt: debilitas eius partis sequitur. Si id dubiū est & ex acuto telo plaga est: ea transuersa cōmodior est. Si retuso & graui est: nullū in figura discrimē est. At uisendū est pus supra articulū: an infra nascatur. Si sub eo nascit: albūq; & crassum diu fertur: neruū p̄cisū eē credibile ē. Magis quoq; maiores dolores inflāmatōe: quo maturius excitatæ sunt. Quāuis aut nō abscessus neruus est: tamen si circa tumor durus diu permanet: necesse est & diuturnū: ulcus eē: & sano quoq; eo tumore permanere. futurūq; est: ut tarde mēbrū id extēdat uel cōtrahat. Maior tamē in extēdendo mora ē: ubi recuruato articulo curatio adhibita ē: quā in recuruādo eo: quod rectū cōtinuerimus. Collocari quoq; mēbrū: qd̄ iētū est ratione certa debet. Si glutinādū ē: ut superius sit. si inflāmatōe est: ut in neutra partē inclinātū sit. Si iā pus profluit: ut deuexū sit. Optimū etiā medicamētū quies ē: moueri & ambulare nisi sanis alī enū ē. Minus tamē his est periculōsū: qui in capite uel brachiis: quam qui inferioribus partibus uulnerati sunt. Minimeq; ambulatio cōuenit: foemīæ: aut crure: aut pede laborāte. Locus ī quo cubabit: tepidus eē debebit. Balneū quoq; dū parū uulnus purū est: inter res infestissimas est. Nā id & hūidum & sordidū reddit. ex quibus ad cācrū trāsitus eē cōsuluit. Leuis frictio recte adhibet: sed his partibus quæ longius absunt a uulnere.

Vulnus quomodo purgādū est.

Inflāmatōe finita uulnus purgādū est. Id optime faciunt tincta in melle linamēta: supraq; id: emplastrū: uel enneapharmacū dādū est. Tū demū uero parū ulcus est: cū rubet: ac nimīū neq; siccū neq; hūidū est: ac quodcūq; sensu caret: qd̄ nō naturaliter sentit: quod nimīū aut aridum aut hūidū est. Quod aut pallidū aut albidum aut liuidū aut nigrū est: id purū nō est.

Quomodo uulnus implēdū est.

Purgato sequit̄ ut impleat̄: iāq; calida aqua eatenus necessaria est: ut sanies remoueat. Lanæ fucidæ superuacuus usus ē. Lota melius circūdat. Ad implēdū aut uulnus p̄ficiūt qd̄ etiā medicamenta aliqua. Itaq; ea adhiberi nō alienū est: ut butyrū cū rosa: exigua mellis parte aut cū eadē parte: aut cū eadē rosa tetrapharmacū. aut ex rosa linamēta. Plus tamē p̄ficit balneū rarū. Cibi bōi fuciditatis omnibus acribus: sed iā plenioribus. Nā & auis & uenatio & suilla elixa dari pōt. Vinū oibus dū febris: dū inflāmatō est: alienū ē. Itēq; usq; ad cicatricē: si nerui: musculiue uulnerati sunt: etiā si alte caro: aut si plaga in sūma cute generis tutioris est: pōt nō per uetus: modice tamē datū ad implēdū quoq; proficere. Si quid molliendū est: qd̄ in neruosis locis musculosisq; necessariū est: carato quoq; super uulnus utēdū est. At si caro super creuit: modice reprimat̄ siccū linamētū: uehementius squama æris. Si plus est qd̄ tolli opus est: adhibēda sūt et nū uehementiora quæ corpus exedūt. Cicatricem post oīa hæc cōmode inducit licū ex passo aut lacte dilutum: uel etiā per se ipositum siccū linamentum.

De uulneribus: quæ extrinsecus p uulnera incidūt curatiōibusq; eorū.

Hic ordo foelicis curationis est. Sed quædā tamē piculosa incidere cōsuerūt. Interdū enī uetustas ulcus occupat: induciturq; ei callus: & circū oræ crassiæ liuēt. post quæ qcquid medicamēto ingeritur: parū proficit. quod fere negligenter curato ulceri superuenit. Interdū uel ex nimia inflāmatōe: uel ob æstus imodicos: uel ob nimia frigora: uel quia nimis uulnus astrictū est: uel quia corpus aut senile aut mali habitus ē cācer occupat. Id genus a græcis diductū in species est: nostris uocabulis nō est. Oīs aut cācer nō solū id corrūpit: quod occupauit sed etiā serpit. deinde aliis aliisq; signis discernitur. Nam modo super inflammationem rubor ulcus ambit. isque cum dolore procedit. Erisipelas græci nominant. Modo ulcus nigrum est: quia caro eius corrupta est. Idque uehementius etiā putrescendo intenditur. Vbi uulnus humidum est: & ex nigro ulcere humor pallidus fert̄: malique odoris est: carunculæ corruptæ. interdum etiam nerui ac membranæ resoluuntur: specillumq; demissum descendit aut in latus aut deorsum: eoque uitio nonnūq; os quoq; afficitur. modo oritur ea: quam græci gangretia appellat. Priores ī qualibet parte corporis fiunt. Hoc in prominētibus membris idē iter unguis & alas uel inguina: fereq; in senibus: uel his quorū corpus mali habitus est. Caro in ulcere uel nigra uel liuida est: sed sicca & arida: proximāq; cutis plerūq; sub nigris pustulis impletur deinde ei proxima uel pallida uel liuida fereq; rugosa sine sensu est. Alerior ī inflāmatōe est: omniaque ea simul serpunt: Vlcus: in locum pustulosum. Pustulæ: in eum qui pallet aut liuet. Pallor aut liuor: in id quod inflammatum est. Inflammatio: in id quod integrum est: transit. Inter hæc deinde febris acuta oritur: igēsq; sitis. quibusdā et deliriū accedit. alii quāuis mētis suæ cōpotes sūt balbutiēdo tamē uix sensus suos os explicant. Incipit affici stōachus. Fit foedius spiritus ipse odoris. Atq; initiū eius qd̄ mali recipit

curationē. Vbi uerō penitus infedit: infanabile est. plurimiq; sub frigido sudore moriunt.

Curatio ulceris.

C pericula quidē uulnerū hæc sunt. Vetus aut̄ ulcus scalpello cōiiciendū est: excidēdaq; eius
a ora: & q̄quid super eas liuet: æque incidēdū. Si uaricula intus est: quæ his sanari prohibet: ea
quoq; excidēda. Deinde ubi sanguis emissus: nouatūq; uulnus est: eadē curatio adhibēda: quæ
in recētibus uulneribus exposita est. Si scalpello aliquis uti nō uult: pōt sanare id emplastrū: qđ ex la-
dano fit. & cū ulcus sub eo exesum est: id: quo cicatrix inducitur.

Curatio erisipelarū.

D aut̄ qđ erisipelas uocari dixi: nō solū uulneri superuenire: sed sine hoc quoq; oriri cōsueuit:
i atq; interdū periculū maius afferit: utiq; si circa ceruices aut caput cōstitit. Oportet si uires pa-
tiantur sanguinē mittere: deinde iponere simul reprimētia & refrigerātia: maxieq; cæruissam so-
lani succo: aut cimoliā cretā aqua pluuiali exceptā: aut ex eadē aqua sub actā farinā cupresso adiecta:
aut si tenerius corpus est: lenticulā. Quicquid ipositū est: betæ folio cōtegēdū est: & super linteolū frigi-
da aqua madēs iponēdū. Si per se refrigerantia parū proderūt miscēda erūt hoc mō. sulphuris. P. X. cæ-
russæ & croci singulorū. P. XXX. eaq; cū uino cōterēda sūt: & id his illinēdū. aut si durior locus est: so-
lani folia cōtrita: suillæ adipi miscēda sunt: & illita linteolo super iniicienda. At si nigrities est: neq; dū
serpiti: iponēda sunt quæ carnē putrē lenius exedūt. repurgatūq; ulcus sic ut cætera nutriēdū est. Si ma-
gis putre est. iāq; pcedit ac serpit: opus est uehemētius erodētibus. Si ne hæc quidē eucūt: aduri lotus
debet donec ex eo nullus humor ferat. nā qđ sanū est: siccū est cū aduritur. post uestionē putris ulce-
ris super ponēda sunt quæ crustas a uino resoluant: eas escaras græci uocat ubi exciderūt purgandū ul-
cus maxie melle & resine est. sed aliis quoq; purgari pōt: quibus purulenta curant. eodēq; modo ad sa-
nitatē perducēdū est.

Curatio Cangrenæ.

Angrenā uero si nō iū plane tenet: sed adhuc incipit: curate nō difficillimū est: utiq; in corpore
c iuuenili: & magis etiā si musculi integri sunt: si nerui uel laxi nō sunt: uel leuiter affecti sūt: neq;
ullus magnus articulus nudatus est: aut carnis in eo loco paulū est: ideoq; nō multū: quod pu-
tresceret: sūt: cōstititq; eo loco uitū qđ maxie fieri in digito pōt. In eiusmodi calu primū ē: si uires pa-
tiantur. sanguinē mittere. Deinde q̄quid aridū est & intētionē quadā p̄ximū quoq; locū male hēt: usq; eo
sanū corpus cōcidere. Medicamēta uero dū malū serpit adhibēda nulla sunt: quæ pus mouere cōsue-
rūt. ideoq; ne aqua quidem calida. Grauiā quoq; quæ reprimētia aliena sūt. Sed his quam leuissimis
opus est. superq; ea quæ inflammata sunt: utendum est refrigerantibus. Si nihilo magis malum con-
stitit. uri id quod est inter integrum ac uitiatum locum debet. Præcipueq; in hoc casu petendum non
a medicamentis solum: sed etiam a uictus ratione præsidium est. Neq; n. id malum nisi corrupti uitio
siquē corporis est. Ergo prius: nisi ibecillitas prohibet abstinentia utēdū. Deinde dāda quæ per cibū potio
neq; aluū: ideoq; etiā corpus astringāt: sed ea leuia. Postea si uitū cōstitit: iponi super uulnus eadem de-
bent: quæ in putri ulcere præscripta sūt. Actū quoq; plenioribus cibis uti licebit ex media materia: sic
tamē nō nisi aluū corpusq; siccātibus. aqua uero pluuiali frigida. balneū nisi iā certa fiducia reddita: sa-
nitatis est: alienū est: si quidē emollitū in eo uulnus: cito rursus eodē malo afficit. Solēt uero nōnūq; ni-
hil oīa auxilia proficere: ac nihilominus serpere his cancer. Inter quæ miserū sed unicū auxiliū ē: ut cæ-
tera pars corporis tuta sit: mēbrū qđ paulatim emoritur: abscidere. Hæc grauissimorū uulnerū curatiōes
sunt. Sed ne illa quidē negligēda: ubi integra cute interior pars collisa est: aut ubi derafo: ac tritūe ali-
quid est: aut ubi surculus corpori infixus est. aut ubi tenuē: sed altū uulnus infedit. In primo casu com-
modissimū est malichoriū ex uino coquere: interiorūq; eius partē cōterere: & cærato miscere ex rosa
facto: idq; supponere. deinde ubi cutis ipsa exasperata est: inducere lene medicamētū. quale lipara est.
Derafo uero detritoq; iponēdū est emplastrum tetrpharmacū: minuendusq; cibus: & uinū subtrahē-
dū. Neq; id: quæ nō hēbit altiores ictus: cōtēnendūq; erit. Si quidē ex eiusmodi casibus sæpe canchri fi-
unt. Quod si leuius id erit: & in parte exigua: cōtenti eē poterimus eodē leni medicamento. Surculum
uero: si fieri pōt: oportet uel manu: uel et ferramēto euicere. Si uel præfractus est: uel altius descendit:
quā ut ita fieri possit: medicamēto euocāndus est. Optie aut̄ educit sup̄imposita arūdinis radix si tenera
est: protinus cōtrita: si iā durior ante in mulso decocta. Cui semp mel adiciendum est: aut aristolochia
cū eodē melle. Pessima ex surculis arūdo ē: quæ aspera est. Eadēq; offensa etiā in silice est. Sed usu cogni-
tū est utraq; aduersus alterā medicamētū eē: si cōtrita superiposita est. Facit autē idē in oībus surculis
quodcūq; medicamētū extrahēdi uī hēt. Idē altis: tenuibusq; uulneribus aptissimū est: Priori rei Philo-
cratis: huic Hecatei emplastrū maxie cōuenit.

Quomodo cicatrix uulneri inducēda: purgādaq; sit.

B i uero in quolibet uulnere uentū ad inducēdū cicatricē est: quod perpurgatis iā repletisq; ul-
i ceribus necessariū est: primū ex aqua frigida linamentū dū caro alitur: deinde cū iā cōtinenda
est: siccū iponēdum est: donec cicatrix inducat. Tū deligari super albū plumbū oportet: quo
& reprimitur cicatrix: & colorē maxime sano corpori similē accipit. Idē radix siluestris cucumeris præ-
stat. Idē cōpositio: q̄ hēt elaterii. P. XI. spumæ argenti. P. XII. unguenti Pondo. XIII. Quæ excipiūt resi-
nā terebinthia: dōcē ep̄plastri crassitudo ex oībus fiat. Ac nigras quoq; cicatrices leniter purgāt paribus
portioibus mixta: arugo: plūbū clotū: eademq; rosa cōcta: siue ungiō cicatrix. qđ in facie fieri potest:

siue id ut emplastrū iponit. qđ in alijs partibus cōmodius est. At si uel excreuit cicatrix: uel cōcaua est: stultū est decoris causa rursus & dolorē & medicinā sustinere. Alioqñ res utriq; succurri patit: Si qđ utraq; cicatrix exulcerari scalpello pōt. Si medicamētū aliq; mauult: idē efficiūt cōpositiones hęc. quę corpus exedūt. Cūte exulcerata: sup eminentē carnē exedētia medicamēta conuiciēda sunt. Sup concauam iplentia: donec utrunq; ulcus sanæ cuti æquef: & tū cicatrix inducat.

De uulneribus quę p morsus inferunt eorūq; curationibus.

Caput. xxvii.

Ixi de his uulneribus quę maxime p tela inferunt. Seq̄t ut de his dicā: quę morsu fiūt: interdū d hoīs: interdū simiæ: sæpe canis: nōnunq; ferorū aialiū: aut serpentiū. Oīs autē fere morsus habet quoddā uirus. Itaq; si uehemēs uulnus est: cucurbitula admouēda est. Si leuius: protinus emplastrū iniiciendū: p̄cipueq; Diogesi. Si id nō est: quodlibet ex his: q; aduersus morsus p̄posui. Si ea nō sūt: uiride alexādrinū. Si ne id qđ est: quodlibet nō pingue ex his quę recētibus uulneribus accōmodant. Sal quoq; his: p̄cipueq; ei: qđ canis fecit: medicamētū est: si manus uulneri iponit: supq; id duobus digitis uerberat (Exlantat enim) ac balsamentū quoq; recte sup id uulnus deligat.

Curatio aduersus rabiosi canis morsum.

Tiq; autē si rabiosus canis fuit: cucurbitula uirus eius extrahēdū est. Deinde si locus neq; neruōsus neq; musculosus est uulnus id adurēdū ē. Si uri nō pōt: sanguinē homini mitti nō alienū est. Tū uisō qđ uulneri sup iponēda quę cæteris uisus sunt. Ei uero qđ expertū ignē nō est: ea medicamēta: quę uehemēter exedūt. Post quę nullo nouo magisterio: sed iā supra posito: ulcus erit iplendū: & ad sanitatē p̄ducēdū. Quidā post rabiosi canis morsum p̄tinus in balneū mittūt: ibiq; patiunt de sudare dum uires corporis linūt ulcere ad aperto: quo magis ex eo quoq; uirus distillet. deinde multo: meracōq; uino excipiūt. Quod oīs uenenis cōtrariū est. Idq; cū ita per tridū factū est: tutus esse homo a piculo uidet. Solet autē ex eo uulnere: ubi parū occurū est aquę tumor nasci: hydrophlogas græci appellāt. Miserrimū genus morbi. In quo simul æger & siti & aquę metu cruciat. Quo oppressis in angusto spes est. Sed unicū tamen remediū est: nec opinantē in piscinā nō ante ei puilam p̄uicere. Et si natādī scientiā nō habet modo mersum bibere parū modo attollere. Si habet: interdū dep̄mere: ut inuitus quoq; aqua faties. Sic. n. simul & sitis & aquę metus tollit. Sed aliud periculū excipit: ne ifirmū corpus in aqua frigida uexatū neruorū distētio absumat. Id ne icidat: a piscina p̄tinus i oleū calidū demittēdus est. Antidotū autē p̄cipue id qđ primo loco posui. ubi id nō est: aliud si nondum æger aquā horret. potui ex aqua dandū est. & si amaritudinē offendit: mel aduiciendū est. Et si iā is morbus occupauit: per catapotia sumi potest.

Curationes cōmunes aduersus oēs morsus serpentiū.

Serpentiū quoq; morsus nō nimiū distantē curationē desiderāt: quāuis in ea multū antiq; uariarūt ut in singula genera anguiū singula medēdi genera p̄cipuerēt: atq; alijs alia. Sed i oīs eadē maxime p̄ficiūt. Igit in primis sup uulnus id mēbrū deligandū est: nō tamē nimiū uehemēter: ne torpeat. Dein uenenū extrahēdū est. Id cucurbitula optime facit. Neq; alienū est: ante scalpello circa uulnus icidere: quo plus uitiat iā sanguinis extrahat. Si cucurbitula nō est. qđ tamen uix icidere potest. tū quodlibet simile uas: qđ idē possit. Si ne id qđ est: hō adhibēdus est: q; uulnus exfugat. Neq; hercules scientiā p̄cipuā habēt hi: q; psylli noiant: sed audaciā usu ipso cōfirmata. Nā uenenū serpentis: ut quędā etiā uenatoria uenena: q; bus galli p̄cipue utunt: nō gustu: sed in uulnere nocēt. Ideoq; colubra ipsa tuto estur: ictus eius occidit. & si stupēte ea: qđ p quędā medicamēta circulatores faciūt: i os digitū q; ididit: neq; p̄cussus est: nulla in ea salua noxa est. Ergo q; q; exēplū psylli secutus id uulnus exfuxerit: & ipse tutus erit: & tutū hoīem p̄stabit. Illud ne itereat: ante debebit attēdere: ne qđ in gingiuis: palatoue: aliaue parte oris ulcus habeat. Post hęc his homo loco calido collocādus ē: sic ut id: qđ p̄cussum erit: in inferiorē partē iclinef. Si neq; q; exfugat: neq; cucurbitula est: sorbere oportet ius anserinū uel ouillū uel uitulinū: & uomere. Viuū autē gallinacēū pullū per mediū diuidere: & p̄tinus calidū sup uulnus iponere: sic ut pars iterior corpori iungat. Facit id etiā hædus: agnusue disciflus: & calida eius caro statim sup uulnus iposita. Emplastra quoq; quę supra cōprehensa sūt. Aptissimūq; est: uel ephesiū: uel id qđ ei subiectū est. Præsentēq; in aliquo antidoto p̄sidiū est. Si id nō est: necessariū ē exorberē portionē meri uini cū pipe: uel qđlibet aliud: quo calor mouēdus est: ne humorē itus coire patiat. Nā maxime pars uenenorū frigore interimit. Oīa etiā urinā mouētia: q; materiā extenuāt. utilia sūt.

Spetiales curatiōes aduersus ictus serpentiū & primo aduersus ictū Aspidis.

Aec aduersus oēs ictus cōia sunt. Vsus tamē ipse docuit: eū: quē asp̄is p̄cussit: acetū potius bibere debere. Quod demonstrasse dicif casus cuiusdā pueri q; cū ab hac ictus esset: & parti ob ipsū uulnus: parti ob imodicos æstus siti premeref: ac locis siccis aliū humorē nō repiret acetū qđ forte secū habebat: ebibit & liberatus est. Credo quoniā id: quāuis refrigerādī uim habet: tamē habet etiā dissipādī. Quo fit ut terra resp̄sa eo: spumet. Eadē ergo ui uerisimile est: sp̄ssecētē quoq; itus humorē hominis ab eo discutit: & sic dari sanitatē.

Aduersus ictū scorpionis.

Nq; busdā etiā alijs serpētibus certa quędā auxilia satis nota sūt. Nam scorpio sibi ipse pulcherrimū medicamētum est. Quidam cōtritū cum uino bibunt. quidam eodem modo contritū super uulnus iponunt: quidam super prunam eo imposito uulnus suffumigant undiq; ueste

circundata: ne is fumus dilabatur, tum carbonē eius sup uulnus deligat. Bibere autē oportet herbæ solaris: quā heliotropion græci uocāt: semen: uel certe folia ex uino. Sup uulnus uero etiā surfures ex aceto, uel ruta siluatica recte iponit: uel cū melle sal tostus. Cognoui tamē medicos: q ab scorpione ictis nihil aliud: quā ex brachio sanguinē miserunt. Aduersus aranei & scorpionis ictum.

e T ad scorpionis autē & ad aranei ictū alliu cū ruta recte miscet: ex oleoq; cōtritū sup iponit.

Aduersus Cæraſtis & Dipsæ & Aemorrhoidis ictū.

T si Ceraſtes aut Dipsas aut Aemorrhoidis percussit: spoli qd' ægyptiæ fabæ magnitudinē æquet: arefactū in duas potiōes diuidendū est: sic ut ei rutæ paulū adiciat. Trifoliū quoq; & mēstæ & cū aceto panaces æque pficiūt. Costūq; & casia & cinnamomū recte p potiōne assumunt.

Aduersus Chelydri ictū & cæraſtis.

Duersus Chelydri uero ictū: panacis aut laſer, qd' sit scrupuloꝝ. XII. uel porri succus cū hemina uini fumēdus est: & edēda multa satureia. Imponēdū autē sup uulnus sterces caprinū ex aceto coctū: aut ex eodē hordeacea farina: aut ruta: uel nepeca cū sale cōtrita melle adiecto. Quod in eo quoq; uulnere: qd' cæraſtes fecit: æque ualet.

Aduersus Phalāgii ictum.

Bi uero phalangiū nocuit: pter eā curationē quæ manu reddi: sæpe homo demittēdus i soliū est: dandusq; ei myrræ & uuæ timiniæ par modus ex passi hemina, uel redicula semen: aut liliū radix ex uino: & sup uulnus surfures ex aceto coctæ, sperandūq; ut is cōquiescat.

Aduersus ictus italoꝝ anguuium: qui minus terribiles peregrinis sunt.

Erū hæc genera serpentiū & peregrina & aliquāto magis pestifera sunt: maximeq; æstuosis locis gignunt: Italia: frigidioresq; regiōes hac quoq; parte salubritatē habēt: qd' minus terribiles angues edunt. Aduersus quos satis pficit herba betonica: uel catabrica: uel cetaurion: uel argimonia: uel trixago, uel psonina: uel marinæ pastinacæ singulæ binæue tritæ & cū uino potui datæ: & sup uulnus impositæ. Illud ignorari nō oportet: omnis serpētis ictū & ieiuni & ieiuno magis nocere. Ideoq; pntiosissimæ sunt cū incubāt. Utillissimūq; est: ubi ex anguibus metus est: nō ante pgrēdi: quā quis aliqd' assumpsit.

Remediū generale aduersus oīa uenena uel in cibo uel in potiōe assumunt. Non tam facile is opitulari est: q uenena: uel in cibo: uel in potiōe sumpserunt. Primū: qā non protinus sentiūt: ut ab angue ictū: ita ne succurrere qdē statim sibi possunt. Deinde: qā noxa non a cute: sed ab interioribus partibus incipit. Cōmodissimū est tamen ubi primū sensit aliq; ptinus oleo multo epoto uomere. Deinde: ubi præcordia exhaustit: bibere antidotū. Si id nō est: uel meze uinū.

Specialia remedia aduersus quædā uenena: & primo aduersus cantharidas.

Vnt tamē quædā remedia propria aduersus quædā uenena maximeq; leuiora. Nā si cātharidas aliq; ebibit: panaces cū lacte cōtula: uel galbano: uino adiecto dari: uel lac per se debet.

Aduersus cicutam.

I cicutā: uinū merū calidū cum ruta quāplurimū ingerendū est. deinde is uomere cogendus. Posteaq; laſer ex uino dandū. Iſq; si febre uacat: in calidū balneū mittēdus. Si nō uacat: ungendus ex calefaciētib; est: Post quæ quies ei necessaria est.

Aduersus hyoscyamum.

I hyoscyamū: feruēs mullum bibendū est: aut quodlibet lac maxime tamen asininum.

Aduersus cærussam.

I cærussam. ius maluæ: uel ius glādis ex uino cōtritæ maxime profunt.

Aduersus sanguisugam si epota est: & lac qd' intus coit.

I sanguisuga epota est: acetū cū sale bibendū est. Si lac itus coit: aut passum: aut coagulū: aut cū aceto laſer.

Aduersus fungos inutiles.

I fungos inutiles q; assumpserit: radica aut epota: aut cū sale & aceto edēda est. Ipsi uero hi & spetie qdē discerni possunt ab utilibus: & cocturæ genere idonei fieri. Nā siue ex oleo iseruunt: siue piri surculus cū his iseruunt: oī noxa uacat.

De adustis corporis locis & quo mō curari debeāt.

Dustis quoq; locis extrinsecus uis iserf. Itaq; seq uidet: ut de his dicā. Hæc autē optime curāe solū: aut liliū: aut liguæ aninæ aut betæ i uetere uō oleoq; decoctis. Quoq; qd libet ptinus i positū ad sanitatē pducit. Sed diuidi quoq; curatio pōt i ea: quæ mediocriter exedētia reprimentiaq; priō & pustulas phibeāt & sūmā pelliculā exasperēt. Deinde ea q lenia ad sanitatē pducāt. Ex prioribus ē lēticulæ cū melle farina: uel myrra uel uio: creta cimolia cū turis cortice cōtrita & aq coacta: atq; ubi usus necessitas incidit: aceto diluta. Ex isequētib; quælibet lipara. Sed idonea naxie ē: quæ uel plūbi recemētū uel uitellos habet. Est etiā illa adustorū curatio: dū isflāmatio ē: impositā habere cū melle leni culā. Vbi ea declinauit: faria cū ruta: uel porro: uel marrubio: donec crustæ cadāt. Tū eruū cū melle: aut iri: aut resinā terebithinā: donec ulcus purū sit Nouissime siccū linamentum.

De interioribus ulceribus: quæ aliq; corporū pte corrupta nascūt. Caput uigefimum octauum.

De carbunculo & eius curatione.

Bhis quæ extrinsecus icidūt ad ea ueniēdum est: quæ interioribus corrupta aliqua corporum parte nascunt. Ex qbus nō aliud carbunculo peius, eius hæ notæ sunt. Rubor est superque cum

non nimium pustulæ eminent, maxime nigrae: interdum subliuidæ aut pallidæ. In his fanies esse videtur. Ista color niger est. Ipsum corpus aridum & durius quam naturaliter oportet. Circa quæ quasi crusta est: eaq; inflamatio cingitur: neq; in eo loco leuari cutis potest: sed inferiori carni quasi affixa est. Sæpius urget, nonnunquam horrore: aut febris oritur: aut utriusq;. Idq; vitium subter actis quasi quibusdam radicibus serpit: interdum celerius: interdum tardius. supra quoq; procedens inalbescit. dein liuidum fit circumq; exigua pustulæ oriuntur. Et si circa stomachum: fauce iue incidit: iubito spiritum sæpe elidit. Nihil melius est: quam pertinere adurere. Neq; id graue est. Nam non sentit, quonia ea caro mortua est. Finisq; adurendi est: dum ex omni parte sensus doloris est. Tum deinde uulnus: sicut cætera adusta: curandum est. Sequitur enim sub medicamentis erodentibus crusta undiq; a uiua carne diducta: quæ trahit secum quicquid corruptum erat: priusq; in sinus curari potest implentibus. At si in summa cute vitium est: possunt succurrere quædam uel exedentia tantum uel etiam adurentia. Vis per magnitudine adhibenda est. Quodcumq; uero medicamentum positum est: si satis proficiet: per tinus a uiua corrupta parte resoluit. Certaq; esse fiducia potest fere ut undiq; uitiosa caro excedat: qua huiusce rei medicamentum exest. Si id non fit: medicamentum malo uincitur. Vtq; ad uisionem perperandum est. Sed in eiusmodi casu abstinendum a cibo: a uino est. Aquam liberaliter bibere expedit. Magisq; ea seruanda sunt: si febricula quoq; accessit.

De carcinomate & eius curatione.

On idem periculum carcinoma affert: nisi imprudenter curatus agitur est. Id vitium fit maxime in superioribus partibus: circa faciem: nares: aures: labra: mammas foeminarum. Et in iecore autem aut splene hoc nascitur. Circa locum aliquo quasi puncta sentiuntur. itaq; immobilis: in æquale tumet: interdum etiam torpet: circa eum inflatae uenæ quasi recuruantur. hæc pallent: aut liuent. nonnunquam etiam in quibusdam delitescunt. Tactusq; is locus alius dolorem affert: in aliis eum non habet. Et nonnunquam sine ulcere durior aut mollior est: quam esse naturaliter debet: nonnunquam hisdem omnibus ulcus accedit. Interdumq; nullam habet proprietatem: interdum simile his est: quæ uocantur graeci codylomata: a spredine quadam & magnitudine sua. Colorq; eius ruber est: aut lenticulari similis neq; tuto fertur. Nam pertinere aut resolutio neruorum: aut distentio insequitur. Sæpe homo iustus obmutescit: atq; eius anima deficit. Quibusdam etiam si id ipsum pressum est. quæ circa sunt: itenduntur & itumescunt. Nam quod pessimum id genus est. fereq; primum id fit quod cacothesis a graecis nominatur. Deinde ex eo id carcinoma quod sine ulcere est. Deinde ulcus ex eo thymi. Tolli nihil nisi cacothesis potest. reliqua curationibus irritantur. Et quo maior uis adhibita est: eo magis quodam usi sunt medicamentis adurentibus. Quidam ferro aduxerunt: Quidam scalpello exciderunt. Neq; ulli unquam medicina proficit. Sed adusta pertinere concitata sunt & increuerunt: donec occiderent. Excisa etiam post inductam cicatricem tamen reuerterunt & causam mortis attulerunt. Cum iterum in plerisque nullam uim adhibedo: quod tollere id malum tentet: sed imponendo tantum lenia medicamenta: quod quasi blanditas: quominus ad ultimam senectutem perueniat: non prohibent. Discedere autem cacothesis quod curationem recipit a carcinomate: quod non recipit: nemo scire potest: Sed tempore quo experimeto. Ergo ubi primum id vitium notatum est: imponi debet medicamenta adurentia. Si leuatur malum: minuunturq; eius inditia: procedere curationem potest & ad scellum & ad uisionem. Si pertinere irritatum est scire licet iam carcinoma esse: remouendaq; sunt omnia acria: omnia uehementia. Sed si sine ulcere is locus est: imponi sicum quam pinguisimam aut rhyodes emplastrum satis est. Si ulcus æquale est: caratur ex rosa iniiciendum est: adiciendumq; ei puluis ex contrita testa: ex qua faber ferrarius tingere candens ferrum solitus est. Si id nimium supercreuit: tentanda squama aeris est. quod lenissima ex adurentibus est: eatenus nequid eminere patitur, sed ita: si nihil exacerbauit. Si minus: eodem carato contentum esse debemus.

De Theriomate & eius curatione.

Se etiam ulcus: quod therioma graeci uocant. Id & per se nascitur & interdum ulceri ex alia causa facto superuenit. color est uel liuidus: uel niger. odor foedus: multus: & mucosus similis humor. Ipsum ulcus neq; tactum: neq; medicamentum sentit. prurigine tantum mouetur. At circa: dolor est & inflammatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex ulcere sanguis erumpit. At id quoq; malum serpit. Quæ omnia sæpe itenduntur: Fitq; ex his ulcus: quod herpeta eschiomenon graeci uocant: quia celeriter serpendo penetrandoq; usq; ossa corpus uorat. Id ulcus in æquale est: coeno simile. inestq; multus humor glutinosus. odor intolerabilis: maiorq; quam primum ulceris inflammatio. Vt trunq; sicut omnis cancer: fit maxime in senibus uel his: quorum corpora mali habitus sunt. Curatione utriusq; eadem est: sed in maiore malo magis necessaria. Ac primum a uitatis ratione ordinandus est. ut quiescat in lectulo: ut primis diebus a cibo abstineat: aquam quam plurimam assumat. Alius quoq; ei ducatur. Deinde post inflammationem cibum boni succi capiat: uitatis omnibus acris: potius quantum uolet: sic ut interdum quod aqua contentus sit. In cena etiam uini austeri aliquid bibat. Non æque tamen fame in his: quos herpes urget: atq; his quoque therioma adhuc habebit: utendum erit. Et uictus quidem talis necessarius est. Super uictus uero inspergenda arida aloë oenathe est: & si parum proficiet: chalcitis. Ac si quod neruus exesa carne nudatus est: contregendus ante linteolo est: ne sub eo medicamento adurat. Si ualidioribus etiam numeris remediis opus est: ad eas compositiones ueniendum est: quæ uehementius adurunt. Quicquid autem inspergitur a uerso specillo infundi debet. Super danda cum melle sunt uel linamenta. uel oleæ folia ex uino decocta: uel marrubium: eaq; linteolo contregenda in aqua frigida madifacito: dein bene expresso. Circa quoque qua tumor ex inflammatione est: imponendaq; reprimantur cataplasmata. Si sub his nihil proficitur: ferro locus aduri debet: diligenter neruis: si qui apparent: ante contactis: Adustum uel medicamentis uel ferro corpus primum purgandum: deinde implendum esse: apparere cuilibet ex prioribus potest.

LIBER

De sacro igne & eius curatione.

s Acer quoque ignis malis ulceribus annumerari debet. Eius duae species sunt. Altege est subrubri cundū: aut mixtū rubore atque pallore: exasperatūque per pustulas cōtinuas: quae nulla: altera maior est: sed plurimae pexiguae. In his semper fere pus: & saepe robur cū calore ē. Serpitque id nōnunquam sanescēte eo: quod primū uitiatū ē: nōnunquam etiā exulcerato. ubi ruptis pustulis ulcus cōtinuas: humorque exit. quod esse iter sanie & pus uideri potest. Fit maxime in pectore: aut lateribus: aut eminentibus partibus precipueque in plātis. Altege autē est in sūmāe cutis exulceratione: sed sine altitudine: latū. subliuidū: inaequiter tamē: mediūque sanescit extremis pcedētibus: ac saepe id quod iam sanū uidebit itege exulcerat. At circa proxima cutis: quae uitiū receptura est: tumidior & durior est: colorque habet ex rubro subnigra. Atque hoc quoque modo fere corpora seniores tentant: aut quae mali habitus sunt: sed in cruribus maxime. Ois autē facer ignis ut minimū piculū habet ex his quae serpunt. sic ppe difficillime tollit. Medicamētū eius fortissimū est. Vno die febris: quae humorē noxiū absumat. Cuius quo crassius & albidius est: eo piculi minus est. Prodest etiā infra os ulcege laedi: quo plus puris exeat: & id: quo ibi corruptū corpus est: extrahat. sed tamē si febricula accessit: abstinentia: lectulo: alui ductio: opus est. In oī uero sacro igni neque lenibus & glutinosiis cibis neque salis & acris utendū est: sed his quae iter utrunque sunt. quilibet est panis sine fermento: piscis: hedus: aues: exceptoque apro oīs fere uenatio. Si nō est febricula: & gestatio utilis est: & ambulatio & uinū austege & balneū. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis esse: quā cibis debet. Ipsa autē ulcera si mediocriter serpunt: aqua calida. Si uehemētius: uino calido fouēda sunt. Deinde acupustulae quaecūque sunt apiedae. Tum iponēda ea: quae putrē carnē exedūt. Vbi inflāmatio sublata. ulcusque purgatū est: iponi leue medicamētū debet. In altero autē genere possunt pficere mala cotonea in uino cocta atque cōtrita. Potest emplastrū uel Hierae: uel tetrapharmacū: cui quinta pars turis adiecta sit. Potest nigra hedera ex uino austero cocta. Ac si celeriter malū serpit: non aliud magis pficit. Purgato ulcere: quod in sūma cute esse pposui: satis ad sanitatē eadē lenia medicamēta pficiunt.

De Chironeo ulcere & eius curatione.

e Hironeū autē ulcus appellat quod & magnū est & habet oras duas: callosas: tumētes. Exit sanies nō multa: sed tenuis. Odor malus neque in ulcere neque in eius tumore est. Nulla inflāmatio dolor modicus est. nihil serpit. ideoque nullū piculū affert sed nō facile sanescit. Interdū tenuis cicatrix inducit. deinde itege rūpiū. ulcusque renouat. Fit maxime in pedibus & cruribus. Sup id iponi debet quod & lene aliqd & uehemēs & reprimens habeat. Quale eius rei causa sit ex his. Squamāe aeris: plūbi eloti cōbusti: singulog. P. XIII. Cadmia: cæra. singulog. P. XVIII. rosae quantū satis est: ad cæra simul cum eis molliendam.

De ulceribus quae ex frigore in pedibus & manibus oriuntur: & eorum curationibus.

f lunt etiā ex frigore hiberno ulcera: maxime in pueris & p̄cipue pedibus digitisque eorum: nōnunquam etiā in manibus. Rubor cū inflāmatioe mediocri est. Interdū pustulae oriuntur deinde exulceratio. Dolor autē modicus. Prurigo maior est. nōnunquam humor exit: sed non multus: quae referre uel pus uel sanie uideat. In primis multa calida aqua fouendū est: in qua rapa decocta: aut si ea nō sunt: aliqua uerbenae ex reprimētibus. Si nōdū adaperitū ulcus aēs quae maxime calidū quae pati potest admouendū est. Si iam exulceratio ē: iponi debet alumen aqua portioe cū ture cōtritū: cū uino adiecto. aut malicorium in aqua coctū: deinde cōtritū. Si sūma detracta pellicula est: hic quoque melius lenia medicamēta pficiunt.

De struma & eius curatione.

s Truma quoque est tumor: in quo subter cōcreta quaedam ex pure & sanguine quasi glādulae oriuntur. Quae uel p̄cipue fatigare medicos solēt. quonia & febres mouēt: nec unquam facile maturescunt: & siue ferro siue medicamētis curant. Plerūque itege iuxta cicatrices ipsas resurgūt: multoque post medicamēto est opus. Quibus id quoque accedit: quod longo spatio detinet. Nascuntur maxime in ceruice: sed etiā in alis & igrinibus & i lateribus. In malis quoque foeminis se reppisse chirurgicus Meges auctor ē. Propter hanc & albū ueratque recte dat. atque etiā sapius donec ea digerant. Et medicamēta iponūt: quae humorē uel educāt uel dissipēt: quoque supra mētio facta est. Adurētibus quoque quaedam utuntur: quae exedūt: crustaque eū locū astringūt. tūc uero ut ulcus curāt. Quaecūque autē ratio curandi est: corpus puro ulcere exercendū atque alēdū est: donec ad cicatricē pueniat. Quae cū medici doceāt quorundam rusticorum experimento cognitum: quae struma male habet eum: si anguem edit. liberari.

De furunculo & eius curatione.

f Urunculus uero est tuberculū acutū cū inflatione & dolore: maximeque ubi iam in pus uertit. Qui ubi adaperit est: & exit sup apparet pars carnis i pus uersa: pars corrupta subalbida subrubra. quae uentriculū quaedam furunculū noiant. In eo nullū piculū est etiā si nulla curatio adhibeat. Matu rescit enim p se atque erūpit. Sed dolor efficit: ut potior medicina sit quae maturius liberet. Propriū eius medicamētū galbanū est. Sed alia quoque supra cōprehēsa sunt. Si caetera desunt. iponi debet primū nō pingue emplastrū: ut id reprimat. deinde si nō repressit: quodlibet puri mouendo accommodatū. Si ne id quod est: uel resina: uel fermentū. Expresso pure nulla ultra curatio necessaria est.

De phymate & eius curatione.

p Hyma uero noiat tuberculū furunculo simile: sed rotundius & planius: saepe etiā maius. Nam furunculus oui dimidii magnitudinem raro explet nunquam excedit. Phyma etiam latius patere

confuevit. Sed inflāmatiō dolorq; sub eo minores sunt. Vbi euulsum est pus: eodē modo apparet uen-
triculo. qđ in furunculo nō inuenit. Verū oīs corrupta caro in pus uertit. Id autē i pueris & sapius
nascit & facilius tollit. in iuuenibus rarius orit & difficilius curat. Vbi atas indurauit: ne nascit qui-
dē. Quibus uero medicamētis discutere: supra propositum est.

De phlygetro & eius curatione.

Phlygetron autē est tumor nō altus latus in quo qđdā pustulā simile est. Dolor distētiōq; ue-
hemēs est & maior q̄ p magnitudine tumoris. interdū etiā febricula. idq; tarde maturescit: neq;
magnope in pus cōuertit. Fit maxime aut in uertice: aut in alis: aut igrinibus: Panē ad similitu-
dinē figurā rostri uocāt. Atq; id ipsum quo medicamēto tollere supra demōstrauit. Sed cū oēs hi ni-
hil nisi minuti abscessus sint: generale nomē trahit latius uitiū ad suppurationem spectās. Idq; fere fit
aut post febres: aut post dolores partis alicuius: maximeq; eos: q̄ uentrē ifestāt. Sæpiusq; oculis expo-
sitū est. Si qđē latius aliqd̄ itumescit ad similitudinē eius: qđ phyma uocari pposui: rubetq; cū calore:
& paulo post etiā cū duritia magisq; inōcēter idolefcit: & litim uigiliāq; exprimit. Interdū tamē nihil
horū in cute dephēdi potest: maximeq; ubi altius pus mouet. Sed cū siti uigiliāq; sentiunt itus aliqua
punctiōes. & qđ de subito durius nō est: melius est. & quāuis nō rubet: coloris tamen aliter mutati est.
Quæ signa iam pure oriēte nascunt. Tumor uborq; multo ante incipiūt. Sed si locus mollis est: auer-
tēdus is materiæ aditus est p cataplasmata: quæ simul & reprimūt & refrigerāt. q̄lia & alias & pauloāte
in erisipela p posui. Si iā durior est: ad ea ueniēdū est: quæ digerāt & resoluāt. qualis est ficus arida cōru-
sa. aut fex mixta cū cærato: qđ ex adipe suilla coactū sit. aut cucumeris radix: cui ex farina duæ partes
adiectæ sint ante ex mulso decoctæ. Licet etiā miscere æquis portionibus ammoniacū: galbanū: ppo-
lim: uiscū: pōdusq; adicere myrræ dimidio minus: quā i prioribus singulis erit. Atq; emplastrā quoq;
& malagmata idē efficiūt: q̄ supra explicui. Quod p hæc discussum nō est: necesse est maturescat: idq;
quo celerius fiat: iponēda est farina hordeacea. ex aqua cocta recte miscet. Eadē autē hæc in minori-
bus quoq; abscessibus: quoq; noīa p̄prietatē estq; supra reddidi: recte fiunt. Eadēq; oīum curatio. Tantū
modo distat. Crudū est autē: in quo magis q̄ si uenagē motus est & grauitas & ardor & distētiō & dolor
& rubor & durities. Et si maior abscessus est: horror aut etiā febricula pmanet. Penitusq; cōdita suppu-
ratio. Si pro his quæ alibi cutis ostēdit: punctiōes sunt: ubi ista se remiserūt: itaq; cutis prurit: & aut sub-
liuidus aut subalbidus est: matura suppuratio est. eaq; ubi uel p ipsa medicamēta. uel etiā ferro aperta
est: pus debet emitti: Tum si qua in alis uel igrinibus sunt: sine linamēto nutriēda sūt. In cæteris quoq;
partibus: si una plaga exigua est: si mediocris suppuratio fuit: si nō alte penetravit: si febris nō est: si ua-
let corpus: æque linamēta lupuacua sunt. In reliqs̄ parte tamē: nec nisi plaga est: iponi deberet Cōmo-
de uero uel sup linamēta: uel sine his iponit lēticula ex melle: aut malicoriū ex uino coctū. Quæ & p
se: & mixta idonea sunt. Si qua circa duō iora sunt: ad ea molliēda: uel malua contrita: uel sceni græci: li-
niue semen. ex passo coctū sup dandū est. Quicqd̄ deide impositū est: non astringi sed modice deligari
debet. Illo neminē decipi decet: ut in hoc genere cærato utat. Cætera quæ p̄tinent ad purgandū ulcus:
adimplendū ad cicatricē inducendā: cōueniunt quæ in uulneribus exposita sunt.

De fistulis & eaq; generibus & curationibus.

Nonnullū autē ex eiusmodi abscessibus. & ex aliis ulceq; generibus fistulæ oriunt. Id nomē est
ulceri alto: angusto: calloso. Fit in oī fere parte corporis: habetq; quædā in singulis locis p̄pria.
prius de cōmunibus dicam. Genera igit̄ fistulæ plura sunt. Siquidē aliæ breues sūt: aliæ altius
penetrāt aliæ recte itus ferunt aliæ multoq; plures tranuersæ: aliæ simplices sunt: aliæ duplices: tripli-
cesue ab uno ore intus orit: quæ tres sūt: aut etiā i plures sinus diuidunt. aliæ rectæ: aliæ flexæ & tōr-
tuose sunt. Aliæ itra carnē desinūt. Aliæ ad ossa: aut cartilaginē penetrāt: aut ubi neutq; horū subest ad
īteriora pueniūt. Aliæ deide facile: aliæ cū difficultate curant. Atq; etiā quædā i sanabiles reperiuntur.
Expedita curatio est in fistula simplici recenti intra carnē: adiuuatq; ipsum corpus si iuuenile. si firmū
est. Inimica: cōtraria his sunt. Itēq; si fistula os uel cartilaginē: uel neruū: uel musculos læsit. si articulū
occupabit. si uel ad uesciā: uel ad pulmonē: uel ad uulua: uel ad grādes uenas: arteriasue: uel ad inania:
ut guttur: stomachū: thoracē penetrat. Ad ītestina quoq; eā tēdere semp̄ piculosum: læpe pestifera ē.
Quibus multū mali accedit: si corpus: uel ægrū: uel senile: uel mali habitus est. Ante oīa autē demitti
specillū in fistulā cōuenit: ut quo tēdat & quā alte pueniat: scire possimus. Simul etiā p̄tinus humidat:
an sicciōr sit. Quod extracto specillo patet. Si uero os in uicino est: id qđ disci pōt sic: nec ne eo fistu-
la penetrat: q̄tenus nocuerit. Nā si molle est: qđ ultimū specillo cōtingit: itra carnē adhuc uitiū est.
Si magis id renitit: ad os uentū est. Ibi deide si labit specillū: nōdū caries est. Si nō labit: sed æq̄li in itit.
caries qđē: ueq; adhuc leuis est. Si in æq̄le quoq; & aspeq; subest: uehemētius os exesum ē. At cartilago
ubi subhæsit: ipsa sedes docet: puētūq; esse ad eā ex renixu patet. Sed ex his qđ colligunt fistulæ: te-
des: spatia: noxæ. Sīplices uero hæc sint: an i plures ptes diducāl: cognosci pōt ex mō puris: cuius si plus
ferit: quā qđ simplici spatio cōuenit: plures sinus esse manifestum est. Cūq; fere iuxta sint caro & ner-
uus & aqua neruosa: quales fere tumicæ: membranæq; sunt: genus quoq; puris docebit. num plures
sinus inus diuersa corporis gener: perferant. Siquidem ex carne pus leue: album: copiosus fertur.
At ex neruoso loco: coloris quidem eiusdem: sed tenuius & minus. Ex neruo: pingue & oleo non
dissimile. Deniq; etiam corporis inquinatio docet. num in plures partes fistulæ penetrarint: quia

sæpe cū q̄s aliter decubuit: aliterque mēbrū collocauit: pus ferri: q̄d iam desierat: incipit. testaturq; nō solū aliū sinū esse ex quo descēdat: sed etiā in aliā corporis partē eum tēdere. Sed si & in carne & recens & simplex est: ac neq; rugosa neq; caua sede: neq; in articulo: sed in eo mēbro: q̄d p se immobile: nō nisi cū toto corpore mouet: satis p̄ficiet emplastrū: q̄d recētibus uulneribus iponit: dum habeat: uel salē uel alumen: uel squamā aeris: uel æruginē: uel ex metallicis aliqd. Ea q; eo colliriū fieri debet altera parte tenuius: altera paulo plenius. Idq; ea parte qua tenuius est: altera antecede te demitti oportet in fistulā: donec sanguis purus se ostēdat. Quæ in oibus fistulæ colliriis p̄petua sunt. Idē deinde emplastrū in linteolo sup̄imponēdū: supraq; inuiciēda spongia cū in acetū ante demissa. soluiq; quinto die factis est. Genusq; uictus adhibendū est: quo carnē ali docui. Ac si lōgius a p̄cordiis fistula est: interuallo ieiunū radículas edisse: deinde uomere: necessariū est. Vetustate callosa fit fistula. Callus autē nemi nem fallit: q̄a durus est: & aut albus: aut pallidus. Sed tum ualidioribus medicamentis opus est. Quale est: q̄d habet papaueris lachrimæ. P. I. gūmi. P. III. cadmiæ. P. IIII. atramēti futorii. P. XVIII. Ex q̄bus aqua coactis colliriū fit. Aut in quo sunt gallæ. P. X. æruginis sandaracæ. aluminis ægyptii: singulog. P. XI. atramēti futorii cōbusti. P. XII. Aut q̄d cōstat ex chalcitide & saxo calcis quibus auripigmētū dimidio minus: quā in singulis prioribus est: adiicit. eaq; melle cocto excipiunt. Expeditiū autē est ex p̄cepto Megetis: æruginis rasæ. P. XII. cōtere: deinde ammoniaci: thymiamatis. P. XII. aceto liquare: coq; infuso ex æruginē colligere. Idq; ex primis medicamētis est. Sed ut hæc maximi effectus sūt: sic cui ista nō adsunt: facile tamē est callū q̄buslibet adurētibus medicamētis p̄dere. aut q̄bus hæc maxime i effectū sunt erodere. Satiusq; est uel papiræ intortū: uel aliqd ex penicillo in modū colliriū astrictū eo illinire. Scylla quoq; cocta & mixta cū calce callū excēdit. Si quādo uero lōgius & trāuersa fistula est: demisso specillo cōtra principiū huius incidi cōmodissimū est & colliriū utrūq; demitti. At si duplicem esse fistulā aut multiplicē existimamus: sic tamē: ut breuis: intraq; carnē sit: collirio uti nō debemus: quod unā partē curret: reliq; omittat. Sed eadē medicamēta arida in calamū scripto: iā coniciēda sūt isq; ori fistulæ aptādus: inspirādū q;: ut ea medicamēta itus cōpellat. Aut eadē ex uino liquāda. Vel si sordidior fistula est: ex mulso. si calosior: ex aceto sunt. atq; intus infundendū q̄cqd inditū est. Supponēda sūt quæ refrigerēt & reprimāt. Nā fere quæ circa fistulā sunt: habēt aliqd inflammatiōis. Neq; alienū est ubi quis resoluerit: anteq; rursus aliā medicamēta coiciat: p̄ oriculariū clysterē fistulā eluere. Si plus puris ferat: uino. Si callus durior est: aceto. Si iā purgat: mulso: uel aqua i qua eruū coctū sit: sic ut huc quoq; melis paulū adiciat. Fere uero fit: ut ea tunica quæ iter ferrumen & itegrā carnē est: uicta medicamentis tota exeat: infraq; ulcus purū sit. Quod ubi cōtigit: iponēda glutinātia sunt: præcipueq; spongia melle cocto illita. Neq; ignoro multis placuisse: linamētū in modū colliriū cōpositū tinctū melle demitti. Sed celerius id glutinā: quā i pleat. Neq; uerēdū est ne purū corpus puro corpori iunctū nō coeat: adiectis quoq; medicamētis ad id efficacibus: cū sæpe exulceratio digitorū: nisi magna cura p̄speximus: sanescēdo in unum eos iungat.

De melicera.

St etiā ulcers genus: q̄d a faui similitudine melicera a græcis noīat. idq; duas species habet. Altege: subalbidū furūculo simile: sed maius & cū dolore maiore. Quod ubi maturescit: habet foramina p̄ quæ ferat humor glutinosus & purulētus. Nec tamē ad iustā maturitatē puenit. Si diuissum est: multo plus itus corrupti: quā in furūculo apparet: altiusq; descēdit. Raro fit nisi in scapulis. Altege est minus sup̄ corpus emines: dūge: latū: subuiride: subpallidū: magis exulceratū. Si q̄d ad singulog. pilog. radices foramina sunt: p̄ quæ ferat humor glutinosus subpallidus: crassitudinē mellis aut uisci referēs. iterdū olei. Si incidit: uiridis intra caro apparet. Dolor autē & inflammatiō ingens est: adeo ut acutā quoq; febrē mouere cōsuerint. Sup̄ id q̄d minus crebris foraminibus exasperatū est: recte iponitur & ficus arida: & lini semen in mulso coctū: & emplastra ac malagmata materiā educētia: aut q̄ proprie huc p̄tinetia supra posui. Sup̄ altege: & ea medicamēta & farina ex mulso cocta: sic ut ei dimidium resinæ terebinthinæ misceat. & ficus in mulso decocta: cui paulū hysopi cōtriti sit adiectū: & uax taminæ pars quarta sico adiecta. Quod si parū i utrolibet genere medicamēta p̄ficiūt: totū ulcus usq; ad sanā carnē excidi oportet: & ulcere ablato sup̄ plagā medicamēta danda sunt: primum quæ pus citent. deinde quæ purgēt: tum quæ i pleant.

De acrochordone & Thymio & Myrmecio & Clauo curatiōibusq; eorum.

Vnt quædā uero uerrucis similia. quoq; diuersa noīa ut uitia sunt Acrochordona græci uocāt ubi sub cute coit aliqd durius & iterdū paulo aspicius coloris eiusdē: infra tenue: ad cutē latius: idq; modicū est: q̄a raro sabæ magnitudinē excedit. Vix unū tantū eodē tempore nascitur. sed fere plura: maximeq; in pueris. eaq; nōnunq; subito desinunt: nōnunq; mediocrē inflammatiōē excitāt. Sunt quæ etiā in pus cōuertunt. At thymion nominat quod super corpus quasi uerrucula eminet: ad cutē tenue: supra latius: subdurū: & in summo peralpege. Idq; summum colorē floris thymi representat. Vnde ei nomen est. Ibiq; facile findit & cruentat nōnunq; aliquantū sanguinis fundit. fereq; circa magnitudinē sabæ ægyptiæ est. raro maius: interdū per exiguū. modo unū: modo autē plura nascunt: uel in talis: uel palmis: uel inferioribus pedū partibus. Pessima tamen in obscenis sunt: maximeq; ibi sanguinem fundunt. Myrmecia autē uocant: humiliora thymio durioraq;: quæ radices altius exigūt: maiorēq; dolorē mouent: infra lata: super autē tenuia: minus sanguinis mittunt. magnitudine uix unq; lupinimodū excedūt. Nascunt ea quoq; aut in palmistat in inferioribus partibus pedū. Clauus autem

nōnunq̄ quidē ēt alibi: sed in pedibus tamē maxie nascit̄: præcipue tamē ex cōtuso: quāuis interdū aliter: dolorēq; etiā: si nō alias: tamē ingrediēti mouet ex his acrocordon: siue thymiū sæpe ēt per se finit̄: un tur & quo minora sunt: eo magis Myrmecia & clauī sine curatiōe uix unqui desinūt. Acrocordon si excisa est nullā radiculā relinquit: iōq; ne renascit̄ quidē Thymio clauoq; excisis subter rotunda radícula nascitur quæ penitus descēdit ad carnē: eaq; relicta idē rursus exigit. Myrmecia latissimis radicibus inhærent. ideoq; ne excidi quidē sine exulceratiōe magna possunt. Clauū subinde deradere commodissimū est. Nā sine ulla ui sic emollefcit. ac si sanguis quoq; aliqd emissū ē: sæpe emorif Tollit̄ etiā si quis eū circū purgat: deinde imponit resinā: cui miscuit pulueris paulum: quē ex lapide molari contrito fecit. Cætera uero genera medicamētis adurēda sunt. Aliisq; id quod ex fece uini: myrmecis id quod ex alumine & sandaraca fit: aptissimū. Sed ea: quæ circa sunt: foliis contegi debēt: ne ipsa quoq; exulcerent. Deinde postea lenticula iponi solet. Tollit̄ thymiū ēt ficus in aqua cocta.

De pustularū generibus & eaq; curationibus.

T pustulæ maxie uernis tēporibus oriūt̄ur. eaq; plura genera sunt. Nā modo circa totum corpus partūe aspreo quædā sit similis his pustulis: quæ ex urtica: uel ex sudore nascūt̄. Exathe mata græci uocāt. eaq; modo rubent: mō colorē cutis nō excedūt. Nōnunq̄ plures similes uariis oriunt̄ nōnunq̄ maiores pustulæ liuidæ: aut pallidæ: aut nigræ: aut aliter naturali colore mutato. Subestq; his humor. Vbi hæ ruptæ sunt: infra quasi exulcerata caro apparet. helcodes græce noiatur. Fiunt uel ex frigore: uel ex igni: uel ex medicamētis. Physacion aut paulo durior pustula ē sub albidā acuta. ex qua ipsa qd̄ exprimit̄ humidū ē. Ex pustulis uero nōnunq̄ etiam ulcuscula sunt aut aridiora aut humidiora: & modo tantum cum prurigine: modo ēt cū inflāmatione aut dolore. Exitq; aut pus aut sanies: aut utrunq;. Maxieq; id euenit in ætate puerili raro in medio corpore. sæpe in eminentibus partibus. Pessima pustula ē: quæ epinyctis uocaf. Ea colore uel subliuida: uel subnigra: uel alba esse cōsueuit. Circa hæc aut uehemēs inflāmatio est: & cū ad aperta est: reperit̄ intus exulceratio mucosa. Color est humori suo similis. Dolor ex ea supra magnitudinē eius est. Neq; n. ea faba maior est. Atq; hæc quoq; oritur. in eminentibus partibus: & fere noctu. Vnde nomē quoq; a græcis ei epinyctis ipolitū ē. In oī uero pustularū curatione primū est multū ambulare atq; exerceri. Si quid ista phibet: gestari. Secūdū est: cibū minuere: abstinere ab omnibus acris & extenuatibus. eadēq; nutrices facere oportet: si lactens puer ita affectus est. Preter hæc is qui iā robustus est: si pustulæ minutæ sunt: de sudare in balneo debet: simulq; super eas nitē inspergere: oleoq; uinū miscere. & sic ungi. Tū descendere in solium: Si nihil sic p̄ficitur: aut si maius pustulæ genus occupauit: iponēda lenticula est. detractaq; summa pellicula ad medicamēta lenia trāseundū. Epinyctis post lenticulā recte herba quoq; sanguinali uel uiridi coriandro curaf. Vlcera ex pustulis facta tollit spuma argētī cū semie foeni græci mixta: sic ut his inulcē rosa atq; intubi succo adiciat̄: donec mellis crassitudo fiat. Proprie ad eas pustulas: q̄ infantes male habēt: lapidis: quē pyritē uocāt. P. XVIII. cū quinquaginta amaris nucibus miscetur: adiciūt̄q; olei cyathi tres. Sed prius ungi ex cæussa pustulæ debēt. tū hoc illini.

De scabiē & eius curatione.

Scabies uero est durior cutis rubicūdus: ex qua pustulæ oriunt̄: quædā humidiores: quædā sicciore. Exit ex quibusdā sanies: fitq; ex his cōtinuate exulceratio pruriens. serpitq; in quibusdā cito. Atq; in aliis quidē ex toto delinit: in aliis uero certo tēpore anni reuertit̄. Quo asperior est: quoq; prurit magis: eo difficilior tollit̄. Itaq; eā: quæ talis est: agria: id est ferā græci appellant. In hac quoq; uictus rō eadē. quæ supra necessaria est. Medicamētū aut ad incipiētē hanc idoneū est: fit ex spodi: croci: æruginis singulog. p. XI. pipis albi: omphacii. singulorū. P. XI. cadmiæ. P. XVIII. Aut ubi iā exulceratio ē: id qd̄ fit ex sulphuris. P. XI. cære. P. XIII. picis liquidæ hemina: olei sextariis duobus. Quæ simul incoquūt̄ dū crassitudo mellis fiat. Est etiā qd̄ ad Protarchū auctore referit̄. Hēt hoc farinæ lupinog sextariū: nitri cyathos quattuor: picis liquidæ hemina: resinæ humidæ selibram: aceti cyathos tres. Crocū quoq; liciū: ærugo: myrra: cinis: æquis portionibus recte miscēt̄ur: & ex passo coquūt̄ur. Idq; omnē pituitā ubiq; sustinet. At si nihil aliud est amurca ad tertiā partē decocta: uel sulphur p̄cē liquida mixtū sicut in pecoribus proposui: hoībus quoq; scabiē laboratibus opitulatur.

De impetiginis speciebus & curationibus.

Impetiginis uero species sunt quattuor. Minime mala ē: quæ similitudine scabiē rēp̄sentat. Nā & rubet & durior est: & exulcerata est & rodit̄. Distat aut ab ea q̄a magis exulcerata est: & uariis similes pustulas habet: uidēq; eē in ea q̄si bullulæ quædā ex quibus interposito tpe squamulæ resoluūt̄: certioribusq; hoc tēporibus reuertit̄. Alterū genus peius est simile papulæ fere: sed asperius rubicundiusq;: figurā uarias habens. Squamulæ ex sūma cute discedūt. roseo maior est. celerius & latius procedit. certioribusq; ēt nonnūq̄ prior tēporibus & fit & desinit. rubrica cognominat̄. Tertia etiā nū deterior est. Nā & crassior est & durior & magis tumet. i summa cute findit̄: & uehemētius rodit. Ipsa quoq; squamosa: sed nigra p̄cedit: & late & tarde eminus serpit. In tēporibus: aut orit̄: aut desinit: neq; ex toto tollit̄. nigra cognomē est. Quartū genus est: qd̄ curationē oīo nō recipit: distans colore. Nā subalbidū est & recentī cicatrici simile: squamulæq; hēt pallidas: quasdā subalidas: quasdā lenticulæ similes. quibus dēptis nonnūq̄ p̄fluit sanguis. Alioquin uero humor eius albidus est: cutis dura atq; fissā est: p̄ceditq; latius. Hæc uero oīa maxie genera oriunt̄ in pedibus & manibus: atq; unguēs

quoque infestatur Medicamentum non aliud ualentius est: quam quod ad scabiem quoque pertinere sub auctore. Protarcho retuli. Serapion autem nitri. P. XII. sulphuris. P. XIII. excipiebat resina copiosa: eoque utebatur.

De papulis & earum curatione.

Apularum uero duo genera sunt. Altera est in qua per minimas pustulas cutis exasperatur & rubet leuiterque roditur. medium habet paulillo leuius. tarde serpit idque uitium maxime rotundum incipit: eademque ratione in orbem procedit. Altera autem est: quam agriam: id est seram: graeci appellant. In qua similiter quidem: sed magis cutis exasperatur: exulceraturque: ac uehementius & roditur & rubet. interdum etiam pilos remittit. Quae minus rotunda est. difficilius sanescit. nisi sublata est ipsa petigine uertitur. sed leuis papula: etiam si ieiuna salina quotidie defricatur: sanescit. Maior commodissime murali herba tollitur: si sub ea detrita est. Ut uero ad composita medicamenta ueniamus: idem illud Protarchi ratio ualentius in his est: quanto minus in his uitium est. alterum ad idem Myronis. nitri rubri turis: singulorum. P. XI. cantharidum purgatarum. P. XII. sulphuris igne non experti tantumdem: resinae terebinthinae liquidae. P. XXX. farinae lolii semis githes cyathos tres: picis crudae unum.

De uutiliginis speciebus: id est de Alphi & Mela & luce & earum curatione.

Utiligo quoque quae per se nullum periculum affert: tamen foeda est: & ex malo corporis habitu fit. Eius tres species sunt. Alphi uocatur ubi color albus est fere subasper & non continuus: ut quaedam quasi guttae dispersae esse uideantur. Interdum etiam latius & cum quibusdam intermissionibus serpit. Melas colore ab hoc differt: quia niger est & umbrarum similis. Caetera eadem sunt. Leuce habet quiddam simile alphi: sed magis albida est: & altius descendit in eamque albi pilis sunt & lanugini similes. Omnia haec serpunt. Sed in aliis celerius: in aliis tardius Alphi & melas in quibusdam uariis temporibus & oriuntur & desinunt. Leuce quem occupauit: non facile dimittit. Priora curatione non difficillima recipiunt. ultimum uix unquam sanescit: ac si quid ei uitio deperitum est: tamen non ex toto sanus color redditur. Vtrum autem aliquod horum sanabile sit: an non sit: experimento facili colligitur. Incidit enim cutis debet: aut acui punge. Si sanguis exit. quod fere fit in duobus prioribus: remedio locus est. Si humor albidus: sanari non potest. Itaque ab hoc quidem abstinendum est. Super id uero: quod curatione recipit: imponenda lenticula mixta cum sulphure & ture: sic ut ea contrita ex aceto fit. Aliud ad idem: quod ad Hircenium auctorem refert. Alcyonium: nitrum: cuminum: fici folia arida paribus portionibus contunduntur adiecto aceto. His in sole uutiliginem perungitur. deinde non ita multo post: ne nimis erodatur. eluitur. Proprie quidem Myrone auctore eos: quos alphi uocari dixi hoc medicamento perungunt sulphuris. P. XII. nitri. P. XIII. myrrae aridae contritae acetabulum miscetur. deinde in balneo super uutiliginem insperguntur farinae ex faba: tum haec inducunt. Hi uero: quos melas uocari dixi: curantur. Cum simul contrita sunt alcyonium: tus: hordeum: faba sine oleo: in balneo ante sudorem inspergantur. tum genus id uutiliginis defricatur.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER SEXTUS INCIPIT.

De uitii singularum corporis partium.

Caput primum.

De capillis fluentibus.

Ixi de his uitiiis: quae per totum corpus orientia: medicamentorum auxilia desiderant. Nunc ad ea ueniamus: non nisi in singulis partibus incidere consuerunt: orsus a capite. In hoc igitur capillis fluentibus maxime quidem saepe radedo succurritur. Adicit enim uim quaedam ad continentiam: ladanum cum oleo mixtum. Nunc de his capillis loquor: qui post morbum fere fluunt. Nam quo minus caput quibusdam aetate uidetur: succurri nullo modo potest.

De Porrigine & eius curatione.

Caput secundum.

Orrigo autem est ubi inter pilos quaedam quasi squamulae surgunt: eaeque a cute resoluuntur: & interdum madent: multo saepius siccae sunt. Idque euenit modo sine ulcere: modo exulcerato loco. huic quoque modo malo odore: modo nullo accedente. fereque id in capillo fit: rarius in barba. aliquando etiam supercilio. Ac neque sine aliquo corporis uitio nascitur: neque ex toto inutile est. Nam bene integro capite non exit. Vbi aliquid in eo uitium est: non incommodum est: summa cutem potius subinde corrumpi: quam id quod nocet in alia parte magis necessaria uerti. Commodius est ergo subinde peccedo repurgare: quam id ex toto prohibere. Si tamen ea res nimium offendit. quod humore sequente fieri potest: magisque si id est mali odoris est caput saepe radedum est: deinde id super adiuuandum aliquibus ex leuiter reprimentibus. quale est nitrum cum aceto: uel ladanum cum myrteo uino: uel myrobalanum cum uino. Si parum per haec proficit uehementioribus uti licet: cum eo: ut sciamus utique in recenti uitio id inutile esse.

De sycosi & eius curatione.

Caput tertium.

St etiam ulcus: quod a sycosis similitudine Sycosis a graecis nominatur. Caro excrescit. & id quidem generale est. Sub eo uero duae species sunt. Alterum ulcus durum & rotundum est. alterum humidum & inaequale. Ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit. ex humido plus: & mali odoris. Fit uero utrumque in his partibus: quae pilis conteguntur. Sed id quidem quod callosum & rotundum est: maxime in barba. Id uero quod humidum: praecipue est in capillo. Super utrumque oportet imponere elaterium: aut lini semine contritum & aqua coactum: aut si cum in aqua decoctum aut emplastrum tetrastemacum ex aceto subactum: terra quoque erythria ex aceto liquata recte illinitur.

De areis & earum curationibus.

Caput quartum.

Rearum quoque duo genera sunt. Cae utriusque est: quod emortua summa pellicula pili primum extenuatur. ac deinde excidit. ac si ictus is locus est: sanguis exit liquidus & mali odoris: increfcitque utrumque in aliis celeriter: in aliis tarde: Peius est quod defam cutem & subpinguem & ex toto glabram fecit. sed ea quae alopecia nominatur: sub qualibet figura dilatata fit & in capillo & in barba. Id uero quod a serpente similitudine ophiasis appellatur: incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudine non excedit. ad aures duobus

capitibus serpit, quibusdā etiā ad frontē: donec se duo capita in priorē partē cōmittāt. Illud uitiū in q̄ libet ætate est: hoc fere infantibus. Illud uix unq̄ sine curatione, hoc p̄ se sæpe finit. Quidā hæc genera arearū scalpello exasperant. Quidā illinūt adurētia ex oleo: maxieq; chartā cōbustā. Quidā resinā terebinthinā cū taphia inducūt. Sed nihil melius est: quā nouacula quotidie radere, quā cū paulatī summa pellicula excisa est adaperiūtur pilorū radiculæ. Neq; ante oportet desistere: quā frequētē pilū na sci apparuerit. Id autē: qd̄ subinde radit: illini atramēto scriptorio satis est.

De Varis & lenticulis & ephelide & eorū curationibus. Caput quintū.

Ene ineptiæ sunt: curare uaros & lenticulas & ephelidas. Sed eripi tamē foemis cura cultus sui nō potest. Ex his autē quas supra proposui: uari: lenticulæq; uulgo notæ sunt, quāuis rarior ea species est: quā xanion græci uocāt: cū sit ea lenticula rubicūdiōr & inæqualior. Ephelis uero a plerisq; ignorat. quæ nihil est: nisi asperitas quædā & durities mali coloris. Cætera nō nisi in facie: lenticulæ etiā in alia parte nōnūquā nasci solēt. De qua p̄ se scribere alio loco uisū operæ prætiū nō ē. Sed uari cōmodissime tollūt iposita resina: cui nō minus quā ipsa est: alumis scissilis. & paulū mellis adiectū est. Lenticulā tollūt galbanū & nitrū: cū pares portōnes habēt cōtritæq; ex aceto sūt: donec ad mellis crassitudinē uenerint. His corpus illinēdū: & interpositis pluribus horis mane eluendū ē. oleoq; leuiter ungdū: Ephelidē tollit resina: cui tertia pars salis fossilis & paulū mellis adiectū est. Ad oia uero ista atq; et ad colorandas cicatrices potest ea cōpositio: quæ ad Tryphonē patrē auctorē referēt. In ea pares portōnes sunt myrobalani: magmatis: cretæ cimoliæ subcærulæ: nucū amaræ farinae hordei atq; erui: struci albi: ferrulæ cāpanæ seminis. Quæ oia cōtrita: melle quā amarissimo coquūt illitūq; a uespere usq; mane eluūt.

De oculorū morbis curatōibusq; eorū: & priō de his morbis q̄ lēibus medicamētis curāf.

Caput sextū

Ed hæc quidē mediocria sunt. In gētibus uero & uariis casibus oculi nostri patēt. Qui cū magna partē ad uitæ simul & usū & dulcedinē cōferant: summa cura tuendi sūt. Protius autē orta lippitudine quædā notæ sunt: ex quibus qd̄ euēturū sit: colligere possimus. Nā simul & lachria & tumor & crassa pituita cōperint: si ea pituita lachrimæ mixta est: & ea lachrima calida ē: pituita uero alba & mollis: tumor nō durus: longæ ualitudinis metus nō est. At si lachria multa & calida: pituita paulū: tumor modicus: idq; in uno oculo est: lōgū id: sed sine periculo futurū est. Idq; lippitudinis genus minime cū dolore est: sed uix ante uigesimū diē tollit: nōnunq; p̄ duos mēses durat: sed quādoq; finitur. Si pituita alba & mollis eē incipit: lachriæq; miscētur: aut si simul hæc utrūq; oculū inuaserūt: potest eē breuior: sed periculū ulcerū est. Pituita autē sicca & arida dolorē quidē mouet: sed maturius desinit: nisi quid exulcerauit. Tumor magnus si sine dolore est & siccus: sine ullo periculo est. Si siccus qd̄ dē, sed cū dolore est: fere exulcerat: & nōnunq; ex eo casu fit: ut palpebra cū oculo glutinet. Eiusdē exulceratōis timor in palpebris: pupillis ue est: ubi super magnū dolorē lachrimæ salis calidæq; eūt: aut et si tūore ī finito diu lachrima cū pituita profluit. Peius ē nō est: ubi pituita calida: aut liuida ē: lachrima calida: aut multa p̄fluit: caput calet: a tēporibus ad oculos dolor peruenit: nocturna uigilia urget. Si quidē sub his oculis plerūq; rumpit. uorūq; est: ut tantū exulceret. Intus ruptū oculū febricula iuuat. Si foras iā ruptus procedit: sine auxilio est. Si de nigro aliquid albidū factū est diu mæet. At si asperū crassū est: etiā post curationē uestigiū aliquod relinquit. Curari uero oculos sanguis detractiōe: medicamēto: balneo: uio uetustissimus auctor Hippocrates memoriæ p̄didit. Sed eorū tpa & causas parū explicuit. In quibus medicinæ sūma est. Neq; minus in abstinentia & alui ductione sæpe auxiliū est. Hos igitur interdū inflāmatio occupat: ubi cū tumore in his dolor est: sequiturq; pituitæ cursus: nōnunq; copiosior uel acrior: nōnunq; utraq; parte moderatio. In eiusmodi casu prima oīum sunt quies & abstinentia. Ergo primo diē loco obscuro cubare debet sic ut a sermone quoq; absteineat. Nullū cibum assumere: si fieri pōt ne aquā quidē. sin minus: certe quā minimū eius. Quod si graues dolores sunt: cōmodius secūdo diē, si tamē res urget: etiā primo sanguis mittēdus est. utiq; si in fronte uenæ tumēt. Si firmo corpori materia superest. Si uero minor īpetus minus acré curatōne requirit aluū: sed nō nisi secūdo tertio diē duci oportet. At modica inflāmatio neutrū ex his auxiliū desiderat. Satisq; est uti quiete & abstinentia. Neq; tamē in lippientibus longū ieiuniū necessariū est: ne pituita tenuior ī atq; acrior fiat. Sed secūdo diē dari debet id qd̄ leuissimū uideri pōt ex his: q̄ pituitū. Faciunt crassiorē, qualia sunt oua forbilia. Si minor uis urget: pulticula quoq; aut panis ex lacte. In sequētibusq; diebus quātū inflāmatiōi detrahetur: tantū adici cibus poterit. Sed generis eiusdē. utiq; ut nihil falsū: nihil acre: nihil ex his: quæ extenuant: sumatur: nihil potui præter aquā. Et uictus quidē ratio talis maxime necessaria ē. Protius autē priō diē croci. P. XI. & fariæ cādidæ quā tenuissimæ. P. XII. excipere oportet oui albo: donec mellis crassitudinē hēat: idq; in linteolū illinire & fronti agglutinare: ut cōpressis uenis pituitæ īpetū cohibeat. Si crocū nō est: tus idē facit: Linteolo an lana excipiat: nihil interest. Super iungi uero oculi debēt: sic ut croci quātū tribus digitis cōprehēdi pōt: summatur. myrræ: ad fabæ: papaueris lachriæ ad lenticulæ magnitudinē: eaq; cū passo conterant & specillo super oculū indurantur. Aliud ad idem. Myrræ. P. XI. madragoræ succi. P. XII. papaueris lachriæ. P. XII. foliorū rosæ: cicutæ seminis singulorum. P. XIII. acaciæ. P. XIII. gummi. P. XVIII. Et hæc quidē interdū. Noctu uero: quo. cōmodior ges ueniat: nō alienū est superiponere cādidi panis interiorē partē ex uino subactā. Nā & pituitā reprimūt:

& si qd lachriae processit: absorbet: & oculū glutinari nō patit. Si graue id & durū ppter magnū oculorū dolorē uidet: ovi & albū & vitellus in uas defundēdū est: adiciēdūq; eo multū paulū. idq; digito permiscēdū. Vbi facta unitas est demitti debet lana mollis bene carpta: quae id excipiat: supq; oculos iponi. Ea res & leuis est: & refrigerādo pituitā coarctet: & nō exarescit: & glutinari oculū nō patit. Faria quoq; hordeacea cocta & cū malo cotoneo cocto mixta cōmode iponit. Neq; ab ratione abhorret et penicillo potissimū uti expresso. si leuior ipetus ē: ex aqua: si maior: ex posca. Piora fascia del' gada sūt: ne per somnū cadāt & hoc super iponi satis est: qā & reponi ab ipso cōmode pōt: & cū inaruit: iterum made faciendū est. Si tantū mali est: ut somnū diu phibeat eorū aliquid dādū est: quae anodyna graeci uocāt. Satisq; est puero: qd' erui: uiro: qd' fabae magnitudinē impleat. In ipsū uero oculū prio die nisi modica isflātio est: nihil recte cōiicit. Saepē. n. potius cōcitatur eo pituita: quā minuit. A secūdo die graui quoq; lippitudinē p' indita medicamēta recte succurrit: ubi uel iā sanguis missus: uel aluus ducta ē: aut ubi neutrum necessariū ē: manifestū est.

De diuersis oculorū collitiis.

Vita aut multoq; auctorū colliria ad id apta sunt: nouisq; et nūc mixturis tēperari possūt cū lenia medicamēta & modice reprimētia facile & uarie miscant. Ergo nobilissima exequar.

Philonis colliriū.

Se igitur Philonis qd' habet caerussae elotae. spodii: gūmi: singulorū. P. XI. papaueris lachriae com bustae. p. XI. illud scire oportet: hic quoq; oia medicamēta: singula primū per se teri deinde mixta iterū adiecta paulatī uel aqua uel alio hūore. gūmi cū qualdā alias facultates hēat: hoc maxime p'stare: ut ubi colliria facta inaruerūt: glutinata sint. neq; fricent. Dionysii colliriū.

Dionysii uero colliriū est: papaueris lachriae cōbustae dōec tenerescat. P. XI. thuris cōbusti: gūmi: d' singulorū. P. XII. spodii. P. XIII.

Cleonis colliriū.

Leonis nobile admodū papaueris lachriae frictae. P. XI. croci. p. XI. gūmi. p. XI. quibus cū teruntur: adicitur rosae succus. Aliud eiusdē ualētius. squamāe aeris qd' stomoma appellat. P. XI. croci. P. XII. spodii. P. XIII. plūbi & eloti & cōbusti. P. XI. gūmi tātūde. Eius aliud quoq; id idē ē. maxie ubi multa pituita p'fluit. Castorei. P. XZ. aloes. P. XL. croci. p. xl. myrrae. p. xii. lycii. p. xiii. cadmia curate. p. xviii. stibis tantūde. acaciae succi. p. xxii. qd' cū miscuit: liquidum ipixidicula seruat. Theodotus uero huic cōpositioni adiecit papaueris lachriae cōbustae. p. x. aeris cōbusti & eloti. p. xii. nucleos palmarū cōbustos. p. xx. gūmi. P. XXII.

Theodoti colliriū Acharistū appellatū.

T ipsius theodoti: qd' a quibusdā Acharistū noiatur. eiusmodi est. Castorei: nardi indici. singulorū. p. xi. lycii. p. x. papaueris lachriae tātūde: myrrae. p. xii. croci. caerussae elotae: aloes singulorū. p. xiii. cadmiae botryodis elotae: aeris cōbusti singulorū. p. xviii. gūmi. P. xxviii. acaciae succi. p. xxx. stibis tantūde. quibus aqua pluuialis adicitur.

Cythion uel tephtron colliriū.

Ræter hæc ex frequētissimis colliriis est id quod qdā cythion. qdā a cireneo colore tephriō appellat. amyli: tragacathae: acaciae succi: gūmi: singulorū. P. XI. papaueris lachriae. p. XII. caerussae elotae. p. XIII. spumae elotae. p. XVIII. Quae æque ex aqua pluuiali cōterūtur.

Euelpidis colliriū trygodes noiātū.

Velpides autem qui ætate nostra maxius fuit oculus medicus utebat: eo: quod ipse cōposuerat: trygodes noiabat. Castorei. P. XII. lycii: nardi: papaueris lachriae: singulorū. p. XI. croci: myrrae: aloes: singulorū. p. XIII. aeris cōbusti. p. XVIII. cadmiae & stibis: singulorū. p. XXII. acaciae succi. p. XXXVI. gūmi tātūde. Quo grauior uero quæq; isflātio est: eo magis leniri medicamētū debet: adiecto uel albo uel muliebri lacte. At si neq; medicus neq; medicamētū præsto est: sæpius utrūlibet horū in oculis penicillo ad id ipsum facto ifasum id malū lenit. Vbi uero aliquis releuatus est: itaq; cursus pituitae cōstitit: reliquias fortasse leniores futuras discutiūt balneū & uinū. Igitur lauari debet leuiter ante ex oleo p'frictus: diutiusq; in cruribus & feminibus multa q; calida aqua fouere oculos: deinde per caput prius calida tū egelida p'fundita balneo cauere ne quo frigore afflatu ue ladaf. post hæc cibo paulo pleniore quam ex eorum dierum consuetudine uti: uitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus. Vinum bibere leue: subausterum: modice uetus neq; effuse neq; timide: ut neq; cruditatis ex eo & tamen somnus fiat: lenianturq; intus latentia acra. Sed si quis in balneo sensit maiorem oculorum perturbationem quam attulerat. qd' incidere his solet: qui manente adhuc pituitae cursu festinarūt: quā primū discedere debet: nihil eo die uini assumere. cibi minus etiā quā pridie. Deinde cū primū satis pituita substitit: iterū ad usum balnei redire. Solet tamē euenire nōnunq; siue tēpestatū uitio: siue corporis: ut pluribus diebus neq; dolor neq; isflātio & minime pituitae cursus finiatur. Quod ubi incidit: itaq; ipsa uetustate res matura est: ab his hisdē auxiliū petēdū ē: id est balneo ac uino. Hæc enī ut in recētibus malis aliena sunt: qā cōcitare ea possunt & accendere. sic in ueteribus quæ nullis aliis auxiliis cesserūt: admodū efficacia eē cōsuerūt. Videlicet hic quoq; ut alibi: cū secūda uana fuerint: cōtrariis adiuuātibus. Sed ante tonderi ad cutē cōuenit. Deinde in balneo aqua calida quā plurima caput atq; oculos fouere. tū utrūq; penicillo detergere: & ungere caput irino unguēto: cōterereq; in lectulo se donec ois calor qui cōceptus est finiat: desinatq; sudor. qui necessario in capite collectus est. Tum

ad idē cibi uiniq; genus ueniendū: sic uti potōes meracae sint: obtegendūq; caput & quiescēdū. Saepē enī post haec grauis somnus: saepe sudor: saepe alui deiectio pituitae cursū finit. Si leuatū malum est: qđ aliquāto saepius fit: per plures dies idē fieri oportet donec ex toto sanitas restituat. Si diebus hisdem alius nihil reddit: ducēda est: quo magis superiores partes leuent. Nōnūquā autē ingēs inflāmatiō tanto īpetu erūpit: ut oculos sua sede propellat. Proptōsin idē: quoniā oculi pēdunt: graeci appellāt. His utiq; si uites patiunt sanguinē mitti. si id fieri nō pōt: aluū duci: longiorēq; inediā idē necessariū est. Opus autē lenissimis medicamētis ē. Ideoq; Cleonis colliriō qđā qđ ex duobus ante positū ē: utitur. Sed optimū est Nilei. Neq; de ullo magis inter oēs auctores cōuenit.

Nilei colliriū oīum optimū

D habet nardi indicī: papaueris lachriae: singulorū. P. X. gūmi. P. XI. croci. P. XII. foliorū rosae recentiū. P. XIII. Quae uel aqua pluuiiali uel uino leni subaustero cogunt. Neq; alienum est malicoriū uel fertulā cāpanā ex uino coquere: deinde cōterere. aut myrrā nigrā cū rosae foliis miscerēt aut hyoscyami folia cū ouī cocti uitello: aut farinā cū acaciae succo: uel passo aut mulso. Quibus si folia quoq; papaueris adiciunt aliquāto ualentiora sunt. Horū aliquo pparato penicillo fouere oculū oportet ex aqua calida exsilio: in qua ante mel myrti uel rosae folia decocta sint. Deinde ex illis aliquid īponi. Praeter haec ab occipitio incisa cute cucurbitula admouēda est. Quod si per haec restitutus oculus in sedē suā nō est: eodēq; mō. plapsus pmanet: scire oportet lumē eē amissum. Deinde futurū ut inarescat is aut in pus uertat. Si suppuratio se ostēdit: ab eo angulo qui propior tēpori est: incidi oculus debet: ut effuso pure & inflāmatiō ac dolor finiat: & intus tunicae residant quo mius foeda postea facies sit. Ut edū deinde uel hisdē colliriis ē ex lacte aut ouo uel croco: cui albū ouī miscat. Ac si id duruit & sic emortuus est: ne in pus uertet: quatenus foede pminebit excidēdū erit: sic ut hamo sūma tunica apprehēdat infra id deinde scalpellus incidat. tātūde medicamēta erūt cōiicienda: dōc oīs dolor finiat. Hisdē medicamētis in eo quoq; oculo utēdum est: qui primum pēdit: deinde per plura loca fissus est.

De carbunculis oculorū & eorū curatiōe.

Olent etiā carbunculi ex inflāmatiōe nasci: nōnunquā in ipsis oculis nōnunquā in palpebris. & ī his ipsis modo ab īteriore. modo ab exteriorē. In hoc casu alius ducēda est: cibus miuēdus: lac potui dādū: ut acria quae laeserūt: leniantur. Quod ad cataplasmata & medicamenta p̄inet: his utēdū q̄ aduersus inflāmatōes proposita sunt. Atq; hic quoq; Nilei colliriū optimū est. si tamē carbunculus in exteriorē palpebrae parte est: ad cataplasmata aptissimū est lini semē ex mulso coctū. aut si id nō est tritici farina eodē modo cocta

De pustulis oculorū & curatiōe eorū.

Vstulae quoq; ex inflāmatiōibus interdū oriunt. Quod si inter initia p̄tinus incidit: magis etiā seruāda sunt quae de sanguīe & quiete supra posui. Sin ferius quā ut sanguis mitti possit: alius tamē ducēda est. Si id quoq; aliqua res inhibet utiq; uictus ratio seruāda ē. Medicamētis autē hic quoq; lenibus opus est. quale Nilei: quale Cleonis est.

Phylaxos collirium ad pustulas oculorū

D quoq; quod phylaxos uocat. huic aptū est. Myrrae: papaueris lachriae: singulorū. P. XI. plumbi eloti: terrae samiae: quae astra uocat: tragacathae: singulorū. P. XIII. stibis cocti: amyli: singulorū. P. XVI. spodii eloti: carussae elotae: singulorū. P. XVIII. Quae aqua pluuiiali excipiuntur. Vfus collirii. uel ex ouo uel ex lacte est.

De ulceribus oculorū & eorū curatiōe & de Diabalanu collirio.

X pustulis ulcera interdū fiunt: ea quae recētia aequae lenibus medicamētis nutriēda sunt: & his dē fere quae supra in pustulis posui. Fit quoq; pprie ad haec quod diabalanu uocat. Hēt aris cōbusti & eloti papaueris lachriae frictae: singulorū. P. XI. spodii eloti: thuris: stibis cōbusti & eloti: myrrae gūmi: singulorū. P. XII.

Curatio oculorū aliquo casu īmi nutorū.

Venit etiā ut oculi uel ābo uel singuli minores fiant: quā esse naturaliter debeant. Idq; & acer pituitae cursus in lippitudine efficit: & continuati fletus: & ictus parū bene curati. In his quoq; hisdē lenibus medicamētis ex muliebri lacte utēdū est. Cibus uero his qui maxie corpus alere & īplere cōsuerūt. Vitādaq; oī mō causa: q̄ lachrimas excitet: curaq; domesticorū: quorū ēt si qđ tale lcidit: eius notitiae subtrahēdū: atq; acria quoq; medicamēta & acres cibi nō alio magis noīe his nocēt: quā qđ lachrias mouēt.

De pediculis palpebrae.

Enus quoq; uitii est: q̄ inter pilos palpebrarū pediculi nascūt. Id phthiriasin graeci nominant. Quod cū ex malo corporis habitu fiat: raro nō ultra p̄cedit. Sed fere tpe interposito pituitae cursus acerrimus sequit: exulceratisq; uehemēter oculis acie quoq; īpam corrūpit. His alius ducēda: caput ad cutē tōdēdū diuq; quotidie īeunīs p̄fricādū. His ābulatiōibus aliisq; exercitatiōibus diligēter utēdū: gargarizādūq; ex mulso: in quo nepeta & pinguis ficus decocta sit: saepe ī balneo multa calida aqua fouēdū caput. Vitādi acres cibi: lacte uioq; pingui utēdū. bibēdūq; liberalius quā edēdū est. Medicamēta uero itus qđē lenia dāda sunt: ne acriorē pituitā cōcitet. Super ipsos uero pediculos alia: quae necare eos & phibere: ne similes nascātur possint. Ad id ipsum spumae nitri. P. XI. sandaracae P. XI. uuae timiniae. p. XI. simul terūt: adiciēq; uetus oleū pari portiōe atq; acetū donec ei mellis crassitudo sit.

De oculorū grauioribus morbis: q̄ ex inflāmatiōibus oriunt: & ualidioribus me-

dicamētis curantur. & de Andreae collirio & de Diacerato

Athenus oculorū morbi lenibus medicamētis nutriūt. Genera deinde alia sunt: quæ diuerſa
h curationē deſiderāt: ſereq; ex iſſāmatōibus nata ſunt ſed finitis quoq; his manentia. Atq; in
 primis i quibusdā pleuerat tenuis pituitæ curſus: quibus aluus ab inferiore parte euocāda eſt:
 demēdū aliquid ex cibo: Neq; alienū eſt illini frōtē cōpoſitōe Andreae Quæ hēt gūmi. P. XI. cæruffæ:
 ſtibis: ſingulorū. P. XII. ſpumæ argētī & coctæ & elotæ. P. XIII. Sed & ea ſpuma ex aqua pluuiiali coq;
 tur: & arida hæc medicamēta ex ſucco myrti cōterunt. His illita fronte: cataplaſma quoq; ſuper iniici
 endū eſt ex farina: quæ frigida aqua coacta ſit: cuiq; aut acaciæ ſuccus aut cupreſſus adiecta ſit. Cucur
 bitula quoq; incifo uertice recte accōmodat. aut ex tēporibus ſanguis emittit. Inungi uero eo debet
 qđ habet ſquamæ æris: papaueris lachriæ: ſingulorū. P. X. ceruini cornus cōbuſti: & eloti plūbi: eloti
 gūmi: ſingulorū. P. XIII. thuris. P. XXII. Hoc colliriū: qđ cornū habet: diaceratos noīatur. Quotiēſcūq;
 nō adicio qđ genus hūoris adiciēdū ſit: aquā itelligi uolo. Memigmenō Euelpidis colliriū.

D idē Euelpidis: qđ memigmenō noīabat. In eo papaueris lachriæ & albi pipis ſingulæ uncia
a ſunt gūmi libra: æris cōbuſti. P. XI. Inter has aut curatōes poſt ſtermiſſionē aliquā proſūt bal
 neū & uinū. Cūq; oībus lippientibus uitādī cibi ſunt q extenuāt: tū præcipue qbus tenuis: hu
 mor diu fertur. Quod ſi iā ſaſtidū eſt eog; quæ pituitā craſſionē reddūt: ſicut in hoc genere materia
 maxie proptū eſt: cōfugiendū eſt ad ea: quæ quia uetrē corpus quoq; aſtringūt.

De oculorū ulceribus ſupercreſcētibus: ſordidīs: cauīs: ueteribus: & de curatōibus ſingulorū.
Tulcera ſi cū iſſāmatōe finita nō ſunt: aut ſupercreſcētia: aut ſordida: aut caua: aut certe uetera
a eē cōſuerūt. Ex his ſupercreſcētia collirio: qđ memigmenō uocat: optime reprimūtur. Sordi
 da purgant & eodē: ex eo: qđ Smilion noīatur. Smilion colliriū.

Abet æruginis. P. XIII. gūmi tātūdē: ammoniaci: mini ſinopici: ſingulorū. P. XXVI. Quæ qđā
h ex aqua: quidā: quo uehemētiora ſint: ex aceto terūt. Phynō colliriū Euelpidis.
D quoq; Euelpidis: qđ phynōa appellabat: huic utile ē Croci. P. XI. papaueris lachriæ: gūmi: ſin
i gulorū. P. XII. æris cōbuſti & eloti: myrræ: ſingulorū. P. XIII. pipis albi. P. XVI. Sed ante lini
 tum hoc ungendū eſt. Sphæriō colliriū Euelpidis.

D quoq; ei uſdē: quod ſphæriō noīabat: eodē ualet. Lapidis hæmatitis eloti. P. XII. pipis grana
i ſex. cadmiæ elotæ: mirra: papaueris lachriæ: ſingulorū. P. XIII. croci. P. XIII. gummi. P. XVIII.
 Quæ cū uino amineo cōterunt. Liquidū Euelpidis colliriū.

Liquidū quoq; medicamētū ad idē cōponebat: in quo erāt hæc. Eruginis. P. X. mini combuſti:
 atramēti futorii: cynamomi: ſingulorū. P. XIII. croci. nardi: papaueris lachriæ: ſingulorū. P. XI.
 myrræ. P. XII. æris cōbuſti. P. XIII. cineris ex odoribus. P. XIII. pipis grana. XV. Hæc ex uino au
 ſtero terunt. Deinde cū paſſi tribus heminis decoquūtur. donec corpus unū ſit. Idq; medicamētū ue
 tuſtate efficacius ſit. De cauīs oculorū ulceribus & curationibus.

Aua uero ulcera cōmodiſſime iplēt ex his quæ ſupra poſita ſunt Sphæriō: & id qđ phylatos
c uocat. Idē Sphæriō uetuiſtis ulceribus & uix ad cicatricē ueniētibus optime ſuccurrit.
 Hermonis collirium.

St etiā colliriū qđ cū ad plura ualeat: plurimū tamē proficere in his ulceribus uidet. Refertur
e ad hermonē auctōrē. hēt pipis lōgi. P. IZ. albi. P. X. cynamomi: coſti: ſingulorū. P. XI. atramē
 ti futorii: nardi: caſiæ: caſtorei: ſingulorū. P. XII. gallæ. P. XV. myrræ: croci: turis: lycii: cæruffæ: ſin
 gulorū. P. XVIII. papaueris lachriæ. P. XXII. aloes. æris cōbuſti: cadmiæ ſingulorū. P. XXVI. acaciæ: ſti
 bis: gūmi: ſingulorū. P. XXXV. De cicatricibus oculorū quæ ex ulceribus factæ ſunt: & quo
 modo curari debeāt. & de Aſclepia & Canopite & Pixino colliriis.

Actæ uero ex ulceribus cicatrices duobus uitis periclitant: ne aut caua: aut craſſæ ſint. Si ca
f uæ ſūt pōt eas iplere id qđ ſphæriō uocari dixi: uel id qđ aſclepias noīat. hēt papaueris lachri
 mæ. P. XII. ſagapeni: oppoſonacis: ſingulorū. P. XIII. æruginis. P. XIII. cumini. P. XVIII. pipis.
 P. XXII. cadmiæ elotæ: cæruffæ: ſingulorū. P. XXVI. At ſi craſſæ cicatrices ſunt: extenuāt uel Zmilio:
 uel Cāopite colliriū. qđ habet cynamomi: acaciæ: ſingulorū. P. XI. cadmiæ elotæ: croci myrræ. papa
 ueris lachriæ: gūmi: ſingulorū. P. XII. pipis albi: thuris: ſingulorū. P. XIII. æris cōbuſti. P. XV. cum
 aqua pluuiiali. Vel Euelpidis Pixinū qđ ex his cōſtat. Salis foſſilis. P. XIII. ammoniaci: thymiāmaris. P.
 XVIII. papaueris lachriæ. P. XXII. cæruffæ. P. XXV. pipis albi: croci ſiculi: ſingulorū. XLII. gūmi. P. X
 XIII. cadmiæ elotæ. P. XVIII. Maxie ſollere cicatricē uſ id qđ hēt gūmi. P. XIII. æruginis. P. XI. croci:
 magmatis. P. XIII. De alio genere iſſāmatōis oculorū.

St etiā genus iſſāmatōis: i qđ ſi cui tumēt ac diſtēdūt cū dolore oculi: ſanguinē ex fronte emitti
e neceſſariū eſt multaq; aq; calida caput atq; oculos fouere: gargarizari ex lēticula uel ex ſici cre
 more: inūgi acribus medicamētis qđ ſupra cōphēſa ſūt: maxieq; eo qđ ſphæriō noīat qđ lapidē
 hæmatitē hēt. Atq; alia quoq; utilia ſūt: qđ ad extēuādā aſpitudinē ſiūt. de qđ prius dicā. Hæc aut iſſāma
 tio oculorū fere ſeq; interdū maior: interdum leuior: nonnunquam etiam ex aſpitudine lippitudo ſit:
 deinde aſpitudinem ipſam auget. ſitq; ea in aliis breuis: in aliis longa & quæ uix unquam ſiniatur.
 In hoc genere ualitudinis quidam craſſas duraſq; palpebras & ſiculneo folio & aſperato ſpecillo
 & interdū ſcalpello etadunt. uerſaſq; quottidie medicamentis ſuffricant. Quæ neq; niſi in magna ue
 tuſtaq; aſpitudine neq; ſæpe faciēda ſunt. Nā melius eodem: rationē uictus & idoneis medicamētis

peruenit. Ergo exercitationibus utemur & balneo frequentiore: multaq; oculoꝝ palpebras aqua calida fouebimus. Cibos autē sumemus acres & extenuates, Cæsarianum collirium.

T medicamentū id qđ cæsarianū uocat habet atramentū sutorii. P. XI. mysi. P. X. pipis albi. P. XV. papaueris lachryæ: gūmi: singuloꝝ. P. XII. cadmiæ lotæ. P. XIII. stibis. P. XVI. Satifq; cōstat hoc colliriū aduersus omne genus oculoꝝ ualitudinis idoneū esse: exceptis his q̄ lenibus nutriūt:

Hieracis collirium.

D quoq; qđ Hieracis noīat ad aspritudinē potest. Habet myrræ. P. XI. ammoniaci: thymiāmat. P. XII. æruginis rasæ. P. XIII. cū aqua pluuiiali. Ad idē idoneū est etiā id qđ Canopite est: & id qđ zimilion uocat: & id qđ pixinū. & id qđ Sphæriion. Si cōposita medicamenta nō adfunt felle caprino uel quā optimo melle satis cōmode aspritudo curat.

De Xyrophthalmia: genere aridæ lippitudinis.

St etiā genus aridæ lippitudinis: Xerophthalmiā græci appellāt. neq; tumēt; neq; fluūt oculi: sed rubēt tantū & cū dolore quodā grauescūt & noctu prægraui pituita inhærescunt. quātoc; minor generis huius ipetus: tāto finis minus expeditus est. In hoc uitio multū ambulare: multū exerceri: lauari sepe: ibiq; desudare: multaq; frictione uti necessariū est. Cibi q; neq; ipent: neq; nimīū acres apti sunt: sed iter hos medii. Mane ubi cōcoxissē manifestū est: nō alienū est ex sinapi gargarizare. tum deinde caput atq; os diutius pfricare.

Rhinion collirium.

Olliriū uero aptissimū est: qđ rhinion uocat. Habet myrræ. P. X. papaueris lachrymæ: acaciæ succi: piperis: gūmi: singuloꝝ. P. XI. lapidis hæmatitis: lapidis phrygi: lycii: lapidis scissilis singuloꝝ. P. XII. aris cōbulsi. P. XIII. Ac pixinū quoq; eodē accommodatum est.

Ad oculos scabros colliria.

Iuero scabri oculi sunt: qđ maxime in angulis esse cōsueuit: potest prodesse Rhinion id qđ supra positū est. pōt similiter pdesse id qđ habet æruginis rasæ: pipis longi: papaueris lachrymæ: singuloꝝ. P. XII. pipis albi: gūmi: singuloꝝ. P. XIII. cadmiæ lotæ: cærussæ: siguloꝝ. P. XVI. Nullū tamē melius est quā Euelpidis qđ basilicon noīabat. Habet papaueris lachryæ cærussæ: lapidis alii: singuloꝝ. P. XII. gūmi. P. XXIII. pipis albi. P. XIII. croci. P. XVI. pforici. P. XXIII. Nulla autē p se materia est: q̄ pforicū noīat. sed chalcitidis aliqd & cadmiæ dimidio plus ex aceto simul cōterunt: idq; in uas si Etile additū & cōtectū ficulneis foliis sub terra reponit: sublatūq; post dies uiginti rursus terit & sic appellat. Vegz in basilico quoq; collirio cōuenit ad oēs affectus oculoꝝ id esse idoneū: q; nō leuibus medicamētis curant. Vbi nō sunt aut medicamēta cōposita scabros angulos leuāt & mel & uinū. Succurritq; & his & aridæ lippitudini si q̄ panē ex uino subactū sup oculū iponit. Nā cū fere sit humor aliq; q; modo ipsum oculū modo angulos aut palpebras exaspant: sic & si qđ pdit humoris: extrahit & si qđ iuxta est: repellit.

Ad caligationē oculoꝝ quæ propter lippitudinē orit̄ remedia & colliria.

Aligare uero oculi nōnunq; ex lippitudine: nōnunq; etiā sine hac ppter senectutē ibecillitatē uel aliā cōsuerūt. Si ex reliq; lippitudinis id uitii est: adiuuat colliriū: qđ asclepias noīat. Adiuuat id qđ ex croci magmate fit. Diacroci colliriū.

Roprie etiā ad id cōponit: qđ diacroci uocat. Habet pipis. P. XI. croci cilicis: papaueris lachryæ: cærussæ: singuloꝝ. P. XII. pforici: gūmi: singuloꝝ. P. XIII.

Ad caligationē oculoꝝ quæ ppter senectutē aut a liā ibecillitate fit.

T si ex senectute aliaue ibecillitate id est: recte inūgi pōt & melle quā optimo & cyprio & oleo uetere. Cōmodissimū tamē est balsami partē unā: & olei ueteris: aut cyprini partes duas mellis quā acerrimi pres tres misceat. Vtilia quoq; huic medicamēta sūt: q̄ ad caliginose. pxiæ: quæq; ad extenuandas cicatrices supra cōprehēsa sunt. Cuicūq; uero oculi caligabūt: huic opus erit multa ambulatiōe atq; exercitatiōe: frequēti balneo ubi tutū qđ corpus pfricandū est: p̄cipue tamē caput: & qđ irino: donec isudet. uelādūq; postea: nec detegēdū anteq̄ sudor & calor domi congerint. Tum cibis utendū acribus & extenuatibus. iterpositisq; aliq; diebus ex sinapi gargarizandū.

De suffusione oculoꝝ.

Vssusio quoq; quā græci hypochysin noīant: iterdū oculi potētia: q̄ cernit: se opponit. Quod si iueterauerit manu curādū est. Inter initia nō nunq; etiā certis obseruatiōibus discutit. Sanguinē ex frōte uel naribus mittere: i t̄pibus uenas adurere. gargarizādo pituitā euocare: suffumigare oculos acribus medicamētis: inūgere expedit. Victus optimus est q; pituitā extenuat.

De resolutione oculoꝝ: quæ paralysis dicif.

Cne resolutio qđ oculoꝝ: quā paralytim græci noīant: alio uictus modo: uel aliis medicamētis curāda ē. Expofuisse tātū genus uitii satis est. Igit̄ iterdū euenit modo in altero oculo: modo i utroq; aut ex istū aliquo: aut ex morbo comitali: aut ex distētiōe neruoꝝ: q̄ uehementer oculus ipse cōcussus est ut his neq; quoquā itēdi possit: nec oīno cōsistat: sed huc illucue sine ratiōe moueat. ideoq; ne cōspectū qđ rerū præstet.

De mydriasi oculoꝝ.

On multū ab hoc malo distat id: qđ mydriasi græci uocat. Pupilla effūdif & dilatā: aciesq; eius hebescit: ac pene difficillie genus id ibecillitatis elidif. In utraq; uero. i. & palyfi & mydriasi pugnādū est p cadē oīa: q̄ i caligie oculoꝝ p̄cepta sūt: paucis tātū mutatis: Si qđ ad caput irino iterdū accitū

interdū nitq; adiciendū est. melle inungi satis est. Quidā i posteriore uitio calidis aquis usi. releuatiq;. Quidā sine ulla manifesta causa subito obcæcati sunt. Ex qbus nōnulli cū aliquādiū nihil uidissent: re pētina p̄fusione alui: lumen receperūt. Quo minus alienū uidet: ex recēti re & iterposito tēpore medicamētis quoq; moliri deiectiones: quæ oēm noxiā materiā in inferiora depellāt.

De imbecillitate oculorum.

Ræter hæc imbecillitas oculorū est. ex qua quidā interdū satis: noctu nihil cernūt. qđ in sceminā bene respōdētibus mēstruis nō cadit. Sed sic laborātes inungi oportet sanguine iocineris: maxi me hircini. si minus: caprini: ubi ad assūm coquūt: excepto. atq; edi quoq; ipsum iecur debet. Li cet tamē etiā hūsdē medicamētis nō inutiliter uti: quæ uel cicatricēs: uel aspritudinē extenuant. quidā cōtrito semine portulacæ mel adiciūt eatenus ne id ex specillo destillet. eoq; inungunt. Exercitationi bus: balneo: frictionibus: gargarizationibus iisdē: his quoq; utendū est. Ad oculos qui extrīsecus offē duntur: cum sanguine suffusi sunt.

Thæc quidē in ipsis corporibus oriunt. Extrīsecus uero interdū si iustus oculū lædit: ut san guis in eo suffundat: nihil cōmodius est: quā sanguine uel colūbæ: uel palumbi: uel hirundinis inungere. Neq; id sine causa fit: cū hoc acies extrīsecus læsa iterposito tēpore in antiquū statū redeat: celeberrimēq; hirūdinis. Vnde etiā locus fabulæ factus est: p̄ parētes: id herba restitui: qđ per se sanescit. Ergo ergo sanguis nostros quoq; oculos ab externo casu cōmodissime tuet: hoc ordine: ut sit hirūdinis optimus: deinde palūbi: minime efficax colūbæ & illi ipsi & nobis: Supra p̄cussū uero ocu lū ad inflāmationē leniendā nō est alienū iponere etiā cataplasmata. Sed ammoniacus: uel qlibet alius quā optimus teri debet: sic ut ei paulatim oleū adiciat: donec crassitudo strigmeti fiat. Id deinde miscē dum est cū hordeacea farina: quæ ex mulso decocta sit. Facile autem recognitis oibus: q̄ medici quoq; prodiderūt: apparere cuilibet potest uix ullū ex his: q̄ supra cōpræhēsa sunt: oculi uitii esse: qđ nō sim plicibus quoq; & promptis remediis subremoueri possit.

De aurium morbis & curatiōibus.

Caput septimū.

Actenus in oculis ea reperiunt. in qbus medicamēta plurimū possunt. Ideoq; ad aures trāseun dū est. quæ usum p̄ximū a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquāto maius periculū est. Nā uitia oculorū itra ipsos nocet. Auriū inflāmationes doloresq; interdū etiā ad demētiam mortēq; p̄cipitant. Quo magis iter initia p̄tinus succurrēdū est: ne maiori piculo locus sit. Ergo ubi p̄ximū: dolore aliq; sentit: abstinere & cōtinere se debet. Postero die: si uehementius malū est: caput ton dere idq; irino unguēto calido pun gere & operire. At magnus cum febre uigiliaq; dolor exigit: ut san guis quoq; mittat. Si id aliquæ caulæ phibet: alius soluēda ē. Cataplasmata quoq; calida subinde mu tata spiciūt: siue sceni græci siue lini: siue alia farina ex mulso decocta est. Recte etiā subinde admouen tur spongiæ ex aqua calida expressæ. Tū leuato dolore cæratū circūdari debet ex irino aut cyprino fa ctū. In qbusdā tamē melius: qđ ex rosa factū est. p̄ficiat. Si uehemes inflāmatio somnū ex toto phibet adici cataplasmata debēt papaueris corticis fricti atq; cōtriti: sic ut ex his pars dimidia sit: eaq; tum si mul ex passo mixto decoquat. In autē uero ifundere aliqđ medicamētū oportet qđ semp ante tepesie ri cōuenit. cōmodissimeq; p̄strigilē instillat. Vbi auris repleta est: sup lana mollis addēda est: quæ hu more itas cōtineat. Et hæc qdē cōmunia sunt. Medicamētū uero est & rosæ & radicū harūdinum suc cus & oleū in quo lūbrici cocti sūt: & humor ex amaris nucibus: aut ex nucleo mali p̄fici expressus. Cō positio uero ad inflāmationē dolorēq; leniendū hæc fere sūt. Castorei: papaueris lachrimæ pares portio nes cōterunt deinde adiciat his passum. Vel papaueris lachrimæ. croci: myrræ par modus sic terit: ut in uicē modo rosæ: modo passum instillet. Vel id qđ amagē in ægyptia faba est: cōterit rosā adiectā Qui bus myrræ quoq; paulū a qbusdā miscet: uel papaueris lachrimæ: aut tus cū muliebri lacte: uel amara rū nucū cū rosæ succo. Vel castorei: myrræ: papaueris lachrimæ pares portiones cū passo. Vel croci. P. XI. myrræ aluminis scissilis: singulorū. P. XZ. qbus tū terunt paulatim miscent passi cyathi tres: mellis minus cyatho. Idq; ex primis medicamētis est. Vel papaueris lachrimæ ex aceto. Licet etiā cōpositione uti Tnemisonis. q̄ habet castorei opponacis. papaueris lachrimæ ex aceto: singulorū. P. XII. spumæ licii .P. XIII. Quæ cōtrita passo excipiunt donec cæratū crassitudinē habeāt. Atq; ita reponunt. Vbi usus requirit: rurius idē medicamētū adiecto passo: specillo terit. Illud p̄petuū est: quotienscūq; crassius me dicamentū est: quā ut in aurē: instillari possit adiciēdū eū esse humorē: ex quo id cōponi debet donec sa tis liqdū sit. Si uero pus quoq; aures habet recte lyciū p̄ se infundit: aut irinū unguentū: aut porri suc cus cū melle: aut cetauræ succus cū passo: aut dulcis punici mali succus i ipsius cortice tepesfactus: ad iecta myrræ exigua pte. Recte etiā miscent myrræ quā stacten cognomināt. p. XI. croci tantūde: nucēs amaræ. XXV. mellis sesquicyatus. Quæ cōtrita: cū utēdū est in cortice punici mali tepesiat. Ea quoq; medicamēta: q̄ oris exulcerati causa cōponunt: æque ulcera auriū sanāt. Quæ si uetustiora sūt: & mul ta sanies fluit: apta cōpositio est: q̄ ad auctore Erasistratū refert. pipis. p. XI. croci. P. XI. myrræ: myli co cti: singulorū. P. XII. æris cōbusti. p. XII. Hæc ex uino terunt. Deinde ubi inauerūt: adiciunt passi hemi næ tres & simul coquunt. Cum utendū est: adiciat his mel & uinū. Est etiā Ptolemæi chirurgi medica mentum: quod habet lentisci. P. XI. gallæ. P. XI. omphacii .P. XI. succum punici mali. Est menophili ualidum admodum: quod ex his constat. piperis longi .P. XI. castorei. P. XII. myrræ: croci: papau eris lachrimæ: nardi syriaci: thuris malicorii ex ægyptia faba partis interioris: nucum amararum:

mellis quā optimi: singulorū. P. XIII. Quibus: cū terunt: adiciē acetū quā acerrimū: donec crassitudo in his passū fiat. Est Cratonis: cinnamomi: casia: singulorū. P. XI. aloes. P. XII. mellis cyathi tres. uini sextarius. Ex quibus uinū cū lycio decoquē. deinde his alia miscenē. At si multū puris: malusq; odor est. æruginis rasæ: turis: singulorū. P. XII. mellis cyathi duo: aceti quattuor simul iocoquunt. Vbi utendū est: dulce uinū miscenē. Aut aluminis scissilis: papaueris lachrimæ acaciæ succi par pōdus miscenē. hisq; adiciē hyoscyami succi dimidio minor quā unius ex superioribus portio. Ea q; trita ex uino diluunt. Per se quoq; hyoscyami succus satis proficit. Cōmune uero auxiliū aduersus oēs aurium casus: itaq; usu cōprobatū Asclepiades cōposuit. In eo sunt cinnamomi: casia: singulorū. P. XI. flores iunci rotūdi: castorei albi piperis lōgi: amomi: myrobalani: singulorū scripuli duo: turis masculi: nardi syriaci: myrræ pinguis: croci: spumæ nitri: singulorū. P. XII. Quæ separatim cōtrita: rursus mixta ex aceto cōterunt. atq; ita cōdita. ubi utendū est. aceto diluunt. Eodē modo cōmune auxiliū auribus laborantibus est. Polybi sphragis ex dulci uino liquata. Quæ cōpositio priore libello continet. Quod si & sanies pfluat & tumor est: nō alienū est: mixto uino per oriculariū clysterē eluere: & tū infundere uinū austerū cū rosa mixtū: cui spodii paulū sit adiectū: aut lycium cū lacte aut herbæ sanguinalis succū cū rosa aut mali punici succū cū exigua parte myrræ. Si sordida quoq; ulcera sunt: melius mulso eluunt & tum aliq; ex his quæ supra scripta sūt: qd mel habeat: infundit. Si magis pus pfluat: & caput utiq; tōdendū ē & multa calida aqua pfundendū: & gargarizandū: & usq; ad lassitudinē ambulādū: & cibo modico utendū ē. Si cruor quoq; ex ulceribus apparuit: lyciū cū lacte debet infundi: uel aq; i qua rosa decocta sit: succo aut herbæ sanguinalis: aut acaciæ adiecto. Quod si sup ulcera caro icreuit: ea q; mali odoris sanguinē fundit: aqua tepida elui debet. tū infundi id. qd ex ture & ærugine & aceto & melle sit aut mel cū ærugine: iococtū. Squama quoq; æris cū sandaraca cōtrita: p fistulā recte istillatur.

Aduersus aurium uermes.

u Bī uero uermes orti sunt: si iuxta sūt: ptraheudi oriculario specillo sūt. Si lōgius: medicamentis enecādū. Cauēdūq; ne postea nascāt. Ad utrūq; proficit albū ueratrū cū aceto cōtritū. Flui quoq; aurē oportet uiō. i quo marrubiū decoctū sit. Sic: emortui uermes i primā auris ptē puocabunt unde facillime educi possunt.

Ad compressa aurium foramina.

s In foramē auris cōpressum ē: & itus crassa sanies subest: mel quā optimū addēdū ē. Si id parū proficit: mellis cyathi & dimidio: æruginis rasæ. p. XII. adiciendū ē: iocoquendūq;: & eo utendū. Iris quoq; cū melle idē proficit. Itē mellis & rosæ: scripuli duo. Itē galbani. P. XII. myrræ cū melle: & fellis taurini: singulorū. P. XII. uini qntrū satis ē ad myrrā diluendā.

Ad grauem auditum.

u Bī uero grauius aliq; audire cepit. Quod maxie post longos capitis dolores euenire cōsueuit i primis aurē ipsam cōsiderare oportet. Apparebit enī aut crusta q̄lis sup ulcera inasce: aut sordidū coitus. Si crusta ē: infundēdū ē aut oleū calidū: aut cū melle ærugo: uel porri succus: aut cū mulsum: nitri paulū. Atq; ubi crusta a corpore iā recedit: eluēda auris aq̄ tepida ē: quo facilius ea p se diducta: oriculario specillo ptraheaf. Si sordes aque molles sunt: eodē specillo eximēdæ sunt. At si duræ sunt: acetū & cū eo nitri paululū coiciendū ē. Cūq; emollitæ sunt: eodē mō elui aurē: purgariq; oportet. Quod si capitis grauitas manet: attōdendū idē: & leniter: sed diu pficādū ē: adiecto uel irino uel laureo oleo: sic ut utriuslibet paulū aceti miscenē. tū diu ābulandū: leniterq; post unctiōnē. aq̄ calida caput fouendū. Cibisq; utendū ex ibecillissima & media materia: magisq; assumēdæ dilutæ potiōes. nōnunquā gargarizandū ē. Infundendū aut i aurē castoreū cū aceto & laureo oleo & succo radiculae corticis. Aut cucumeris agrestis succus adiectis cōtritis rosæ foliis. Immaturæ quoq; uuæ succus cū rosa istillatus aduersus sordiditatem satis proficit.

Ad sonitum aurium intra seipsas.

a Liud uitii genus est: ubi aures intra seipsas sonant. Atq; hoc quoq; fit: ne externum sonum accipiant. Leuissimum est: ubi id ex grauedine est. Peius: ubi ex morbis: capitisue longis doloribus incidit. Pessimum: ubi magnis morbis uenientibus: maximeq; comitiali: prouenit. Si ex grauedine ē: purgare aurē oportet: & spiritū cōtinere donec ide humor aliq; expumet. Si ex morbo uel capitis dolore. qd ad exercitationē: frictionē: pfusionē: gargarizationēq; p̄inet: eadē sanieda sunt. Cibis nō utendū nisi si extenuantibus. In aurem dandus radica: succus cum rosa: uel cum succo radicis ex cucumere agresti: uel castoreum ex aceto & laureo oleo. Veratrū quoq; cū aceto conteritur. deinde melle cocto excipitur: & inde colliriū factū i aurem demittit. Si sine his cepit: ideoq; nouo metu terret: in aurem dari debet castoreum cū aceto uel irino uel laureo oleo: aut huic mixtū castoreum cū succo nucum amararū: aut myrra & nitri cū rosa & aceto. Plus tamen in hoc quoq; proficit uictus ratio. Eademq; faciēda sunt: quæ supra comprehendit: cum maiore quoq; diligentia: & præterea donec his sonus finiat: a uiō abstinēdū. Quod si simul & sonus & inflamatio: laurē oleū cōicisse abūdē ē. aut id qd ex amaris nucibus exprimit. Quibus qdam uel castoreum uel myrram miscenē.

Ad ea quæ in aurem inciderunt extrahenda.

Olet etiam interdum in aurem aliquid incidere: ut calculus: allquodq; animal. Si pullex intus est: compellendum eo lanæ paulum est: quo ipse is subit & simul extrahitur.

Si non est secutus: aliudue animal est: specillum lana inuolutum in refinam quam glutinosissimam maximeque terebinthinā demittendū: idque in aurē coiciendū: ibique uertendū est. Vtiq; enim cōprehēdet & eximet. Sin aliqd exanime est: specillo oriculario p̄trahendū est: aut hamulo retuso paulū recurua- to. Si ista nihil p̄ficiunt: p̄t eodē modo refina p̄trahi. Sternutamēta quoque admota id cōmode elidūt: aut oriculario clystere aqua uehemēter intus cōpulsā. Tabula quoque collocať media inhārens capiti- bus utrinque pendētibus: sup̄que eā homo deligat ī id latus uersus: cuius auris eo modo laborat: sic ut ex- tra tabulū emineat. Tum malleo caput tabulæ: qđ a pedibus est: serif. atq; ita cōcussa aure: id qđ inest: excidit.

De narium morbis & curationibus.

Caput. viii.

Ares uero itus exulceratas fouere oportet uapore aquæ calidæ: idest sp̄gia expressa atq; admo- ta. fit & subiecto uase oris angusti calida aqua repleto. Post id fomentū illinēda ulcera sūt: aut plūbi recemēto: aut cærussa. Aut argēti sp̄mā cū quolibet hog; aliq; cōterit. eiq; dū terif in- uicē uinū & oleū myrteū adiicit: donec mellis crassitudinē fecerit. Si autē ea ulcera circa nares sūt: plu- resq; crustas & odorē foedū habēt: qđ genus græci ozenan appellāt: iciri qđ debet: uix ei malo posse succurri. Nihilominus tamē hæc tentari possunt: ut caput ad cutē tōdeat: assidueq; uehemēter p̄frice- tur: multa calida aqua p̄fundat: multa ei deambulatio sit. cibus modicus: neq; acer neq; ualētissimus. Tum in narē ipsam mel cū exiguo modo resinæ terebinthinæ coiciat. Quod specillo quoque inuoluto lana sit: atrahaturq; spiritu is succus donec in ore gustus eius sentiat. sub his enim crustæ resoluuntur: quæ tum p̄ sternutamēta elidi debēt: Puris ulceribus uapor aquæ calidæ subiticiē dus est. Deinde adhi- bendū aut lyciū ex uino dilutū: aut amurca: aut omphaciū: aut mēta: aut marrubii succus: aut atramē- tū futuriū: qđ candēs factū deinde cōtritū sit: aut iterior scyllæ pars cōtrita: sic ut horum cuiuslibet mel adiiciat. Cuius in cæteris admodū exigua pars esse debet in atramēto futorio tanta: ut ea mixtura liq- da fiat. cū scylla utiq; pars maior. inuoluendūq; lana specillū est & in eo medicamēto intinguēdū: eoq; ulcera ipsa sunt Rursusq; linamētū inuolutū & ob longū eodē medicamēto illinendū: demittēdū quæ ī narē est: & ab inferiore parte leniter deligandū. Idq; p̄ hyemē & uer bis die: p̄ æstatē & autumnū: ter die fieri debet. Interdū uero etiā in naribus carunculæ quædā similes muliebribus māmīs nascunt: hæc q; imis partibus quæ carnosissime sunt inhæret. Has curare oportet: medicamētis adurētibus sub- qbus ex toto cōsumunt. Polypus uero est carūcula modo alba modo subrubra: quæ nariū ossi inhæ- ret: & modo ad labra p̄dens narē implet. modo retro p̄ id foramē: quo spiritus a naribus ad fauces defec- dit: adeo īcrefcit: uti post uuam cōspici possit: strāgulatq; hoīem maxime austro aut euro flante. fereq; mollis est: raro dura eaq; magis spiritū ipedit & nares dilatat. quæ fere carcinodes est. Itaq; attingi non debet. Illud aliud genus fere qđ ferro curat: interdū tamen inarescit. si addita in narē per linamētū aut penicillū ea cōpositio est: quæ habet minii sinopici: chalcitis: calcidiis. fandaracæ: singulorū. P. XI. atra- mēti futorii. P. XII.

De dentiū dolore & curationibus.

Caput nonū.

N dentiū autē dolore: q; ipse quoque maximis tormētis annumerari potest: uinū ex toto circun- cidendū est. Cibo quoque primo abstīnēdū: deinde eo modico molliq; utendū: ne mādētis den- tes irriter. tū extrinsecus admouēdus p̄ spongiā uapor aquæ calidæ: iponēdūq; cæratū ex cypri- no aut irino factū lanæq; id cōprehēdendū: caputq; uelandū est. Quod si grauior is dolor est. utiliter & aluus ducit: & calida cataplasmata sup̄ maxillas iniiciunt: & ore humor calidus cū medicamētis ali- quibus cōtinet: sæpiusq; mutat. Cuius rei causa & quinq; folii radix in uino mixto coq; & hyoscy- ami radix uel in posca uel in uino mixto coq;: sic ut paulū his salis adiiciat & papaueris nō nimīū aridi corticis: & mādragoræ radix eodē modo. Sed in his tribus utiq; uitandū est: ne qđ haustū erit: deuore- tur. Ex populo quoque alba cortex radicis in hunc usum in uino mixto recte coq; & ī aceto cornu cer- uinū rasum & nepeta cū teda pingui: ac ficus itē pinguis uel in mullo uel in aceto & melle: ex qbus cū ficus decocta est: is humor p̄colat. Specillū quoque lana inuolutū in calidū oleū demittit: eoq; ipso dens fouet. Quinertiā quædā q̄si cataplasmata in dentē ipsum illinunt. In quē usum ex malo punico acido atq; arido: malicorii pars iterior cū pari portione & gallæ & pinei corticis cōteritus: misceturq; his mi- niū: eaq; cōtrita: aqua pluuiatili cogunt. Aut panacis: papaueris lachrimæ: peucedani: uæ timiniæ si- ne seminibus pares portiones cōterunt. Aut galbani partes tres: papaueris lachrimæ pars quarta. Quæ quid dentibus admotū est: nihilominus supra maxillā. cæratū: quale supra posui: esse debet: lana obre- ctū. Quidā etiā myrræ: cardamomi: singulorū. P. XI. croci: pyretri: ficorū partes: singulorū. P. XIII. Sina- pis. P. XVIII. cōtrita lentiolo illinunt: iponūtq; in humero partis eius qua dens dolet. Si is superior est: a scapulis. Si inferior: a pectore. Idq; dolore leuat. & cū leuauit: p̄tinus submouēdū est. Si uero exesus est dens: festinare ad eximēdū eū: nisi res coegit: nō est necesse. Sed cū oibus somētis: quæ supra posita sūt: adiiciēda: quædā ualētiores cōpositiōes sunt: q̄ dolore leuāt. q̄les hæc sūt. Habet autē papaueris lachri- mæ. P. XI. pipis. P. XII. p̄oreos. P. XX. quæ cōtrita galbano excipiunt idq; circundat. Aut Menemachi maxime ad maxillares dentes. ī q̄ sunt croci. P. XI. cardamomi: turis fuliginis. ficorū partes: pyretri: sin- gulorum. P. XIII. sinapis. p. XVIII. Quidam autem immiscent pyretri: piperis: elaterii: singulorum. P. XI. aluminis scissilis. papaueris lachrimæ. uæ timiniæ sulphuris ignem non experti: bituminis: lauri baccarum: sinapis: singulorum. P. XII. Quod si dolor eximi eum cogit: & piperis semen cortice libera- tum: & eodem modo bacca hederæ coniecta in id foramen: dentem findit. isq; forte stans excidit.

Et plani pitcis quā pastinacā nostri: trygona græci uocat: aculeus torref: deide cōterit: refinaq; excipitur. quæ denti circūdata hūc soluit. Et alumē scissile in id foramē cōiectū dentē citat. Sed id tamē iuo lutū in lanula demitti cōmodius est. qā sic dente seruato dolorē leuat. Hæc a medicis accepta sunt. Sed agrestiū expimēto cognitū est: cū dens dolet: herbā mētastræ cū suis radicibus uelli debere & i peluem coici: supraq; aquā ifundi: collocariq; iuxta: sedentē hoīem undiq; ueste cōtectū. tū in peluē candētes filices demitti: sic ut aqua tegant: hoīemq; eū hiante ore uaporē excipe: ut supra dictū est: undiq; iclusum. Nā & sudor plurimus seqt: & p os cōtinēs pituita defluit: idq; sæpe lōgiore: sæpe annuā ualitudinē bonam præstat.

De tonsillis & eaz cura.

Caput decimum.

I uero tōsillæ sine exulceratiōe p inflāmationē in umuerunt: caput uelādū est extrinsecus. is locus uapore calido fouēdus. multa ambulatiōe utēdum. caput in lecto sublime habendū gargarizādūq; est ex reprimētibus. Radix quoq; ea: quā dulcē appellāt cōtusa & i passo: mulsoue decocta idē præstat. Leniterq; qbusdā medicamētis eas illini nō alienū est. quæ hoc modo fiunt. Ex malo punico dulci succus exprimit: & eius sextarius in leni igne coqf: donec ei mellis crassitudo sit. tum croci: myrræ: aluminis scissilis: singulog. P. XII. p se conterunt: paulatimq; his adiciunt uini lenis cyathi duo: mellis unus. deide priori succo ista miscenf: & rursus leniter iocoquunt. Aut eiusdē succi sextarius eodē modo coqf: atq; eadē ratiōe trita ei adiciunt hæc Nardi. P. X. omphacii. P. XI. cynamomi: myrræ: casie: singulog. P. XI. Eadē autē hæc & auribus & naribus purulentis accōmodata sunt. Cibus quoq; in hac ualitudine lenis esse debet ne exasperet. Quod si tanta inflāmatio est: ut spiritū ipe diat: in lecto cōquiescēdū: a cibo abstinentū: neq; assumēdū quicq; præter aquā calidā est. Alius quoq; duenda est. Gargarizandū ex fico & mulso. Illinēdū mel cū omphacio. Intrinsicus admouēdus sed aliquāto diutius: uapor aquæ calidæ donec ea suppurēt & p se aperiant. Si pure substāte nō rumpunt hi tumores: icidēdi sunt. deide ex mulso calido gargarizandū ex fico. At si modicus quidē tumor & exulceratio est: surfuge cremori ad gargarizandū paulū mellis adiciendū est: illinēdaq; ulcera hoc medicamentū. Passi quā dulcissimi tres heminae ad unā coquunt. tum adiciunt thuris. P. XI. croci myrræ: singulog. P. X. leniterq; oīa rursus seruescunt. Vbi pura ulcera sunt: eodē surfuge cremore: uel lacte gargarizandū est. Atq; hic quoq; cibus lenibus opus est. qbus adici dulce uinū potest.

De oris ulceribus & curationibus & quæ antheræ sint.

Caput. xi.

Ulcera autē oris si eū inflāmatione sunt: & parū pura ac rubicūda sunt: optime his medicamentis curant: quæ supra posita ex malis punicis fiūt. Cōtinēdusq; sæpe ore reprimēs cremor: cui paulū mellis sit adiectū. Vtendū ambulatiōibus & nō acri cibo. Simulatq; uero pura ulcera esse coeperunt: lenis humor: iterdū etiā quā optima aqua ore cōtinēda est. Prodestq; assumptū purū uinū: pleniorq; cibus: dum acribus uacet. Inspargiq; ulcera debēt alumine scissili: cui dimidio plus gallæ imatu ræ sit adiectū. Si iā crustas habēt: quales inaudistis esse cōsuerunt: adhibēdæ sunt hæc cōpositiōes: quas græci antheras noiant. Iunci qdrati: myrræ: sandaracæ: singulog. P. XIII. aluminis: pares portiōes. Aut croci: myrræ: singulog. P. XII. iridis aluminis: scissilis: sandaracæ: singulog. P. XIII. iunci qdrati. P. XV. III. Aut gallæ: myrræ: singulog. P. XII. aluminis scissilis. P. XII. rosæ foliog. P. XIII. Quidā autē croci. P. X. aluminis scissilis: myrræ: singulog. P. XI. sandaracæ. P. XII. iunci qdrati. P. XIII. miscēt. Priora arida inspungunt. Hoc cū melle illinif neq; ulceribus tantū: sed etiā tōsillis. Verū ea lōge periculossima ulcera sunt: q̄s apthas græci appellāt: sed in pueris. Hos enim sæpe cōsumūt. In uiris & mulieribus idē periculū nō est. Hæc ulcera a gingiuis icipiunt: deinde palatū totūq; os occupant: tum ad uuā faucesq; descendunt. Quibus obsessis nō facile fit: ut puer cōualescat. Ac miserius etiā est. si lactās adhuc infans est. quo minus ioperari remediū aliqd potest. Sed in primis nutritrix cogēda est exerceri ambulatiōibus: hisq; opibus: quæ superiores partes mouēt. Mittēda in balneū: iubēdaq; ibi calida aqua mamas p̄fundere. tū alenda cibus lenibus: & his q facile nō corrūpūt. Portiones: si febricitat puer: aquæ. si sine febre est: uini diluti. Ac si alius nutritri substitit: ducēda est. Si pituita eius in os coit: uomere debet. Tum ipsa ulcera pungēda sunt melle: cui ros: quē syriacū uocant: aut amaræ nuges adiectæ sunt. Vel mixtis iter se rosæ foliis aridis: pineis nucleis: mentæ colliculo: melle. Vel eo medicamēto: qd ex moris fit. quoq; succus eodē modo quo punicis mali ad mellis crassitudinē coquit. eadēq; ratiōe ei crocū: myrra: alumen: uinū: mel: miscet. Neq; quicq; dandū: ad qd humor euocari possit. Si uero iā firmior puer est: gargarizare debet his fere: quæ supra cōpræhēsa sunt. At si lenia medicamēta in eo parū p̄ficiunt: adhibenda sunt ea: quæ adurēdo crustas ulceribus iducant. Quale est scissile alumē: uel chalcitis: uel atramētum futuriū. Prodest etiā fames & abstinentia quāta maxime ioperari potest. Cibus debet esse lenis. Ad purgāda tamē ulcera interdū caseus ex melle recte datur.

De linguæ ulceribus

Caput. xii.

Inguæ quoq; ulcera nō aliis medicamētis egent: quā quæ prima parte superioris capitis exposita sunt. Sed quæ in latere eius nascunt. diuissime durant. Videndumq; est num cōtra dens aliquis acutior sit: q̄ sanescere sæpe ulcus eo loco nō finit. ideoq; limādus est.

De paroridibus gingiuarum tuberculis deq; aliis ulceribus gingiuarum.

Caput tertiumdecimum.

LIBER

Olent etiā interdū iuxta dentes in gingiuis tubercula quædā oriri dolētia: parotidas græci appellāt. Hæc initio leniter sale cōtrito p̄fricare oportet, aut iter se mixtis sale fossili: cōbusto cupressio nepeta. deinde eluere os cremore lēticulæ. & iter hæc hiare: donec pituitæ satis p̄fluat. In maiore uero inflāmatioe iisdē medicamētis utendū est: quæ ad ulcera oris supra posita sunt: & mollis li namēti paulū iuoluedū aliq̄ cōpositione ex his: q̄s antheras uocari dixi: demittendūq; id iter dentē & gingiuā. qd' si durior erit & id phibeat: extrinsecus admouēdus erit sp̄giæ uapor calidus: iponēdūq; caratū. Si suppuratio se ostēdet: diutius eo uapore utendū erit. & cōtinendū ore calidū nullum: i quo ficus decocta sit. Itēq; subcrudū icidendū: ne si diutius ibi pus pmāferit: os lædat. Quod si maior is tumor est: cōmodius totus excidit: sic ut ex utraq; parte dens liberef. Pure exēpto: si leuis plaga est: satis est ore calidā. quā continere: & extrinsecus fouere eodē uapore. Si maior est: lēticulæ cremore. Vti hīdē medicamētis: q̄bus cætera ulcera oris curant. Alia quoq; ulcera in gīgiuis plerūq; oriunt: q̄bus eadē q̄ in reliquo ore succurrūt. Maxime tamē mādere ligustrū oportet: succūq; eū ore cōtinere. Fit etiā interdū: ut ex gingiuæ ulcere: siue parotides fuit: siue nō fuit: diutius pus ferat. Quod aut dēte corrupto: aut fracto: uel aliter uiciato ossē: maximeq; id p̄ fistulā uenire cōlueuit. Vbi incidit locus ap̄iedus: dens eximēdus. testa ossis si q̄ excessit recidēda est. si qd uitiōsi est radēdū. Post q̄ qd fieri debeat supra in aliog; ulceꝝ curatioe cōprehēsum est. Si uero a dētibus gīgiuæ recedūt: eadē anthera succurrunt. Vtile est etiā pira aut mala nō pmatura mādere: & ore eū humorē cōtinere. Idēq; p̄stare nō acre acetū in ore retentū potest.

De uua morbo & curatione.

Caput quartūdecimū.

Væ uehēmēs inflāmatio terrere quoq; debet. Itaq; in hac & abstinentia necessaria est: & sanguis recte mittit. & si id aliq̄ res phibeat: alius utiliter ducit: caputq; sup hæc uelandū & sublimius habēdū est. tū aqua gargarizādū: in q̄ simul rubus & lēticula decocta sit. Illinēda autē ipsa uua uel omphacio: uel galla: uel alumine scissili: sic ut cuilibet eoz; mel adiciat. Est etiā medicamētū huic aptū: qd' androniū appellat. Cōstat ex his. alumine scissili: squama æris rubri: atramēto sutorio: galla myrramysi. Quæ p̄ se cōtrita mixtaq; rursus paulatī adiecto uino austero terunt: donec is mellis cras situdo sit ubi hōꝝ aliquo illita uua est: celidoniæ quoq; fuco p̄ cochlear illita uua maxime p̄dest. Fere multa pituita decurrit: cūq; ea quieuit. ex uīno calido gargarizādū. Quod si minor in ea inflāmatio. lafer tetreter: eiq; adiciere frigidā aquā satis est: eaq; aquā cochleario exceptā ipsi uua subuicere. Ac medio criter eā tumentē aqua quoq; frigida eodē modo subiecta reprimat. Ex eadē autē aqua gargarizādū quoq; est: quæ uel cū lafer: uel sine eo hac curatioe uua subiecta est.

De cancro oris.

Caput quintūdecimū.

Iquādo autē ulcera oris cancer uasit: primū cōsiderādū est: nū malus corporis habitus sit: eiq; occurrēdū. deinde ipsa ulcera curāda. Quod si in sūma parte id uitiū est. satis p̄ficat anthera humido ulcere arida i p̄ferat: siciori cū exigua parte mellis illita. Si paulo altius: charta cōbustæ partes duæ: auripigmēti pars una. Si penitus malū descēdit: chartæ cōbustæ ptes tres auripigmētis ps quarta. Aut pares portiones salis fricti & iridis frictæ. Aut itē pares portiones chalcitidis: calcis: auripigmēti. Necessariū autē est linamētū in rosa tingere. & sup adurētia medicamēta iponere: ne uicinū & sanū locū lædat. Quidā etiā in acris aceti hemina frictū salē coiciūt: donec tabescere desinat. deinde id acetū coquūt: donec exiccef: eūq; salē cōtritū i p̄spargūt. quotiēs autē medicamētū iniicit: & ate & post: os diluendū est uel cremore lenticulæ: uel aqua in q̄ aut erūt: aut olea aut uerbenæ decoctæ sint: sic ut cuilibet eoz; paulū mellis misceat. Acetū quoq; ex scylla retentū ore: satis aduersus hæc ulcera p̄ficat. Ex aceto cocto salis: sicut supra demonstratū est: rursus mixtū acetū. Sed & diu continere utriūlibet: & id bis aut ter die facere: prout uehēmēs malū est: necessariū est. Quod si puer est: cui id icidit. specillū lana iuolutū in medicamētū demittēdū est: & sup ulcus tenēdū: ne p̄ imprudētia adurētia deuoret. Et si dolor in gīgiuis est: mouēturq; aliq̄ dētes: resciri eos oportet. Nā curatioes uehēmēter i p̄ediunt. Si nihil medicamēta p̄ficiēt: ulcera erūt adurēda. Quod tamē in labris ideo nō est necessariū. quoniā excidere cōmodius est. Et id qd' æque adustū atq; excisum sine ea curatioe: q̄ corpori manu adhibet: i pleri nō potest. Gingiuæ uero ossa: quæ hebetia sunt: in p̄petuū uisione nudant. Neq; enim postea caro icrescit. Imponēda tamē adustis lēticula est: donec sanitatē: qualis esse p̄t recipiāt.

De parotibus: quæ sub auribus oriunt.

Caput sextūdecimū.

Aec in capita fere medicamētis egēt. Sub ipsis uero auribus oriri parotides solēt: modo in secunda ualitudine ibi inflāmatioe orta: modo post lōgas febres: illuc i p̄petu morbi cōuerso. Id abscessus genus est. Itaq; nullā nouā curationē desiderat. Animaduersionē tantūmodo hæc habet necessariā. q̄ si sine morbo id itumuit: primū reprimētū: experimētū est. Si ex aduersa ualitudine illud inimicum est: maturariq; & quāprimum aperiri cōmodius est.

De umbilici prominētis curatione.

Caput decimūseptimū.

Dumbilicos uero prominētes: ne manu: ferroq; utendum sit: ante tentādū est: ut abstineat. alius his ducat: iponat sup umbilicū id: qd' ex his cōstat. Cicutæ & fuliginis: singuloz; .P. XI. cærusæ elotæ. P. XIII. plūbi eloti. P. XVII. ouis duobus. q̄bus etiā solani succus adiciat. Hoc diluētius ipositū esse oportet: & iterim cōquiescere hōiem. cibo modico uti: sic ut uitētur oīa inflātia.

De obcenaz; partiū uiciis & curationibus.

Caput. xviii.

Roxima sunt ea: quæ ad partes obscenas p̄tinent: quaz; apud græcos uocabula & tollerabilius

fe habet: & accepta iam usu sunt cum omni fere medicorum uoluntate atque sermone iactentur apud nos foediora uerba ne consuetudine quidem aliqua uerecundius loquentium commodata sunt ut difficilis haec explanatio sit simul & pudore & artis praecipua seruatiuis. Neque tamen ea res a scribendo detertere me debuit. Primum ut omnia: quae salutaria accipi: praehederent. dein quae in uulgus eorum curatio etiam praecipue cognoscenda est: quae inuitissimis quisque alteri ostendit.

De colicis morbis & curationibus.

Gitur si ex inflammatione coles intumuit: reduci quae summa cutis: aut rursus induci non potest multa calida aqua fouenda locus est. Vbi uero glans coepta est: oriculario quoque clystere inter eam: cutem aqua calida inferenda est. Si mollita sic & extenuata cutis ducta puit: expeditior reliqua curatio est. Si tumor uicit: imponenda est uel lenticula uel marrubium uel oleae folia ex uino cocta: sic ut cuilibet eorum dum teritur mellis paulum adiciat. Sursumque coles ad uentre deligendus est. Quod in omni curatione eius necessarium est. Isteque non continere se debet: & abstinere a cibo: & potione aquae tantum asiri uideari. Postero die rursus adhibendum hisdem rationibus aquae somentum est & cum ui quoque experiendum: an cutis sequat. Eaque si non parebit: leuiter summa scalpello coepta erit. Nam cum sanies proflexerit: extenuabitur hic locus: & facilius cutis ducetur. Siue autem hoc modo uicta erit: siue unquam repugnauerit: ulcera uel in cutis ulteriore parte: uel in glade: ultrae eam in cole repient. Quae necesse est: aut pura siccae sint: aut humida & purulenta. Si sicca sunt primum aqua calida fouenda sunt. deinde imponendum lycium ex uino est. aut amurca cocta cum eodem: aut cum rosa butyro. Si leuis humor est uino eluenda sunt. tum butyri & rosae mollis paulum & resinae terebinthiniae pars quarta adicienda est: eoque utendum. Aut si pus ex his profluit: ante omnia elui multo calido debet. Tum ipsi piperis. P. XI. myrrae. P. XII. croci: mysi cocti: singulorum. P. XII. Quae ex uino austero coquuntur: donec mellis crassitudine habeat. Eadem autem compositio tossillis: uuae madetioris: nariuque ulceribus accommodata est. Aliud ad eam. piperis. P. XI. myrrae. P. XI. croci. P. XII. mysi cocti. P. XI. aeris combusti. P. XII. Quae primum ex uino austero coeterunt: deinde ubi sanierunt: iterum teruntur ex passis tribus cyathis & icoquuntur: donec uisci crassitudine habeat. Aerugo quoque cum cocto melle & ea quae ad oris ulcera supra comprehensa sunt curant. Aut Erasistrati compositio: Aut cratonis recte super purulenta naturalia imponit. Folia quoque oleae ex noue cyathis uini coquuntur. His adiciuntur alumis scissilis. P. XIII. lycii. P. XVIII. mellis selegiathus. Ac si plus puris est: id medicamentum ex melle. si minus: ex uino diluit. Illud perpetuum est. post curationem dum inflammatio manet: quale supra positum est cataplasma supra dare: & quotidie ulcera eadem ratione curare. Quod si pus & multum & cum malo odore coepit profuere: elui cremore lenticulae debet: sit ut ei mellis paulum adiciat: aut oleae: aut lenticulae folia: uel marrubium decoquendum est. Eoque humore eodem modo cum melle utendum: imponendaque eadem. aut et omphacium cum melle: aut id quod ex aerugine & melle ad aures fit. aut compositio Andronis. aut anthera: sic ut ei paulum mellis adiciat. Quidam ulcera omnia: de quibus adhuc dictum est: lycio ex uino curant. Si uero ulcus larius atque altius serpit: eodem modo elui debet. Imponi uero: aut aerugo: aut omphacium cum melle: aut Andronis compositio: aut marrubium: myrrae: aut croci aluminis scissilis: cocti: rosae foliorum aridorum: gallae: singulorum. P. XI. minii sinopici. P. XII. Quae per se singula primum teruntur: deinde iuncta iterum melle adiecto: donec liquidi carati crassitudine habeant. tum in aeneo uase leniter coquuntur ne superfluat. Cum iam guttae indurescunt: uas ab igne remouet. idque medicamentum tum: pur opus est: aut ex melle aut ex uino liquat. Idem autem per se etiam ad fistulas utile est. Solet etiam iterum ad neruos ulcus descendere: profluitque pituita multa: sanies tenuis maliq; odoris: non cocta: aut aquae similis: in qua caro recens lota est. Doloresque is locus & punctiones habet. Id genus quauis inter purulenta est: tamen lenibus medicamentis curandum est quale est emplastrum tetrapharmacum: ex rosa liquatum: sic ut thuris quoque paulum ei miscet. Aut id quod ex butyro: rosae: resinae: melle fit. Supra uero a me positum est. Praecipueque id ulcus multa calida aqua fouendum est: uel ladicumque neque frigori committendum. Interdum autem per ipsa ulcera coles sub cute exesus: sic ut glans excidat. Sub quo casu cutis ipsa circumcidenda est. Perpetuumque est: quotiens glans: aut excole aliquid: uel excidit: uel abscindit: haec non esse seruanda: ne coesidat: ulcerique agglutinet: ac neque reduci possit postea. & fortasse fistulam quoque urinae cludat. Tubercula etiam: quae phymata graeci uocant circa glandem oriuntur: quae uel medicamentis uel ferro adurunt: & cum crustae exciderunt: squamae aeris inspergant: ne quod ibi rursus increfcat.

De caceri quae in cole nascitur: curatione.

Aec citra cacerum sunt: qui cum in reliquis partibus: tum in his quoque uel praecipue ulcera infestat. Incipit a nigritie: quae si cutem occupauit: primum specillum subiiciendum: eaque incidenda est. deinde orae uel sella prehendenda. tum quicquid corruptum est: excidendum: sic ut ex integro quoque paulum demat idque adurendum. Quoties qui uisus est: id quoque sequitur: ut imponenda lenticula sit. deinde ubi crustae exciderunt: ulcera sic ut alia curantur. At si cacer ipsum colem occupauit: inspergenda aliqua sunt ex adurentibus: maximeque id quod ex calce: chalcide: auripigmento componitur. Si medicamenta uincuntur: hic quoque scalpello quicquid corruptum est: sic ut aliquid etiam integri trahat: praecidi debet. Illud quoque aequae perpetuum est: exciso caceri uulnus esse adurendum. Sed siue ex medicamentis: siue ex ferro crustae occalluerunt: magnum periculum est: ne his deciditibus iuxta colem profusio sanguinis insequatur. Ergo longa quae & immobili pene corpe opus est: donec ex ipso: crustae purae leuiter resoluatur. At si uel uoles aliquis uel imprudens dum ingreditur imature crustas diduxit & fluit sanguis: frigida aqua adhibenda est. Si haec parum ualeat: decurrendum est ad medicamenta: quae sanguine supprimunt. Si ne haec quae succurrunt: aduri diligenter & timide debet neque ullo postea motu datus eidem periculo locus est.

De phagedaenae in cole nascetis curatione

coles.
glans.

selegiathus.

Phymata.

LIBER

Onnunq̄ etiā id genus ibi cancri: quod phagedenæ a græcis noīat: oriri solet. in quo minime differēdū: sed protinus hisdē medicamētis occurrēdū est: & si parū ualēt: ferro adurēdū: Quæ dā etiā nigrities est: quæ nō sentit & serpit: ac si sustinuiimus usq; ad uesicā tendit: neq; succurri postea potest. Si id in summa glāde circa fistulā urinæ est prius in ea tenue specillum demittēdū ē: ne claudatur. deinde id ferro adurēdū. Si uero alte penetrauit: quicq; occupatū est: præcidēdū est. Cæterum eadē: quæ in aliis cācris: faciēda sunt.

De carbunculo qui in cole nascit̄.

Calescit etiā i cole interdū aliqd̄: idq; oī pene sensu caret. Quod ipsū quoq; excidi debet. Carbunculus aut̄ ibi natus ut primū apparet: oriculario clystere eluēdus est. Deinde ipse quoq; medicamētis utēdus: maxieq; chalcitide cum melle: aut ærugine cū cocto melle. Vbi is excidit: aliqd̄ medicamētis utēdū est: q̄ ad ora ulceris cōponit̄. De testiculorū morbis & eorū curatione.

N testiculis uero si qua isflāmatio sine ictu orta ē: sāguis extalo mittēdus ē. a cibo abstīnēdū. ipō nēdū ex faba farina ex mulso cocta cū cūino cōtrito ex melle cocto. Aut cōtritū cūinū cum cærato ex rosa factō. Aut lini semē frictū contritū & i mulso coctū aut tritici farina ex mulsa cocta cū cupressō. aut lilii radix cōtrita: aut si iidē iduruerūt: ipōni debet lini uel sceni græci semē ex mulso coctū: aut ex cyprino cæratū: aut similia ex uīo cōtrita: cui paulū croci sit adiectū. Si uetustior iam durities ē: maxie pficit cucumeris agrestis radix ex mulso cocta: deide cōtrita. Si ex ictu tumēt: sāguinē mitti necessariū ē: magisq; si etiā liuēt. Imponēdū uero utrūlibet ex his quæ cū cumio cōponunt̄: supraq; pposita sunt. aut ea cōpositio quæ habet nitri cocti. P. XI. resinæ pineæ: gūmi: singulorū. P. XII. uuæ timiniæ sine seminibus. P. XIII. mellis quātū fatis sit ad ea cogēda. Quod si ex ictu testiculis aliqd̄ desit: fere pus quoq; increfcit: neq; aliter succurri pōt: quā si iciso scroto & pus emissū: & ipse testiculus excisus est.

De ragadiis & Cōdilōate & hæmorrhoidis: aliisq; ani morbis & curatōibus eorū & priō de ragadiis: a Nus quoq; multa tediiq; plēa mala fcipit: nec i se multū abhorretes curatiōes habet. At primū i eo sæpe & qdē pluribus locis: cutis excidit̄. Ragadia græci uocāt. Id si recēs ē: q̄ fecer̄ hō debet i aqua calida desidere. Colūbia quoq; oua coquēda sunt & ubi adurerūt: purgāda. deide alterū iacere in aqua bene calida debet: altero calido foueri locus: sic: ut iuicē utroq; aliq; utat̄. Tū tetrapharmacum: aut rhyodes: rosa diluēdū ē: aut hysopū recēs miscēdū cū cærato liqdo ex rosa factō. Aut cidē cærato liqdo plūbū elotū adiiciēdū. Aut resinæ terebithiæ myrra. aut spūæ argēti: uetus oleū. Et quolibet ex his id perugēdū. Si qcqd̄ læsum ē: extra ē: neque itus recōditū: eodē medicamēto tictū linamētum sup dādū ē: & qcqd̄ ate adhibuius cærato cōtegēdū. In hoc aut casu neq; acribus cibis utēdū: neq; asperis: nec aluū cōprimētibus. ne aridū qdē qcquā fatis utile ē. nisi admodū paulū. Liqda: lenia: pigua: glutinosa meliora sunt. Vio leni uti nihil prohibet.

De condilomate.

Ondiloma aut̄ ē tuberculū: qd̄ ex quadā isflāmatōe nasci solet. Id ubi ortū ē: qd̄ ad getē. cibos: potiōesq; ptinet: eadē seruari debēt: quæ pxime scripta sunt. Hisdē etiā ouis recte tuberculū id fouet. Sed desidere ate hō i aqua debet: i qua uerbenæ decoctæ sunt ex reprimētibus. Tū recte ipōnit̄ & lēticula cū exigua mellis parte: & fertula cāpana & uīo cocta: & rubi folia cōtrita cū cærato ex rosa factō. & cū eodē cærato cōtritū: uel cotoneū malū: uel malicorix ex uīo cocti ps iterior: & chalcitis cocta atq; cōtrita: deide hysopo ac rosa excepta. Et ex ea cōpositiōe: quæ habet thuris. P. XI. aluminis scissilis. P. XII. cærussæ. P. XIII. spūæ argēti. P. XV. Quibus dū terūt: iuicē rosa & uinū istillat̄. Viculū aut̄ ei loco liteolū: aut pāniculus qdratus ē: q ad duo capita duas ansas: ab altera uero pte totidē fascias habet: cūq; subiectus ē: asis ad uētrē datis a posteriore pte i eas adductæ fasciæ coiciūt: atq; ubi artatæ sūt. dexteriori sinistra: sinisteriori dextra pcedit. circūdataq; circa aluū iter se nouissime nodo deligat̄. Sed si uetus cōdiloma iā iduruit neq; sub his curatiōibus desidit: aduri medicamento pōt: qd̄ ex his constat. æruginis. P. XII. myrræ. P. XIII. gummi. P. XVIII. thuris. P. XXII. stibis: papaueris lacrimæ: acaciæ: singulorū. P. XXVI. quo medicamēto qdā etiā ulcera: de gbus pxime dixi: renouat̄. Si hoc parū i cōdilomate pficit: adhiberi possunt etiā uehemētius adurētia. Vbi cōsumptus ē tumor: ad medicamēta lenia trāseūdum est.

De hæmorrhoidis

Ertiū aut̄ uitiū ē: ora uenæ: tāquā ex capitulis qbusdā surgētia: quæ sæpe sāguinē fundūt: hæmorrhoidas græci uocāt. Idq; etiā i ore uulue foeminarū icidere cōsueuit. Atq; i qbusdā parte tu to suppressit̄: q sāguinis pfluuiō ibecilliores nō sūt. Habēt enī purgationē hāc nō morbum: Ideoq; curati qdā cū sāguinis exitū nō haberēt iclinata i præcordia ac uiscera materia subitis & grauissimis morbis correpti sunt. Si cui uero id nocētis desidere i aqua ex uerbenis debet. ipōnere maxie malicoriū cū aridis rosæ foliis cōtritum. aut ex his aliqua: quæ sāguinem suppressunt. Solet autem oriri inflammatio maxime ubi dura aluus eum locum læsit. Tum in aqua dulci desidendum est: & id fouendum ouis. imponendū uitelij cum rosæ foliis ex passo subactis idq; si intus est: digito illinendum. si extra super illitum panniculum imponendum est. Ea quoq; medicamēta: quæ recētibus scif satis posita sunt: hic idonea sunt. Cibis uero in hoc casu hisdem quibus i prioribus utendum est. Si ista parum iuuant: solent imposita medicamēta adurentia ea capitula absumere. Ac si iam uetustiora sūt: sub auctore Dionysio inspargenda sandaraca est. deinde imponendum: quod ex his constat: Squamæ aris: auripigmenti: singulorum. P. XV. saxi calcis. P. XVIII. postero die acu compungendum. Aduftis

Ragadia

capitulis fit cicatrix: que sanguinē fundi phibet. Sed quotiēs is suppressus ē: ne qd periculi afferat multa exercitatiōe digerēda materia ē. Prætereaq; & uiris & sceminis qbus mēstrua nō pueniūt: interdum ex brachio sanguis mittēdus est.

Si anus uel os uuluae procidit qua cu ratione utendum sit.

a T si anus ipse uel os uuluae procidit. nā id quoq; iterdū sit: cōsiderari debet purū ne id sit: qd̄ puo lutū ē: an humore muccoso circūdatū. si purū ē: si aqua desidere hō debet: aut falsa: aut cū uerbenis mel malicorio cocta. si humidū: uisio austero subluēdū ē: illinēdūq; fece uini combusta.

Vbi utrolibet mō curatū ē: itus reponēdū ē: iponēdaq; plātago cōtrita: uel folia salcis ī aceto cocta. tū liteolū & sup lana æque deligāda: cruribus iter se deuinctis.

De ulcere fungo simili in ano.

f Vngo quoq; simile uleus ī eadē sede nasci solet. Id si hyems ē: regelida: si aliud tempus: frigida aqua fouēdū ē. deide spuma æris īspērgēda: supraq; cæratū ex myrteo factū. cui paulū squamæ fuliginis. calcis sit adiectū. si ī hac rōne nō tollit: uel medicamētis uehemētioribus: uel ferro adu redū ē.

De digitorū ulceribus.

Caput decimumnonum.

d Igitorū aut uetera ulcera cōmodissime curant̄ aut lycio aut myrra cocta: cū utrilibet uinū adiectū ē. In hisdē recedere ab ungue carūcula cū magno dolore cōsueuit. Pterygiō græci appellāt. Oportet alumē melinū rotūdū ī aqua liquare donec mellis crassitudinē habeat. tū q̄tum eius aridi fuit: tantūde mellis īfūdere & raducula miscere: donec similis croco colore fiat: eoq; illinere.

Quidā ad eūdē usum decoquere simul malūt cū paria pōdera aluminis aridi & mellis miscuerint. Si hac rōne ea nō exciderūt: excidēda sunt: deide digiti fouēdi aqua ex uerbenis: iponēdūq; sup medicamētū ita factū. Chalcitis: malicorū: squama æris excipiūt. sico pigui leniter cocto ex melle. Aut chartæ cōbulta: auripigmēti: sulphuris ignē nō expti par modus cærato miscet̄ ex myrteo factū. Aut æruginis rasæ. P. XI. squamæ. P. XII. mellis cyatho cogūf. Aut pares portōes miscet̄: Saxi calcis: chalcitidis: auripigmēti. Quicqd horū ipositū ē: tegēdū liteolo aqua madefacto ē: tertio die digitus resoluēdus est. Si qd aridi ē: iterū excidēdū. Similifq; adhibēda curatio ē: Si nō uicif: purgādus scalpello: tēuibulq; feramētis adurēdus ē. & sicut reliq; ista curādus ē. At ubi scabri ūgues sunt circū aperiri debēt: q̄ corpus cōtīgūt. tūc sup eos ex hac cōpositiōe æq; ipōi sandaracæ: sulphuris: singulorū. P. XII. nitri: auripigmēti: singulorū. P. XIII. resinæ liqda. P. XVIII. Tertioq; id die resoluēdū ē. Sub quo medicamēto uicif: si ūgues cadunt & in eorum locum meliores renascuntur.

libri sexti finis.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER SEPTIMVS INCIPIT.

De chirurgica & q̄ ī ea claruerit: & qualis eē chirurgicus debeat & qd ī hoc libro describat

Ertia eē medicinae pars: quæ manu curet: & uulgo notū & a me ppositū ē. Ea nō qdē medicamēta atq; uicifus ratione omittit: sed manu tamē plurimū præstat. eiq; eius effectus iter oēs medicinae ptes euidentissimus. Si qdē ī morbis cū multū fortuna cōferat: eadēq; sæpe salutaria. sæpe uana sint: pōt dubitari secūda ualitudo medicinae: an corporis beneficio cōtigerit. In his quoq; ī qbus medicamētis maxime uitimur: quis pfectus euidentior ē: tamē sanitatē & phæc frustra q̄ri & sine his reddi sæpe manifestū ē. Sicut ī oculis quoq; deprehēdi pōt: q̄ a medicis diu uexati sine his iterdū faneſcūt. At ī ea pte: q̄ manu curata euidēs ē: oēm pfectū: ut aliqd ab aliis adiuuef: hīc tamē plurimū trahere. Hac aut ps cū sit uetustissima. magis tamē ab illo parēte oīs medicinae Hippocrate: quā a prioribus exulta ē. Deide posteaquā diducta ab aliis hīc pfectores suos coepit: ī ægypto quoq; increuit: Philoxeo maxie auctore: q̄ pluribus uolūinibus hāc ptē diligētissime cōprehēdit. Gorgias quoq; & Sosstratus & Hierō & apollini duo & Hāmōius alexādrinus. multiq; alii celebres uiri: singuli qdā rep perierūt. Ac romæ quoq; nō mediocres pfectores: maxieq; nup Tryphō p̄: & Euelpistus & ut ex scriptis eius itelligi pōt horū eruditissimus Meges: q̄busdā ī melius mutatis: aliquātū ei disciplinae adiecerūt. Estē aut chirurgus debet adolescēs aut certe adolescētiae pprior manu strenua stabili: nec unq̄ intremescēte: eaq; nō minus sinistra: quā dextra prōptus acie oculorū acri claraq; anio itrepidus: imise ricors: sic ut sanari uelit eū quē accipit: nō ut clamore eius motus: uel magis quā res desiderat: pperet: uel minus quā necesse ē: secet: sed pinde faciat oia ac si nullus ex uagitibus alterius affectus oriat. Pōt aut req̄ri: qd̄ huic pti pprie uedicādū sit. q̄ uulnerū quoq; ulcerūq; multorū curatiōes: q̄s alibi excutus sum. chirurgi sibi uedicāt. Ego eūdē qdē hominē posse oia ista præstare cōcipio. Atq; ubi se diuiferūt eū laudo: q̄ quā plurimū pcipit. Ipse aut huic pti ea reliq; ī qbus uulnus facit medicus: nō accipit & ī qbus uulneribus ulceribus ue plus pfici manu: quā medicamēto credo. tū qcqd ad ossa ptinet: quæ deiceps exeq; aggrediar. dilatisq; ī aliud uolumē ossibus: ī hoc cætera explicabo: præpositisq; his: quæ ī q̄libet pte corporis fiūt: ad ea: quæ pprias sedes habēt: trāſibo. De luxatis Caput primum

1 Vxata igit̄ ī q̄cūq; pte corporis sunt quā primū sic curari debēt: ut q̄ dolor ē ea scalpello cutis crebro icidat: detergatq; eodē aduerso pfluēs sanguis. Quod si paulo tardius subuertit: itaq; etiā rubor ē: q̄ rubet corpus: si tumor quoq; accessit: q̄cūq; is ē: id optimū auxiliū est. Tū super danda reprimētia sunt: maxieq; lana succida ex aceto & oleo. Quod si leuior is casus ē: possunt etiam sine scalpello imposita eadē mederi. Et si nihil aliud est: cinis quoq; maxie ex sarmentis: Si his nō

est: quilibet alius ex aceto uel etiam ex aqua coactus.

De his quæ p se itumescunt quomodo excidenda & curanda sunt.

Caput secundum.

u Erū hoc quod proptū ē. In his aut negotiū maius ē: quæ p se uicio itus orto itumescunt: & ad sup-
purationē spectāt. Ea oīa genera abicessum eē alias pposui: medicamētaq; eis idōea. Executus
sum. Nūc supest ut dicā i hīsdē quæ manu fieri debeat. Ergo priusquā indurescāt: cutē icidere
& cucurbitulā accōmodare oportet. quæ q̄cqd̄ illuc malæ corruptæq; materiæ coitit: extrahat idq; ite-
rū tertioq; recte fit donec oē iditiū inflāmatiois excidat. Neq; tamē fas nō ē nihil cucurbitula agere. In-
terdū. n. sed raro q̄cqd̄ abscedit uelamēto suo icludif. id atiq; tunica nominabāt. Meges q̄a tunica oīs
neruosa ē: dicit nō nasci sub eo uicio neruū. quo caro cōsumeret: sed subiecto iā uetustiore pure callū
circūdari. Quod ad curatiōis rōnem nullo loco p̄tinet: q̄a q̄cqd̄ dixi si tunica ē: idē si callus ē fieri de-
bet. Neq; ulla res p̄hibet etiā si callus ē: tamē q̄a cigit: tunica nominari. Tū pure quoq; maturior hæc
iterdū eē cōsueuit. Ideoq; q̄d̄ sub ea ē: extrahi p cucurbitulā nō p̄t. Sed facile id intelligit ubi nihil ad-
mota illa mutauit. Ergo siue id icidit siue iā durities ē: i hac auxiliū nihil ē. Et ut alias scripsi uel auertē
da cōcurrēs eo materia: uel digerēda: uel ad maturitatē pducēda ē. Si priora cōtigerūt nihil præter ea
necessariū ē. Si pus maturuit i alis q̄dē & i inguinibus raro secādū ē. Itē ubicūq; mediocris abscessus ē.
Itē quoties i sūma cute uel etiā carne uitiū ē: nisi festiā curātis i becillitas cogit. Satisq; cataplasmata
efficere: ut p se pus aperiat: Nā fere sine cicatrice p̄t eē is locus: q̄ exptus ferrū nō ē. Si aut̄ altius malū
ē: cōsiderari debet neruosus ne is locus sit: an nō sit. Nā si sine neruis ē: cadētī ferramēto aperiri debet.
Cuius hæc gratia ē: q̄d̄ exigua plaga diutius ad pus euocādū patet paruāq; postea cicatrix sit. At si ner-
ui iuxta sūt: ignis alienū ē: ne uel distēdant hi: uel mēbrū debilitēt. Necessaria uero opa scalpelli ē. Sed
cætera etiā subcruda aperiri possunt. Inter neruos uero uitiā expectāda maturitas ē: quæ cutē extenu-
et: eiq; pus iūgat: quo p̄pius reperat. Itēq; aliā rectā plagā desiderāt i carne. q̄a fere uehemētē cutem
extenuat. tota ea sup pus excidēda ē. Semp̄ aut̄ ubi scalpellus admouet̄ id agēdū est ut & quā minimæ
& quā paucissimæ plagæ sint. cū eo tamē ut necessitati succurrās & i mō & i numero. Nam maiores
sinus la tius: iterdū etiā duabus aut pluribus lineis icidēdi sunt. Dādaq; opa aut̄ imus sinus exitū habe-
at ne q̄s humor itus subsidat q̄ proxia & adhuc sana rodēdo sinuet. Est etiam i rerū natura: ut cutis la-
tius excidēda sit. Nā ubi post lōgos morbos totus corporis habitus uitatus ē: lateq; se sinus diffudit &
i eo ps cutis palēt: scire licet eā iā emortuā eē & iutlē futurā. Ideoq; excidere cōmodius ē. maxie si cir-
ca articulos maiores id euenit. cubātēq; agrū fluēs alius exaruit: neq; p alimēta q̄cquā corpori acce-
dit. S. Excidi ita debet: ut plaga ad similitudinē myrteī folii fiat quo facilius sanescat. Idq; p̄petuū est.
Vbi ūq; medicus ex q̄cūq; causa cutē excidit: pure effuso i alis uel i inguinibus: linamēto opus nō ē. Spō-
gia x uio iponēda ē. In cæteris partibus si æq; ea linamēta superuacua sunt: purgatiōis causa paulum
mellis ifundēdū: deī glutinātia sup dāda. Si illa necessaria sunt: sup ea quoq; similiter dari spōgia eodē
mō ex uio expressa debet. Quādo aut̄ linamētis opus sit. quādo nō sit: alias dictū ē. Cætera eadē incisa
suppuratiōe faciēda sunt. quæ ubi p medicamēta rupta ē: faciēda esse proposui.

De bonis malisue signis exulceratorū.

Caput tertium.

p Rotinus aut̄ quatū curatio efficiat quatūq; aut sperari aut timeri debeat: ex q̄busdā signis in-
telligi p̄t: fereq; hīsdē quæ i uulneribus exposita sunt. Nā bona signa sunt: somnū capere: faci-
le spirare: siti nō cōfici: cibū nō fastidire: si febricula fuit: ea uacare. Itēq; habere pus albū: leue:
nō foedi odoris. Mala sunt: uigilia: spiritus grauitas: sitis: cibi fastidiū: febris pus nigrū aut feculētū &
foedi odoris. Itē p̄cedēte curatiōe eruptio sanguinis: aut si antequā sinus carne impleat̄ orāe carnosæ fi-
unt. Illa quoq; ipsa carne hebetē nec firma deficere tamē animā uel ipsa curatiōe uel postea: pessimum
oium ē. Quin etiā morbus ipse siue subito solutus ē: dein suppuratio exorta est siue effuso pure p̄ma-
net nō iniuste terret. Estq; iter causas timoris: si sensus i uulnere rodētū nō ē. Sed ut hæc ipsa fortuna
huc illucue discernit: sic medici p̄tiū ē: eniti ad reperiēdā sanitatē. Ergo quoties ulcus resiliuerit: elue-
re id: si reprimēdus humor uidebit̄: uino ex aqua pluuiiali mixto: uel aqua i qua lēricula cōcta sit: de-
bebit. Si purgādū erit: mulso: rursusq; iponere eadē. Vbi iā repressus uidebit̄ humor ulcusq; purū erit
p̄duci carnē cōueniet & foueri uulnus pari portiōe uini ac mellis: superq; iponi spongia ex uino & ro-
sa ticta. Per quæ cū caro p̄ducat̄: plus tamē: ut alias quoq; dixi uictus ratio eo cōfert. id ē solutis iā fe-
bribus & cibi cupiditate reddita: balneū rarū: quotidiana: sed lenis gestatio cibi potiōesq; corpori resi-
ciēdo. Apteq; oīa p medicamēta quoq; suppuratiōe rupta sequuntur: sed q̄a magno malo uix sine fer-
ro mederi licet: in hunc locū reseruata sunt.

De fistulis.

Caput quartum

a Duersus fistulas quoq; si altius penetrāt ut ad ultimas demitti colliriū non possit: si tortuosæ
sunt: si multiplices: maius i manu quā i medicamētis præsidū est. minusq; operæ est: si sub cu-
te transuersæ feruntur: quā si recte intus tendunt. Igit̄ si sub cute transuersa fistula est: demittit̄
specillum debet: supraq; id ea icidi. si flexus reperiunt̄: hi quoq; simul specillo & ferro persequēdi sūt.
Idēq; faciēdum: si plures se quasi ramū in ostēdunt. Vbi ad fines fistulæ uentū est: excidēdum ex toto
callus est: superq; fibulæ dandæ. & medicamentū quo glutinetur. At si recta subter tendit ubi quo ma-
xime ferat specillo exploratū est: excidi is sinus debet: dein fibula oris cutis iniiciēda ē: & æq; glutinan-
tia medicamenta sup danda sunt. Aut si corruptius ulcus. quod interdum osse uitiato sit: ubi id quo

que curatū ē: pus mouētia solēt aut iter costas fistulæ subter exire qđ ubi icidit: eo loco costa ab utraq; pte decidēda & eximēda ē: neq; itus corruptū reliquaf. solēt ubi costas transferūt septū id qđ trāfuer sum a superioribus uisceribus itestina discernit: uiolare. Quod itelligi & ex loco & ex magnitudine doloris pōt: & qđ nōnunq; spiritus eo: cū humore qđsi bullāte prumpit: maxieq; si hūc ore ille cōtinuit. In eo medicamini locus nullus ē. In cæteris uero quæ circa costas sanabilia sunt: pīguia medicamēta inimica sunt. cæteris quæ ad uulnera accōmodant: uti licet. Optime tamē sicca linamēta: uel si purgandū aliqd uidef i melle ticta sponunt. Venti nullū os subest. sed ibi pntiosæ admodū fistulæ fiunt: adeo ut Solstratus isanabiles eē crediderit. Id nō ex toto ita se habere usus ostēdit. Et qđē: qđ maxie mī rū uideri pōt: tutior fistula ē cōtra iecur & lienē & uētriculū quā cōtra itestina: nō quo pntiosior res ibi sit: sed quo alteri periculo locū facit. Cuius experimēto moti qđ auctores parū modū rei cognouerūt. Nā uēter sæpe etiā telo pforaf. plapfacq; itestina cōdunt: & oras uulneris futuræ cōprehēdūt. qđ quēadmodū fiat mox idicabo. Itaq; etiā ubi tenuis fistula abdomē perrūpit: excidere eā licet: futuraq; oras cōiungere. Si uero ea fistula itus patuit: excisa necesse ē latius foramen reliquat: qđ nisi magna uirtutiq; ab iteriore pte sui nō pōt qđsi mēbrana quædā finit abdomē: quā peritoneō græci uocant. Ergo ubi aliqs igredi ac moueri cœpit. rūpif illa futura atq; itestina soluunt. Quo fit ut peundū homini sit. Sed nō oimō res ea desperationē habet. Ideoq; tenuioribus fistulis adhibēda curatio est.

De ant fistulis.

Ropriā etiā nū animaduersionē desiderāt ea: quæ i ano sunt. In has demisso specillo ad ultimū p eius caput icidi cutis debet. dein nouo foraminē specillū educi lino sequēte: qđ i aliā eius pte ob id ipsū pforatū cōiectū sit. Ibi linū phēdendū: uinciendūq; cū altero capite ē: ut laxē cutē: quæ sup fistulā ē: teneat. Idq; linū eē debet crudū & duplex triplex uel: sic tortū ut unitas scā sit. Interi aut licet negocia augere ābulare: lauari cibū capere peride atq; sanissimo. Tātūmō id linū bis die saluo modo ducēdū ē: sic ut subeat fistulā ps quæ superior fuerit. Neq; cōmittendū est ut id linū putrefcat. Sed tertio quoq; die nodus soluedus ē: & ad caput alterū recēs linū alligādū ē: eductoq; uetere: id i fistula cū simili nodo reliquēdum. Sic. n. id paulatī cutē: qđ supra fistulā ē: icidit: simulq; & id sanescit qđ a lio relicū ē: & id qđ ab eo mordeat: icidit. Hæc ratio curatiōis lōga: sed sine dolore ē. Qui festinat: astringere cutē lino debet: quo celerius secet: noctuq; penicillo tenuiā qđā itus demittere: ut cutis hoc ipso extenuet. quo estēdit. Sed hæc dolorē mouēt. Adiciē celeritati sic ut tormēto quoq; si & linū & id qđ expenicillo ē: aliquo medicamēto illinif ex iis qbus callū exedi posui. Poterit tamē fieri ut ad scalpelli curatiōē etiā illo loci ueniēdū sit: si itus fistula fert: si multiplex ē. Igit i hæc genera de misso specillo duabus lineis icidēda cutis ē ut mediā iter eas habēda tenuis admodū eiiciat: ne protius ora cœant: sitq; locus aliqs linamētis. quæ quā paucissima sup iniicienda sunt: oīaq; eodē mō faciēda: qđ i abscessibus positus ē. Si uero ab uno ore plures sinus erūt: recta fistula scalpello erit icidēda: ab eo cæteræ quæ iā patebūt lino excipiēda: si itus aliq; pcedet: quo ferrū tuto puenire nō poterit: colliriū demittēdū erit. Cibus aut i oibus eiusmodi casibus: siue manu siue medicamētis agef: dari debet humidus. portio liberalis: diuq; aq; ubi iā caro increscit. tū demū & balneis raris utēdū erit: & cibus corpus iplentibus

De telis e corpore extrahendis.

Caput quintum.

Ela quoq; quæ illata corporibus itus hæserunt: magno negotio sæpe eiiciunt. Suntq; quedā difficultates ex generibus eorū quædā ex his sedibus i quas illa penetrarūt. Oē aut telū extrahif: aut ab ea parte qua uenit: aut ab ea i qua tetēdit. Illic uia qua redeat: ipsum sibi fecit. Hic a scalpello accipit. Nā cōtra mucronē caro icidit. Sed si nō alte telū isedit: & i summa carne ē: aut certe magnas uenas & loca neruosa nō tranfuit: nihil melius ē: quā qđ uenit id euellere. Si uero plus est per qđ telo reuerēdū quā qđ prumpendū ē: itaq; uenas neruofq; id trāfit: cōmodius ē aperire qđ supelsteaq; extrahere. Nā & ppius petitur & tutius euellitur: & i maiore mēbro si mediū mucro tranfuit facilius sanescit qđ peruiū ē. qđ utrinq; medicamēto fouet. Sed si retro telū recipiēdū est: ampliāda scalpello plaga ē: quo facilius id sequatur: quoq; minor oriatur isflammatio: quæ maior sit: si ab illo ipso telo dū redit corpus laniatur. Itē si ex alia parte uulnus aperitur: laxius eē debet: quā ut telo postea transeunte amplicef. Summa aut utraq; parte ita habēda cura est: ne neruus: ne uena maior: ne arteria incidatur. Quorū ubi aliquid detectū est: excipiēdū hamo retuso est: abducendūq; scalpello. Vbi aut satis icifū est: telū eximēdū est: tū quoq; eodē modo & eadē cura habita: ne sub eo quod eximef: aliqd eorū læ. datur: quæ tuenda esse proposui. Hæc communia sunt. Propria quædā in singulis telorum generibus subiicienda sunt. quæ protinus subiiciam. Nihil tā facile in corpore quā sagitta cōditur: eadēq; altissime infedit. Hæc autē euentū & qđ magna uirtutē fertur illa: & quia ipsa in angusto est. Sæpius itaq; ab altera parte quæ ex qua uenit recipienda est præcipueq; quia fere spiculis cingitur: quæ magis laniant si retro qđsi cōtra trahūt. Sed inde aperta uia caro diduci debet ferramēto ad similitudinē factō græcæ litteræ ψ. Deinde ubi apparuit: si mucro si harundo inhæret: propellēda est: donec ab altera parte apprehendi & extrahi possit. Si iam illa decidit: solumq; intus ferrum est: mucro uel digitis apprehendi uel forfice atq; ita educi debet. Neq; alia ratio extrahēdi est: ubi ab ea parte qua uenit: euelli magis placuit. Nam ampliatio uulnere aut harundo: si inest: euellenda est: aut si ea non est: ferrum ipsum. Quod si spicula apparuerunt: eaq; breuia & tenuia sunt: forfice ibi cōmuni debēt: uacuūq; ab his telū educi si ea maiora ualētioraq; sunt: fixis scriptoriis calamis cōtegendā: ac ne quid lacerent: sic euellen-

da sunt. Et i sagittis qdē hęc obseruatio ē. Latū uero telū si cōditū ē: ab altera parte educi nō expedit: ne igenti uulneri ipsi quoq; igens uulnus adiiciamus. Euellēdū est ergo genere quodā ferramenti: qd' diocris græci belulcū uocat: quoniā auctorē Diocle habet. quē iter priscos maxiosq; medicos fuisse iā posui. Lamina uel ferrea uel ænea etiā ab altero capite duos utriq; deorsum cōuersos uncōs habet: ab altero duplicata alteribus: leuiterq; extrema i eā partē iclinata: quæ sinuata ē. i super ibi etiā pte icliata: quæ pforata est. Hęc iuxta telū transuersa demittit. Deīde ubi ad imū mucronē uentū ē: paulum torquet: ut telū foramiē suo excipiat. Cū i cauo mucro ē: illico duo digiti subiecti pte alterius: uncis simul & ferramētum id extrahūt & telū. Tertiū genus telorū ē: qd' interdū euelli debet: plūbea glās: aut lapis: aut simile aliqd: qd' perrupta cute itegrū itus infedit. In oibus his latus uulnus aperiendū: idq; qd' inest: ea q̄ uenit forfice extrahēdū ē. Accedit uero aliqd difficultatis: sub oi ictu si telū uel ossi ihæsit: uel i articulo se iter duo ossa demersit. in ossē usq; eo mouēdū ē donec is locus laxet q̄ mucronem momordit: & tū uel manu uel forfice telū extrahēdū ē. quæ ratio i dentibus quoq; eiiciēdis ē. Et uix unq; ita telū nō seq̄tur. Sed si morabit excuti quoq; ictū aliquo ferramēto poterit. Vltimū ē ubi non euellit: terebra iuxta forare. ab eo quoq; foramiē ad speciē litteræ Ψ cōtra telum os excidere: sic ut lineæ quæ diducūtur ad telū spectēt. eo facto id necesse ē labet & facile auferat. Inter duo uero ossa si p ipsum articulū perruperit: circa uulnus duo mēbra fasciis habenisue deligāda: & p has i diuersas partes diducēda sunt ut neruos distēdāt. Quibus extētis laxius inter ossa spaciū ē: ut sine difficultate telū recipiat. Illud uidēdū ē. sicut i aliis locis posui. ne qs nexuus aut uena aut arteria a telo lædat: dū id extra itur: eadē scilicet rōne quæ supra posita ē. At si ueneno quoq; telo qs ictus est: hisdē oibus si fieri pōt etiā festinātius actis: adiiciēda curatio ē quæ uel epoto ueneno uel a serpēte ictis adhibet. Vlnuris aut ipsius extracto telo medicina non alia ē: quā quæ esset si corpore ictu nihil ihæsisset. De q̄ satis alio loco dictū est.

De gāgiliis & meliceride & herōate & steathōate Capitis tuberculis.

Caput sextum.

Aec uenire i q̄libet pte corporis possunt. Reliq̄ certas sedes habet. de qbus dicā: orsus a capite. **h** In hoc multa uaria q̄ tubercula oriunt. gāgilia: meliceridas: & herōata nomināt: aliiq; etiā nū uocabulis quædā alii discernūt: qbus ego steathōata quoq; adiiciā. Quæ quāuis & i ceruice & i alis & i lateribus oriri solēt: p se tamē nō posuit: cū oīa ista mediocres differētiās habeāt: ac ne periculo terreāt: neq; diuerso genere curētur. Oīa aut ista & ex paruulo icipiūt. & diu paulatq; icrescūt. & tunica sua iccludūtur. Quædā ex his dura ac renitētia: quædā mollia cedētiaq; sunt: quædā spacio nudātur: quædā tecta capillo suo pmanēt: fereq; sine dolore sunt. Quid itus habeāt ut cōiectura præfagiri pōt: sic ex toto cognosci nisi cū ciecta sunt nō pōt. Maxie tamē i his quæ renitūtur aut lapillis quædā similia. aut cōcreti cōferētiq; pili reperiūtur. In his uero quæ cedūt aut melli simile aliqd: aut tēu pulcicula: aut q̄ si rase cartilaginis: aut carni hebeti & cruēta. qbus aliq̄ colores eē cōsuerūt. fereq; gāgilia renitūtur. At heromati subest q̄ si tenuis pulcicula. Meliceridi liq̄dior humor. Ideoq; p̄sum circūfuit. Steathōati p̄gue qddā: idq; latissime patere cōsueuit: resoluūtq; totā cutē supposita: sic ut ea labet: cū i cæteris sit alctrior. Oīa derafa ante si capillis cōtegūtur p mediū oportet icidere: sed steathōatis tunica quoq; secāda ē: ut effundat q̄cqd itus coit: q̄ nō facile a cute subiecta carne ea separet. In cæteris ipsa tunica inuiolata seruanda est. Protinus autem alba & itenta se ostendit. Tum scalpelli manubrio lo diducenda a cute & carne est: eiiciēdaq; cū eo quod itus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunice musculus inhæsit: ne his lædatur: superior pars illius decidenda: alia ibidem relinquenda est. Vbi tota exempta est: committendæ oræ: sibiulaq; his iniicienda: & super medicamentum glutinans dandum est. Vbi uel tota tunica: uel aliqd ex ea reliētū est: pus mouētia adhibenda sunt.

De oculorū uiciis quæ scalpello & manu curantur.

Caput septimum.

Ed ut hęc neq; genere uicii: neq; ratione curationis inter se multum distant: sic in oculis quæ **s** manum postulant & ipsa diuersa sunt: & aliter aliterq; curantur. Igitur in superioribus palpebris uesticæ nasci solent pingues grauesq; quæ uix attollere oculos sinunt: leuesq; pituitæ cursus: sed assiduos in oculis mouent. Fere uero in pueris nascuntur. Oportet compresso digitis duobus oculo atq; ita cute intenta scalpello transuersam lineam icidere suspenfa leuiter manu ne uestica ipsa uulneretur. & ut locus ei patefactus est: ipsa prorumpat. tum digitis eam apprehendere oportet & euelere. Facile autem sequitur. Deīde super ungi collirio debet ex his aliquo: quo lippientes oculi super inunguntur. paucissimisq; diebus cicatricula inducitur. Molestius est ubi incisa uestica est. Effundit enī humorem. neq; postea quia tenuis admodum est: potest colligi. Si forte id incidit: eorum aliquid imponendum est: quæ puri mouendo sunt.

De crithe tuberculo palpebrarum.

Ne eadem palpebra super pillorū locū tuberculum paruulum nascitur: qd' a similitudine ordeī **i** a græcis: crithe nominat. Tunica qddā qd' difficulter maturefcit cōpræhēsum est. Id uel calido pane: uel cera subide calefacta foueri oportet: sic ne nimius is calor sit: sed facile ea pte sustineatur. Hac. n. rōne sæpe discutit. iterdū cōcoquit. Si pus se ostēdit: scalpello: diuidi debet: & q̄cqd intus hūoris ē: exprimi. Eodē deīde uapore postea quoq; foueri & sup iungi: donec ad sanitatē pueniat.

De chalazia palpebrarum.

Lia quoq; quædam in palpebris huic non dissimilia nascūtur: sed neq; utiq; figuræ eiusdem

& mobilia simul atq; digito huc uel illuc ipellunt. Ideoq; ea chalazia uocant hæc incidi debent si sub cute sunt ab exteriori parte, si sub cartilagine ab interiori. Dein scalpelli manubriolo diducenda ab integris partibus sunt. Ac si itus plaga est: inungendū primo lenibus: deinde acrioribus. Si extra: sup dādū emplastrū quo id glutinet. De ungue oculorū: qd' pterigion a græcis uocatur.

Nguis uero: qd' pterigion græci uocāt: est membranula neruosa oriēs ab angulo: quæ nonnunq̄ ad pupillā quoq; puenit, eiq; officit. Sæpius a nariū iterdū etiā a tempore parte nascit. Hunc recentē nō difficile est discutere medicamētis: qbus cicatrices in oculis extenuant. Si iueterauit: itaq; ei crassitudo quoq; accessit, excidi debet. Post abstinentiā uero unius diei: uel aduersus infedili cōtra medicū his homo collocāndus est: uel sic aduersus: ut i gremiū eius caput resupinus effundat. Quidam si in sinistro oculo uiciū est: aduersum. Si in dextro: resupinū collocari uolunt. Alterā autē palpebrā a ministro diduci oportet: alterā a medico. Sed ab hoc: si ille aduersus est: inferiorē. si supinus: supiorē. Tum idē medicus hamulū acutū paulū mucrone itus recuruato subiicere extremo ungui debet: eumq; isigere: atq; eā quoq; palpebrā tradere alteri, ipse hamulo apprehēso leuare unguem. eumq; acutū trahere linū trahēte. Deinde acū ponere: lini duo capita apprehēdere: & p ea erecto ungue si qua parte oculo inhæret manubriolo scalpelli diducere: donec ad angulū ueniat. Deinde inuicē modo remittere: modo attrahere: ut sic & initiū eius & finis anguli reperiat. Duplex enim periculū est: ne uel ex ungue aliqd relinquat: qd' exulceratū uix ullā recipiat curationē: uel ex angulo quoq; carūcula abscedat quæ si uehemētius unguis ducit: sequit. Ideoq; decipit: ac si abscessa est: patescit foramē: p qd' postea semp humor descēdit: rhypada græci uocant. Verus ergo anguli finis utiq; noscēdus est. q̄ ubi satis cōstitit: nō nimīū adducto ungue scalpellus adhibēdus est: deinde excidēda ea membranula. ne qd ex angulo lædat. Eo deinde ex melle linamētum sup dandū est: supraq; linteolū & aut spongia aut lana fucida proximisq; diebus diducēdus quotidie oculus est: ne cicatrice iter se palpebræ glutinet. Si qdē id quoq; tertiu periculū accedit: eodēq; modo linamētū iponendū: ac nouissime inungendū collirio: quo ulcera ad cicatricē pducunt. Sed ea curatio uera esse debet: aut certe ante hyemem. De q̄ re ad plura loca ptenēte semel dixisse satis erit. Nā duo genera curationū sunt. Alia in qbus eligere tēpus nō licet: sed utendū est eo: qd' incidit: sicut in uulneribus & in fistulis. Alia in qbus nullus dies urget: & expectare tutissimū & facile est: sicut euenit in iis q̄ & tarde increscūt & dolore nō cruciant: in his uer expectandū est. Aut si qd magis pressit: melior tamē autumnus uel æstas: quā hyems est. Atq; his ipse medius: iā fractis æstatibus: nōdum ortis frigoribus. Quo magis autē necessaria pars erit quæ tractabit hoc quoq; maiori piculo subiecta est. & sæpe quo maior plaga faciēda: eo magis hæc tēporis ratio seruabit.

De enchanti tuberculo.

X curatiōe uero unguis ut dixi uicia nascunt: quæ ipsa aliis quoq; decausis oriri solēt. Interdū enim sit in angulo: parū ungue exciso uel aliter: tuberculū: qd' palpebras parū diduci patit. enchantis græce noiat. Excidi hamulo & circūcidi debet: hic quoq; diligēter tēperata manu: ne qd' ex ipso abscedat. Tum exigū linamētū respersendū est uel cadmia uel atramēto sutorio: inq; eū angulū diductis palpebris inserendū: supraq; eodē modo deligādū. proximisq; diebus similiter nutriendum. tantū ut primis aqua egelida uel etiā frigida foueatur.

De ancyloblephato oculo uicio.

Nterdū inter se palpebræ coalescūt: apeririq; nō potest oculus. Cui malo solet etiā illud accedere: ut palpebræ cū albo oculi cohaerescāt. scilicet cū in utroq; fuit ulcus negligēter curatum. Sanescēdo enim qd' diduci potuit & debuit: glutinabit. ancyloblepharos sub utroq; uicio græci uocāt. Palpebræ tantū iter se cohaerētes nō difficulter diducunt: sed interdū frustra nā rursus glutinant. Experiri tamē oportet. q̄ bene res sapius caedit. Igit aduersum specillū inserēdū: diducēdaq; eo palpebræ sūt: deinde exigua penicilla iterponēda donec exulceratio eius loci finiat. Aut ubi albo ipsius oculi palpebra inhæsit: Heraclides tarētinus auctor est: aduerso scalpello subsecare magna cū moderatiōe: ut neq; ex oculo neq; ex palpebra quicq; abscedat. ac si necesse est ex palpebra potius. Post hæc inūgat oculus medicamētis qbus alpritudo curat: quotidieq; palpebra, uertat non solū ut ulceri medicamentū iducat: sed etiā ne rursus inhæreat: ipsiq; etiā p̄cipitat: ut sæpe eā duobus digitis attollat. Ego sic restitutū esse neminē meminī. Meges se quoq; multa tentasse: neq; unq̄ p̄fuisse: quia semp iterum oculo palpebra inhæserit: memoriæ prodit.

De agylopa fistula oculorum.

Tiā num in angulo q̄ naribus ppior est ex aliquo uicio q̄li parua fistula aperit: p quam pituita assidue destillat. agylopa græci uocāt. idq; assidue male habet oculū. nonnunq̄ etiā exeso offeuscq; ad nares penetrat idq; interdū naturā carcinomatū habet. Vbi itētæ uena & recuruatae sunt: color palet: cutis dura est & leui tactu irritat: inflāmationēq; i eas partes: q̄ cōiūctæ sūt: euocat. Ex his eos q̄ q̄li carcinoma habet curare: piculosū est. Nā mortē quoq; ea res maturat. Eos uero qbus ad nares tēdit: supuacutū. Neq; n. sanescūt. At qbus id in angulo est: pot adhiberi curatio cū eā nō ignorū sit esse difficilē. quātōq; angulo pprius id foramē est: tanto difficilior est. quoniā per angustū est in quo uersari manus possit. Recētī tamē se mederi facilius ē. Sed hamulo sūmū eius foramis excipiēdū deinde totū id cauū: sicut in fistulis dixi: usq; ad os excidēdū: oculoq; & cæteris iūctis partibus bene obtectis os ferramēto adurēdū ē uehemētius. Quod si iā carie uexatū ē: quo crassior his s̄q̄ma accedat: qdā aduertia iponūt: ut atramētū sutoriū uel chalcitidē uel æruginē salam. Quod & tardius & nō idem facit.

Osse adusto curatio sequitur eadem: quæ in cæteris uistis.

De pilis palpebræ oculum irritantibus.

Illi uero q in palpebris sunt duabus decausis oculū irritare cōsuerūt. Nā modo palpebræ supio-
 ris sūma cutis relaxat & p̄cidit, quo fit ut eius pili ad ipsū oculū cōuertant: q̄a nō simul car-
 tilago quoq; se remisit. Modo sub ordine naturali pilogē alius ordo subcrefcit: q̄ p̄tinus intus
 ad oculū tēdit. Curatiōes hæc sunt, si pili nati sunt q̄ nō debuerūt: tenuis acus ferrea ad similitudinē ha-
 stæ lata in ignē coiciēda est. Deinde candēs sublata palpebra sic: ut eius p̄nitiosi pili in cōspectū curantis
 ueniāt. sub ipsis pilogē radicibus ab angulo imittēda est: ut ea tertiā partem palpebræ trāfueat. Deinde
 itē tertioq; usq; ad altere angulū. Quo fit ut oēs pilogē radices adusta emorianf. Tum sup̄imponē-
 dum medicamētū est: qd̄ inflāmationē phibeat, atq; ubi crusta exciderūt: ad cicatricē pducendū. facil-
 lime autē id genus sanescit: quidā aiunt acu trāfuit iuxta pilos in exteriorē partem palpebræ oportere:
 eamq; trāsmitti duplicē capillū muliebri ducentē: atq; ubi acus trāfuit in ipsius capilli sinū qua dupli-
 cat pilū esse coiciendū & p̄ eum in sup̄iorē palpebræ partē attrahendū: ibiq; corpori agglutinandū &
 iponendū medicamētū quo foramē quoq; glutinēf. sic. n. fore ut is pilus in exteriorē partē postea spe-
 c̄et. Id primū fieri nō pōt nisi in pilo lōgiore: cū fere breues eo loco nascant. Deinde si plures pili sunt:
 necesse est longū tormētū cū totiēns acus trāfuet magnā inflāmationē moueat Nouissime cū humor
 aliq; ibi subsit: oculo & atē p̄ pilos & tum p̄ palpebræ foramina afficēto: uix fieri potest ut gluten quo
 uinctus est pilus nō resoluaf. Eoq; fit ut his eo unde ui abductus est: redeat. Ea uero curatio: quæ pal-
 pebræ laxioris ab oibus frequētaf: nihil habet dubii. Si qdē oportet cōtēcto oculo mediā palpebræ cu-
 tem: siue ea sup̄ior: siue inferior est: apprhēdere digitis ac leuare, tū cōsiderare quātulo detractō futuz
 sit: ut naturaliter se habeat. Si qdē hic quoq; duo picula circūstant. Si nimiū fuerit excisum. ne contegi
 oculus nō possit. Si parū: ne nihil actū sit: & frustra sectus aliq; sit. Qua de idē incidēdū uidebit p̄ duas
 lineas atramēto notandū est: sic ut de itiore quæ pilos cōtinet & p̄iore ei linea aliqd̄ relinq̄f: qd̄ ap-
 prhēdere acus postea possit. His cōstituris scalpellus adhibēdus est. & si sup̄ior palpebra est: ante. si i-
 ferior: postea propius ipsis pilis incidendū. initiūq; faciendū in sinistro oculo: ab eo angulo q̄ tēpori in
 dextro: ab eo q̄ naribus. p̄ior est: idq; qd̄ inter duas lineas est excidendū. Deinde orā uulneris inter se
 simplici futura cōmittēda: opiēduf; q; oculus est: & si parū palpebra descēdet: laxāda utiq; si nimiū: aut
 astringēda: aut etiā rursus tenuis habēcula ab ulteriore ora excidēda. Vbi secta est: alia futuz adiciē-
 da: q̄ supra tres esse nō debēt. Præter hæc in sup̄iore palpebra sub pilis ipsis icidēda linea est: ut ab i-
 feriore parte diducti pili sursum spectēt. Idq; si leuis inclinatio est: etiā solū satis tuēf. Inferior palpebra eo
 nō eget. His factis spōgia ex aqua frigida expressa sup̄ deligāda est. Postero die glutinās emplastrū ini-
 ciendū. Quarto futura tollēda est: & collirio qd̄ inflāmationes reprimat sup̄ inungendū.

De glaucophthalmo oculorum.

Nonnūq; autē nimiū sub hac curatiōe excisa cute uenit ut oculus nō cōtegat. Idq; interdum
 etiā alia de causa fit glaucophthalmos græci appellāt. In quo si nimiū palpebræ deest: nulla id
 restituere curatio pōt. Si exiguū mederi licet: paulū infra sup̄ciliū cutis incidēda est lunata figu-
 ra cornibus eius deorsum spectātibus. Altitudo esse plagæ usq; ad cartilaginé debet ipsa illa nihil læsa.
 Nā si ea icisa est: palpebra cōcidit: neq; attolli postea potest. Cute igiā tantū diducta sit: ut paulū i ima
 oculi ora descēdat: hiātes scilicet sup̄ plagā: in quā linamētū coiciendū est: qd̄ & coniungi diductā cutē
 phibeat: & in medio carūculā citet. q̄ ubi eū locū ipleuit: postea recte oculus operif.

De ectropio.

T superioris autē palpebræ uitium est: qd̄ parū descēdit ideoq; oculū nō cōtegit: sic inferioris: quod
 parū sursum attollit: sed pēdet & hiat neq; potest cū sup̄iore cōmitti. Atq; id quoq; uenit iter-
 dum ex simili uitio curatiōis: interdū etiā senectute. ectropion græci uocāt. Si ex mala curatiōe
 est: eadē ratio medicinæ est: q̄ supra posita est: plagæ tantū cornua ad maxillas nō ad oculū cōuertēda
 sunt. Si ex senectute est: tenui ferramēto id totū extrinsecus adurendū est: deinde melle inungēdum. at
 quarto die uapore aquæ calidæ fouēdū: inungēdūq; medicamētis ad cicatricē perducētibus.

De Staphylomate oculi.

Aec fere circa oculū in angulis palpebrif; icidere cōsuerūt. In ipso autē oculo nonnūq; sūma
 h attollit tunica siue ruptis intus mēbranis aliq;ibus siue laxatis & similis figura acino fit. Vn-
 de id staphyloma græci uocant. Curatio duplex est. Altera ad ipsas radices per mediū trāfuerē
 acu duo lina ducēte. Deinde alterius lini duo capita ex superiore parte: alterius ex itiore astringere iter-
 se. quæ paulatim secando id excidunt. Altera in summa parte eius ad lenticulæ magnitudinem exci-
 dere. deinde spodiū aut cadmiā infricare. Vtrobilibet autem factō album oui lane excipiendū & iponē-
 dum: posteaq; uapore aquæ calidæ fouēdus oculus & lenibus medicamētis ungendus est.

De clauis oculorum.

Lauī autē uocant callosa in albo oculi tubercula: qbus nomē a figuræ similitudine est. Hos ad
 c imam radicē pforare acu cōmodissimū est: in fraq; eā excidere: deinde lenibus medicamētis in-
 gere.

De natura oculorum & eoz suffusione.

s Suffusionis iam alias feci mentionem: quia cum recens incidit medicamentis quoq; sæpe di-
 scutitur. Sed ubi uetustior facta est: manus curationē desiderat: quæ inter subtilissimas haberi

potest. De qua antequam dico: paucis ipsius oculi natura indicanda est. Cuius cognitio cum ad plura loca pertineat: tum uel precipue ad hunc pertinet. His igitur summas habet duas tunicas: ex quibus superior a graecis ceratoides uocatur. Ea qua parte alba est satis crassa pupillae loco extenuatur. Huic inferior adiuncta est media parte: qua pupilla est modico foramine concava: circa tenuis: ulterioribus partibus ipsa quoque plenior. quae choroides a graecis nominatur. Haec duae tunicae cum interiora oculi cingant: rursus sub his coeunt: extenuataeque & in unum coactae per foramen quod iter ossa est: ad membranam cerebri perueniunt: eoque inhaerescunt. Sub his autem qua parte pupilla est locus uacuuus est. Deinde infra rursus tenuissima tunica quae herophilus athenoideus nominauit. Ea media subsedit: eoque cauo continet quiddam quod a uitri similitudine hyaloides graeci uocant. Id neque liquidum neque aridum est: sed quasi coeret humor: ex cuius colore pupillae color uel niger est: uel caesius: cum summa tunica tota alba sit. Id autem superueniens ab interiore parte membrana includit sub his gutta humoris est oui albo similis: a qua uidendi facultas perficitur. cristalloides a graecis nominatur. Igitur uel ex morbo uel ex ictu coelescit humor sub duabus tunicis: qua locum uacuum esse propositum. isque paulatim indurascens interiori potentiae se opponit. Viciis quoque eius plures species sunt. quaedam sanabiles. quaedam quae curationem non admittunt. Nam si exigua suffusio est: si immobilis: coloris uero habet marinae: aquae: uel ferri nitetis: & a latere sensum aliquem fulgoris relinquit. spes superest. Si magna est: si nigra pars oculi amissa naturali figura in aliam uertitur: si suffusioni color caeruleus est: aut auro similis: si labat & hac atque illac mouetur: uix unquam succurrit. Fere uero peior est: quo ex grauiore morbo. maioribusque capitis doloribus: uel ictu uehementiore orta est. Neque idonea curatio: si senilis aetas est: quae sine nouo uicio tamen acie hebetere habet. At ne puerilis quidem: sed iter haec aetas. Oculum quoque curationi neque exiguum: neque concavum satis opportunus est. atque ipsius suffusionis quaedam maturitas est. Expectandum igitur est donec iam non fluere: sed durities quaedam coeuerisse uideatur. Ante curationem autem modico cibo uti: bibere aquam triduo debet: pridie ab omnibus abstineret. Post haec in aduerso sedili collocandus est loco lucido: lumine aduerso: sic ut contra medicum patulo altius sedeat. A posteriore autem parte caput eius: quae curabitur. minister continere: & immobile id praestet. Nam leui motu eripi acies in perpetuum potest. Quin etiam ipse oculus quae curabitur: immobilior faciendus est: super alteram lanam imposita & deligata. Curari uero sinister oculus dextra manu: dexter sinistra debet. Tum acus admouenda est: aut acuta: aut forte non nimium tenuis. eaque demittenda. Sed recta est per summas duas tunicas medio loco iter nigrum oculi & angulum temporis propioris e regione mediae suffusionis: sic ne qua uena laedatur. Neque tamen timide demittenda est: quia inani loco excipitur. Ad quem cum uentum est: ne medicumriter quidem peritus falli potest: quia praesenti nihil renititur. Vbi eo uentum est: inclinanda acus ad ipsam suffusionem est. leuiterque ibi uertitur & paulatim eam deducere infra regionem pupillae debet. Vbi deinde eam transit uehementius imprimi: ut inferiori parti insidat. Si haesit: curatio expleta est. Si subde redit: eadem acu magis concidenda: & in plures partes dissipanda est. quae singulae & facilius conduntur & minus late officiant. Post haec educta acus recta est: imponendumque est lana molli exceptum oui album: & supra: quod inflammationem coercent: atque ita deuinciendum. Post haec opus est quiete: abstinentia: lenium medicamentorum inunctionibus: cibo: qui postero die satis mature datur: primum liquidum: ne maxillae laborent: deinde inflammatione finita talis: qualis in uulneribus propositus est. Quibus. ut aqua quoque diutius bibatur: necessario accedit.

De pituita oculo.

E pituita quoque tenuis cursu: quae oculos infestat: quatenus medicamentis agendum est: iam explicui.

d Nunc ad ea ueniam: quae curationem ex manu postulat. Animaduertimus autem quibusdam nunquam siccescere oculos: sed semper humore tenui madere: quae res a spritudine continuatur: ex leuibus momentis inflammationes & lippitudines excitat: totam denique uitam hominis infestat. Idque in quibusdam nulla ope adiuuari potest. in quibusdam sanabile est. Quod primum discrimen est: nosse oportet: ut alteri succurratur: alteri manus non iniiciatur. Ac primum supracua curatio est in his: quae ab infantibus id uicium habent: quia necessarium mansue est usque mortis die: Deinde non necessarium etiam in his: quibus non multa: sed acris pituita est. Si quidem manu nihil adiuuant. medicamentis & uictus ratione: quae crassioris pituitam reddit: ad sanitatem perueniunt. Lata etiam capita uix medicinae patet. Tum interest uenae pituita emittant: quae iter caluariam & cutem sunt: an quae iter membranam cerebri & caluariam. Supiores fere per tempora oculos rigant. Inferiores per eas membranas: quae ab oculis ad cerebrum tendunt. Potest autem adhiberi remedium his: quae supra os fluunt: non potest his: quae sub osse. Ac ne his quidem succurrit: quibus pituita utrinque descendit: quia leuata altera parte nihilominus altera infestat. Quid sit autem hoc ratione cognoscitur. Raso capite ea medicamenta: quibus in lippitudine pituita suspenditur: a superciliis usque ad uerticem illi debent. Si sic oculi esse ceperunt apparere per eas uenas: quae sub cute sunt: irrigari. Si nihilominus madent: manifestum est sub osse descendere. Si est humor: sed leuior: duplex uicium est. Plurimum tamen ex laborantibus reperiunt. quos superiores uenae exercent ideoque plumbus etiam opitulari licet. Idque non in graecia tantummodo: sed in aliis quoque gentibus celebre est: adeo ut nulla medicinae pars magis per nationes quoque exposita sit. Reperti in graecia sunt qui nouem lineis cutem capitis inciderent: duabus in occipitio rectis: una super eas transversa: deinde duabus super aures: una inter eas item transversa: tribus inter uerticem & frontem rectis. Reperti sunt quoque a capite recte eas lineas ad tempora diducerent: cognitioque ex motu maxillae musculorum initiis: leuiter super eos cutem inciderent: iductisque per retulos hamos oris infererent linamenta: ut neque iter se cutis antiqui fines committerent & in medio caro cretaceret: quae uenas ex quibus humor ad oculos transiret: alfrigeret. Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt a media aure ad media alteram aurem. deinde a naribus ad uerticem. Tum ubi lineae committe-

banf: scalpello inciderunt & post sanguine fuso os ibidē adusserūt. Nihilominus autē & in tēporibus & inter frontē atq; caluariā eminetibus uenis idē candēs ferrū admouerūt. Frequens curatio est uenas in tēporibus aducere: quæ fere qdē in eiusmodi malo tumēt: sed tamē ut inflent magisq; se ostēdant: ceruix ante modice deligāda est tenuibusq; ferramētis & retusis uenæ adurēdæ: donec in oculis pituitæ cursus cōquiescat. Id. n. signū est q̄li excæcatōq; itineq; p̄ quæ humor ferebat. Valētiōr tamē medicina est: ubi tenues cōditæq; uenæ: idēq; legi nō possunt. Eodē mō ceruice deligata retentōq; ab ipso spiritu quo magis uenæ p̄deāt: atramēto notare eas cōtra tēpora & iter uerticē ac frontē, de idē ceruice resoluta q̄ notæ sunt uenas icidere & sanguinē mittere. Vbi satis fluxit: tenuibus ferramētis adurere. Cōtra tēpora qdē: timide: ne subiecti musculi q̄ maxillas tenent sentiāt. iter frontē uero & uerticē: uehemēter: ut sic squama ab osse recedat. Efficacior tamē etiā num est afroq; curatio: q̄ uerticē usq; ad os adurūt: sic ut squamā remittat. Sed nihil melius est quā qd̄ in gallia quoq; comata sit, ubi uenas in tēporibus & in superiore capitis parte legūt. Adusta quō curāda sint iam expli. ui. Nūc illud adiciō: neq; ut crusta decidat. neq; ut ulcus i pleat̄ adultis uenis esse p̄perādū. ne uel sanguis erumpat: uel cito pus supprimat̄: cū p̄ hoc siccescere eas partes opus sit: p̄ illud exhauriri opus nō sit. Si quādo tamen sanguis eruperit: ifricāda medicamēta esse: q̄ sic sanguinē supprimāt: ne adurāt. Quēadmodū autē uenæ deligēdæ sint: qd̄q; lectis his faciendū sit cū uenero ad crurū uarices dicam.

De aurium morbis: qui manu & scalpello curant.

Caput octauum.

Eḡ ut oculi multiplicē curationē etiā manus exigūt sic in auribus admodū pauca sunt: q̄ i hac u medicina parte tractent. Solet tamē euenire uel a primo natali die ptinus: uel postea facta exulceratiōe. de idē p̄ cicatricē aure repleta: ut foramen in ea nullum sit: idēq; audiendi usu careat. Quod ubi icidit: specillo tentandū est: alte ne id repletū: an in summo tātū glutinatū sit. Nā si alte est: p̄menti nō cedit. Si in summo: specillū ptinus recipit. Illud attigi nō oportet: ne sine effectus spe distētiō oriat̄ neruōq; & ex ea mortis piculū sit. Hoc facile curat. Nā q̄ cauū esse debet: uel medicamētū aliqd̄ iponendū est exaurentibus uel candente ferro ap̄iendū. uel etiā scalpello iniiciendū. Cūq; id patefactū, & iam uleus purū est: coiciēda eo pinna est illita medicamēto cicatricē iducēte: circaq; idē medicamētum dandū: ut cutis circa pinnā sanescat. quo fit ut ea remota postea facultas audiēdi sit. At ubi aures: in uiro puta: p̄foratæ sunt & offendūt: traicere id cauū celeriter cādente acufatis est: ut leniter eius ora exulcerent: aut etiā adurente medicamēto idē exulcerare: postea de idē iponere id qd̄ purget: tum qd̄ eum locū repleat & sic cicatricē iducat. Quod si magnū id foramen est: sicut solet esse in his: q̄ maiora pōdera auribus gesserūt: icidere qd̄ sup est ad extremū oportet: supra de idē oras scalpello exulcerare: & postea fuere: ac medicamētū: quo id glutinē: iponere. tertiū est: si qd̄ ibi curti est: sarcire: quæ res cū in labris quoq; & naribus fieri possit: eandē etiā rationem habeat: simul explicanda est.

Curta in auribus labrisq; ac naribus quomodo sarciri & curari possint.

Caput nonū.

Vita igiē in his tribus: ac si q̄ parua paria sunt: curari possunt. Si q̄ maiora sunt aut nō recipiūt curationē: aut ita p̄ hāc ipsam deformant: ut minus idēcora ante fuerit. Atq; in aure qdē & naribus deformitas sola timeri pōt. In labris uero si nīmū cōtracta sunt: usus quoq; necessarii iactura fit: q̄ minus facile & cibus assumit & sermo explicat. Neq; enim creaf̄ ibi corpus: sed ex uicino adducit. qd̄ in leui mutatiōe & nihil eripe & fallere oculū pōt. in magna nō pōt. Neq; senile aut corpus: neq; qd̄ mali habitus est: neq; in quo difficulter ulcera sanescunt: huic medicinæ idoneū est. quia nūq; celerius cācer occupat aut difficiliter tollit Ratio curatiōis eiusmodi est. Id qd̄ curatū est in quadratū redigere: ab iterioribus eius angulis lineas trāuersas icidere: q̄ ceteriorē partē ab ulteriore ex toto diducāt: de idē ea quæ sic resoluimus in unū adducere. Si nō satis iūgnit̄: ultra lineas quas ante feci mustalias duas lunatas & ad plagā conuersas imittere: q̄bus summa tantū cutis diducat̄. sic enim fit ut facilius qd̄ adducit̄ seq̄ possit. qd̄ nō ui cogendū est: sed ita adducendū: ut ex facili subsequat̄: & dimissum nō multū recedat. Interdū autē ab altera parte cutis haud oīno adducta: de formem quē reliquit locū: reddit. Huiusmōdi loci altera pars icidēda: altera itacta habēda est. Ergo neq; ex imis auribus: neq; ex medio naso imis uenæ partibus: neq; ex angulis labroq; quicq; attrahere tētabimus. Vtrinq; autē petemus: si qd̄ sūmis auribus: si qd̄ imis: si qd̄ aut medio naso: aut mediis naribus. aut mediis labris de erit. Quæ tamen iterdū etiā duobus locis curata esse cōsuerūt. Sed eadē ratio curādi est: si cartilago in eo qd̄ icisum est eminet: excidēda est. Neq; enim aut glutinat̄. aut a acu tuto traicit̄. Neq; lōge tamen excidi debet. ne iter duas oras liberæ cutis: utrinq; coitus puris fieri possit. Tū iunctæ oræ iter se fuerdæ sunt utrinq; cute apprēhēda: & q̄ priores lineæ sunt: ea quoq; futuræ iniiciēdæ sunt. Siccis locis: ut in naribus: illita spuma argēti satis p̄ficit. In ultiores uero lunatasq; plagas linamentū dandū est: ut caro icrescens uulnus i pleat̄. sūmaq; cura qd̄ ita futū est: tuendū esse: apparere ex eo pōt: qd̄ de cancro supra posui. Ergo etiā tertio quoq; die fouendū erit uapore aquæ calidæ. rursusq; idē medicamētū iniiciendū: fereq; septimo die glutinatū est. Tū futuræ eximi: & ulcus ad sanitatē p̄duci debet.

De polypi curatione per ferrum.

Caput decimum.

Olypum uero: q̄ in naribus nascit̄: p̄cipue ferro curari iam alias posui. Ergo etiā hunc ferramētū acuto in modū spathæ factū resoluere ab osse oportet adhibita diligentia ne ifra cartilago lædat̄: in qua difficilis curatio est Vbi abscissus est: unco ferramēto extrahēdus est. Tum ipliciatum linamentum: uel aliquid ex penicillo respergendum est medicamento: quo sanguis supprimatur

eoq; nates leniter iplendæ. Sanguine suppresso: linamêto uulnus purgandū est. Vbi purū est. eo pinna eodē modo quo ī aure suprapositū est: medicamêto illita: quo cicatrix inducitur: itus demittēda: donec ex toto id sanescat.

De ozena. Caput undecimū.

Daurē uitiiū: qđ ozena a græcis uocatur: si medicamētis nō cederet: quēadmodū manu curādū esset apud magnos chirurgos non repperi. Credo quia res raro ad sanitatē satis p̄ficat cū aliqđ in ipsa curatiōe tormētū habeat. Apud quosdā tamen positū est uel sutilē fistulā uel enodē scriptoriū calamū in narē esse coiciendū donec sursum ad os pueniat: tum p̄ id tenuē ferramētū candens dandū esse ad ipsū os. deinde adustū locū purgādū esse æruginē & melle. Vbi purus est: lycio ad sanitatē pducendū. Vel narē incidendā esse ab una parte ad os: ut & cōspici locus possit & facilius candens ferramētū admoueri. Tum sui narē debere. & adustū qđ ulcus eadē rōne curari. Sutura uero illini uel spuma argēti uel alio glutinante.

De oris uiciis quæ manu & ferro curant. Caput. xii.

De dentibus.

Nore quoq; qđā manu curant. Vbi in primis dētes nōnunq̄ mouent modo ppter radicū ībecillitatē modo ppter gingiuarū arescientiū uiciū. Oportet in utrolibet candēs ferramētū gingiuis admouere ut leuiter attigat: nō ut insidat. Adustæ gingiuarū melle illinēdæ & multo eluendæ sunt. Vt pura ulcera esse coeperūt arida medicamēta īfricanda sunt ex his q̄ reprimūt. Si uero dens dolores mouet: eximiq; eū: q̄a medicamēta nihil adiuuāt: placuit: circūradi debet. ut gingiua ab eo resoluatur. Tum is cōcutiendus est. Ea q; faciēda donec bene moueat. Nā dens hærēs cū sumo piculo euellitur: ac nōnunq̄ maxilla loco mouet. Idq; etiā maiore piculo in superioribus dentibus fit: q̄a potest tēpora oculos uel cōcutere. Tum si fieri pōt manu: si minus: forfice dens excipiēdus. Ac si exelus est: ante: id foramē uel linamêto: uel bene accōmodato plūbo replēdū est: ne sub forfice cōfringat. recta uero forfex ducēda est: ne ī flexis radicibus: os earū: cui dēs inhæret parte aliq̄ frangat. Neq; ideo nullū eius rei periculū est: utiq; in dētibus breuibus qui fere lōgiores radices habēt. Sæpe enim forfex cū dentē comprehendere nō possit: aut frustra cōprehēdat: os gingiuarū prehēdit & frāgit. Protinus autē ubi plus sanguinis p̄fluit: scire licet aliqđ ex ossē fractū esse. Ergo specillo cōquirēda est testa quæ recessit & uolSELLA p̄trahēda est. Si nō seq̄r incidi gingiua debet donec labās ossi testa recipiat. Quod si factū statim non est: id urefcit extrinsecus maxilla: ut his hiare nō possit. Sed īponendū calidū ex farina & fico cataplasma est donec ibi pus moueat. Tū incidi gingiua debet. Pus quoq; multum p̄fluēs ossis fracti nota est. Itaq; etiā tum id extrahi cōuenit. Nōnunq; etiā eo læso fistula fit quæ eradi debet. Dēs autē scaber qua parte niger est: radēdus ē: illinēdusq; rosæ flore cōtrito: cui gallæ q̄rta pars & altera myrræ sit adiecta. Cōtinendūq; ore crebro uinū meracū. Atq; ī eo casu uelādū caput: ambulatiōe multa: frictiōe capitis: cibo nō acri ueniendū est. At si ex istu uel alio casu aliq̄ labāt dētes auro cū his q̄ bene hærēt uincendi sunt. Cōtinendaq; ore reprimētia: ut uinū in quo malicoriū decoctū aut in quo galla candens cōiecta sit. Si quādo etiā in pueris alter dens nascitur quā prior excidat: is qui cadere debuit circū purgandus & euellēdus est. is q̄ natus est in locū prioris quotidie digito adurgēdus donec ad iustā magnitudinē pueniat. Quotienscunq; dente exēpto radix relieta est: p̄tinus ea quoq; ad id facta forfice: quā rizan græci uocant: eximēda est. Tonsillas autē quæ post īflāmationes iduruerūt antidyades aut græcis appellant: cū sub leui tunica sint oportet digito circū radere & euellere. si ne sic quidē resoluunt: hamulo excipere: & scalpello excidere: tum ulcus aceto eluere. & illinire uulnus medicamêto: quo sanguis supprimatur.

De uua.

Va si cū inflāmationē descendit: doloriq; est & sub rubicūdi coloris: præcidi sine periculo nō potest. Solet enim multū sanguinē effundere. Itaq; melius est his uti: quæ alias p̄posita sunt. Si uero inflāmatio qđ nulla est nihilominus autē ea ultra iustū modū apuita deducta est: & est tenuis: acuta. alba: p̄cidi debet. Itēq; si īma: liuida & crassa: summa: tenuis est. Neq; q̄cūq; cōmodius est quā uolSELLA prehēdere: sub ea qđ uolumus excidere. Neq; enim ullū piculū est ne plus minus uel p̄cidat: cū liceat tantū īfra uolSELLA relinq̄re: quantū inutile esse manifestū est. Idq; p̄cidere: quo lōgior uua est quā esse naturaliter debet. Post curationē eadē faciēda sunt: quæ ī tonsillis proxime posui.

De lingua.

Ingua uero quibusdā cū subiecta parte a primo natali die iuncta est: q̄ ob id ne loq̄ qđ possunt: horū extrema lingua uolSELLA p̄hendēda est: sub ea q; mēbrana icidēda: magna cura habita: ne uena quæ iuxta sunt: uiolentē: & p̄fusione sanguinis noceat. Reliqua curatio uulneris ī prioribus posita est: Et pleriq; qđ ubi cōsanuerūt loquunt: Ego autē cognoui q̄ succisa lingua cū abūde super dētes eā p̄meret: nō tamē loquēdi facultatē cōsecutus est. Adeo in medicine etiā ubi p̄petuū est qđ fieri debet: nō tamē p̄petuū est id qđ seq̄r cōuenit.

De abscessu sub lingua.

Vb lingua quoq; iterdū aliqđ abscedit: quod fere cōsistit in tunica: doloresq; magnos mouet. qđ si exiguū est incidi semel satis est. si maius: summa cutis usq; ad tunicā excidēda est. deinde utrinq; horæ hamulis excipiēdæ: & tunica undiq; circūdata liberāda ē: magna diligētia p̄ oēm curationē habita: ne qua maior uena icidat.

De labris.

Abra autē sæpe findunt: ea q; res habet cū dolore etiā hāc molestiā: quod sermo prohibet. qui subinde eas rimas cū dolore diducēdo sanguinē citat. Sed has: si in summo sunt: medicamētis

curare comodius est, quæ ad ulcera oris fuit. Si uero altius descenderit: necessarium est tenui ferramento adurere, quod sphathæ simile quasi transcurrere: non imprimi debet. Postea facienda eadem sunt quæ in auribus adultis exposita sunt.

De ceruicis uiciis & curatione.

Caput tertiumdecimum.

a T in ceruice inter cutem & asperam arteriam tumor crescit: brochoceolen graeci uocant, quo modo caro habes: modo humor aliquis mellis aquæ uel similis includitur: interdum etiam minutis ossibus pili imixti. Ex quibus quicquid est quod tunica continet, potest adurere medicamentis curari quibus summa cutis cum superiorem tunica exierit. Quo facto siue humor est: profuit, siue quod densius: digitis educitur, tum ulcus sub linamentis sanescit. Sed scalpelli curatio breuior est. Medio tumore una linea inciditur usque ad tunnicam. Deinde uiciosus sinus ab integro corpore digito separatur: totusque cum uelamento suo eximitur. Tum acetum: cui uel salis uel nitri aliquis adiecit: eluitur, oraque una futura iunguntur cæteraque eadem quæ in alitis futuris super iniiciuntur. Leniter deinde ne fauces urgeat: deligatur si quando autem tunica eximi non potuerit: itus in pergeda: aduratur: linamentisque id curandum est cæteris pus mouentibus.

De umbilici uiciis.

Caput quartumdecimum.

s Vnt etiam circa umbilicum plura uicia, de quibus propter raritatem iter auctores parum constat. Verisimile est autem id a quoque pretermissum quod ipse non cognouerit: a nullo id quod non uiderat: factum. Commune omnibus est umbilicum in decore preminere: Causæ requiruntur. Meges tres has posuit. Modo intestinum eo irrupere, modo omentum, modo humorem. Sostratus nihil de omento dixit. Duobus his de adiecit: carnem ibi interdum crescere: etiam modo integrum esse: modo carcinomati similem. Gorgias ipse quoque omni mentionem omisit. Sed eadem tria causatus spiritum quoque interdum eo dixit irrupere. Heron omnibus his quattuor positus & omenti mentionem habuit & eius quod simul & omentum & intestinum habuerit. Quid autem horum sit: his indicibus cognoscitur. Vbi intestinum prolapsum est: tumor neque durus neque mollis est omni frigore comminuitur: non solum sub omni calore: sed etiam retento spiritu crescit. Sonat interdum: atque ubi resupinatus est aliquis delapsus intestino ipse desidit. Vbi uero omentum est: cætera similia sunt: tumor mollior & ab ima parte latus: extenuatus in uertice est, si quis apprehenderit: elabitur. Vbi utrumque est: iditiam quoque mixta sunt: & iter utrumque mollities. At caro durior est: semperque etiam resupinato corpore tumet: prementique non cedit: prioribus facile cedentibus. Si uiciosa est eadem notas habet: quæ in carcinomate exsolui. Humor autem si praemisit, circumfluit. At spiritus prius cedit: sed prius redit resupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet. Ex his id quod ex spiritu uicium est: medicinam non admittit. Caro quoque carcinomati similis cum periculo tractatur. Itaque omittenda est sana excidi debet: idque uulnus linamentis curari. Humorem quodam uel inciso summo tumore effunditur: & uulnus his de linamentis curatur. In reliquis uariæ sententiæ sunt. Ac resupinatum quidem corpus esse res ipsa testatur: ut in utero: siue intestinum: siue omentum est: delabatur. Sinus uero umbilici tum uacuum a quibusdam duabus regulis exceptus est: uehementerque earum capitibus deligatis ibi emoritur. A quibusdam ad imum acu traiecitur duo lina ducuntur, deinde utriusque lina duobus capitibus diuersas partes astringunt. Quod in uua quoque oculi fit. Nam sic id quod supra uinculum est: moritur. Adiecerunt quædam ut antequam uinciret: summum una linea incidere: excideretque: quo facilius digito demisso quod illuc irrupisset: depeileret, tum deinde uinxerunt. Sed abinde est: iubere spiritum continere: ut tumor quatuor maximus esse poterit: se ostendat, tum imam basin eius atramento notare: resupinatoque homine: digitis tumorem eum premere: ut si quod delapsum non est: manu cogatur. Post hæc umbilicum attrahere: & qua nota atramenti est lino uel hemeter astringere. Deinde partem superiorem aut medicamentis aut ferro adurere donec amoretur. Atque ut cætera ulcus nutrire. Idque non solum ubi intestinum uel omentum uel utrumque est: sed etiam ubi humor est: optime proficit. Sed ante quædam uisenda sunt: ne quod ex uinculo periculum sit. Nam curatio neque infans: neque aut robustus annis: aut senex aptus est: sed a septimo fere anno ad quartumdecimum. Deinde ei corpus idoneum est id: quod integrum est. At quod mali habitus est: quodque papulas: ipetigines: similiaque habet idoneum non est. Leuibus quoque tumoribus facile subuenitur. At in eorum quæ nimis magni sunt curatio periculum est. Tempus autem anni & autumnale & hibernum uitandum est. Veri idoneum maxime est. Ac prima ætas non aliena est. Præter hæc abstinere pridie debet. Neque id satis est. Sed alius quoque ei ducenda est: quo facilius omnia que exciderunt: intra aluum consistant. Quod aqua hydropicis emittatur. Caput quintumdecimum.

a Quæ his que hydropicis sunt emitti oportere alias dixi. Nunc quemadmodum id fiat dicendum. Quidam autem que sub umbilico fere quattuor interpositis digitis a sinistra parte. Quidam ipso umbilico perforato: facere consueverunt. Quidam cute primam adultam, deinde interiore abdomine inciso, quia quod per ignem diuisum est: minus celeriter coit. Ferramentum autem demittitur: magna cura habita ne que uena incidatur. Id tale esse debet: ut fere tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat. Demittendumque ita est, ut membrana quoque transeat: que caro ab interiore parte sinitur: eo tum plumbæ aut æneæ fistula coicienda est: uel recuruatis in exteriori parte labris, uel in media circum surgente: quædam mota: ne tota itus delabi possit. huius delabi pars quæ intra paulo longior esse debet quæ extra: ut ultra ulteriorem membranam preceat: per hæc effundendus humor est. Atque ubi maior pars eius euocata est: cludenda demisso linteolo fistula est. & in uulnere: si id uisum non est: relinquenda. Deinde per insequentes dies circa singulas heminas emittendum: donec nullum aquæ uestigium appareat. Quidam tamen etiam non uisita cute prius fistulam recipiunt & super uulnus spongiam expressam deligunt. Deinde postero die rursus fistulam demittunt quod recessu uulnus paulum diductum patitur: ut siquid humoris superest emittatur. Idque bis ita fecisse contenti sunt.

De intestinorum uulneratorum curationibus. Caput. xvi.

Onnūquā aut ueter ictu aliquo pforat: sequit̄ q; ut itestina euoluant. Quod ubi icidit: protinus cōsiderādū est: an itegra ea sint: deide an his color suus maneat. Si tenuius itestinū pforatū est: nihil profici posse iā retuli. Latius itestinū sui pōt: non qđ certa fiducia sit: sed qđ dubia spes: certa desperatiōe sit potior. Interdū enī glutinat. Tū si utrūlibet itestinū liuidū aut pallidū aut nigrū ē. qbus illud quoq; necessario accedit: ut sensu careat: medicina oīs ianis ē. Si uero adhuc ea sui coloris sunt: cū magna festinatiōe succurrēdū ē. Momēto enī alienant̄ externo & isueto spiritu circūdata. Resupinādus aut homo ē coxis erectioribus. Et si angustius uulnus ē: quā ut itestina cōmode resūdant: icidēdū ē donec satis pateat. Ac si iā sicciōra itestina sunt: pluenda aqua sunt: cui paulū admodū olei sit adiectū. Tū minister oras uulneris leuiter diducere manibus suis uel etiā duobus hamis mēbranae iteriori iniectis debet. medicus priora semp itestina quae posteriora plapsa sunt: cōdere. Sic ut orbū singulorū locū seruet. Repositis oibus: leniter homo cōcutiēdus ē. Quo fit ut p se singula itestina i suas sedes diducātur: & inibi cōsūdāt. His cōditis omētū quoq; cōsiderandū ē. ex quo si qđ iā nigri & emortui ē: forfice excidi debet. Si qđ itegrū ē leuiter super itestina diduci. futura aut neq; summae cutis: neq; iterioris mēbranae p se satis pficit: sed utriusq;. Et qđ duobus linis uiciēda ē spissior quā alibi quā & rūpi facilius motu uentris pōt: & nō aeq; magnis iflāmationibus pars ea exposita ē. Igit̄ in duabus acus fila coiciēda eaq; duabus manibus tenēda: & prius iteriori mēbranae futura iniiciēda ē: sic ut sinistra manus i dexteriore ora: dextra i sinistriere a picipio uulneris orsa: ab iteriori parte i exteriorē: acū imittat. Quo fit ut ab itestinis ea pars semp acū longe sit: quae retusa ē. semel utraq; parte traiecta pmutāda acus iter manus sunt: ut ea sit i dextra quae fuit i sinistra ea ueniat i sinistra: quam dextra cōtinuit. Iterūq; eodē mō per oras imittēda sunt. Atq; ita tertio & quarto: deincepsq; pmutatis iter manus acubus icludēda plaga. Post hāc eadē fila eadēq; ad cutē trāsferēda. Similiq; ratōne ei quoq; pti utraq; futura iniiciēda semp ab iteriore parte acubus ueniētibus: semp iter manus traiectis. Deī glutinātia iniiciēda Quibus aut spongiā aut fucidā lanā ex aceto ipressām accedere debere manifestius est: quā ut semp dicēdū sit. Impositis his leuiter deligari uenter debet.

De iteriore pte abdominis rupta: & qua ratione curāda sit. Caput decimumseptimum.

Interdū tamē uel ex ictu aliquo: uel retēto diutius spiritu: uel sub graui fasce iterior abdominis mēbrana superiore cute itegra rūpitur. Quod foeminis quoq; ex utero saepe euenire cōsueuit: sitq; praecipue circa ilia. seqtur aut cū superior caro mollis sit: ut nō satis itestina cōtineat: hisq; intenta cutis: idecora itumescat. Atq; id quoq; aliter ab aliis curatur. Quidam enī p acū duobus linis ad imā basim imissis: sic utriq; deuiciūt quē admodū & i umbilico & i uua positū ē: ut qe qd super uicū lū ē: remoriatur. qđā mediū tumore excidūt ad similitudinē myrtacei folii. qđ semp eodē mō seruādū esse iā posui: & tū oras futura iungūt. Cōmodissimū ē aut resupinato corpore: experiri manu qua parte his tumor maxie cedat. quia necesse ē ea parte rupta mēbrana sit: quaeq; itegra ē: ea magis obnitat. tū qua rupta uidebit̄. immittēda scalpello duae tunicae sunt. ut exciso medio iterior mēbrana utriq; recentē plagā habeat. quia quod uetus ē: futura nō coit loco patefacto. Si qua parte mēbrana nō nouā plagā: sed ueterē habet: tenuis excidēda habena ē: quae tātū ora eius exulceret. Caetera: quae ad futuraz reliquā curationē pertinet: supra cōprehēsa sunt.

De uaricibus uentris.

Rater hāc euenit: ut i quorūdā uentribus uarices sint. quarū quia nulla alia curatio ē. quam quae i cruribus esse cōsueuit tum eam partem explanaturus: hāc quoq; eo dissero.

De testiculorum natura & morbis eorum. Caput decimumoctauum.

Enio aut ad ea. quae i naturalibus partibus circa testiculos oriri solent. quae quo facilius explicem: prius ipsius loci natura paucis proponēda est. Igitur testiculi simile qđdam medullis habēt. Nā sanguinē nō emittūt & oī sensu carent. Dolēt aut i ictibus & iflāmationibus tunicae: qbus hi cōtinētur. Dependēt uero ab inguinibus per singulos neruos. quos cremasteras graeci nomināt cū quorū utroq; binā descēdunt & uenae & arteriae. Hae aut tunica cōtegūtur tenui: neruosa: sine sanguine alba: q̄ aegyptoides a graecis nominat. super eam ualētior tunica est quae interiori uehementer ima parte inhaeret. darion graeci uocat. Multae deinde mēbranulae uenas & arterias eofq; neruos cōprehēdunt Atq; iter duas quoq; tunicas superioribus partibus leues: paruulae q; sunt. Hactenus propria utriq; testiculo & uelamēta & auxilia sunt. Cōmunis deinde utriq; omnibusq; iterioribus sinus ē: qui iā cōspicitur a nobis. oscheon graeci: scrotū nostri uocāt: isq; ab ima pte mediis tunicis leuiter i-nexus ē: a superiore tātum circūdat. Sub hoc igitur plura uicia esse cōsuerūt. Quae mō ruptis tunicis: quas ab inguinibus icipere pposui: mō his itegris fiunt. si qđ iterdum uel ex morbo primū iflāmatur deide postea pondere abrumpitur. uel ex ictu aliquo ptinus rūpitur tunica: q̄ diducere ab inferioribus partibus itestia debuit. tū pōdere eo deuoluitur aut omētum aut etiā itestinū. Atq; ibi reperta uia: paulatī aut ab inguinibus iferiores quoq; partes missum subide neruofas tunicas: & ob id eius rei paciētes diducit entero coelen & epilocoelen graeci uocāt: apud nos idecorū: sed cōmune his hirneae nomē ē. Deide si descēdit omētum: nūquā i scroto tumor tollit̄: siue iedia fuit: siue corpus huc illucue conuersum: aut aliquo mō collocatū. Itēq; si retētus est spiritus: nō magnopere icrescit. tactu uero inaequalis est & mollis & lubricus. At si intestinū quoq; descēdit: humor his sine inflammatione modo minuitur: modo icrescit. Estq; fere sine dolore. & cum conquescit aliquis aut iacet: interdum ex to

LIBER

to defidit: iterdum sic diuiditur: ut i scroto exiguae reliquiae maneant. At si clamore & facietate & si sub aliquo pōdere his homo nixus ē: crescit. frigore oī cōtrahit: calore diffunditur. Estq; tū scrotū & rotūdū & tactu leue. idq; qd' subest: lubricū ē: si pressum ē: ad inguē reuertit. dimissūq; iterū cū quodā qua si murmure deuoluit. Et id qdē i leuioribus malis euenit. Nōnunquā autē stercore accepto uastius tumet: retroq; cōpelli nō pōt: aiterq; tū dolorē & scroto & iguinibus & abdomini. nonnūq; stomachus quoq; affectus: primū ruffabile p os reddit: deide uiridē: qbusdā etiā nigrā. Integris uero membranīs iterdū eā ptem humor dstringit. Atq; eius quoq; species duae sunt. Nā uel iter tunicae is crescit: uel in mēbranīs quae ibi circa uenas & arterias sunt: ubi hae grauatāe occulauerūt. Ac ne ei qdē humorī: qui iter tunicae est: una sedes est. Nā mō inter summā & mediā: modo iter mediā & imā cōsistit. Graeci cōmuni nomine qd' est hydrocoelē appellāt. nostri ut scilicet nullis discriminibus satis cognitīs: hae quoq; sub eodē nomine: quo priora habēt. Signa autē quaedā cōmunia sunt: quaedā ppria. Cōmūia qbus humor deprāhēdit. Propria: qbus locis humorē subesse dicimus. Si tumor est nunquā ex toto se remittēs: sed iterdū leuior: aut propter famē: aut ppter febriculā maxieq; i pueris: hīq; mollis ē: si nō nimis humor subest. At si his uehemēter icreuit: renititur sic ut uter repletus & arte astrictus. Venae quoq; i scroto islantur: & si digito pressimus: cedit humor: circūflūēsq; id qd' nō premis: attollit & tāquā i uitro cornuae per scrotū apparet. isq; quātū i ipso est: sine dolore est. Sedes autē eius sic deprāhēditur. si iter summā mediāq; tunica est: cū digitis duobus pssimus: paulatī humor iter eos reuertēs subit. scrotū ipsius albidius est. Si ducitur: aut nihil aut paruulū itendit. testiculus ea pte neq; uisu neq; tactu sentit. At si sub media tunica est: intētū scrotū magis se attollit: adeo ut superior coles sub tumore eo delitecat. Prāter hae aq; itegris tunicis ramex inascit: cyrlocoelē graeci appellāt. Venae itumescūt: hae quoq; itortae cōclomeratae: ad superiorē partē: uel ipsum scrotū isplent uel mediam tunicā uel imā. Iterdum etiā sub imā tunica circa ipsum testiculū neruūq; eius icrescunt. Ex his ea quae in ipso scroto sunt: oculis patēt. hae uero quae media: imā uel tunicae isidēt: ut magis cōdite: nō aq; qdē cernunt: sed tamē etiā uisui subiectae sunt: prāterquā qd' & tumoris aliqd est p uenarū magnitudine & modo & id premēti magis renitit: ac per ipsos uenarū toros inaequale ē: & qua pte id est: testiculus magis iusto depēdet. Cū uero etiā super ipsum testiculū neruūq; eius id malū icreuit: aliquāto lōgius testiculus ipse descendit: minorq; altero fit: ut pote alimēto amissō. Raro sed aliquādo caro quoq; inter tunicas icrescit: sarcocoele graeci uocāt. Interdū etiā ex inflammatione tumet ipse testiculus ac febres quoq; affert: & nisi celeritē ea inflammatione cōquieuit: dolor ad iguina atq; ilia puenit. ptesq; hae itumescūt. neruus: ex quo testiculus depēdet: plenior fit: simulq; idurescit super hae: iguen quoq; nō nūquā uarices implent. bubonocoele appellant.

De testiculorum curationibus cōmunibus & primo de incisione & curatione inguinis uel scroti.

Caput decimum nonum.

His cognitīs de curatione dicēdū est: i qua quaedā cōmunia oīum sunt: quaedā ppria singulorū. Prius de cōmunibus dicā. Loqr autē nūc de his quae scalpellū desiderāt. Nā quae uel sanari non possunt: uel aliter nutrirī debeāt: dicēdū erit simul ad species singulas uenero. Incidūt autē iterdū inguē iterdū scrotū. In utraq; curatiōe hō ante triduū. bibere aquā pridie abstinere etiā a cibo debet ipso autē die collocari supinus deide si iguen icidēdū est. idq; iā pube cōtegit: ante radendū ē: & tū extēto scroto: ut cutis iguinis itenta sit: id icidēdū sub imo uentre: q cū abdomine tunicae inferiores comittunt. Apetiendū autē audacter ē donec summa tunica: quae ipsius scroti ē incidat: pueniatq; ad eā: q media ē plaga facta. Foramē deorsum uersus subest. In id demittēdus est sinistrae manus digitus idex: ut diductis iterueniētibus mēbra nullis simul laxet. Minister autē sinistra manu cōprāhēso scroto sursum uersus eū debet extēdere. & quā maxie ab iguinibus aducere: primū cū ipso testiculo: dū me dicus oēs mēbranulas quae super mediā tunicā sunt: si digito deducere nō pōt: scalpello abscidat. Deinde sine eo ut his delapsus ipsi plagae iungat: digitoq; ide pmae: & super uentrē cū duabus suis tunicis colloceat. Inde si q uiciosa sunt circūcidēda sunt. In qbus cū multae uenae discurrāt tenuiores qdē praecidi ptinus possunt: Maiores uero ante lōgiore lino deligādāe sunt: ne periculose sanguinē fundāt. Si media tunica uexata erit: aut sub ea malū icreuerit: excidēda erit sic: ut alte ad ipsum inguē praecidatur. Infra tamē nō rota demēda ē. Nā qd' ad basim testiculi uehemēter cū ima tunica connexū est: excidī sine summo piculo nō pōt. Itaq; ibi relinquēdū ē. Idē i ima quoq; tunica: si laesa ē: faciēdū ē. Sed non a summa inguinis plaga: uerū iā paulū ea abscidēda: ne laesa abdominis mēbrana inflammationes moueat. Neq; tamē nīmū ex ea sursum reliquēdū ē: ne postea sinues & sedē eidē malo praestet. Purgatus ita testiculus p ipsam plagā cū uenis & arteriis & neruo suo leuiter demittēdus ē uidēdūq; ne sanguis iscroto descēdat: neue cōcretus aliquo loco maneat. Quae ita fiēt: si uenis uinciēdo nēdicus pspexerit. Lina qbus capita earū cōtinebunt: extra plagā depēdere debebūt. q pure orto sine ullo dolore excidēt. Ipsi autē plagae iniiciēdae duae sibilae sunt: & isuper medicamētū quo glutinent. Solet iterdū ab altera ora necessariū esse aliqd excidī: ut cicatrix maior & latior fiat. Quod ubi icidit: linamēta super nō sulciēda: sed leuiter tantū ponēda sunt: supraq; ea quae inflammationē repellāt: idest ex aceto uel lana succida uel spongia. Caetera eadem quae ubi pus moueri debet: adhibēda sunt. At cum infra incidī oportet: resupinato homine subiiciēda sub scroto sinistrae manus est deinde id uehementer apprahēdēdum & incidēdum. Si paruulum est quod nocet: modice ut tertia pars integra ad sustinēdum testi-

culū ifra relinquat. Si maior ē: etiā amplius: ut paulū tantūmō ad imū: cui testiculus inſidere poſſit integrū maneat. Sed primo reſtus ſcalpellus quā leuiſſima manu teneri debet: donec ſerotū ipſum di ducat. Tū inclinādus mucro eſt: ut tranſuerſa mēbrana ſecet: quæ iter ſummā mediāq; tunicā ſunt. At ſi uiciū ī proxio eſt. mediā tunicā attingi non oportet. Si ſub illa quoq; cōdiſ: etiā illa icidenda eſt: ſicut tertia quoq; ſi illa uiciū tegit. Vbiq; repertū malū eſt: miniſtrū ab inferiorē pte exprimerē moderatē ſerotū oportet: medicū digito: manubriolo: uel ſcalpello diductā inferiorē prem tunicā extra collo care. deinde eā ferramēto quo ad ſimilitudinē curuum uocat: incidere: ſic ut itrare duo digiti index & medius poſſint. His deinde cōiectis excipiēda reliqua pars tunica: & inter digitos ſcalpellus ſmittendus eſt. eximēdūq; aut effundendū q̄qd eſt noxium. quācūq; aut tunicā q̄ uiolauit: illā quoq; debet excidere. ac mediā quidē. ut ſupra dixi: quā altiffime ab iuguine imā aut paulo ifra. Cæterum ante q̄ excidant hæ quoq; uinciri lino ſumme debēt. & eius lini capita extra plagam relinquēda ſunt: ſicut ī aliis quoq; uenis: quæ id reſierit: Eo factō testiculus intus reponēdus eſt oraq; ſerotū futuris inter ſe cōmittēdā: neq; paucis: ne parū glutinens & longior fiat curatio: neq; multis: ne iſtammationē augeant. Atq; hic quoq; uidendū eſt: ne qd ī ſeroto ſanguinis maneat. Tū iponēda glutinantia ſunt. Si quando aut iſerotū ſanguis deſluxit: aliq̄due cōcretum ex eo decidit: icidi ſubter id debet: purgatoq; eo ſpōgia acri aceto madēs circūdari. Deligat aut uulnus oē: qd ex his cauſis factū eſt. Si dolor nullus eſt: quicq; primis diebus nō eſt reſoluēdū: ſed bis die tantū aceto irrorāda lana uel ſpōgia. Si dolor eſt: tertia die reſoluēdū: & ubi ſibulæ ſunt: hæ icidēdā: ubi linamētū id mutandū eſt: roſaq; & uino madefaciendū id: qd iponiſ. Si iſtammatio iſcrescit: adiciēdū prioribus cataplaſma ex lēticula & melle: uel ex malicorio: qd ī auſtero uino coctū ſit uel ex his mixtis. Si ſub his iſtammatio nō coquirit poſt diē q̄ntū multa calida aqua uulnus ſouēdū: donec ſerotū ipſū & extenuet & rugoſius fiat. Tū iponēdū cataplaſma ex triticea farina: cui reſina pinea adieſta ſit. Quæ ipſa ſi robuſtus curat. ex aceto: ſi tener: ex melle coquēda ſunt. Neq; dubiū ē quodcūq; initiū ſuit. ſi magna iſtammatio ē: q̄n ea: quæ pus mouēt: iponēda ſint. Quod ſi pus ī ipſo ſeroto ortū eſt: paulū id icidi debet: ut exitus deſ. Linamētūq; eatenus iponēdū ē: ut ſoramē tegat. Inſtammatio de ſinita. ppter neruos priore cataplaſmate: dein cærato utēdū ē. Hæc pprie ad eiufmodi uulnera p̄tinent. Cætera & ī curatioe & ī uictu ſimilia his eſſe debent: quæ in alia quoq; uulnerum genere præcepimus.

De inteſtini curatione.

Caput uigeſimum.

Is p̄poſitis ad ſingulas ſpecies ueniēdum ē: ac ſi cui paruulo puero inteſtinū deſcēdit: atē ſcalpellum experiēda iuſtura ē. Fascia eius rei cauſa ſit: cui imo loco pila aſſuta ē ex panniculis facta: quæ ad repellendū iſteſtinū ipſi illi ſubiicit: deinde reliqua fasciæ pars arctē circūdat. ſub quo ſæpe & itus cōpellit iſteſtinū: & iter ſe tunica glutinans. Rurſus ſi ætas proceſſit: multūq; iſteſtini deſcēdiſſe ex tumore magno patet: adiciuntq; dolor & uomitus quæ ex ſtercore & ex cruditate eo delapſo ſere accidūt: ſcalpellū adhiberi ſine p̄ntie nō poſſe manifeſtū eſt. Leuandū tantūmodo malū & p̄ alias curatioes extrahendū eſt. Sanguis mitti ex brachio debet. deinde: ſi uires patiunt: iſperanda tridui abſtinentia eſt. ſi minus certe pro ui corporis quā lōgiſſime. Eodē uero tēpore ſup habendū cataplaſma ex lini ſemīe: qd ante aliq; ex mulſo decoxerit. Poſt hæc & farina hordeacea cū reſina iniicienda: & is demittēdus ī ſolū aqua calidā: cui oleū quoq; adiectū ſit: dandūq; aliqd cibi lenis calidi. Quidā etiā aluū ducūt. Id deducere aliqd iſerotū p̄t: educere ex eo nō p̄t. Per ea uero quæ ſupra ſcripta ſunt: leuato malo ſiquādo alias dolor reuertit. eadē erūt faciēda. Sine dolore quoq; ſi multa iſteſtina prolapſa ſunt: ſecari ſuperuacuū eſt: nō quo nō excludi a ſeroto poſſint niſi tamē id iſtammatio phibuit. ſed quo repulſa iuguibus imorent. ibiq; tumorem excitēt atq; ita fiat mali nō finis ſed mutatio. At in eo quē ſcalpello curari oportebit: ſimul atq; ad mediā tunicā uulnus ī iuguine factū peruenerit: duobus hamulis ea iuxta ipſas oras apprehēdi debet dū educētis oibus mēbranulis medicus eā liberat. Neq; enī cū periculo lædiſ: quæ excidēda ē: cū iſteſtinū eſſe niſi ſub ea nō poſſit. Vbi deducta aut erit ab iuguine uſq; ad testiculū icidi debet: ſic: ne his ipſe lædatur. tū excidi. Fere tamē hanc curationē puerilis ætas & modicū malū recipit. Si uir robuſtus eſt: maiuſq; id uiciū eſt: extrahi testiculū nō debet: ſed in ſua ſede p̄manere. Id hoc modo ſit. Inguen eadē ratione uſq; ad mediā tunicā ſcalpello aperit. eaq; tunica eodē modo duobus hamis excipitur: ſic ut a miniſtro testiculus eatenus contineatur: ne per uulnus exeat. tū ea tunica deorſum uerſus ſcalpello iciditur: ſub eaq; idex digitus ſiniſtræ manus ad imū testiculū demittitur: eūq; ad plagā cōpellit. Deinde dextræ manus duo digiti pollex atq; index uenam & arteriā & neruū tunicaq; eorū a ſuperiore tunica diducūt. Quod ſi aliquæ mēbrana prohibent: ſcalpello reſoluuntur: donec ante oculos tota iā tunica ſit. Exciliſ quæ excidenda ſunt reſoſitoq; testiculo ab hora quoq; ſuis uulneris: quod ī iuguine eſt. demēda habenula paulo latior eſt: quo maior pla ga ſit & plus creare carnis poſſit.

De omenti curatione.

Caput uigeſimum primum.

T ſi omentum deſcendit: eodē q̄dem modo: quo ſupra ſcriptū eſt: aperiendū inguen: diducendāq; tunica ſunt. Cōſiderandū aut eſt: maior ne is modus: an exiguus ſit. Nā quod paruulū ē: ſuper inguen ī aluū uel digito uel auerſo ſpecillo repellēdum eſt. Si plus eſt: ſinere oportet dependere quantū ex utero prolapſum eſt: idq; adurentibus medicamentis illinire: donec emoriatur & excidat. Quidam hic quoq; duo lina acu traiciunt: binifq; ſingulorū capitibus diuerſas partes aſtringūt. Sub

quo æque: sed tardius emoriat. Adicitur tamē hic quoq; celeritati: si omētum super uiculū illinitur medicamētis quæ sic exedunt ne erodant sep̄la græci uocāt. Fuerūt etiā q̄ omentū forfice præciderēt: quod ī paruulo nō est necessariū Si maius ē: pōt profusione sanguinis facere. Si quidē omentū quoq; enis q̄busdā etiā maioribus illigatū est. Neq; uero si discusso uētre id prolapsū forfice præciditur: cū & emortuū sit & aliter tutius auelli nō possit idē huc exēplum trāsserendū est. Vulnus aut̄ curari. si restētū omētū ē: futura debet. Si id amplius fuit: & extra emortuum ē: excisis oris: sicut supra propositū ē. Si uero humor itus est: incidendū est: i pueris q̄dem inguen nisi in his quoq; liquoris eius maior modus prohibet: i uiris uero & ubicūq; multus humor subest scrotū. Deide si inguen icisum ē: eo protactis tunicis humor effundi debet. Si scrotū: & sub hoc protinus uiciū est: nihil aliud quam humor ē effundendus: abscondendæq; mēbranæ sunt: si que eū cōtinuerūt: deide eluedū id ex aqua: quæ uel salē adiectū uel nitrū habeat. Si sub mediā: ima ue tunica. totæ hæ extra scrotū collocandæ: excidendæq; sunt.

De ramcis curatione.

Caput uigesimum secundum.

Amex aut̄ si super ipsū scrotū est: adurēdus est tenuibus & acutis ferramētis: quæ ipsis uenis ifigant̄: cū eo ne amplius quā has urāt: maxieq; ubi iter se iplicate glomerant̄: eo ferrum id ad-mouēdū est. tū sup̄ farina ex aqua frigida subacta iniiciēda est. utendūq; eo uinculo: quod idoneū esse ani curatōnibus posui. Tertio die lenticula cū melle iponenda est. post eiectis crustis ulcera melle purganda: rosa iplenda: ad cicatricē aridis linamētis pducēda sunt. Quibus uero super mediā tunicā uenæ tumēt icidēdam inguen est: atq; tunica promouēda: ab eaq; uenæ digito uel manubriolo scalpelli separādæ. Qua parte uero ihærebunt: & ab superiore & ab inferiore parte lino uinciēdæ: tum sub ipsis uinculis præcidēdæ: reponēdusq; testiculus est. At ubi supra tertiā tunicā ramex insedit: mediā excidi necesse est: Deinde si duæ: tres ue uenæ tumēt: & ita pars aliqua obsidet: ut maiore uicio uacet: idē faciēdum qd̄ supra scriptū est: ut ab iguine & a testiculo deligatæ uenæ præcidant̄. isq; condaf. Si totū id ramex obsiderit: per plagā demittēdus digitis index erit: subiiciēdoq; uenis: sic ut paulatim protrahat æq; adducēdo: donec is testiculus par alteri fiat. Tū fibulæ oris sic incidēda: ut simul eas quoq; uenas cōpræhēdant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriore pte orā uulneris perforat. Tū nōn p ipsam uenā: sed per mēbranam eius imittitur: per eaq; ī alterā orā cōpellit. Venæ uulnerari nō debent ne sanguinē fundāt Membrana semp̄ iter has uenas ē: ac neq; periculum affert: & filo cōprehēsas illas abunde tenet: itaq; etiā satis est duas fibulas esse. tum uenæ quæcūq; ptractæ sunt in ipsū inguen aduerso specillo cōprehēdi debent. soluēdi fibulas tēpus inflammationē finita & purgato uulnere ē: ut una simul & oras & uenas cicatrix deuinciat. Vbi uero iter imā tunicā & ipsū testiculū neruūq; eius ramex ortus est: una curatio ē quæ totū testiculū abscondit. Nā neq; ad generationē q̄cquā his cōfert & oibus idecore: q̄busdā etiā cū dolore depēdet. Sed tū quoq; inguen icidēdū media tunica pmēda. atq; excidēda ē. idē in ima faciēdū: neruūq; ex quo testiculus depēdet præcidēdus. Post id uenæ & arteriæ ad inguen lino deligandæ & infra uinculum abscondendæ sunt.

De carne quæ iter tunicas testicularū cōceruit & de neruo idurato.

Caput uigesimum tertium.

Aro quoq; si quādo iter tunicas concreuit nihil dubii est: qn̄ eximēda sit. sed id ipso scroto inciso fieri cōmodius est. At si neruus iduruit: curari res neq; manu neq; medicamēto pōt. Vrgēt enī febres ardētes: & aut uirides aut nigri uomitus præter hæc igens litis & liguæ aspritudō se-req; a die tertio spumās bilis aluo cū rosione reddif. Atq; neq; assumi facile cibus neq; cōtinari potest. neq; multo post extrema: ptes frigescūt tremor oritur. manus sine rōne extēdunt. deide in fronte frigidus sudor: eūq; mors sequitur.

De ramice inguinis.

Caput uigesimum quartum.

Bi uero ī ipso iguine ramex est: si tumor modicus est: semel icidi. si maior: duabus lineis debet: ut mediū excidat. deide nō extracto testiculo. sicut ī testinis quoq; prolapsis iterdū fieri docuit colligēdæ uenæ uinciēdæ quæ ubi tunicis ihærebunt & sub his modis præcidēdæ sunt. Neq; q̄cquā noui curatio uulneris eius requirit.

Ad tendam glandem colis si nuda est.

Caput uigesimum quintum

Bhis ad ea trāseundū est: quæ in cole ipso fiunt: ī quo si glans nuda est: uultq; aliq; eam decoris causa tegere: fieri pōt: sed expeditius ī puero quā ī uiro: In eo: cui id naturale est quā ī eo: cui quarūdā gentiū more circūcisus est: In eo cui glās parua iuxtaq; eam cutis: spatiofior uero ipse coles est: quā ī quo cōtraria his sunt. Curatio aut̄ eorū: q̄bus id naturale est: eiusmodi est. Cutis circa glandē apprehendit̄ & extendit̄: donec illā ipsam cōdat: ibiq; deligat. Deide iuxta pubā in orbem tergus iciditur. donec coles nuda: magnaq; cura cauet̄ ne uel urinae iter: uel uenæ: quæ ibi sunt: icidantur. Eo factō cutis ad uiculū inclinatur: nudaq; circa pubē uelut circulus. eoq; linamēta dantur: ut caro increseat & id impleat: satiq; uelamētū supra latitudo plagæ præstat. Sed donec cicatrix sit: uinctū esse id debet: ī medio tantū relicto exiguo urinae itinere. At ī eo q̄ circūcisus est sub circulo glandis scapello diducēda cutis ab interiore cole est. Non ita dolet: quia summo soluto: deduci deorsum usq; ad pubē manu potest. Neq; ideo sanguis profluit. Resoluta autē cutis rursus extendit̄ ultra glandem. Tum multa frigida aqua fouetur: emplastrumq; circa datur: qd̄ ualentē inflammationem reprimat. Proximisq; diebus ut prope a fame uictus est: ne forte eam partem facietas excitet. Vbi iam line

inflammatione est: deligari debet a pube usq; circulum. Super glandē aut aduerso emplastro imposto iduci. Sic. n. fit: ut inferior pars glutine: superior ita sanescat: ne inhaereat.

Quomodo glans penis contacta aperiri possit.

Contra si glans ita cōrecta ē: ut nudari nō possit. Quod uiciū græci phymosin appellāt: aperienda ē. Quod hoc mō fit. Subter a summa ora cutis icidit recta linea usq; ad frenū. atq; ita superius tergo relaxatū cedere retro pōt. Quod si parū sic pfectū ē. aut ppter āgustias: aut ppter duritiē tergoris: ptinus triāgula forma cutis ab inferiore pte excidēda ē: sic ut uertex eius ad frenū basis ī tergo extremo sit. Tū sup dāda linamēta sunt: aliāq; medicamēta: quæ ad sanitatē pducāt. Necessariū aut ē: donec cicatrix sit: cōgescere. Nā ābulatio atterēdo: ulcus sordidum reddit.

In fibulandi ratio.

In fibulare quoq; adolescentulos iterdū ualitudinis causa qdā cōsuerūt. Eiusq; hæc ratio ē. Cutis quæ sup glandē ē. extēdit. notatq; utriq; lateribus atramēto qua pforat deinde remittit. Si sup glandē notæ reuertunt: nimis apprehēsum ē: & ultra notari debet. Si glās ab his libera ē: is locus idoneus fibulæ ē. Tū qua notæ sunt. cutis acu filiū ducēte trāsuūt. eiusq; filū capita iter se deligātur: quotidieq; id mouet donec circa foramina cicatriculæ fiāt. Vbi hæc cōfirmatæ sunt: exēpto filo fibula addit: quæ quo melior: eo leuior ē: Sed hoc qdē sæpius inter superuacua: quā inter necessaria ē.

De urinæ reddēdæ difficultate & de calculo: curationibusq; eorū **Caput uigesimum sextum**

XEs uero iterdū cogit emoliri manu urinā: cū illa nō reddat: aut qd senectute iter eius collapsū ē: aut qd calculus: uel cōcretū aliqd ex sanguine itus se opposuit. Ac mediocris quoq; inflammatio sæpe eā reddi naturaliter phibet. Idq; nō ī uiris tantūmō: sed in foeminis quoq; iterdū necessariū ē. Ergo aneæ fistulæ fiunt: quæ ut oī corpori āpliori minoriq; sufficiant. Ad mares tres: ad foeminas duæ medico habēdæ sunt. Ex uirilibus maxia decē & quinq; ē digitorū. media duodeci. minima nouē. Ex mulieribus: maior nouē. minor sex. Incuruas uero esse eas paulū: sed magis uiriles oportet: leuesq; admodū ac neq; nimis plenas: neq; nimis tenues. Hō tū resupinus: eo mō: quo in curatione ani figurat: sup subellū aut lectū collocāndus ē. Medicus aut a dextro latere sinistra qdē manu colē ma sculi cōtinere: dextra uero fistulā demittere in iter urinæ debet. Atq; ubi ad ceruicē uesicæ uentū ē: simul cū cole fistulā īclinatā ī ipsam uesicā cōpelle: eāq; urina reddita recipere. Foemina breuius urinæ similiter & rectius iter habet. qd māmulæ simile iter imas oras sup naturale positū nō minus sæpe auxilio eget. aliquāto minus difficultatis existit. Nōnunquā etiā p lapsus ī ipsam fistulā calculus: q subide ea extenuat: nō lōge ab exitu inhaerescit. Eū si fieri pōt: oportet uellere: uel oriculario specillo uel eo ferramēto: quo ī sectiōe calculus ptrahit. Si id fieri nō potuit: cutis extrema quā plurimū attrahēda & cōdita glāde lino uiciēda ē: deide a latere recta plaga coles icidēdus & calculus eximēdus ē. Tū cutis remittēda. Sic. n. fit: ut icisum colē itegra pars cutis cōtegat: & urina naturaliter profuat.

Quæ curatio calculosis adhibeatur.

Cum uesicæ uero calculiq; facta mētio sit: locus ipse exigere uidet. ut subiciā: quæ curatio calculosis: cū aliter succurri nō pōt: adhibeat. Ad quā festinare: cū præceps. sit nullo mō cōuenit. Ac neq; oī tēpore: neq; ī oī ætate: neq; ī oī uicio id experiēdū ē. sed solo uere ī eo corpore qd iā nouē ānos: nōdū quattuordecī excessit. & si tātū mali subest. ut neq; medicamētis uinci possit: neq; etiā trahi posse uideat quo minus iterposito aliquo spatio iterimat. Nō quo nō iterdū etiā temeraria medicina pfiat: sed quo sæpius utiq; ī hoc fallat: ī quo plura & genera & tēpora periculi sunt. Quæ simul cū ipsa curatiōe pponā. Igīt ubi ultima experiri statutū ē: ante aliquot diebus uictu corpus preparandū ē. ut modicos: ut salubres cibos: ut minime glutinosos assumat: ut aquā bibat. Ambulādū uero iter hæc exercitatiōe utat: quo magis calculus ad uesicæ ceruicē descēdat. Quod an iciderit: digitis quoq; sicut ī curatiōe. docebo: demissis cognoscit. Vbi eius rei fides ē: pridie is puer ī ieiuno cōtinendus ē: & tū loco calido curatio adhibēda: quæ hoc mō ordinat. Hō præualēs & peritus ī sedili alto cōsedit: supinū qd eū & aduersum sup genua sua coxis eius collocatis cōprehēdit: reductisq; eius cruribus ipsum quoq; iubet manibus ad suas poplites datis: eos quā maxie possit attrahere: simulq; ipse sic eos cōtinet. Quod si robustius corpus eius ē qd curat: duobus sedilibus iūctis duo ualētes īsidūt: quo & sedilia & iteriora cura iter se deligāt: ne diduci possint. Tū is sup duorū genua eodē mō collocat: atq; alter put cōsedit sinistrū crus eius: alter dextrū: simulq; ipse poplites suos attrahit. Siue autem unus siue duo cōtinēt: sup humeros eius suis pectoribus scumbūt. Ex qbus euenit ut iter illa sinus sup pubē sine ullis rugis sit extētus: & ī āgustū cōpulsā uesica facilius calculus capi possit. Præter hæc etiā nū a lateribus duo ualētes pbiiciūt: qd circūstātes leuare uel unū uel duos qd puerū cōtinēt nō sinūt. Medicus deide diligēter ūguibus circūcisīs atq; sinistra manu duos eius digitos idicē & mediū lēter prius unū deide alterū ī anū eius demittit: dextræq; digitos sup imū abdomē lēter sponit: ne si utriq; digiti circa calculū uehemēter cōcurrerit: uesicā lædāt. Neq; uero festināter ī hac re ut ī plerisq; agēdū ē. sed ita ut quā maxie id tuto fiat. nā læsa uesica neruorū distētiōes cū periculo mortis excitat. Ac primū circa ceruicē quærit calculus. Ibi repertus miōre negocio expellit. Et ideo dixi ne curādū qdē: nisi cum in hoc iditū suis cognitū ē. si uero aut ibi nō fuit: aut recessit retro: digiti ad ultimā uesicā danē: paulatī que dextra quoq; manus eius ultra trāslata subsequitur. Atq; ubi repertus ē calculus qd necesse ē ī manus icidat eo curiosius deducit. quo minor læuiorq; ē: ne effugiat: id est ne sæpius āgitanda uesica sit. Et

go ultra calculū dextra seimp manus eius opponit: sinistrae digiti deorsū eū cōpellit donec ad ceruicē puēit. In quā si oblōgus ē sic cōpellēdus ē ut pnus exeat, si plāus sic ut trāsuersus sit, si q̄dratus: ut duo bus āgulis sedeat, si altera pte plenior sic ut prius ea q̄ tenuior sit: euadat. In rotūdo nihil iteresse ex ipsa figura patet: nisi si lauior altera pte ē: ut ea āte cedat. Cū iā eo uenit, ut icidi sup uesicā ceruicē iuxta anū cutis: plaga lūata usq; ad ceruicē uesicā debeat cornibus ad coxas spectātibus paulū: deide ea pte q̄ strictior ima plaga ē etiā nū sub cute altera trāsuersa plaga faciēda ē q̄ ceruix aperiāf donec urinā iter pateat: sic ut plaga paulo maior quā calculus sit, nā q̄ metu fistulā: quā illo loco corhyada grāci uocāt: parū pate faciūt: cū maiore eodē periculo reuoluūtur. q̄a calculus iter: cū ui p̄mif, facit: nisi accipit. Idq; etiā pnitiosius ē: si figura quoq; calculi uel aspritudō aliqd eo cōtulit. Ex quo & sanguis p̄fuo & distētio neruorū fieri p̄t. Quā si qs euasit: multo tamē patētiorē fistulā habiturus ē rupta ceruice quā habuisset icisa. Cū uero patefacta ē: incōspectū calculus uenit: cuius corpore nullū discrimē ē. Ipse si exiguus ē: digitis ab altera pte ppelli ab altera p̄trahi p̄t. Si maior: iniiciēdus a superiore ei p̄te uncus ē eius rei causa factus. Is ē ad extremū tenuis: semicirculi specie retusā: latitudinis: ab exteriori pte lauis q̄ corpori iūgit: ab interiori asper: q̄ calculū attigit. Isq; lōgior porius eē debet. Nā breuis extrahēdi uī hēt. Vbi iiectus ē: i utrūq; latus iclinādus ē ut appareat calculus & teneat: q̄a si apprhēsus ē: ille simul iclinat. Ideoq; eo minimo opus ē, ne cū adduci uncus coeperit: calculus itus effugiat: hic in orā uulneris icidat: eaq; cōuulneret. In q̄ re qd̄ periculū eēt iā supra p̄posui. Vbi satis teneri calculum patet: eodē pene momēto triplex motus adhibedus ē: i utrūq; latus: deide extra: sic tamē ut leniter id fiat: paulūq; primo calculus attrahat, quo facto attollēdus uncus extrēus ē: uti itus magis maneat: faciliusq; illū p̄ducatur. Quod si aliquādo a superiore pte calculus parū cōmode cōp̄rhēdes: a latere erit apprhēdendus. Hāc ē simplicissima curatio. Sed uarietas rerū quāsdā etiā nū animaduersiones desiderat. sunt enī qdā nō asperi tātūmodo sed spinosi quoq; calculi: q̄ per se qdē delapsi i ceruicē sine ullo p̄culo eximūtur. In uesica uero nō tuto uel hi cōquirūt uel attrahūtur, quoniam ubi illā cōuulnerarūt: ex distētiōe neruorū mortē maturāt: multoq; magis si spina aliq̄ uesicā iharet, eaq; cū duceres: duplica uir. Colligit autē eo qd̄ difficilius urina reddat: i ceruice calculū eē eo qd̄ cruēta destillat: illū esse spinosum, maxieq; id sub digitis quoq; experiūdū ē: neq; adhibēda manus: nisi id cōstitit. Ac tū quoq; leniter itus digiti obiiciēdi ne uolēter pmouēdo cōuulnerēt, tū icidēdum. Multi hic quoq; scalpello usi sunt. Meges quoniam is infirmior ē: p̄tq; i aliq̄ p̄minētia icidere: incisoq; sup illā corpore: q̄ cauū subest nō secare: sed reliquere: qd̄ iterū icidi necesse sit: ferramentū fecit rectū i summā partē labro: iū: in ima semicirculatū acutūq; id receptū iter duos digitos idicē ac mediū sup pollice iposito sic deprimebat, ut simul cū carne sigd̄ ex calculo p̄minebat, icideret. Quo cū sequebat ut semel q̄ntū satis esset, aperiret. Quocūq; aut, mō ceruix ea pte facta ē: leniter extrahi qd̄ asperū ē: debet, nulla propter festinationem ui admota.

Signa calculorū uel harenosorū uel mollium.

T calculus harenosus: & āte manifestus ē, quoniam & urina quā reddat harenosa ē: & ipsa curatio: quoniam iter subiectos digitos neq; aq; leniter renitit: & insup dilatat. Item mollis calculus & ex pluribus minutisq; sed inter se parum astrictis compositus indicat: in se attrahens quasdam quasi squamulas. Hos omnis leniter permutatis subinde digitorum uicibus sic oportet abducere ne uesica laedant, ne ue intus aliqua dissipata reliquia maneat, quā postmodū curationi difficultatē faciant. Quicquid autē ex his in cōspectum uenit uel digitis uel unco eximendū est. At si plures calculi sunt: singuli protrahi debent: sic tamē ut si quis exiguus supererit: potius relinquat. Si quidē in uesica difficulter inuenitur, inuētusq; celeriter effugit. Ita longa iquisitione uesica laedit: excitatq; inflammationes mortiferas adeo ut quidā secti cū diu frustra: per digitos uesica esset agitata decesserit. Quibus accedit etiā quod exiguus calculus ad plagā urina postea promouēte excidit. Si quando autē his maior non uidetur nisi rupta ceruice extrahi posse findēdus est. Cuius repertor Ammonius ob id lithotomos cognominatus est. Id hoc modo fit. Vncus iniicitur calculo: sic ut facile eum concussum quoq; teneat: ne is retro reuoluatur. Tum ferramentum adhibetur crassitudinis modicā: prima parte tenui: sed retusa: quod admodum calculum ex altera parte iectum findit, magna cura habita: ne aut ad ipsam uesicam per ferramentum perueniat: aut calculi fractura ne quid incidat.

De calculis foeminarum.

Ae uero curationes infœminis quoq; similes sunt: de quibus tamen parum proprie quedā dicēda sunt. Si qdē i his, ubi paruulus calculus est: scalpellus superuacuuus est quia is urinam i ceruicē nō cōpellit, quā & breuior q̄ i maribus & laxior est. Ergo & per se saepe excidit: & si i primo quod est angustius inharet: eodem tamen unco sine ulla noxa educit. At i maioribus calculis necessaria eadē curatio ē. Sed uirgini subitici digiti tāquā mafculo mulieri per naturalia eius debet. Tum uirgini quidē sub ima sinistrore ora. Mulieri uero iter urinā iter & os pubis icidēdū est sic ut utroq; loco plaga tranuersa sit, neq; terreri conuenit si plus ex muliebri corpore sanguinis profluit.

Quā curatio calculo euulso habenda sit

Alculo euulso si ualēs corpus ē: neq; magnopere uexatū: sinere oportet sāguinē fluere: quo minor inflammationē oriat. Atq; ingredi quoq; cū paulū nō alienū ē, ut excidat si qd̄ itus cōcreti sanguinis māsit. Quod si p̄ se nō destitit: rursus ne uis ois iterat supprimi debet. Idq; p̄tius i ibecillioribus ab ipsa curatiōe faciēdū ē. Si qdē ut distētiōe neruorū piclitat aliqs dū uesica eius agitat: sic alter metus

excipit reotis medicamentibus ne tantum sanguinis profluat ut occidat. Quod ne incidat: desiderare his debet in acre acetum cui aliquantum salis sit adiectum. Sub quo & sanguis fere conquiescit & astringit vesicam: ideoque minus inflammat. Quod si parum proficit: agglutinata cucurbitula est & inguinibus & coxis & sup. pube. Vbi iam satis uel euocatus est sanguis uel prohibitus: resupinus collocandus est: sic ut caput humile sit: coxae paulum excites. ac sup. ulcus imponendum est duplex aut triplex linteolum aceto madens. Deinde interpositis duabus horis in solium his aquae calidae resupinus demittendus est: sic ut a genibus ad umbilicum aqua teneat: caetera uestimentis circumdata sint: manibus tantummodo pedibusque nudatis: ut & minus digeratur: & ibi diutius maneat. Ex quo sudor multus oriri solet: quo spogia subinde facile detergendum est. finisque eius fomenti est donec infirmo offendant. Tum multo his oleo perungendus: iduendumque hapsus lanae mollis tepido oleo repletus: quae pube & coxae & inguina & plagam ipsam circumstantem eodem ante se linteolo protegat. hisque subinde oleo tepido madefaciendus est: ut neque frigus ad uescicam admittat: & neruos leniter molliat. Quidam cataplasmatibus calefacientibus utuntur. Ea plus potest nocere quam uescicam urgendo uulnus irritat: quae calore perficiunt. Ergo ne uinculum quidem ullum necessarium est. Proximo die si spiritus difficiliter redditur: si urina non excedit: si locus circa pubem mature intumuit. scire licet in uescica sanguinem coactum remansisse. Igitur demissis eodem modo digitis leuiter pertractata uescica est & discutienda si qua coierunt. Quo fit ut per uulnus postea procedat. Non alienum etiam est oriculario clystere acetum nitro mixtum per plagam in uescicam compellere. Nam sic quoque discutiunt: si qua cruenta coierunt. Eaque facere etiam primo die conuenit. Si timemus ne quid intus sit. maximeque ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit: caetera eadem facienda sunt: ut demittat in solium: ut eodem modo panniculus eadem lana super iniiciat: Sed neque saepe: neque tandiu in aqua calida puer habendus: quam adolecens est: infirmus: quam ualens: leui quam grauiore inflammatione affectus: his cuius corpus digerit: quam his cuius astrictum est. Inter haec uero si somnus est & equalis spiritus & madens lingua & sitis modica & uenter imus: sed & mediocris est cum febre modica dolor: scire licet recte producere curationem. Atque in his inflammatio fere quinto uel septimo die finit. Qua leuata solium superuacuum est Supini tantummodo uulnus aqua calida fontendum est: ut si quod urinae rodet: abluiat. Imponenda autem medicamenta sunt pus mouentia: & si purgandum uel uidebit: melle linendum. Id si rodet: rosa temperabit. Huic curationi aptissimum uidetur encephalogrammum emplastrum. Nam & seuum habet ad pus mouendum. & mel ad ulcus repurgandum. medulla etiam maximeque uitulina. quod in id ne fistula relinquatur praecipue proficit. Linamenta uero tum super ulcus non sunt necessaria: super medicamentum ad id continendum recte imponuntur. At ubi ulcus purgatum est: puro linamento ad cicatricem producendum est. Quibus temporibus tamen si felix curatio non fuit. uaria circa pericula oriuntur. Quae praesagire protinus licet: si continua uigilia est: si spiritus difficultas si lingua arida est: si sitis uehemens: si uenter imus tumet: si uulnus hiat. si transiluens urina id non rodit: si similiter ante tertium diem quaedam liuida excidit: si his aut nihil aut tarde respondet: si uehementes dolores sunt: si post diem quintum magnae febres urgent: & fastidium cibi permanet. si cubare in uentre iocundius est. Nihil tamen peius est distentione neruorum: & ante nonum diem uomitu bilis. Sed cum inflammationis sit metus: succurri abstinentia modicis & tepidius cibis: inter haec fomentis: de quibus supra scripsimus. oportet.

De cancro qui excisa uescica nascitur: & qua curatione uti deceat.

Caput uigesimumseptimum.

Roximus cancri metus est. His cognoscitur: si & per uulnus & per ipsum colicis fluit sanies mali per odoris: cuiusque eo quaedam a concreto sanguine non abhorentia: tenuisque carunculae lanulis similes praeter haec si orae uulneris aridae sunt. si dolent inguina. si febris non desinit: eaque in nocte augetur. si inordinati horrores accedunt. Considerandum autem est: in qua parte cancer his tendat. Si ad colicem in durescit his locus & rubet & tactu dolore excitat: testiculisque intumescunt. Si in ipsam uescicam: ani dolor sequitur: coxae durescunt: non facile crura extendi possunt. At si in alterutrum latus: oculis id expositum est: pars semper eadem sit in qua uicium fertur. ita si ad calem it: supinus his collocari debet. Si ad uescicam: in uentre: si in latus: in id quod integrius est. Deinde ubi uentum fuerit ad curationem: homo in aquam demittatur. in qua marrubium decoctum sit aut cupressus aut myrtus idemque humor clystere intus adiciatur. Tum super ponatur lenticula cum malicorio mixta. quae utraque ex uino decocta sint: uel rubus aut oleae folia eodem modo decocta. aliaque medicamenta: quae ad cohibendos purgandosque cancos proposuiimus. ex quibus si qua erunt arida per scriptorium calamum inspirabuntur. Vbi stare coeperit cancer: multo uulnus eluetur. Vitabitque eo tempore ceratum quod ad recipiendum id malum corpus emollit potius plumbum elotum cum uici unguentum. Super quae idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perueniri ad sanitatem potest. cum eo tamen quod non ignoremus orto cancro saepe affici stomachum cui cum uescica quoddam consortium est. exque eo fit ut neque retineatur cibus: neque si quis retentus est: concoquat: neque corpus alatur. ideoque ne uulnus quidem aut purgari aut alii possit: quae necessario mortem maturant. sed ut his succurri nullo modo potest: sic a primo tamen diu tenenda ratio curationis est. In qua quaedam obseruatio ad cibum quoque potionemque pertinens necessaria est. nam cibus inter principia non nisi humidus dari debet. Vbi ulcus purgatum est: ex media materia olera & salis medicamenta semper aliena sunt. Potiōne opus est non modica: nam si parum bibitur: accenditur uulnus & uigilia urget: & uis corporis minuitur. Si plus aequo assumitur: subinde uescica implet. eoque irritatur. non nisi aquam aut bibendam esse manifestius est: quam ut subinde dicendum sit. Solet uero sub eiusmodi uictu uenire ut alius non

LIBER

reddat. Hæc aqua ducēda est in qua uel scēnū græcū uel malua decocta sit. Idē humor rosa mixtus in ipsum uulnus oriculario clystere agēdus est: ubi id rodit urina neq; purgari patit. Fere uero primo per uulnus exit hæc deīde eo sanescēte diuidit: & pars p colē descēdet icipit: donec ex toto plaga claudat. qđ interdū tertio mēse, interdū non ante sextū: nōnunq; exacto quoq; anno fit. Neq; desperari debet solida glutinatio uulneris: nisi ubi aut uehemēter rupta ceruix est: aut ex cancro multæ magnæq; carunculae: simulq; neruosa aliq; exciderūt. Sed ut uel nulla ibi fistula uel exigua admodū relinquat: summa cura prouidēdū est. Ergo cū iam ad cicatricē uulnus itendit: extētis iacere foeminibus & cruribus oportet: nisi tamē molles: harenosue calculi fuerūt. sub his enim tardius uesica purgat. Ideoq; diutius plagā patere necessariū est: & tum demū ibi iā nihil tale extra fert ad cicatricē pducī. qđ si anteq; uesica purgata est. orā se glutinarūt dolorq; & inflātio redierūt: uulnus digitis uel aduerso specillo diducēdum est. ut torquētibus exitus det: hisq; effusis tum diutius pura urina descēdat. Tum demū quæ cicatricē inducant iponēda sunt. extēdig; ut supra docui pedes quā maxime uicti. qđ si fistulae metus ex his causis q̄s pposui subesse uidebit: quo facilius claudat ea uel certe coangustet: in anū quoq; dan da plūbea fistula ē extētisq; cruribus foemina taliq; iter se deligāda sūt donec q̄lis futura ē cicatrix sit.

Si naturalia foeminae cōcubitū non admittunt quo modo curari cōueniat. Caput. xxviii;

T hoc quidē cōmune est maribus & foeminis potest. Proprie uero quædā ad foeminas ptinet. ut in primis: qđ eaz naturalia nōnunq; iter se glutinatis oris cōcubitū nō admittūt. Idq; interdum euenit. ptinus in utero matris: iterdū exulceratione in his partibus facta: & per malā curationē his oris sanescendo iunctis. Si ex utero est: mēbrana ori uuluae opposita est. Si ex ulcere: caro id repleuit. Oportet autē mēbranā duabus lineis inter se trāsuersis incidere ad similitudinē litteræ. X. magna cura habita: ne urinā iter uiolet. Deinde undiq; eā mēbranā excidere ac si caro increuit necessariū est recta linea patefacere. Tū ab hora uel uulsella uel hamo appræhensam tanquā habenulā excidere: & intus iplicitū in longitudinē linamentū: lemnicū græci uocant: in aceto tinctū demittere. Supraq; fucidā lanā aceto madentē deligare: Tertio die soluere ulcus: & sicut alia ulcera curare. Cūq; iā ad fanitātē tendet: plūbeā fistulā medicamento cicatricē inducēte illinire: eāque intus dare. Supraq; idem medicamentū iniicere: donec ad cicatricem plaga perueniat.

Qua curatione partus emortuus ex utero excutiat. Caput trigessimū primum.

Bi cōcipit autē aliqua si iā prope maturus partus itus emortuus est: neq; excidere per se potest: u adhibēda curatio est: quæ numerari inter difficillimas potest. Nā & summā prudentiā moderationēq; desiderat & maximū periculū affert. Sed ante omnia uuluae natura mirabilis: cū i multis aliis: tū in hac re quoq; facile cognoscit. Oportet autē ante oīa resupinā mulierē trāsuerso lecto sic collocare: ut feminibus eius ipsius ilia cōprimatur. Quo fit ut & imus uenter in conspectu medici sit & infans ad os uuluae cōpellatur: quæ emortuo partu id cōprimit. ex interuallo uero paulū dehiscere. Hac occasione usus medicus unctæ manus indicē digitū primū debet inferere atq; ibi continere: donec iterū ad os aperiat. rursusq; alterū digitū demittere debebit: & per easdē occasiones alios: donec tota esse intus manus possit. Ad cuius rei facultatē multū cōfert & magnitudo uuluae & uis neruorum eius & corporis totius habitus & mentis etiā robur: cū præsertim intus nonnunquā etiā duæ manus dari debeant. Pertinet etiā ad rē quā calidissimū esse imū uentrē: & extrema corporis: neq; dū inflātionē coepisse: sed recenti re protinus adhiberi medicinā. nā si corpus iā itumuit: neq; demitti manus: neq; educi infans: nisi ægerrime potest: sequiturq; sæpe cū uomitu & cū tremore mortifera neruorum dissentio. Verū intus emortuo corpori manus iniecta protinus habitum eius sentit. Nā aut in caput: aut in pedes conuersum est aut in trāsuersum iacet: fere tamen sic. ut uel manus eius: uel pes in propinquo sit. Medici uero propositū est: ut eū manu dirigat uel in caput: uel etiā in pedes. Si forte aliter cōpositus est: ac si nihil aliud est: manus uel pes appræhensus: corpus rectius reddit. nā manus: in caput: pes: in pedes eū conuertet. Tū si caput proximū ē: demitti debet uncus undiq; læuis acuminis breuis: qui uel oculo: uel auri: uel ori: interdū etiā fronti recte iniicit: deinde attractus infantē educit. neque tamen quolibet his tēpore extrahi debet. nā si cōpresso uuluae orā id tentatum est: nō emittēte eo infans abrumpitur: & unci acumen in ipsum os uuluae delabitur: sequitq; neruorū dissentio & ingens periculū mortis. Igit cōpressa uulua: cōquiescere. hiante: leniter trahere oportet & p has occasiones paulatim eum educere. Trahere dātē dextra manus uncum: sinistra intus posita infantem ipsum: simulq; dirigere eū debet. Solet etiā euenire: ut his infans humore distendatur: exque eo profluat foedi odoris sanies. Quod si tale est: indice digito corpus illud forādū est: ut effuso humore extenuetur. Tū id leniter per ipsas manus recipiendū est. nā uncus iniectus facile hebeti corpusculo elegabitur. In quo quid piculi sit: supra positum. Sed in pedes quoq; conuersus infans nō difficulter extrahit. qbus appræhensis p ipsas manus cōmode educitur. Si uero trāsuersus est: neq; dirigi potuit: uncus alā iniiciēdus paulatq; attrahēdus ē. Sub quo fere ceruix replicat: retroq; caput ac reliquū corpus spectat. Remedio est ceruix præcisa. ut separati utraq; ps auferat. Id unco fit: q priori similis i interiorē tātū ptē p totā aciem exacuit. Tū id agēdū ē: ut ante caput: deīde reliq; ps auferatur: qa fere maiore pte extracta: caput in uacuā uulua plabitur: extrahiq; sine sumo piculo nō pōt. si tamē id icidit: sup uentrē mulieris duplici pāniculo itrecto: ualēs hō nō speritus a sinistro latere eius debet assistere & sup imū uentrē eius duas manus imponere: alteraq; alteram premere. Quo fit ut illud caput ad os uuluae compellatur. Idq; eadem

ratione quæ supra posita est: unco extrahit. At si pes alter iuxta cœpertus est: alter retro cū corpore est, quicquid prætractū est: paulatim abscidēdū est. & si clunes os uuluae urgere cœpuit: iteque retro repellēdæ sunt. cōquisitiuſque pes eius adducēdus. Aliæque etiā nūm difficultates faciūt: ut q̄ solidus nō exit. concisus eximi debeat. Quoties autē ifans prætractus est: tradēdus ministro est. Is eū supinis manibus sustinere: medicus deinde sinistra manu leniter trahere umbilicū debet: ita ne abrūpat: dextraque eū seq̄ usque ad eas: quæ secundas uocāt. quæ uelamētū ifantis intus fuit. hisque ultimis apprehensis uenulas membranulæque oēs eadē rōne manu diducere a uulua: totūque illud extrahere: & si quid itus præterea concreti sanguinis remanet. Tum cōpressis in unū feminibus: illa cōclauī collocanda est modicū calorē sine ullo p̄flatu habente. Sup̄ imū uentrē eius iponenda lana fucida in aceto & rosa tincta. Reliqa curatio talis esse debet: qualis in inflāmationibus & in his uulneribus: quæ in neruosis locis sunt: adhibeat.

De ani uiciis & eorū curatione.

Caput. xxx.

Ni quoque uicia ubi medicamētis nō uincunt: manus auxiliū desiderāt. Ergo si quæ scissa in eo uulustate iduruerūt: iamque callū habēt: cōmodissimū est ducere aluū, tū spongiā calidā admouere: ut relaxent illa & foras p̄deant. Vbi in cōspectu sunt: scalpello singula excidere & ulcera renouare. deinde iponere linamētū molle & sup̄ linteolū illitū melle: locūque eū molli lana implere & ita uicere altero die: deincepsque cæteris lenibus medicamētis uti. quæ ad recētia eadē uicia necessaria eē alias p̄posui. & utique p̄ primos dies forbitōibus eū sustinere: paulatim deinde cibis adiciere aliquid: generis tamen eius. quod eodē loco p̄ceptū est. Si quādo autē ex inflāmatione pus in his oris ubi primū id apparuit incidendū est. ne anus ipse suppuret. Neque tamē ante p̄perandū est. nā si crudū incisum est: inflāmationis multū accedit: & puris aliquāto amplius cōcitatur. His quoque uulneribus: lenibus cibis hisdemque medicamētis opus est.

De cōdilomatū curatione.

Tubercula: quæ cōdilomata appellant: ubi induruerūt hac rōne curant. alius ante oīa ducit. tū uulsella tuberculū apphēsū iuxta radices excidit. Quod ubi factū est eadē seq̄: quæ supra post curationē adhibēda esse p̄posui. Tantūmodo si quid icrescit squama aeris coercēdū est. Ora etiā uenarū fundētia sanguinē sic tollunt. Vbi sanguini: quæ effluit. sanies adiicit: alius acius ducit: quo magis oræ p̄moueat. Eorūque sit: ut oīa uela: quæ capitula cōspicua sint. Tum si capitulū exigū est: basimque tenuem habet: astringendū lino paulū supra est: quā ubi cū ano cōmittit. Imponēda spongia aqua calida est. donec id libeat. Deinde aut ungue: aut scalpello supra nodū id exulcerandū est. Quod nisi factū est: magni dolores subsequunt. iterdū etiā urinæ difficultas. si id maius est: & basis latior: hamulo uno aut altero excipiendū est: paulūque supra basim incidendū: neque relinquendū quicquid ex eo capitulo neque quicquid ex ano demēdū est. Quod cōsequit his: quæ neque nimium neque paræ hamos ducit. Qua incisum est: acus debet immitti: infraque eam lino id capitulum alligari: si duo triaue sunt: imum quodque primum curandum est. Si plura: non omnia simul: ne tempore eodem undique teneræ cicatrices sint. Si sanguis profluit: excipiendū est spongia: deinde linamētum iponendum. Ungēda scemina & inguina & quæ iuxta ulcus est. cæratūque sup̄ dandū est. Farina hordeacea calida iplendūque his locus est. Sic deligādus est. Postero die is desidere in aqua calida debet: eodēque cataplasmate foueri. Ac bis die & ante curationē & post eā ceruices ac scemina ligdo cærato pungenda sunt: tepidoque is loco cōtinēdus. Interpositis quinque aut sex diebus oriculario specillo linamēta educēda. Si capitula simul nō exciderūt: digito p̄mouēda. Tum lenibus medicamētis hisdemque: quæ alibi posui: ulcera ad sanitatē p̄ducēda. finito uitio quæ admodū agendū esset iam alias superius exposui.

De uaricum curatione.

Caput. xxxi.

His ad crura p̄ximus trāsitus est. In quibus orti uarices nō difficili rōne tollunt. Huc autē & earū uenularū: quæ in capite nocēt. & eorū uaricū: quæ in uentre sunt: curationē distuli: quoniam ubique eadē est. Igitur uena oīs: quæ noxia est. aut adusta tabescit. aut manu excidit. Si recta est: si quāuis trāsuerſa: tamē simplex: si modica est: melius adurit. Si curua est & uelut in orbem quosdā iplicat. pluresque inter se iuoluunt: utilius eximere est. Adurēdi ratio hæc est. Cutis sup̄ icidit. tum patefacta uena tenui & retuso ferramēto candēte modice p̄mis: uincaturque ne plagæ ipsius oræ adurant. quæ reducere hamulis facile est. Id iterpositis fere quaternis digitis p̄ totū uaricē fit: & tum sup̄imponit medicamētū: quo adusta sanant. At excidit hoc modo. Cute eadē ratiōne sup̄ uenā incisa hamulo oræ excipiunt: scalpelloque undique a corpore uena diducit: caueturque ne iter hæc ipsa lædatur: eique retusus hamulus subiicit: interpositoque eodē fere spacio. quod supra positū est: in eadē uena idē fit: quæ quo tendat facile hamulo extēro cognoscit. Vbi iam idem: quacūque uarices sunt: factū est: uno loco adducta per hamulū uena p̄cidit. deinde quæ p̄ximus hamus est. attrahit & euellit: ibi rursus abscidit. Ac sic undique uaricibus crure liberato: tum plagarū oræ cōmittunt: & super emplastrū glutinans iniicit.

Curatio digitorū coherentiū.

Caput. xxxii.

T si digiti uel in uetero protinus: uel p̄pter cōmunem exulcerationē postea cohererūt: scalpello diducunt. deinde separatim uterque nō pingui emplastro circūdat. Atque ita per se uterque sanescit. Si uero sit ulcus in digito. posteaque male iudicta cicatrix euruū eum reddit: primū malagma tērandū est. Deinde si id nihil prodest quod & in ueteri cicatrice: & ubi nerui læsi sunt euenire cōsueuit. uidere oportet nerui ne id uicium: an cutis sit. Si nerui est: attingi nō debet. Neque enim sanabile est. Si cutis: tota cicatrix excidenda est. quæ fetæ callosa efficit: ut extēdi digitum non patiat. tum rectus sic ad nouā cicatricē p̄ducendus est.

LIBER

De cangræ curatione.

Caput. xxxiii.

c Angrena iter unguis alafq; aut iguina nasci. & si quâdo medicaméta uincunt mēbrū præcidi oportere. alio loco mihi dictū est. Sed id quoq; cū piculo sūmo fit. Nā sæpe in ipso ope: uel p-
fusione sanguinis uel aīæ defectiōe moriunt. Veg; hic quoq; nihil interest an sitis tutū p-
fidium sit. qd' unicū est. Igit' iter sanā uitiatq; partē icidēda scalpello caro usq; ad os est: sic ut neq; cōtra ipsū
articulū id fiat. & potius ex sana parte aliqd excidat: quā ex ægra relinquat. Vbi ad os uentū est: redu-
cēda ab eo sana caro & circa os subsecāda est: ut ea quoq; parte aliqd os nudet: dein id ferrula p-
ciden-
dū est quā pxime sanæ carni etiā inærenti. ac tū frons ossis: quā ferrula exaspauit leuāda est. suprac; i-
ducēda cutis: q sub eiusmodi curatiōe laxa esse debet ut quā maxime undiq; os cōtegat. Quo cutis i-
ducta nō fuerit id linamētis erit cōtegendū & sup id spongia ex aceto deligāda. Cætera postea sic faciē
da. ut in uulneribus: in qbus pus moueri debet: præceptū est.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER. OCTAVVS.

De positu & figura totius humani corporis.

Caput primum.

Vperest ea pars: q ad ossa p-
tinet. q quo facilius accipi possit: prius positus: figurafq; eo-
rū idicabo. Igit' caluaria icipit ex iteriore pre cōcaua: extrisecus gibba: utrinq; lauis &
q cerebri mēbranā cōtegat. & q cute capillū gignēte cōtegit. Ea; simplex ab occipitio
& tpibus: duplex usq; in uerticē a fronte est. Ossaq; eius ab exterioribus p-
ribus dura: ab
terioribus: qbus iter se cōnectunt: melliore sunt. Interq; ea uenæ discurrūt: q; his ali-
mentū subministrare credibile est. Raro aut caluaria solida sine futuris est. Locis tamē
æstuosis facilius iuenit. Et id caput firmissimū: atq; a dolore tutissimū est: ex cæteris: quo futuræ pau-
ciores sunt. eo capitis ualitudo cōmodior est. Neq; n. certus eaq; numerus est: sicut ne locus qdē: Fere
tamē duæ sup aures: tpa a supiore capitis parte discernūt Tertia ad aures p uerticē tendens: occipitiū a
sūmo capite diducit. Quarta ab eodē uertice p mediū caput ad frontē pcedit eaq; modo sub imo ca-
pillo desinit: modo frontē ipsam secās iter supcilia sinit. Ex his cæteræ qdē futuræ in unguē cōmittū-
tur. Hæ uero quæ sup aures trāuersæ sunt. totis oris paulatim extenuant: atq; ita iseriora ossa supiori-
bus leniter isidunt. Crassissimū uero in capite os post aurē est: qa capillus ut uerisimile est: ob id ipsum
nō gignit. Sub his quoq; musculis: q tpa cōnectūt: os mediū in exteriorē partē inclinatā positū est. At
facies futurā habet maximā: q a tēpore icipiēs p medios oculos narsq; trāuersa puenit ad alte; tps.
Aqua breues duæ sub iterioribus angulis deorsum spectāt. Et malæ quoq; in sūma parte singulas trā-
uersas furas habēt. A mediisq; nariibus aut supiorū dētū gingiuis p mediū palatū una pcedit: aliq;
trāuersa idē palatū secat. Et futuræ qdē in plurimis hæ sunt. Foramina autē itra caput maxima oculo-
re sunt. deide nariū: tum q in auribus habemus. Ex his q oculo; sunt: recta simpliciq; ad cerebrū
tendūt. Nariū duo foramina osse medio discernunt. Sigdē hæc primū a supciliis angulisq; oculorum
osse ichoant ad tertiā fere partē: deide in cartilagine uersæ quo ppius ori descēdūt: eo magis carūcula
quoq; molliunt. Sed ea foramina q a sūmis ad imas nars simplicita sunt. ibi rursus in bina itinera diui-
dunt. Aliq; ex his ad fauces peruia spūm & reddūt & accipiūt: alia ad cerebrū tendūt. In ultima parte
in multa & tenuia foramina dissipant: p q sensus odoris nobis dat. In aure quoq; primo rectū & sim-
plex iter pcedēdo flexuosum fit. qd' ipsum iuxta cerebrū in multa & tenuia foramina diducit: p q fa-
cultas audiēdi est: iuxtaq; ea duo paruuli qsi sinus sūt. supq; eos sinit os: qd' trāuersum a genis tendēs
ab iserioribus ossibus sustinet. iugale appellari pōt ab eadē similitudine a q id græci zygodes appellāt.
Maxilla uero est molle os: eaq; una est: cuius eadē & media & etiā ima pars mentū est. a quo utrinq; p-
cedit ad tēpora sola; ea mouet. Nā malæ cū toto osse: qd' supiores dētes exigūt immobiles sunt. Verum
ipsius maxillæ partes extreme qsi bicornes sunt. Alter pcessus itra latior: uertice ipso tenuat: lōgiusq;
pcedēs sub osse iugali subit: & sup id tēpore musculis illigat. Alter breuior & rotūdior & in eo sinu q
iuxta foramina auris est cardinis modo fit: ibiq; huc & illuc se iclinās. maxillæ facultatē motus pstat.
Duriore ossē dētes sunt. quo; pars maxillæ: pars supiori ossi malag; hæret. Ex his quaterni primū qa
secāt temnici a græcis noiant. hi deide qtuor caninis dētibus ex oi parte cingunt. Ultra quos utrinq;
fere maxillares qterni sunt: pterq; in his: i qbus tres ultimi: q sero gigni solēt: nō icreuerūt. Ex his prio-
res singulis radicibus: maxillares utiq; binis: qdā etiā ternis qternilue nitunt. Fereq; lōgior radix bre-
uiore dentē edit. rectiq; dētis recta etiā radix. curui flexa est. exq; eadē radice i pueris nouus dēs subit:
q multo sæpius priorē expellit. iterdū tamē supra israue eū se ostēdit. Caput autē spina excipit. Ea cō-
stat ex ueteribus qtuor & uiginti. Septē in ceruice sunt duodecim ad costas. reliquæ qnque sunt pxi-
mæ costis. Hæ teretes breuesq; ab utroq; latere: pcessus duos exigūt. Mediæ pfoestæ: q spinæ medulla
cerebro cōmissa descendit. Circa quoq; p duos pcessus tenuibus cauis peruia: p q a mēbrana cerebri
similes mēbranulæ deducunt. Oēs; uertebra; exceptis tribus sūmis a supiore parte in ipsis pcessibus
parū desidēri sinus habēt: ab iseriore alios deorsum uersus pcessus tenuibus cuius puia p q a mēbra-
na cerebri similes mēbranulæ deducunt. Oēs; uertebra; exceptis tribus sūmis a supiore parte in ipsis
pcessibus pagē desidētis sinus habēt: ab iseriore alios deorsū uersus pcessus exigūt. Sūma igit' p-
tinus
caput sustinet: p duos sinus receptis exiguis eius pcessibus. Quo fit: ut caput surū deorsū uersū tube-
ribus exaspes: secūda supiori parti iseriore. Quod ad circuitū p-
tinet: pars sūma angustiore orbe sinit.

Itaq; superior summæ circūdata: in latera quoq; caput moueri sinit. Tertia eodē modo secundam excipit. Ex quo facilis ceruici mobilitas est. Ac ne sustinere qdē caput possit: nisi utrinq; recti ualētēs; ne ui collū cōtinerēt; quos cerotas græci appellāt. Si qdē hōz iter oēs flexus alter semp itētus ultra plabi supiora nō patit. lamq; uertebra tertia tubercula quæ inferiori iserant: exigit. Cæteræ pcessibus deorsum spectātibus in inferiores insinuant. ac p sinus quos utrinq; habēt: supiores accipiūt: multiq; neruis & multa cartilagine cōtinētur. Ac sic uno flexu modico in prōptum dato cæteris negociis homo & re ctus isistit & aliqd ad necessaria opa curuaf. Infra ceruicē uero summa costa cōtra humeros sita est: ide undecim inferiores usq; ad imū pectus pueniūt hæc; primis partibus rotundæ & leniter q̄si capitulatae uertebrae trāsuersis pcessibus ibi quoq; paulū isinuatis inhærēt. Inde patefcūt & in exteriorē partem recuruatae paulatim in cartilaginē degenerāt. Ea; parte rursus in interiora leniter flexæ cōmittunt cū osse pectoris. Quod ualēs & durū a faucibus incipit: ab utroq; latere lunatū: & a præcordiis iam ipsum quoq; cartilagine mollitū terminaf. Sub costis uero prioribus: quinque q̄s rhoas græci noiant: breues tenuioresq; atq; ipse quoq; paulatim in cartilaginē uerfæ: extremis abdominis partibus inhærēscunt. imaq; ex his maiore iam parte nihil nisi cartilago est. Rursus a ceruicē duo lata ossa utriq; ad scapulas tendūt. nostri scoptula opta: omoplata græci noiant. Ea in sūmis uerticibus sinuata: ab his triangula. paulatq; latefcētia ad spinā tendunt: & quo latiora quoq; parte sunt hoc hebetiora. Acque ipsa quoq; in imo cartilaginosa posteriore parte uelut innatāt: quoniā nisi in sūmo nulli ossi inhærēscunt. Ibi uero ualidis musculis neruisq; cōstricta sunt. At a summa costa paulo iterius quā ubi ea media est: os excre scit: ibi qdē tenuē: pcedēs uero quo ppius lato scapulae ossi fit: eo plenius latiusq; & paulatim in exte riora curuatū. qdē ppius: altera uerticis parte modice itumescēs: sustinet ingulū: Id autē ipsum recuruū ac neq; iter durissima ossa numerandū: altero capite in eo qdē posui: altero in exiguo sinu pectoralis of sis insidit: paulūq; motu brachii mouef & cū lato osse scapulae infra caput: eius neruis & cartilagini cōnectit. Hinc humerus icipit extremis utriq; capitibus tumidus mollis sine medulla cartilaginofus. medius teres durus medullosus leniter gibbus & in priorē & in exteriorē partē. Prior autē pars est q̄ a pectore est: posterior quæ ab scapulis: interior quæ ad latus tēdit: exterior: q̄ ab eo recedit. qdē ad oēs ar ticulos p̄tinere in ulterioribus patebit. Supius autē humeri caput rotūdus quā cætera ossa: de quibus adhuc dixi: uerticilatis scapulae ossibus inferis ac maiore parte ex transitu neruis deligaf. At inferioris duos pcessus habet. iter quos qdē mediū est: magis etiā extremis partibus sinuaf. Quæ res sedem bra chio p̄tat. Quod cōstat ex ossibus duobus. Radius: quā cercida græci appellāt: supior breuiorq; & pri mo tenuior rotūdo & leniter cauo capite exiguū humeri tuberculū recipit. atq; ibi neruis & cartilagi ne cōtinet. Cubitus inferior lōgiorq; & primo plenior in sūmo capite: duobus q̄si uerticibus extātibus in sinu humeri quē iter duos pcessus eius esse pposui: se iserit. Primo uero duobus radiis brachii ossa iuncta paulatim dirimunt: rursusq; ad manū coeunt modo crassitudinis mutato: Siquidem ibi radius plenior: cubitus admodū tenuis est. Dein radius in caput cartilaginofum cōsurgēs: i uerticē eius sinua tū. cubitus rotūdus in extremo: parte altera paulū pcedit. Ac ne sapius dicendū sit. illud ignorari nō oportet. plurima ossa in cartilaginē desinere: nullū articulū nō sic siniri. Neq; n. aut moueri possit: nisi leui in itinere: aut cū carne neruisq; cōiungit: nisi ea media quædam materia cōmitteret. In manu uero prima palmæ pars ex multis minutisq; ossibus cōstat: quoq; numerus incertus est. Sed oblōga omnia & triāgula structura quadam inter se cōnectunt: cum inuicem superior alterius angulus: alterius plani ties sit. eog; sit ex his unius ossis paulum in interiora cōcauis species. Verum ex manu duo exigui pro cessus in sinu radii coniciunt. Tū ex altera parte recta quinque ossa ad digitos tendentia palmam ex plent: a quibus ipsi digiti oriunt: qui ex ossibus ternis cōstāt: omniūq; eadem ratio est. Interior os i uer ticē sinuaf: recipitq; exterioris exiguum tuberculū: neruisq; ea cōtinent: a quibus orti ungues idurescūt. Ideoq; nō ossi: sed carni magis radicibus suis inhærēt. Ac supiores qdē ptes sic ordinatae sunt. Ima uero spina in coxarum osse desidit: qdē trāsuersum longeq; ualētissimum: uuluam: uesicam: rectum intesti num tuetur: idq; ab exteriorē parte gibbū ad spinā resupinatum a lateribus idest in ipsis coxis sinus ro tundos habet: a quibus oris os quod pectinem uocant. idq; sup intestina sub pube trāsuersum uentrem format: rectius in uiris: recuruatum magis i exteriora in foeminis: ne partum prohibeat. Inde foemina oriunt. quorum capita rotūdiora etiam quam humerorum sunt: cum illa ex cæteris rotūdissima sint. Infra uero duos processus a priorē & a posteriore parte habēt. Dein dura & medullosa & ab exteriorē parte gibba habēt: rursus ab inferioribus quoq; capitibus intumescunt. Superiora in sinus coxæ sicut humeri in ea ossa: quæ scapulae sunt: coiciunt. tum infra introrsus leniter intendūt: quo æqualius su periora mēbra sustineāt. Atq; in eo inferiora quoq; capita media sinuantur: quo facilius excipi a cruri bus possint. Quæ cōiunctura osse paruo: molli cartilaginofa tegit: patellam uocant. Hæc super inna tans. nec ulli ossi inhærēns: sed carne & neruis deligata: pauloq; magis ad femoris inter omnes crurum flexus iuncturam tuetur. Ipsum autem crus est ex ossibus duobus. & enim per omnia femur humero: crus uero brachio: simile est. adeo ut habitus quoq; & decor alterius ex altero cognoscatur. Quod ab ossibus incipiens etiam in carne respondet. Verum alterum os ab exteriorē parte: supra positum est. quod ipsum quoque supra recte nominatur. Id breuius: supraq; tenuius ad ipsos talos intumescit. Alte rum a priorē parte positum cui tibiæ nomen est: lōgius & in superiore parte plenius solum cum femo ris inferiorē capite committitur. sicut cum humero cubitus. Atq; ea quoq; ossa infra supraq; cōiuncta

media: ut in brachio dehiscunt. Excipiunt autem crus infra ossa extraverso talog: idque ipsum super os calcis situm est quod quodam parte sinuat: quodam excessus habet: & pcedetia ex talo recipit: & in sinu eius inserit. idque sine medulla duru magisque in posteriore parte pcedit: teretem ibi figuram representat. Cetera ossa pedis ad eoque quae in manu sunt similitudinem instructa sunt. Plantae palmae digiti: digitis: unguis: unguibus respondent.

Ossa uiciata & corrupta quibus signis cognoscant & qua ratione curent. Caput secundum.

Mne autem os ubi iniuria accessit: aut uiciat: aut findit: aut frangit: aut foratur: aut collidit: aut loco mouet. Id quod uiciatum est, primo fere pingue fit: deinde uel nigrum: uel cariosum. Quae super naturalis grauibus ulceribus aut fistulis: hisque uel longa uetustate uel etiam cancro occupatis eueniunt. Oportet autem ante omnia os nudare ulcere exciso & si latius eius uiciu est: quam ulcus fuit, carne subsecare: donec integrum os undique pateat, tum id quod pingue est semel iterum satus est admoto ferramento adurere: ut ex eo statu secedat, aut eradere donec iam aliquid cruoris ostendat, quod itegrioris nota est, nam necesse est aridum sit id quod uiciatum est. Idem in cartilagine quoque laesa faciendum est. Si quidem ea quoque scalpello radenda est: donec itegrum id sit quod relinquat. Deinde siue os: siue cartilago rasa est nitro bene trito respersum est. Neque alia facienda sunt ubi caries: nigritie siue in summo osse est. Si quidem id uel paulo diutius eodem ferramento adurendum: uel radendum est. Qui radit haec: audacter imprimere ferramentum debet: ut & agat aliquid & maturius desinat. Finis est: cum uel ad album os, uel ad solidum uentum est. Albo finiri ex nigritie uitium: soliditate quadam ex carie manifestum est: Accedere etiam cruoris aliquid itegro supra dictum est. Si quando autem altius descenderit utriuslibet dubium est. In carie quidem expedita cognitio est. Specillum tenue in foramen demittit, quod magis minusue intrado: uel in summo carie esse: uel altius descendisse testat. Nigrities colligi quod potest etiam ex dolore & ex febre. Quae ubi mediocria sunt: illa alte descendisse non potest. Manifestior tamen ad acta terebra sit. Nam finis uiciu est ubi scobis nigra esse desit. Igitur si caries alte descendit: pro terebra urgenda crebris foraminibus est, quae altitudine uiciu aequent. Tum in ea foramina demittenda candida ferramenta sunt, donec inde siccu os ex toto fiat. Simul, non post haec & resoluet ab inferiori osse quodcumque uiciatum est: & his sinus carne replebit: & humor aut nullus postea feret: aut mediocris. Sin autem nigrities est: aut si caries ad alteram quoque partem ossis transit: oportet excidi. Atque idem in carie quoque ad alteram partem ossis penetrare fieri potest. Sed quod totum uiciatum: totum eximendum est. Si inferior pars itegra est: eatenus quod corruptum est: excidi debet. Item siue capitis, siue pectoris os: siue costa cariola est: inutilis uicio est: & excidendi necessitas est. Neque audiendi sunt quae osse nudato die tertium expectant: ut tunc excidant. Ante inflammationem enim uicio liberandum est. Longeque puritiosissimum est: quod in osse pectoris est: quia uix etiam si recte cessit curatio ueram sanitatem reddit.

Quomodo os excidat. & de Modiolo: & Terebra ferramentis ad id paratis. Caput tertium.

Excidit uero os duobus modis. Si paruulum est: quod laesum est: modiolo: quem choenicion graeci uocant. Si spaciosus: terebris. Vtriusque rationem proponam. Modiolus ferramentum concauum: teres est: imis oris ferratum: pro quod medium clauus ipse quoque itegriori orbe cinctus demittit. Terebra quoque autem duo genera sunt. Altege simile ei quo fabri utuntur. Altege capituli longioris: quod ab acuto mucrone incipit: deinde subito latius fit: atque itege ab alio principio paulo minus quam aequaliter sursum pcedit. Si uicium in angusto est: quod comprehendere modiolo possit ille potius aptat. Et si caries subest, medium clauus in foramen demittit. Si nigrities: angulo scalpri sinus exiguus fit: quae clauum recipiat: ut eo insisteret circum actus modiolo delabi non possit. Deinde his habena quae terebra conuertit. Estque quodam premedi modus: ut & foret & circum agat, quae si leuiter imprimat: pagis proficit. Si grauius: non mouet. Neque alienum est instillare paulum rosae uel lactis: quo magis lubrico circumagat. Quod ipsum tamen si copiosius est acie ferramenti hebetat, at ubi iam iter modiolo pressum est: medium clauus educit: & ille pro se agit. Deinde cum sanitas inferioris partis scobe cognita est: modiolo remouet: at si latius uiciu est: quam ut illo comprehendat, terebra res agenda est. Ea foramen sit in ipso sine uicium ossis atque itegri: deinde altege non ita longe, tertiumque donec totus is locus: quae excidendus est: his cauis cinctus sit, atque ibi quoque quatenus terebra agenda sit: scobis significat. Tunc excisoriu scalper ab altero foramine ad altege malleolo adactus: id quod inter utrumque medium est: excidit: ac sic ambitus similis ei sit: quae in angustiore orbe modiolo imprimat. Vtro modo uero id circumductum est: idem excisoriu scalper: in osse corrupto planus summam quamque testam laesit: donec itege os relinquit. Vix unquam nigrities itegrum: caries pro toto os proripit: maximeque ubi uiciata caluaria est: id quoque signi specillo significat: quae depressus in id foramen: quod infra solidam sedem habet: & ob id renites aliquid iuenit & madens exit. Si peruium iuenit: altius descendens iter os & membranam nihil oppositum iuenit: educiturque siccus: non quo non subsit aliquid uitiosa sanies, sed quoniam ibi ut in latiore sede diffusa sit. Si quoque autem nigrities: quam terebra detexit, siue caries: quam specillum ostendit: os transit modioli quod usus fere supuacuu est: quae latius pateat necesse est: quod iam alte processit. Terebra uero ea: quam secundo loco posui utendum: eaque ne nimis calefcat subde in aqua frigida demittenda est. Sed tum maiore cura agendum est, cum iam aut simplex os dimidiatum perforatum est: aut in duplici: superius, illud: spatium ipsum: hoc sanguis significat. Ergo tum leuius ducenda habena: suspendendaque magis sinistra manus est: & saepius attollenda, & foraminis altitudo consideranda: ut quoadocumque os proripit sentiamus: neque picitemur: ne mucrone cerebri membrana laedat. Ex quo graues inflammationes cum piculo mortis oriuntur. Factis foraminibus eodem modo media saepe: sed multo

circūspectius excidēda sunt: ne forte angulus scalpri eandē membranā uiolet: donec fiat aditus: per quam membranā custos imitatur: menyngophylacas græci uocant. Lamina ænea est firma: paulum resima ab exteriorē parte læuis: quæ demissa est: ut exterior pars eius cerebro propior sit. subinde ei subiicitur quod scalpro discutiendum est. ac si excipit eius angulum: ultra transire nō patitur: eoq; & audacius & tutius scalprum malleolo subinde medicus fierit: donec excisum undiq; os eadem lamina leuetur tolliq; sine ulla noxa cerebri potest. Vbi totum os eiectū est: circūradendæ leuandæq; sūt oræ & si quis scobis membranæ insedit: colligendum. Vbi superiori parte sublata: inferior relicta est: nō ora tantum: sed os quoq; totum lauandum est: ut sine noxa postea cutis increseat. quæ aspero osse innascens protinus non sanitatem: sed nouos dolores mouet. Patefacto cerebro qua ratione agendum sit dicam: cum ad fracta ossa peruenero. Si basis aliqua seruata ē: superiponēda sunt medicamēta non pinguia: quæ recētibus uulneribus accōmodantur: supraq; imponenda lana succida oleo atq; aceto madens. Vbi tempus processit: ab ipso ore caro increscit: eaq; factum manu sinum complet. Si quod etiā os adustum est: a parte sana recedit: subitq; inter integram atq; emortuam partem caruncula: quæ qd abscessit: expellat. eaq; fere quia testa tenuis & angusta est. squama est. id est lepis a græcis nominatur. Potest etiam euenire: ut ex ictu neq; findat. os: neq; perfringatur sed summū tamē collidatur: exaspereturq;. Quod ubi incidit: radi & leuari satis est. Hæc quauis maxie fiunt in capite: tamē cæteris quoq; ossibus cōmunia sunt. ut ubicunq; idem incidet: eodem remedio sit utendum. Atq; cū ea fracta: fissila: forata: collisa sint: quasidā proprias in singulis generibus: quasidā communes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam: initio ab eadem caluaria accepto.

De caluariæ curatione.

Caput quartum.

Gitur ubi ea pertusa: protinus requirēdum est: nū bilem is homo uomerit: num oculi eius ob cæcati sint: num obmutuerit: num per nares auresue sanguis ei effluerit: num concenterit: nū sine sensu q̄si dormiēs iacuerit. Hæc enī nō nisi osse fracto eueniunt. Atq; ubi iciderunt: scire licet necessariam: sed difficilē curationē esse. Si uero etiā torpor accessit: si mens non cōstat: si neruorū uel resolutio uel distentio secuta est. uerisimile est etiā cerebri mēbranā esse uiolatam eoq; in angusto est: lapide: an ligno: an ferro: an alio telo percussum sit. & hoc ipso leni: an aspero: mediocri an uastiore: uehementē: an leniter. Quia quo mitior ictus fuit: eo facilius os ei restitisse credibile est. Sed nihil tamē melius ē: quā certiore id nota explorare. Ergo qua plaga ē: demitti specillū oportet: neq; nimis tenuē: neq; acutū: ne cū i quosidā sinus naturales iciderit: opinionē fracti ossis frustra faciat neq; nimis plenuē: ne paruulæ rimulæ fallāt. Vbi specillū ad os uenit nihil nisi lenæ & lubricū occurrit: integrum id uideri pōt. Si qd asperi ē utiq; qua suturæ nō sint: fractū os esse testat. A futuris se deceptū esse Hippocrates memoriæ pdidit more scilicet magnorū uirorū & fiduciā magnarū rerū habētium. Nam leuia i genia: quia nihil habent: nihil sibi detrahūt. Magno ingenio: multaq; nihilominus habituro conuenit etiā simplex ueri erroris cōfessio: præcipueq; i eo ministerio quod utilitatis causa posteris traditur. ne q decipiant eadē ratione: q̄ quis ante deceptus est. Sed hæc quidē alioq̄n memoria magni professoris uti iterponeremus effecit. Potest autē futura eo nomine fallere. quæq; aspera ē: ut aliq; hanc eē: etiā si rima ē: existimet eo loco: quo subesse hanc uerisimile est. Ergo eo nomine decipi non oportet. sed os apire tutissimū est. Nā neq; utiq; certa sedes ut supra posui. suturarū est: & potest idē: & natura liter cōmissum: & ictu fissum esse: iuxtaue aliquid fissum habere. Quin aliq; d etiā: ubi ictus fuerit uehementior: quauis specillo nihil inuenit: tamē aperire commodius est. At si ne tū quidem rima manifesta est iducendum sup os atramētum scriptorium est: deinde scalpro id detrahendum. Nigritiem enim cōtinet si qd fissum ē. Solet etiā euenire. ut altera parte fuerit ictus: & os altera fiderit. Itaq; si grauitate aliq; percussus ē: si mala iditia subsecuta sunt. neq; ea pte qua cutis discussa ē: rima reperit: non incommodū ē pte altera considerare: nūquis locus mollior sit & tumeat: eūq; aperire. Si qdem ibi fissum os reperietur. nec tamē magno negotio cutis sanescit etiā si frustra defecta ē. Os fractū nisi succursum ē grauibus inflammationibus afficit: difficiliusq; postea tractat. Raro: sed aliquando tamē euenit: ut os quidē totū integrū maneat: ictus uero ex ictu uena aliqua i cerebri mēbrana rupta aliq; sanguinis mitat: hisq; ibi cōcretus magnos dolores moueat: oculos qbus obcecet. Sed fere cōtra id dolor ē: & eo loco cute icisa pallidū os reperitur. Ideoq; id quoq; os excidēdum ē. quacūq; autē de causa curatio hæc necessaria ē: si nōdum satis cutis patefacta ē: latius aperiēda est: donec qcqd læsum est i conspectu sit. In quo ipso uidēdum ē: neq; ex ipsa mēbranula quæ sub cute caluariā cingit: super os relinquaat. si qdem hæc scalpro terebrisue lacerata uehementēs febres cū inflammationibus excitat. Itaq; eam commodius ē ex toto ab osse dēduci. Plagā: si ex uulnere ē. talē necessē est habeamus: qualē acceperimus. si manu faciēda est: rea fere cōmodissima ē: quæ duabus transuersis lineis litteræ. X. figurā accipit: ut deinde a singulis pcedētibus singulis cutis subsequatur. Inter quæ si sanguis fertur: spongia subinde in aceto ricta cohibendus ē. occupandusq; obiectis linamētis. & caput altius excitandū. Neq; id uiciū ullū metū nisi iter musculos: q̄ tēpora continent: affert. sed ibi quoq; nihil tutius fit. In oi uero fissio fractoue osse protinus antiquores medici ad ferramēta ueniebāt: qbus id exciderent. Sed multo melius ē: ite em plastra experiri: quæ caluariæ causa cōponūt. Eorūq; aliqd oportet ex aceto mollitū p se sup fissū: fractumue os imponere: deinde super id aliquanto latius quam uulnus est: eodem medicamento illitum

lindeolum & præterea fucidam lanam aceto tinctam Tunc uulnus deligare & quotidie resoluet: si miterq; curare usq; ad diē quintū A sexto die etiā uapore aquæ calidæ per spongiā fouere. cætera ex eadem facere. quod si carūcula increscere cœperit & febricula aut soluta erit aut leuior & cupiditas cibi reuerterit: satisq; somni acceder in eodem medicamento erit perseverandum. Procedete deinde tempore emolliendum id emplastrū adiecto cærato ex rosa factū: quo facilius carnē producat. nam, per se reprimēdi vim habet. Hac ratione sæpe rimæ callo quodā implent: estq; ea: ossis uelut cicatrix. & latius fracta ossa: si qua inter se non cohærebant: eodem callo glutinant: estq; aliquanto melius uelamētum cerebro: quam caro quæ exciso ossē increscit. Si uero sub prima curatione febris intenditur: breuesq; somni: & hidem per somnia tumultuosi sunt: uulcus madet: neq; alit: & in ceruicibus glandulæ oriunt: magni dolores sunt: cibiq; super hæc fastidiū increscit. tū demū ad manum scalprumq; ueniendum ē. Duo uero sub ictu caluariæ pericula sunt: ne uel findat uel mediū defidat: si fissum est: possunt oræ eē cōpressæ: uel quia altera super alterā excessit: uel etiā quia uehementer rursus se cōmiserut. Ex quo euenit ut humor ad membranā quidem descendat: exitum uero non habeat: ac si eam irriter & graues inflammationes moueat. Vbi medium defedit: eadem cerebri membranā os urget. iterdum etiā ex fractura quibusdā uelut aculeis pungentibus. His ita succurrendum ē: ut tamē quā minimum ex ossē dematur. Ergo si ora alteri insedit: satis est id quod eminent plano scalpro excidere. quo sublato iā rima hiat quantum curationi satis est. At si oræ inter se comprimuntur: a latere eius interposito digiti spacio: cerebra foramen faciendum est: ab eoque scalper duabus lineis ad rimam agendus ad similitudinē. C. litteræ: sicut uertex eius a foramine basis ad rimas it: quod si rima longius patet. ab altero foramine rursus similis sinus fieri debet: & ita nihil latens in eo esse concuuum est: abundeq; exitus datur intus lædentibus. Ne si fractū quidem os defedit: totum excidi necesse est. sed siue totū per fractū ē & ab alio ex toto recessit: siue circūpositæ caluariæ inhæret exigua parte ab eo quod naturaliter se habet scalpro diuidēdum ē. deinde in eo quod defedit iuxta rimā quam fecimus foramina addenda sunt: Si in angusto noxa est: duo. si latius patet: tria: septemq; eorum excidēda: & tum scalper utriq; ad rimā agendus: sic ut lunatū sinum faciat: itaq; pars eius intus ad fracturam. cornua ad os itegrum spectēt. Deinde si qua labent & ex facili remoueri possunt. forfice ad id facta colligēda sunt: maximeq; ea quæ acuta membranā infestant. si id ex facili fieri non potest: subiicienda lamina est: quā custodem eius membranæ esse proposui: & super eam quicquid spinosum est & intus eminent: excidendum est: eadē lamina quicquid deorsum insedit attollendum. Hoc genus curationis efficit: ut qua parte fracta ossa tamē inhærent: solidentur. qua parte abrupta sunt: sine ullo tormento sub medicamento tempore excidant: spatiumq; inter hæc satis illi magnum ad extrahendam saniem relinquatur: plusq; in ossē propugnaculi cerebrum habeat: quam habiturū fuit eo exciso. His factis ea membrana acri aceto respergenda est: ut siue aliquid sanguinis ex ea profuit: cohibeat: siue intus cōcretus cruor remanet: discutatur Tū idē medicamentum eodem modo: qui supra positus est: mollium ipsi mēbranæ imponendum est. Cæteraq; eodē modo faciēda sunt: quæ ad lindeolum illitum & lanam fucidam pertinent collocandusq; his loco tepido: & curandum quotidie uulnus: bis etiā æstate quod si mēbrana per inflammationem intumuerit: infundenda erit rosa tepida. Si usq; eo tumebit: ut super ossa quoq; eminent: coercēbit eam bene trita lenticula: uel folia uitis cōtrita & cū recēti uel buryro uel adipe anserino mixta ceruicq; molli debet liquido cærato ex irino factū. At si parū pura membrana uidebitur par modus eius emplastri & mellis miscendus erit: idq; super infundendum: eiusq; cōtinēdi causa unū aut alterum linamentū iniiciendū & super lindeolo cui emplastrū illitū sit: cōtegendū. Vbi plus pura membrana est: eadē ratione adiiciendum emplastro cæratū: ut carnē producat. Quod ad abstinentiā uero & primos ulterioresq; cibos potōnesq; pertinet. eadē quæ in uulneribus præcepti: seruanda sunt. eo magis: quo periculosius hæc pars afficitur. Quin etiā cū iam non solum sustineri sed ali his quoq; apparebunt. tamē erunt uitanda quæcūq; mādenda sunt. itē fumus & qcquid excitat sternutamentū. Spem uero certā faciunt mēbrana mollis ac sui coloris: caro increscēs rubicunda: facilis motus maxillæ atq; ceruicis. Mala signa sunt. mēbrana immobilis nigra uel liuida uel aliter coloris corrupti: dementia: actis uomitus: neruorū uel resolutio uel distentio: caro liuida maxillarū rigor atq; ceruicis. Cæteraq; q̄ ad somnū: cibi desideriu: febrē: puris colorē attinēt: eadē quæ in cæteris uulneribus uel salutaria uel mortifera sunt. ubi bene res cedit: incipit ab ipsa mēbrana: uel si os eo loco duplex ē: inde quoq; caro increscere. eaq; id: qd̄ inter ossa uacuū est: replet. Nōnunquā etiā sup caluariā excrescit. Quod si incidit ispergēda squama æris ē ut id reprimat: cohibeatq; ea carni sup dando quæ ad cicatricem perducant. Omnibusq; ea locis cōmode iducitur: excepta frōtis ea pte: quæ paulū super id est qd̄ int: r supercilia est. Ibi enī uix fieri pōt. ut p omnē ætatē sit exulceratio: quæ lindeolo medicamētum habēte cōtegendā sit. Illa utiq; capite fracto seruāda sunt ut donec iā ualida cicatrix erit soluēda: uitētur frequēs balneum: maior uini modus.

De narium fractarum curatione.

Caput quintum.

N nariibus uero & os & cartilago frangi solet: & qdem modo aduersa: modo a latere. si aduersa fracta sunt: alterumue ex his nares desidēt. difficulter spiritus trahitur. si a latere os fractū est. his locus cauus ē. si cartilago in alterā prem nares declinantur. Quicqd in cartilaginē incidit. excitandum leniter est: aut subiecto specillo: aut duobus digitis utriq; compressis. Deinde in longitu-

dinē implicata linamenta & molli pellicula cineta circumfutaq; : intus adicienda sunt. Aut eodē modo cōpositum aliqd ex atrido penicillo. Aut grandis pīna gūmi uel fabrili glutine illita & molli pellicula circūdata: quæ desidere cartilaginé non sinat. Sed si aduersa ea fracta ē: aqualiter utraq; naris implēda ē. Si a latere crassius esse debet ab ea pte i qua natus iacet: ab altera tenuius i id qd̄ inserit̄. Extrinsecus aut circūdanda habena ē mollis mediā illita mixtis iter se similia & turis fuligine. eaq; ultra aures ducēda & fronti duobus capitibus agglutināda ē. Id enī corpori quasi gluten ihærescit & cū induit nares cōmode cōtinet. Sin qd̄ intus iditum ē lædit: sicut maxie fit ubi interior cartilago p̄fracta est: excitatæ nares eadē tantūmodo habena cōtinēda: sunt. Deinde post quattuordecim dies id ipsum demendū est. Resoluit̄ aut aqua calida: eaq; tū is locus quotidie fouēdus ē. Sin os fractū ē id quoq; digitis in suā sedē reponendū est. atq; ubi aduersum id dictū est. utraq; naris implēda ē. ubi a latere ea inq; os ipulsum ē. imponendūq; cæratū & paulo uehementius deligandū ē. q̄a callus eo loco nō ad sanitatem tantūmō: sed etiā ad tumorē increscit. A tertio die fouendū id aqua calida ē tantoc; magis quāto p̄pius esse sanitati debet. Quod si plura erūt fragmēta: nihilominus extrinsecus singula in suas sedes digitis erunt cōpellēda: iponēdaq; extrinsecus eadē habena: & sup eā cæratū: neq; ultra fascia adhibēda est. At si qd̄ fragmentū undiq; resolutū cū cæteris nō glutinabit̄: intelliget̄ qd̄ ex humore: q̄ multus ex uulnere ferec̄: uulsella uero extrahef. Finitisq; inflammationibus iponef aliqd̄ medicamentum ex iis q̄ leniter reprimūt. Peius est ubi aut ossi: aut cartilagini fractæ: cutis quoq; uulnus accessit. Id admodū raro fit. si incidit illa qd̄ nihilominus eadē rōne i suas sedes excitanda sunt. Cuti uero sup imponendū emplastrū aliqd̄ ex his: quæ recentibus uulneribus accōmodata sunt. sed insup nullo uinculo deligādum est.

De aurium fractarum curatione.

Caput sextum.

Naure quoq; iterdū rūpitur cartilago: qd̄ si incidit. antequā pus oriat̄: iponendū glutinās medicamentū est. Sæpe enī suppuratiōe phibet & aurē cōfirmat. Illud & i hac & i naribus ignori nō oportet. nō qd̄ cartilaginé ipsam glutinari: circa tamē carnē increscere solidariq; eū locū. Itaq; si cū cute cartilago rupta est: cutis utriq; luif. Nūc aut de ea dico: quæ cute ita frangit̄. In ea uero si iam pus natū est: aperiēda altera pte cutis: & ipsa cartilago cōtra lunata plaga excidēda est. Deinde utendū est medicamēto leniter supprimēte quale lyciū est aq̄ dilutū: donec sanguis fluere desinat. Tū iponendū liteolū cū emplastro: sic ut pingue oē uites: & a pte posteriore lana mollis auri subiciēda ē: quæ qd̄ ē inter hāc & caput cōpleat. Tū ea leniter deligāda ē: & a tertio die uapore: ut i naribus posuit̄ fouēda. Atq; in his quoq; generibus abstinentia primi tēporis necessaria est: donec inflammatio finiatur.

De maxillæ fractæ curatiōe. dec; q̄busdā ad oīa ossa pertinetibus. Caput septimū.

Bhis ad maxillā uerturus indicanda quædā puto cōmuniter ad oīa ossa pertinetia: ne sapius eadē dicēda sunt. Omne igif os modo rectū ut lignū i lōgitudine findit̄: imō fragif trāsuersum: iterdū obliquū atq; i ipsum nōnunquā retusa habet capita: nōnunquā acuta. Quod gēus pessimum est. q̄a neq; facile cōmittunt̄: quæ nulli retuso inittunt̄: & carnē uulnerāt: iterdū neruum quoq; aut musculū. Quin etiā aliquādo plura stamēta. a. fragmēto fiūt. Sed i aliis qd̄ ossibus ex toto sæpe fragmentū a fragmēto recedit. Maxillæ uero semp aliq; pte etiā uexata ossa iter se cohæret. Igif in primis digitis duobus utriq; p̄mentibus & ab ore & ab cute oīno ossa i suā sedē cōpellēda sunt. Deinde si trāsuerfa maxilla fracta ē: sub qua casu fere dens sup pximū dentē excedit. Vbi ea i suā sedē collocatā ē: duo pximi dētes. aut si hi labāt: uteriores iter se seta deligandi sunt. Id i alio genere fracturæ supuacuū ē. Cætera eadē faciēda sunt. Nā liteolū duplex madēs uino & oleo sup iniiciēdū cū eadē similia & eadē turis fuligine ē. Deinde aut fascia: aut mollis habena mediā i lōgitudine icifa: ut utriq; mentū cōplectat̄: & idē capita eius supra caput adducta ibi deligat̄. Illud quoq; ad oīa ossa p̄tinēs dictum erit famē primū eē necessariā: deinde a die tertio hūidū cibū: sublata inflammatione paulo pleniorē: eumq; q̄ carnē alat: p̄ oē tēpus uinū eē alienū. Deinde tertio die resolui debere: foueriq; p̄ spōgiā uapore aquæ calidæ. eadēq; quæ prius fuerūt sup dari. Itē die q̄nto fieri: & donec inflammatione finiat̄. quæ uel octauo die: uel septio fere resoluit̄. Ea sublata: rursus ossa eē tractāda: ut si qd̄ fragmentū loco suo nō ē: reponat̄. Neq; id eē soluendū nisi duæ ptes eius tēporis itra qd̄ quæq; ossa cōserūt̄: trāsierit. Fere uero itra q̄rtūdecimū & unū & uigesimū diē sanescūt maxilla: malæ: iugulū: pectus: latus: os scapularū: costæ: spina coxarū: os tali: calx: manus: planta. Inter uigesimū & trigessimū diē crura: brachiaq;. Inter septimū & uigesimū & q̄dragesimū hūeri & foemina. Sed i maxilla illud quoq; adiciendū ē: qd̄ humidus cibus diu assumēdus ē. Atq; etiā cū tēpus p̄cessitū lagano: similibusq; aliis p̄seuerandū douec ex toto maxillam callus firmarit. Item ytiq; primis diebus habendum silentium.

De iuguli fracti curatione.

Caput octauum.

Vgulū uero si trāsuersum fractū ē: nōnunquā p se rursus recte coit̄: & nisi mouet̄: sanari sine iūctura pōt. Nōnunquā uero: maxieq; ubi motū ē: relabit̄. fereq; id qd̄ a pectore. sub id qd̄ ab humero ē: i posteriorē pte iclinat̄. Cuins ea ratio ē: qd̄ p se nō mouet̄: sed cū hūeri motu cōsentit. Itaq; eo subsistēte sub id hūerus agitat̄. Raro uero admodū i priorē pte igulū iclinat̄: adeo ut magni p̄fessores nūquā se uidissē memoriæ mādarit. Sed locuples tamē eius rei auctor Hippocrates est. Verū ut dissimilis uterq; casus ē: sic quædā dissimilia requirit. Vbi ad scapulas iugulū tēdit: simul dextra manu plane p̄pellēdus i posteriorē pte humerus ē: & illud i priorē attrahēdū. Vbi ad pectus con-

uersum ē: ipsum qdē retro dandum: hūmerus autē ī priorem partem adducendus ē. Ac si is inferior ē: nō id qd' a pectore ē: deprimendū est: qā immobile ē: sed humerus ipse attollendus. Si casu superior est. id qd' a pectore est: implendum lana. & humerus ad pectus deligendus est. Si acuta fragmēta sunt: icidi cōtra cutis debet: ex ossibus ea. quæ carnē uulnerāt: præcidenda sunt. tunc retusa ossa cōmittāda sunt. Si qd' ab aliqua parte eminet: opponendū ei triplex linteolū est ī uino & oleo tinctū. Si plura fragmēta sunt: excipienda sunt ex ferula factō canaliculo: eodēq; itus icerato: ne fascia diducat. quæ iugulo cōposito circūdanda est sæpius potius quā ualentius. Quod ipsum quoq; ī omnibus ossibus fractis perpetuū est. A dextro uero iugulo. si id fractū ē: ad alam iunistrā: a sinistro: ad dexterā. Rursusq; sub ala sua fasciari debet. Post hæc si iugulū ad scapulas inclinatū est: brachiū ad latus. si ī partē priorem: ad ceruicē deligendum est. Supinusq; homo collocandus: ceteraq; eadē faciēda: quæ supra cōprehensa sunt. Sunt uero plura ossa fere immobilia uel dura uel cartilaginosa: quæ uel frangunt: uel forantur uel colliduntur uel findunt. ut malæ pectus. latus: os scapularū: costæ spina costarū: os tali: calx. manus: planta. Horū oīum eadē curatio est. Si supra uulnus est: id suis medicamentis nutriendū ē. Quo sanescēte rimas quoq; ossis: aut si qd' ferrum ē. callus implet. Si cutis itegra ē: & os læsum esse ex dolore colligimus: nihil aliud: quā qd' descendū: iponendumq; cæratū est. & leniter deligendū: donec sanitate ossis dolor finiatur.

De costarum fractarum curatione.

Caput nouum.

Roprie tamē quædā de costa dicenda sunt: qā iuxta uiscera ē: grauioribusq; periculis is locus p expositus est: Hæc quoq; igit interdū sic findit: ut ne summū. qdē os: sed iterior pars eius. quæ rara est. lædatur interdum sit ut eam totā is casus perruperit. Si tota fracta nō est: nec sanguis expuitur: nec febricula sequitur: nec quæquā suppurat: nisi admodū raro: nec dolor magnus est. tactū tamē is locus lenis idolefcit: abunde est eadē quæ supra scripta sunt facere. & a media fascia icipere deligare: ne ī alterutram partē hæc cutē inclinet. Ab uno uero & uigesimo die quo utiq; os esse debet glutinātū id agendum. Cibis uberioribus ē utendū: ut corpus quā plenissimū fiat: quo melius os uestiat. qd' illo loco tenerū: adhuc iniuriæ sub tenui cute expositū ē. Per oē autē tēpus curationis uitādus clamor fermo quoq; tumultus: ira: motus uehementior corporis: fumus puluis: & quæquid uel tussim uel sternutamentū mouet. Ne spiritū qdem magnopere cōtinere expedit. At si tota costa p fracta ē: casus asperior est. Nā & graues inflāmatioēs & febris & suppuratio & sæpe uitæ periculū sequitur & sanguis spuitur. Ergo si uires patiunt ab eo brachio: qd' super eā costā est: sanguis mittendus ē. Si nō patiunt: alius tamē sine uilo acri ducēda est: diutiusq; ī edia pugmandū. Panis uero ante septimū diē non assumendus: sed una forbitiōe uiuendū iponendumq; ei loco cæratū ex lio factū: cui cocta quoq; resina adiecta sit. aut Polyarchi malagma. aut panacis ex uino & rosa & oleo: superq; iponēda lana lucida mollis & duæ fascia ea mediis oris: minimeq; astrictæ. Multo uero magis oīa uitanda: quæ supra posui: adeo ut ne spiritus qdē sæpius mouēdus sit. Quod si tussis īfestabit. ad id potio sumēda erit: uel ex tryxagine uel ex ruta uel ex herba stychade uel ex cumino & pipere. Grauioribus uero doloribus urgentibus cataplasma imponi quoq; conueniet uel ex lolio uel ex hordeo: cui pinguis sici tertia pars sit adiecta. Et id qdem iterdiu superiacebit. Noctu uero idem aut cæratū. aut malagma. aut panī: qā potest cataplasma decidere. Ergo quotidie quæq; resoluet: donec iam cærato aut malagmate possimus esse contenti. & decē qdē diebus extenuabit fame corpus. ab undecimo uero ali icipit. Ideoq; etiā laxior quā prio fascia circūligabit: fereq; ea curatio ad quadragesimū diē pueniet. quæ si modus erit suppuratiōis: plus malagma quā cæratū ad digerēdum pficiet. Si suppuratio uicerit neq; p quæ suprascripta sunt discutipotuerit. oīs mora uitāda erit: ne os infra uiciet. sed qua pte maxie tumebit: demittendū erit cadēs feramentū. donec ad pus pueniat: idq; effundendū. Si nuskūā caput se ostēdit: ubi maxie pus subit: sic in telligimus. Creta cimolia totū locū illinimus: & sicari patiemur. Quo loco maxie humor ina pfeueravit: ubi pus pximū erit: eaq; uti debet. Si latius aliqd abscedet: auobus aut tribus locis erit pforādū: demittendū erit linamentū: aut aliqd ex penicillo. qd' summū lino sit deuinctū ut facile educatur. Reliq; eadē: quæ ī cæteris adultis faciēda sunt: Vbi purū erit ulcus: ali corpus debet: ne tabes pntiofa futura id malū subsequat. Nōnunquā etiā leuius ipso osse affecto & iter initia neglecto: nō pus sed hūor qdā muccis similis itus coit mollescitq; cōtra cutis: in qua simili uisione utendum est.

De spinæ curatione.

In spina quoq; est qdē proprie notemus. Nā si id qd' ex uertebra excedit aliquo mō fractū est: i locus qdē cōcauus sit: pūctiōēs autē ī eo sentiunt: qā necesse ē ea fragmēta spinosa esse. Quo fit ut hō in iteriore ptem subide nitat. Hæc noscēdæ rei causa sunt. Medicamentis uero. hūdem opus est. quæ plurima parue huius capitis exposita sunt.

De humerorum: brachiorum: femorum: crurum. digitorum fractorum uel euulforum communibus curationibus.

Caput decimum.

Imiles rursus e x magna pte casus curationesq; sunt humeris & femoribus. Communia etiam quædam humeris: brachiis: femoribus: cruribus: digitis. Si qdē ea minie periculose media frangunt. Quo ppior fractura capiti uel superiori uel inferiori ē: eo prior ē. Nā & maiores dolores affert: & difficilior curatur. Ea maxime tolerabilis est simplex: transuersa. Peior ubi fragmenta: atq; ubi obliqua. Pessimum ubi eadem acuta. Nonnunquam autem fracta in his ossa in suis sedibus remanent: multo sæpius excidunt: aliudq; super aliud effertur. Idq; ante oīa considerari debet. & sunt notæ

certa. Si suis sedibus mota resimā; punctioisq; sensum representant tactu inæqualia sunt. Si vero non aduersa; sed obliqua jungunt qd̄ sit ubi loco suo nō sunt mēbrū id altero latere brevius est: & muscu li eius tumēt. Ergo si hoc depressum est p̄tinus di membrū oportet extēdere. Nā nerui; musculiq; intē ti per ossa cōtrahunt neq; in suū locū ueniunt nisi illos per uim aliq; intēdit. Rursus si primis diebus id obmissum est: inflāmatio oris Sub q̄ & difficile & periculose uis neruis adhibet. Nā distētio neruo rum uel cancer sequit̄: uel certū. ut diutissime alac̄ pus. Itaq; si ante reposita ossa nō sunt: postea reponēda sunt. Intendere autē digitū uel aliud quoq; membrū: si adhuc tenet̄ est etiā unus homo potest: cum alterā partē dextra; alterā sinistra prendit. Valētius mēbrum duobus eget: qui in diuersa contē dant. Si firmiores nerui sunt: ut in uiris robustis; maximeq; eorū feminibus & cruribus euenit; habenis quoq; uel linteis fasciis utriusq; capita articuloz deligāda & per plures in diuersa ducēda sunt Vbi pau lo longius quā naturaliter esse debet membz uis fecit. tum demū ossa manibus in suā sedē cōpellēda sunt: inditiūq; ossi repositi est. dolor sublatus. Et mēbrū alteri parti æquatū iuolendū duplicibus: tri plicis panni & in uino & oleo tinctis: quos linteos esse cōmodius est. Fere uero his: sex opus est. Prima breuissima adhibēda quæ circa fracturā ter uoluta sursum uersum seraf. & q̄si in coclea serpat: fatiscq; est eā ter hoc quoq; modo circuire. Altera dimidio lōgiore: eaq; qua parte os eminet: ab ea si totū æq; le est: undelibet sup fracturā debet incipe priori aduersa: deorsumq; tēdere atq; iteq; de fractura reuer sa in superiore parte ultra priorē fasciā desinere. Sup has iniiciendū latiore linteo cæratū est: qd̄ eas cōti neat. ac si qua parte os eminet: triplex ea pannus obiciēdus eodē uino & oleo madēs. Hæc tertia fascia cōprehēdenda sunt: quartaq; sic ut semp̄ i sequens priori aduersa sit: & tertia tantū inferiore parte tres in superiore faciāt. q̄a fatius est sapius circuire quā adstringi. Siquidē id qd̄ adstrictū est. alienat̄ & cæcro oportunū est. articulū autē quā minime uincire opus est. Sed si iuxta hunc os fractū est: necesse est. De ligatū uero membrū in diē tertiū cōtinendū est. Eaq; iunctura talis esse debet: ut primo diē nihil offē derit: nō tamen laxa uisa sit: secūdo laxior: tertio iam pene resoluta. Ergo tum rursus id membz deli gandū: adiciēdaq; prioribus quinta fascia est: iterūq; quinto resoluendū est: & sexta fasciis iuolendū. sic ut tertia & quinta infra: cæteræ supra siniant. Quotienscunq; autē soluit̄ membrū: calida aqua fo uendū est. Sed si iuxta articulū fractura est: diu instillādū uinū est: exigua parte olei adiecta: eadēq; oīa faciēda donec adeo inflāmatio soluat̄: uel leuius quoq; quā ex consuetudine id membrū fiat. Quod si septimus dies nō dedit: certe nonus exhibet. Tum facillime ossa tractant̄. Rursus ergo si pagē cōmissa sunt: cōmitti debēt. Si qua fragmēta eminet: in suas sedes reponēda sunt. Deinde eodē modo mēbrum deligandū ferulæq; sup accomodāda sunt: quæ sissæ circūpositæq; ossa in sua sede cōtineāt: & in quā partē fractura iclinat̄: ab ea latior: ualētiorq; ferula iponēda est. Easq; oēs citra articulū esse oportet re simas: ne hūc lædāt: nec ultra altrig: quā ut ossa cōtineāt: & cū spatio laxent̄. tertio quoq; die paulū ha benis suis coartari: ac si nulla prurigo: nullus dolor est: sic manere donec duæ partes eius tēporis quod quoq; os cōseruet cōpleant̄ postea leuius aqua calida fouere quia primo degeri materiā opus est: tum euocari. Ergo cærato quoq; liq̄do id pleniter est ungendū: p̄fricandaq; summa cutis est: laxiusq; id de ligandū est. Tertio quoq; die soluendū sic: ut remota calida aqua: cætera eadē fiant. Tantūmodo singu læ fasciæ quotiēs resolutæ fuerint: subtrahant̄.

De fracti humeri curatione.

Acc cōmunia sunt. Illa pp̄ria. Siquidē humerus fractus nō sicut membrū aliud intēdit. Sed ho mo collocā alto sedili. medicus autē humiliore aduersus Vna fascia brachiū amplexa ex cerui ce ipsius: q̄ læsus est: id sustineat. Altera ab altera parte sup caput data: ibi accidit nodū Tertii iuncto imo humero deorsum demittit̄ ibi quodq; caputibus eius inter se iunctis. Deinde ab occipitio ipsius minister sub ea fascia: quā secundo loco posui: correpto si dexter humerus ducēdus est dextrot̄ si sinister: sinistro brachio demissum inter foemina eius: qui curaf̄ baculum tenet. medicus sup eam fa sciam de qua tertio loco dixi planam iniicit dextram: si sinister: sinistram: si dexter humerus sumatur. simulq; alteram fasciam minister attollit alterā premit medicus. quo fit ut leniter humerus extendat̄. Fasciis uero: si mediū aut imum os fractū est: breuioribus opus est: si summum: longioribus. ut ab eo sub altera quoq; ala perpectus & scapulas porrigant̄. Protinus uero brachiū cum deligatur: sic inclinā dum est: id quod afficit ut ante fascias quoq; sic figurandum sit. ne postea suspensum aliter: aliter cum deligabat̄: humerum inclinet. Brachioq; suspēso ipse quoq; humerus ad iatus leniter deligandus est. Perc̄ fit: ut minime moueat̄. ideoq; ossa sic se habēt: ut aliq; composuit. Cū ad ferulas uentum est: ex trinsecus esse earum longissima: debēt: a lacerto breuioribus: sed sub ala breuissima. Sapiusq; eæ resolu endæ sunt: ubi in uicinia cubiti humerus fractus est: ne ibi nerui rigescant. & inutile brachiū efficiāt. Quotiēs solutæ sunt: fractura manu cōtinēda: cubitus aqua calida fouēdus: & molli cærato p̄frican dus: ferulæq; uel omnino non imponendæ contra eminentia cubiti: uel aliquanto breuioribus sunt.

De brachii fracti curatione.

T si brachiū fractū est: in primis cōsiderandū est: alterū os: an utrūq; cōminutū sit: nō quo alia in eiusmodi casu curatio admouēda: sed primū ut ualētius extendat̄: si utrunq; os fractū est: q̄a necesse est minus neruos cōtrahi altero osse itegro eorūq; itēdēte. Deide ut curiosius oīa in cō tinēdis ossibus fiāt si neutrū alteri auxilio ē. Nā ubi altez̄ itegrū ē: plus opis i eo quā i fasciis: ferulisq; est. Deligari autē brachiū debet paulū pollice ad pectus inclinato. Siquidē is maxime brachii naturalis

LIBER

habitus sit, idq; inuolutū mitella cōmodissime excipit: quæ latitudine ipsi brachio perangustis capitibus collo iniicit, atq; ita cōmode brachiū ex ceruice suspensum est. Idq; paulū supra cubiti alterius regionē pēdere oportet. Quod si ex summo cubito id factū sit glutinare id uincēdo alienū est. Fit enim brachiū immobile, ac si nihil aliud quā dolori occursum est: idē qui fuit eius usus est.

De crurū femorumq; fractorum curatione.

i N crure æque ad rem p̄inet alteꝝ saltē os itegrū manere. Cōmune uero ei femoricq; est. Quod ubi deligatū est in canalē cōficiendū est. Is canalē & inferiori parte foramina habet: p̄ quæ si quis humor excesserit: descēdat, & planta morā: quæ simul & sustineat eam & delabi nō patiat̄ur: & a lateribus caua: perq; loris datis mora quidē: crus femurq; ut collocatū est detineat. Esse etiam is debet a planta si crus fractū est: circa poplicē, si femur, usq; ad coxā. si iuxta superius caput femoris: sic ut ipsa quoq; ei coxa sit. Neq; tamē ignorari oportet si femur fractū est: fieri breuius, quia nunq̄ in antiquū statum reuertit̄ summisq; digitis postea cruris eius insisti. sed multa tamen femori debilitas est: ubi fortunæ negligētia quoq; accessit.

De fracti digiti curatione.

d Igitum satis est ad unū furculū post inflātionem deligari.

Cōs curatiōes ad humeros brachia cruri femina digitosq; cōfractos pertinētia.

h Is p̄prie ad singula mēbra p̄tinētibus: rursus illa cōmunia sunt: primis diebus fames, deīde tum cū iam increfcere callū oportet: liberalius alimentū, lōga a uino abstīnētia, fomentū aquæ calidæ: dum inflātio est: liberale, cū ea desit: modicū. Tum etiā longior ulterioribus & liquido cæratō mēbris: & mollis tamen unctio. Neq; protinus exercendū id membꝝ, sed ad antiquos usus reducendū est. Grauius aliquāto est: cū ossis fracturæ carnis quoq; uulnus accessit: maximeq; si id musculi femoris aut humeri senserunt. Nā & inflātionē multo grauiorē & promptiorē cancos habent. Ac femur quidē, si ossa inter se cesserūt: fere præcidi necesse est. Humerus uero quoq; in periculum uenit: si facilius cōseruat̄. Quibus periculis etiā magis id expositum: qđ iuxta ipsos articulos ictū est. Curiosius igit̄ agendū est & musculus quidē per mediā plagam trāsuerfus præcidēdus. Sanguis uero: si parū fluxit, mittēdus: corpus in media extenuandū ac reliqua quidē mēbra lētius intendenda, & lenius in his ossa in suā sedē reponēda sunt. His uero neq; intēdi neruos: neq; ossa tractari satis expedit. Ipsiq; homini permittendū est: ut sic ea collocata habeat: quæ admodū minime lædunt. Oibus autem his uulneribus iponendum primo linamentū est uino madens, cui rosæ paulum admodū adiectū sit, cætera eadē deligāda fasciis sunt aliquāto quā uulnus latioribus: laxius scilicet: quā si ea plaga nō esset, quāto facilius & alienari & occupari cancro uulnus potest numero potius fasciæ id agendū est: ut laxæ quoq; æque cōtineant. Quod in femore humeroq; sic fiet: si ossa forte recte cōcurrerint, sin aliter se habebūt: eatenus circūdari fascia debet: ut impositū medicamentū cōtineat. Cætera eadem quæ supra scripsit̄ faciēda sunt: præterq̄ qđ neq; ferulis neq; canalibus: iter quæ uulnus sanescere non potest. Sed pluribus tantūmodo & latioribus fasciis opus est: ingerendūq; subinde in eas est calidū oleū & timum magisq; in primo: fame utēdo uulnus calida aqua fouendū: frigusq; omni ratione uitandū & trāsfeundū ad medicamenta: quæ puri mouēdo sunt, maiorq; uulneri quā ossi cura agēda. Ergo quotidie soluendū nutriendūq; est. Inter quæ si quod paruulū fragmentū ossis eminet: id si retusum est in suam sedē dandū: si acutiū: ante acumen eius lōgius est præcidendū: si breuius limandū: & utrinq; scalpro limandū, tum ipsum recondendū est, ac si id manus facere nō potest: uulsella: quali fabri utunt̄: iniiciēda est, recte se habēdi capiti ab ea parte, qua lima est: ut ea parte qua cibra est emīnēs os in suā sedē cōpellat. Si id maius est: mēbranulisq; cingunt̄ finire oportet ea sub medicamētis resoluēdū: idq; os: ubi iā nudatū est abscidere: qđ maturius scilicet faciendū est, potestq; ea ratione & os coire & uulnus sanescere. Illud suo tēpore: hoc pro ut se habet. Nōnunq̄ etiā in magno uulnere euenit ut fragmēta qđā uelut emorianē neq; cum cæteris coeant. Quod hic quoq; ex modo fluentis humoris colligit̄. Quo magis necessariū est sæpius ulcus resoluere atq; nutrire. Sequit̄ uero ut id os per se post aliquot dies excidat, cū tam misera antea cōditio uulneris sit, tamen id interdū maius diutiusq; facies. Sæpe enim itera cutis: ossē abrumpit̄: protinusq; prurigo & dolor oritur. Quæ soluere: si accidit: maturus oportet: & fouere aqua per æstatē frigida: per hyemē egelida deinde cæratū myrteū imponere. Interdū fractura quibusdam: uelut aculeis carnē r̄xat: quo a prurigine & punctiōibus cognito: aperire id melius: eosq; aculeos p̄cidere necesse habet. Reliq; uero curatio in utroq; hoc casu eadē est: q̄ ubi ictus p̄tinus itulit̄ puro iā ulcere. Cibis hic quoq; utēdū est carnē p̄ducētibus, si breuius adhuc mēbꝝ est: & ossa loco suo nō sunt paxillus tenuis quā leuissimi generis iter ea demitti debet: sic ut capite paulū supra ulcus emīneat: isq; quotidie plenior adigēdus est: donec par id mēbrū alteri fiat. Tū paxillus remouēdus: uulnus sanādū est: cicatrix iuducta fouēda frigida aq̄ est in q̄ myrtus: hœdera: alixue similes uerbenæ sint illinēdūq; medicamētū: qđ siccet: & magis etiā hic q̄scendū donec id mēbrū cōfirmet̄. Si quādo uero ossa nō cōserbuerūt q̄ sæpe soluta: sæpe mota sūt: i apto deīde curatio est, possunt, n. coire. Si uetustas occupauit: mēbꝝ extēdēdū est: ut aliqd lædāt. Ossa iter se manu diuidēda: ut occurrēdo exaspent̄: ut si qđ pigre est eradat̄: totūq; id q̄si recēs fiat. Magna tamē cura habitare nerui musculiue lædant̄. Tum ui no fouēdū est: i quo malicoriū decoctū sit: iponēdūq; id ipm̄ oui albo mixtū. Tertio die resoluēdū: fouēdūq; aq̄: in q̄ uerbenæ de qbus supra dixi decoctæ sint. Quōto die idē faciēdū: ferulæq; circūdādæ.

Cætera & ante & post eadē faciēda. quæ suprascripsi. Solēt tamen interdū diuersa inter se ossa cōfer-
uere. Eoq; & breuius membrū & inde cogē fit: & si capita acutiora sunt: assidua punctiōes sentiunt.
Ob quā causam frāgi rursus ossa & dirigi debent Id hoc modo fit. Calida aqua multa membrū id soue-
tur & ex cærato ligdo perfricatā intēditurq; & inter hæc medicus ptractās ossa: ut adhuc tenero callo
manibus ea diducit: cōpellitq; id quod eminet in suam sedē. & si parū ualuit: ab ea parte in quā os se in-
clinat inuolutā lanā regulā obicit. Atq; ita deligando assuescere iterum uetustæ sedi cogit. Nonnunq;
autē recte quidē ossa cœperūt. supincreuit uero nimius callus. ideoq; locus intumuit. Quod ubi inci-
dit diu leuiterq; id membræ perfricandū est ex oleo & sale & nitro: multūq; aqua calida lalsa souendū.
& imponendū malagma q' d' dig' rat: astrictiūq; alligandū: oleribusq; & præterea uomitu utendū. Per
que cū carne callus quoq; extenuat. Cōfertq; aliquid de sinapi quod cū sicu in alterū par membrum
impositum: donec id paulū erodat eoq; euocet materiam. Vbi his tumor extenuatus est. rursus ad or-
dinem uitæ reuertendum est.

De luxatis ossibus.

Caput. xi.

C de fractis quidē ossibus hætenus dictū sit. Mouent autē ea sedibus suis duobus modis. Nam
a modo quæ iuncta sunt inter se dehiscūt: ut cū latū scapularum os ab humero recedit: & in bra-
chio radius a cubito. & in crure tibia a fura: interdū a saltu: calcis os a talo. qd' raro tamen fit.
Modo articuli suis sedibus excidūt. Ante de prioribus dicā. Quoq; ubi aliqd' icidit protinus his locus
cauus est. depressusq; digitus sinum inuenit. Deinde grauis inflāmatio oritur: atq; in talis præcipua. Si-
quidē febres quoq; & caneros & neruoz; uel distētiōes uel rigores: q' caput scapulis annectūt: moue-
re cōsueuit. Quoq; uitandoz; causa faciēda eadem sunt: quæ in ossibus mollibus læsis aliqd' ubi inci-
dit protinus his locis pposita sunt. ut dolor tumorq; per ea tollant. Nam diducta ossa nunq; rursus i-
ter se iungunt. & ut aliqd' decoris eo loco sit nihil usus admittit. Maxilla uero & uertebra oēsq; articu-
li cū ualidis neruis cōprehendant: excidunt aut ui expulsū: aut aliquo casu neruis uel ruptis uel ifirma-
tis faciliūq; in pueris & adolefcētulis quam in robustioribus. hiq; elabunt in priorē & in exteriorem
partem: quidā omnibus modis: quidā certis. Suntq; quædā cōmunia omnium signa. quædam propria
sunt cuiusq;. si qdem semper ea parte tumor est: in qua os prorūpit. ea sinus: a qua recessit. Et hæc quæ
in oibus deprehendunt: alia uero si in singulis. Quæ simulatq; de quoq; dicā proponenda erunt. Sed
ut excidere omnes articuli nō possunt: sic nō omnes reponunt. Caput enim nōnunq; compellit: neq;
in spina: uertebra: neq; ea maxilla quæ utraq; parte plapsa anteq; reponeret inflāmationē mouit. Rur-
sum qui neruoz; uicio plapsi sunt: cōpulsū quoq; in suas sedes: iteq; excidūt. At qbus in puericia exci-
derūt: neq; reposita sunt: minusq; cæteri crecunt. Omniūq; quæ loco suo nō est: maior in eo ipso sit: quā
in brachio: maior in hoc quam in manus acie Tum pro sedibus & pro calibus: qui inciderūt: aut ma-
ior aut minor usus eius memri relinqtur quoq; in eo plus usus supēst: eo minus id extenuat. Quicqd'
autē loco suo motū est: ante inflāmationem reponendū est. Si illa occupauit: dum cōquiescat. Tunc la-
cessendū est. Vbi finita est: tentādum est in his membris quæ id patiunt. Multū autem eo cōfert & cor-
poris & neruoz; habitus. Nam si corpus tenue: si humidū est: si nerui infirmi: expeditius os reponit.
Sed & primo facilius excidit: & postea minus fidelitē cōtinet. Quæ cōtraria his sunt: melius cōtinet.
Sed id qd' expulsū est: difficulter admittit. Oportet autē ipsam inflāmationem leuare: super succida
lana ex aceto iposita. A cibo si ualētoris articuli casus est triduo: interdū etiam quinq; diebus abstine-
re: debere. Bibere aquā calidā dum sitim finiat. Curiosusq; hæc facere his ossibus motis: quæ ualidis
pleniūq; musculis cōtinent. si uero etiā febris accessit: multo magis de die quinto fouere aqua ca-
lida: remotaq; lana cæratū imponere ex cyprino factū: nitro quoq; adiecto donec ois inflāmatio finia-
tur. Tunc infriktionē ei membro adhibere. cibis uti bonis: uti uino modice: iamq; ad usus quoq; suos
id membræ promouere. quia motus ut in dolore pestifer: sic alias saluberrimus corpori est. Hæc com-
munia sunt: nunc de singulis dicam.

De maxillæ luxatæ curatione.

Caput. xii.

Axilla in priorē partē propellit: sed modo altera parte: modo utraq;. Si alterā in contrariā par-
m tem: modo utraq; ipsa mentūq; inclinat: dentes paribus nō respondēt. sed sub his qui secāt ca-
mini sunt. At si utraq; totū mentū in exteriorem partē pmouet. inferioresq; dentes lōgius quā
superiores excedūt: intentiq; sup musculi apparet. Primo quoq; tēpore homo in sedili collocādus est
sicut minister a posteriore parte caput eius cōtineat uel sic ut iuxta parietē is sedeat: subiecto iter pa-
rietē & caput eius scorteo puluino duro. eoq; caput per ministrū urgeat. quo sit imobilis. Tum me-
dici digiti pollices linteolis uel fasciis ne dilabant inuoluti in os eius cōiiciendi: cæteri extrinsecus ad-
mouēdi sunt. Vbi uehemēter maxilla apphensa est: si una parte pcedit: cōcutiendū mentū & ad guttur
adducendū est. Tūc simul & caput apprehendendū & excitato mēto maxilla in suam sedē cōpellēda &
os eius cōprimendū est sic ut oia pene momēto fiant. Si in utraq; parte plapsa est eodem oia faciēda.
sed æqliter retro maxilla agenda est. Reposito ossē si cū dolore oculoq; & ceruicis iste casus incidit: ex
brachio sanguis mittēdus est. Cū oibus uero quoq; ossa mota sunt: primo ligdior cibus conueniat: tū
his picipue: adeo ut sermo quoq; frequēti motu oris pneruos lædat.

De capite luxato. Caput. xiii.

Aput duobus pcessibus i duos sinus sumæ uertebrae demissis sup ceruicē cōtineri i prima pte
pposui. Hi pcessus interdū i posteriore pte excidūt: quo fit ut neruus sub occipitio extēdat mē

tum pectori agglutinet: neq; bibere is: neq; loqui possit: interdū sine uolūtate semen emittat. Quibus celerrime mors supuenit. Ponendū autē hoc esse credidi nō quo curatio eius rei ulla sit: sed ut res indiuis cognoscere: & nō putarēt sibi medicum defuisse siquē sic aliquē perdidissent.

De spina luxata. Caput quartūdecimum.

Dem casus manet eos: quoq; in spina uertebra exciderūt. Id enim nō potest fieri: nisi ex medulla quæ per mediū: & duabus mēbranulis: quæ per duos a lateribus processus ferunt: & neruis: qui cōtinēt ruptis. Excidunt autē & in posteriorē partem & in priorē & supra septum trāsuersum & infra. In utraq; partē exciderit: a posteriorē parte uel tumor: uel sinus orit. Si sup septū id incidit: manus resoluunt: uomitus: aut distētio neruog; in se q̄. spiritus difficulter mouetur: dolor urget & aures obtusæ sunt. Si sub septo: foemina resoluunt: urina suppressit: interdū etiā sine uolūtate prorumpit. Ex eiusmodi casibus ut tardius quā ex capitis: sic tamen intra tridū homo moritur. Nam: qđ Hippocrates dixit uertebra in exteriorē partē prolapsa: pronū hoīem collocandū esse & extendendū: tum calce aliquē super ipsum debere cōsistere: id intus ipellere: in his accipiēdum est: quæ paulū exciserūt: nō in his: quæ toto loco mutatae sunt. Nōnunq; enim neruog; imbecillitas efficit: ut quāuis non exciderit uertebra: paulū tamen in priorē partem promineat. Id nō iugulat. sed ab interiorē parte non cōtingit quidē posse. ab exteriorē: si propulsum est: plerunq; iteꝛ redit: nisi quod admodū rarum est. uis neruis restituta est.

De humero luxato. Caput. xv.

Vmerus autē modo in alā excidit: modo in partē priorē. Si in alā delapsus est & uictus cubitus h recedit ab latere: rursum iuxta eiusdē partis aurē cū humero porrigi nō potest. Longiusq; altero id brachiū est. Si in priorē partem summū quidē brachium extēditur: minus tamen quam naturaliter difficilifusq; in priorē partē q̄ in posteriorē cubitus porrigit. Igitur si in alā humerus excidit: & uel puerile adhuc est corpus uel molle certe & imbecillibus neruis intentū est: satis est collocare id in sedili & ex duobus ministris alteri imperare: ut caput late scapulaꝛ ossibus leniter reducat alteri ut brachiū extendat: ipsum posteriorē parte residentē renū sub alā eius coire simulq; & ille os & altera manu brachiū eius ad latus ipellere. At si uastius corpus: neruiue robustiores sunt: necessaria est spatula lignea: & q̄ crassitudinē duorum digitog; habet: lōgitudine ab alā ad digitos peruenit. In qua summa capitulū est rotundū & leniter cauum: ut recipe particulā aliquā ex capite humeri possit. In ea bina foramina tribus locis sunt inter se spacio distātibusc; inq; ea lora mollia coiciunt. Eaꝛ spatha fascia iuoluta quo minus tactu laedat ad alā a brachio dirigitur. sic ut caput eius summæ alæ subiiciat. Deinde loris suis ad brachiū deligat: uno loco paulū infra humeri caput: altero paulum supra cubitū: tertio supra manū. Cui rei p̄tinus inter ualla tunc quoq; foraminū aptata sunt Sic brachiū deligatū sup scapulaꝛ gallinarū gradū trahit ita alte ut consistere homo ipse nō possit. simulq; in alterā partē corpus de mittit: si alterā brachiū intendit. Eoque sit ut capite ligni caput humeri impulsū in suā sedem modo cum sono modo sine hoc cōpellat. Multas alias esse rationes scire facile est uno Hippocrate lecto: sed nō alia magis usu cōprobata est. At si in priorē partem humerus excidit supinus homo collocāus est fasciaꝛ aut habena media alā circūdanda est: capitūꝛ eius post caput hominis ministro tradenda: brachiū alteri: p̄cipiēdumq; ut ille habenā: hic brachiū extēdat. Deinde medicus caput qđ hominis sinistra debet repellere: dextra uero cubitū cum humero attollere: & os in suam sedē compellere. Faciliusq; id in hoc casu quā in priorē reuertit. Reposito humero lana alæ subiicienda est. Si interiorē parte os fuit: ut ei opponat. Si in priorē parte: ut tamē cōmodius deligetur Tum fascia primū sub alā obuoluta caput eius debet cōprehendere: deinde profectus ad alterā alā: ab eaꝛ ad scapulas: rursumq; ad eiusdē humeri caput tendere. Sæpiusq; ad eandē rationem circūagi: donec bene id teneat. Vinculus hac ratiōe humerus cōmodius cōtinetur. Si adductus ad latus sit. ad id quoq; fascia deligatur.

De cubiti luxati curatione. Caput. xvi.

IN cubito autem tria coire: ossa humeri: & radii: & cubiti ipsius ex his quæ prima parte huius i uoluminis posita sunt: intelligi potuit. Sed cubitus qui innexus humero est: ab hoc excidit. radius qui adiunctus est interdū trahit. interdū subsistit. In oēs uero quattuor partes excidere cubitus potest. sed si in priorē plapsus est: extēdū brachiū est: neq; recuruat. Si in posteriorē: brachiū curuū est: neq; extēditur: breuiusq; altero est. Interdū febrē uomitūꝛ bilis mouet. Si in exteriorē interiorēue brachiū porrectū est: sed paub; in eā paratū a qua os recessit recuruatū: quicqđ icidit: reponendi ratio una est. Neq; in cubito tantū est: sed in oibus quoq; mēbris longis: quæ per articulū longa testa iunguntur. Vtrunq; membrū in diuersas partes extēdere donec spaciū inter ossa libeꝛ sit Tum id os qđ excidit ab ea parte in quā plapsū est in cōtrariā ipellere. Extēdendi tamē alia atq; alia genera sunt: prout nerui ualēt aut ossa huc illuc ue sederūt. Ac modo manibus solis utendū est: modo qđā alia adhibenda. ergo si in priorē partē cubitus plapsus est: extēdi p̄ duas manus: interdū etiā habenis iniectis satis ē. Deinde rotundū aliqd a lacerti parte ponendū est. & sup id repente cubitus ad humeꝛ ipellendus est. At in aliis casibus cōmodissimū est eadē ratione brachiū extēdere. quæ fracto cubito supra posita est: & tum ossē reponere. Reliqua curatio eadē est quæ in oibus. Celerius tantū & sæpius id resoluendū est: multoq; magis aqua calida fouendū: diutius ex oleo & nitro ac sale p̄fricandū. In cubito enim celerius quā in ullo alio articulo: siue extra remāsit: siue intus reuertit: callus circūdatur. isq; si per quietē

increuit: flexus illius postea prohibet.

De manu luxata.

Caput decimumseptimum.

m Anus quoque in omnis quattuor partes prolabit: Si in posteaorem partem excidit porrigi digiti non possunt. si in priorem non inclinant. si in alterutrum latus: manus in contrarium. id est aut ad pollicem: aut ad minimum digitum conuertitur. Reponi non difficillime potest. Super durum locum & tenentem ex altera parte intendi manus: ex altera brachium debet: sic ut prona sit. si in posteriorem partem os excidit: supina: si in priorem si in anteriorem exterioremue: in latus. Vbi satis nervi ducti sunt. si in alterutrum latus procidit manus brachium in contrarium repellendum est. At his: quae in priorem posterioremue parte prolapsa sunt: superimponendum durum aliquid. id est supra prominens os manu urgendum est: per quod vis adiecta facilius in suam sedem compellit.

De palma.

Caput decimumoctauum.

i Palma quoque interdum suis sedibus pmouent: modo in priorem partem: modo in posteriorem. In latus enim moueri paribus ossibus oppositis non possunt. signum id solum est: quod omnium commune est. Tumor ab ea parte: in qua os uenit: sinus ab ea aqua recessit. Sed sine intentione digito: tantummodo bene pressum os in suam sedem reuertitur.

De digitis.

Caput decimumnonum.

a In digitis totidem fere casus: eademque signa sunt: quae in manibus. Sed in his extendendis non aequum opus est: eum & articuli breuiiores & nervi minus ualidi sint. Super mesam tantummodo intedi debent: quod uel in priorem uel in posteriorem partem exciderunt. tunc iam plana compelli: atque id quod in latus elapsum est: digitis restitui.

De femore

Caput uigesimum.

c Vnde de his dixerim de his quoque quae in cruribus sunt: uideri possum dixisse. Si quidem etiam in hoc casu quaedam similitudo est femori & humero: & tibiae & cubito: pedi & manui. Quaedam tamen separatim quoque de his dicenda sunt. Femur in omnes quattuor partes pmouet. sapissime in anteriorem: deinde in exteriorem: raro admodum in priorem: aut posteriorem. Si in anteriorem partem prolapsum est crus longius altero & uastius est. Extra enim pes ultimus spectat. si in exteriorem: breuius: rarumque sit & itus inclinatur. Calx igitur in terram non contingit: sed planta ima. meliusque id crus superius corpus quam in priore casu fert: minusque baculo eget. si in priorem crus extensum est: implicari non potest. alteri cruri ad calcem par est. sed ima planta minus in priorem partem inclinatur: dolorque in hoc casu praecipuus est: & maxime urina supprimitur. Vbi cum dolore inflammatio quae comode ingrediuntur totumque corpus pes est. Sed & si in posteriorem extendi non potest crus: breuiusque est: ubi constitit: calx quoque terram non contingit. Magnum autem femori periculum est: ne uel difficulter reponatur: uel repositum rursus excidat. Quidam iterum semper excidere contedunt. sed Hippocrates & Diocles & Philotimus & Nileus & Heraclides tarentinus: clari admodum auctores: toto se restituisse memoriae prodiderunt. Neque tot genera machinamentorum quoque ad extendendum in hoc casu femur. Hippocrates: Andreas: Nymphodorus: Prorarchus: Heraclides reperissent: si id frustra esset. Sed ut haec falsa opinio est: sic illud uerum est. Cum ibi ualentissimi nervi: musculique sint: si suum robur habent: uix admittere: si non habent postea non contineri. Tendant igitur est: & si tenerius membrum est: factis est habentem alteram ab inguine: alteram a genu intedi. Si ualidius: melius adducet: quae eadem habenas ad ualida bacula deligantur tuncque eorum sustinuit imas partes oppositae morae obiecerint: superioresque ad se utraque manu traxerint. Etiam ualidius inteditur membrum super scannum: cui ab utraque parte axes sunt: ad quos habenas illae deligantur. quae in torcularibus conuersi tuncque quoque si quis perseverauerit: non solum extendere nervos & musculos possunt. collocadus autem homo super id scannum est: aut prius aut superius: aut in latus: sic ut semper ea pars superior sit: in qua os prolapsum est: ea etiam inferior: atque recessit. Nervis extensis in priorem os uenit: rotundum aliquid super inguen ponendum: subitoque super id genu adducendum est eodem modo eademque de causa: quae idem in brachio sit. primumque si complicari femur potest: ita est. In ceteris uero casibus: ubi ossa paulum iter se recesserunt: medicus debet id quod eminent retro cogere. minister contra idem coxae appellere. Posito osse nihil aliud noui curatio requirit: quam ut diutius his in lecto detineat: ne si motum adhuc nervi laxioribus femur fuerit: rursus erumpat.

De genu.

Caput uigesimumprimum.

g Eius uno & in anteriorem & in posteriorem & in posteriorem partem excidere notissimum est in priorem non plabiplexique scripserunt. Porro id uero proximum esse cum idem opposita patella: ipsa quoque caput tibiae contineat. Meges tamen eum cui in priorem partem excidisset: a se curatum esse memoriae prodidit. In his casibus intedi nervi rationibus hisdem: quae in femore rectali possunt. Et id quod quod in posteriorem partem excidit eodem modo rotundo aliquo super poplite imposito: adductoque eo crure recedat. Ceterum uero manibus simul tunc ossa in diuersas partes compelluntur.

De talo. Caput uigesimumsecundum.

t Alus in omnes partes plabitur. Vbi in anteriorem partem excidit: ima pars pedis in exteriorem partem conuertitur. Vbi huic contrarius talus contrarium etiam signum extat. Si in priorem partem erumpit a posteriore: latus nervus durus & ilianus est: minusque est opus est. si in posteriorem calx pene conditur: plaga maior sit. Reponitur autem his quoque per manus: prius in diuersa pede & crure diductis. Et in hoc quoque casu diutius in lectulo perseverandum est: ne his talus quod totum corpus sustinet parum confirmatis nervis ferendo oneri cedat. rursusque praeputat. Calciametis quoque humilioribus primo tempore utendum: ne iustura talum ipsum laedat.

De planta.

Caput uigesimumtertium.

p Lantae ossa hisdem modis quibus in manu prodeunt: his hisdem quoque conduntur. Fascia tantummodo calcem quoque debet comprehendere: ne cum mediam plantam inuenit eius uinciri necesse est: libet

talus in medio relictus materiã pleniorẽ recipiat: ideoq; supuret.

De digitis,

Caput. xxiiii.

N digitis nihil ultra fieri debet: q̄ quod in his: qui sunt in manu positũ est. Potest tamen con-
ditus articulus medius aut summus canaliculo aliquo cõneri. Hæc facienda sunt in his casi-
bus ubi sine uulnere ossa exciderunt. Hic quoq; & ingēs periculũ est: & eo grauius quo maius
membrum est. quoue ualidioribus nervis: aut musculis continetur. Ideoq; humeris: femoribusq; me-
tus mortis est. ac si reposita ossa sunt: spes nulla est. Nõ repositis tamen: nõ nullũ periculum est. Eoq;
maior in utroq; timor est: quo propius uulnus articulo est. Hippocrates nihil tuto reponi posse: præ-
ter digitos & plantas & manus dixit. atq; in his quoq; diligēter esse agendum: ne præcipitent. Qui-
dam brachia quoq; & crura reposerunt. Et ne cancri: distētionẽsq; neruorum orirentur: sub quibus
in eiusmodi casu fieret mors matura: sanguinem ex brachio miserūt. Verum ne digitus quidẽ: in quo
minimũ ut malũ: sic etiam periculum est: reponi debet ante inflammationem: aut postea cum iam
uerus res est. Si quoq; reposito ossẽ: nerui distendunt: rursus id protinus expellendum est. Omne autẽ
membrum: quod cum uulnere loco motum: neq; repositum est: sic iacere conuenit ut maxime cubã-
tem iuuat: tantum ne moueatur: neue dependeat. In omniq; tali morbo magnum ex longa fame præsi-
dium est. Deinde ex curatione eadẽ quæ proposita est: ubi ossibus fractis uulnus accessit. Si nudum os
eminet: impedimẽto semper futurum est. Id quod excedit: abscidendum est: Imponendaq; super arida
linamenta sunt & medicamenta nõ pinguia: donec quæ sola esse in eiusmodi re sanitas potest: ueniat.
Nam & debilitas sequitur: & tenuis cicatrix inducitur. quæ necesse est: facile noxæ postea pateat.

**Cornelii celsi de medicina Finis. Impressor Ioannes rubeus Vercellensis fuit die viii.
mensis Iulii. M. cccc. xciii. Venetiis.**

IN PRIMO LIBRO CORNELII CELSI DE MEDICINA HAEC CONTINENTVR.	rei sit: qua uescimur	xii	De tabe & eius speciebus & curationibus	fol. xix
Medicinae inuentio & diuisio uariarum: de ea illustriū medicorum opinionones Exordiū.	Quæ res boni succi sint	xii	De comitialis morbi curationibus	xix
Quæ admodū sanos agere cōueniat.	Quæ res mali succi sint	xii	De regii morbi curatione	fo. xx
Quæ stomacho sbecillis seruanda sint	Quæ res lenes: quæ acres sint	xii	De elephantiae curatione	xx
Observationes quædam prout res nouæ accidunt & corporum genera & sexus & ætates & tempora anni sunt	Quæ res crassiorē quæue tenuiorem pituitam faciunt	xii	De attonitis & eorum curatiōe	xx
De his qui aliqua parte corporis laborat & primū de his quibus caput infirmū est	Quæ res stōacho idoneæ sūt	xii	De resolutiōe neruorum quæ appolesia uel paralysis dicitur	xx
De his qui lippitudine: grauedine: destillatione: tonsillitisq; laborant	Quæ res inflat aut inflatiōē leuāt	xiii	IN QVARTO LIBRO CORNELII CELSI DE MEDICINA HAEC CONTINENTVR.	
Ad solutam aluum remedia	Quæ res aut calefaciūt aut refrigerāt	xiii	De humani corporis interioribus sedibus.	xx
Remedia ad colicū dolorem	Quæ res intus facile uitiant: uel minime corrumpuntur	xiii	De curatiōibus morborum q; nascentur: a capite & primo de eius dolore: deinde de morbo q; circa faciem nascitur: tū de linguæ resolutione. postremo de destillatione ac grauedie.	fo. xxi
Quæ agēda sint stōacho laborantibus	Quæ res aluum mouent	xiii	De morbo qui circa faciem nascitur quæ græci cynicū spasmū uocant	xxi
Quid obseruandū sit dolore neruorum laborantibus	Quæ res aluum alstringāt	xiii	De resolutione linguæ	xxi
Observatio in pestilētia	Quæ res urinā mouēt	xiii	De destillatione ac grauedie	xxi
IN LIBRO SECVNDO HAEC CONTINENTVR.	Quæ res sōnū mouēt: aut sensus excitāt	xiii	De ceruicis morbis curationibusq;	fo. xxii
Quæ anni tempora: quæ tēpestatū genera: quæ partes ætatis q̄lia corpora uel tuta uel morbis oportuna sūt: & quod ualitudinis genus in quoc; timeri possit	Quæ res corpus aut erodant aut reprimāt. aut refrigerent aut calefaciāt. aut durēt. aut emolliāt	xiii	De faucium morbis ac curationibus. & primū de angina. deinde de difficultate spirandi. ultimo de tussi	xxii
De signis aduertē ualitudinis futuræ	IN LIBRO TERTIO HAEC CONTINENTVR.		De stomachi morbis & curationibus	fo. xxiii
Quæ bona in ægotantibus signa sint	De morborum generibus	xiii	De lateq; doloribus	xxiii
Mala signa ægotantium	Quō morbi cognoscantur & an crescunt an consistant an minuantur & qua rōne ab inicio q; languere incipit curari debeat	xiii	De uiscerū morbis & primo de pulmōe: deinde de iociere tū de liene: postremo de renibus	xxiii
De signis longæ ualitudinis	De febrium generibus	fo. xiiii	De iocineris morbo & curationibus	fo. xxiiii
De indiciis mortis	De curationum diuersis generibus	xiiii	De lienis morbo & curatiōe	xxiiii
De notis quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit	De febriū speciebus & singularū curatiōibus & primo quādo cibus febricitantibus dandus sit	fo. xv	De renum morbis & curationibus	xxiiii
Quæ notæ in quoc; morbi genere uel spē uel picula ostēdāt	Quando potiones febricitantibus dari expediat	xv	De intestinorū morbis & primo de cholera	xxiiii
De morborum curatiōibus	Quomō pestilētes febres curari debeāt	fol. xvi	De coeliaco uentriculi morbo	xxiiii
De sanguinis detractiōe p uenas	Curatio semitertianæ febris quæ hemitritæos dicit	xvi	De tētoris intestini morbo	xxiiii
De sanguinis detractiōe p cucurbitulas	Curatio lentarum febriū	xvi	De morbo intesti plēioris	fo. xxv
De deiectione	Remedia i febribus ad capitis dolorē & præcordiorum inflammatiōem & ariditatem & scabrietem linguæ	xvi	De torminibus. i. dysēteria	xxv
De uomitu	Remedia cōtra frigus quod febrem præcedit	xvi	De leuitate intestinorū	xxv
De frictione	Curatio horroris in febribus	xvi	De lumbricis aluum occupantibus	xxv
De gestatione	Curatio quotidianæ febris	xvi	De tenesoo intestiorū morbo	xxv
De abstinentia	Curatio tertianæ febris	fo. xvii	De uentris fluxu & curatiōe	xxv
De sudore	Curatio quartanæ febris	xvii	De uulue morbo & curationibus	fo. xxvi
Qui cibi: potionesue: aut ualētis aut mediæ aut imbecillæ materiae sint	Curatio duarum quartanarū	xvii	De nimia profusione seminis ex naturalibus	xxvi
Quæ natura ac proprietates cuiusq; dropico morbo	Curatō quotidianæ febris: quæ ex quartana facta sit	xvii	De coxarū morbis & curationibus	xxvi
	De tribus insanie generibus & primo de eius curatiōe: quæ a gæcis phrenesis dicit.	xvii		
	Cardiaci morbi curatio	fo. xviii		
	De lethargo & eius curatiōe	xviii		
	De aqua inter cetera hoc est hydropico morbo	xviii		

bus	xxvi	matā lenienda	xxviii	fa resoluit & supercrescētē carnē	
De genuū doloribus & cura	xxvi	Malagma ad liuorem faciei con-		coercet	xxix
De articularū doloribus in mani-		tusae	xxviii	Emplastra aduersus morsus &	
bus pedibusq;	xxvi	Malagmata stomachica ad aperi-		alta recētiōra uulnera	xxix
IN QVINTO LIBRO COR-					
NELII CELSI DE MEDICINA					
HAEC CONTINENTVR					
De simplicibus facultatibus q̄rū-		Niconis malagma ad resoluēdū		Aliud ēplastrū ad idē ualēs	xxix
ūq; rerum ex qbus medicamēta		apiendūq; ac purgandū	xxviii	Leuca emplastra nō grauibus uul-	
fiunt: & primo de his: quae sangui-		Malagma ad ossa & neruos	xxviii	neribus accōmodata & maxie se-	
nē supprimunt	fo. xxvii	Malagma Euticlei ad articulos		nilibus	xxix
Quae uolnus glutinat	xxvii	& ad omnē dolorem	xxviii	Elephātinū ēplastrū	xxix
Quae concoquunt & mouent		Malagma safogore ad dolores ar-		Lenia emplastra	xxix
pus	xxvii	ticularū	xxviii	Emplastrum lene	xxix
Quae apiūt uulnera	xxvii	Chryssippi malagma ad idem ua-		Arcaghati ēplastrū lene	xxix
Quae purgant	xxvii	lens	xxviii	Emplastra eiusdē generis ad leni-	
Quae rodunt	xxvii	Clesipontis malagma ad idem ua-		endum apta	xxix
Quae exedūt corpus	xxvii	lens & ad parotidas & phymata		De pastillis & priō de his q ad rec-	
Quae adurunt	xxvii	& strumam	xxviii	cētia uulnera gutināda sanādāq;	
Quae crustas ulceribus iducunt		Malagma ad articulos	xxviii	apti sunt	xxix
Quae crustas ulceribus resolu-		Malagma aristonis aduersus po-		Alius pastillus ad glutinanda uul-	
unt	xxvii	dagras & recentia & phymata &		nera	xxix
Quae discutiāt ea: quae in aliqua		omnis dolores	xxviii	De phragide pastillo: quem Poly-	
pte corporis coierūt	xxvii	Theoseni malagma ad pedū do-		bus cōfecit ad gluvinādū uulnus	
Quae euocant & educūt	xxvii	lores	xxviii	Pastillus ad ulcera fordida & ni-	
Quae exasperata leuent	xxvii	Numēii malagma ad podagrā cæ-		gritiem ī auribus: naribus: obse-	
Quae carnem nutriunt & ulcus ī-		teroseq; articulos iduratos	xxviii	nis ptribus: īsfāmātoesq; eoz	xxix
plent	xxvii	Dexii malagma si q̄ndo callus in		Pastillus adronis ad uuā inflām-	
Quae molliunt	xxvii	articulis increuit	xxviii	matā ad naturalia fordida etiam	
Quae cutē purgant	xxvii	De emplastris	xxviii	canthro laborantia	xxix
De mixturis simplicium reze &		Barbarū ēplastrū nigrū qd̄ cruē-		Pastillus ad fixāni: uel ora uena-	
de rōne pōdeq; & qd malagma &		tis p̄tius uulneribus iucit	xxviii	rū fūdētia sāguinē uel cācrū	xxix
emplastrū & pastillus inter se dis-		Coacō ēplastrum nigrū ad idem		Pastillus ad expellēdū calculū cū	
ferant	xxvii	ualens	xxviii	urina	xxix
De malagmatis & malagma ad-		Basilicon ēplastrum nigrū ad idē		De pessis	xxix
uerfum calidas podagras	xxvii	Smaragdinū ēplastrū ad idē	xxviii	Ad sāguinē enocādū	fo. xxx
Malagma ad materiā extrahēdā		Emplastrū rustū ad idem	xxviii	ad uulūā molliēdā	xxx
Malagma ad iecur dolēs	xxvii	Paracoleticum emplastrum ad i-		Alia pessū cōpositio ad idē ualens	
Malagma ad liēm	xxvii	dem	xxviii	Ad īsfāmātiōes uulua: numentij	
Malagma ad laterū dolores	xxvii	Cephalicū ēplastrū philotae capi-		pessūs	xxx
Malagma ad resoluēdā q̄ astricta		ti conueniens	xxviii	Ad eiiciēdū euulua īsfātē mortuū	
funi: & molliēdā q̄ dura sunt: &		Emplastrum uiride ad idem ua-		Simulier uitio locoz: cōcidit q̄	
dirigēdā quae cōeunt	fo. xxviii	lens	fo. xxix	curatiōe utēdū sit	xxx
Aliud malagma ad eadē	xxviii	Tetrapharmacum ēplastrū ad		De medicamētis qbus aridis uti	
Malagma moysi ad molliendum		pus mouendum	xxix	mur	xxx
Malagma medi ad dirigēdā quae		Enneapharmacū ēplastrū ad pus		Ad carnē supercrescētē exedēdam	
coeunt	xxviii	mouēdum & ad purgandū ua-		Ad putrē carnē cōtinēdā ne ultra	
Malagma ad strumas	xxviii	lens	xxix	serpat: q̄ leniter exedēdam plu-	
Aliud malagmā ad id ualēs	xxviii	Atalū ēplastrū ad uulnera	xxix	res cōpositiones	xxx
Malagma ad strumam & phyma-		Iudaei ēplastrū fracto capiti accō-		Hierae cōpositio	xxx
ta	xxviii	modatū	xxix	Iudaei cōpositio	xxx
Malagma ad strumā & tubera &		Diadaphnidō ēplastrū ad extra-		Iollae cōpositio	xxx
carcinodas	xxviii	hēdum	xxix	Ad sanguinis pfluuiā: uel ex mē-	
Malagma ptarchi ad parotidas		Aliud diadaphnidō ad extrahen-		branā cerebri uel aliis locis: & ad	
& fauum & mala ulcera	xxviii	dū & pus mouēdū	xxix	cācrū: & ad iducēdā cicatricē &	
Malagma aduersus panū & phy-		Philocratis ēplastrū ad extrahen-		ad coercēdā carnē crescētē	xxx
mata	xxviii	dū & pus mouēdum	xxix	Timei cōpositio ad ignē sacrū uel	
Malagma aduersus phiata	xxviii	Rhypodes ēplastrū ad extrahen-		cantrum	xxx
Malagma ad supprimendum oē		dum	xxix	Ad sternutamēta excitāda	xxx
quod abscedit	xxviii	Emplastrū Hecatei ad extrahen-		Gargarizatōes qbus fieri debent	
Malagma ad sāguinē supprimē-		dum	xxix	De antidotis & qbus malis opitulēf	
dum & phymata	xxviii	Alexandrinū emplastrū uiride ad		Compositio antidoti	xxx
Malagma ad carcinodas & phy-		extrahendum	xxix	Aliud antidotū ābrofia noiatū: qd̄	
		De ēplastris exedentibus	xxix	zopyrus proleāo regi cōposuit	
		Emplastrū qd̄ exest corpus & of		Antidotū mitridatis	xxx

De acopis' Acopū neruis utile xxx	Curatio aduersus p̄fusidē san-	De sacro igne & eius curatione
Acopū elzodes neruis utile xxx	guinis in uulneribus xxxii	De Chironeo ulcere & eius cura
Enchrista ad ulcera purganda & i	Curationes aduersus uulneꝝ iflā	tione xxxv
plenda xxx	mationē xxxii	De ulceribus quæ ex frigore i pe-
Ad sacrum ignem xxx	De glutinatione uulneꝝ xxxii	dibus & manibus oriunt & eoz
De catapotis xxx	Quomodo uulnus ligari conue-	curationibus xxxv
Catapotiū ad somnū accersendū	niat xxxii	De struma & eius curatiōe xxxv
& leuationem doloris & simul ad	De ratione uictus & notis uulne	De furūculo & eius curatōe xxxv
eōcoquēdum xxx	rū curationibusq; eoz xxxii	De phymate & eius curatōe xxxv
Catapotiū ualētius ad sōnū xxx	Curationes proprie articularum	De phlygetro & eius curatione
Catapotiū ad pluriōs dolores p	fo. xxxiii	fo. xxxvi
somnū leniēdos xxx	Vulnus quō purgandū ē xxxiii	De fistulis & earum generibus &
Catapotiū aliud ad multa ualens	Quō uulnus iplēdū est xxxiii	curationibus xxxvi
fo. xxxi	De uulneribus: quæ extrinsecus	De melicera xxxvi
Catapotiū ad iducēdū sōnū: qd'	p uulnera icidunt curationibusq;	De acrocordone & Thymio &
uulua dolens prohibuit xxxi	eorum xxxiii	Myrmetio & Clauo curationi-
Ad iecur sanandū xxxi	Curatio ulceris xxxiii	busq; eorum xxxvi
Ad finiēdos dolores lateris xxxi	Curatio erisipelaz xxxiii	De pustularum generibus & ea-
Ad thoracis dolōs finiēdos xxxi	Curatio Cangrenæ xxxiii	rum curationibus fo. xxxvii
Catapotium Athenionis ad tuf-	Quomodo cicatrix uulneri idu-	De scabie & etus curatiōe xxxvii
sim xxxi	cēda: purgādāq; sit xxxiii	De ipetiginis speciebus & curatio
Catapotiū Hæraclidis tarētini ad	De uulneribus q̄ p̄morsus iferūt	nibus xxxvii
ruffim & somnū xxxi	eorūq; curationibus fo. xxxiiii	De papulis & earū curatōe xxxvii
Catapotiū ad purganda ulcera in	Curatio aduersus rabiosi canis	De uutilignis speciebus .i. de Al-
faucibus tuffientibus xxxi	morsum xxxiii	pho & Mela & leuce & earum cu-
Colice cassii medici xxxi	Curatiōes cōmunes aduersus oēs	ratione xxxvii
Ad infantē mortuū aut secundas	morsus serpentū xxxiiii	IN SEXTO LIBRO HAEC
expellendas xxxi	Speciales curatōes aduersus ictus	CONTINENTVR.
Laborantibus ex partu quid dari	serpentū & primo aduersus ictū	De uitis singularū corporis par-
debeat xxxi	aspidis xxxiiii	tium xxxvii
Ad adiuuandam uocem xxxi	Aduersus ictū scorpionis xxxiiii	De capillis fluentibus xxxvii
Aduersus difficultatē urinæ xxxi	Aduersus aranæ & scorpionis	De Porrigine & eius curatione
Arteriacæ cōpositio quomō fiat	ictum xxxiiii	De lycosi & eius curatōe xxxvii
De quaque generibus noxaz cor-	Aduersus cæraſtis & Dipſæ &	De areis & eaz curatōibus xxxvii
poris & prio de uulneribus quæ	Aemorrhoidis ictū xxxiiii	De Varis & lēticulis & ephelide
maxime p tela iferunt xxxi	Aduersus Chelydri ictū & cæra-	& eoz curationibus fo. xxxviii
Quæ uulnera ifanabilia sint xxxi	ſtis xxxiiii	De oculoꝝ morbis curatōibusq;
Quæ uulnera difficilē curationē	Aduersus Phalāgi ictū xxxiiii	eoz: & prio de his morbis q̄ leni-
habeāt xxxi	Aduersus ictus italoꝝ anguim	bus medicamētis curant xxxviii
Quæ uulnera tutiorē curationē	qui minus terribiles peregrinis	De diuerſis oculorum colliriis
habeāt xxxi	sunt xxxiiii	Philonis collirium xxxviii
Obſeruatiōes quædā & ætatis &	Remediū generale aduersus oſa	Dionysii colliriū xxxviii
corporis & uitæ & tēporis in ul-	uenena uel in cibo uel in potiōe	Cleonis collirium xxxviii
neribus xxxi	aſſumpta xxxiiii	Theodoti colliriū Achariſtū ap-
Signa p̄cuſſi cordis xxxi	Specialia remedia aduersus quæ-	pellatum xxxviii
Signa pulmonis icti xxxi	dā uenena: & primo aduersus cā-	Cythion uel tephirion collirium
Signa iocineris uulnerati xxxi	tharidas xxxiiii	Euelpidis colliriū trygodes nomi-
Signa p̄cuſſioꝝ reniū xxxi	Aduersus cicutam xxxiiii	natum xxxviii
Signa uulnerati lienis xxxi	Aduersus hyoſcyamū xxxiiii	Nilei collirium omnium opti-
Signa p̄cuſſæ uulua: xxxi	Aduersus ceruſam xxxiiii	mum fo. xxxix
Signa p̄cuſſi cerebri uel membra-	Aduersus ſanguifugā ſi epota eſt:	De carbūculis oculorum & eoz
næ eius xxxi	& lac qd' intus coit xxxiiii	curatione xxxix
Signa p̄cuſſi ſtomachi xxxi	Aduersus fungos inutiles xxxiiii	De puſtulis oculorum & curatio
Signa ieiuni inteſt' & uentricu-	De aduſtis corporis locis & quō	ne earum xxxix
li uulnerati & aliorum inteſtino-	curari debeāt xxxiiii	Phylætos collirium ad puſtulas
rum fo. xxxii	De interioribus ulceribus: q̄ aliq̄	oculorum xxxix
Signa p̄cuſſæ medullæ quæ i ſpi-	corpore parte corrupta nalcunt	De ulceribus oculoꝝ & eorum
na eſt xxxii	De carbunculo & eius curatiō-	curatione & de diabalanu colli-
Signa ſepti trāſuerſi p̄cuſſi xxxii	ne xxxiiii	rio xxxix
Signa uelicæ uulneratæ xxxii	De carcinomate & eius curatiō-	Curatio oculoꝝ aliquo caſu imi-
De ſanguine & ſanie & pure & eo-	ne fo. xxxv	nutorum xxxix
rum ſpeciebus quādoq; meliora	De theriomate & eius curatiō-	De pediculis palpebrarū xxxix
deterioraue ſint xxxii	ne xxxv	De oculoꝝ grauioribus mor-

De uariarum curatione	liii	De aurium fracturum curatione	fo. lvi	De luxatis ossibus	fo. lviij
Curatio digitorum coherentium	liii	De maxillae fracturae curatione	de q	De maxillae luxatae curatione	lviii
De gangraenae curatione	liii	quibusdam ad omnia ossa pertinentibus	lvi	De capite luxato	lviii
IN LIBRO OCTAVO CORNELII CELSI DE MEDICINA HEC CONTINENTUR					
De positu & figura totius humani corporis	liii	De iugulis fracti curatione	lvi	De spina luxata	lviii
Ossa uiciata & corrupta quibus signis cognoscantur & quae ratione curantur	fo. liiii	De costarum fracturum curatione	lvi	De humero luxato	lviii
Quomodo os excidat: & de Modiolis: & Terebra ferramentis ad id paratis.	liiii	De spinae curatione	lvi	De cubiti luxati curatione	fo. lix
De caluariae curatione	fol. lv	De humerorum: brachiorum: femorum: crurum: digitorum fracturum uel euulforum communibus curationibus	lvi	De manu luxata	fo. lix
De narium fracturum curatione	lv	De fracti humeri curatione	fo. lvii	De palma	lix
		De brachii fracti curatione	lvii	De digitis	lix
		De crurum femorumque fracturum curatione	lvii	De femore	lix
		De fracti digiti curatione	lvii	De genu	lix
				De talo	lix
				De planta	lix
				De digitis	lix
				Finis Huius Tabulae	

a
Prima alba
Aurelii Cornelii
cino malo
b
iuseque sunt
& purulentum
rationem
c
Stomacho
festum est
integritas
d

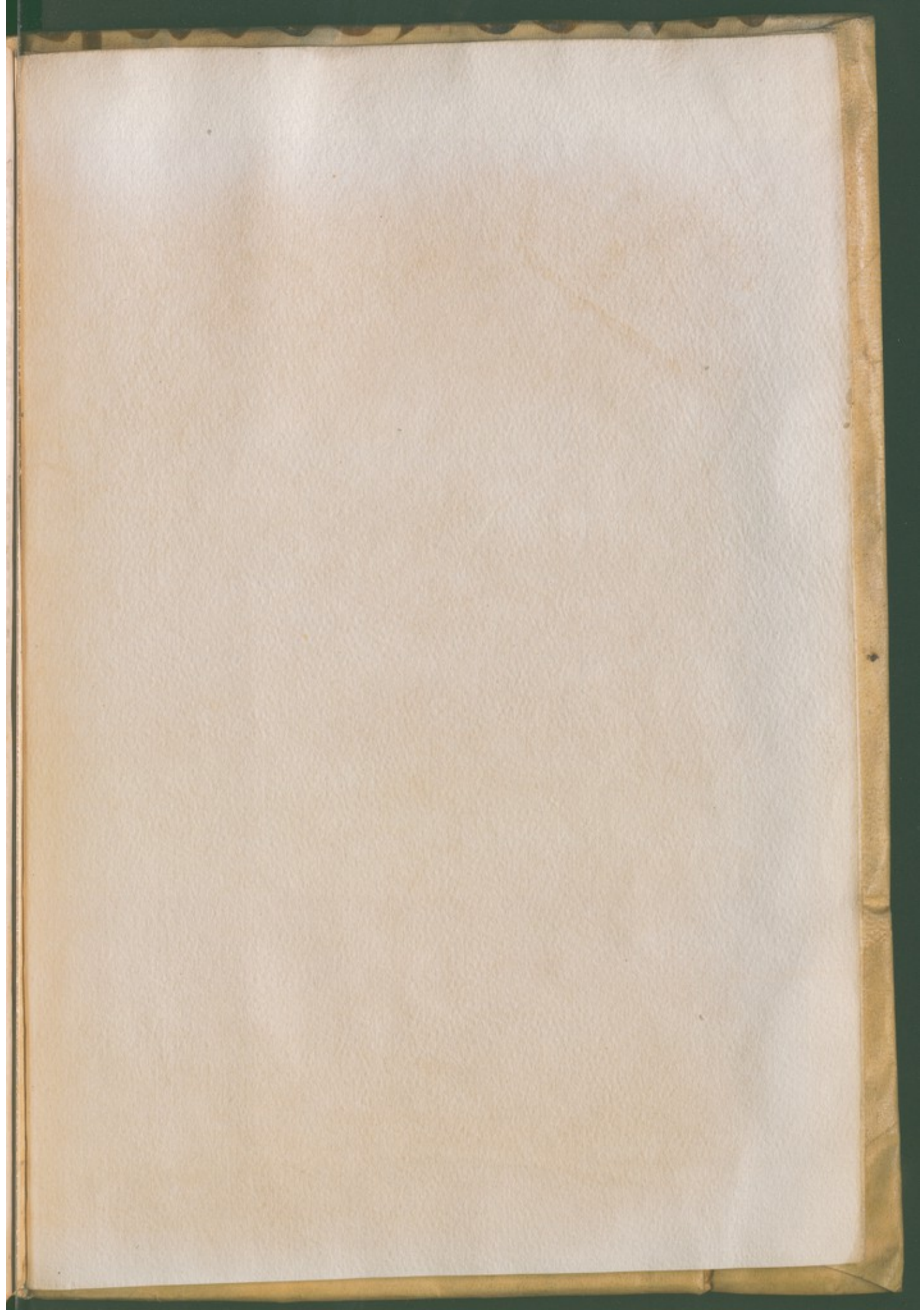
urnam
modum
sphragitides
e
non est
pipere
quo minor
f
sive uitio
ptum est
nenda quae
g
nonnunquam

capitibus
ad idem
h
se habent
capitulis
que curatum
i
Nonnunquam
culum infra
inflammatione
k
circumspectus
dinem implicata
increuit

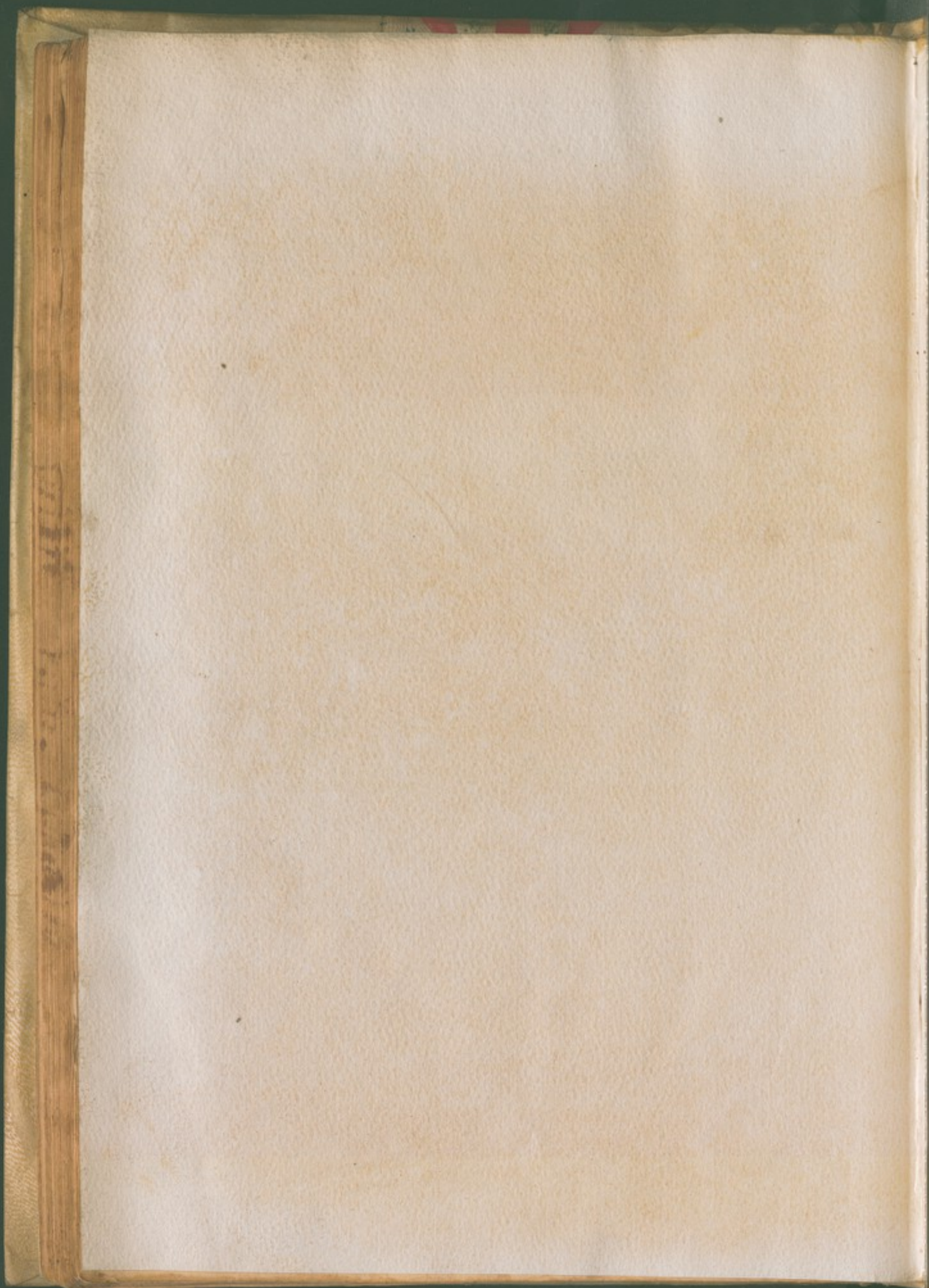

Baer

193.

ait alleluia. ca.

per ebto
mato. ane

ouae. to. b. a.

omnes...

